Kiran Desai

Moştenitoarea tărîmului pierdut

Roman distins cu Man Booker Prize 2006

POLIROM

Colecția BIBLIOTECA POLIROM este coordonată de
Bogdan-Alexandru Stănescu.

Kiran Desai, *The Inheritance of Loss*

Copyright © 2006 by Kiran Desai
All rights reserved.

© 2007 by Editura POLIROM, pentru prezenta traducere

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33, O.P. 37;
P.O. BOX 1-728, 030174

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

DESAI, KIRAN
Moștenitoarea tărîmului pierdut / Kiran Desai;
trad. și note de Vali Florescu. – Iași: Polirom, 2007

ISBN 978-973-46-0739-6

I. Florescu, Vali (trad.)

821.111-31=135.1

Printed in ROMANIA

Kiran Desai

Moştenitoarea tărîmului pierdut

Traducere din limba engleză și note
de Vali Florescu

POLIROM
2007

Kiran Desai, fiica celebrei scriitoare indiene Anita Desai, s-a născut în India în 1971. La 14 ani a plecat în Anglia, un an mai tîrziu mutîndu-se împreună cu familia în S.U.A. După ce a absolvit Colegiul Bennington și Universitatea Hollins, a urmat cursuri de *creative writing* la Universitatea Columbia. Primul său roman, *Hullabaloo in the Guava Orchard*, publicat în 1998 (în pregătire la Editura Polirom), a fost primit extrem de favorabil de critica literară internațională. În 2006, cel de-al doilea roman al său, *The Inheritance of Loss* (*Moștenitoarea tărîmului pierdut*), a obținut prestigiosul Man Booker Prize, Kiran Desai devenind astfel, la numai 35 de ani, cea mai tînără cîștigătoare a acestui premiu pentru care mama ei a fost nominalizată în trei rînduri, fără însă a-l obține vreodată.

Inspirat din experiența personală a autoarei, descendentă a unei familii de emigranți cu rădăcini multietnice și educație anglo-indiană, romanul *Moștenitoarea tărîmului pierdut* este o descriere seducător de exactă a mozaicului unei lumi în care modernitatea și tradiția încearcă să conviețuiască pașnic în noua epocă a globalizării. O adolescentă, un bunic ursuz, un meditator de matematică, un bucătar și fiul acestuia, emigrat în S.U.A, sînt personajele principale ale unei povești ce se țese delicat, cu tușe fine de umor, cu înțelegere, căldură, inteligență emoțională și profunzime morală, marcă a unei prozatoare autentice. Dînd dovadă de o ușurință a observației și o fluiditate a stilului ieșite din comun, Kiran Desai creează un univers ficțional emoționant, mustind de viață, tristețe și umanitate, în care se topesc zeci de istorii ce compun o lume pe care orice cititor familiarizat cu experiența emigrării, ca imigrant sau rudă rămasă acasă a celui emigrat, o va recunoaște instantaneu ca fiind (și) a sa.

Mamei mele, cu toată dragostea

Fanfaronadă de liniște

Scripturi de lumină se năpustesc asupra umbrei,
mai uimitoare decît meteorii.
Mîndrul oraș necunoscut se revarsă peste cîmpie.
Sigur de viața și de moartea mea, mă uit la ambițioși
și-aș vrea să-i înțeleg.
Ziua lor e lacomă ca un laț în aer.
Noaptea lor e răgazul mîniei în tăișul spadei, gata
să se dezlănțuie.
Vorbesc despre omenie.
Omenia mea înseamnă să simt că sîntem glasurile
aceleiași sărăcii.
Vorbesc despre patrie.
Patria mea este un acord de chitară, cîteva portrete
și o spadă veche,
Rugăciunea curată a pîlcului de sălcii în asfințit.
Timpul mă trăiește pe mine.
Mai tăcut decît umbra mea, trec prin mulțimea
lacomă.
Ambițioșii se cred indispensabili, unici, vrednici
să stăpînească ziua de mîine.
Numele meu este cineva și nimeni.
Trec fără grabă, cum trece-un om ce vine de foarte
departe și nu mai trage nădejde să ajungă.[1]

Jorge Luis Borges

1. Jorge Luis Borges, *Poezii*, trad. de Andrei Ionescu, Editura Polirom, Iași, 2005, p. 45.

Unu

Întreaga zi, culorile fuseseră cele ale amurgului, iar ceața plutise ca o creatură a apei peste flancurile uriașe ale munților, cu umbre și adîncimi de ocean. Abia vizibil deasupra aburului, Kanchenjunga era un pisc îndepărtat, cioplit în gheață, ce aduna în juru-i ultima licărire a luminii, o pană de zăpadă suflată de vînt în sus, spre cer.

Sai ședea pe verandă și citea un articol despre calmarul uriaș într-un număr vechi din *National Geographic*. Din cînd în cînd ridica privirea spre Kanchenjunga, tremurînd ușor în fața fosforescenței stranii ce i se înfățișa privirii. Judecătorul stătea în colțul îndepărtat, cu tabla lui de șah, și juca de unul singur. Îndesată sub scaunul lui, unde se simțea în siguranță, stătea cățeaua Mutt, care sforăia abia audibil în somn. De o sîrmă de deasupra lor atîrna un bec golaș. Era frig, dar în casă era și mai răcoare – un întuneric congelat, provocat de zidurile de piatră groase de aproape un metru.

Aici, în spate, înăuntrul bucătăriei ca o peșteră, se afla bucătarul, care încerca să aprindă lemnul umed. Mînuia surcelele cu mare grijă, de teama familiilor de scorpioni ce trăiau, se iubeau și se înmulțeau în stiva de lemne. Odată găsise o femelă scorpion cu pîntecele umflat de otravă și cu paisprezece pui în spate.

În cele din urmă reuși totuși să aprindă vreascurile și puse deasupra ibricul scorojit, cu smalțul sărit, semănînd

cu un obiect dezgropat de o echipă de arheologi, apoi aşteptă să dea în fiert. Pereţii erau pîrliţi şi pătaţi, de grinzile înnegrite de fum atîrnau funii de usturoi murdare de pămînt, iar de tavan se lipiseră mănunchiuri de funingine, grupate precum liliecii. Flacăra arunca un mozaic de lumini portocalii şi strălucitoare asupra bucătarului, ce se încinsese cumplit în partea de sus a corpului, în timp ce o pală ticăloasă de vînt îi tortura genunchii artritici.

Fumul se înălţa şi ieşea pe coş, amestecîndu-se cu ceaţa ce gonea tot mai tare pe cer, împrăştiindu-se în aburi tot mai groşi şi acoperind parţial lucrurile din jur – întîi o jumătate de deal, apoi cealaltă. Copacii se preschimbau în siluete fără contur, se avîntau spre înălţimi, apoi dispăreau iar. Încet-încet, pîcla a luat în stăpînire totul, înlocuind obiectele cu umbre, şi n-a mai rămas nimic care să nu pară sculptat sau inspirat de ea. Respiraţia lui Sai pluti dinspre nările sale spre norii din jur, contopindu-se cu ei, iar imaginea calmarului uriaş, construită din frînturi de informaţii şi visuri ale savanţilor, se cufundă pe loc în negura uitării.

Fata închise revista şi ieşi în grădină. La marginea peluzei pădurea era bătrînă şi deasă, desişurile de bambus înalte de zece metri tînjeau spre cerul întunecat, copacii erau uriaşi născuţi din muşchi, cu monturi şi trupuri stranii, cu tentacule ca nişte rădăcini de orhidee. Mîngîierea ceţii din părul ei avea ceva omenesc şi, atunci cînd întinse degetele, aburul i le înghiţi cu blîndeţe. Se gîndi la Gyan, meditatorul ei particular la matematică. Ar fi trebuit să fie aici de acum o oră, cu tot cu cartea lui de algebră.

Dar era deja 4:30 şi îi găsi o scuză în ceaţa tot mai deasă.

Cînd a privit în urma ei, casa nu mai era. Cînd a urcat treptele înapoi, spre verandă, grădina dispăruse şi ea.

Judecătorul ațipise și, lăsați pradă gravitației, mușchii i se relaxaseră, iar gura i se lăsase în jos, trăgîndu-i după ea obrajii și înfățișîndu-i cu precizie lui Sai cum ar arăta dacă ar fi mort.

— Unde e ceaiul? spuse el, trezindu-se brusc. A întîrziat, adăugă, referindu-se la bucătar și la ceai, nu la Gyan.

— Îl aduc eu, se oferi Sai.

Plumburiul de afară se infiltrase pe nesimțite și înăuntru, așezîndu-se pe argintărie, astupînd colțurile și preschimbînd oglinda într-un tunel către un nor. În drum spre bucătărie, Sai își zări chipul înăbușit în pîclă și se aplecă ușor în față, pentru a-și întipări buzele pe perdeaua de abur – un sărut perfect, de star de cinema.

— Bună, zise, în parte pentru sine, în parte unui interlocutor nevăzut.

Nici un om nu văzuse vreodată un calmar uriaș, unul adult și viu, și, în ciuda faptului că aveau ochii la fel de mari ca merele, pentru a sonda adîncimea oceanului, singurătatea lor era atît de profundă, încît era întru totul posibil să nu întîlnească niciodată vreun alt membru al propriei familii. La acest gînd, pe Sai o străbătu un val de melancolie.

Oare putem simți vreodată împlinirea la fel de puternic cum simțim pierderea? Din punct de vedere sentimental, pentru ea era limpede că dragostea constă în prăpastia dintre dorință și împlinire, în lipsă și nu în satisfacere. Dragostea era durerea, anticiparea, retragerea, tot ceea ce o înconjura, nu emoția propriu-zisă.

Apa a dat în fiert, iar bucătarul a ridicat ibricul și l-a golit în ceainic.

— Of, of, of! a zis. Mă dor atît de tare oasele și încheieturile... Mai bine aș muri odată! Dacă n-ar fi Biju...

Biju era fiul lui din America. Lucra la Don Pollo – sau, oare, la The Hot Tomato? Ori la Ali Baba's Fried Chicken? Tatăl său nu-și mai amintea, nu mai înțelegea și nu mai știa cum se pronunță, iar Biju își schimba foarte des locul de muncă, ca un fugar. Era imigrant ilegal.

— Da, s-a lăsat o ceață groaznică, spuse Sai. Nu cred că mai vine meditatorul meu.

Înghesui ca într-un puzzle ceștile, farfurioarele, ceainicul, laptele, zahărul, strecurătoarea și biscuiții Marie and Delite, ca să încapă toate pe tavă.

— O iau eu, se oferi ea.

— Ai grijă, ai grijă, zise bucătarul pe un ton de reproș, venind în urma ei cu un castron smălțuit plin cu lapte pentru Mutt.

Văzînd-o pe Sai croindu-și drum spre ea, cu linguriței zornăind ritmic pe tava strîmbă de aramă spoită, Mutt ridică ușor capul. „E ora ceaiului?" întrebă privirea ei, iar coada i se însufleți vizibil.

— De ce nu e nimic de mîncare? întrebă iritat judecătorul, ridicîndu-și nasul din pionii adunați în devălmășie în centrul tablei de șah.

Se uită apoi la zahărul din vas: niște granule murdare, licărind ca mica. Biscuiții păreau de carton, iar pe albul farfurioarelor se zăreau urme negre de degete. Niciodată nu i se servise ceaiul așa cum trebuia, dar avea măcar minima pretenție de a i se oferi o prăjitură, o plăcintă de grîu ori de ovăz și macaroane sau sărățele. Ceva dulce și ceva sărat. Asta era bătaie de joc, o parodie a însăși ideii de ceai de după-amiază.

— Doar biscuiți, a spus Sai cînd i-a surprins expresia de pe chip. Brutarul a plecat la nunta fetei lui.

— Nu vreau biscuiți.

Sai a oftat.

— Cum a îndrăznit să plece la o nuntă? Așa crede el că merg afacerile? Un idiot! Și bucătarul nu poate să ne pregătească ceva?

— Nu mai e nici gaz, nici kerosen.

— Și de ce naiba nu poate să gătească și cu lemne? Toți bucătarii ăia bătrîni se pricep să facă prăjituri foarte bune într-o tavă de tablă înconjurată de cărbuni. Ce, parcă pe vremuri aveau sobe cu gaz ori cu kerosen? S-au lenevit, aia e.

Bucătarul se apropie în grabă cu resturile budincii de ciocolată, încălzite într-o tigaie, iar judecătorul mîncă îmbietorul bulgăraș maroniu și, încet-încet, în timp ce savura budinca, își uită nemulțumirea, iar pe chip i se așternu o expresie de om satisfăcut.

Și-au sorbit ceaiul și au mîncat, iar toate cele ce erau curînd n-au mai fost, poarta nu mai ducea nicăieri, iar ei au privit panglicile de aburi ce se formau deasupra ceaiului și propriile lor răsuflări topindu-se ușor în ceață, răsucindu-se și încolăcindu-se în alte și alte forme, la nesfîrșit.

Nimeni nu i-a observat pe băieții ce se apropiau, tîrîndu-se prin iarbă – nici măcar Mutt – pînă cînd aceștia au ajuns practic pe trepte. Nu că ar fi avut cea mai mică importanță, oricum nu existau zăvoare care să-i țină la distanță și nu era nici țipenie de om în zonă, cu excepția unchiului Potty, care locuia pe celălalt mal al *jhorei*[1] și care la ora asta era, probabil, deja beat și zăcea nemișcat, simțind că-i fuge pămîntul de sub picioare – „Nu mă lua în seamă, scumpo", îi spunea el lui Sai după fiecare beție cruntă, deschizînd un ochi, ca o bufniță. „O să stau culcat aici, să mă odihnesc un pic..."

1. Depresiune în care cresc bambuși.

Străbătuseră pădurea pe jos, în jachete de piele luate de pe piața neagră din Katmandu, cu pantaloni kaki și bandane – vestimentația universală a luptătorilor de gherilă. Unul dintre băieți avea o pușcă.

Ulterior presa avea să vehiculeze acuzații la adresa Chinei, a Pakistanului și a Nepalului, însă în această parte de lume, ca în oricare alta, puteai să faci rost fără probleme de suficiente arme pentru a încropi o mișcare a celor săraci cu ajutorul unei armate alcătuite din ultimele scursori umane. Culegeau din drumul lor orice găseau – secere *kukri*[1], topoare, cuțite de bucătărie, cazmale și orice fel de arme de foc.

Veniseră după puștile de vînătoare ale judecătorului.

În ciuda misiunii și a vestimentației lor, nu erau prea convingători. Cel mai în vîrstă dintre ei părea să aibă sub douăzeci de ani și, la un schelălăit amenințător al lui Mutt, s-au pornit să țipe ca niște școlărițe și s-au retras la baza treptelor, pitindu-se în spatele tufișurilor pierdute în negură cu inima cît un purice – „Mușcă, unchiule? O, Doamne!" – și tremurînd din tot corpul, cu camuflajul lor cu tot.

Mutt făcu ce făcea întotdeauna cînd întîlnea străini: le băgă intrușilor în față dosul ei furios, mișcînd amenințător din coadă, și îi privi peste umăr, cu o expresie ce sugera în egală măsură timiditate și speranță.

Enervat s-o vadă înjosindu-se în acest fel, judecătorul întinse o mînă spre ea, iar cățeaua își îngropă imediat nasul în brațele lui.

Băieții au urcat iar treptele, stînjeniți, iar judecătorul deveni conștient de faptul că această stingherealã e periculoasă, pentru că dacă ar fi părut siguri pe ei, ar fi fost, poate, mai puțin înclinați să-și arate mușchii.

---

1. Cuțit mare, cu lama încovoiată, folosit de soldații nepalezi pentru luptă și vînătoare.

Cel cu pușca a zis ceva ce judecătorul nu înțelese.

— Nu *nepali*? scuipă el, iar rînjetul buzelor sale arăta limpede ce părere are despre acest lucru, însă continuă în *hindi*. Arme?

— Nu avem arme aici.

— Adu-le!

— Cred că ești greșit informat.

— Lasă-mă cu *nakhra*[1] asta. Adu-le.

— Vă poruncesc să părăsiți imediat proprietatea mea, zise judecătorul.

— Adu armele.

— Chem poliția.

Era o amenințare ridicolă, dat fiind faptul că nu aveau telefon.

Băieții au rîs scurt, ca la cinema, după care, tot ca la cinema, băiatul cu pușca a fixat țeava armei asupra lui Mutt.

— Haide, adu-le ori îți omorîm întîi cîinele, apoi pe tine, pe bucătar. Doamnele la urmă, a zis el zîmbind înspre Sai.

— Le aduc eu, a spus tînăra, îngrozită, și a ieșit în viteză, răsturnînd tava.

Judecătorul stătea și o ținea pe Mutt în poală. Armele erau de pe vremea cînd făcuse parte din serviciul civil indian. O pușcă BSA[2] cu repetiție, cu cinci gloanțe, o carabină Springfield de calibru 30 și una Holland & Holland cu magazie dublă. Nici măcar nu erau puse bine, sub cheie: erau expuse pe perete, la capătul holului, deasupra unui șir de rațe pictate în verde și maro, folosite ca nadă la vînătoare.

---

1. Atitudine superioară.
2. Birmingham Small Arms Company, firmă producătoare de armament din Marea Britanie, înființată în 1961.

— *Nț nț nț*! Cît de ruginite sînt! De ce n-aveți grijă de ele?

Însă erau mulțumiți, iar tupeul le înflorise pe loc.

— Vom rămîne să luăm ceaiul împreună.

— Ceaiul? a întrebat Sai, împietrită de spaimă.

— Ceai și gustări. Așa vă tratați musafirii? Doar n-o să ne trimiteți înapoi în frig fără să ne serviți mai întîi cu ceva, cît să ne încălzim.

S-au uitat de la unul la altul, la ea, în sus, în jos, apoi și-au făcut cu ochiul.

Sai se simți feminină pînă în vîrful degetelor și extrem de speriată.

Firește, băieții văzuseră zeci de scene de film în care eroul și eroina, înveșmîntați în haine frumoase de iarnă și cu pene la pălărie, beau ceai servit pe tăvi de argint de către servitori cu maniere impecabile. După care se lăsa ceața, așa cum se întîmpla și în realitate, și cîntau și dansau, jucîndu-se de-a cucu-bau într-un hotel elegant dintr-o stațiune de lux. Acesta era decorul clasic de cinema din Kulu-Manali sau, în zilele anterioare terorismului, în Cașmir, înainte ca din inima ceții să năvălească pușcași și să trebuiască să se facă un nou gen de film.

Bucătarul, care stătea ascuns sub masa din sufragerie, fu tras afară.

— *Ai aaa, ai aaa*! scînci el, împreunîndu-și palmele și implorîndu-i. Vă rog, sînt un om sărman, vă rog!

Își ridică brațele și se chirci, de parcă aștepta să fie lovit.

— N-a făcut nimic. Lăsați-l, a zis Sai, care detesta să-l vadă umilit astfel și detesta și mai tare să vadă că singura cale pe care bucătarul o vedea deschisă în fața lui era aceea de a se umili și mai tare.

— Vă rog, trăiesc doar ca să-mi mai văd o dată fiul. Vă rog, nu mă omorîți, *sînt un om sărman, cruțați-mă*!

Vorbele lui erau cele verificate de-a lungul secolelor, transmise ca moștenire generațiilor următoare, pentru că sărmanii aveau nevoie de anumite vorbe. Scenariul era de fiecare dată același și nu aveau nici o altă opțiune decît aceea de a cerși milă. Bucătarul știa din instinct să le rostească pe un ton plîngăcios.

Aceste vorbe familiare le-au permis băieților să-și intre și mai bine în rol, pe care el li-l oferise ca pe un dar neașteptat.

— Dar cine vrea să te omoare? i-au spus ei bucătarului. Ne e pur și simplu foame, atîta tot. Hai, *sahib*-ul tău o să te ajute. Hai, i se adresară apoi judecătorului. Știi cum se face.

Judecătorul nu schiță nici cea mai mică mișcare, drept pentru care băiatul își ațintì iar țeava pușții asupra lui Mutt.

Judecătorul o apucă repede și se puse în fața ei.

— Ești prea milostiv, *sahib*, ar trebui să le arăți aceeași milostenie și oaspeților dumitale. Haide, pregătește masa.

Judecătorul se trezi în bucătărie, unde nu fusese în viața lui, cu Mutt împleticindu-i-se printre picioare și Sai cu bucătarul prea înfricoșați pentru a se putea uita la el. Le ocoli privirea.

Dacă judecătorul se afla în bucătărie, era foarte posibil să moară cu toții. Lumea se întorsese cu fundul în sus și se putea întîmpla absolut orice.

— N-aveți nimic de mîncare?

— Doar biscuiți, spuse Sai pentru a doua oară în ziua respectivă.

— Ei! Ce fel de *sahib* ești? îl întrebă conducătorul grupului pe judecător. Auzi, nici o gustare! Atunci fă ceva! Crezi că putem merge mai departe cu stomacul gol?

Tînguindu-se și rugîndu-se să fie cruțat, bucătarul fripse niște *pakoras*[1]. Sfîrîitul aluatului trîntit în uleiul încins avea ceva violent, extrem de adecvat situației.

Judecătorul bîjbîi după o față de masă într-un sertar ticsit cu perdele, cearșafuri și cîrpe îngălbenite. Cu mîini tremurînde, Sai pregăti ceaiul într-un vas și-l strecură, deși habar n-avea să facă ceai în stilul acesta, tipic indian. Nu cunoștea decît stilul englezesc.

Băieții studiară casa cu mare interes. Atmosfera, observară ei, era una de maximă solitudine. Izolate în colțurile umbrite ale încăperilor, se vedeau cîteva piese de mobilier șubrede, acoperite cu un scris cuneiform, cu litere parcă săpate de termite, lîngă niște scaune pliante ieftine, din țevi de metal. Își încrețiră nasurile, simțind mirosul greu de șoarece mort ce se răspîndise imediat în toată casa, deși tavanul era înalt, precum cel al unui monument public, iar încăperile erau spațioase, fiind construite în stilul locuințelor de oameni bogați, cu ferestrele amplasate în așa fel încît să ofere o panoramă frumoasă atunci cînd ningea. Se zgîiră la un certificat emis de Universitatea Cambridge, aproape dispărut sub diversele straturi de pete cafenii ce înfloreau în voie pe pereții umflați de umezeală, cu tencuiala desprinsă și proiectată în afară, asemeni unor vele. Ușa unei debarale, a cărei podea se surpase, fusese închisă definitiv. Proviziile adăpostite altădată în debara,

1. Chiftele specifice bucătăriei indiene și pakistaneze, făcute din ceapă, vinete, linte, cartofi, spanac, conopidă, roșii și chili, cu sau fără carne de pui, învelite într-un aluat din făină de năut și bine fripte. Sînt foarte răspîndite ca aperitive sau gustări, atît în India și în Pakistan, cît și în Marea Britanie, mai ales în Scoția.

precum și un număr incredibil de mare de cutii de conserve de ton goale, fuseseră stivuite pe o masă de ping-pong ruptă. Un singur colț al bucătăriei era folosit – și anume cel ce le fusese repartizat inițial concubinelor ce roboteau pentru a-i face pe plac stăpînului, nu unicului slujitor rămas.

— Casa asta are nevoie de reparații capitale, și-au dat cu părerea băieții.

— Ceaiul e prea slab, au zis apoi pe un ton de soacră. Iar chiftelele nu sînt destul de sărate, au spus despre *pakoras*.

Au înmuiat biscuiții Marie and Delite în ceai și au sorbit cu zgomot lichidul fierbinte. Au umplut cele două cufere găsite în dormitoare cu orez, linte, zahăr, ceai, ulei, chibrituri, săpun Lux și cremă Pond's. Unul dintre ei o încredință pe Sai că sînt „doar articole necesare mișcării noastre". Un strigăt al altuia le-a atras imediat atenția celorlalți asupra unui dulap închis cu cheia.

— Dă-ne cheia!

Judecătorul a scos cheia, ascunsă în spatele șirului de *National Geographic* pe care, cînd era tînăr și își imagina că va duce o cu totul altă viață, le dusese la o legătorie, unde pusese să-i fie îmbrăcate în piele, iar anii să fie trecuți cu litere aurite.

Băieții au deschis dulapul și au găsit înăuntru sticle de Grand Marnier, sherry de Amontillado și Talisker. Conținutul unora dintre sticle se evaporase complet, cel al altora se preschimbase în oțet, însă băieții le puseră și pe ele în cufăr, ca să fie.

— Țigări?

Nu găsiră. Acest lucru îi înfurie și, deși în rezervor nu exista apă, își făcură nevoile în toaletă, lăsîndu-și fecalele să împută locul. Acum erau, în fine, gata de plecare.

— Zi *„Jai gorkha*[1]", i-au spus judecătorului. „Gorkhaland pentru *gorkhas*."

— *Jai gorkha*.

— Zi: „Sînt un prost".

— Sînt un prost.

— Mai tare. Nu te aud, *huzoor*. Zi mai tare.

Judecătorul a rostit cuvintele cu același glas lipsit de inflexiuni.

„Jai gorkha", a spus bucătarul și „Gorkhaland pentru *gorkhas*", a zis Sai, deși nu o pusese nimeni să spună nimic.

— Sînt un prost, a zis bucătarul.

Băieții au coborît treptele verandei chicotind și au fost înghițiți de ceață, cu tot cu cele două cufere. Pe unul dintre ele scria cu litere albe, pictate pe tabla neagră, „Domnul J.P. Patel, SS *Strathnaver*". Pe celălalt se putea citi „Dra S. Mistry, mînăstirea St Augustine". Tinerii au dispărut la fel de brusc precum apăruseră.

— Au plecat, au plecat! a zis Sai.

Mutt s-a străduit să-i răspundă, în ciuda fricii încă vizibile din ochii ei, și a încercat să dea din coadă, care n-a vrut deloc s-o asculte și continua să-și caute refugiu între picioarele ei. Bucătarul a izbucnit într-un bocet lung.

— *Humara kya hoga, hai hai, huma kya hoga*! și-a lăsat el glasul să i se tînguiască în voie. *Hai, hai,* ce-o să se aleagă de noi?

---

1. Sau *gurkha*, populație a Nepalului care și-a luat numele de la războinicul hindus Gorakhnath (nume derivat din sanscrită și care se referă la venerarea vitelor ca animale sacre). Descendenți ai discipolului acestuia, Bappa Rawal, au fondat dinastia Gorkha, care a pus bazele regatului nepalez. Războinicii *gurkha* au fost considerați de către britanici, care i-au recrutat în număr mare în armata colonială, drept o rasă eminamente marțială.

— Taci, spuse judecătorul și se gîndi „Naiba să-i ia pe servitorii ăștia, născuți și crescuți fără să știe altceva decît să țipe cît îi ține gura".

Se așeză apoi cu spatele perfect drept, cu chipul încordat, pentru a nu-i scăpa nici o grimasă, și apucîndu-se strîns de brațele fotoliului, pentru a-și potoli tremurul violent pe care și-l ținea cu greu sub control, și, deși știa că încearcă să blocheze o mișcare dinăuntrul său, se simțea de parcă lumea întreagă se zdruncina din țîțîni cu o forță devastatoare, căreia făcea mari eforturi să-i opună rezistență. Pe masa din sufragerie se afla fața de masă albă pe care o întinsese, cu model de viță-de-vie întrerupt de o pată de culoarea granatului, acolo unde, cu mulți ani în urmă, vărsase un pahar de vin de Porto în timp ce încerca să arunce cu el în soția lui, care mesteca într-un fel ce-l dezgusta.

— *Cît de leneși sînt! îl luaseră băieții peste picior.* Ce oameni! Fără pic de rușine... Nimic nu sînteți în stare să faceți singuri!

Atît Sai, cît și bucătarul evitaseră să se uite în ochii judecătorului sau la scena umilirii lui și chiar și acum privirile lor alunecau pe deasupra feței de masă și scrutau fără pic de grabă încăperea, pentru că dacă admiteau c-au văzut fața de masă era greu de spus în ce mod avea să-i pedepsească. Era un lucru cumplit să asiști la înjosirea unui om orgolios. Era în stare să ucidă martorii.

Bucătarul trase draperiile. Vulnerabilitatea tuturor era de-acum parcă și mai amplificată de sticla geamului, iar cei trei păreau că atîrnă expuși în fața întregii păduri și a nopții, cu pădurea și noaptea învăluindu-i cu mantiile lor întunecate și sărăcăcioase. Înainte ca fereastra să fie acoperită, Mutt își văzu propria imagine, o luă drept un șacal și sări. Apoi se întoarse, își văzu umbra pe perete și mai sări o dată.

Era luna februarie a anului 1986. Sai avea șaptesprezece ani, iar idila ei cu Gyan, profesorul de matematică, nu avea nici măcar un an.

Cînd ziarele reușiră în cele din urmă să treacă de barajele de pe șosea, citiră următoarele:

În Bombay o formație numită Hell No avea să țină un concert la Hyatt International.

În Delhi un tîrg de știință și tehnologie pe tema utilizării balegii de vacă drept combustibil pentru încălzire era vizitat de delegați din toată lumea.

În Kalimpong, în partea nord-estică a Himalaiei, acolo unde locuiau ei – judecătorul aflat la pensie, bucătarul lui, Sai și Mutt –, avuseseră loc turbulențe și mișcări ale insurgenților, bărbați înarmați. De data asta era vorba despre indieni nepalezi, care se săturaseră să fie tratați ca o minoritate într-un loc în care reprezentau majoritatea. Își voiau țara înapoi – sau măcar propriul lor stat, pe care să și-l administreze singuri. Aici, unde granița dintre India, Bhutan și Sikkim se pierdea undeva în ceață, iar armata făcea genuflexiuni și flotări, păstrîndu-și în regiune tancurile vopsite în kaki pentru cazul în care chinezii nu s-ar mai fi mulțumit doar cu Tibetul și li s-ar fi făcut poftă să ia cu japca și alte teritorii adiacente, era o zonă ce fusese întotdeauna greu de cartografiat. Presa părea resemnată. Aici avuseseră loc nenumărate războaie, trădări și runde de negocieri politice între Nepal, Anglia, Tibet, India, Sikkim și Bhutan, cu Darjeeling-ul furat de ici ori Kalimpong-ul extras de dincolo, în ciuda, ah, în ciuda cetii ce cobora vertiginos ca un balaur, ștergînd contururile, despărțind, făcînd complet ridicolă orice încercare de a trasa o graniță sau alta.

Doi

A doua zi judecătorul l-a trimis pe bucătar la secția de poliție, în ciuda protestelor acestuia, care știa – rod al aceleiași înțelepciuni acumulate de secole care-l făcuse să ceară îndurare de la intruși – că e un demers total greșit.

Era de notorietate faptul că nu e o idee bună să apelezi la poliție, fiindcă dacă polițiștii erau mituiți de tîlhari, n-aveau să ia nici o măsură, iar dacă, pe de altă parte, nu erau, atunci urma să fie și mai rău, fiindcă băieții ce năvăliseră asupra lor noaptea trecută aveau să se răzbune. Acum aveau arme și puteau să le curețe de rugină, să le umple cu gloanțe și... să tragă! Într-un fel sau altul, poliția avea să încerce să scoată cumva o șpagă din toată afacerea. Bucătarul se gîndi la cele 250 de rupii pe care le obținuse vînzîndu-i unchiului Potty *chhang*[1]-ul său, fermentat ca la carte, care îl aducea pe nesimțite pe bătrînul burlac într-o stare atît de profundă de beție, încît cădea lat. Noaptea trecută ascunsese banii într-un buzunar al celei mai bune cămăși pe care o avea, dar i se păruse că nu sînt puși suficient de sigur. Îi legase de una din grinzile colibei de lut și bambus aflate la marginea proprietății judecătorului, însă, văzînd cum aleargă șoarecii în voie pe

1. Băutură alcoolică tradițională din estul Himalaiei, supranumită și „nectarul zeilor", cu gust de bere și conținut scăzut de alcool. Se spune că ar fi extrem de eficientă în combaterea răcelilor și a altor boli.

căpriori, se temuse ca nu cumva măruntele animale să îi mănînce. În cele din urmă i-a pus într-o cutie de tablă, pe care a ascuns-o în garaj, sub automobilul care nu mai mergea niciodată nicăieri. Gîndul îi era la fiul său, Biju.

Cei de la Cho Oyu aveau mare nevoie de un om tînăr și în putere.

Prin mijlocirea mesajului oferit de halul în care tremura, ca și de felul în care își frămînta mîinile, încerca să sublinieze faptul că el e doar cel ce aduce vestea. El, personal, nu avea nici cea mai mică legătură cu nimic din toate astea și era de părere că nu e deloc cazul să fie deranjată poliția. El, unul, ar fi preferat să nu se pomenească deloc de episodul cu jaful, de întreaga poveste și de orice alt lucru ce ar fi putut aduce cuiva vreo ofensă, cît de mică. Era un om lipsit de orice putere, abia știa să citească și să scrie, muncise ca un bou toată viața, făcînd tot ce-i stătea în putință pentru a evita orice necaz, și trăia doar pentru a-și revedea fiul.

Din păcate, polițiștii au părut extrem de deranjați și l-au luat la întrebări, plini de asprime, timp în care îi arătau cît se poate de limpede disprețul lor. Ca servitor, era mult sub nivelul lor, însă furtul unor arme de la un fost judecător nu era un lucru ce putea fi ignorat, iar ei erau obligați să-l informeze pe comisar.

În aceeași după-amiază polițiștii au sosit la Cho Oyu într-un șir de jeepuri de culoarea broaștei, ce și-au făcut apariția prin perdeaua mișcătoare a picăturilor pripite de burniță. Și-au lăsat umbrelele deschise aliniate pe verandă, dar vîntul le-a spulberat și ele au început să se învîrtească în toate direcțiile. Cele mai multe erau negre și li se scurgea vopseaua, amestecîndu-se cu ploaia, dar exista și una roz, sintetică, fabricată în Taiwan, cu un model înfățișînd un cîmp cu flori.

I-au pus cîteva întrebări judecătorului și au întocmit un raport de confirmare a reclamației referitoare la cazul de jaf și violare a proprietății.

— Ați fost amenințat, domnule?

— I-au cerut să pună masa și să aducă ceaiul, a spus cît se poate de serios bucătarul.

Polițiștii începură să rîdă.

Gura judecătorului se preschimbă într-o linie dreaptă și severă:

— Du-te la bucătărie. *Bar bar karta rehta hai.*

Polițiștii au acoperit suprafețele cu praf pentru prelevarea amprentelor și au vîrît într-o pungă de plastic un borcan de melamină pentru biscuiți, cu urme de grăsime de *pakora*.

Au măsurat urmele de pași de pe treptele verandei, ajungînd la concluzia că e vorba de tălpi de mai multe mărimi:

— Una foarte mare, sir, într-un pantof de sport Bata.

Dat fiind faptul că locuința judecătorului era de foarte mult timp subiectul curiozității celor din zonă, polițiștii, ca și tîlharii, profitară din plin de ocazie pentru a-și băga nasul peste tot.

Și, tot ca și tîlharii, n-au fost deloc impresionați de ce au văzut aici. Au remarcat cu satisfacție semnele bogăției în declin, iar unul dintre polițiști a dat un șut podețului șubred ce urca dinspre pîrîul din *jhora*, bandajat ici și colo cu cîrpe îmbibate de umezeală. A luminat cu opaițul bazinul de la WC și a descoperit un dispozitiv improvizat ad-hoc pentru trasul apei, fixat cu leucoplast și aschii de bambus.

— Ce dovezi credeți că veți găsi la toaletă? a întrebat Sai, urmîndu-l îndeaproape, rușinată la culme.

Casa fusese construită cu multă vreme în urmă de către un scoțian, cititor pasionat al relatărilor pitorești despre

India din perioada respectivă. *Cum am traversat Alpii indieni*, de O Doamnă Pionieră. *Tărîmul unde trăiește lama. Ricșa fantomă. Casa mea din Mercara. Pantera neagră din Singrauli.* Simțise chemarea adevăratului său spirit, care îi adusese la cunoștință faptul că și el e sălbatic și curajos și că nu acceptă să-i fie refuzat dreptul la aventură. Așa cum se întîmplă mereu, prețul unei asemenea întreprinderi temerare se dovedise scump, alții fiind cei care trebuiseră să-l plătească. Hamalii căraseră bolovani din albia rîului – iar picioarele li se crăcănaseră, coastele li se strîmbaseră ca niște bolți de peșteri, spinările li se cocoșaseră, capetele li se aplecaseră tot mai mult, cu privirile doar în pămînt –, aducîndu-i în acest loc de vis, ales pentru panorama ce putea să înalțe inima omenească pînă pe culmile spiritului. Apoi sosiseră țevile, conductele, gresia și faianța, porțile elegante de fier forjat, ce aveau să se întindă de la un mal la celălalt, manechinul de croitorie, peste care tocmai ce au dat polițiștii în trecerea rapidă în revistă a podului, bum, bum, bum, iar sub pașii lor grei și energici ultima ceașcă de porțelan Meissen rămasă se fisură asemeni unei măsele pe farfurioara ei. O mie de păianjeni morți zăceau ca niște boboci veștejiți pe podeaua podului, în vreme ce deasupra lor, pe latura interioară a acoperișului de tablă găurit, prin care se prelingeau picăturile de ploaie, descendenții lor se uitau fix la polițiști, așa cum se uitau și la propriii lor înaintași – cu o imensă lipsă de simpatie în ochii cît cepele.

Polițiștii și-au luat umbrelele și au pornit cu pași mari înspre coliba bucătarului, extrem de precauți și de suspicioși. Toată lumea știa că atunci cînd e vorba de o tîlhărie, vinovații sînt de cele mai multe ori chiar servitorii.

Au trecut de garaj, de automobilul cu pneurile dezumflate, cu farurile aproape lipite de pămînt și iarba crescută

în jur, căci ultima călătorie făcută de judecător la Darjeeling pentru a-l vedea pe Bose, unicul său prieten, devenise între timp o amintire îndepărtată. Au ajuns apoi la o porțiune ciudat de bine întreținută din spatele rezervorului de apă, unde se vărsaseră o farfurie cu lapte și o grămăjoară de *mithai*[1] umflată de burniță. Acest colțișor curățat de buruieni data de pe vremea cînd bucătarul, sub imperiul grabei provocate de un ou stricat, defecase în spatele casei, în loc să se ducă în capătul grădinii, reușind astfel să supere doi șerpi, *mia-mibi*, soț și soție, ce trăiau într-o gaură din apropiere.

Bucătarul îi istorisi polițistului drama sa.

— Nu m-au mușcat, dar corpul mi s-a umflat în mod ciudat, de ajunsesem de zece ori cît acum. M-am dus la templu și acolo mi s-a spus că trebuie să le cer iertare șerpilor. Așa că am făcut o cobră din lut și am pus-o în spatele rezervorului de apă, am curățat zona din jurul ei cu bălegar de vacă și mi-am făcut *puja*[2]. Imediat umflătura a început să dea înapoi.

Polițiștii au încuviințat.

— Dacă te rogi lor, te vor proteja întotdeauna și nu te vor mușca niciodată.

— Da, a fost de acord bucătarul, nu m-a mușcat nici unul dintre ei și nu fură niciodată ouă sau găini. Iarna nu îi vezi prea des, dar altfel ies mereu din ascunzătoare și verifică dacă totul e în regulă. Dau ocol proprietății. Avusesem de gînd să facem aici o grădină, dar le-am lăsat lor locul. Înconjoară complet Cho Oyu pe lîngă gard, apoi se întorc în cuibul lor.

— Ce fel de șerpi sînt?

---

1. Dulciuri tradiționale indiene, făcute din lapte, foarte mult zahăr și făină.
2. Rugăciune.

— Cobre negre, așa de groase, zise bucătarul, arătînd spre borcanul de melamină pe care polițistul îl ducea într-o pungă de plastic. Soț și soție.

Însă șerpii nu reușiseră să-i apere de furt... Unul dintre polițiști își alungă din minte gîndul păcătos și toți ocoliră cu mare respect zona, de teamă ca nu cumva șerpii ori rudele iritate ale acestora să vină după ei.

Respectul întipărit pe chipurile polițiștilor se evaporă instantaneu în clipa cînd ajunseră la coliba bucătarului, îngropată sub un hățiș sălbatic de măselariță. Aici era un loc foarte potrivit ca să-și verse disprețul și-i răsturnară patul îngust, lăsîndu-i puținele obiecte pe care le poseda îngrămădite într-un morman.

Pe Sai o durea inima să vadă cît de puține lucruri are bucătarul: cîteva haine atîrnate pe o sfoară, o singură lamă de ras, o coajă de săpun ieftin, maroniu, o pătură Kulu ce fusese odinioară a ei și o cutie de carton cu închizători metalice, care altădată îi aparținuse judecătorului și acum adăpostea hîrtiile bucătarului – recomandările care-l ajutaseră să se angajeze în slujba judecătorului, scrisorile de la Biju, actele unui proces ce se judeca în acest moment în satul lui, ajungînd pînă la Uttar Pradesh, și în care era vorba despre cinci mangotieri pe care îi pierduse în favoarea fratelui său. Iar în buzunarul de satin cu elastic dinăuntrul cutiei se afla un ceas stricat, a cărui reparație ar fi costat mult prea mult, dar care era prea valoros pentru a fi aruncat pur și simplu – poate că măcar părțile lui componente puteau fi amanetate. Acestea erau strînse într-un plic, iar în clipa în care polițistul desfăcu sigiliul plicului rotița minusculă cu care se trăgea ceasul zbură direct în iarbă.

Două fotografii atîrnate pe perete – una cu el și cu soția lui în ziua nunții, una cu Biju înainte de plecare.

Erau fotografii de oameni săraci, care nu-și puteau permite riscul de a irosi nici măcar un clișeu. În vreme ce acum oamenii se pozau peste tot în lume cu un deliciu pe care rasa umană nu l-a mai trăit niciodată, cei trei stăteau aici țepeni ca într-o radiografie.

Odată Sai îi făcuse un instantaneu bucătarului cu aparatul unchiului Potty, surprinzîndu-l în clipa în care tăia o ceapă, și fusese mirată să vadă că bărbatul se simțise profund trădat. Fugise să se schimbe în hainele cele bune, cămașă curată și pantaloni, după care se postase țanțos în fața șirurilor de *National Geographic* legate în piele, fundal pe care-l considerase tocmai bun.

Sai se întreba dacă își iubise nevasta.

Femeia murise cu șaptesprezece ani în urmă, cînd Biju avea cinci ani. Alunecase dintr-un copac în timp ce aduna frunze pentru capră. Un accident, se spusese, și nu fusese vina nimănui. Era doar soarta, care îi hărăzește celui necăjit un număr mai mare de accidente decît altuia și nu poți da vina pe nimeni. Biju era unicul lor copil.

— Ce băiat obraznic! exclama mereu bucătarul cu bucurie. Dar foarte bun din fire. Așa a fost mereu. La noi în sat aproape toți cîinii mușcă, iar unii dintre ei au colții de un stînjen, dar atunci cînd Biju trecea pe lîngă ei, nici un animal nu-l mușca. Așa cum nu-l mușca nici un șarpe atunci cînd se ducea să taie iarbă pentru vacă. Așa e felul lui, zicea bucătarul, radiind de mîndrie. Nu se teme de absolut nimic. De mic ridica șoarecii de coadă, lua broaștele de gît...

În fotografia respectivă Biju nu părea însă deloc neînfricat, ci împietrit, ca și părinții lui. Era încadrat de un casetofon și o sticlă de Campa Cola, pe un fundal pictat ce înfățișa un lac, iar de o parte și de alta a acestui fundal, oricît se străduise fotograful să nu lase nimic

altceva să intre în cadru, se vedeau cîmpuri cafenii și frînturi din corpurile vecinilor, un braț și un deget de la un picior, păr, un zîmbet și coada înfoiată a unei găini.

Polițiștii revărsară toate scrisorile din cutie și începură să citească una dintre ele, datată cu trei ani în urmă. Biju tocmai ajunsese la New York. „Stimate *Pitaji*, nu e cazul să-ți faci griji. Totul e bine. Directorul mi-a oferit o slujbă de chelner cu normă întreagă. Uniforma și mîncarea mi le vor asigura ei. *Angrezi khana* doar, fără mîncare indiană, iar proprietarul nu e din India. E chiar din America."

— Lucrează pentru americani! le trîmbițase bucătarul conținutul scrisorii tuturor celor ce stăteau în jurul său în piață.

Trei

În îndepărtata Americă, Biju își petrecuse primele zile de după sosire stînd la un ghișeu, împreună cu un șir de alți bărbați.

— Doriți unul mare? întrebă Romy, colegul de la tejghea al lui Biju, ridicînd un cîrnat cu cleștele, fluturîndu-l, zdravăn și apetisant, izbindu-l de marginea tigăii de metal, presîndu-l și scuturîndu-l așa cum era, elastic, în fața unei fete cu chip drăgălaș, crescută să se poarte cu oamenii cu pielea închisă la culoare așa cum se purta cu toți ceilalți.

Gray's Papaya. Crenvurști, crenvurști, doi crenvurști și un sifon la 1 dolar și 95 de cenți.

Rîvna celor cu care lucra îl uimea pe Biju, îl îngrozea, îl umplea de bucurie, după care îl îngrozea iar.

— Ceapă, muștar, murături, ketchup?

Poc, trosc, zdup, zdup.

— Crenvurșt picant?

Poc, trosc, bam, buf. Ca un pervers sărind din spatele unui copac și bălăngănindu-și zona în chestiune a anatomiei...

— Mare? Mic?

— Mare, spuse fata cu chip drăgălaș.

— Suc de portocale? Suc de ananas?

Prăvălia avea un aer festiv, cu serpentine de hîrtie, portocale și banane din plastic, dar înăuntru erau peste

patruzeci de grade, iar sudoarea li se prelingea pe nas și le cădea pe degetele de la picioare.

— Place crenvurșt indian? Sau crenvurșt american? *Place crenvurșt special pentru tine?*

— Domnule, a zis o doamnă din Bangladesh ce venise în vizită la fiul ei, student la o universitate din New York, aveți un local foarte frumos. E cel mai bun frankfurter pe care l-am mîncat vreodată, dar trebuie neapărat să-i schimbați numele. E foarte ciudat. Nu are nici o noimă!

Biju flutură crenvurștul asemeni celorlalți, dar avu de obiectat cînd, după slujbă, făcu împreună cu colegii săi o vizită la femeile dominicane din Washington Heights – pentru doar treizeci și cinci de dolari!

Își camuflă timiditatea în spatele unui dezgust contrafăcut:

— Cum puteți să faceți una ca asta? Femeile alea... femeile alea sînt murdare, spuse el înțepat. Niște tîrfe împuțite, continuă cu stîngăcie în glas. Niște tîrfe nenorocite, niște curve ieftine de la care poți să iei și vreo boală... miros urît... *hubshi*... toate negre și urîte... îmi fac greață...

— În clipa asta, i-a zis Romy, aș putea s-o fac și cu un *CÎINE! Aaaaauuu!* a urlat el apoi, dîndu-și capul pe spate cu un gest teatral. *AaaaaaAAAUUU!!!*

Ceilalți bărbați au izbucnit în rîs.

Erau bărbați în toată firea. El era un copil. Avea nouăsprezece ani, însă arăta și se simțea cu cîțiva ani mai tînăr.

— Prea cald, a spus data următoare.

Apoi:

— Prea obosit.

S-au schimbat anotimpurile, însă el a ținut-o pe-a lui:

— Prea frig.

În adîncul sufletului aproape că s-a simțit ușurat atunci cînd directorul fast-foodului la care lucra, parte a unui lanț de restaurante, a primit o adresă prin care i se cerea să verifice dacă angajații lui au carte verde.

— N-am ce face, a zis directorul, trandafiriu la față de jenă că e silit să-i umilească.

Un om cumsecade. Numele lui era Frank – lucru amuzant, avînd în vedere faptul că toată ziua se ocupa doar de frankfurteri.

— Sfatul meu e să dispăreți în liniște.

Așa că dispărură.

Patru

Angrezi khana. Bucătarul se gîndise la șuncă scoasă din conservă și prăjită în hălci mari, grosolane, la sufleu de ton, la prăjitură cu biscuiți *khari*, și era sigur că, gătind mîncare englezească, fiul său are o poziție socială mai bună decît dacă ar fi gătit mîncare indiană.

Polițiștii au părut intrigați de prima scrisoare pe care au citit-o și au început să le citească și pe celelalte. Ca să găsească ce? Indicații referitoare la mînării de vreun fel? Bani proveniți din vînzarea de arme? Sau se întrebau pur și simplu cum să ajungă și ei în America?

Însă, în ciuda faptului că scrisorile recompuneau lanțul slujbelor lui Biju, ele spuneau mai mult sau mai puțin același lucru, cu singura diferență că de fiecare dată numele locului în care lucra era altul. Repetiția oferea o senzație plăcută, liniștitoare, iar reluarea de către bucătar a celor repetate de fiul său făcea ca senzația respectivă să fie de două ori mai puternică.

— Are o slujbă excelentă, le spunea el cunoștințelor sale. Mai bună decît aia de dinainte.

Își imagina o canapea, televizor, cont bancar. Pînă la urmă Biju avea să strîngă suficienți bani, iar bucătarul va putea, în fine, să iasă la pensie și să aibă parte de o noră care să-l servească la masă și să-i taie unghiile de la picioare, precum și de nepoți care să roiască în jurul lui ca muștele.

Timpul ar fi pierit încet în casa așezată pe versantul muntelui, înghițită încet-încet de mușchi, cu acoperișul plin de ferigi, însă la fiecare nouă scrisoare, bucătarul se rostologea ușor spre viitor.

Avea grijă să răspundă întotdeauna, ca fiul său să nu creadă lucruri rele despre tatăl lui mai puțin educat: „Vezi numai să pui deoparte bani. Nu da cu împrumut nimănui și ai grijă cu cine vorbești. Sînt mulți cei care una spun și alta fac. Mincinoși și escroci. Și adu-ți aminte să te odihnești. Ai grijă să mănînci destul. Sănătatea e aur curat. Înainte să iei vreo hotărîre, sfătuiește-te cu Nandu".

Nandu era un consătean aflat în același oraș cu Biju.

Odată poșta adusese la Cho Oyu un cupon pentru un glob pămîntesc gonflabil oferit gratuit de *National Geographic*. Sai îl completase, îl expediase tocmai la o căsuță poștală din Omaha și, după ce trecuse atîta vreme, că uitaseră complet de glob, el sosise, însoțit de un certificat care-i felicita pentru faptul că sînt de aproape un secol membri fideli ai clubului celor împătimiți de aventură, al celor care extind frontierele cunoașterii umane și pe cele ale îndrăznelii. Sai și bucătarul umflaseră globul și-l fixaseră pe axă, cu ajutorul șuruburilor trimise în același pachet. Rareori primeau ceva neașteptat la poștă și niciodată ceva frumos. S-au uitat la deșerturi, la munți, la verdele și galbenul proaspăt de primăvară, la zăpada de la poli. Undeva pe această splendidă orbită se afla Biju. Au încercat să găsească orașul New York, iar Sai s-a străduit să-i explice bucătarului de ce acolo era noapte cînd aici era ziuă, așa cum îi demonstrase sora Alice la mînăstirea St Augustine, cu ajutorul unei portocale și al unui felinar. Bucătarului i s-a părut ciudat că India era prima țară în care se făcea lumină, situație complet opusă

realității, ce nu părea să fie oglindită în nici un fel de vreo altă împrejurare ce implica aceste două națiuni.

Scrisorile zăceau pe jos, împreună cu cîteva articole de îmbrăcăminte. Salteaua uzată fusese răsturnată, iar straturile de ziare puse sub ea pentru a împiedica arcurile să îi străpungă țesătura subțiată fuseseră împrăștiate care încotro.

Poliția scosese la lumină sărăcia bucătarului, faptul că nimeni nu avea grijă de el, că demnitatea lui nu avea nici un fundament. Îi distruseră masca și i-o aruncaseră în față.

Apoi, însoțiți de umbrelele lor – cele mai multe negre, una roz, înflorată – se retrăseseră prin hățișul de măselariță.

Căzut în genunchi, bucătarul căuta rotița argintie de la ceas, însă măruntul obiect nu mai era nicăieri.

— Ei, e de datoria lor să scotocească peste tot, spuse el. E firesc. De unde să știe că sînt nevinovat? De cele mai multe ori tîlharii sînt chiar servitorii.

Sai se simți stînjenită. Intrase rareori în coliba bucătarului și, cînd veni să-l caute și pătrunse înăuntru, el se arătă la fel de jenat ca și ea, căci în cele din urmă se văzu limpede că apropierea dintre ei era de fapt doar una de formă, că prietenia lor era alcătuită din lucruri superficiale, despre care discutau într-o limbă imperfectă, pentru că ea era vorbitoare de engleză, iar el de *hindi*. Imperfecțiunea limbajului îi ajuta să rămînă mereu la suprafață, să nu intre niciodată în nici un subiect ce ar fi cerut un vocabular complex, și, cu toate astea, ea simțea mereu un val de duioșie cînd îi privea chipul ursuz sau cînd îl auzea cum se ciondănește cu neguțătorii în

piață și se simțea mîndră că trăiește cu un om atît de dificil, dar care ei i se adresa cu afecțiune, numind-o Babyji sau Saibaby.

Prima dată îl întîlnise cînd fusese adusă acasă de la mînăstire, de la St Augustine, din Dehra Dun. În urmă cu nouă ani. Taxiul o lăsase în fața casei, iar luna lucea suficient de fluorescent ca să poată citi numele acesteia – Cho Oyu – în timp ce aștepta. Era o siluetă mică, proțăpită în fața porții, atît de mică, încît prezența ei nu făcea decît să pună și mai tare în lumină vastitatea locului. Lîngă ea se afla un cufăr metalic. „Dra S. Mistry, mînăstirea St Augustine". Însă poarta era încuiată. Șoferul a frînat și a strigat spre ea:

— *Oi, koi hai? Khansama? Uth. Koi hai? Uth. Khansama?*

Kanchenjunga strălucea macabru, șirurile de copaci se întindeau pînă departe, flancîndu-l pe ambele părți, cu trunchiuri palide și frunze negre, iar dincolo de ei, între pilonii copacilor, o potecă ducea către casă.

După un răstimp care lor li s-a părut o veșnicie, au auzit un fluier, au văzut apropiindu-se un opaiț și l-au zărit pe bucătar venind pe cărare cu picioarele lui crăcănate, la fel de tăbăcit la chip, bătut de vreme și murdar cum arăta și acum și cum avea să arate și peste zece ani. Un ins lovit de sărăcie preschimbîndu-se rapid într-un vîrstnic. Copilărie comprimată, bătrînețe dăinuitoare. Între el și judecător era o distanță de o generație, dar dacă te uitai la ei, n-ai fi crezut. Totul în jurul bucătarului inspira bătrînețe: firea lui, ibricul, hainele, bucătăria, glasul lui, praful, mirosul depus de o viață de gătit, de fum și kerosen.

— Cum de îndrăznesc să se poarte în felul ăsta cu tine? a zis Sai, străduindu-se să depășească prăpastia

dintre ei în timp ce stăteau în picioare unul lîngă celălalt, trecînd în revistă cu privirea harababura pe care o lăsaseră polițiștii în colibă.

— Altfel cum ar putea face investigația? argumentă bucătarul.

În strădania lor de a-i recupera demnitatea prin două abordări diferite ale situației, nu reușiseră decît să-i scoată și mai tare în evidență decrepitudinea.

S-au aplecat să-i adune lucrurile de pe jos. Bucătarul avu mare grijă să pună fiecare scrisoare în plicul ei. Într-o zi o să i le înapoieze lui Biju, pentru ca fiul său să aibă o relatare a propriei călătorii și să se simtă mîndru și împlinit.

Cinci

Biju la Baby Bistro.

La etaj, restaurantul era franțuzesc, însă dedesubt, în bucătărie, era mexican și indian. Iar atunci cînd se angaja și un pakistanez, era mexican, indian și pakistanez.

Biju la Le Colonial, locul în care puteai retrăi experiența colonială autentică.

Deasupra colonialiști bogați, iar dedesubt băștinași săraci. Columbieni, tunisieni, ecuadorieni, gambieni.

Apoi la Stars and Stripes Diner. Steag sută la sută american deasupra, steag sută la sută guatemalez dedesubt.

Plus un steag indian, odată cu venirea lui Biju.

— Unde e Guatemala? fu nevoit să întrebe.

— Unde e Guamul?

— Unde e Madagascarul?

— Unde e Guyana?

— Nu știi? i-a zis guyanezul. Sînt indieni peste tot în Guyana, omule.

— Indieni în Guam. Oriunde te uiți, practic numai indieni.

— Trinidad?

— Trinidad e plin de indieni! Care strigă – îți vine să crezi? – „Deschide o conservăăă de somooon, ooomule!".

Madagascar – indieni indieni.

Chile, în zona de comerț liber Rosa din Tierra del Fuego – indieni, whisky, electronice. Gînduri amare la adresa pakistanezilor din nord, din Areca, cu firma lor de mașini uzate.

— Ei... uită de asta... lasă-i pe *bhenchoots* să-și cîștige și ei cum pot ăia douăș'cinci la sută...

Kenya. Africa de Sud. Arabia Saudită. Fiji. Noua Zeelandă. Surinam.

În Canada a venit cu mult timp în urmă un grup de *sikhi*. S-au dus în regiunile cele mai îndepărtate, iar femeile și-au scos șalvarii și și-au purtat tunicile pe post de rochii.

Indieni, da – în Alaska. Un *desi* era proprietarul ultimului magazin universal din ultimul oraș de dinainte de Polul Nord, ce vindea în special conserve, echipament de pescuit, saci de sare și lopeți. Soția lui a rămas acasă, în Karnal, cu copiii și, grație sacrificiului soțului, aceștia au putut să se ducă la grădinița Little Angels.

Pe țărmul Mării Negre, da – indieni care se ocupau cu negoțul de mirodenii.

Hong Kong. Singapore.

Cum de nu învățase nimic pînă la vîrsta asta? Știa despre Anglia, America, Dubai, Kuweit și cam atît.

Bucătăriile de la subsolurile New Yorkului adăposteau o întreagă lume, însă Biju era prost echipat pentru ea și se simți aproape ușurat la sosirea pakistanezului. Măcar știa ce are de făcut. Îi scrise tatălui său și-i povesti totul.

Bucătarul se alarmă. În ce fel de loc lucra? Știa că acolo e o țară unde se duc să lucreze oameni din toată lumea, dar, o, categoric, nu și pakistanezi! Categoric, aceștia nu aveau cum să fie angajați. Indienii făceau în mod sigur o impresie mai bună...

„Păzește-te!" îi scrise bucătarul fiului său. „Păzește-te. Păzește-te. Ține-te deoparte. Să n-ai încredere în el."

Deja era foarte mîndru de fiul lui. Descoperi că nu-i putea vorbi deschis. Își simțea fățărnicia în fiecare moleculă a corpului. Fiecare fir de păr i se zbîrlise, în așteptare.

Desis[1] contra *pakis*.

Oh, vechiul război, cel mai bun război...

Unde în altă parte curgea șuvoiul vorbelor cu o ușurință ce venea din secole de experiență? Cum altfel puteau renaște din morți spiritul tatălui și al străbunicului tău?

Aici, în America, unde fiecare naționalitate își confirma stereotipul...

Biju simțea că e pe cale să se cufunde într-o baie caldă, amniotică.

Însă apoi lichidul plăcut, moleșitor, se răci. La urma urmei, acest război nu era satisfăcător: niciodată nu se putea adînci destul, crăpătura nu se fisura niciodată complet, mîncărimea nu era scărpinată. Iritarea se hrănea din propria-i substanță, iar mîncărimea combatanților era acum și mai mare.

— Porci, porci, fii de porci, *sooar ka baccha*! strigă Biju.

— *Uloo ka patha,* fiu de bufniță, ultima scursură de indian ce ești, fiu de tîrfă!

Își trasară linii clare de demarcație la răscrucile esențiale. Aruncară unul în altul cu ghiulele din căpățîni de varză.

— ***!!! zise francezul.

Cuvintele lui le răsunară în urechi ca un puf de păpădie supărat, dar sensul lor exact era că sînt insuportabili.

---

1. Indian sau produs indian autentic. Termenul e originar din sanscrită *(des, desh)*, înseamnă „regiune", „țară" și se aplică și indienilor din diaspora. Uneori e folosit cu sens peiorativ.

Zgomotele făcute de bătaia lor ajunseseră pînă sus pe scări, unde răsunaseră fals, gata să strice echilibrul, lumea întîi, lumea perfectă de dincolo de treapta de sus, lumea a treia, lumea perfectă cu douăzeci și două de trepte mai jos. Amestecă-le bine, pune-le la grămadă și pe urmă cine o să-și privească de sus propriul restaurant, *hîm?* Cu ale sale *coquilles Saint-Jacques à la vapeur* la 27 de dolari și 50 de cenți și *blanquette de veau* la 23 de dolari și o rață ce părea o uvertură la colonii, stînd ca un pașă pe perna propriei grăsimi și emanînd aromă de șofran.

Ce era în mintea lor? Restaurantele din Paris au pivnițele pline cu mexicani, *desi* și pakistanezi?

Nu, nu au. Ce-i cu tine?

Pivnițele lor sînt pline cu algerieni, senegalezi, marocani...

La revedere, Baby Bistro.

— Profită de timpul liber ca să faci o baie, zise proprietarul.

Fusese suficient de amabil ca să-l angajeze pe Biju, deși i se păruse că miroase cam urît.

Pakistanezul într-o direcție, Biju în cealaltă. Dînd colțul, întîlnindu-se iar, apoi dînd colțul din nou.

Șase

Așadar, Sai aștepta la poartă, iar bucătarul cu picioare strîmbe se apropiase de ea pe potecă, ținînd în mînă un felinar și suflînd într-un fluier, pentru a ține la distanță șacalii, cele două cobre și pe Gobbo, tîlharul locului, care-i jefuia pe rînd, prin rotație, pe toți cei din Kalimpong și avea un frate în poliție, care-l proteja.

— Ai venit din Anglia? a întrebat-o bucătarul pe Sai, descuind poarta cu lacăt gros și lanț, deși oricine ar fi putut să treacă foarte ușor peste gard sau să urce dinspre rîpă.

Ea a clătinat din cap.

— America? Acolo nu e problemă cu apa sau curentul, a zis bucătarul.

Rostise aceste cuvinte pe un ton admirativ, ce-a reverberat în aer, gras și încrezut ca banii din lumea întîi.

— Nu, a zis ea.

— Nu? Nu?

În glasul lui se simțea o dezamăgire cruntă.

— Din străinătate.

Fără semn de întrebare. Repetînd un fapt fundamental, de necontestat. Dînd din cap ca și cum ea ar fi spus-o, nu el.

— Nu. De la Dehra Dun.

— Dehra Dun! *Kamaal hai*, a zis bucătarul, total dezumflat. Noi ne-am agitat atîta aici, am crezut că vii

de departe, și tu ai fost tot timpul în Dehra Dun. De ce n-ai venit mai înainte? Bine, a spus apoi bucătarul, neprimind nici un răspuns. Și părinții tăi unde sînt?

— Au murit, a zis Sai.

— Au murit.

Bărbatul a scăpat opaițul, care s-a stins.

— *Baap re!* Mie nu mi se spune niciodată nimic. Ce-o să se întîmple cu tine, biată copilă? a început el, cu milă și pe un ton lipsit de orice speranță. Unde au murit?

În absența luminii felinarului, scena era acum scăldată în strălucirea misterioasă a lunii.

— În Rusia.

— Rusia! Dar acolo nu e de lucru.

Cuvintele i s-au preschimbat din nou în monedă slăbită de inflație, din lumea a treia, bani aducători de ghinion.

— Și ce făceau acolo?

— Tata era cosmonaut.

— Cosmonaut. N-am auzit niciodată de așa ceva...

O scrută suspicios. Ceva era în neregulă cu fata asta, își dădea seama foarte clar, dar iat-o, stătea în fața lui.

— Acuma trebuie să rămîi aici, ce să faci, murmură el pentru sine. Nu te mai așteaptă nimic... ce trist... Mare păcat...

Copiii inventau adesea tot felul de povești sau alții le împuiau capul cu ele, pentru a ascunde un adevăr îngrozitor.

Bucătarul și taximetristul s-au luptat cu cufărul, aleea de acces fiind prea năpădită de buruieni pentru a se putea intra cu mașina. Nu exista decît cărarea subțire, bătătorită de-a lungul vremii.

Bucătarul s-a întors spre ea:

— Cum au murit?

Undeva deasupra lor s-a auzit țipătul unei păsări speriate, iar aripile ei uriașe au început să bată aerul asemeni unei elice.

În Moscova fusese o după-amiază liniștită, iar domnul și doamna Mistry tocmai traversau scuarul spre Centrul de Zboruri Interplanetare. Tatăl lui Sai lucra aici de cînd fusese ales din rîndul celor de la Indian Air Force drept posibil candidat pentru programul Intercosmos. Erau ultimele zile ale idilei dintre India și URSS, iar în aer, în schimburile de impresii între savanți, ce se sfîrșeau cu lacrimi, se simțea deja un ușor iz de buchet stătut și de nostalgie pentru anii cu parfum de trandafiri roșii, atunci cînd cele două națiuni se curtau asiduu una pe cealaltă.

Domnul și doamna Mistry crescuseră în acele vremuri îmbătătoare, cînd afecțiunea fusese cimentată de vînzări de armament, întreceri sportive, turnee de dansatori în țara prietenă și cărți ilustrate ce făceau cunoștință unei generații întregi de elevi indieni cu Baba Iaga, care trăia în casa ei construită pe gheare de găină, în întunericul preistoric al unui codru rusesc, sau cu peripețiile prin care trec prințul Ivan și prințesa Ivanka înainte de a ajunge să trăiască fericiți pînă la adînci bătrîneți în palatul lor cu cupolă în formă de ceapă.

Cei doi se întîlniseră într-un parc public din Delhi. Doamna Mistry, pe atunci studentă la colegiu, pleca adesea din căminul de fete pentru a studia și a-și usca părul la umbra și pacea unui liliac indian, unul din puținele locuri unde directoarea le dădea voie să se ducă. Domnul Mistry, deja pilot cu brevet, s-a apropiat în pas de jogging, înalt, viguros și cu mustăcioară îngrijită, iar studenta din fața lui i s-a părut atît de uluitor de frumoasă, cu expresia ei pe jumătate obraznică, pe jumătate

dulcică foc, încît s-a oprit să se zgîiască în voie la ea. Au făcut cunoștință chiar acolo, pe iarbă, lîngă vacile priponite de mașinile de tuns iarba, imense și ruginite, mergînd înainte și înapoi prin fața unui mausoleu mogul în ruină. N-a trecut anul și, chiar în centrul răcoros al mausoleului, cu fîșii de lumină strecurîndu-se pe ocolite de la un alcov tainic la altul, alcovuri încărcate de nuanțe de amurg și de mosc ce veneau dinspre ferestrele sculptate, fiecare dintre ele proiectînd pe podea razele soarelui în alte și alte modele dantelate – flori, stele –, domnul Mistry a cerut-o în căsătorie. Ea s-a gîndit rapid. Povestea ei de dragoste o ajutase să uite de tristețea trecutului și de plictiseala vieții de studentă de acum. Vine o vreme cînd toată lumea își dorește să fie adult, așa că a spus da. Pilotul și studenta, zoroastrianul și hindusa, au ieșit din mausoleul prințului mogul conștienți de faptul că, în afară de ei, nimeni nu va fi impresionat de marea lor idilă seculară. Și totuși se considerau norocoși că s-au găsit unul pe altul – fiecare dintre ei captiv al aceleiași singurătăți, fiecare fascinant pentru celălalt – așa cum e orice străin, însă amîndoi educați cu un ochi către Occident, astfel încît puteau să cînte împreună destul de armonios, în acorduri de chitară. Se simțeau liberi și curajoși, parte a unei națiuni moderne dintr-o lume modernă.

Hrușciov vizitase Cașmirul încă din 1955 și declarase că acesta va fi întotdeauna o parte a Indiei, iar nu peste mult timp Balșoiul dansase *Lacul lebedelor* în fața publicului din Delhi, care se îmbrăcase de gală, cu cele mai bune sariuri de mătase, și se împodobise cu cele mai mari bijuterii.

Și, firește, erau zilele cînd începuse explorarea spațiului. O cățea pe nume Laika fusese făcută pachet și

îmbarcată pe Sputnik II. În 1961 un cimpanzeu pe nume Ham făcuse și el aceeași călătorie. După el, în același an, Iuri Gagarin. Pe măsură ce treceau anii, s-au înălțat în spațiu nu doar americani și sovietici, câini și cimpanzei, ci și un vietnamez, un mongol, un cubanez, o femeie și un bărbat de culoare. Sateliții și navetele spațiale înconjurau orbita Pământului și a Lunii, aterizaseră pe Marte, fuseseră lansate în direcția planetei Venus și făcuseră un ocol în jurul lui Saturn. În acel moment în India sosise o echipă de cosmonauți și experți în aviație sovietici, căreia guvernul îi încredințase misiunea de a găsi candidați potriviți pentru a fi trimiși în spațiu. În timp ce vizitau o unitate de aviație din capitala țării, atenția le fusese atrasă de domnul Mistry – nu doar din cauza competenței acestuia, ci și datorită hotărîrii inflexibile ce-i strălucea în priviri.

Domnul Mistry se alăturase altor cîtorva candidați și mersese la Moscova, iar Sai, în vîrstă de șase ani, fusese încredințată rapid aceleiași mînăstiri la care fusese și mama ei.

Competiția fusese crîncenă. Exact în clipa cînd domnul Mistry tocmai îi mărturisea soției sale că e sigur că va fi ales pentru a deveni primul indian ce depășea bariera gravitației, sorții au hotărît altfel și, în loc să fie propulsat în stratosferă în timpul acestei vieți și în propria lui piele, pentru a vedea lumea așa cum doar zeii o pot vedea, i-a fost oferită o altă viziune asupra lumii de dincolo în clipa cînd el și soția lui au fost făcuți zob de roțile unui autobuz local, îngreunate de treizeci de țărănci imposibil de ținut în frîu, care goniseră două zile pe drum pentru a-și vinde mărfurile și a face troc în piață.

Așa s-a făcut că au murit sub roți străine, printre lădițe de lemn pline cu babuști. Dacă ultimele lor gînduri

fuseseră sau nu la fiica lor de la St Augustine, fetița nu avea să știe niciodată.

Moscova nu era în programa de la mînăstire. Sai și-a imaginat o arhitectură butucănoasă, severă, corpolentă, cu mușchi solizi și maxilare de buldog, în tonuri de cenușiu sovietic, sub un cer sovietic cenușiu și înconjurată de oameni sovietici cenușii ce mîncau hrană sovietică și cenușie. Un oraș masculin, fără brizbizuri sau slăbiciuni, fără creneluri, fără nici un unghi îndrăzneț. Și, în tot acest decor, un mosor stacojiu desfășurîndu-se necontrolat.

— Mi-a părut tare rău, i-a spus sora Caroline. Mi-a părut tare-tare rău cînd am auzit vestea, Sai. Trebuie să ai curaj.

— Sînt orfană, șopti Sai, întinsă pe patul de la dispensar. Părinții mei sînt morți. Sînt orfană.

Ura mînăstirea, dar era singurul loc pe care-l va ține minte toată viața.

„Dragă Sai", îi scria mama ei, „uite că vine din nou iarna și am scos puloverele de lînă. Ne-am întîlnit la bridge cu domnul și doamna Sharma, iar tatăl tău a trișat, ca de obicei. Ne place să mîncăm hering, un pește ascuțit, pe care trebuie neapărat să-l guști și tu într-o zi."

Le-a răspuns în timpul orei de redactat corespondența, sub supraveghere:

„Dragă mami și tati, ce mai faceți? Eu sînt bine. E foarte cald aici. Ieri am dat examen la istorie și Arlene Macedo a copiat, ca de obicei."

Dar scrisorile ei aveau ceva de exerciții școlărești. Sai nu-și văzuse părinții de doi ani, iar apropierea emoțională de ei dispăruse de mult. Încercă să plîngă, dar nu izbuti.

În sala de consiliu, sub un Iisus în *dhoti*[1], bătut în cuie pe două scînduri vopsite, maicile se întruniră neliniștite pentru a dezbate situația. În această lună în casieria mînăstirii nu avea să intre nici un cec de la familia Mistry, nici o donație obligatorie în contul fondului pentru renovarea toaletei sau în cele pentru autobuz, pentru sărbători sau pentru zile onomastice.

— Biata de ea. Dar ce să facem?

Călugărițele țîțîiră din buze, fiindcă știau că va fi o mare problemă cu Sai. Cele mai în vîrstă își amintiră de mama ei și de faptul că judecătorul îi plătise șederea aici, dar nu o vizitase niciodată. Existau, firește, și alte fragmente ale poveștii pe care nici una dintre ele nu le putea recompune, dat fiind faptul că o parte din firul narativ se pierduse, iar altă parte fusese uitată dinadins. Tot ce știau despre tatăl lui Sai era că fusese crescut într-un orfelinat zoroastrian și că fusese sprijinit de un donator generos, care îl ajutase să ajungă de la școală la colegiu, apoi, în cele din urmă, în aviație. Cînd părinții lui Sai fugiseră în lume, familia din Gujarat, simțindu-se dezonorată, o dezmoștenise pe mama ei.

Într-o țară atît de plină de rude Sai suferea de lipsa lor.

În registru, la „Vă rog, contactați în caz de urgență", era trecută o singură persoană. Era numele bunicului lui Sai, același om care plătise odinioară taxele școlare:

Numele: judecător Jemubhai Patel
Gradul de rudenie: Bunic matern
Ocupația: Judecător-șef (pensionat)

---

1. Bucată de pînză ce se pune în jurul coapselor, pentru a acoperi mijlocul; articol de îmbrăcăminte masculină tradițional.

Religia: Hindu
Casta: Patidar

Sai nu-și întîlnise niciodată bunicul, cel care, în 1957, făcuse cunoștință cu scoțianul ce construise Cho Oyu și se afla acum în drum spre Aberdeen – înapoi acasă.

— E foarte izolat, dar pămîntul are potențial, spusese scoțianul. Chinină, sericultură, nucșoară, orhidee.

Judecătorul nu era interesat de posibilitățile agricole ale pămîntului, dar se dusese să-l vadă, avînd încredere în cuvîntul individului – faimosul cuvînt de gentleman –, în ciuda tuturor celor întîmplate. Ajunsese acolo călare și împinsese ușa ce dădea spre acel spațiu aerisit, cu lumină slabă, monastică, a cărei calitate se schimba în funcție de soarele de afară. Simțise că intră mai curînd într-o anumită sensibilitate decît într-o casă. Podeaua era acoperită cu scînduri întunecate, aproape negre. Tavanul semăna cu o cutie toracică de balenă, iar pe căpriori se mai vedeau încă urme de topor. Un șemineu făcut din piatră argintie de rîu strălucea ca nisipul. De ferestre erau lipite ferigi luxuriante, frunziș cu tulpini rigide, acoperit cu o pîslă de spori, protuberanțe rotunde, presărate cu pulbere de bronz. Știa că aici ar putea trăi la o altă adîncime, lățime și înălțime și într-o altă dimensiune, ce scapă percepției obișnuite. Afară zburau și fluierau păsări în culorî aprinse, iar Himalaia se înălța cît vedeai cu ochii, pînă cînd acele piscuri strălucitoare făceau ca omul să pară atît de mic, încît devenea firesc să renunțe la orice pretenție, să-și golească sufletul de orice orgoliu. Judecătorul știa că poate trăi aici, în cochilia lui, în acest craniu, găsind alinare în gîndul că e un străin în propria lui țară, pentru că de această dată nu avea de gînd să-i învețe limba.

Nu s-a mai întors niciodată la tribunal.

— Bun-rămas, le-a spus Sai răutăților mînăstirii, îngerilor dulci-dulci, pastelați și lui Iisus cel însîngerat, toate unite într-o singură imagine de un contrast tulburător.

Bun-rămas uniformelor mult prea grele pentru o fetiță, cu sacou cu umeri lați, cravată și pantofi negri, cu toc masiv, în formă de copită de vacă. Bun-rămas prietenei ei, Arlene Macedo, singura elevă în afara ei cu o poveste de familie ieșită din tiparele convenționale. Tatăl ei, susținea Arlene, era un marinar portughez care venise și plecase. Nu pe mare, șopteau celelalte fete, ci după o coafeză chinezoaică de la hotelul Claridge's din Delhi. Bun-rămas celor patru ani de învățat povara umilinței și a fricii și arta subterfugiului, ani în care ai simțit mereu pe urmele tale detectivi în sutane negre și ai tremurat înaintea regulamentului ce trata cea mai mică și banală scăpare și confuzie cu seriozitatea cu care se judecă o infracțiune deosebit de gravă. Bun-rămas:

a. statului în pubela de gunoi cu tichia de măgar pe cap;

b. statului în soare pînă la insolație, într-un picior și cu mîinile ridicate în aer;

c. enunțării păcatelor proprii la adunarea de dimineață;

d. zvîntării în bătaie cu bățul, pînă ce pielea ți se făcea roșie, neagră, albăstruie și gălbuie.

— Nerușinato ce ești! îi spusese sora Caroline lui Sai, care venise într-o zi cu tema nefăcută și fusese obligată să-i întoarcă fundul strălucitor ca al unui babuin, în așa fel încît fata fără rușine învață iute ce înseamnă greșeala.

Poate că sistemul era obsedat de ideea de puritate, însă excela în definirea miresmei păcatului. Cea mai mare plăcere a maicilor era să descătușeze forțele vinei și ale dorinței, să înțepe și să stîrnească, ca să obțină rezultate. Partea asta Sai a învățat-o. Deasupra ei stătea

un crez de nezdruncinat: prăjitura era mai bună decît *laddoos*[1], furculița, lingura și cuțitul mai bune decît mîinile, să iei o înghițitură din sîngele lui Iisus Hristos și să înghiți o hostie din trupul lui era mai civilizat decît să pui o ghirlandă de gălbenele în jurul unui simbol falic. Engleza era mai bună decît *hindi*.

Orice lucru de bun-simț pe care îl învățase Sai aici căzuse între polii contradicțiilor, iar contradicțiile fuseseră asimilate și ele. *Lochinvar* și Tagore, economia și etica, flirtul în vîrful muntelui, în tartan, și dansul *punjabi* al recoltei, în *dhoti*, imnul național în bengaleză și mottoul impenetrabil în latină, gravat ca un blazon pe banderole cusute pe buzunarele sacourilor, motto ce putea fi citit și pe arcada de la intrare: *Pisci tisci episculum basculum*. Sau cam așa ceva.

Trecu pentru ultima oară pe sub acest motto, însoțită de o călugăriță din afară venită ca să studieze sistemul financiar al mînăstirii, și care se ducea acum spre Darjeeling. De la fereastră, din Dehra Dun pînă la Delhi și apoi din Delhi pînă la Siliguri, au văzut panorama vieții rurale, iar India arăta la fel de veche ca întotdeauna. Femeile mergeau cu lemnele de foc pe cap, prea sărace pentru a avea și bluze sub sariuri.

— Rușine, rușine, îți cunosc numele! a spus călugărița veselă.

După care veselia i-a cam dispărut. Era dimineața devreme și de-a lungul șinelor de cale ferată se vedeau șiruri de funduri goale. Cînd s-au apropiat, cele două au

1. Desert făcut din făină și alte ingrediente, pentru nunți sau sărbători, în formă de mingiuțe îmbibate în sirop de zahăr. *Laddu*, apelativ indian drăgăstos pentru copiii durdulii.

văzut zeci de oameni făcîndu-și nevoile pe șine, apoi clătindu-și posterioarele cu apă dintr-un bidon.

— Oameni murdari, a spus călugărița, sărăcia nu e o scuză. Nu, nu este. Nu încerca să-mi spui că este. De ce trebuie să facă asemenea lucruri aici?

— Din cauza diferenței de nivel, îi zise un domn cu ochelari și aer de om învățat, un ins extrem de serios, așezat lîngă ea. Există o diferență de nivel între pămînt și calea ferată, așa că e un loc foarte bun.

Călugărița n-a mai spus nimic. Iar pentru cei care-și făcuseră nevoile cei din tren nu aveau nici cea mai mică relevanță – nu erau nici măcar din aceeași specie cu ei –, așa că le păsa la fel de puțin dacă vreun trecător le zărește dosurile în timp ce se screm ori dacă la scenă asistă o rîndunică.

Și tot așa.

Sai tăcută... simțind că o așteaptă destinul. Deja simțea Cho Oyu în aer.

— Nu-ți face griji, draga mea, a zis călugărița.

Sai nu-i răspunse, iar călugărița începu să se neliniștească.

Au luat un taxi și au străbătut astfel, scîrțîind și legănîndu-se în vînt, un climat mai umed și un peisaj de un verde ruginiu. Au trecut pe lîngă tonete cu ceai ridicate pe postamente firave, găini vii vîndute în coșuri rotunde de trestie și zeițe Durga Puja în curs de asamblare în barăci. Au trecut pe lîngă cîmpuri de orez și depozite decrepite, ce purtau însă numele unor faimoase companii de ceai: Rungli Rungliot, Ghoom, Goenkas.

— Nu mai sta așa, de parcă ți-ar fi milă de tine! Doar nu crezi că Dumnezeu e supărat, nu? Cu tot ce are El de făcut?

Fără veste, din dreapta lor, rîul Teesta le sări în față dintre țărmurile sale albe de nisip. Soarele și spațiul s-au năpustit pe fereastră. S-au multiplicat în mii de reflexii, oglinzi ale luminii și ale rîului, fiecare dintre ele adăugîndu-le noi unghiuri și culori celorlalte, iar Sai deveni brusc conștientă de imensitatea spațiului în care pătrundea.

Pe malul rîului, cu apa curgînd pe lîngă ele în torente sălbatice și picăturile de soare în asfințit strecurîndu-se printre copaci, s-au despărțit. La răsărit se afla Kalimpong, ce părea că se ține cu mare greutate în șa, între dealurile Deolo și Ringkingpong. La apus se afla Darjeeling, ce se pierdea în munții Singalila. Călugărița încercă să-i ofere un ultim sfat, însă glasul îi fu acoperit de rîu, așa că se mulțumi s-o ciupească pe Sai de obraz, în semn de rămas-bun. Și dusă a fost, într-un jeep al maicilor de la Cluny, la două mii de metri în adîncul țării ceaiului, spre un oraș întunecat și jegos, cu puzderie de mînăstiri apărute ca ciupercile din ceața ce se prelingea pe pămînt.

După apusul soarelui, s-a întunecat rapid. Cei doi și-au continuat mersul înșurubat pe șosea, cu mașina atît de lăsată pe spate, încît botul i se înălța drept spre cer. La cea mai mică mișcare greșită s-ar fi răsturnat în prăpastie. Moartea îi șoptea lui Sai în ureche, viața îi alerga nebunește prin puls, inima i se ridicase în gît în timp ce se avîntau pe serpentine. Nicăieri în Kalimpong nu exista iluminat stradal, iar lămpile din case erau atît de slabe, că nu le vedeai decît cînd treceai pe lîngă ele. Apăreau lîngă tine pe neașteptate și dispăreau imediat în urma ta. Oamenii care mergeau pe străzile ca de smoală nu aveau nici felinare, nici lanterne, iar farurile îi surprindeau făcînd un pas înapoi în clipa în care

vedeau mașina venind. Șoferul a virat de pe un drum acoperit cu gudron spre unul de țară și în cele din urmă mașina s-a oprit în mijlocul sălbăticiei, la o poartă suspendată între stîlpi de piatră. Sunetul motorului a pierit. Farurile s-au stins. Nu se mai auzea decît pădurea, cu sunetele ei: *ssss tseu ts ts seuuu.*

Șapte

Vai, bunicul mai mult șopîrlă decît om.

Un cîine mai uman decît cîinele.

Chipul lui Sai răsturnat în lingura de supă.

În cinstea venirii ei, bucătarul făcuse piureul în formă de mașină, aducîndu-și aminte o știință dintr-o altă epocă, atunci cînd, lăsîndu-se purtat de imaginație, crease castele sărbătorești decorate cu steaguri de hîrtie, pești cu inel în nas, porci mistreți cu spinări de țelină și găini cu ouă adevărate lipite de fund, pentru efect comic.

Mașina asta avea roțile din felii de roșii și ornamente răsucite din bucăți de poleială veche, pe care bucătarul le trata ca pe un metal prețios: le spăla, le usca, le folosea și răs-folosea pînă cînd se făceau ca niște fărîmițe de beteală, pe care tot nu se îndura să le arunce.

Mașina trona în mijlocul mesei, lîngă cotletele de oaie în formă de vîslă, păstăile de fasole verde îmbibate cu apă și căpățîna de conopidă acoperită cu sos de brînză, care arăta ca un creier acoperit cu un giulgiu. Dinspre toate felurile de mîncare se ridicau aburi furioși, iar norii calzi, cu miros de hrană, s-au condensat pe chipul lui Sai. Cînd aburul s-a mai limpezit puțin, ea s-a uitat încă o dată la bunicul ei, aflat la capătul opus al mesei, cu cîinele pe un alt scaun, lîngă el. Mutt zîmbea, stînd cu capul înclinat, i se auzea coada lovindu-se de scaun – buf, buf –, dar judecătorul părea să nu fi remarcat sosirea lui Sai. Era o

siluetă zbîrcită, într-o cămașă albă și pantaloni negri, cu cataramă într-o parte. Hainele îi erau subțiate de atîta purtat, însă curate și călcate de bucătar, care încă mai călca totul – pijamale, prosoape, ciorapi, lenjerie de corp și batiste. Chipul lui dădea impresia că e și mai îndepărtat, din cauza unei pudre albe ce părea să-i acopere pielea întunecată – sau era oare doar un abur? Și dinspre el venea o mireasmă vagă de colonie cu iz de antibiotic, puțin cam prea departe de ideea de parfum și prea aproape de cea de conservant. Avea ceva de reptilă în liniile abrupte ale feței, în fruntea lată și lipsită de păr, în nasul introvertit, în bărbia introvertită, în înțepeneala lui, în faptul că aproape nu avea buze, în privirea fixă. Asemeni altor persoane în vîrstă, părea să nu fi călătorit în timp spre viitor, ci mult, mult înspre trecut. O ființă aflată în drum spre preistorie, în așteptarea infinitului, semănînd cu o creatură din Galápagos ce se uită la oceanul nemărginit.

Într-un sfîrșit și-a ridicat privirea și și-a fixat-o asupra lui Sai.

— Ia zi, cum te cheamă?

— Sai.

— Sai? a spus el iritat, ca și cum ar fi fost martorul unei obrăznicii.

Cîinele strănută. Avea botul elegant, o umflătură nobilă în creștetul capului, pantalonași cu volănașe, o coadă cu franjuri făcuți cu grijă...

Sai nu văzuse în viața ei un cîine atît de frumos.

— Aveți un cîine superb, ca un star de cinema, a zis ea.

— Ca Audrey Hepburn, poate, a răspuns judecătorul, străduindu-se să nu arate cît de multă plăcere i-a făcut remarca. În nici un caz ca vreuna dintre arătările alea vulgare de pe afișele din bazar.

Își ridică lingura.

— Unde-i supa?

În agitația lui cu mașina din piure, bucătarul uitase complet de ea.

Judecătorul lovi cu pumnul în masă. Supă după felul doi? Ordinea lucrurilor era dată peste cap.

Curentul electric pierdu brusc din tensiune, parcă oglindind dezaprobarea judecătorului, iar becul începu să bîzîie precum cărăbușul răsturnat pe spate, ce se chinuia din răsputeri să se răsucească înapoi pe masă, deranjat de acest voltaj nedefinit, care nu-i putea induce o reacție de tip kamikaze. Bucătarul stinsese deja toate celelalte lumini din casă, pentru a lăsa toată forța curentului să se concentreze asupra acestei încăperi, și în acest spațiu neuniform luminat se zăreau acum licărind pe tencuiala umflată a peretelui patru umbre ca niște marionete dintr-un basm – un om-șopîrlă, un bucătar cocoșat, o copilă cu gene lungi și un setter cu coadă lungă...

— Trebuie să-i scriu idiotului ăluia de ofițer subdivizionar, spuse judecătorul, dar nu-mi fac mari speranțe!

Apoi răsturnă cărăbușul pe masă cu cuțitul. Gîngania se opri din bîzîit, iar Mutt, care se uitase uimită, îl privi ca o soție iubitoare.

Bucătarul aduse două castroane cu niște supă de roșii acră și piperată, bombănind.

— Nu-mi mulțumește nimeni pentru nimic... Cîte am de făcut! Și nu mai sînt nici eu tînăr și sănătos ca altădată... E groaznic să fii lovit de sărăcie, groaznic, groaznic, groaznic...

Judecătorul luă cu lingura smîntînă dintr-un castron și trînti cocolosul moale și alb în lichidul roșiatic.

— Ei, îi spuse el nepoatei sale, nu ne vom deranja unul pe altul. Trebuie să-ți angajăm un meditator, o doamnă din vale, cine-și poate permite să te țină la o școală de

maici? Și de ce aș îngrășa biserica...? E oricum prea departe și cine-și mai permite luxul să-ți asigure transportul? Nici la o școală de stat nu te pot trimite, cred... Ai ieși de acolo vorbind cu accent greșit și scobindu-te în nas...

Lumina se micșorase, ajungînd acum cît un filament, delicată ca primul miracol al lui Edison, ținut între cleștișori fini de sîrmă în globul de sticlă al becului. A mai pîlpîit o singură dată într-un ton albastru, apoi s-a stins.

— La dracu'! a spus judecătorul.

În acea seară, puțin mai tîrziu, Sai stătea în patul ei, acoperită cu o față de masă, fiindcă ultimele cearșafuri se rupseseră de mult. Simțea aproape palpabil prezența copleșitoare a pădurii, auzea pocnetul sec scos de tulpinile noduroase de bambus ciocnindu-se una de alta în vînt, sunetul *jhorei* ce cobora pînă adînc în șaua munților. Acoperit de zgomotele casei în timpul zilei, acesta se înălța în amurg pentru a cînta la fereastră pe o unică voce cristalină. Structura casei părea fragilă în comparație cu această noapte – ca o coajă de nucă. Acoperișul de tablă zăngănea în vînt. Cînd Sai își mișcă piciorul, degetele îi intrară încet în urzeala roasă a pînzei. Avu senzația înspăimîntătoare că a intrat într-un spațiu atît de mare, încît se pierde în el și în față, și în spate.

Pe nesimțite, ca și cum în ureche i s-ar fi deschis o ușă secretă, deveni conștientă de sunetul emis de niște maxilare microscopice, care măcinau încet casa, preschimbînd-o în rumeguș, un sunet foarte greu de depistat, căci era unit extrem de intim cu aerul, însă care, odată identificat, căpătă proporții monumentale. În acest climat, după cum avea să afle, lemnul netratat putea fi ros complet într-un singur anotimp.

Opt

În încăperea aflată vizavi de camera lui Sai, judecătorul înghiți un diazepam, pentru că descoperise că e tulburat de sosirea nepoatei sale. Stătea culcat în pat, cu Mutt alături.

— Animăluțul meu scump și drag! i-a spus, alintînd-o. *Hîm*, ce urechi lungi și cîrlionțate ai. Ia uite ce cîrlionți frumoși!

În fiecare noapte Mutt dormea cu capul pe perna lui, iar în nopțile răcoroase era învelită cu un șal din lînă de angora. Acum dormea, dar tot îl asculta cu o ureche ciulită în timp ce continua să sforăie.

Judecătorul luă o carte și încercă să citească, însă nu reuși. Spre surprinderea lui, se trezi gîndindu-se la propriile sale călătorii, la propriile sale sosiri și plecări, la locuri îndepărtate din trecutul său. Prima oară plecase de acasă la vîrsta de douăzeci de ani, cu un cufăr metalic, negru, exact ca acela cu care venise Sai, pe care scria cu litere albe „Domnul J.P. Patel. SS *Strathnaver*". Era anul 1939. Orașul pe care-l lăsase în urmă era căminul strămoșilor lui din Piphit. De aici călătorise spre docul din Bombay, de unde luase vaporul spre Liverpool, iar de la Liverpool se dusese la Cambridge.

Erau mulți ani de atunci și totuși își amintea acea zi cît se poate de clar, cu o acuitate chinuitoare.

Viitorului judecător, căruia atunci i se spunea exclusiv Jemubhai – ori Jemu –, i se cîntase la plecare o serenadă de către doi membri la pensie ai fanfarei militare, plătiți de socrul său. Aceștia stătuseră pe peron, între băncile cu tăbliţe pe care scria „Locuri pentru indieni" și „Locuri pentru europeni", îmbrăcați în uniforme roșii, pătate, cu fireturi decolorate și întăriturii metalice ieșind la mîneci sau la guler. În timp ce trenul pleca din stație, ei cîntau *Take Me Back to Dear Old Blighty*, o melodie despre care își amintiseră că se potrivea cu plecarea cuiva.

Judecătorul era însoțit de tatăl său. Acasă, mama lui plîngea, pentru că nu estimase corect balanţa dintre finalitatea bun-rămasului și scurtimea ultimei clipe.

— Nu-l lăsa să plece. Nu-l lăsa să plece.

Băieţelul ei cu mustaţă comică și fragilă, cu pasiunea lui pentru *choorva* ei specială, de care nu avea să se mai bucure în Anglia, și cu ura lui față de frigul de care avea să aibă parte din plin, cu puloverul pe care i-l tricotase, cu un model suficient de fantezist pentru a-i demonstra extravaganța dragostei pe care i-o purta, cu noul *Oxford English Dictionary* și nuca lui de cocos pictată ce urma să fie aruncată ca ofrandă în valurile mării, pentru ca această călătorie a lui să fie binecuvîntată de zei.

Trenul gonise huruind întreaga dimineaţă și întreaga după-masă, ducîndu-i pe tată și pe fiu, iar imensitatea peisajului, despre a cărui existență habar nu avusese pînă acum, îi făcuse o impresie extrem de puternică lui Jemu. Simplul fapt că stăteau așezați pe bancheta trenului și viteza acestuia făceau din lumea pe care o cunoștea una complet insignifiantă, iar fiece fereastră îi aducea o nouă dovadă a pustietății gata să ia în stăpînire o inimă nepăzită bine. Se simțea sfîșiat de spaimă, nu pentru

viitorul, ci pentru trecutul său, pentru credința idioată cu care trăise pînă acum în Piphit.

Mirosul greu de Bombay Duck[1], ce urca de pe un eșafodaj de scînduri construit de-a lungul căii ferate, l-a făcut să-și uite preț de o clipă gîndurile apăsătoare. Odată cu trecerea în aerul neutru, acestea i-au revenit însă din nou în minte.

S-a gîndit la soția lui. Era bărbat însurat de abia o lună. Avea să se întoarcă... peste mulți ani... și pe urmă...? Totul era foarte ciudat. Ea avea paisprezece ani și încă nu-i cercetase nici chipul în amănunt.

Au traversat golful cu apă sărată de lîngă Bombay și au ajuns la gara Victoria Terminus, unde au refuzat ofertele de cazare la hotel, au stat la o cunoștință de-a socrului său și s-au trezit devreme, pentru a-și croi drum pe Ballard Pier.

Cînd auzise prima oară că oceanul înconjoară globul, Jemubhai se simțise mai puternic tocmai pentru că știa acest lucru, însă acum, cînd stătea pe puntea presărată cu confetti a vasului, cu ochii la marea ce-și unduia mușchii nesfîrșiți, s-a simțit brusc slăbit de povara acestei informații. Micile valuri se spărgeau de vas într-o ploaie firavă de stropi ca de sifon, acoperiți de zgomotul motorului mergînd în forță. După al treilea șuierat al sirenei, tatăl lui Jemu a scrutat puntea cu privirea și și-a localizat fiul.

— Nu te teme! i-a strigat. Mai întîi o să faci anul întîi.

Însă tonul său îngrozit îi contrazicea cuvintele menite să-l liniștească.

---

1. Specie de pește din Oceanul Indian (*Harpodon nehereus*); delicatese preparate prin uscarea și sărarea acestui tip de pește, condimentat cu curry.

— Aruncă nuca de cocos! a țipat apoi.

Jemubhai s-a uitat la tatăl său, un om cu o educație precară, ce se aventura acolo unde nu avea ce să caute, și dragostea din inima lui s-a amestecat cu milă, iar mila s-a amestecat cu rușine. Tatăl său și-a simțit mîna ridicîndu-se și și-a acoperit gura cu ea: își făcuse fiul de rîs.

Vasul a pornit, despicînd talazurile și pulverizînd apa în stropi ca de ploaie, peștii pluteau, explodînd argintii deasupra pînzelor întinse, chelnerii serveau pahare de Tom Collins[1], iar atmosfera de petrecere a atins punctul culminant. Mulțimea de pe țărm s-a transformat în fărîme de încărcătură plutitoare, la cheremul mareei; cochilii de scoici și cascade de raze de soare, volane de fustă, ambalaje aruncate și firicele de salivă, cozi de pește și lacrimi... Curînd toate s-au evaporat în zare.

Jemu și-a privit tatăl dispărînd. N-a aruncat nuca de cocos și n-a plîns. De atunci încolo n-avea să simtă niciodată pentru vreo ființă omenească o iubire pură, nealterată de altă emoție contradictorie.

Au trecut pe lîngă farul Colaba și au înaintat în Oceanul Indian pînă cînd, în orice direcție s-ar fi întors să privească, nu mai vedea decît marea cea fără de sfîrșit.

Era o prostie să se lase afectat de sosirea lui Sai, să o lase să-i stîrnească amintiri legate de trecutul său. Fără îndoială, era vina cuferelor.

Dra S. Mistry, mînăstirea St Augustine.

Domnul J.P. Patel, SS *Strathnaver.*

Însă el continua să-și amintească: atunci cînd și-a găsit cabina, a descoperit că are un tovarăș de călătorie

1. Băutură din gin, suc de lămîie și apă carbogazoasă, cu zahăr și gheață.

care crescuse în Calcutta și compusese sonete latine în endecasilabi în stilul lui Catul, transcriindu-le cu grijă într-un volum aurit, pe care-l adusese cu el. Colegul de cabină a strîmbat ușor din nas la vederea murăturilor învelite în legătura de *puri*[1], a cepelor, ardeilor verzi și sării puse într-un cornet din hîrtie de ziar, a unei banane care în decursul călătoriei fusese ucisă de căldură. Nici un fruct nu are parte de o moarte atît de rea și de urîtă ca banana, dar fusese împachetată, totuși, pentru orice eventualitate. *Pentru ce eventualitate?* strigă Jemu în gînd la mama lui.

Pentru eventualitatea că i se face foame pe drum sau mai durează pînă cînd se pregătește masa ori îi lipsește curajul de a se duce în sala de mese de pe vapor, dat fiind faptul că nu știe să folosească furculița și cuțitul...

Era furios că mama lui luase în calcul posibilitatea de a fi umilit și astfel, s-a gîndit el, nu reușise decît să-i dea viață. În încercarea ei de a elimina riscul unei umilințe, nu reușise decît să creeze încă una.

Jemu și-a luat pachetul, a fugit cu el pe punte și l-a aruncat peste bord. Oare mama lui chiar nu se gîndise cît de inadecvat îi e gestul? Dragoste penibilă, dragoste indiană, dragoste împuțită și inestetică. Monștrii oceanului puteau să se înfrupte cît doreau din lucrurile atît de curajos împachetate de ea cînd se trezise, cu grija plecării lui, înainte de a se crăpa de ziuă.

Mirosul de banane în descompunere a dispărut, dar, vai, în urma lui rămăsese duhoarea fricii și a singurătății, etalate în toată plenitudinea lor.

În cușeta lui auzea oceanul izbindu-se noaptea de vas, plescăind indecent. Jemu se gîndea cum se dezbrăcase pe

1. Pîine ușoară din grîu, rotundă și nedospită, de obicei bine prăjită.

jumătate și cum o îmbrăcase iar, pripit, pe soția lui, abia apucînd să-i zărească expresia chipului – o frîntură, o licărire în ochi – în timp ce-i trecea *pallu* peste cap. Și cum, cu toate astea, amintindu-și subit că se află în proximitatea unui trup de femeie, penisul lui se ridicase ușor și începuse să bîjbîie în jur, ca o biată vietate marină oarbă, refuzînd să fie refuzată. Își descoperi propriul lui organ ciudat: persistent, dar laș, rugător, dar semeț.

Au ancorat la Liverpool, în timp ce fanfara cînta *Land of Hope and Glory*. Colegul său de cabină, îmbrăcat în haine de tweed Donegal, i-a făcut semn unui hamal să-i ajute la bagaje. Un alb să care bagajul unui tuciuriu! Jemubhai și-a dus singur bagajul, s-a suit cu greutate într-un tren și a pornit spre Cambridge, descoperind șocat în timp ce traversa cîmpiile uriașa diferență dintre vaca englezească (pătrățoasă) și cea indiană (cu forme rotunjite).

A continuat să fie uimit de priveliștile ce l-au întîmpinat. Anglia în care și-a căutat o cameră cu chirie era alcătuită din căsuțe cenușii, aflate pe ulițe cenușii, turtite și parcă lipite între ele cu clei. Acest lucru l-a luat prin surprindere, fiindcă se așteptase să vadă numai grandoare și nu-și dăduse seama că și aici era posibil ca oamenii să fie săraci și să ducă vieți inestetice. Nu s-a lăsat totuși impresionat și la fel de neimpresionați ca și el au fost cei ce au răspuns ciocănitului său atunci cînd i-au deschis ușa în față, spunînd „Tocmai am dat ultima cameră", „E plin", ori mulțumindu-se să ridice un colț al draperiei și s-o lase iute înapoi într-o liniște mormîntală, ca și cum toți locatarii casei ar fi murit chiar în acea clipă. A vizitat douăzeci și două de adrese pînă cînd a ajuns în pragul casei doamnei Rice de pe Thornton Road. Nici ea nu l-a vrut de chiriaș, însă avea nevoie de bani,

iar locuința ei era așa de prost situată – de cealaltă parte a gării cînd vii dinspre universitate –, încît i-a fost teamă să nu rămînă fără nici un chiriaș.

De două ori pe zi îi punea tava cu mîncare la baza scărilor – ou fiert, pîine, unt, gem, lapte. După un lung șir de nopți în care a stat treaz, ascultîndu-și chiorăielile stomacului aproape gol și gîndindu-se cu lacrimi în ochi la familia lui din Piphit, care-l considera la fel de demn de o masă caldă ca și regina Angliei, Jemubhai și-a făcut suficient curaj pentru a cere o cină adecvată.

— Nici noi nu mîncăm prea mult seara, James, i-a spus femeia. Îi cade greu la stomac lui tata.

Acesta era numele cu care se referea la soțul ei – tata – și lui Jemubhai se obișnuise să-i spună James. Însă în seara respectivă găsi în farfurie fasole aburindă, coaptă la cuptor, pe pîine prăjită.

— Mulțumesc. Absolut delicios, a spus el, cînd a văzut-o pe doamna Rice uitîndu-se fix pe fereastră, așezată pe scaun.

Mai tîrziu se minuna el însuși de curajul lui, pe care avea să și-l piardă încetul cu încetul, pentru totdeauna.

Se înscrisese la Fitzwilliam cu ajutorul unui eseu pe care îl compusese pentru examenul de admitere: „Asemănări și diferențe între Revoluția Franceză și cea rusească". Pe vremea aceea Fitzwilliam era destul de insignifiant, mai degrabă cămin cultural decît colegiu, însă el a început imediat să învețe, pentru că aceasta era singura știință pe care o putea duce cu el dintr-o țară în cealaltă. Muncea cîte douăsprezece ore pe zi fără oprire, pînă tîrziu în noapte, și, retrăgîndu-se astfel în sine, rată ocazia de a face un gest curajos în exterior, într-un moment crucial, dar descoperi în schimb că sfiiciunea și singurătatea

găsiseră în el un teren fertil. S-a retras într-o solitudine ce devenea tot mai apăsătoare cu fiecare zi. Solitudinea a devenit un obicei, iar obiceiul a devenit un bărbat în toată firea și a stors din el orice urmă de viață, preschimbîndu-l într-o umbră.

Însă, la urma urmei, umbrele își creează disconfort singure și, în ciuda încercărilor sale de a se ascunde, nu reuși decît să scoată și mai tare în evidență ceva ce-i deranja vizibil pe ceilalți. Zile întregi nu vorbea absolut nimeni cu el, gîtlejul îi înțepenea din cauza cuvintelor nerostite, inima și mintea i se preschimbaseră într-o materie informă, dureroasă, iar femeile în vîrstă – pînă și cele mai nefericite, cu părul albastru și pete pe chipurile ca niște dovleci stafidiți – se mutau în altă parte atunci cînd se așeza lîngă ele în autobuz, astfel încît a știut că, oricare ar fi fost problema cu ele, acele făpturi erau ferm convinse că nu e nici pe departe ceva la fel de grav ca problema *lui*. Nici cele tinere și frumoase nu erau mai amabile. Fetele se țineau de nas și chicoteau:

— Pfui, pute a curry!

Și astfel mintea lui Jemubhai a început să se erodeze. A devenit și mai ciudat pentru sine decît era pentru cei din jurul său. Culoarea ciudată a propriei pieli și propriul său accent i se păreau stranii. A uitat să rîdă, abia reușea să-și ridice buzele într-un surîs, iar în rarele dăți cînd o făcea, își ținea mîna la gură, pentru că nu suporta gîndul că vreo persoană i-ar putea vedea gingiile și dinții. I se păreau părți extrem de intime. De fapt, abia dacă lăsa să-i fie zărită vreo părticică a corpului, oricît de mică, ca nu cumva să supere pe cineva. A început să se spele obsesiv, temîndu-se să nu fie acuzat că miroase urît, și în fiecare dimineață se freca bine, pentru a scăpa de

mirosul puternic, cu iz de lapte, al somnului, mirosul de hambar ce-l înconjura cînd se trezea, bine impregnat în materialul pijamalei. Pînă la sfîrșitul vieții n-avea să fie văzut niciodată fără ciorapi și pantofi, avea să prefere umbra luminii și zilele mohorîte în locul celor însorite, trăind cu teama permanentă că soarele îl poate da de gol în toată hidoșenia lui, fără drept de apel.

N-a văzut nimic din peisajul englezesc de țară, privirea lui n-a zăbovit asupra colegiilor cu fațade sculptate și a bisericilor pictate cu foiță de aur și îngeri, n-a auzit corul băieților cu glas de fete și n-a văzut rîul cel verde tremurînd, odată cu grădinile oglindite în el, topite una într-alta, ori lebedele ce pluteau, reflectate în apă, ca niște fluturi cu aripile întinse.

În cele din urmă aproape că încetase să se mai simtă uman, sărea cînd îl atingea cineva pe braț, ca și cum nu putea suporta atîta intimitate, și era cuprins de groază și de teroare pînă și la gîndul unui „Bună ziua, ce zi frumoasă" schimbat cu femeia cea grasă, îmbrăcată într-un roz prietenos, care ținea prăvălia de la colț.

— Ce dorești? Poți să repeți, puișor? i-a răspuns ea murmurului său și s-a aplecat să-l audă mai bine, însă el a simțit că i se taie glasul și că, la cel mai mic semn de afecțiune, vocea i se topește în lacrimi de milă pentru propria-i persoană.

A început să cumpere din prăvălii tot mai îndepărtate și mai anonime din inima orașului, iar cînd și-a luat un pămătuf de ras și vînzătoarea, o femeie tînără, i-a spus că și soțul ei are unul la fel, simplul fapt al recunoașterii acelorași necesități omenești, intimitatea acestei legături, *ras, soț*, l-a tulburat nespus prin îndrăzneala sugestiei.

Judecătorul aprinse lumina și se uită pe cutia de diazepam ca să vadă data expirării. Nu, medicamentul era încă bun. Trebuia să-și fi făcut deja efectul. Însă, în loc să-l adoarmă, îl făcuse să aibă un coșmar cu ochii deschiși.

Stătu așa în pat pînă cînd vitele începură să mugească asemenea sirenelor de ceață și cocoșul unchiului Potty, Kookar Raja, străpunse aerul cu *cucurigu*-ul lui ca un steag înălțat în vînt, iar cîntecul lui răsună prostește și exagerat de tare, de parcă ar fi chemat pe toată lumea la circ. Se făcuse iar bine de cînd unchiul Potty îl întorsese cu burta-n sus, îl băgase cu capul înainte într-o cutie de tablă și-i exterminase muștele albastre din fund cu un jet zdravăn de spray Flit.

La micul dejun, confruntat din nou cu prezența nepoatei sale, aflată la masă, judecătorul i-a poruncit bucătarului s-o ducă s-o vadă pe profesoara particulară pe care i-o angajase, o doamnă pe nume Noni, ce locuia la distanță de o oră.

Sai și bucătarul au pornit, croindu-și drum cu greu pe poteca îngustă și neagră, ce se întindea pînă departe pe dealuri ca un șarpe uriaș, iar bucătarul i-a arătat împrejurimile noului ei cămin, i-a arătat casele și i-a spus cine locuiește în fiecare dintre ele. Primul vecin era, firește, unchiul Potty, care cumpărase pămîntul cu mulți ani în urmă de la judecător, un gentleman fermier și bețiv notoriu. Apoi, venea prietenul lui, părintele Booty de la lăptăria elvețiană, care-și petrecea toate serile bînd cu unchiul Potty. Cei doi aveau ochii roșii ca iepurii și dinți maronii de la tutun. Trupurile lor aveau nevoie să fie dragate, însă spiritul le era încă ager.

— *Hello*, Dolly, i-a zis unchiul Potty, făcîndu-i cu mîna de pe veranda ieșită în afara versantului abrupt, asemeni punții unui vas.

Aici, pe această verandă, Sai avea să audă pentru prima oară de Beatles. Și, de asemenea:

— Atîta CARNE și NICI UN GARTOV? Treabă-i asta? Ce să fac, să mănînc ROȘI VERZI?

Bucătarul îi arătă bazinele piscicole scoase din uz, tabăra militară, mînăstirea din vîrful dealului Durpin și, la poale, un orfelinat și o crescătorie de găini. Vizavi de crescătorie, ca să-și poată procura cu ușurință ouăle, trăiau două prințese afgane al căror tată plecase în vacanță la Brighton, iar la întoarcere constatase că britanicii puseseră pe altcineva pe tron în locul lui. În cele din urmă Nehru le oferise prințeselor azil politic (ce gentleman desăvîrșit!). Într-o căsuță lipsită de culoare trăia doamna Sen, a cărei fiică, Mun Mun, plecase în America.

Și, în fine, mai era Noni (Nonita), care locuia cu sora ei, Lola (Lalita), într-o căsuță acoperită de trandafiri și numită Mon Ami. Cînd soțul Lolei murise în urma unui atac de cord, Noni, care nu se căsătorise niciodată, se mutase cu sora ei, văduva. Trăiau din pensia lui, care însă nu le ajungea, din cauza reparațiilor nesfîrșite ale casei, a prețurilor ce creșteau întruna în bazar, a salariilor pe care le aveau de plătit fetei în casă, măturătorului, paznicului și grădinarului.

Așa că, pentru a contribui și ea la întreținerea gospodăriei, Noni acceptase rugămintea judecătorului de a-i deveni profesoară lui Sai și de a-i preda absolut totul, de la științele exacte pînă la Shakespeare. Cînd cunoștințele de matematică și științe exacte ale lui Noni au început

să-și arate limitele, moment în care Sai avea șaisprezece ani, judecătorul s-a văzut nevoit să-l angajeze pe Gyan pentru a-i preda aceste subiecte.

— Ea este Saibaby, a zis bucătarul, prezentînd-o surorilor.

Ele au privit-o cu tristețe: biet copil, lăsat orfan de idila apusă dintre India și soviete.

— Cel mai prostesc lucru pe care l-a făcut vreodată India: să se dea de partea cui nu trebuie. Îți aduci aminte cînd s-au dus Chotu și Motu în Rusia? Au zis că n-au văzut în viața lor așa ceva, i-a spus Lola lui Noni. Nici măcar în India. Ineficiență dincolo de orice închipuire.

— Și-ți aduci aminte, i-a răspuns Noni Lolei, de rușii ăia care locuiau ușă-n ușă cu noi la Calcutta? În fiecare dimineață plecau grăbiți de-acasă și se întorceau cu munți de mîncare, îți amintești? După aceea, toată ziua nu făceau altceva decît să taie, să fiarbă, să frigă *munți* de cartofi și de ceapă. Și seara se duceau *iar*, cu pletele în vînt, la bazar, de unde se întorceau și mai înnebuniți, iar seara la cină urmau *și mai multă* ceapă, *și mai mulți* cartofi prăjiți. Pentru ei India era țara belșugului. Nu văzuseră *niciodată* piețe ca ale noastre.

Însă în ciuda părerii lor despre Rusia și părinții lui Sai, în anii ce-au urmat s-au atașat foarte tare de fată.

Nouă

— *O, Doamne*, a țipat Lola la auzul veștii că judecătorului i-au fost furate armele de la Cho Oyu.

Acum era mult mai căruntă, însă personalitatea îi era mai puternică decît oricînd.

— Dacă ne trezim cu huliganii peste noi, la Mon Ami? Or să vină sigur. Dar noi n-avem nimic. Nu că *asta* i-ar împiedica în vreun fel. Sînt în stare să te omoare și pentru cincizeci de rupii.

— Dar aveți paznic, a zis Sai absentă, cu gîndul la faptul că Gyan nu venise în ziua jafului.

Probabil că afecțiunea lui era pe cale să se stingă...

— Budhoo? Păi, el e nepalez. Cine să mai aibă încredere în el acum? Cînd e vorba de un jaf, întotdeauna paznicul e de vină. Vinde ponturile și pe urmă împarte prada cu hoții... Îți amintești de doamna Thondup? Îl avea pe nepalezul ăla și într-un an, cînd s-a întors de la Calcutta, și-a găsit casa goală-goluță. *Goală-goluță.* Cești, farfurii, paturi, scaune, instalația electrică, absolut totul dispăruse – pînă și lanțurile și flotoarele de la toaletă. Unul dintre bărbați încercase să fure și cablurile electrice de pe drum și-l găsiseră electrocutat. Absolut tot bambusul fusese tăiat și vîndut și toate lămîile culese. Țevile de apă fuseseră găurite, în așa fel încît toate colibele din josul dealului se alimentau acum cu apă din puțul lor. Și, firește, nici urmă de paznic. Acesta trecuse

rapid granița în Nepal și se făcuse nevăzut. Dumnezeule, Noni! a continuat ea. Ar fi mai bine să scăpăm și noi cît mai repede de Budhoo.

— Potolește-te. Cum să facem asta? a zis Noni. Nu ne-a dat nici cel mai mic motiv.

Adevărul era că Budhoo fusese o prezență extrem de liniștitoare pentru cele două surori ce îmbătrîniseră împreună la Mon Ami, loc a cărui parcelă de legume conținea, după știința lor, singurul broccoli crescut din semințe aduse din Anglia. Livada le asigura suficiente fructe pentru a avea în fiecare zi a sezonului de pere posibilitatea să-și facă un pic de compot din cele mai bune, iar din cele storcoșite făceau vin în cadă. Sîrma de rufe se apleca sub greutatea lenjeriei de corp Marks and Spencer, prin hublourile imense ale cracilor chiloților se zărea imaginea unică a vîrfului Kanchenjunga, cu dantele de nori. La intrarea în casă era o *thangkha* de demon cu colți înfometați și coliere din cranii, ce etala un penis mînios, pentru a-i descuraja pe misionari. În salon exista un adevărat tezaur de bibelouri. Mese tibetane *choksee* pictate în culori de foc și jad, pline ochi cu cărți, printre care și un album de picturi ale lui Nicholas Roerich, un aristocrat rus care pictase Himalaia într-o viziune atît de sumbră, că te apuca tremuratul numai cînd îți imaginai tot frigul ăla rarefiat și pe călătorul singuratic, călare pe un iac, mergînd – încotro? Panorama imensă indica o destinație abstractă. De asemenea, aveau și ghidul păsărilor, de Salim Ali, și toate romanele lui Jane Austen. În bufetul din salon țineau ceramică Wedgwood și pe o servantă un borcan de dulceață, păstrat pentru frumusețea lui. „Rețetă aprobată de Maiestatea Sa, regina" scria cu litere aurite sub un blazon susținut de un leu încoronat și un unicorn.

Apoi mai era și motanul Mustafa, o arătare hirsută și tuciurie, stăpînul absolut al propriei sale lumi, în care nici dragostea cea mai puternică, nici știința cea mai avansată nu puteau pătrunde. În acest moment tocmai se năpustise în poala lui Sai, gata s-o dea jos, însă ochii lui priveau fără expresie într-ai ei, avertizînd-o să nu facă greșeala de a lua acest lucru drept o dovadă de intimitate.

Pentru a păzi toate cîte le aveau și, odată cu ele, și propria lor demnitate, surorile îl angajaseră pe Budhoo, un militar la pensie ce participase la luptele de gherilă din Assam și avea o pușcă impresionantă și o mustață la fel de feroce. Venea pe bicicletă în fiecare seară la ora nouă, claxonînd în timp ce se apropia și ridicîndu-și fundul de pe șa în clipa în care trecea peste movila din grădină.

— Budhoo? îl strigau surorile din casă, stînd în capul oaselor în paturile lor, învelite în șaluri Kulu, cu un coniac sikkimez în mînă, și ascultînd știrile BBC, rostite sacadat de crainicul de la radio, știri ce năvăleau peste ele în explozii scînteietoare de cuvinte.

— Budhoo?

— *Huzoor!*

În clipa în care îl auzeau, reveneau la știrile BBC, iar mai apoi – uneori – la micul lor televizor alb-negru, atunci cînd Doordarshan le regala cu *To the Manor Born*[1] sau *Yes, Minister*[2], unde puteau vedea gentlemeni cu fețele ca niște șunci umede, mulțumite. Budhoo stătea pe acoperiș, încercînd să găsească cea mai bună poziție a antenei, iar

1. Serial britanic foarte popular, difuzat de BBC 1 între 1979 și 1981.
2. Sitcom britanic difuzat de televiziunea și radioul BBC între 1980 și 1984, urmat de *Yes, Prime Minister*, între 1986 și 1988, o cruntă satiră la adresa politicienilor și a politicii.

surorile îi strigau pe geam „Dreapta, stînga, nu, înapoi", în timp ce bietul om se legăna printre crengi de copac și molii, rezultat al vremii capricioase din Kalimpong.

La anumite intervale din timpul nopții Budhoo mărșăluia prin Mon Ami, lovind cu bastonul în pămînt și sunînd din fluier, ca Lola și Noni să-l audă și să se simtă în siguranță pînă cînd dimineața licărea iar la orizont ca aurul de douăzeci și patru de carate, iar ele se trezeau și dădeau cu ochii de ceața prăfoasă, ce ardea în soare.

Dar nu exista nici un motiv întemeiat pentru care să poată fi sută la sută sigure de loialitatea lui Budhoo. Acesta putea foarte bine să le și omoare în cămășile lor de noapte...

— Dar dacă îl concediem, a spus Noni, o să se supere și-o să aibă cu adevărat un motiv să facă ceva.

— Îți spun eu: nu poți să ai încredere în nepalezii ăștia. Și nu se mulțumesc pur și simplu să jefuiască. Sînt în stare să te omoare fără ca măcar să clipească.

— Ei, a oftat Lola, trebuia să se întîmple. Plutea de mult în aer. Cînd a fost asta o zonă liniștită? Cînd ne-am mutat la Mon Ami, tot Kalimpongul era cu fundul în sus. Îți amintești? Nu mai știai cine e spion și cine nu. Beijingul tocmai numise Kalimpongul focar al activității antichineze...

Călugării se strecuraseră prin păduri, în timp ce de pe înălțimi se descărcau focuri de armă de culoarea granatului. Fugiseră din Tibet de-a lungul drumului sării și al lînii. În zonă sosiseră și aristocrați. Frumuseți din Lhasa dansau pe muzică de vals la Gymkhana Ball, uimindu-i pe localnici cu stilul lor cosmopolit.

Însă pentru o lungă perioadă de timp hrana fusese neîndestulătoare, așa cum se întîmpla întotdeauna cînd pe colină apăreau probleme politice.

— Ar fi mai bine să fugim repede la piață, Noni. O să se golească. Și cărțile de la bibliotecă! Trebuie să le schimbăm.

— N-o să-mi ajungă o lună, a zis Lola. Aproape am terminat-o, a continuat, trîntind *La cotul rîului*[1]. Cu mare greutate...

— Un scriitor superb, a zis Noni. Clasa-ntîi. Una dintre cele mai bune cărți pe care le-am citit vreodată.

— Ei, nu știu, a spus Lola. Mie mi se pare ciudat. E prea ancorat în trecut... N-a progresat deloc. N-a reușit niciodată să scape de nevroza colonială. Totuși acum lucrurile s-au schimbat. Adevărul ăsta e, a continuat. Puiul *tikka masala* a înlocuit peștele cu cartofi prăjiți, devenind numărul unu în preferințele britanicilor care comandă mîncare la domiciliu. Tocmai am citit asta în *Indian Express*. Puiul *tikka masala*, a repetat. Îți vine să crezi așa ceva?

Și-a imaginat un peisaj rustic englezesc, cu castele, garduri vii, arici etc. și *tikka masala* năpustindu-se vijelios din toate direcțiile, în autobuze, biciclete, Rolls-Royce-uri. După care și-a închipuit o scenă din *To the Manor Born*: „Vai, Audrey, ce drăguț! Pui *tikka masala*! Da, și am luat și niște *basmati*. Mi se pare cel mai bun orez din lume! Ție nu?".

— Mă rog, nu-mi place să fiu de aceeași părere cu tine, dar poate că ai dreptate, a cedat Noni. La urma urmei, de ce nu scrie despre locul în care trăiește acum? De ce nu-și ia drept subiect, să zicem, revoltele rasiale din Manchester?

— Cea de acum e o cu totul altă Anglie, Noni. O societate complet cosmopolită. Uite, Pixie, de exemplu, nu se simte deloc privită de sus.

---

1. *A Bend in the River*, roman din 1979 al laureatului Premiului Nobel pentru Literatură din anul 2001, V.S. Naipaul.

Pixie, fiica Lolei, era reporter la BBC. Din cînd în cînd Lola îi făcea cîte o vizită și cînd se întorcea, îi aducea pe toți la disperare, vorbind întruna: „O piesă absolut superbă și, ah, să vezi ce căpșuni și ce frișcă... Ah, ce căpșuni și ce frișcă..."

— Dumnezeule! Ce căpșuni și ce frișcă, draga mea. Servite chiar afară, într-o *grădină de vis*! și-a maimuțărit Noni sora. De parcă nu poți să mănînci căpșuni cu frișcă și aici, în Kalimpong! a continuat ea. Și poți foarte bine să le mănînci fără să-ți iei tonul ăla afectat și să te porți ca o scroafă care s-a cocoțat prima oară pe pantofi cu toc.

— Groaznice picioare mai au bietele englezoaice, a zis unchiul Potty, care asistase la schimbul de replici. Albe și ciolănoase. Bine măcar că de o vreme încoace au început să poarte pantaloni.

Însă Lola era prea amețită ca să-l asculte. Avea valizele pline cu Marmite, cuburi de bulion Oxo, pachete de supă Knorr, bomboane After Eight, bulbi de narcise, rezerve pentru loțiunea Boots cu castraveți și chiloți Marks and Spencer – esența, chintesența anglicității, așa cum o înțelegea ea. În mod categoric, această lenjerie de corp era făcută după chipul și asemănarea reginei:

Ea era de nădejde.
Ea era o ființă simplă,
fără fasoane.
Ea era rezistentă.
Era un om de bun-simț.

Lenjeria era de nădejde.
Era o lenjerie simplă,
fără fasoane.
Lenjeria era rezistentă.
Era o lenjerie de bun-simț.

Întotdeauna aveau cîștig de cauză.

Pixie fusese cea care inspirase ritualul nocturn al ascultării radioului.

— Budhoo?

— *Huzoor.*

— Bună seara... Sînt Piyali Banerjee și ascultați știrile BBC.

Pe întreg cuprinsul Indiei oamenii care auzeau numele indian anunțat cu accent englezesc veritabil pufneau în rîs și rîdeau atît de tare, că-i durea stomacul.

Boală. Război. Foamete. Noni și-a manifestat zgomotos dezaprobarea și revolta, însă Lola torcea de mîndrie și nu auzea decît eleganța antiseptică a glasului propriei sale fiice triumfînd asupra oricăror grozăvii pe care lumea le prăvălea asupra unora.

— Mai bine pleci mai devreme decît mai tîrziu, o sfătuise pe Pixie cu mult timp în urmă. India e o corabie ce se scufundă. Nu vreau să te bat la cap, draga mea, scumpa mea, nu mă gîndesc decît la fericirea ta, dar *ușile n-or să rămînă deschise la infinit...*

Zece

Biju își începuse cel de-al doilea an în America la restaurantul italian Pinocchio, amestecînd în cazane de *bolognese* forfotind, în timp ce la un difuzor un cîntăreț de operă cînta despre dragoste și crimă, răzbunare și suferință.

— Pute, a zis nevasta proprietarului. Cred că am alergie la uleiul lui de păr.

Sperase că vor găsi să angajeze bărbați din regiunile mai sărace ale Europei – poate bulgari ori cehoslovaci. Măcar ar fi putut avea cît de cît ceva în comun cu ei, cum ar fi religia și culoarea pielii, bunici care să fi mîncat cîrnați afumați și care să arate ca ei. Însă aceștia nu veneau în număr suficient de mare sau nu veneau suficient de disperați, nu-i era prea clar...

Proprietarul a cumpărat săpun și pastă de dinți, periuță de dinți, șampon și balsam, bețigașe de urechi, unghiere și, lucrul cel mai important, un deodorant, după care i-a spus lui Biju că i-a luat cîteva lucruri de care ar putea avea nevoie.

Stăteau unul în fața celuilalt, stînjeniți de intimitatea produselor ce zăceau între ei.

Proprietarul a încercat o altă tactică:

— Ce părere aveți în India despre papă?

Demonstrîndu-și respectul față de mintea lui Biju, avea să-i sporească tînărului respectul față de sine,

pentru că băiatul, era limpede, avea carențe serioase la acest capitol.

— Ai încercat, i-a spus soția lui drept îmbărbătare cîteva zile mai tîrziu, cînd au văzut că nu există nici cea mai mică urmă de schimbare la Biju. I-ai *cumpărat* pînă și săpun.

Biju a încercat la Tom & Tomoko's.
— Nu facem angajări de personal.
La McSweeney's Pub.
— Nu angajăm.
La Freddy's Wok.
— Știi să mergi pe bicicletă?
Da, știa.

Aripioare *szechuan* și cartofi prăjiți la doar 3 dolari. Orez prăjit la 1 dolar și 35 de cenți și, la 1 dolar, găluște fripte în tigaie, durdulii și pufoase ca niște bebeluși – taie-le și farfuria o să-ți fie inundată de un șuvoi de ulei suculent. În țara asta cei săraci mănîncă regește! Puiul generalului Tso, porcul împăratului și Biju pe bicicletă, cu punga conținînd comanda pe ghidon, o siluetă speriată printre autobuze pufnind și taxiuri regurgitînd... ce mai gemete, ce mai zgomote de flatulență se auzeau în trafic! Biju apăsa cu putere pedalele, apostrofat de taximetriști veniți direct din Punjab – omul nu e un lucru ce poate fi închis într-o cușcă, omul e sălbatic *sălbatic* și așa trebuie să și conducă, într-un taxi din care se auzeau iodlere și care era gata să se facă fărîmițe în orice clipă. Îl hărțuiau pe Biju cu claxoane atît de puternice, încît ar fi putut să despice lumea în două, în lichide și solide: uaaa!

Într-o seară Biju a fost trimis să livreze supă fierbinte și acră și ouă *foo yong* pentru trei indience tinere, proaspăt mutate în cartier, într-un bloc dat în folosință de curînd, după intrarea în vigoare a noilor legi edilitare, cu chirii

mai ridicate. Deasupra străzii vechii locatari atîrnaseră pancarte pe care scria „Ziua antirezidențializării", pentru un festival ce se desfășurase mai devreme în acea după-masă și în cadrul căruia puseseră muzică, prăjiseră hotdogi în stradă și își vînduseră toate gunoaiele și jafurile. Indiencele sperau ca într-o zi să devină și ele rezidente cu drepturi depline, însă în clipa respectivă, în ciuda faptului că nu fuseseră prea bine primite de cei din zonă, se aflau în perioada de rebeliune tipic studențească și fraternizau cu amărâștenii care voiau să le vadă plecate.

Fata care răspunsese la interfon zîmbi – dinți strălucitori, ochi strălucitori, în spatele ochelarilor strălucitori. Luă punga și se duse să aducă banii. Înăuntru era o atmosferă inundată de feminitate – plete bogate, mirosind plăcut, a păr proaspăt spălat, și papuci *kolhapuri* brodați cu fir auriu, aruncați care încotro. Cărți groase de contabilitate zăceau pe masă, lîngă statuia unui Ganesh pîntecos, adus tocmai de acasă, în ciuda greutății lui, ca obiect de design interior și, în plus, ca să aibă fetele noroc la bani și la examene.

— Păi atunci, și-a continuat una dintre ele conversația întreruptă de Biju, discutînd despre o a patra fată, care nu era prezentă, de ce nu-și ia un iubit indian, care să-i înțeleagă toate toanele?

— Nu vrea un indian. Nu vrea un indian drăguț, care a crescut discutînd cîte-n lună și-n stele cu mătușile lui în bucătărie.

— Atunci ce vrea?

— Îl vrea pe bărbatul Marlboro, cu doctorat.

Aveau o siguranță de sine obișnuită la multe indience educate și vorbitoare de engleză din clasa superioară, ce frecventau mesele frugale de mimoze, mîncau cu degete experte friptura de la Dadi's, își trăgeau pe ele un sari sau un șort elastic pentru aerobic și erau în stare să zică

„*Namaste*, tanti Kusum, *aaviye, baethiye, khayiye*!" la fel de firesc ca și „Căcat!". Erau gata în orice clipă să se tundă scurt, visau la iubiri în stil occidental și erau fericite cînd aveau parte de o ceremonie tradițională, cu tone de bijuterii: setul verde (adică smarald), setul roșu (adică rubin), setul alb (adică diamant). Se considerau cele mai îndreptățite să țină prelegeri în fața oricui, despre o diversitate de subiecte: profesorilor de contabilitate despre contabilitate, celor din Vermont despre frunzele de toamnă, indienilor americani despre America, americanilor despre India, indienilor despre India, americanilor despre America. Aveau o ținută ireproșabilă. Erau impresionante. În Statele Unite, unde, din fericire, încă se mai credea că indiencele sînt niște biete femei exploatate, ele erau lăudate și considerate extraordinare – înțepenindu-le, din nefericire, și mai tare în ceea ce erau deja.

Prăjiturele cu răvaș, au verificat fetele, sos de ardei iute, sos de soia, sos de rață, bețigașe, șervețele, linguri, cuțite, furculițe de plastic.

— *Dhanyawad. Shukria.* Îți mulțumim. Uite și un bacșiș suplimentar. Ar trebui să-ți cumperi căciulă, fular, mănuși, să te pregătești pentru iarnă.

Fata cu ochi strălucitori a spus-o în mai multe feluri, în așa fel încît semnificația cuvintelor ei să fie limpede: el trebuie să înțeleagă că este vorba de o atitudine de prietenie firească între indienii aflați în străinătate, indiferent de clasă socială sau de limbă, de faptul că sînt bogați sau săraci, din nord sau din sud, din casta superioară sau din cea de jos.

Stînd în picioare în fața acelui prag, Biju simți un amestec de emoții: foame, respect, dispreț. Se urcă pe bicicleta pe care o proptise de balustradă și dădu să plece, însă ceva îl făcu să se oprească și să se întoarcă. Apartamentul era la parter, avea grilaj la ferestre, iar Biju își

duse două degete la buze, fluieră spre geam la fetele care tocmai își băgau lingurile în lichidul maroniu, cu bucățele diforme de ou, ce arătau oribil lîngă plasticul casoletelor, *fiu*, *fiiiu*, *fiu*, și, înainte să le vadă reacțiile, pedală cît putu de repede, amestecîndu-se în traficul asurzitor de pe Broadway, cu oameni schimonosiți și vociferînd. În timp ce pedala, începu să cînte cît îl țineau băierile:

— *O, yeh ladki zara si deewani lagti hai...*

Cîntece vechi. Cele mai frumoase cîntece.

O săptămînă mai tîrziu, însă, cinci persoane au sunat la Freddy's Wok ca să se plîngă că mîncarea e rece. Se făcuse iarnă.

Umbrele se apropiau tot mai tare. Noaptea mușca din ore mai mult decît i se cuvenea. Biju mirosi primii fulgi de zăpadă și descoperi că au exact același miros înțepător, greu de inhalat, ca și cel din congelator. Simți sub tălpi scîrțîitul polistirenului de la cutiile termoizolante. Pe Hudson gheața se crăpa cu zgomot și lăsa impresia că între marginile acestui fluviu spart și cenușiu locuitorilor orașului li se oferă șansa de a zări un lucru îndepărtat și uitat, la care să se gîndească atunci cînd își deplîng propria singurătate.

Biju își băga niște ziare pe sub cămașă – exemplare nevîndute primite din partea amabilului domn Iype de la chioșcul de ziare – și uneori își lua clătitele cu praz și le vîra sub ziare, inspirat de amintirea unui unchi care ieșea iarna pe cîmp cu *paratha*[1] care-i țineau loc de prînz vîrîte pe sub vestă. Însă nici asta nu părea să-l ajute prea tare

1. Lipie din grîu integral, friptă în ulei și umplută cu legume, mai ales cartofi fierți, ridichi sau conopidă și/ori *paneer*, brînză indiană. Se mănîncă ori la ceai, cu puțin unt deasupra, ori, cel mai adesea, cu murături și iaurt.

și o dată, cînd mergea pe bicicletă, îi dădură lacrimile de la frig, iar plînsul deschise o venă și mai adîncă a tristeții sale. Dintre icnete i se revărsă un geamăt atît de înspăimîntător, încît trăi un șoc cînd descoperi că suferința îi e atît de profundă.

Cînd s-a întors acasă, în subsolul unei clădiri din fundul Harlemului, a căzut lat și-a adormit pe loc.

Clădirea aparținea unei companii cu o conducere invizibilă și adresa înscrisă pe strada Unu și un Sfert, care deținea blocuri de închiriat în întreaga zonă, iar administratorul își suplimenta veniturile prin închirierea ilegală a subsolurilor cu săptămîna, luna sau chiar cu ziua unor persoane fără acte de ședere. Individul, care se numea Jacinto, știa cam la fel de multă engleză cîtă știa și Biju și, cu ceva spaniolă, *hindi* și o mimică agitată, punctată de strălufgerarea dintelui său de aur în lumina soarelui în asfințit, stabiliseră condițiile închirierii. Biju se alăturase unei populații fluctuante de bărbați ce-și făceau culcuș lîngă tabloul electric, în spatele boilerului, în odăițe minuscule și în colțuri cu forme ciudate, care pe vremuri fuseseră cămări, camere de servitori, spălătorii și debarale, plasate la capătul unor locuințe ce altădată adăposteau familii întregi și cu intrarea încă împodobită cu bucăți de mozaic colorat, în formă de stea. Bărbații împărțeau o toaletă galbenă. Chiuveta era un jgheab de tablă în care altădată se spălau rufele. Exista un singur tablou electric pentru întreaga clădire și dacă cineva punea în priză prea multe aparate simultan sau aprindea prea multe lumini, *CLANC*! siguranța sărea imediat, iar chiriașii zbierau în gol, pentru că, firește, nu avea cine să-i audă.

Biju fusese stresat aici chiar din prima zi.

— Sal'tare, îi zisese un bărbat de pe treptele noii sale locuințe, întinzîndu-i mîna și dînd din cap. Joey mă cheamă și doar ce-am dat pe gît niște WHIIS-KY!

Putere și șuier. Ăsta era boschetarul local, care-și păzea granițele teritoriului unde era stăpîn și pe care uneori și-l marca pișîndu-se cu boltă pînă pe partea opusă a străzii. Ierna aici, pe un grilaj de la metrou, într-un iglu dintr-un sac uriaș de plastic scofîlcit, ce se umfla cu aer stătut la fiecare trecere a trenului. Biju luase mîna lipicioasă ce i se oferise, individul i-o înșfăcase bine, după care Biju se eliberase din strînsoare și fugise, urmărit de un hohot de rîs înfundat.

— Mîncarea e rece, se plîngeau clienții. Supa e bocnă! Din nou! Și de fiecare dată, de *fiecare* dată, orezul e rece.

— Și mie mi-e rece, zicea Biju, pierzîndu-și cumpătul.

— Pedalează mai repede, spunea patronul.

— Nu pot.

Era puțin după ora 1 noaptea cînd părăsi Freddy's Wok pentru ultima oară. Felinarele stradale erau halouri de lumină pline cu fărîme de stele făcute din aburi înghețați, iar Biju își croise drum cu greu printre nămeți de omăt împodobiți cu casolete goale pentru transportul mîncării și pișat de cîine solidificat într-un galben uimit. Străzile erau goale. Nu se vedea decît boschetarul ce stătea și se uita la un ceas invizibil de la mîna lui, vorbind la un telefon public mort.

— Cinci! Patru! Trei! Doi! Unu... DECOLEAZĂĂĂ!! strigă acesta, după care puse telefonul în furcă și fugi, ținîndu-și bine căciula pe cap, de parcă s-ar fi temut să nu-i fie suflată de racheta pe care tocmai o lansase în spațiu.

Biju o coti mecanic la cea de-a șasea casă cu fațadă severă, ca de mormînt, trecu de pubelele metalice, auzind zgrepțănatul inconfundabil al ghearelor de șobolan și coborî treptele spre subsol.

— Sînt foarte obosit, zise el cu glas tare.

Bărbatul de lîngă el se zvîrcolea în pat, întorcîndu-se ba pe o parte, ba pe cealaltă. Altcineva scrîșnea din dinți în somn.

În clipa în care reuși să-și găsească iar de lucru – la o brutărie de pe Broadway, colț cu La Salle, cheltuise deja toți banii puși la păstrare într-un plic.

Era primăvară. Gheața începuse să se topească. Urina eliberată curgea în voie la vale. Peste tot în cafenelele și bistrourile orașului lumea profita din plin de această fragilă și dementă falie temporală dintre iarna înghețată precum iadul și vara fierbinte ca infernul și lua masa în aer liber, pe trotuarul îngust, sub florile de cireș. Femei în rochii de fetițe, cu panglici și funde care nu coincideau cu personalitățile lor, se bucurau de primele mîncăruri dietetice de ferigi ale sezonului, iar miresmele bucătăriei de lux se amestecau cu eructațiile taxiurilor și răsuflarea lascivă a metroului, ce se ridica pe sub fustele fetelor îmbrăcate de primăvară, făcîndu-le să se întrebe dacă *asta* simțise și Marilyn Monroe – și totuși parcă nu, parcă nu...

Primarul a găsit un șobolan la Gracie Mansion.

Iar Biju se întîlni la brutăria Queen of Tarts cu Saeed Saeed, cel care avea să devină omul pe care îl va admira cel mai tare din Statele Unite ale Americii.

— Sînt din Zanzibar, *nu* din Tanzania, a spus acesta, prezentîndu-se.

Biju nu știa nici unde-i una, nici unde-i cealaltă.

— Unde-i asta?

— Nu știi? Zanzibarul e plin de indieni, omule! Bunica mea... e indiancă!

Mîncară *samosas*[1], *chapatis*, *jalebis*[2] și pilaf în Stone Town. Saeed Saeed putea să cînte ca Amitabh Bachhan și Hema Malini. Cîntă *Mera joota hai japani...* și *Bombay se aaya mera dost... Oi!* Știa să gesticuleze cu brațele larg deschise în timp ce dădea din șolduri, ca și Kavafya din Kazahstan și Omar din Malaezia și ambii îl asaltară pe Biju cu numere de dans pline de exuberanță. Biju se simți atît de mîndru de filmele țării sale, că aproape îl luă cu leșin.

1. Trigon mic sau „buzunar" umplut cu legume de sezon sau cu carne.
2. Prăjituri din aluat bine prăjit și însiropat, turnate în formă de covrig neregulat, cu o crustă crocantă de zahăr cristalizat, de regulă de culoare portocaliu-aprins sau albă.

Unsprezece

Lunea, miercurea și vinerea erau zilele în care Noni îi preda lui Sai.

Bucătarul o ducea și o aducea de la Mon Ami, între timp ducîndu-se la piață și la poștă și vînzîndu-și *chhang*-ul.

Începuse să-și comercializeze băutura ca să mai cîștige un ban în plus, de dragul lui Biju, pentru că salariul nu îi mai crescuse de ani de zile. După ultima mărire primea douăzeci și cinci de rupii.

— Dar, *sahib*, implorase el, cum să trăiesc doar cu atît?

— Toate cheltuielile tale sînt plătite – casă, masă, îmbrăcăminte, medicamente. Asta e ce primești în plus! se rățoise la el judecătorul.

— Păi, și Biju?

— Păi, și Biju *ce*? Biju trebuie să se descurce singur. Ce problemă are?

Prin urmare, bucătarul, cunoscut pentru calitatea băuturii sale, a început să cumpere mei, să-l spele și să-l pregătească așa cum pregătea orezul, să adauge drojdie și să lase amestecul să fermenteze peste noapte în apă fierbinte. Iarna îl lăsa mai mult. O zi sau două într-un sac de iută, după care, cînd se acrea și devenea sec și acidulat, îl vindea la o dărăpănătură de restaurant pe nume Gompu's. Îl umplea de mîndrie să vadă oameni stînd în abur și în fum, cu halbele de bambus pline cu alcoolul lui distilat, îndoit cu apă fierbinte. Sorbeau lichidul cu o

tulpiniță de bambus în loc de pai și... *aaaaah*! Bucătarul își îndemna clienții să-și țină niște *chhang* lîngă pat pentru cazul în care li se face sete în timpul nopții, susținînd că te întremează după boală. Această activitate duse la alta, chiar mai profitabilă decît prima, fiindcă bucătarul își făcu relații serioase pe piața neagră a mărcilor celebre de băuturi și deveni o verigă mică, dar crucială, în afacerile ilegale cu alcool și combustibil raționalizat de la armată. În drumul lor spre popota ofițerilor, camioanele militare făceau un scurt popas la cocioaba lui, bine camuflată de vegetația sălbatică din jur. El stătea în tufișuri și aștepta. Vehiculele se opreau și lăzile erau descărcate rapid – Teacher's, Old Monk, Gilby's, Gymkhana. Bucătarul le ducea la șandramaua în care locuia și, mai tîrziu, anumitor comercianți din oraș, care vindeau sticlele. Fiecare vînzător primea o cotă-parte din cîștiguri, iar bucătarul un procent infim din profit: cincizeci de rupii, o sută de rupii. Șoferii de camion primeau o parte mai mare, cei de la popotă una și mai mare, iar cel mai mare procent îi revenea maiorului Aloo, prieten cu Lola și cu Noni, care le procura în mod similar romul lor preferat Black Cat și lichiorul de cireșe de la Sikkim.

Bucătarul făcea aceste lucruri pentru Biju, dar și pentru sine, dat fiind că jinduia să se modernizeze: voia aparate de prăjit pîine, mașini de bărbierit electrice, ceasuri, aparate foto, cărți cu benzi desenate. Noaptea nu visa în simboluri freudiene, ce-i înfășurau pe ceilalți ca într-o plasă, ci în coduri moderne. Visa tastele unui telefon ce zbura înainte ca el să apuce să le apese sau un canal de televiziune cu semnale imposibil de deslușit.

Descoperise că nimic nu e mai cumplit decît să te afli în slujba unei familii de care să nu poți fi mîndru, care

te dezamăgea, te dădea de gol, te făcea de rîs. Ce mai rîdeau ceilalți bucătari și celelalte menajere, paznicii și grădinarii de pe deal și cum se mai lăudau ei cît de bine sînt tratați de stăpînii *lor* – bani, confort, chiar și pensii în conturi speciale din bănci. De fapt unii dintre acești servitori erau atît de iubiți, că erau practic *rugați* să nu se mai spetească atît. Stăpînii lor îi implorau să mănînce smîntînă și unt topit, să-și îngrijească degerăturile și să stea la soare ca șopîrlele în timpul după-amiezilor de iarnă. Paznicul de la MetalBox l-a încredințat că el consumă în fiecare dimineață un ou prăjit – cu pîine albă prăjită atunci cînd era în vogă pîinea albă, iar acum, de cînd era la modă pîinea neagră, cu pîine neagră prăjită.

Atît de serioasă era această rivalitate, încît bucătarul se trezi înșirînd minciună după minciună. Cele mai multe despre trecut, pentru că prezentul putea fi verificat mult prea ușor. Lansă un zvon despre gloria pierdută a judecătorului și, prin urmare, și a lui, zvon care începu să circule și se răspîndi curînd în toată piața. Un mare om de stat, le spuse el, un proprietar foarte bogat, care își împărțise averea familiei, un luptător pentru libertate ce părăsise o funcție ce-i oferea o putere imensă la tribunal, pentru că nu dorise să-și judece semenii. Pur și simplu nu era în stare, din pricina avîntului său patriotic, să-și bage frații la închisoare sau să înăbușe demonstrații. Un bărbat în stare să miște mulțimile, însă îngenuncheat, devenit auster și meditativ în urma tristeții provocate de moartea soției sale, ea însăși o mamă martiră și credincioasă din spița acelora care le înmoaie genunchii hindușilor.

— De-asta stă singur în fiecare zi și ceas de ceas.

Bucătarul n-o cunoscuse niciodată pe soția judecătorului, însă pretindea că are informațiile de la servitorii mai vechi din casă și în cele din urmă ajunse să creadă

el însuși în propria sa poveste minunată. Ea îi dădea un respect de sine, care îi pria chiar și atunci cînd compara legumele ieftine din piață și se uita la pepenii cu tigvele ușor zborșite.

— Era cu totul altfel, i-a spus și lui Sai la venirea ei la Kalimpong. N-o să-ți vină să crezi. S-a născut într-o familie de oameni bogați.

— Unde s-a născut?

— Într-una din familiile cele mai cunoscute din Gujarat. Ahmedabad. Sau să fi fost Baroda? Un *haveli*[1] uriaș, ca un palat.

Lui Sai îi plăcea să stea lîngă el în bucătărie și să-i asculte poveștile. Bucătarul îi dădea bucățele de cocă pe care să le ruleze în formă de *chapatis* și-i arăta cum să le facă perfect rotunde, însă fetei îi ieșeau în tot felul de forme ciudate.

— Harta Indiei, zicea el, aruncînd la coș bucata respectivă. Ooof, of, acum ai făcut harta Pakistanului! Și o arunca și pe următoarea.

În cele din urmă o lăsa să-și bage una din opere în cuptor și dacă nu creștea, îi spunea:

— Ei, pîine specială pentru cîine.

— Mai povestește-mi, îl ruga ea, iar el o lăsa să-și ungă o tartă cu gem sau să răzuiască brînză într-un sos.

— L-au trimis în Anglia și zece mii de oameni l-au condus la gară. El era cocoțat sus, pe-un elefant! Înțelegi, cîștigase o bursă a maharajahului...

Glasul bucătarului ajungea la urechile judecătorului, aflat deasupra tablei de șah, în salon. Cînd se gîndea la

1. Locuință specifică nordului Indiei și Pakistanului, construită în stil islamic, avînd adesea o curte interioară și o fîntînă în centru.

trecutul său, îl apucau niște furnicături ciudate. Fiecare părticică a corpului îl ardea cumplit. Fierbințeala îi creștea atît de tare, încît abia o putea suporta.

Adevărul era că Jemubhai Popatlal Patel se născuse într-o familie din casta țăranilor, într-un adăpost precar, încropit sub un acoperiș de palmier întesat de șobolani, la periferia orașului Piphit, unde acesta redevenea satul care fusese odată. Era anul 1919 și familia Patel încă își mai amintea de vremurile cînd Piphit părea să nu aibă vîrstă. La început fusese stăpînit de regii Gaekwad din Baroda, apoi de englezi și, în ciuda faptului că toate veniturile zonei se duceau întîi spre unii, apoi spre ceilalți, peisajul rămăsese neschimbat. În inima lui se afla un templu mărginit de cîțiva smochini indieni cu mai multe ramificații. În umbra înaltă a copacilor, bărbați cu bărbi albe își regurgitau amintirile. Vacile mugeau, *uu-aau, uu-aau*. Femeile traversau cîmpurile de bumbac pentru a lua apă din rîul noroios și mlăștinos, un rîu cu ape lenețe, practic adormit.

Însă apoi peste albiile sărate fuseseră puse căi ferate care să ducă trenurile cu aburi de la docuri la Surat și Bombay, pentru a transporta bumbacul. În zonele unde locuiau civili apăruseră case arătoase, un tribunal cu turn cu ceas, pentru a ține socoteala noului timp, ce se mișca mult mai grăbit, iar străzile mișunau de tot felul de oameni: hinduși, creștini, jainiști, musulmani, funcționari, soldați tineri, femei indigene. În piață negustorii cocoțați pe cîte ceva în prăvăliile lor micuțe uneau prin negoțul lor Kobe și Panama, Port-au-Prince, Shanghai și Manila, dar și dughene cu acoperiș de tablă, prea mici ca să poți intra înăuntru, aflate la multe zile de mers cu căruța trasă de boi. Aici, în piață, deasupra unui parapet

îngust lipit de fațada unui magazin de zaharicale, tatăl lui Jemubhai se ocupa de propria-i afacere modestă, al cărei obiect de activitate era procurarea de martori falși pentru a compărea în fața instanței. (Cine și-ar fi închipuit că peste mulți ani fiul său avea să devină judecător?)

Erau povești obișnuite: soți geloși care le tăiau nasul soțiilor sau falsificatori de acte ce susțineau că o văduvă aflată încă în viață decedase, pentru ca averea ei să poată fi împărțită între urmașii lacomi.

Îi antrena pe sărmani, pe disperați, pe ticăloșii de ultima speță, făcînd repetiții dure cu ei:

— Ce știi despre bivolul lui Manubhai?

— Păi, Manubhai n-a avut în viața lui nici un bivol.

Era mîndru de capacitatea lui de a influența și corupe cărarea justiției, de a transforma binele în rău sau răul în bine, și nu simțea nici urmă de vină. În momentul în care la tribunal apărea un caz cu o vacă furată, între familiile aflate în conflict certurile durau deja de secole, avuseseră loc conflicte și se plătiseră atîtea polițe, că acolo nu mai exista nici bine și nici rău. Ar fi fost o greșeală să crezi că se poate găsi un singur răspuns corect și onest. Cît de mult poți merge înapoi în timp ca să corectezi lucrurile?

Afacerea prospera. Și-a cumpărat o bicicletă Hercules la mîna a doua cu treizeci și cinci de rupii și a început să străbată cu ea orașul, devenind curînd o imagine familiară. Cînd i s-a născut primul și unicul fiu, speranțele sale au prins aripi. Bebelușul Jemubhai se prindea cu cinci degețele miniaturale de un deget al tatălui său. Strînsoarea îi era hotărîtă și cumva gravă, însă tatăl lui o luă drept o dovadă a faptului că e un copil foarte sănătos și mustața nu reuși să-i acopere în totalitate zîmbetul. Cînd fiul său crescu destul de mare, îl trimise la școala misionarilor catolici.

În fiecare dimineață din timpul săptămînii mama îl trezea pe Jemubhai înainte de ivirea zorilor, ca el să-și poată recapitula lecțiile.

— Nu, te rog, încă puțin, încă puțin!

Se smulgea din mîna ei, cu ochii încă închiși, gata să se cufunde la loc în somn, pentru că nu reușise niciodată să se deprindă cu o astfel de deșteptare în afara orelor pe care le cunoștea, cu acest interval de timp care le aparținea tîlharilor și șacalilor, cu sunetele și formele ciudate despre care era convins că nu erau făcute pentru a fi auzite și văzute de el, un biet elev la școala Bishop Cotton. Nu vedea în jurul lui decît întunericul nopții, deși știa că acolo e de fapt o scenă foarte înghesuită, că afară dorm șiruri de rude care ziua nu știu altceva decît să se certe, *kakas-kakis-masas-masis-phois-phuas*, că de acoperișul de stuf al verandei atîrnă legături de diverse culori, iar bivolii sînt priponiți de copaci cu frînghii trecute prin belciugele din nas.

Mama lui era o nălucă ce umbla prin curtea cufundată în obscuritate, turna apă rece din puț peste sinele lui invizibil și apoi îl freca zdravăn și aspru cu încheieturile ei groase de femeie de la țară și îi dădea părul cu ulei, iar băiatul, deși știa că asta îi va stimula creierul, simțea că dacă îl mai freacă mult, o să rămînă fără el.

De hrănit, era bine hrănit, chiar pînă la saturație. În fiecare zi i se dădea un pahar mare cu lapte proaspăt, cu o peliculă de grăsime aurie deasupra. Mama îi ținea paharul la gură, coborîndu-l numai atunci cînd era gol, drept pentru care ieșea din această încercare ca o balenă din ocean, trăgînd aer în piept cu nesaț. Avea burta plină de lapte, mintea plină de învățătură, iar de gît îi atîrna un săculeț cu puțin camfor, pentru a-l feri de boală. Pachetul era sfințit, iar pe el erau desenate cu degetul mare semne roșii și galbene de *tika*. Era dus la școală de tatăl său cu bicicleta și stătea în spatele lui.

La intrarea în clădirea școlii era un portret al reginei Victoria într-o rochie ca o perdea cu volane, o capă cu ciucuri și o pălărie ciudată, cu săgeți cu pene, cu vîrful ieșit în afară. În fiecare dimineață, cînd Jemubhai trecea pe dedesubtul ei, expresia ei bulbucată îl tulbura și era extrem de impresionat de faptul că o femeie atît de lipsită de frumusețe poate fi totuși atît de puternică. Cu cît se gîndea mai mult la o asemenea ciudățenie, cu atît mai mult creștea respectul lui față de ea și față de englezi.

Chiar acolo, în prezența ei plină de negi, se ridicase în fine la înălțimea promisiunii spiței sale bărbătești. Din moștenirea scîrțîitoare a neamului Patel a apărut o inteligență ce părea a fi modernă în vioiciunea ei. Putea să citească o pagină, să închidă cartea, să bată darabana pe spatele ei, să țină minte douăsprezece numere, să-și muncească mintea ca pe o mașină ce merge fără oprire, descîlcind un labirint de calcule și aruncînd răspunsul ca pe un produs finit la capătul de ieșire de pe o bandă de asamblare. Cîteodată, cînd îl vedea, propriul său tată părea să nu-l mai recunoască, atît de limpede zărea în sclipirile ca de raze X ale imaginației băiatului dovezi clare ale faptului că sub țeasta fiului său e un teren fertil, care dă rod.

Imediat după acest moment fiicele trebuiră să se mulțumească doar cu strictul necesar, iar tatăl se asigură că fiul lui are parte de tot ce e mai bun, de la dragoste la mîncare. Anii se scurseră pe nesimțite.

Însă speranțele lui Jemubhai rămaseră neclare, iar tatăl lui a fost cel care a pomenit prima oară de serviciul civil.

Cînd Jemu, acum în vîrstă de paisprezece ani, s-a plasat chiar în fruntea clasei, directorul, domnul McCooe, l-a chemat pe tatăl lui și i-a sugerat că ar fi bine ca fiul său

să dea examen pentru postul de avocat pledant local, care avea să-i dea posibilitatea să-și găsească o slujbă în rîndul magistraților inferiori.

— Isteț băiat... Ar putea să ajungă chiar și la Curtea Supremă!

Tatăl a ieșit gîndindu-se: Păi, dacă poate să facă asta, poate să facă și mai mult de atît. Ar putea să fie el însuși judecător, nu?

Fiul lui ar putea, *ar putea, ar fi în stare!* să ocupe chiar scaunul în fața căruia stătuse mereu tatăl său, mîndru perturbator al sistemului, situat pe treapta cea mai de jos a ierarhiei din sala de judecată. Ar putea fi prefect sau judecător la Curtea Supremă. Ar putea să poarte deasupra chipului său tuciuriu o perucă albă și caraghioasă în arșița arzătoare a verii și să dea sentințe, lovind cu ciocănelul în acele dosare cu probe falsificate. Tatăl dedesubt, fiul deasupra. Aveau să dețină controlul absolut al justiției.

Era un vis pe care-l visa împreună cu Jemubhai. Atît de fantastic li se înfățișa acel vis, că le părea mai fascinant ca un basm și poate că, deoarece visul se avînta mult prea sus spre zări pentru a putea fi cuprins între limitele logicii, căpătă consistență și începu să exercite o presiune palpabilă. Fără naivitate, tatăl și fiul ar fi fost înfrînți. Dacă ar fi țintit mai jos, în conformitate cu logica probabilității, ar fi eșuat.

Numărul recomandat de indieni la ICS[1] era de cincizeci la sută, iar locurile alocate erau departe de a fi fost ocupate. Spațiu sus, spațiu sus. Categoric, jos nu era pic de spațiu.

1. *Indian Civil Service*, administrația civilă a Indiei britanice.

Jemubhai urmă cursurile de la Bishop College cu ajutorul unei burse, după care plecă la Cambridge pe SS *Strathnaver*. La întoarcere, ca membru al ICS, a fost repartizat într-un district aflat la mare distanță de casă, în statul Uttar Pradesh.

— Tare mulți servitori pe vremea aia, i-a spus bucătarul lui Sai. Acum, firește, eu sînt singurul.

Începuse să muncească la zece ani, în schimbul unui salariu pe jumătate cît vîrsta lui – cinci rupii –, fiind cel mai prost plătit *chokra* bun la toate din bucătăria unui club, unde tatăl lui era bucătarul specializat în budincă.

La paisprezece ani fusese angajat de judecător, cu douăsprezece rupii pe lună. Pe vremea aceea încă îți mai prindea bine să știi că dacă legi un vas cu smîntînă de burta unei vaci, pînă la sfîrșitul zilei, cînd ajungeai cu ea la tabăra următoare, avea să se bată singură, devenind unt. Sau că poți transporta în siguranță carnea într-o umbrelă întoarsă invers și legată cu o plasă de țînțari.

— Eram mereu în mișcare, a zis bucătarul. Trei săptămîni din patru. Nu ne opream decît în cele mai rele zile ale musonului. Dacă ar fi putut, bunicul tău ar fi condus mașina, dar regiunea noastră era pe atunci aproape total lipsită de drumuri și erau foarte puține poduri peste rîuri, așa că de cele mai multe ori trebuia să meargă călare pe cal. Din cînd în cînd, în zone cu junglă sau cînd erau curenți adînci și repezi, se urca pe cîte un elefant. Noi călătoream înaintea lui, într-un șir de căruțe trase de boi și umplute pînă sus cu porțelanuri, corturi, mobilă, covoare – de toate. Aveam hamali, ordonanțe și un stenograf. Aveam o toaletă portabilă pentru cortul care ținea loc de baie și chiar și un *murga-murgi* într-o cușcă de sub căruță. Erau

o rasă străină și găina aia făcea mai multe ouă decît orice alte *murgi* pe care le-am văzut vreodată.

— Unde dormeați? a întrebat Sai.

— Ne ridicam corturile în satele din tot județul: un cort mare cu dormitor ca o cupolă pentru bunicul tău, cu un cort-baie atașat, garderob, salon și sală de mese. Corturile erau foarte mari, cu covoare de cașmir și veselă de argint, iar bunicul tău se îmbrăca pentru cină într-un sacou negru, elegant, și cu papion chiar și în junglă. Și cum am zis, noi mergeam în față, în așa fel încît atunci cînd ajungea și bunicul tău, totul să fie aranjat exact așa cum fusese în tabăra anterioară, cu aceleași dosare deschise în exact același unghi și la aceeași pagină. La cel mai mic lucru pus altfel decît îl lăsase, își ieșea imediat din fire. Orarul era foarte strict. N-aveam voie să întîrziem nici măcar cinci minute, așa că am fost nevoiți să învățăm cu toții să citim ceasul. La cinci și patruzeci și cinci duceam tava cu ceaiul la patul bunicului tău. Ceai la pat, strigam și ridicam foaia de cort.

„Ceaila pat", așa suna. „*Ceaaailaa pat. Ceaaailapat.*" Sai începu să rîdă.

Judecătorul privi tabla de șah, însă după amintirea începuturilor sale, ce-l ardea ca un fier înroșit, retrăi o bine-venită ușurare, amintindu-și viața lui de angajat în serviciul civil și plecat în inspecții pe teren.

Programul strict îl liniștise, ca și exercitarea constantă a autorității. Ce mult îi plăcea să-și reverse puterea asupra claselor sociale care-i ținuseră familia sub călcîiul lor vreme de secole! De pildă, asupra stenografului, care era un brahman. Iată-l furișîndu-se tîrîș într-un cortuleț

aflat pe o margine, în timp ce Jemubhai se lăfăia regește într-un pat sculptat din lemn de tec, cu două rînduri de plase de țînțari.

— Ceai la pat! striga bucătarul. Ceaaaila pat!

Se ridica în capul oaselor ca să bea.

Ora 6:30: se îmbăia în apa ce fusese încălzită la foc, așa că mirosea a lemn afumat și avea în ea particule de cenușă. Își pudra fața proaspăt spălată. Își dădea cu pomadă pe păr. Pîine prăjită ca mangalul, direct la flacără, cu marmeladă acoperind zona arsă.

Ora 8:30: se plimba pe cîmpie, însoțit de oficialitățile orașului și urmat de toți sătenii, veniți pur și simplu pentru amuzament. Urmat de o ordonanță ce-i ținea o umbrelă deasupra capului, pentru a-l feri de bătaia soarelui, măsura cîmpurile și verifica să vadă dacă estimarea lui se potrivea cu declarația căpeteniei alaiului. Fermele scoteau mai puțin de zece baniț[1] de orez sau grîu la un acru de pămînt și, la două rupii baniția, se întîmpla uneori ca absolut toți locuitorii satului să fie datori la *bania*. (Nimeni nu știa că Jemubhai însuși fusese dus de nas, firește, în urmă cu mult timp, în micul orășel Piphit din Gujarat, cînd cămătarii mirosiseră în el o pradă ușoară și-l ademeniseră cu o combinație irezistibilă de ambiție și sărăcie... și că încă mai stăteau picior peste picior pe un preș murdar din piață, lovindu-și tălpile și pocnindu-și degetele, în așteptarea banilor datorați...)

Ora 14:00: după prînz judecătorul ședea la biroul amplasat sub un copac, pentru a judeca diverse pricini, de obicei cu un aer mohorît, pentru că îi displăcea profund familiaritatea cu poporul și ura frînturile de umbră neregulată aruncate de frunzele copacului pe chipul său,

1. În original *maund*, măsură agricolă variind între 11 și 37,4 kilograme (ultima fiind cea oficială).

care-i dădeau un aer de metis nespălat. Mai era apoi și un alt aspect, și mai grav, cel al contaminării și deformării: cazurile se judecau în *hindi*, însă ședințele erau consemnate de stenograf în *urdu*, apoi traduse de judecător într-o a doua consemnare în engleză, deși propriile sale cunoștințe de *hindi* și *urdu* erau destul de lacunare. Martorii care nu știau deloc să citească își puneau degetele mari sub „Am citit și certific corectitudinea celor afirmate", așa cum li se spusese. Nimeni nu putea fi sigur cît de mult adevăr scăpase printre cuvintele din diversele limbi, printre cuvinte și lipsa științei de carte. În aceste circumstanțe claritatea necesară actului de justiție era imposibil de atins. Și totuși, în ciuda umbrei proiectate de frunzele de deasupra și a confuziei lingvistice, reușise să dobîndească o reputație de temut datorită discursului său, ce părea să nu aparțină nici uneia dintre aceste limbi, și chipului său ca o mască, ce transmitea ceva aflat dincolo de tendința tipic umană de a greși. Expresia lui și felul său de a se purta, rafinate în timp, aveau să-l ducă în cele din urmă pînă la Curtea Supremă din Lucknow, unde, iritat de porumbeii fără respect pentru lege, ce jucau leapșa în voie în acele săli înalte și umbrite, avea să prezideze cu perucă albă, pudrată, cu chipul dat cu pudră albă și cu ciocănașul în mînă.

Fotografia lui, îmbrăcat astfel și cu o privire mînioasă, încă mai era expusă pe perete, într-o paradă a istoriei ce glorifica progresul legii și al ordinii în India.

Ora 16:30: ceaiul trebuia să fie perfect, cu prăjiturele de orz făcute în tigaie. Se năpustea asupra lor cu fruntea încrețită, de parcă ar fi meditat furios la ceva important, după care, așa cum avea să facă și după ce a ieșit la pensie, dulceața lor își făcea efectul și pe chipul sobru al judecătorului se așternea o expresie de liniște și tihnă.

Ora 17:30: ieșea la o plimbare în natură, cu undița sau cu pușca. Zona era plină de vînat. În octombrie stoluri de păsări migratoare brăzdau cerul ca niște lațuri de lasouri. Potîrnichi și prepelițe cu șiruri de pui aliniați în urma lor zumzăiau în zbor, ca niște jucării de sugari, care zdrăngănesc atunci cînd le scuturi. Fazanii, niște vietăți durdulii și fără creier, născute pentru a fi împușcate, zburătăceau prin tufișuri. Tunetul împușcăturii reverbera în aer, frunzele tremurau, și el era martor al tăcerii absolute ce urmează doar violenței. Și totuși un lucru lipsea, unul singur, cireașa de pe tort, premiul cel mare, dovada virilității sale absolute: prepelița de pus în oală, fiindcă atunci cînd se întorcea...

Venea cu mîna goală.

Era un țintaș îngrozitor de prost.

Ora 20:00: bucătarul îi salva reputația, gătind un pui, aducîndu-l și declarîndu-l „friptură de ticălos". Făcea astfel, fără să știe, o glumă tipică din manualele de engleză făcută de un vorbitor nativ care folosește incorect engleza. Însă uneori, în timp ce mînca acea friptură de ticălos, judecătorul simțea că gluma îl poate viza chiar pe el. Mai cerea un rom, lua o înghițitură zdravănă și continua să mănînce, simțindu-se de parcă s-ar fi mîncat pe sine, deoarece era și el (oare chiar era?) o parte din distracție...

Ora 21:00: sorbind din ceașca de Ovaltine, judecătorul completa registrele cu realizările zilei. Lampa cu petrol era aprinsă – și ce zgomot făcea! –, iar din beznă năvăleau asupra lui puhoaie de insecte, bombardîndu-l cu flori delicate (moliile) sau cu scînteieri în toate culorile curcubeului (gîndacii). Rînduri, coloane și pătrățele. Avusese revelația faptului că e mai bine să privești adevărul în cantități mici, pentru că mai multe adevăruri mici se puteau totuși constitui într-o minciună uriașă și indigestă. La sfîrșitul

consemnărilor pe care trebuia să le predea superiorilor săi nota observațiile făcute la întîmplare de către un om cultivat, o ființă dotată cu simțul observației, școlită atît în domeniul literaturii, cît și în cel al economiei, și își născocea succese de la vînătoare: două potîrnichi... un cerb cu coarne de peste o jumătate de metru...

Ora 23:00: dacă era iarnă, i se pregătea o sticlă cu apă fierbinte și, indiferent de anotimp, adormea în zgomotele făcute de vîntul ce se izbea de copaci și pe fundalul sforăiturilor bucătarului.

Bucătarul fusese foarte dezamăgit cînd se văzuse nevoit să lucreze pentru Jemubhai. Considerase că pentru el era o decădere cumplită de la nivelul tatălui său, care nu servise decît albi.

Administrația civilă se indianiza pe zi ce trecea, iar unora dintre vechii servitori nu le plăcea deloc, dar ce puteai face? Avusese chiar și un rival la această slujbă, un individ ce apăruse cu foi ferfenițite de recomandări moștenite de la tatăl și bunicul lui, ce făceau dovada unei genealogii a cinstei și a servirii fără cusur.

Tatăl bucătarului, care-și croise drum în carieră de unul singur, fără atîtea laude, cumpărase pentru fiul său recomandări de pe piața indiană indigenă, iar unele dintre ele erau atît de vechi, încît pomeneau despre știința de a pregăti plăcinta *dhobi* și pui *country captain*[1].

Judecătorul s-a uitat peste ele:

— Dar pe el nu-l cheamă Solomon Pappiah. Nici Sampson. Și nici Thomas.

— Cum să vă spun, îl îndrăgeau atît de tare, a zis tatăl bucătarului, că i-au dat un nume de-al lor. I-au spus Thomas din dragoste față de el.

---

1. Pui cu mult curry.

Judecătorului parcă nu-i venea să creadă.

— Are nevoie de puțină practică, a recunoscut într-un final tatăl și și-a redus pretențiile salariale pentru fiul său la douăzeci de rupii. Dar să știți că ați făcut o afacere tare bună. Iar în ce privește budinca, e neîntrecut. E în stare să facă un nou fel de budincă în fiecare zi a anului.

— Ce știe să facă?

— Clătitecubananeclătitecuananasclătitecumeretartă cumereșarlotăcumerecompotdemerecufulgideporumb pîinecuunttartăcudulceaţăcremădezahărarsbudincădevin budincăderomruladăcudulceaţăinfuziedeghimbirbudincă decurmaleclătiteculămîiecremădeoucremădeportocale cremădecafeacremădefragitortAlaskasufleudemango sufleudelămîiesufleudecafeasufleudeciocolatăbudincă decocosbudincădelaptesavarinăcuromprăjiturăcurom fursecuricuconiaccompotdeperecompotdeguavecompot deprunecompotdemerecompotdepiersicicompotdecaise plăcintădemangotartădeciocolatătartădemeretartăde agrișetartădelămîietartădemarmeladă*bebinca*[1]insulă plutitoaretartărăsturnatăcuananastartărăsturnată cumeretartărăsturnatăcuagrișetartărăsturnatăcuprune tartărăsturnatăcupiersicitartărăsturnatăcustafide...

— E-n regulă. E-n regulă.

1. Cunoscut și sub numele *bibik*. Desert tradițional din Goa, cel mai mic stat al Indiei, făcut din făină, albuș de ou, zahăr, unt topit și lapte de cocos, de regulă copt în șaisprezece straturi.

Doisprezece

Și viața lui Sai a continuat astfel în Kalimpong – cu Lola și Noni, cu unchiul Potty și părintele Booty, cu judecătorul și bucătarul... pînă cînd l-a întîlnit pe Gyan.

L-a întîlnit pe Gyan fiindcă într-o zi, pe vremea cînd Sai împlinise șaisprezece ani, Noni a ajuns la concluzia că fizica pe care o cunoaște ea nu mai e de ajuns.

Fusese o după-amiază foarte fierbinte de vară și stăteau pe veranda de la Mon Ami. Arșița îi paralizase complet pe toți locuitorii muntelui. Acoperișurile sfîrîiau, zeci de șerpi zăceau pe pietre, prăjindu-se la soare, iar florile înfloreau în toată splendoarea, ca desenate pe țesătura unei rochii de sezon. Unchiul Potty ședea și se uita în zare, la căldura și la scînteierea din jur, iar briantina îi curgea pe nas, pe salam și pe brînză. O gură de brînză, una de salam, o înghițitură de bere Kingfisher rece ca gheața. Se lăsă pe spate pînă cînd umbra îi acoperi chipul și doar degetele de la picioare îi rămaseră în soare, apoi oftă. Totul era bine în lume. Elementele primordiale se aflau în echilibru – rece și cald, lichid și solid, soare și umbră.

Părintele Booty, aflat în lăptăria lui, se trezi transportat pe aripile reveriei de rumegatul molcom al vacilor. Oare ce gust o avea brînza de iac...?

Undeva în apropiere prințesele afgane oftau, hotărîndu-se să mănînce puiul rece.

Doamna Sen nu se lăsă înfrîntă de arșiță și o porni pe drum spre Mon Ami, stîrnită de ultimele vești de la fiica ei din America, Mun Mun: avea să fie angajată la CNN. Era fericită la gîndul că asta o va scoate din fire pe Lola. Ha! Cine se credea Lola Banerjee *asta?* Ce aere își dădea... Nu pierdea nici cea mai mică ocazie de a se făli cu fiica ei de la BBC...

Lola nu avea nici cea mai mică bănuială legată de veștile pe care tocmai urma să le afle. Era în grădină, unde culegea omizile de pe broccoli-ul englezesc. Omizile, împestrițate cu verde și alb, aveau ochi albaștri falși, de camuflaj, picioare ridicol de durdulii, coadă și nas de elefant. Ce vietăți magnifice, se gîndi ea, studiind-o pe una cu atenție, însă apoi o aruncă unei păsări aflate în așteptare, ce-și înfipse imediat ciocul în ea și din omidă ieși o umplutură verde, ca o pastă de dinți dintr-un tub găurit.

Noni și Sai stăteau pe veranda de la Mon Ami în fața unui manual deschis: neutroni... și protoni... și electroni... Și... pe urmă???

În timp ce încercau să-i dea de cap întrebării, fură vrăjite de priveliștea de dincolo de verandă, o ilustrare perfectă, iluminată de soare, a răspunsului: niște insecte minuscule, agățate de o plasă din care se agitau să scape, sub vraja unui descîntec ce nu putea fi desfăcut.

Noni simți că o cuprinde o sfîrșeală subită. Răspunsul părea că poate fi aflat doar printr-un miracol, nu prin intermediul științei. Cînd la Mon Ami sosi brutarul, își dădu jos cufărul de pe cap și-l deschise, lăsară cartea deoparte așa cum se întîmpla în fiecare după-masă. Pe dinafară cufărul era ros de vreme. Pe dinăuntru însă lucea ca o comoară, plin de rulade cu gem, prăjituri cu fructe și fursecuri cu unt de arahide făcute după o rețetă învățată de la misionarii de pe deal, care, erau de părere doamnele,

te duceau imediat cu gîndul la America desenelor animate: *gosh*, *golly*, *gee whiz*, *jeepers creepers*[1].

Își aleseră o prăjitură cu fructe de culoare roz și una galbenă și începură să pălăvrăgească.

— Ia zi, Sai, cîți ani ai acum? Cincisprezece?

— Șaisprezece.

E greu să-ți dai seama, se gîndi Noni. În anumite privințe Sai părea mult mai matură, în altele mult prea copiliță.

Mult prea copiliță, fără îndoială, fiindcă trăise atît de protejată, iar mai matură, fără îndoială, fiindcă își petrecuse timpul exclusiv în compania unor oameni în vîrstă. Era posibil să rămînă întotdeauna așa, cu un aer de fetișcană, chiar și atunci cînd avea să fie bătrînă și bătrînă chiar și cînd o să fie tînără. Noni o cîntări cu un ochi critic. Sai purta pantaloni kaki și un tricou pe care scria „Libertate în Tibet". Avea picioarele goale și își ținea părul scurtuț împletit în două cozi neglijente, ce i se terminau chiar deasupra umerilor. Noni și Lola discutaseră de curînd cît de rău era pentru Sai să continue să crească așa.

— N-o să știe să se poarte în societate... nimeni de vîrsta ei... casa plină de bărbați.

— Nu ți-e greu să locuiești așa, cu bunicul tău?

— Bucătarul vorbește atît de mult, că nu mă deranjează, a răspuns Sai.

Felul în care fusese lăsată în grija bucătarului toți anii ăștia... Dacă n-ar fi fost ea și Lola, se gîndi Noni, Sai ar fi decăzut de mult la nivelul servitorilor.

— Despre ce vorbește?

---

1. Exclamații de surprindere sau entuziasm moderat.

— A, despre satul lui, despre cum i-a murit nevasta, despre procesul cu fratele lui... Sper ca Biju să facă o groază de bani, a reflectat Sai. Sînt cea mai săracă familie din sat. Locuiesc și acum într-o casă din chirpici, cu acoperiș de stuf.

Noni era de părere că acesta nu era genul de informație pe care bucătarul ar fi trebuit să i-o împărtășească fetei. Era important ca liniile de demarcație dintre clase să fie bine trasate, altfel vor suferi ambele clase, aflate pe părțile opuse ale prăpastiei ce le separa. Servitorilor le intrau în cap tot soiul de idei și cînd își dădeau seama că lumea n-are de gînd să le ofere lor și copiilor lor ceea ce le oferise altora, se supărau și sufletele li se umpleau de resentimente. Lola și Noni se străduiau sistematic să o convingă pe fata lor în casă, Kesang, să nu divulge informații personale despre ele, dar era greu, recunoștea Noni, să menții lucrurile în acești parametri. Pînă să bagi de seamă, te trezeai c-ai ajuns pe tărîmul problemelor de suflet, ce nu trebuiau discutate decît între persoane cu același statut social. Se gîndi la un episod petrecut nu cu multă vreme în urmă, cînd ea și sora ei fuseseră prea fascinate pentru a o opri pe fata în casă să le relateze povestea ei amoroasă cu lăptarul.

— Îmi plăcea foarte mult de el, le-a spus Kesang. Eu sînt o *sherpa*, el e un *rai*, dar am mințit și le-am spus alor mei că e un *bhutia*, așa că au fost de acord să ne căsătorim. A fost o nuntă foarte frumoasă. Trebuie să-i dai foarte multe neamului lui, carne de porc, bani, asta și aialaltă, orice îți cer, tu trebuie să le dai, însă noi n-am făcut o asemenea nuntă. A avut grijă de părinții mei cînd s-au îmbolnăvit și chiar de la început ne-am jurat că el n-o să mă părăsească pe mine, iar eu n-o să-l părăsesc pe el. Ambele lucruri. Că nici unul dintre noi n-o să-l părăsească

pe celălalt. Că el n-o să moară niciodată și n-o să mă lase singură și eu n-am să mor niciodată și n-o să-l las singur. Ne-am jurat asta. Am zis asta de dinainte să ne luăm.

Și începu să plîngă. Kesang, cu dinții ei maronii și crescuți aiurea, în toate direcțiile, cu hainele ei sărăcăcioase și pătate și cocul ei ciudat, ce părea că stă să-i cadă din vîrful capului. Kesang, pe care acceptaseră s-o ia la ele în casă, deși nu avea experiență, ca un act de maximă generozitate, și pe care o învățaseră să facă un *saté* indonezian cu unt de arahide și sos de soia, un sos dulce-acrișor cu ketchup și oțet și un gulaș unguresc cu roșii și lapte bătut. Povestea ei de dragoste le șocase pe cele două surori. Lola susținuse mereu sus și tare că servitorii nu trăiesc dragostea la fel ca indivizii de nivelul lor – „Întreaga structură a relațiilor lor e diferită, e economică, practică și, sînt convinsă, mult mai rațională. Asta, firește, dacă se întîmplă să aibă parte de așa ceva". Pînă și Lola se simțea acum obligată să se întrebe dacă avusese oare parte de o relație adevărată. Ea și Joydeep nu purtaseră niciodată o asemenea discuție despre credință înainte de a se azvîrli cu capul înainte în căsnicie. Nu era ceva rațional, așa că nu o făcuseră. Asta însemna oare că de fapt ceea ce trăiseră împreună nu fusese dragoste? Își înăbuși gîndul încă din fașă.

Noni nu avusese niciodată parte de nici un fel de dragoste.

Nu stătuse niciodată într-un cotlon tainic al unei camere și nu vorbise despre acele lucruri ce îți pot face sufletul să tremure ca lumina unei lumînări. Nu cochetase avîntată la petrecerile din Calcutta, cu sariul strîns înfășurat în jurul șoldurilor, în timp ce gheața din paharul de sifon cu lămîie se izbea asurzitor de sticla acestuia. Deasupra

existenței ei nu fluturase niciodată, nici măcar pentru foarte scurtă vreme, steagul glorios, roșu aprins, al iubirii, nici măcar preț de o scenă a piesei, un pic de artificialitate care s-o ridice puțin deasupra vieții pe care o ducea. Cu ce se putea lăuda? Nici cu uri cumplite și nici măcar cu amărăciune sau cu suferință. Doar cu mici sîcîieli legate de lucruri minore, cum ar fi faptul că o anumită persoană *nu* își sufla nasul și prefera să și-l tragă zgomotos în bibliotecă, înghițindu-și întruna mucii.

Descoperi șocată că e chiar geloasă pe Kesang. Liniile se șterseseră, iar norocul fusese împărțit greșit.

Și cine avea s-o iubească pe Sai?

Cînd Sai venise prima oară la ele, Noni se văzuse în ea, în timiditatea ei, pe sine însăși. Așa se întîmpla cînd încredințai o ființă sensibilă unui sistem educațional guvernat de răutate, se gîndi femeia. Și ea fusese trimisă la o astfel de școală, unde nu reușeai să te salvezi decît dacă te remarcai cît mai puțin, dacă tăceai atunci cînd ți se punea o întrebare și dacă nu-ți exprimai nici o părere, sperînd să rămîi invizibilă. Altfel tăbărau asupră-ți și te distrugeau.

Noni își recîștigase încrederea în sine cînd era deja mult prea tîrziu. Viața trecuse pe lîngă ea, iar pe vremea aceea pentru o fată lucrurile trebuiau să se întîmple foarte repede, căci altfel nu se mai întîmplau niciodată.

— Nu vrei să cunoști tineri de vîrsta ta? a întrebat-o ea pe Sai.

Dar Sai era timidă cu cei mari. De un singur lucru era însă sigură.

— Vreau să călătoresc, i-a mărturisit.

Cărțile o tulburau. Începea să citească tot mai repede, tot mai mult, pînă se cufunda complet în intrigă, intriga

devenea o parte din ea, paginile se deplasau tot mai rapid și inima îi bătea tare-tare în piept. Nu se putea opri. Așa citise *Să ucizi o pasăre cîntătoare*, *Beau cidru cu Rosie*[1] și *Viața alături de tata*[2] de la biblioteca clubului Gymkhana. Și așa privise fotografiile din paginile revistelor *National Geographic* cu Amazonul ca de ciocolată, Patagonia cea cu pămînt neroditor, un fluture de mare transparent, ba chiar și cu o casă japoneză veche dormitînd sub nămeți de zăpadă. Descoperise că acele imagini o tulburau atît de mult, că adesea abia mai era în stare să citească și cuvintele ce le însoțeau. Sentimentul pe care i-l trezeau era unul cu totul și cu totul special, iar dorința o seca la inimă. Și-a amintit de părinții ei, de speranța tatălui ei că va călători în spațiu. A studiat cu atenție niște fotografii făcute prin satelit, cu o furtună ce sufla un nor roșu de pe suprafața Soarelui, s-a simțit cuprinsă de un dor cumplit după tatăl pe care nu apucase să-l cunoască și și-a imaginat că și ea însăși trebuie să aibă înăuntrul ei imboldul de a face ceva ieșit din comun.

Și atunci i s-a părut că Cho Oyu și tabieturile judecătorului îi îngrădesc libertatea.

— Uneori îi doresc să fi trăit lîngă mare, a oftat Noni. Cel puțin valurile se mișcă întruna.

Cu mult timp în urmă, pe vremea cînd era tînără, se dusese la Digha, unde aflase cum e să fii luat pe sus de oceanul misterios. Privirea îi zăbovi asupra munților, asupra perfecțiunii lor neclintite.

— Munții Himalaia erau odinioară sub apă, a zis Sai.

---

1. Celebră carte de amintiri din copilărie, publicată de Laurie Lee în 1959.
2. Antologie de povestiri autobiografice umoristice, publicată de Clarence Day Jr. în 1936 și adaptată ulterior și pentru teatru, televiziune și cinematograf.

Știa asta din lecturile ei. Iar pe Everest există fosile de amoniți.

Noni și Sai au luat iar cartea de fizică
După care au pus-o iar jos.

— Ascultă-mă, i-a spus Noni lui Sai, dacă ți se oferă o șansă în viață, profită de ea. Uită-te la mine. Ar fi trebuit să mă gîndesc la viitor pe cînd eram tînără. Abia cînd a fost prea tîrziu mi-am dat și eu seama ce ar fi trebuit să fac cu mult timp în urmă. Visam întruna că o să mă fac arheolog. Că o să mă duc la British Council și o să mă uit la cărțile despre Tutankamon... Însă părinții mei nu erau genul care să înțeleagă așa ceva... Știi cum e. Tata era un conservator, un om născut și crescut pentru a da ordine... Trebuie să faci totul pe cont propriu, Sai.

Au mai încercat o dată să se întoarcă la fizică, însă Noni nu reușea deloc să-i dea de cap problemei.

„Mi-e teamă că mi-am cam epuizat cunoștințele de științe naturale și de matematică. Sai va avea nevoie de un profesor mai calificat decît mine la aceste capitole", scria femeia în biletul cu care a trimis-o acasă la judecător.

— O femeie total iresponsabilă! a zis judecătorul, posomorîndu-se brusc, fiindcă arșița îi amintea de naționalitatea lui.

În acea seară, un pic mai tîrziu, i-a dictat lui Sai o scrisoare către directorul colegiului din localitate.

— Dacă există vreun profesor sau vreun student mai mare care poate da meditații, vă rog, spuneți-i că avem nevoie de cineva care să predea matematica și științele naturii.

Treisprezece

După doar cîteva săptămîni cu soare, directorul a răspuns că le poate recomanda un student promițător, care tocmai își dăduse licența, dar încă nu reușise să-și găsească de lucru.

Era vorba despre Gyan, un individ în banca lui, ce studiase contabilitatea și crezuse că ordonarea șirurilor de cifre îl va liniști. Din păcate, însă, nu se întîmplase așa. De fapt, cu cît făcea mai multe adunări, cu cît transcria mai multe coloane de cifre statistice... ei bine, pur și simplu numărul de posturi pentru care avea cunoștințe solide părea că se reduce din ce în ce mai mult, iar acestea încep să dispară cu totul, pînă cînd din toate certitudinile sale n-a mai rămas cu nimic. Îi făcea plăcere să meargă pe jos pînă la Cho Oyu și trăia o fericire simplă și revigorantă, chiar dacă din Bong Busti, unde locuia, îi lua două ore să urce dealul prin lumina ce strălucea printre bambuși, aruncînd scînteieri fulgurante, aproape lichide, care scăldau totul în jur.

Sai s-a lăsat convinsă cu greu să se extragă din universul revistei *National Geographic* în care era cufundată și să accepte să fie încarcerată în salon cu Gyan. În fața lor, într-un semicerc, se aflau instrumentele de studiu, pregătite de bucătar: riglă, stilouri, glob, hîrtie milimetrică, trusă de geometrie, ascuțitoare. Bucătarul era de părere

că ele creează în încăpere o atmosferă aseptică, de spital, asemănătoare cu cea care îl impresiona de fiecare dată cînd se ducea la farmacie, la doctor și la laboratorul farmaceutic, unde îi făcea plăcere să audă cum se vorbește în șoaptă lîngă rafturile cu medicamente și să vadă cîntarul, termometrele, capsulele, eprubetele, pipetele și tenia transformată într-un specimen conservat în formol, cu măsurătorile în mililitri deja inscripționate pe sticlă.

Bucătarul i se adresa farmacistului în șoaptă, cu grijă, pentru a nu deranja cumva delicatul echilibru al locului, pentru că era un om ce credea la fel de tare în superstiții cum credea și în știință.

— Înțeleg, da, am priceput, spunea chiar și atunci cînd nu era așa și, rezistînd imboldului de a cădea în melodramă, își descria pe un ton cumpătat simptomele în fața doctoriței, pentru care avea un respect nemărginit și care îl măsura din priviri prin lentilele ochelarilor.

— N-am avut scaun de cinci zile. Am un gust neplăcut în gură, bum bum în picioare și în brațe și cîteodată și un piu piu.

— Ce vreți să spuneți prin bum bum și piu piu?

— Piu piu este un țiuit. Bum bum este cînd durerea apare și pe urmă dispare.

— Și acum ce simțiți? Piu piu?

— Nu, BUM BUM.

Vizita următoare.

— Vă e mai bine?

— Mai bine, dar încă...

— Bum bum?

— Nu, doamna doctor, răspundea el cît se poate de serios. Piu piu.

Ieșea cu medicamentele, simțindu-se plin de virtute. O, da, aștepta să vină alte vremuri, unele moderne, și

știa că dacă îți pui speranța în ele, într-o zi vei afla că însemni ceva pe lumea asta.

Însă cînd ieșea din clinică, dădea nas în nas cu Kesang, cu femeia de serviciu de la spital ori cu paznicul de la MetalBox, care îl încredințau foarte convinși:

— Nu mai e nici o speranță, trebuie să faci *puja*, o să te coste multe mii de rupii...

Sau:

— Cunosc pe cineva care are exact ce spui tu și n-a mai mers niciodată...

Cînd ajungea acasă, deja își pierduse iar încrederea în știință și începea să urle:

— *Hai hai, hamara kya hoga, hai hai, hamara kya hoga?*

Și a doua zi era musai să se ducă iar la clinică, pentru a-și putea veni în fire.

Așadar, apreciind cum se cuvine evenimentul și aspirînd la logica bunului-simț, bucătarul a adus ceai și pîine prăjită cu brînză, condimentată cu ardei iute, după care s-a așezat pe scăunelul lui din fața ușii, cu ochii pe Sai și pe noul meditator, încuviințînd ușor din cap la auzul tonului grijuliu al lui Gyan și al cuvintelor lui bine cumpănite, ce conduceau, calcul după calcul, la un unic răspuns îngrijit, ce putea fi confirmat de soluția de la sfîrșitul textului.

Bucătar fără minte. Nu-și dăduse seama că vorbele bine cumpănite veneau nu din încrederea absolută în știință, ci din timiditate și îndoială; că, deși păreau să fie preocupați de atomi, ochii lor se fixau disperați pe numerele din acea încăpere cu pereți a căror tencuială se umflase asemeni unor pînze de corabie, căutînd o scăpare; că, așa cum orele înserării se deschid în afară spre adîncimi nesfîrșite, și ei

aveau să fie înghițiți de ceva mai viclean decît scopul pentru care fusese angajat Gyan; că, deși se luptau din răsputeri pentru a construi un fundament solid din tot ce aveau la dispoziție, existau suficiente motive pentru a se îngrijora că nu va ajunge pentru a-i salva.

Micul răspuns corect a fost anunțat sec.

Gyan părea ușor stînjenit. Nu reușise să creeze suficient suspans. Nu era bine. Trecu repede peste moment, însă sentimentul copleșitor de anticipare, ce nu mai putea fi atribuit exercițiului matematic în discuție, căpătă forță și avansă, lăsîndu-i cu respirația întretăiată exact în clipa în care s-au terminat cele două ore, iar Gyan a putut în fine să fugă fără să se mai uite în urmă, la Sai, ființa care avusese un efect atît de puternic asupra lui.

— E ciudat că profesorul e nepalez, i-a aruncat în treacăt bucătarul lui Sai după plecarea acestuia.

Puțin mai tîrziu a reluat:

— Credeam c-o să fie bengalez.

— Hm? a zis Sai.

Oare cum arăta? se gîndea. Ce impresie îi făcuse profesorului? După părerea ei, meditatorul avea un aer extrem de inteligent. Avea o privire sobră și glasul grav, însă buzele îi erau prea cărnoase pentru o expresie atît de severă, iar părul lui cîrlionțat îi stătea într-un fel care-i dădea un aer comic. Și acest amestec de seriozitate și comic o impresionase peste măsură.

— Bengalezii sînt foarte inteligenți, a spus bucătarul.

— Nu te prosti, i-a zis Sai. Deși, evident, ei ar fi de acord.

— E din cauza peștelui, a continuat bucătarul. Cei care locuiesc pe țărmul mării sînt mai inteligenți decît ceilalți.

— Cine zice asta?

— Toată lumea știe atîta lucru. Cei de pe coastă mănîncă pește și uite ce deștepți sînt bengalezii, malaezii și tamilii. Oamenii din interiorul țărilor mănîncă prea multe cereale, iar asta le încetinește digestia – mai ales meiul – și le face o bilă mare și grea în burtă. Sîngele li se duce în stomac, nu la cap. Nepalezii sînt soldați buni, hamali, dar nu sînt așa de dezghețați la minte cînd e vorba de școală. Nu e vina lor, bieții de ei.

— Du-te și mănîncă și tu niște pește, a zis Sai. Numai prostii îndrugi. Una după alta.

— Eu te cresc ca pe propriul meu copil, cu atîta dragoste, și uite cum îmi vorbești... a început bucătarul.

În noaptea aceea Sai s-a așezat pe un scaun, cu ochii la imaginea ei din oglindă.

Stînd în fața lui Gyan, devenise foarte conștientă de sine. Era sigură că fusese din cauza faptul că-i simțise privirea fixată asupra ei, însă de fiecare dată cînd ridica ochii, el se uita în altă parte.

Cîteodată se considera frumușică, însă cînd începea să studieze temeinic subiectul, descoperea că frumusețea e un lucru schimbător. Abia reușea s-o localizeze, că i se și strecura printre degete. În loc să o disciplineze, nu putea să se abțină și să nu-i exploateze flexibilitatea. Scoase limba la imaginea din oglindă și-și dădu ochii peste cap, după care zîmbi seducător. Expresia i se schimbă: din diavoliță în regină. Cînd se spălă pe dinți, observă că sînii i se legănau ușor, ca două jeleuri aduse în grabă la masă. Se aplecă, își apropie gura de piele, vrînd să vadă ce gust are, și și-o descoperi fermă și totuși moale. Această rotunjime legănare fermitate moliciune, toate împreunate într-un mod greu de descris în cuvinte, îi asigura totuși oarecare atuuri, ce puteau fi folosite într-o negociere, nu?

Însă dacă mai continua să stea în compania celor doi bărbați cu picioare crăcănate, în casa asta de la mama naibii, frumusețea ei, atît de evanescentă, că abia reușea să și-o mențină stabilă, avea să pălească și să piară, necîntată, nemîntuită și de nemîntuit.

Se uită din nou și-și văzu chipul apăsat de tristețe, iar imaginea îi păru îndepărtată.

Trebuia să se propulseze singură spre viitor prin orice mijloace posibile, altfel avea să rămînă sechestrată pentru totdeauna într-un loc a cărui vreme trecuse de mult.

În zilele ce-au urmat s-a trezit din ce în ce mai obsedată de propriul ei chip, fiind conștientă de faptul că nu face decît să-și atîțe pofta pentru altceva.

Însă ce vedea lumea cînd se uita la ea? Se privi în vasele de inox, în candelele tibetane cu unt, bine lustruite, în vasele cumpărate de la negustorii din bazar, în imaginile surprinse de lingurile și de cuțitele de pe masa din sufragerie, în suprafața verzuie a lacului. Rotundă și dolofană în linguri, lungă și subțire în cuțite, ciupită de gîze și musculițe în lac, aurie într-o lumină, cenușie în alta. Se întoarse la oglindă, însă oglinda, fățarnică, așa cum e ea întotdeauna, arăta întîi un lucru, apoi altul, lăsînd-o, ca de obicei, fără nici un răspuns.

Paisprezece

La 4:25 dimineața Biju pornise deja spre brutăria Queen of Tarts, pîndind în jur ca nu cumva să-i apară cine știe de unde vreun polițist, cum se mai întîmpla: unde te duci, ce faci, cu cine, la ce oră și de ce?

Însă biroul de Imigrări lucra independent de poliție, probabil pentru că dimineața era totuși nevoie de pîine, iar Biju a fost salvat din nou de scăpările sistemului.

Deasupra brutăriei metroul circula pe o structură cu aspect precar, susținută de niște catalige de metal. Trenurile treceau, scîrțîind infernal, roțile lor scoteau scînteieri ca de artificii, iar strălucirea lor sfîrteca neașteptat de violent cerul de deasupra zonei cu proiecte locative dubioase a Harlemului, unde se vedeau deja cîteva luminițe aprinse și alți indivizi în situația lui, ce încercau să-și încropească niște vieți în miniatură. La Queen of Tarts grilajul s-a ridicat, lumina s-a aprins pîlpîind, un șobolan s-a ascuns în umbră, cu coada ca o rădăcină pivotantă, craniu puternic și umeri lați. S-a uitat în urmă rînjind și a pășit cu o delicatețe de catifea peste capcana prea butucănoasă pentru a-l putea prinde în mreje.

— *Namaste, babaji*, a zis Saeed Saeed.

Biju se gîndi la cearta lui anterioară cu un pakistanez și la atacul obișnuit la adresa religiei respectivului, cel cu care crescuse: „Porci, porci, fii de porci!".

Însă acum în fața lui se afla Saeed Saeed, iar admirația pe care o nutrea față de el îl bulversa pe Biju. Așa lucrează uneori soarta. Biju era înnebunit de dorința de a-i deveni prieten, fiindcă Saeed Saeed nu se îneca, ci rămînea mereu la suprafață. Erau mulți cei care își doreau să se agațe de el, așa cum te agăți de o plută în timpul unui naufragiu și nu doar colegii lor din Zanzibar și ceilalți imigranți ilegali, ci și unii americani: cetățeni supraponderali, cu respectul de sine în cădere vertiginoasă, pe care îi lua peste picior atunci cînd mîncau singuri la prînz cîte o felie de pizza ori funcționari solitari de vîrsta a doua, care veneau aici pentru puțină conversație după nopți de nesomn, în care îi sîcîia întrebarea dacă în America – *în America!* – aveau într-adevăr parte de tot ce se găsea mai bun. Îi spuneau secretele lor, probabil cele pe care îți poți permite să le dezvălui liniștit doar unui străin imigrant ilegal.

Saeed era cumsecade și nu era pakistanez. Prin urmare, era OK?

Vaca nu era indiană. Prin urmare, nu era sfîntă?

Prin urmare, îi plăceau musulmanii și singurii pe care-i ura erau pakistanezii?

Prin urmare, îi plăcea de Saeed, dar ura în general foarte mulți musulmani?

Prin urmare, îi plăceau musulmanii și pakistanezii și India trebuia să-și dea seama că greșește și să cedeze Cașmirul?

Nu, nu, nu, nu se poate una ca asta și...

Aceasta era doar o mică parte a dilemei. Și-a amintit ce se spunea în țara lui despre negri. Odată un tip de la el din sat, care lucra la oraș, îi spusese:

— Ai grijă cu *hubshi*. Ha, ha! În țara lor trăiesc ca maimuțele, în copaci. Așa că vin în India și devin oameni.

Biju s-a gîndit la spusele acestuia – că India este atît de avansată, încît, odată ajunși aici, negrii învață să se îmbrace și să mănînce –, însă ce vrusese de fapt omul să spună era că negrii nu vor decît un singur lucru, și anume să lase gravide toate indiencele pe care le văd.

Prin urmare, ura toți negrii, însă îi plăcea de Saeed?

Prin urmare, nu era nimic în neregulă cu negrii și cu Saeed?

Sau cu mexicanii, chinezii, japonezii sau oricine altcineva...???

Acest obicei al urii îl însoțise pe Biju toată viața și descoperi acum că are o teamă combinată cu o doză de respect față de albi, care, indiscutabil, făcuseră mult rău Indiei, și o lipsă totală de generozitate față de oricine, inclusiv cei care nu-i făcuseră nici cel mai mic rău Indiei.

Din cîte se părea, și Saeed Saeed trăia o dilemă similară în ceea ce-l privea pe Biju.

În bucătăriile în care lucrase aflase care e părerea generală a lumii despre indieni:

În Tanzania, dacă ar fi posibil, i-ar expulza pe toți, așa cum s-a întîmplat în Uganda.

În Madagascar, dacă ar fi posibil, i-ar expulza pe toți.

În Nigeria, dacă ar fi posibil, i-ar expulza pe toți.

În Fiji, dacă ar fi posibil, i-ar expulza pe toți.

În China toată lumea îi urăște.

În Hong Kong.

În Germania.

În Italia.

În Japonia.

În Guam.

În Singapore.

Birmania.

Africa de Sud.

Nu le plac indienii.

În Guadelupa – aici ne iubesc?

Nu.

Din cîte se părea, Saeed fusese avertizat în legătură cu indienii, însă nu arăta cîtuși de puțin ca un om sfîșiat de contradicții. Generozitatea lui îl salva și-l ținea mereu deasupra tuturor acestor dileme, ca o geamandură.

Avea multe iubite.

— Ooooo, Doamneee! zicea el. Ooooo, Doamneee! Mă sună și mă tot sună, spunea, luîndu-se cu mîinile de cap. *Aaaiii*... Nu știu *ce* să fac!

— Ba știi foarte bine, i-a zis acru Omar.

— Ha, ha, ha! Of, of, of! Nu, că o să înnebuneeesc! E de speriat, omule!

— E din cauza codițelor tale afro. Taie-le și să vezi cum dispar și fetele.

— Dar nu vreau să *dispară*!

Cînd în brutărie veneau fete drăguțe după chifle cu scorțișoară, presărate cu condimente și granule de zahăr brun, Saeed le descria frumusețea și sărăcia Zanzibarului, iar compasiunea fetelor creștea precum drojdia din franzelă. Cît își mai doreau să-l salveze, să-l ia acasă și să-l facă să-și uite tristețea cu ajutorul instalațiilor sanitare perfect funcționale și al televizorului. Cît își mai doreau să fie văzute mergînd pe stradă cu un bărbat înalt și chipeș, care avea, pe deasupra, și codițe afro.

— E *drăguț*! E *drăguț*! E *drăguț*! ziceau ele, în culmea surescitării, dîndu-și frîu liber efuziunilor în conversațiile telefonice cu prietenele lor.

Prima slujbă pe care o obținuse Saeed în America fusese la moscheea de pe strada 96, unde fusese angajat de imam să cheme credincioșii la rugăciune în zori, pentru că era în stare să scoată un țipăt superb, de cocoș. Însă, înainte de a ajunge la muncă, Saeed se oprea în drum la mai multe cluburi de noapte, opțiune ce i se părea de bun-simț. Cu aparatul lui foto de unică folosință în buzunar, stătea la ușă și pîndea să-și facă poze cu cei bogați și faimoși. Mike Tyson, da! E fratele meu. Naomi Campbell e iubita mea. Hei, Bruce (Springsteen)! Sînt Saeed Saeed din Africa. Nu te teme, frate, nu mai mîncăm albi.

După un timp a început să fie lăsat să intre.

Avea un talent nemăsurat de a trece de orice ușă, în ciuda faptului că în urmă cu doi ani, în timpul unui raid al INS[1], fusese depistat și expulzat, chiar dacă se fotografiase nas în nas cu cele mai faimoase persoane din America. S-a întors în Zanzibar, unde a fost primit cu surle și trîmbițe, ca un veritabil american, a mîncat macrou regal, gătit în lapte de cocos, la umbra dungată a palmierilor, a lenevit pe nisipul fin precum grișul, iar seara, cînd luna devenea aurie și noaptea strălucea de parcă ar fi fost udă, curta fetele din Stone Town. Tații lor le încurajau să iasă noaptea pe fereastră, fetele coborau pe trunchiul copacilor și aterizau direct în poala lui Saeed, iar tații spionau, sperînd să-i surprindă pe îndrăgostiți într-o postură compromițătoare. Acest băiat, care odinioară hălăduia ca vodă prin lobodă, fără serviciu, și crea numai probleme, așa că vecinii lui contribuiseră și ei la plata biletului spre America, acum valora, în mod miraculos, mult mai mult. Toți se rugau să se vadă nevoit să o ia de nevastă fie pe Fatma cea grasă, fie pe Salma cea frumoasă, fie pe Khadija cea cu ochi cenușii, fără secrete și cu voce de pisică. Tații au făcut tot ce-au putut, fetele au făcut tot ce-au putut, dar Saeed le-a scăpat printre degete. I-au dăruit *kangas* care să-i aducă aminte de ele, cu sloganuri de genul „Amintirile sînt ca diamantele" și „Parfumul tău plăcut e ca un balsam pentru inima mea", în așa fel încît atunci cînd avea să se relaxeze în New York, să-și poată arunca hainele de pe el, să se înfășoare în *kanga*, să-și aerisească toate cele și să se gîndească la fetele de acasă. Două luni mai tîrziu a ajuns înapoi cu un pașaport nou, pe un nume nou, obținut cu

1. *Immigration and Naturalization Service*, Serviciul de Imigrări și Naturalizări.

ajutorul cîtorva verzișori strecurați unui funcționar în fața clădirii guvernului. Cînd a ajuns pe aeroportul JFK în calitate de Rasheed Zulfickar, a văzut așteptînd la birou același polițist care îl expulzase. Inima îi zumzăia în urechi ca un ventilator, însă individul nu și-a adus aminte de el. „Slavă Domnului, pentru ei toți arătăm la fel!"

Lui Saeed îi plăcea la nebunie tot acest joc, modul în care țara asta l-a obligat să-și pună mintea la contribuție și apoi l-a răsplătit. Îi plăcea să o vrăjească, să o lingușească, să o tragă în piept, și simțea o enormă tandrețe și loialitate față de ea. Cînd avea să sosească momentul, el, care intrase peste tot numai pe ușa de serviciu, el, cel care, cu ajutorul unui ins de la un fotocopiator, al fluidului corector și al unui *coupe-papier*, sabotase atît de spectaculos sistemul (o singură persoană pricepută la fotocopiat, l-a încredințat insul acela pe Biju, putea să îngenuncheze America), avea să jure emoționat fidelitate drapelului american, cu lacrimi în ochi și convingere în glas. Țara recunoștea ceva în Saeed, iar el recunoștea ceva în ea. Era o poveste de dragoste împărtășită. Cu suișuri și coborîșuri, uneori poate mai mult amară decît dulce, dar cu toate astea, dincolo de orice își imaginau cei de la INS, era o idilă veritabilă, cu parfum de epoci trecute.

La ora 6 dimineața rafturile brutăriei erau înțesate pînă la refuz cu pîine țărănească, de secară și de ovăz și cu biscuiți cu caise și zmeură, din care, atunci cînd îi rupeai, se revărsa gem de culoarea chihlimbarului sau a rubinului. Într-o asemenea dimineață Biju ședea afară, pe un petic de trotuar luminat de un soare blînd, cu o ruladă în mînă. Rupse carapacea crustei și începu să mănînce, apucînd miezul pufos cu degetele lui lungi și subțiri...

Însă în New York inocența nu învinge niciodată: trecu o ambulanță, o mașină de poliție, una de pompieri. Pe deasupra capului său vîjîi metroul, iar ritmul zdruncinăturii îl străbătu din cap pînă-n picioarele încălțate cu pantofi incapabili să amortizeze șocul. Inima i se cutremură, iar rulada i se murdări. Încetă să mai mestece și se gîndi la tatăl său...

Bolnav. Mort. Mutilat.

A făcut eforturi să se convingă că gîndurile sale panicate nu sînt decît rezultatul transportului urban viril ce tocmai trecuse prin apropierea lui și și-a căutat pîinea din gură, însă aceasta se risipise ca un nor imaterial în jurul limbii sale și dispăruse.

În Kalimpong bucătarul scria: „Dragă Biju, poți, te rog, să mă ajuți..."

Săptămîna trecută paznicul de la MetalBox îi făcuse o vizită pentru a-i povesti despre fiul său, care acum era destul de mare ca să se angajeze, însă nu avea unde. Putea oare Biju să-l ajute să meargă și el în America? Băiatul era gata să o pornească de jos, dar, firește, o slujbă într-un birou ar fi fost cea mai bună soluție. Nici în Italia n-ar fi rău, a adăugat paznicul, ca să știe o treabă. Un consătean de-al lui se dusese în Italia și se descurca destul de bine ca bucătar *tandoori*.

La început bucătarul a fost neliniștit, s-a simțit enervat de rugăminte, a simțit cum în sufletul lui se dă o luptă între generozitate și răutate, însă apoi...

— De ce nu? O să-l întreb. E foarte greu, să știi, dar nu ne costă nimic să încercăm.

Și începu să simtă un fior plăcut de încîntare – simplul fapt că paznicul îl rugase ceva nu era chiar de colo! Îl

făcea pe Biju să crească la loc în ochii tatălui său: un tip de succes, bine îmbrăcat și încălțat.

Au rămas în fața locuinței sale și au fumat. Se simțeau bine. Erau doi bătrîni care stăteau de vorbă despre doi tineri. Măselarița sălbatică era în floare, iar florile erau uriașe și strălucitoare ca niște clopoței, albe, țepene, sinistre și fără pată. În apropierea lor a răsărit o stea, iar o vacă rătăcită se plimba agale în amurg.

Și, pentru a-și menține părerea bună despre fiul său și pentru a-și gîdila orgoliul de părinte, bucătarul i-a scris în plicul albastru, par avion: „Dragă *beta*[1], te rog, vezi dacă poți să-l ajuți pe băiatul paznicului de la MetalBox".

Se duse la culcare plin de bucurie și mîndrie, trezindu-se doar o singură dată, înspăimîntat din cauza unei izbituri, dar era doar vaca rătăcită, ce se întorcea din rîpă și-și căuta disperată un loc în care să se adăpostească de ploaie. O goni, apoi gîndul la fiul său îi reveni și, regăsindu-și astfel starea de tihnă sufletească, adormi iar.

O cerere îți creștea poziția socială în propriii tăi ochi.

Cartea verde, cartea verde...

Saeed participa în fiecare an la loteria vizelor, numai că indienii nu aveau voie să participe la ea. Bulgarii, irlandezii, malgașii – și lista continua –, însă nu, indieni nu. Erau pur și simplu mult prea mulți cei care se chinuiau să iasă la liman, să-i tragă pe toți ceilalți în jos, să se suie pe spinarea altora și să fugă. Accesul avea să le fie interzis mulți ani de acum încolo, căci cota de indieni se realizase de mult. Era plin. Dădeau pe dinafară.

1. Fiu (*hindi, urdu*).

Cum se făcea ora opt și jumătate, sunau imediat la Imigrări, preluînd receptorul pe rînd, activitate ce uneori putea să dureze toată ziua.

— Care este statutul dumneavoastră în acest moment, domnule? Nu vă pot ajuta dacă nu vă cunosc statutul actual.

Auzind așa ceva, toți puneau imediat telefonul în furcă, speriați ca nu cumva cei de la Imigrări să aibă un aparat electronic, supersonic, supermega, zing ping bip, de alertă maximă, care să înceapă să țiuie și care să poată

transfera

conecta

forma

citi

depista numărul, descoperind locul în care se află...

...*Ilegal*!

Vai, cartea verde, cartea verde...

Biju era cîteodată atît de agitat că abia reușea să-și păstreze cumpătul. După serviciu traversa orașul, pentru a ajunge pe malul fluviului, dar nu în zona în care cîinii se jucau în voie pe mici parcele de mărimea unei batiste, însoțiți de stăpîni stresați, care le adunau fecalele, ci acolo unde, după ce își petreceau nopțile singure la sinagogă, fetele cu fuste și mîneci lungi se plimbau cu un aer vetust, împreună cu bărbați cu aer vetust îmbrăcați în costume negre și cu pălării pe cap, ca și cum ar fi fost

obligați să își țină permanent trecutul aproape, ca nu cumva să-l piardă. Se ducea pînă la capătul îndepărtat al esplanadei, acolo unde boschetarul dormea adesea pe malul de un verde atît de intens, încît părea să fi crescut nu atît din pămînt, cît din mîzga fertilă a orașului. În parc mai trăia și o găină fără adăpost. Din cînd în cînd Biju o vedea scurmînd pămîntul cu speranță și îl săgeta dorul de viața de acasă, din sat.

— Pui, pui, pui! o striga, însă găina fugea imediat, adorabil de fistîcită, ca o fată simplă de la țară, convinsă de valoarea virtuții.

Se plimba pînă spre zona în care verdele se termina printr-un parapet din șipci de lemn și unde indivizi ca el se așezau adesea pe stînci și priveau spre New Jersey-ul ce se profila cenușiu în zare. Pe lîngă el treceau vase ciudate: barje de gunoi, remorchere cu bot turtit ce împingeau navele de mare tonaj care transportau cărbuni, precum și alte nave, al căror scop nu era foarte limpede, dar la bordul lor se vedeau macarale ruginite, angrenaje, fum negru izbucnind în rafale.

Biju nu-și putu reprima o izbucnire de mînie la adresa tatălui său, care îl trimisese singur în țara asta, deși știa la fel de bine că nu l-ar fi iertat niciodată dacă nu l-ar fi trimis aici.

Cincisprezece

În Kalimpong, prunul din fața spitalului, udat cu sînge bolnav din laborator, a făcut atît de multe flori, încît tinerii căsătoriți se fotografiau pe banca de la poalele lui. Ignorînd cu grație gesturile iritate ale cuplului, prin care cei doi îi sugerau să iasă din cadru, bucătarul se așează la capătul băncii, punîndu-și ochelarii pentru a citi scrisoarea de la Biju, care tocmai sosise.

„Am început un nou serviciu, la o brutărie, și șeful ne-o lasă pe mînă și pleacă..."

În Kalimpong era zi de *haat*[1] și o mulțime de oameni gata de sărbătoare se adunaseră în piață, vociferînd surescitați, îmbrăcați în hainele lor cele mai bune.

Bucătarul împături scrisoarea și o puse în buzunarul de la cămașă. Cuprins de veselie, coborî iute panta spre inima *haat*-ului, împingînd în stînga și-n dreapta pentru a-și face loc printre doamne nepaleze aplecate cu capul în jos și cu inele de aur atîrnîndu-le din nas, femei tibetane cu părul împletit și șiraguri de mătănii și inșii ce plecaseră din sate îndepărtate pentru a vinde ciuperci murdare de pămînt, acoperite cu frunze sau verdețuri aproape uscate, pe jumătate coapte la soare. Vraci *lepcha*[2] vindeau prafuri, uleiuri și rădăcini în formă de tuberculi. Alte tarabe ofereau păr de iac, murdar și aspru

1. Tîrg tradițional săptămînal, cu un amalgam de produse artizanale, mîncare și activități culturale.
2. Populație tradițională concentrată în Tibet, în Sikkim.

ca părul de diavol, și saci de creveți miniaturali uscați, cu mustăți supradimensionate. Se vindeau și mărfuri de contrabandă din Nepal, parfumuri, jachete de blugi, produse electronice. Se vindeau și cuțite *kukri*, folii impermeabile și proteze dentare.

Cînd bucătarul și judecătorul sosiseră pentru prima dată în Kalimpong, acolo încă mai veneau caravane cu lînă, escortate de catîrgii tibetani cu cizme de blană și cu cercei legănați în vînt, iar mirosul teluric de bărbați și de vite acoperea fără drept de apel mireasma suavă de pin, pentru care oameni ca Lola și Noni veniseră tocmai din Calcutta. Bucătarul își aminti de iacii care duceau în spinare cîte o sută de kilograme de sare și, călare pe ei, copilași rozalii bine îndesați în vase de gătit, rozînd cubulețe de brînză *churbi* uscată.

— Fiul meu lucrează la New York, se lăuda bucătarul tuturor celor pe care-i întîlnea. E manager. Se ocupă de un restaurant.

— New York. Oraș foarte mare, explica el. Mașinile și clădirile sînt altfel decît aici. În țara aia e destulă mîncare pentru toată lumea.

— Și dumneata, Babaji, cînd te duci?

— Într-o zi, rîdea el. Într-o zi fiul meu o să mă ducă la el.

În pachete învelite în ziare zăceau azalee și ienupăr uscat. Bucătarul își aminti de ziua în care Dalai Lama și Panchen Lama veniseră la Kalimpong și se arsese tămîie peste tot în calea lor. Bucătarul fusese și el în mulțimea respectivă. Nu era budist, firește, dar se dusese, ca orice alt laic. Zumzetul înăbușit al rugăciunii se revărsase în josul muntelui, în vreme ce catîrii și caii pășeau la trap, într-un tempo bine marcat, ieșind din ceață. Clopoțeii sunau, iar steagurile de rugăciune fluturau pe șei. Bucătarul se rugase pentru Biju și se

dusese la culcare cu un sentiment de pioșenie atît de copleșitor, încît se simțise curat, deși știa că e murdar.

Trecu pe lîngă stația unsuroasă de autobuz, cu miros înecăcios de gaz de eșapament, pe lîngă cabina întunecată unde, în spatele unei cortine roșii, pătate, puteai vedea contra cost pe un ecran tremurător filme precum *Violul fecioarei erotice* și *EA – Secretele vieții de cuplu.*

Nimeni de aici nu avea de ce să fie interesat de fiul bucătarului.

La agenția de turism Snow Lion, bucătarul așteptă să capteze atenția directorului. Tashi era ocupat: flirta cu o turistă. Era faimos pentru faptul că le vrăjește pe străine de nu mai știu de ele, oferindu-le șansa de a scrie acasă povestea excepționalei lor aventuri amoroase cu un șerpaș. Peste tot în jur era plin de broșuri cu excursiile la mînăstiri pe care le organiza Tashi și cu fotografii de hoteluri construite în stil tradițional și mobilate cu obiecte vechi, multe dintre ele fiind luate chiar de la mînăstirile respective. Evident, omitea să le spună că structurile vechi de secole erau modernizate cu beton, lămpi de neon și băi cu gresie și faianță.

— Cînd te duci în America, ia-mă și pe mine, a spus Tashi după ce i-a vîndut turistei o excursie la Sikkim.

— Da, da. O să vă iau pe toți. De ce nu? Țara aia are mult loc. În țara asta e foarte aglomerat.

„Nu te teme, strîng bani ca să-ți cumpăr bilet. Dar tu ce mai faci, cum mai stai cu sănătatea?" scrisese Biju. Într-o zi fiul lui avea să izbutească tot ceea ce nu reușiseră părinții lui Sai, tot ceea ce nu reușise judecătorul.

Bucătarul trecu pe lîngă Apollo Deaf Tailors. N-avea nici un rost să stea de vorbă cu cineva de acolo. Oamenii ăia aveau să facă literalmente pe surzii, așa cum făceau cu reclamațiile clienților după ce dădeau rasol, punînd vipuști orizontale în loc de unele verticale sau făcîndu-i

judecătorului hainele ca pentru Sai, iar pe ale lui Sai ca pentru judecător.

Intră la Lark's Store ca să cumpere ceai Tosh, fidea cu ou și lapte condensat Milkmaid. Îi spuse doctoriței, care intrase să ia vaccinurile, căci le ținea în frigiderul lui Lark:

— Fiul meu are o nouă slujbă în S.U.A.

Și fiul ei era tot acolo. Din acest punct de vedere el și doctorița erau la fel. Cele mai distinse persoane din oraș.

Cum mergea înapoi spre casă în amurg, le spuse vestea celor ce-și trăgeau răsuflarea, cocoșați de greutățile pe care le cărau în sus pe deal, și care se odihneau chiar acolo, în drum, unde noroiul și iarba nu aveau să le strice hainele cele bune. Cînd se apropia o mașină, se ridicau; după ce trecea, se așezau la loc.

I-a zis doamnei Sen, care, bineînțeles, avea și ea un *copil în America*:

— Cea mai bună țară din lume. Toți ăia care s-au dus în Anglia acum regretă...

Mîna femeii arătă sugestiv spre casa vecinelor din Mon Ami. Apoi bucătarul se duse și îi spuse Lolei, căreia nu-i prea convenea atunci cînd era pusă la îndoială suveranitatea Angliei, însă se purta frumos cu el, pentru că era sărman. Fiica doamnei Sen era singura care reprezenta o amenințare reală și i-ar fi stat mai bine cu șireangul de gît. Le-a spus prințeselor afgane, care îl plăteau să le aducă o găină de fiecare dată cînd se ducea la piață. Fierbeau găina în aceeași zi, pentru că nu aveau frigider, și în fiecare zi găteau cîte o altă bucată din ea, în alt mod, pînă cînd nu mai rămînea nimic: cu sos de curry, cu sos de soia, cu sos de brînză și, în perioada de maximă încîntare, cînd toate grădinile din Kalimpong se umpleau peste noapte de ciuperci, în sos de ciuperci, cu un degetar de coniac.

Le-a spus vestea călugărilor ce jucau fotbal în fața *gompei*, cu sutanele ridicate. Le-a spus-o unchiului Potty

și părintelui Booty. Aceștia dansau pe prispă, iar unchiul Potty se plasase lîngă întrerupător, pe care îl aprindea, îl stingea, îl aprindea, îl stingea, îl aprindea, îl stingea.

— Ce-ai zis? au spus ei, dînd muzica mai încet. Bravo lui!

Și-au ridicat paharele și au dat din nou muzica tare: *„Jambalaya... pumpkin pie-a... mio maio...“*

Apoi bucătarul s-a oprit la ultima prăvălie din drum, ca să ia cartofi. Întotdeauna îi cumpăra de aici, ca să nu fie nevoit să-i care tot drumul, și o găsea pe fiica patronului în cămașă de noapte lungă, așa cum era moda acum. Peste tot în jur vedeai femei în cămăși de noapte: fiice, soții, bunici și nepoate, mergeau la magazine și luau apă în miezul zilei de parcă s-ar fi dus direct la culcare, cu părul lăsat pe spate și volane înfoiate, ca o scenă frumoasă dintr-un vis cu ochii deschiși.

Era o fată încîntătoare, mică și durdulie, iar prin platca de la cămașă i se ghiceau sînii, atît de apetisanți, încît pînă și femeile care îi vedeau erau fascinate. Și părea să se descurce și în prăvălie. Biju ar fi plăcut-o și el, nu? Tatăl fetei făcea bani frumoși sau cel puțin așa umbla vorba...

— Trei kile de cartofi, îi spuse bucătarul fetei cu un glas neobișnuit de blînd pentru el. Și orezul? E curat?

— Nu, unchiule, a zis ea. Ăsta pe care-l avem noi e foarte murdar. E așa de plin de pietricele, că îți spargi dinții dacă-l mănînci.

— Dar *atta*[1]?

— *Atta* merge.

Oricum, își spuse el, banii nu sînt totul în viață. Există și fericirea aceea simplă de a avea grijă de cineva și de a avea pe cineva care să aibă grijă de tine.

---

1. Făină de grîu specială pentru varietățile de pîine indiană rotunde, plate și fără drojdie, numite generic *roti*.

Șaisprezece

Cînd Sai începu să fie interesată de iubire, deveni interesată și de poveștile de dragoste ale altora și îl sîcîi pe bucătar cu întrebări despre judecător și soția lui.

Bucătarul i-a zis:

— Cînd am venit la ei în casă, toți servitorii bătrîni mi-au spus că moartea bunicii tale l-a înrăit pe bunicul tău. Era o mare doamnă și nu ridica niciodată glasul la servitori. Doamne, cît de mult o iubea! Adevărul e că între ei exista o legătură atît de profundă, încît îți întorcea stomacul pe dos, pentru că era mai mult decît putea suporta oricine altcineva.

— Chiar așa de mult o iubea?

Sai era uluită.

— Așa cred, i-a răspuns bucătarul. Dar ei ziceau că n-o arăta deloc.

— Poate că de fapt nici n-o iubea chiar atît de mult? a sugerat atunci ea.

— Pușchea pe limba ta, fată rea ce ești! Retrage-ți cuvintele! a strigat bucătarul. Normal c-o iubea.

— Păi, și slujitorii de unde știau asta?

Bucătarul rămase puțin pe gînduri. Se gîndi la propria lui nevastă.

— Ai dreptate, zise el. Nimeni nu știa de fapt care e adevărul, însă pe vremea aia nu se vorbea despre asta ca azi, pentru că sînt multe feluri în care poți să-ți arăți

dragostea, nu doar cum vezi prin filme – singurul lucru pe care-l știi tu. Ești o fătucă foarte prostuță. Cea mai mare dragoste e aceea care nu se arată niciodată.

— O întorci mereu după cum îți convine.

— Da. Am ajuns la concluzia că așa e cel mai bine, a spus bucătarul după ce a mai stat puțin pe gînduri.

— Deci cum e? O iubea sau nu?

Bucătarul și Sai ședeau cu Mutt pe treptele dinspre grădină, căutînd-o de căpușe și purici. Pentru ei era mereu un ceas de pură desfătare. Căpușele mari și kaki puteau fi prinse ușor, însă puricii maronii erau greu de omorît. Se lipeau de scobiturile din stîncă, iar atunci cînd îi izbeai cu o piatră nu mureau, ci îi vedeai ridicîndu-se imediat și luînd-o la picior.

Sai îi fugărea peste tot.

— Nu mai fugiți. Să nu cumva să îndrăzniți să vă mai suiți pe Mutt!

După care încercau să-i înece într-o cutie cu apă, însă puricii erau rezistenți: înotau, se urcau unul pe spinarea altuia și se tîrau afară din apă. Sai îi fugărea iar, îi băga la loc în cutie, se ducea repede la toaletă și trăgea apa după ei, dar chiar și atunci ieșeau din nou la suprafață, înotînd înnebuniți în vasul de la toaletă.

Rememorarea, devenită de-acum autentică, născu un licăr în ochii bucătarului.

— O, nu! zise el. Nu-i plăcea deloc de ea. Femeia o luase razna.

— Serios?!

— Da, lumea zicea că e o femeie foarte nebună.

— Dar cine era?

— I-am uitat numele, dar era fata unui om bogat și familia ei era mai de vază decît a bunicului tău. Era dintr-o

anumită ramură a unei caste care în sine nu e prea înaltă, firește – știi și tu asta – dar reușiseră să se remarce în cadrul acelui grup. Îți dădeai seama de asta după trăsăturile ei, care erau delicate. Degetele ei de la picioare, nasul, urechile și degetele îi erau foarte micuțe și fine și era foarte albă la față – exact ca laptele. După ten, se spunea, puteai să o iei foarte ușor drept o străină. Cei din familia ei se căsătoreau numai între cele cincisprezece familii din grup, însă pentru bunicul tău au făcut o excepție, fiindcă făcea parte din administrația civilă. Mai mult de atîta nu știu nici eu.

— Cine era bunica mea? l-a întrebat atunci Sai pe judecător, care ședea țeapăn ca un bîtlan deasupra tablei lui de șah. Provenea dintr-o familie foarte bogată?

Judecătorul i-a zis:

— Joc șah, nu vezi?

Și-a fixat din nou privirea asupra tablei, după care s-a ridicat și s-a dus în grădină. Veveritele zburătoare se fugăreau una pe alta prin cercul de ferigi și de ceață pe care munții îl străpungeau ca niște coarne de capră sălbatică. S-a întors la tabla de șah și a mutat, dar, nu se știe cum, a avut impresia că e o mutare de demult, dintr-un joc de demult.

Nu voia să se gîndească la ea, însă imaginea care-i veni în minte era una surprinzător de tandră.

Familia Patel visase să-și trimită fiul în Anglia, dar banii nu le ajungeau, oricît ar fi muncit tatăl lui Jemu, așa că s-au dus la cămătari, care i-au cîntărit atent din priviri pe tată și pe fiu, cu ochi somnoroși, de crocodil, după care le-au trîntit în față o ofertă de zece mii de rupii. Cu o dobîndă de douăzeci și doi la sută.

Însă nici banii respectivi nu erau de ajuns, așa că au început să-i caute mireasă.

Jemu avea să fie primul băiat din satul lor care va studia la o universitate din Anglia. În scurt timp ofertele de zestre au început să curgă, iar tatăl lui Jemu s-a apucat să le cîntărească și să le analizeze cu mare însuflețire: o față urîtă însemna mai mult aur, un ten deschis – mai puțin aur. Cea mai avantajoasă soluție ar fi fost fata smeadă și urîtă a unui om bogat.

În celălalt capăt al orașului Piphit, lîngă tabăra armatei, locuia un ins scund, cu un nas ca de rinocer, ce părea că țintește spre cer și nu spre pămînt, ins care ducea mereu în mînă un baston de Malacca, era îmbrăcat în haină lungă de brocart și locuia într-un *haveli* atît de delicat sculptat, încît părea total lipsit de greutate. Acesta era Bomanbhai Patel. Tatăl său fusese cel care ajutase discret, dar decisiv, aripa dreaptă într-un anumit conflict armat dintre britanici și *gaekwazi* și fusese răsplătit de către șeful intendenței regimentului cu un contract prin care i se acorda dreptul de a fi furnizorul oficial de nutreț pentru caii armatei britanice încartiruite la Piphit. În cele din urmă familia lui monopolizase livrarea de textile către armată, iar atunci cînd preluase afacerea tatălui său, Bomanbhai descoperise o posibilitate de a-și mări și mai mult profitul, extinzîndu-și afacerea cu încă una, perfect pliată pe prima. Le furniza soldaților femei în mod ilegal, într-o zonă a orașului în care așa ceva era ilegal, ca să-și poată dezlănțui bărbăția în curs de maturizare. După ce-și făceau de cap, îi aducea înapoi la barăcile lor, cu fire de păr negru lipite de ei și mirosind ca iepurii dintr-o crescătorie.

În acest timp însă nevasta și fiicele lui Bomanbhai erau închise bine în dosul unor ziduri înalte ale *haveli*-ului, pe

a cărui fațadă o plăcuță informa că acolo e: „Reședința lui Bomanbhai Patel, furnizor al armatei, finanțist și negustor". Aici, în aripa destinată lor, femeile duceau un trai lipsit de griji, iar strictețea acestei separări prin *purda*[1] făcuse să crească respectul comunității față de Bomanbhai, care începu să-și facă propriile reguli și tabieturi și să-și cultive anumite excentricități. Acestea din urmă, așa cum fusese și intenția lui, nu făceau decît să reitereze siguranța averii sale și să întărească și mai mult respectul de care se bucura. Își etala cumpărăturile și veșmintele cu naturalețe, însă după un plan elaborat cu grijă, începu să arboreze drept marcă personală haina de brocart și bastonul lustruit și își luă ca animal de casă un furnicar, dat fiind faptul că avea o afinitate față de toate vietățile cu nas impozant. Comandă un set de vitralii ce inundară *haveli*-ul cu o lumină catifelată, în culori de fructe, unde copiii se jucau cu mare plăcere, amuzați să vadă cum ar arăta dacă ar fi portocalii, mov sau pe jumătate portocalii și pe jumătate verzi.

Negustorii ambulanți chinezi, ce vindeau dantelă și mătase, așteptau afară în timp ce mărfurile le erau aduse femeilor, pentru a le examina îndeaproape. Bijutierii aduceau piese rare pentru zestrea fetelor, moșteniri de familie scoase pe piață de cine știe ce rajah scăpătat. Lobii urechilor soției lui Bomanbhai atîrnau greu sub povara diamantelor din Africa de Sud, atît de mari și de grele încît într-o zi un cercel i-a sfîșiat urechea și a căzut ca un meteorit, cu un plescăit sec, în castronul ei de *srikhand*[37].

Dar zenitul triumfului lui Bomanbhai veni în ziua cînd el, care era la origini un negustor modest ce vindea într-o

1. Perdea ce separă aripa femeilor de restul locuinței.
2. Desert făcut din iaurt filtrat, unul dintre dulciurile de bază ale bucătăriei *gujarati*.

prăvălie de tablă, însă devenise mai bogat decît toți brahmanii din oraș, își angajă un bucătar brahman, ce era atît de strict în privința propriei sfințenii corporale și spirituale, încît era de ajuns să rostești cuvîntul *eendoo*, ou, în bucătărie, că fiecare oală, cratiță și lingură era imediat spălată, iar toată mîncarea era aruncată.

Într-o zi un grup de bărbați aproape măcăind de surescitare se înghesuiră să-l vadă pe Bomanbhai și să-i spună despre plecarea iminentă a lui Jemu în Anglia. Încruntînd din sprîncene Bomanbhai a asimilat informația, însă n-a rostit nici un cuvînt, mulțumindu-se să soarbă din pocalul venețian puțin coniac Exshaw No. 1 îndoit cu apă fierbinte.

Încă îl mai rodea ambiția și, chiar dacă avea bucătar brahman, știa că totuși lumea e mult mai mare și istoria îți oferă doar rareori o asemenea șansă, cea de a atinge cu ajutorul unei acrobații cel mai neașteptat succes. O săptămînă mai tîrziu se urcă în landoul lui tras de două iepe albe, trecu pe lîngă Clubul Britanic de pe Thornton Road, în care nu avea să fie primit niciodată, oricîți bani ar fi avut în buzunar, și ajunse în capătul opus al orașului, iar acolo îi lăsă fără glas pe Patel și ai lui cînd le oferi mîna Belei, cea mai frumoasă dintre fiicele sale, care se lăfăia împreună cu surorile ei în patul lor uriaș, plîngîndu-se de plictiseală sub un candelabru de cristal ce le oferea în perioada arșiței o priveliște extrem de plăcută, ca de gheață.

Dacă plecarea lui Jemu avea să fie încununată de succes, Bela urma să fie soția unuia dintre cei mai puternici oameni din India.

Petrecerea de nuntă a ținut o săptămînă și a fost atît de opulentă, încît nimeni din Piphit nu s-a îndoit măcar o clipă că familia miresei duce o viață scăldată în aur și

unt topit, astfel că, atunci cînd Bomanbhai se înclina ușor, cu un *namaste*, și își invita oaspeții să mănînce și să bea, ei știau că modestia lui e falsă – și, în consecință, de cea mai bună calitate. Mireasa era un morman de bijuterii lustruite, reflecta lumina și abia se putea deplasa sub povara greutății metalelor și pietrelor prețioase. Zestrea era alcătuită din bani gheață, aur, smaralde din Venezuela, rubine din Birmania, diamante brute *kundun*, un ceas cu lănțișor, suluri de țesături de lînă, din care proaspătul soț să-și facă mai multe costume pentru călătoria în Anglia, și, într-un plic impecabil, un bilet de la Bombay la Liverpool pe vasul SS *Strathnaver*.

Fiind de-acum femeie măritată, numele fetei a fost schimbat într-unul ales de familia lui Jemubhai și, peste doar cîteva ore, Bela a devenit Nimi Patel.

Încurajat de alcool și de gîndul la bilet, Jemubhai a încercat să tragă de sariul din mătase și aur al soției sale, ce stătea pe marginea patului, după cum îl sfătuiseră, bătîndu-l pe spate, unchii lui mai tineri.

A fost aproape uimit să descopere și un chip dedesubtul acelei moviliță aurii. Era plină de zdrăngănele, dar nici măcar ele nu o puteau ascunde complet pe fata de paisprezece ani ce plîngea îngrozită.

— Salvează-mă! i-a spus ea printre lacrimi.

Spaima fetei l-a înspăimîntat și pe el. L-a îngrozit. Odată vălul aroganței sfîșiat, și-a regăsit sinele său blînd.

— Nu mai plînge, a zis panicat, încercînd să repare ce stricase. Fii liniștită, nu mă uit. Nici măcar nu mă uit la tine.

I-a înapoiat țesătura grea, cu fir bătut, și i-a tras-o peste cap, însă fata a continuat să bocească.

A doua zi dimineață unchii lui au rîs.

— Ce s-a întîmplat? Nimic?

Au arătat spre pat.

A doua zi: și mai multe rîsete.

A treia zi: îngrijorare.

— Forțeaz-o, l-au îndemnat unchii. Insistă. N-o lăsa să se poarte așa.

— Alte familii n-ar avea atîta răbdare cu tine, au avertizat-o ei pe Nimi.

— Fugărește-o și pune-o jos, i-au poruncit lui Jemubhai.

Deși se simțea provocat și cîteodată recunoștea în sufletul său un impuls clar, bine definit, în fața soției sale dorința îi dispărea.

— Răsfățato, i-au zis ceilalți lui Nimi. Îți dai aere.

Cum era posibil să nu fie fericită cu Jemu al lor cel atît de inteligent, primul băiat din localitate care se ducea în Anglia?

Însă pe parcursul nopților următoare, în care împărtășeau același calvar al lipsei de acțiune, lui Jemubhai începu să-i fie milă de ea la fel de tare cum îi era și de el însuși.

În vreme ce familia vindea bijuteriile pentru a face rost de bani în plus, el i-a propus o plimbare pe bicicleta Hercules a tatălui său. Fata a clătinat din cap, însă cînd el s-a oprit cu bicicleta în dreptul ei, curiozitatea de copil i-a înfrînt lacrimile și s-a suit pe bicicletă, cu picioarele într-o parte.

— Întinde-ți picioarele în lateral, a învățat-o el și a început să dea din pedale.

Au gonit din ce în ce mai repede printre vaci și copaci, făcînd slalom printre balegile de vacă.

Jemubhai s-a întors, i-a surprins privirea... O, nici un om nu avusese vreodată o asemenea privire și nu se uitase la lume cu asemenea ochi!

A pedalat și mai tare. Drumul cobora în pantă și, în timp ce zburau în josul colinei, inimile le-au rămas în urmă preț de o clipă, plutind printre frunzele verzi și cerul albastru.

Judecătorul ridică privirea de la tabla de șah. Sai se cățărase într-un copac din marginea grădinii. Ramurile lui se întindeau înspre drumul ce șerpuia dedesubt, permițîndu-i să vadă cînd vine Gyan.

Cu fiecare săptămînă succesivă de meditații la matematică, încordarea îi creștea, pînă cînd abia mai puteai să stai în aceeași cameră cu ei fără să-ți vină să fugi. Pe ea o apuca durerea de cap. El trebuia să plece mai devreme. Își găseau mereu scuze, dar din clipa în care se despărțeau, deveneau agitați și ciudat de furioși, abia așteptau să vină marțea următoare, iar nerăbdarea le crescu pînă deveni insuportabilă.

Judecătorul se duse la Sai.

— Dă-te jos.

— De ce?

— O stîrnești pe Mutt. Știi bine că nu-i place să te vadă acolo sus.

Mutt ridică ochii spre Sai, fără ca privirea să-i fie străbătută de cea mai mică umbră.

— Serios? întrebă Sai.

— Sper ca profesorului ăluia al tău să nu-i intre în cap cine știe ce idei, zise atunci judecătorul.

— Ce idei?

— Dă-te jos imediat.

Sai s-a dat jos, a intrat în casă și s-a închis în camera ei. Într-o zi avea să părăsească locul ăsta.

— Timpul trebuie să se miște, îi spusese Noni. Nu te mulțumi cu o viață în care timpul stă pe loc, așa cum am făcut eu. E singurul sfat important pe care ți-l pot da.

Șaptesprezece

La Queen of Tarts Saeed Saeed a prins un șoarece, i-a tras un șut, a driblat cu el pe post de minge, a încercat să-i paseze lui Biju, care a fugit, a aruncat animalul în aer și cînd acesta a căzut, i-a mai tras un șut, țipînd și rîzînd:

— Și zi așa, *tu* ești ăla care a mîncat pîinea? Așa-i? *Tu* ești ăla care a mîncat tot zahărul?

Șoarecele a mai fost proiectat așa, cu putere, spre tavan, pînă a căzut pe podea, mort. Distracția se terminase. Înapoi la muncă.

În Kalimpong bucătarul scria pe dosul unui plic par avion, autoadeziv. Scrise în *hindi*, după care copie adresa cu litere englezești strîmbe.

Era inundat de cereri de ajutor. Cu cît veneau mai mulți, cu atît mai multe rugăminți aveau, și iar veneau, și iar cereau – Lamsang, domnul Lobsang Phuntsok, Oni, domnul Shezoon de la *Lepcha Quarterly*, Kesang, femeia de serviciu de la spital, laborantul care pusese tenia în formol, bărbatul care dădea găuri în ghivece ruginite... toți cei ce aveau fii stăteau la coadă, gata să-i trimită în lume. Îi aduceau drept cadou găini și pachețele cu nuci și stafide sau îi făceau cinste cu cîte o băutură la Thapa, fosta cantină a armatei, iar el începea să se simtă ca un politician, o persoană care împarte favoruri, un recipient al recunoștinței.

Cu cît ești mai răsfățat, cu atît vei fi și mai răsfățat. Cu cît primești mai multe cadouri, cu atît vei primi mai multe cadouri. Cu cît primești mai multe cadouri, cu atît vei fi mai admirat. Cu cît vei fi mai admirat, cu cît mai multe cadouri vei primi, cu atît mai răsfățat vei fi...

— *Bhai, dekho, aesa hai*... începea el să-i dăscălească. Uite ce e, îți trebuie și puțin noroc, e aproape imposibil să primești viză...

Trebuia să facă eforturi supraomenești pentru a încerca să-i convingă, dar tot îi scria fiului său.

— O să vedem, o să vedem. Poate că o să aveți noroc...

„Biju *beta*", scria el, „ai fost norocos și ai ajuns acolo, așa că, te rog, fă ceva și pentru ceilalți..."

După care aplica pe fiecare plic un adeziv făcut în casă, dintr-un amestec de făină și apă, ca să le lipească marginile, și le trimitea în zbor tocmai peste Atlantic, scrisori după scrisori...

Nu aveau să știe niciodată cîte scrisori s-au rătăcit pe traseul întortocheat, pierzîndu-se pe drumul dintre poștașul supărat, udat ciuciulete de ploaie, dubița ocolind în goană alunecările de teren pe șoseaua spre Siliguri, printre tunete și fulgere, aeroportul scăldat în ceață și, în fine, la capătul călătoriei lor de la Calcutta, oficiul poștal de pe Strada 125 din Harlem, baricadat ca un avanpost israelian din Gaza. Poștașul abandona scrisorile pe cutiile rezidenților legali și uneori ele cădeau pe jos, erau călcate în picioare, apoi luate pe tălpi și duse înapoi în lume, afară.

Dar Biju primi suficient de multe ca să simtă că se înăbușă.

„Băiat foarte isteț, familie foarte săracă, te rog să ai grijă de el, aproape că a obținut viza, o să sosească... Te rog, găsește-i un loc de muncă lui Poresh. Chiar și fratele lui e pregătit să vină. Ajută-i. Sanjeeb Thom Karma

Ponchu. Și nu uita de Budhoo, paznicul de la Mon Ami, și de băiatul lui..."

— Știu, omule, știu cum te simți, i-a zis Saeed.

Mama lui Saeed Saeed comunicase cu generozitate numărul de telefon și adresa fiului ei unei jumătăți din Stone Town. Oamenii soseau la aeroport cu un dolar în buzunar și numărul lui de telefon, mizînd pe faptul că vor fi găzduiți într-un apartament care gemea deja de bărbați, cu fiecare centimetru al său folosit la maximum. Rashid, Ahmed, Jaffer, Abdullah, Hassan, Musa, Lutfi, Ali și mulți, mulți alții dormeau cu schimbul în paturi.

— Mai multe, tot mai multe triburi. Mă trezesc, mă duc la fereastră și acolo, uite, ȘI MAI MULTE TRIBURI. De fiecare dată cînd mă uit – ALT TRIB. Toată lumea spune „Vai, nu se mai dau vize, sînt din ce în ce mai stricți, e atît de greu!" și între timp tot cei care depun cereri, ABSOLUT TOȚI primesc viză. De ce-mi fac una ca asta? Cei de la Ambasada Americană din Dar... DE CE??!! Nimeni nu i-ar da lui Dooli ăla o viză. Ajunge o singură privire ca să-ți dai seama că, OK, aici avem o problemă. Dar nu, ei îi dau viză *și lui*!

Pentru a-și mai reveni, Saeed își pregătea fasoliță[1], macrou regal de la Price Chopper, banane cu zahăr și lapte de cocos. Trînti toată această pastă lipicioasă, cu miros de speranță coaptă, pe o baghetă franțuzească și o împărți cu ceilalți.

Cel mai dulce fruct din Stone Town creștea în cimitir, iar cele mai bune banane creșteau pe mormîntul bunicului

1. *Cowpeas* (*Vigna unguiculata*), una dintre cele mai importante legume din zonele tropicale semiaride din Asia, Africa, sudul Europei și America Centrală și de Sud.

aceluiași Dooli dubios pe care Ambasada Americană din Dar es Salaam îl evaluase atît de greșit și îi dăduse viză. Saeed tocmai le povestea asta, cînd și-a aruncat ochii pe fereastră...

Și, o fracțiune de secundă mai tîrziu, se afla deja sub tejghea.

— *Oo, Doaamnee!* a rostit el în șoaptă. Alte triburi, omule. *Au venit alte triburi.* Te rog, Doamne, spune-le că nu mai lucrez aici. *De unde au adresa mea?* Mama! I-am spus: „Gata, s-a terminat!". *Te rog!* Omar, du-te! Du-te! *Du-te și spune-le să plece!*

În fața brutăriei stătea un grup de bărbați ce păreau rupți de oboseală, de parcă ar fi călătorit mai multe vieți. Se scărpinau în cap și se uitau neajutorați la Queen of Tarts.

— De ce-i ajuți? l-a întrebat Omar. Eu am încetat să-i mai ajut, iar acum știu cu toții că nu-i mai ajut și nu mai vine nimeni.

— Nu cred că e *cel mai bun moment* să-mi faci capul mare.

Omar a ieșit.

— Cine? *Saeed?* Nu, nu. Cum ai zis? *Soyad?* Nu, nu e nimeni aici cu numele ăsta. Sînt doar eu cu Kavafya și Biju.

— Dar el lucrez aici. Mama lui spus la noi.

— Nu! Nu! Vă rog să plecați. Nu e nimeni aici, numai noi, și dacă iscați scandal, ne faceți NOUĂ probleme. Așa că vă rog frumos să PLECAȚI!

— Foarte bine, a zis Saeed. Mulțumesc. Au plecat?

— Nu.

— Ce fac?

— Au rămas acolo și se uită încoace, a zis Biju, simțindu-se curajos și încurajat de nenorocul altuia.

Mai avea puțin și sărea într-un picior de fericire.

Bărbații clătinau din cap, nevenindu-le să creadă ce li se spusese.

Biju a ieșit la ei, apoi a intrat înapoi.

— Au zis că or să încerce la adresa la care stai.

Îi comunică vestea asta esențială cu o doză de mîndrie în glas. Cu această ocazie își dădu seama că pînă acum nu jucase un astfel de rol, atît de des întîlnit în India. Implicîndu-te în viețile altora, aveai mici, dar numeroase ocazii de a-ți spori importanța.

— Or să se întoarcă. *Îi cunosc bine.* Or să mai încerce de multe ori. Sau unul dintre ei va rămîne și ceilalți vor pleca. Închide ușa și fereastra...

— Nu putem să închidem prăvălia. Și e prea zăpușeală ca să închid fereastra.

— Închide-o!

— Nu! Dacă trece pe-aici domnul Bocher?

Domnul Bocher era patronul localului și apărea în cele mai ciudate momente, pentru a-i surprinde făcînd ceva contrar regulamentului.

— Nici o grijă, *bossi*, îl încredința Saeed. Facem tot ce ne-ați spus, așa cum ne-ați spus...

Însă acum...

— E viața mea în joc, omule. Nu moare nimeni dacă e puțin mai cald aici sau dincolo, cu sau fără patron...

Închiseră fereastra și ușa, iar Saeed ascuns în continuare, întins la podea, sună la el acasă.

— Hei, Ahmed. Să nu răspunzi la telefon, omule. Dooli ăla a venit de la aeroport cu niște tipi! Încuie, stai așezat, nu în picioare, și nu te duce la fereastră.

— Ha! De ce le dau viză? Cum își iau bilet? au auzit toți vocea de la capătul firului.

După care s-a revărsat un torent intens și pestilențial de cuvinte în *swahili*, de dejecții animale aburinde.

Din brutărie sună telefonul.

— Nu răspunde, i-a zis Saeed lui Biju, care tocmai se întinsese spre receptor.

Cînd a intrat robotul telefonic, persoana respectivă a închis.

— Triburile! Întotdeauna le e *frică* de robot!

Telefonul a mai sunat o dată, apoi încă o dată. *Țîr, țîr, țîr, țîr.* Robotul telefonic. Telefonul pus în furcă.

Și din nou: *țîr, țîr.*

— Saeed, trebuie să vorbești cu ei.

Inima lui Biju începuse să bată grăbit din cauza spaimei pe care i-o provoca telefonul. Putea fi șeful, putea fi India, tatăl lui, tatăl lui...

Mort? Pe patul de moarte? Căzut la pat?

Kavafya a ridicat receptorul și camera a fost invadată de o voce aspră, imperativă și panicată.

— Urgență! Urgență! Venim de la aeroport. *Urgență! Urgență! Saaeed! S-aa-eed?*

Bărbatul a pus telefonul jos și l-a scos din priză.

Saeed:

— Băieții ăștia, dacă-i lași înăuntru, n-or să mai plece *niciodată*. Sînt disperați. *Disperați*. Odată ce le dai drumul înăuntru, odată ce le auzi povestea, nu poți să le spui nu. Le cunoști mătușa, le cunoști vărul, trebuie să ajuți *toată* familia și dacă le dai un deget, îți iau *totul*. Nu poți să le spui „Asta e mîncarea mea și numai eu am voie s-o mănînc, cum spun americanii". Întreab-o pe Thea (era ultima cucerire cu care se lăuda Saeed în brutărie) unde stă laolaltă cu trei *prietene*. Și fiecare își face cumpărăturile *separat*, își face de mîncare *separat*, apoi mănîncă *împreună* mîncarea pe care și-au pregătit-o *separat*. Frigiderul e împărțit și fiecare își pune ce îi rămîne pe raftul ei – *pe raftul ei!* –, într-o cutie separată. Una

dintre colegele ei de apartament *și-a pus chiar numele pe cutie, ca să se știe clar a cui e!*

Saeed a ridicat un deget, cu o expresie severă, necaracteristică, pe chip.

— În Zanzibar tot ce are cineva *trebuie să se împartă cu toți ceilalți*! Așa e *bine*, așa e *corect... Și atunci nimeni nu are nimic, omule! De asta plecat eu Zanzibar.*

Tăcere.

Simpatia lui Biju pentru Saeed se preschimbă în simpatie pentru sine, iar rușinea acestuia în propria lui rușine, din cauza faptului că nu-i va ajuta niciodată pe cei care se roagă de el să-i ajute și care așteaptă în fiecare zi, *ceas de ceas*, răspunsul lui. Și el sosise la aeroport avînd în buzunar cîteva bancnote de un dolar cumpărate de pe piața neagră din Katmandu și adresa prietenului tatălui său, Nandu, care locuia în Queens împreună cu douăzeci și doi de șoferi de taxi. Nandu nu-i răspunsese nici el la telefon și încercase să se ascundă cînd Biju îi apăruse în prag, apoi, două ore mai tîrziu, cînd crezuse că Biju a plecat, deschisese ușa și, spre enervarea lui, îl găsise tot acolo.

— Acum nu se mai găsește de lucru aici, i-a zis Nandu. Dacă aș fi tînăr, m-aș întoarce în India. Acum sînt mult mai multe posibilități acolo decît aici și pentru mine e prea tîrziu să mai schimb ceva, dar tu ar trebui să iei aminte la ce-ți spun. Toată lumea spune că *trebuie* să rămîi, că aici o să ajungi să trăiești bine, dar pentru tine e mult mai bine *să te întorci.*

Un coleg de la serviciu i-a spus lui Nandu de subsolul din Harlem, îl depozitase imediat pe Biju aici și de atunci Biju nu-l mai văzuse niciodată.

Fusese abandonat printre străini: administratorul Jacinto, boschetarul și un traficant de cocaină țeapăn și așa de crăcănat, că atunci cînd mergea aveai senzația că are

testiculele enorm de grele și îl împiedică la mers. Traficantul avea și un cîine galben, țeapăn și crăcănat, care mergea și el ca și cum ar fi avut testiculele enorm de grele și îl împiedicau la mers. Vara familiile ieșeau din cămăruțele în care stăteau înghesuite și se așezau pe trotuar, lîngă boxe. Femei cu un gabarit impresionant apăreau în șorturi, cu picioarele rase, acoperite de puncte negre, și grupuri de bărbați dezumflați jucau cărți pe cartoane fixate într-un echilibru precar pe pubele, luînd cîte o dușcă de bere din sticlele ținute în pungi de hîrtie maronie. Îl salutau amabil din cap, uneori chiar îi ofereau cîte o bere, însă Biju nu știa ce să le spună. Salutul anemic și scurt îi ieșea aiurea: fie îl rostea prea încet, astfel încît nu îl auzeau, fie îl spunea exact în clipa în care aceștia reveniseră deja la ale lor.

Cartea verde, cartea verde. Cartea...

Fără ea nu putea să plece. Pentru a putea pleca, voia o carte verde. Era o situație complet absurdă. Cît își dorea Întoarcerea Victorioasă Acasă de după Obținerea Cărții Verzi! Cum mai jinduia la ea, ca să poată să-și cumpere bilet cu aerul cuiva care se poate întoarce dacă dorește sau poate să nu se întoarcă dacă nu mai are chef... Îi privea cu invidie pe străinii cu acte legale ce răscoleau magazinele cu genți de voiaj la preț redus, în căutarea genții miraculoase pentru lumea a treia, extensibilă și pliabilă ca o armonică, întesată de buzunare și fermoare care să ascundă alte cotloane tainice și ascunzînd în întreaga ei structură, atunci cînd o desfăceai, un spațiu gigantic, unde să adăpostești tot ce îți era necesar pentru a începe o viață nouă într-o altă țară.

Erau apoi, firește, cei care trăiau și mureau ilegal în America și nu-și mai vedeau familiile nici peste zece, douăzeci sau treizeci de ani, ba chiar, poate, niciodată.

Și atunci cum puteai s-o obții? La Queen of Tarts se uitau duminica dimineața la emisiunile TV de pe canalul indian, în care un avocat specializat în legile imigrării răspundea întrebărilor telespectatorilor.

Pe ecran apăru un șofer de taxi. Se uitase la filme americane piratate, iar în suflet i se născuse dorința de a veni în America, însă ce putea să facă pentru a ieși la suprafață? Era imigrant ilegal, taxiul său era ilegal, vopseaua galbenă o obținuse ilegal, toată familia lui era aici și toți cei din satul lui erau și ei aici, perfect infiltrați și cîștigîndu-și traiul în rețeaua de taximetrie a orașului. Însă cum să facă rost de acte? Există printre telespectatoarele care urmăresc această emisiune vreuna care dorește să-l ia de bărbat? Poate să fie și handicapată sau retardată mintal, numai carte verde să aibă...

Firește, Saeed Saeed a fost cel care a aflat despre microbuz și i-a dus pe Omar, Kavafya și Biju la Washington Heights, unde au așteptat la un colț de stradă. Toate magazinele aveau grilaje – pînă și micile tutungerii ce vindeau țigări și gumă de mestecat. Farmaciile și prăvăliile de băuturi alcoolice aveau interfoane. Biju a văzut cum lumea suna la interfon și i se dădea voie să intre într-un hol ca o cușcă de la intrarea magazinului, de unde puteai vedea rafturile și arătai ce dorești, după care banii erau puși într-o tavă ce glisa automat, fixată într-o scobitură decupată în grilajul și geamul antiglonț, iar obiectele cumpărate îți erau trîntite ca și cum ți se făcea o mare favoare. Pînă și la patiseria jamaicană vînzătoarea, pateurile, supa de crabi, pîinea indiană și băuturile Nice Every Time erau bine protejate în dosul unei baricade de maximă protecție.

Și totuși era extrem de plăcut. Era foarte aglomerat. În față la Church of Zion un preot boteza simultan un șir

întreg de persoane cu cascada de apă de la un hidrant. Dintr-o clădire ieși un bărbat în cămașă și șort cu un model cu flori de nalbă de Florida, cu genunchi mici și osoși, păr creț, pomădat, mustăcioară à la Charlie Chaplin și Hitler, cu un casetofon, *Guantanamera... guajira Guantanamera...* De la ferestre două tipe tupeiste strigară după el:

— Măiculiiițăăă! Fii atentă ce pi-cioa-re are! *Mamă, mamă!* Ești liber diseară?

Altă femeie îi dădea un sfat unei tinere de lîngă ea:

— Viața e scurtă, scumpo... Dă-l afară. La gunoi cu el! Ești tînără și ar trebui să fii fericită! La! gunoi! cu! el!

Saeed era în elementul lui. Locuia la două străzi distanță și în drum spre casă îl salutau mulți.

Saeed!

Un băiat cu un lanț de aur gros ca un racord de la baie, epatînd cu prosperitatea lui, îi trase o palmă prietenească pe spinare...

— Cu ce se ocupă? îl întrebă Biju pe Saeed.

Saeed rîse.

— E pește.

Pentru a condimenta și mai mult ziua, Saeed le-a povestit cum ajutase unul dintre triburi să se mute, cum în timp ce ei se chinuiau cu cutiile cu haine aruncate alandala, un ceas cu alarmă, pantofi, o cratiță înnegrită de funingine, adusă tocmai din Zanzibar și aruncată în valiză de către o mamă înlăcrimată, lîngă ei a oprit o mașină și cum pe geamul mașinii ieșise un pistol și o voce poruncise:

— Puneți-le în spate, băieți.

Portbagajul se deschisese, iar vocea din spatele pistolului spusese cu dezgust:

— Asta-i tot?

Apoi mașina demarase în trombă.

Au așteptat la colț, asudînd, o, Doamne, o, Doamne... În cele din urmă s-a apropiat de ei un microbuz hărtănit și au plătit prin ușa abia crăpată. I-au dat persoanei dinăuntru fotografiile făcute conform cerințelor INS, cu una din urechi la vedere și din semiprofil, și li s-au luat amprentele prin crăpătura ușii. După două săptămîni au mai așteptat o dată...

au așteptat...

și-au așteptat...

și... Microbuzul nu s-a mai întors niciodată. Costurile acestei acțiuni au golit din nou plicul cu economii al lui Biju.

Omar le-a propus să se consoleze cumva, dacă tot se află în zonă.

Kavafya a zis că el e de acord.

Doar treizeci și cinci de dolari.

Prețurile rămăseseră aceleași.

Biju roși, amintindu-și ce spusese pe vremea hotdogilor. „Miros urît... negrese... *Hubshi hubshi.*"

— E prea cald pentru mine, zise el.

Ceilalți au rîs.

— Saeed?

Dar Saeed nu avea nevoie să se ducă la curve.

Avea întîlnire cu o prospătură.

— Ce s-a întîmplat cu Thea? a întrebat Biju.

— A plecat în excursie în afara orașului. I-am spus: „BĂRBAȚII AFRICANI nu se duc să se uite la frunze!". Oricum, bărbate, tot mai am una sau două bucăți fragede de care Thea nu știe.

— Eu zic să ai grijă, i-a zis Omar. Albele arată bine cînd sînt tinere, dar așteaptă și-ai să vezi. Se trec repede. La patruzeci de ani sînt urîte ca noaptea, le cade părul, au riduri peste tot, ca să nu mai zic de pete și de venele alea oribile... știi despre ce vorbesc...

Saeed a răspuns:
— Ha, ha, ha, ha, ha, știu, știu!
Le înțelegea perfect gelozia.

La brutărie, un client a găsit un șoarece copt într-o franzelă cu semințe de floarea soarelui. Probabil fusese atras de semințe...

A sosit o echipă de la Direcţia de Sănătate. Indivizii au intrat în stilul Infanteriei Marine, al FBI-ului, al CIA-ului, al NYPD-ului. Au năvălit pur și simplu înăuntru: MÎINILE SUS!

Au găsit o țeavă de evacuare spartă, picături negre scurgîndu-se, cuțite depozitate în spatele toaletei, rahat de șobolan în făină și, într-un vas uitat, plin cu ouă, organisme unicelulare atît de confortabil instalate, încît se reproduceau singure, fără să mai aibă nevoie de vreun ajutor din afară.

A fost chemat patronul, domnul Bocher.

— A căzut nenorocitul ăsta de curent! a zis domnul Bocher. E foarte cald afară, ce naiba să facem?

Însă același episod se mai întîmplase de două ori și în zilele de dinaintea lui Biju, Saeed, Omar și Kavafya, cînd în locul lor se aflaseră Karim, Nedim și Jesus. Queen of Tarts avea să fie închisă, iar în locul ei urma să se deschidă o prăvălie rusească.

— Să-i ia dracu' de ruși! Niște japițe împuțite, mîncătoare de borș și de rahat! a urlat furios domnul Bocher, dar fără nici un rezultat. Apoi a început iar. Să vă ia dracu' și pe voi! Dracu' să vă ia! a urlat la cei care lucraseră pentru el.

— Biju, bărbate, treci pe la mine odată, cînd ai chef.

Saeed și-a găsit rapid de lucru la Banana Republic, unde le vindea snobilor din oraș helănci negre, foarte în

vogă, într-un magazin al cărui nume era sinonim cu exploatarea colonială și spolierea rapace a Lumii a Treia.

Biju știa că, probabil, n-o să-l mai vadă niciodată. Așa se întîmpla mereu. Învățase deja lecția asta. Trăiai intens alături de niște persoane, după care ele dispăreau peste noapte, căci făceați parte din clasa umbrelor, cea condamnată la perpetuă mișcare. Bărbații plecau la alte locuri de muncă, în alte orașe, erau expulzați, se întorceau acasă, își luau alte nume... Cîteodată unul dintre ei apărea subit în fața ta la un colț de stradă sau în metrou, după care dispărea din nou. Adresele și numerele de telefon nu mai erau valabile. Și Biju rămînea iar, ca și altădată, cu sufletul gol, pînă cînd a avut grijă în cele din urmă să nu mai accepte ca prieteniile cu ceilalți să prindă rădăcini atît de adînci.

În noaptea aceea, în timp ce stătea culcat în ungherul lui din subsol, s-a gîndit la satul în care trăise alături de bunica lui cu banii trimiși în fiecare lună de tatăl său. Satul era îngropat în ierburi argintii mai înalte decît un stat de om și atunci cînd vîntul își schimba direcția dintr-o parte într-alta, fîșiia – *ș̣ș̣ș̣ ș̣ș̣ș̣ș̣ ș̣ș̣ ș̣ș̣ș̣ș̣.* Cînd o porneai prin iarbă și treceai prin fosta albie a rîului, acum secată, ajungeai la un afluent al Jamunei, unde vedeai bărbați ce coborau în aval pe piei de bivol umflate, cu cele patru picioare ale animalelor cît se poate de moarte ieșind în afară, țepene, în timpul călătoriei, iar acolo unde rîul era mai puțin adînc, vedeai cum bărbații se ridică de pe burdufuri și le trag după ei peste pietre. Pe aici, prin acest vad al rîului, Biju trecea cu bunica lui către piața din oraș și înapoi. Bunica lui mergea cu sariul ridicat și uneori cu cîte un sac cu orez pe cap. Pe deasupra apei zburau vulturi lacomi de pește. Zborul li se preschimba într-o singură

secundă în plutire lină, apoi se avîntau iar în jos și țîșneau spre cer, cu prada argintie zbătîndu-se ca un mușchi contorsionat. Pe acest mal locuia și un pustnic ce stătea nemișcat ca o barză, așteptînd, o, așteptînd licărirea unui alt pește, unul mistic, extrem de greu de prins. Atunci cînd avea să iasă la suprafață, trebuia să-l înșface imediat, pentru că altfel peștele o să dispară și n-o să se mai întoarcă niciodată... La sărbătoarea de *diwali*[1] sihastrul aprindea torțe, le așeza pe crengi de smochin sacru și le trimitea în josul rîului pe plute, împreună cu flori de gălbenele... Cît de frumoasă era imaginea acelor luminițe licărind în amurg! Cînd și-a vizitat tatăl la Kalimpong, și-au petrecut serile afară, iar tatăl său și-a amintit cu nostalgie:

— Ce liniștit e satul nostru! Ce bună e pîinea acolo! Asta din cauză că *atta* e măcinată cu mîna, nu la mașină... și fiindcă se face pe *choolah*[2], care e mai bună pentru gătit decît orice plită cu gaz sau kerosen... Lipie proaspătă, unt proaspăt, lapte proaspăt, încă purtînd căldura bivoliței...

Stătuseră treji pînă tîrziu. Nu o observaseră pe Sai, pe atunci în vîrstă de treisprezece ani, care se uita la ei pe fereastra dormitorului, geloasă pe dragostea bucătarului pentru fiul său. Lilieci cu gura roșie, creaturi pricăjite ce veniseră să bea din *jhora*, se năpustiseră asupra geamului ei și bătuseră din aripile lor negre, devenite brusc amenințătoare.

---

1. Sărbătoare religioasă indiană, cunoscută și sub numele de „Festivalul Luminilor", care celebrează simbolic victoria binelui asupra răului.
2. Plită cu lemne.

Optsprezece

— O, *bat*, *bat*! a zis Lola speriată, atitudine absolut firească atunci cînd un anumit obiect contondent îți trece vîjîind pe lîngă ureche, ratîndu-te la milimetru.

— Nu te mai văita atîta! A fost doar un pantof, a spus Noni, care, în sariul ei de vară, arăta ca o cupă de înghețată de vanilie care începe să se topească...

— Mai bine taci, i-a zis Lola.

— E prea cald și prea înăbușitor, i-a răspuns atunci Noni surorii sale, în loc de scuză. Cred că se apropie musonul.

Trecuseră doar două luni de cînd Gyan începuse să-i predea lui Sai, care la început confunda tensiunea din aer cu prezența meditatorului.

Însă nu toată lumea se plîngea. Unchiul Potty se mulțumea să zacă flasc, precum o moluscă.

— Îl simt în aer. Anul ăsta vine devreme. Sînt semne clare. Mai bine să-mi fac provizii de rom cît mai repede, păpușă, pînă nu rămîn izolat și cu gîtlejul uscat.

Lola și-a pus în apă un Disprin, care a început să fîsîie și să salte în pahar, dizolvîndu-se.

Cînd ziarele au început să anunțe și ele apropierea norilor de furtună, s-a înveselit brusc:

— V-am *spus*. *Întotdeauna* îmi dau seama. Întotdeauna am fost foarte sensibilă. Știi cum sînt: ca prințesa

cu bobul de mazăre, draga mea, ce pot să spun. Ca prințesa cu bobul de mazăre.

La Cho Oyu judecătorul și Sai stăteau pe pajiște. Zărindu-și umbra cozii, Mutt a sărit s-o prindă și a început să se răsucească înnebunită, nemaiînțelegînd a cui e acea coadă. Nu voia să-i dea drumul, însă în ochi i se putea citi nedumerirea și rugămintea fierbinte. Cum putea ieși din această situație? Ce să facă? Prinsese o fiară ciudată și nu știa că e de fapt ea însăși. Dispăru, scîncind neajutorată, în inima grădinii.

— Ce prostuță! a zis Sai.

— Scumpete mică! a spus judecătorul după ce Sai a plecat, încercînd să repare eventuala jignire adusă lui Mutt de cuvintele fetei.

Și apoi, într-o fracțiune de secundă, s-a năpustit asupra lor. Dinspre bananieri s-a auzit un vuiet speriat, iar copacii au început să-și fluture urechile uriașe, pentru că ei erau primii care dădeau alarma. Tulpinile de bambus se izbeau cu furie una de alta, scoțînd sunete ce aminteau de o veche artă marțială.

În bucătărie calendarul religios al bucătarului porni să lovească ritmic peretele, de parcă ar fi fost viu – o pletoră de brațe, picioare și capete de diavoli cu ochi scăpărători.

Bucătarul închise iute tot ce se putea închide, uși și ferestre, dar Sai deschise ușa tocmai cînd el cernea făina, pentru a scăpa de spiritele rele, iar pala de vînt îi acoperi cu făină din cap pînă-n picioare.

— Of, of! Uite ce-ai făcut!

Insectele minuscule, ce pînă acum stătuseră ascunse bine, au început să alerge bezmetice pe dușumea și pe

pereți. Uitîndu-se unul la altul și văzîndu-se albi precum creta, cei doi au început să rîdă.

— *Angrez ke tarah.* Ca englezii.

— *Angrez ke tarah. Angrez jaise.*

Sai și-a apropiat chipul de el.

— Uite, a zis ea, extrem de veselă, exact ca englezii.

Judecătorul începu să tușească, fiindcă în salon se revărsă un amestec înțepător de fum și ardei iute.

— Proasto ce ești! îi zise nepoatei sale. Închide ușa!

Însă ușa s-a închis singură, odată cu toate celelalte uși din casă. Zbang, zbang, zbang! O flacără a despicat cerul. O flamă albastră a pogorît asupra pinului, care a sfîrîit scurt și a ars pe loc, lăsînd în urmă doar un ciot carbonizat, un miros de pîrlit și grămezi informe de crengi pe gazon. Asupra lor s-a revărsat o ploaie nesfîrșită, iar Mutt a devenit o formă de viață primitivă, un soi de amibă ce se tîra pe podea.

Paratrăsnetul de pe Cho Oyu era legat printr-o sîrmă de o groapă de sare aflată sub pămînt, care avea să-i salveze, însă Mutt nu putea să înțeleagă un asemenea lucru. La următorul tunet cu descărcări electrice pe acoperișul de tablă și-a căutat refugiu în spatele draperiilor, apoi pe sub paturi. Însă fie fundul, fie botul îi rămîneau cumva pe afară, căci se sperie iar de vîntul ce stîrnea glasuri fantomatice din sticlele goale de sifon: *huuu, huuuu, huuu...*

— Nu-ți fie teamă, cățel frumos, broscuța mea, rățușca mea, cățelo-rățușca mea! E doar un pic de ploaie.

Ea încercă să zîmbească, însă coada i se tot ascundea printre picioare și privirea îi era cea a unui soldat în vreme de război, obosit să tot fie exemplul viu al unui mit tembel, cel al curajului. Urechile îi stăteau ciulite în direcția orizontului, anticipînd ceea ce nu s-a lăsat prea mult așteptat: un nou val de bombardamente, zgomotul

prăbușirii civilizației (nu știuse niciodată că e atît de puternic) și, în timp ce orașe și monumente cădeau secerate, fugi iar.

Acest anotimp acvatic avea să dureze trei, patru, poate chiar cinci luni. La Cho Oyu apa se infiltra prin tavanul băii, jucîndu-se cu nervii locatarilor, pînă cînd Sai a pus capăt jocului și a început să se ducă la baie cu o umbrelă deasupra capului. Pe sticla ceasurilor se așternea o peliculă de condens, iar hainele atîrnate la uscat în pod rămîneau ude o săptămînă. Dinspre grinzi cobora o mîzgă albă. Pulberea fină a putregaiului acoperea toate lucrurile, dîndu-le o patină de vechime. Și totuși ici și colo decorul amorțit prindea viață prin cîteva frînturi de culoare: insectele zburau în veșminte carnavalești, pîinea se făcea verde ca iarba într-o singură zi, cînd și-a deschis sertarul de lenjerie de corp, Sai și-a găsit straturile monotone de bumbac surfilate cu o gelatină de un roz aprins, iar volumele din *National Geographic*, legate în piele, s-au deschis singure la pagini atinse de boala aceea atît de spectaculoasă, mucegaiul mov-gălbui, a cărui culoare rivaliza cu cea a păsărilor de catifea din Papua Noua Guinee, cu locuitorii New Orleansului și reclamele cu „E mai bine în Bahamas!" pe care le expuneau revistele.

Sai fusese întotdeauna liniștită și veselă în intervalul acestor luni, unicul răstimp în care viața ei în Kalimpong era dominată de bun-simț și se lăsa cuprinsă de un sentiment de împăcare, știind că e aproape imposibil să comunici cu cineva în această perioadă. Ședea pe prispă și citea semnele schimbătoare ale vremii, gîndindu-se că singura metodă inteligentă de abordare a situației de față, în care și cele mai moderne cuceriri ale științei și tehnicii începeau

să-și dovedească limitele, era de a te lăsa în voia naturii. Telefoanele fîșîiau sinistru, iar televizoarele dădeau alte și alte imagini ale ploii fără sfîrșit. În acest anotimp umed cu iz de pîntecăraie, plutea sentimentul vag și nenumit că viața e ceva rece, volatil, pieritor și solitar, care îți scapă mereu printre degete. Lumea dispărea, poarta nu dădea spre nimic, nici urmă de Gyan dincolo de curmătura muntelui... iar senzația de așteptare sugrumată se stingea de la sine, fără a se împlini în vreun fel. Pînă și unchiul Potty era imposibil de vizitat, pentru că apele *jhorei* se revărsaseră, ducînd cu ele podețul improvizat.

La Mon Ami Lola tot învîrtea butonul radioului și se bucura că fiica ei, Pixie, e în continuare într-un loc perfect uscat, că reușise să iasă învingătoare după un șir de știri despre *rîuri care ies din matcă, holeră, atacuri ale crocodililor* și bangladezi cocoțați din nou în copaci.

— Ei, asta e! ofta ea. Poate că măcar o să curețe bazarul de huligani.

În ultimul timp o serie de greve și mitinguri indicase un grad tot mai mare de nemulțumire politică. Din cauza vremii, tocmai fusese amînată o grevă de trei zile și un miting care amenința cu blocarea drumurilor, *raasta roko*. Ce rost avea să împiedici livrarea alimentelor, cînd ea era oricum întreruptă? Cum să forțezi funcționarii să-și închidă birourile, cînd ele urmau să rămînă oricum închise? Cum să blochezi străzile, cînd străzile dispăruseră sub apă? Pînă și drumul principal de acces în Kalimpong, cel dinspre Teesta Bazaar, alunecase pur și simplu la vale, iar asfaltul zăcea acum, făcut bucăți, în defileul de dedesubt.

Între furtuni mai apărea un soare de un alb-murdar, totul începea să miroasă și să scoată aburi, iar oamenii se grăbeau către piață.

Gyan însă mergea în direcția opusă, către Cho Oyu. Era îngrijorat în legătură cu meditațiile sale și se temea ca nu cumva să nu mai fie plătit sau să rămînă în urmă cu programa școlară la orele predate lui Sai. Cel puțin asta își spunea în gînd în timp ce urca pantele, alunecînd și ținîndu-se de plante.

În realitate însă mergea în acea direcție pentru că oprirea ploii făcuse să-i crească iar în suflet acel sentiment insuportabil de anticipare din pricina căruia nu putea să stea locului. O găsi pe Sai printre ziarele ce sosiseră cu autobuzul de la Siliguri, toate ziarele ultimelor două săptămîni, legate într-un pachet. Fiecare foaie de ziar fusese călcată separat de către bucătar, pentru a le usca. Ferigile din jurul verandei crescuseră mari cît niște tufișuri și erau grele de picături de ploaie, frunzele de *Caladium* fluturau, păstrînd mîzga adunată în cocoloașe în timpul ploii, și toate sutele de plase nevăzute de păianjeni din tufișurile din jurul casei deveniseră vizibile, tivite cu argintiu, prinse în aburul norilor ce alergau pe cer. Sai era îmbrăcată într-un chimonou, cadou de la unchiul Potty, care îl găsise într-un cufăr de-al mamei lui – un suvenir din călătoria pe care ea o făcuse în Japonia pentru a vedea cireșii înfloriți. Era croit din mătase stacojie, cu un imprimeu cu dragoni auriți, și Sai a rămas o vreme așa, misterioasă și acoperită de licăriri aurii, o împărătească a unui regat exotic strălucind pe fundalul luxuriant.

Țara, observă Sai, se descosea pe la încheieturi: poliția expulza militanții din Assam, Nagaland și Mizoram, după moartea Indirei Gandhi din luna octombrie a anului trecut Punjabul fierbea neîncetat, iar acei *sikhi* cu *kanga*, *kochla* și toate ale lor, încă mai insistau să adauge un al șaselea *K*: Khalistan, propria lor țară, în care să trăiască împreună cu ceilalți cinci *K*.

La Delhi guvernul își prezentase public noul plan financiar, după multe dezbateri și consfătuiri de taină. Una dintre măsuri era cea de a reduce impozitele pentru laptele condensat și lenjeria de damă și de a le mări, în schimb, pe cele pentru grîu, orez și kerosen.

„Iubitul nostru Piu" – un necrolog cu chenar negru și fotografia unui copil zîmbitor – „au trecut șapte ani de cînd ne-ai părăsit și te-ai dus în ceruri, iar durerea noastră e la fel de mare ca și atunci. De ce-ai fost luat de lîngă noi cu atîta cruzime înainte de a-ți fi venit sorocul? Mămica ta plînge ori de cîte ori își amintește de dulcele tău surîs. Viețile noastre nu mai au nici un sens. Așteptăm cu nerăbdare reîncarnarea ta."

— Bună ziua, a spus Gyan.

Ea a ridicat privirea și a simțit un junghi în inimă.

Revenit la masa din salon, cu manualele de matematică între ei, torturat de grafice și de zecimalele calculului perfect, Gyan era conștient de faptul că o ființă atît de splendidă nu ar trebui să stea așezată în fața unui manual uzat. Era o greșeală din partea lui să o asedieze cu lucruri atît de banale – împărțirea și reîmpărțirea unui unghi prin bisectoare la bisectoare. Apoi, ca pentru a-i întări convingerea că ar fi trebuit să rămînă acasă, începu iar să plouă torențial și Gyan se văzu silit să ridice tonul, pentru a acoperi bătaia ploii pe acoperișul de tablă, ce îi dădea geometriei un aer ușor hieratic și complet ridicol.

Peste o oră, încă mai ploua cu găleata.

— Cred c-ar fi cazul să plec, a zis Gyan disperat.

— Nu pleca, a scîncit Sai. Dacă te lovește fulgerul? Începu să cadă și grindina.

— Zău că trebuie, a zis el.

— Nu pleca, îl avertiză bucătarul. La mine în sat un bărbat a scos capul pe fereastră în timpul unei căderi de grindină, un *goli* mare a căzut pe el și bărbatul a murit pe loc.

Furtuna a crescut în intensitate, apoi, odată cu lăsarea serii, s-a mai liniștit, însă la ora aceea era deja mult prea întuneric ca Gyan să-și poată croi drum spre casă pe dealul presărat cu ouă de gheață.

Judecătorul îi aruncă lui Gyan priviri iritate peste masă, pe deasupra cotletelor. Simțea că prezența lui e un act extrem de insolent, un gest de tupeu asumat, dacă nu intenționat, cel puțin dintr-o mare doză de prostie.

— Ce te-a apucat să vii pe așa o vreme, Charlie? a zis el. Oi fi știind tu matematică, dar se pare că uneori n-ai minte nici cît un pui de găină.

Nici un răspuns. Gyan părea cufundat în gînduri.

Judecătorul îl cercetă cu atenție.

Remarcă o evidentă lipsă de familiaritate, o ezitare în mînuirea veselei și a mîncării, și totuși simți că Gyan este o persoană care are anumite planuri de viitor. Emana un inconfundabil suflu de călătorie, de ambiție – și judecătorului i se trezi în suflet o veche emoție, o recunoaștere a unei slăbiciuni ce nu era doar o simplă senzație, ci și un gust, precum febra. Îi era limpede că Gyan nu mai mîncase niciodată în acest fel. Gura i se umplu de amărăciune.

— Așa, zise el, tăind cu siguranță carnea de pe os. Și ce poeți mai citești în ultimul timp, tinere?

Simțea un imbold sinistru de a-l prinde pe băiat cu mîța-n sac.

— A studiat științele exacte, zise Sai.

— Și ce dacă? Ce, studenților de la facultățile de științe le e interzis accesul la poezie? Și cum rămîne cu educația completă? continuă el în tăcerea ce se lăsase.

Gyan își scotoci creierul. Nu citea niciodată poeți.

— Tagore? răspunse șovăitor, convins că numele respectiv e în mod sigur și unul respectabil.

— Tagore!

Judecătorul își înfipse furculița în carne, o trînti în sos, puse deasupra ei o bucată de cartof și zdrobi cîteva boabe de mazăre, apoi băgă totul în gură cu furculița, pe care o ținea în mîna stîngă.

— Supraevaluat, zise el după ce mestecă bine și înghiți, poruncindu-i apoi, în ciuda acestui comentariu nefavorabil, printr-un gest energic cu cuțitul: Recită-ne ceva, vrei?

— „Acolo unde spiritul nu are teamă / și fruntea se înalță ; / acolo unde cunoașterea este liberă ; / acolo unde lumea nu este fărâmițată prin ziduri / în strâmte despărțituri ; / acolo unde cuvintele izvorăsc / din profunzimile sincerității ; / acolo unde strădania neobosită / își întinde brațele către desăvîrșire ; / acolo unde izvorul cel limpede al rațiunii nu s-a rătăcit / în asprul și mohorâtul pustiu al obișnuinței ; / acolo unde spiritul călăuzit de tine / înaintează în necurmata lărgire a cugetului și a faptei ; / în acest Paradis al libertății, Părinte, îngăduie / să se trezească patria mea“[1].

Orice elev din India știa atîta lucru.

Judecătorul începu să rîdă cumplit, oribil.

Cît ura anotimpul ăsta dement! Îl înfuria din motive mult mai serioase decît nefericirea lui Mutt. Își bătea joc de el, de idealurile lui. Cînd privea în jur, vedea că nu deține deloc controlul asupra vieții sale: puf de mucegai pe periuța de dinți, șerpi traversînd lunecos, fără pic de

1. Din *Gitanjali. Jertfa lirică*, trad. de George Popa, Editura Polirom, Iași, 2000.

teamă, curtea interioară, mobilă tot mai grea, întregul Cho Oyu din ce în ce mai îmbibat cu apă și fărîmițîndu-se ca o franzelă din făină albă. Cu fiecare nouă furtună, tot mai puțin din casă rămînea locuibil.

Judecătorul se simți bătrîn, foarte bătrîn și, pe măsură ce casa se prăbușea în jurul lui, i se părea că și mintea începe să-i cedeze, că de-acum uși pe care le ținuse bine închise între un gînd și celălalt se dezintegrau. Trecuseră patruzeci de ani de cînd studiase poezia.

Biblioteca fusese inaugurată de foarte puțin timp.

Se ducea imediat după ce se deschidea, pleca atunci cînd se închidea, pentru că acest loc era salvarea studenților străini. Le oferea intimitate și un spațiu în care știau precis că nu vor fi sîcîiți de huligani.

A citit o carte intitulată *Expediție la Goozerat*: „Coasta Malabarului se ondulează ca un val în partea de vest a Indiei, după care, într-o mișcare grațioasă, se avîntă spre Marea Arabiei. Acesta era Goozerat. În deltele fluviului și de-a lungul coastelor malarice se află orașe potrivite pentru negoț..."

Ce naiba era asta? Nu avea nici o legătură cu amintirile lui despre propriul cămin, despre familia Patel și viața lor în crescătoria de iepuri și totuși, cînd desfăcu harta, găsi trecută pe ea localitatea Piphit. Era în fața lui – un punct cît o gămălie, pe marginea unui fluviu mohorît.

Citi cu uimire mai departe despre marinari bolnavi de scorbut ce au sosit aici, despre englezi, francezi, olandezi sau portughezi. Prin grija lor, în India ajunseseră și pătlăgeaua roșie, și nuca de anacard. Citi cum Compania Indiilor Orientale închiriase Bombay-ul cu zece lire pe an de la regele Carol al II-lea, care îl primise ca mizilic în zestrea obținută în urma căsătoriei lui cu Caterina de Braganza

și află că pe la mijlocul secolului al nouăsprezecelea supa din cap de vițel era transportată cu vasele ce treceau prin Canalul de Suez pentru a-i hrăni pe cei care-i duceau dorul în țara orezului și a păstăilor de toate felurile. Un englez putea de-acum să stea liniștit cu un decor tropical în spate, cu soarele ca un gălbenuș de ou licărindu-i în palmă, și să consume un hering de Yarmouth sau o stridie de Bretania. Pentru el toate acestea erau noutăți și simți cum îi crește în suflet lăcomia, pofta de o țară care era deja a lui.

Pe la mijlocul dimineții se ridica de la masa cu cărți, se ducea la toaletă pentru corvoada zilnică a digestiei și stătea aici, forțîndu-se cu chinuri prelungite și dureroase să-și golească măruntaiele. Cînd îi auzea pe ceilalți foindu-se afară, așteptîndu-și rîndul, își băga un deget în fund și excava zdravăn, ceea ce avea ca efect instantaneu descătușarea unui torent zgomotos de căcăreze ca de oaie. Oare cei de afară îl auziseră? Încerca să le prindă înainte să fie proiectate ca niște gloanțe în apa din vasul de toaletă. Cînd își scotea degetul, acesta îi era plin de excremente și de sînge. Se spăla de mai multe ori pe mîini, însă mirosul persista, continuînd să planeze pe lîngă el în timp ce citea. Pe măsură ce trecea timpul, Jemubhai muncea tot mai mult. Își făcu un calendar de lectură și trecu fiecare carte și fiecare capitol pe o diagramă complexă. *Legea proprietății* de Topham, Aristotel, *Dreptul penal indian*, *Codul penal* și *Jurisprudența*.

Lucra pînă noaptea tîrziu în camera lui închiriată, urmărit și acum de duhoarea persistentă de căcat, căzînd de pe scaun drept în pat, trezindu-se speriat cîteva ore mai tîrziu și rostogolindu-se iar înapoi pe scaun. Lucra optsprezece ore pe zi, peste o sută de ore pe săptămînă, iar din cînd în cînd se oprea și hrănea cățeaua proprietăresei

atunci cînd animalul cerșea o bucată de plăcintă de porc de la cină, lăsîndu-și balele în poala lui, zgîriindu-i insistent genunchii cu laba și stricîndu-i dunga de la reiați. Era prima lui legătură de prietenie cu un animal, pentru că în Piphit nimeni nu era interesat să studieze sau să încurajeze personalitățile cîinilor. Cu trei nopți înainte de examenele finale de stagiatură nu a dormit deloc. A citit întruna cu voce tare, legănîndu-se ritmic înainte și înapoi și repetînd materia iar și iar.

Odată începută, călătoria nu are sfîrșit. Amintirea traversării oceanului strălucea printre cuvinte. Din străfunduri și de dincolo de ele, monștrii subconștientului începuseră să-i dea tîrcoale, așteptînd momentul în care să iasă la suprafață și să-și facă simțită prezența cît se poate de reală, iar Jemubhai se întrebă dacă, înainte de a o vedea cu propriii lui ochi, visase vreodată puterea infinită a mării, ce putea să înece cît ai clipi orice suflare omenească.

Proprietăreasa i-a adus la ușă tava pe care se afla cina. Un regal: patru cîrnați superbi, scăldați în ulei, încrezători, lucitori și mustind de viață – parcă pregătiți deja pentru epoca în care mîncarea avea să cînte la televizor, făcîndu-și reclamă.

— Nu mai munci chiar atît de mult.

— Omul trebuie să muncească, doamnă Rice.

Învățase să se adăpostească în spatele persoanei a treia și să țină lumea din jur la distanță, să se țină pînă și pe sine însuși la distanță, precum regina.

Examenul oral, iunie 1942.

Era așezat în fața unui șir de doisprezece examinatori, iar prima întrebare i-a fost pusă de un profesor de la London University. Îi poate spune cum funcționează un tren cu aburi?

În mintea lui Jemubhai se instală un gol complet.

— Nu te interesează trenurile?

Individul păru să sufere o dezamăgire personală.

— E un domeniu fascinant, domnule, dar cred că orice student s-a axat pe studiul subiectelor recomandate.

— N-ai nici cea mai mică idee despre felul cum funcționează un tren?

Jemu și-a sforțat creierii cît de tare a putut – oare care era combustibilul folosit și ce anume alimenta el? –, însă nu văzuse niciodată interiorul unei locomotive.

— Nu, domnule.

Poate atunci să-i descrie obiceiurile funerare ale Chinei antice?

Era din aceeași parte de țară ca și Gandhi. Ce-i poate spune despre nonviolența activă? Ce părere avea despre Congres?

În încăpere se lăsase tăcerea. BUY BRITISH[1]. Jemubhai văzuse afișele în ziua în care sosise în Anglia și avusese revelația faptului că dacă ar fi strigat BUY INDIAN pe străzile Indiei, ar fi fost aruncat în închisoare. Și încă din 1930, pe vremea cînd Jemubhai era doar un copil, Gandhi străbătuse pe jos, în marș, drumul de la ashramul Sabarmati pînă la Dandi, unde, pe marginea abruptă a oceanului, practicase activitatea subversivă a recoltării sării.

„Și unde crede c-o să ajungă cu asta? Pfui! O fi inimos, nu zic, dar n-are nici un dram de minte în căpățîna aia", spusese tatăl lui Jemu, în ciuda faptului că pușcăriile erau pline de susținători de-ai lui Gandhi. Pe SS *Strathnaver* stropii de spumă împroșcaseră fața și brațele lui Jemubhai, uscîndu-se în punctulețele de sare ce păreau că vor să-și

1. Cumpără produse englezești (engl.).

bată joc de el. Era adevărat: ideea de a pune impozit pe sare chiar părea *ridicolă*...

— Domnule, studentul de față respectă administrația curentă, altfel nici nu s-ar afla astăzi în fața dumneavoastră.

În fine, care era scriitorul său preferat?

Ușor nervos, dat fiind că nu avea nici unul, răspunsese că îi place foarte mult sir Walter Scott.

— Ce ai citit?

— Tot ce-a publicat, domnule.

— Poți să ne reciți una dintre poeziile tale preferate? a întrebat un profesor de antropologie socială.

Oh! Lochinvar cel tînăr venea dinspre amurg,
Iar alt, în toată țara, nu era c-al său murg.

Cînd au ajuns la partea de examen referitoare la ICS, cei mai mulți dintre candidați erau deja în stare să-și spună discursul bine cizelat ca pe apă, însă Jemubhai abia dacă deschisese gura ani de zile, iar engleza lui încă amintea, prin ritm și formă, de limba din Gujarat.

Dar iată-l că descinse la poarta Netherby,
Mireasa-i consimțise cu alt să-și facă trai
Că un molîu-ntr-ale iubirii, în război un mișel,
Lui Lochinvar cel brav pe Ellen i-o lua el...

Cînd a ridicat privirea, a văzut că toți cei prezenți chicoteau.

Mama ei n-avea pace și taică-său fierbea,
Iar mirele-i cu pana și pălăria-i se juca...

Judecătorul s-a cutremurat, revenind la realitate.

— Prost ca noaptea, a zis cu voce tare, după care și-a împins scaunul în spate, s-a ridicat, și-a lăsat furculița și cuțitul jos, condamnîndu-se fără drept de apel, și a părăsit masa.

Puterea, oțelul său mental, începea să-i slăbească. Cel mai mic lucru îi stîrnea amintiri: stinghereala lui Gyan, felul în care recitase acele versuri absurde... Curînd toate lucrurile pe care judecătorul se străduise atît de tare să le separe aveau să se topească unele într-altele și să i se infiltreze în vise, preschimbîndu-i-le în coșmaruri, iar în cele din urmă bariera dintre viața aceasta și veșnicie avea să devină, fără îndoială, un alt construct mental în curs de prăbușire.

Mutt îl urmă în camera lui. În timp ce el se puse pe scaun, cufundat în gînduri, ea se rezemă de el, cu relaxarea pe care o au copiii atunci cînd se reazemă de părinții lor.

— Îmi pare rău, spuse Sai, cu obrajii arzîndu-i de rușine. Niciodată nu știi cum o să se poarte bunicul meu.

Gyan nu păru s-o audă.

— Îmi pare rău, zise Sai din nou, îngrozită, însă el nici acum nu păru să o audă.

Pentru prima oară ochii lui se opriră direct asupra ei, de parcă ar fi mîncat-o de vie într-o orgie a imaginației... Aha! În fine, iată dovada.

Bucătarul strînse vasele murdare și băgă mazărea rămasă în bufet. Bufetul arăta ca o crescătorie de găini, cu plase de sîrmă fixate în jurul unei rame de lemn și cele patru picioare așezate pe vase cu apă, pentru a-l feri de furnici și alte insecte dăunătoare. Umplu bine vasele, turnînd apă dintr-una din găletile puse sub găurile prin

care picura prin acoperiș, goli celelalte găleți pe fereastră și le puse iar în locurile de unde le luase.

Făcu patul în camera de oaspeți, care în prezent era plină cu tot felul de obiecte inutile, însă avea un pat chiar în mijloc, și pregăti lumînări pale, virginale, pe farfurioare, pentru ca Sai și Gyan să le ia în camerele lor.

— Ți-am pregătit patul, *masterji*, a zis el și a adulmecat mai bine aerul.

Se înșela el sau în aer plutea ceva ciudat?

Dar Sai și Gyan păreau cufundați iar în ziare și bucătarul confundă tensiunea palpabilă a așteptării cu propria tensiune, fiindcă în dimineața respectivă tocmai primise două scrisori de la Biju. Îl așteptau sub o conservă goală de ton de sub pat, păstrate pentru sfîrșitul zilei, și toată seara savurase gîndul că le va citi. Își suflecă pantalonii și se îndepărtă cu umbrela în mînă, fiindcă începuse iar să plouă.

Sai și Gyan rămăseseră în salon cu ziarele în mîini și, pentru prima oară, singuri.

Rețeta lui Kiki de Costa: cartofii minune. Mîncărică specială cu carne. Fidea *fantaisie*, *fantaisie* cu sos și surprize și surprize din brînză.

Rețetele de înfrumusețare ale lui Fleur Hussein.

Concursul de chelii distinse de la Calcutta Gymkhana Club le adusese premii domnului Sunshine, domnului Moonshine și domnului Will Shine[1].

Ochii lor citeau de zor, însă gîndurile nu li se puteau supune unei asemenea discipline și în cele din urmă, incapabil să mai suporte această tensiune dintre ei pe care mai că o puteai tăia cu cuțitul, Gyan și-a lăsat ziarul

1. „Lumina soarelui", „Lumina lunii", „Voi lumina" (engl.).

pe masă cu zgomot, după care s-a întors brusc spre ea și i s-a adresat direct:

— Îți dai părul cu ulei?

— Nu, a zis Sai surprinsă. Niciodată.

Au urmat cîteva momente de tăcere.

— De ce? a întrebat el.

Oare era vreo problemă cu părul ei?

— Nu te aud... Plouă prea tare, a spus el, mutîndu-se mai aproape. Poftim?

— De ce?

— Lucește atît de tare, că așa am crezut.

— Nu.

— Pare foarte moale, a remarcat Gyan. Ți-l speli cu șampon?

— Da.

— De care?

— Sunsilk.

Ah, intimitatea insuportabilă a numelor de mărci și îndrăzneala întrebărilor!

— Ce săpun folosești?

— Lux.

— Săpunul vedetelor de cinema?

Însă erau prea speriați ca să poată rîde.

Iar tăcere.

— Și tu?

— Orice am prin casă. La băieți nu contează.

Nu putea să recunoască faptul că mama lui cumpăra săpun maro de casă, ce se vindea în piață în bucăți mari, dreptunghiulare, tăiate din blocuri de săpun și vîndute ieftin.

Întrebările deveniră și mai grele.

— Lasă-mă să-ți văd mîinile. Sînt atît de mici!

— Serios?

— Da.

Și le puse pe ale lui lîngă ale ei.

— Vezi?

Degete. Unghii.

— Hm! Ce degete lungi! Unghii mici. Dar, uite, ți le rozi.

Îi cîntări palma.

— E ușoară ca o rîndunică. Cred că oasele sînt goale pe dinăuntru.

Copleșită de un val de bucurie, își dădu seama că aceste cuvinte, ce țînteau precis la un lucru nenumit, păreau rostite intenționat, ca și cum Gyan s-ar fi gîndit la ele dinainte.

Cărăbușii anotimpului ploios, divers colorați, zburau în voie. Din fiecare gaură din podea apărea un șoarece parcă anume croit pentru ea – șoricei minusculi pentru găurile minuscule, șoareci mari pentru găurile mari –, iar termitele mișunau cu miile dinspre mobile, atît de multe încît, oriunde te uitai, pe mobilă, pe jos ori pe tavan, toate păreau că se mișcă.

Însă Gyan nu le vedea. Privirea lui era ea însăși un șoarece: dispăru în mîneca aceea cu floarea de beladonă a chimonoului lui Sai și-i ajunse la cot.

— E foarte ascuțit, comentă Gyan. Ai putea să tai pe cineva cu el.

Măsurară brațe și picioare. În clipa în care-i zări talpa...

— Hai să văd.

Își scoase propriul pantof, apoi șoseta roasă, a cărei vedere îl făcu să se rușineze pe loc, așa că o făcu iute ghemotoc și o vîrî în buzunar. În semiîntuneric, unul lîngă altul, examinară goliciunea acelor micuți tuberculi.

Ochii ei, remarcă el, erau extrem de seducători: imenși, umezi, plini de dramatism, captînd toată lumina din încăpere.

Însă nu se simți în stare să vorbească despre ei. Era mai ușor să se concentreze asupra lucrurilor ce îl mișcau mai puțin, să abordeze o perspectivă cît mai științifică.

Își lipi căușul palmei de creștetul ei...

— E plat sau bombat?

Cu un deget șovăitor, se aventură la drum pe arcada unei sprîncene...

Vai, nu-i venea să-și creadă cît curaj are! Avîntul ăsta îl făcu să continue și, datorită lui, nu luă aminte la spaima ce-l striga din urmă. Era un curaj ce venea de dincolo de el. Gyan își coborî degetul de-a lungul nasului fetei.

Din toate direcțiile se auzea sunetul apei: șiroaie grele la fereastră, răpăială ca de gloanțe în bananieri și pe acoperișul de tablă, un duruit ușor și greoi pe pietrele curții interioare, un gîlgîit înfundat în rigola ce înconjura casa ca șanțul unui castel. Mai era apoi sunetul *jhorei* repezi și al apei înecîndu-se în această apă, zgomotul burlanelor ce se revărsau în butoaiele cu apă de ploaie, butoaiele cu apă de ploaie ce dădeau pe dinafară, mușchiul verde ce absorbea apa cu sorbituri mici.

Cum vorbirea era din ce în ce mai imposibilă, alte gesturi intime erau tot mai posibile.

Și cînd degetul lui tocmai se pregătea să facă săritura de pe nasul lui Sai pe buzele ei perfect arcuite...

Fata sări în sus.

— Aaaaaa! strigă ea.

El crezu că văzuse un șoarece.

Însă nu era vorba de așa ceva. Era obișnuită cu șoarecii.

— Oooof! zise ea.

Nu mai putea rămîne nici măcar o clipă. Nu mai putea suporta furnicăturile pe care le simțise cînd degetul străin îi atinsese trupul și idila incipientă a cărei izbucnire se

prefigura vizibil. Și-a șters repede fața cu mîinile și și-a scuturat chimonoul, de parcă ar fi vrut să scape de orice amintire a acestei delicateți șovăielnice.

— Păi, noapte bună, a zis ea pe un ton oficial, luîndu-l pe Gyan prin surprindere. Apoi și-a croit drum spre ușă, punîndu-și un picior în fața altuia cu grija unui beți̦v, și a fost înghițită de întunericul milostiv, iar Gyan s-a uitat pustiit în urma ei.

Sai nu s-a mai întors.

Șoarecii, însă, da. Aveau o tenacitate ce-ți trezea admirația. Ai fi crezut că inimioarele lor fragile or să se facă bucăți, însă timiditatea le era înșelătoare. Frica lor nu avea memorie.

În patul lui suspendat ca un hamac pe arcuri rupte, cu apa prelingîndu-se de pe tavan peste tot în jur, judecătorul stătea țintuit sub mai multe straturi de pături mucede. Lenjeria lui de corp era întinsă pe lampă, la uscat, iar sub lampă îi stătea ceasul, pentru ca aburul să dispară de pe cadran – o stare tristă pentru omul civilizat. Aerul era străpuns de împunsături de umezeală, din cauza cărora aveai sentimentul că plouă și în casă, și totuși ele nu reușeau deloc să împrospăteze atmosfera. Era atît de densă, încît devenea înecăcioasă, un amestec urît mirositor, ca de drojdie, de spori și ciuperci, de lemn ars și rahat de șoareci, de kerosen și răcoare. Judecătorul se dădu jos din pat, ca să-și ia o pereche de ciorapi și o căciulă de lînă. Tocmai și le punea, cînd văzu silueta inconfundabilă a unui scorpion profilîndu-se temerară pe peretele murdar și se repezi la el cu un plici de muște, însă animalul îi simți prezența, se zbîrli tot, coada i se ridică și o luă la fugă. Dispăru în crăpătura dintre dușumea și capătul tencuielii.

— La dracu'! zise judecătorul.

Proteza dentară rînjea la el ca un schelet dintr-un borcan cu apă. Scotoci după un diazepam și îl luă cu o înghițitură de apă din partea de sus a borcanului, apă foarte rece, întotdeauna rece – căci apa din Kalimpong era de fapt zăpadă de pe Himalaia –, iar gingiile i se preschimbară în durere pură.

— Noapte bună, cotlețelul meu de oaie iubit, îi zise el lui Mutt cînd reuși să-și folosească iar limba.

Aceasta visa deja, însă lui – ah, slăbiciunea unui om în vîrstă! – nici măcar pilula nu reuși să-i expedieze gîndurile neplăcute, eliberate în timpul cinei, înapoi în găurile lor.

Cînd se afișaseră rezultatele examenului oral, constatase că modul în care se prezentase îi adusese o sută de puncte din cele trei sute necesare. Examenul scris îi mai îmbunătățise media și acum era al patruzeci și optulea pe listă, însă doar primii patruzeci și doi fuseseră admiși în ICS. Tremura din tot corpul, avea senzația că o să leșine și tocmai voia să se îndepărteze de acel loc, clătinîndu-se, cînd veni un individ cu un anunț suplimentar: se întocmise o nouă listă, în conformitate cu necesitatea de a indianiza administrația civilă. Mulțimea de studenți s-a năpustit în față și, printre cei ce se îmbulzeau și se împingeau, și-a zărit și el numele, Jemubhai Popatlal Patel, chiar în josul paginii.

Fără să se uite nici în dreapta, nici în stînga, cel mai proaspăt membru – deși nu tocmai bine primit – al sectei norocoșilor fugi acasă cu brațele încrucișate la piept și se băgă imediat în pat așa cum era, cu hainele pe el și chiar cu pantofii în picioare, și udă perna cu lacrimi. Lacrimile-i curgeau șiroaie pe obraji, îi înfundau nasul,

îi curgeau în cascadă pe gît, și Jemubhai constată că nu e în stare să-și controleze nervii suprasolicitați și distruși. Zăcu așa și plînse trei zile și trei nopți.

— James, îi ciocăni în ușă proprietăreasa. Te simți bine?

— Sînt doar obosit. Nu vă faceți griji.

— James?

— Doamnă Rice, zise el. Studentul e gata. A terminat toată școala.

— Felicitările mele, James, spuse generoasă femeia, gîndindu-se în sinea ei că se bucură.

Cît de progresistă, de îndrăzneață și de curajoasă era lumea! Niciodată nu înceta să o uimească.

Nu reușise primul pe listă, și nici al doilea. Însă reușise. Trimise o telegramă acasă.

„Rezultat neechivoc."

— Ce? întreba toată lumea. Ce înseamnă asta?

Suna ca și cum ar fi fost o problemă, pentru că toate cuvintele cu „ne" în față erau negative, după cum afirmau toți cei care știau cît de cît engleza. Însă apoi tatăl lui Jemubhai consultă un ajutor de magistrat și explodară de bucurie. Tatăl se preschimbă într-un rege ce se adresa supușilor săi, în vreme de vecinii, cunoștințele și chiar și străinii se revărsau în șuvoaie la el acasă pentru a mînca zaharicale însiropate, felicitîndu-l cu glasuri îmbibate de invidie.

La scurt timp după anunțarea rezultatelor, Jemuhbai, împreună cu cufărul lui, pe care scria „Domnul J.P. Patel, SS *Strathnaver*", pleca într-un taxi din casa de pe Thornton Road și se întorcea să fluture mîna în semn de rămas-bun, de dragul cîinelui cu ochi ce pofteau la plăcinta cu carne de porc. Acesta îl privea de la fereastră și

Jemubhai simți un ecou al vechii strîngeri de inimă pe care o avusese atunci cînd părăsise orașul Piphit.

Jemubhai, care trăise cu zece lire pe lună, se putea aștepta de-acum să fie plătit în următorii doi ani de stagiatură cu trei sute de lire pe an de către secretarul de stat pentru India. Găsise o locuință mai scumpă și mai aproape de universitate, pe care acum și-o putea permite.

Noua pensiune se lăuda că ar avea cîteva camere de închiriat și aici, printre ceilalți locatari, avea să-și găsească unicul prieten din Anglia: pe Bose.

Amîndoi aveau aceleași haine nepotrivite, veneau din același gen de cămăruțe aflate la marginea pămîntului și aveau același gen de cufăr de indian sărac. Din prima clipă în care se văzuseră, știuseră că sînt la fel, așa cum știuseră și că nu își vor dezvălui secretele în fața altora și nici măcar unul față de celălalt.

Exista totuși o deosebire unică, dar esențială, între ei. Bose era un optimist. Pentru el exista doar o singură direcție de urmat: înainte. Era chiar foarte îndîrjit și dinamic. „Capul sus, așa, privirea sus, fă-i praf, bărbia sus, așa, domnule, pînă la fund, ascultă la mine, că te-nvăț de bine!" Așa îi plăcea lui să spună. Străbăteau împreună, cu pași mici și stîngaci, fluviul înghețat pînă la Grantchester și luau ceaiul printre viespile atrase de petele de dulceață, așa cum se cuvenea, distrîndu-se (și nu prea) atunci cînd viespile grele le cădeau din zbor în poală, cu un bîzîit de baterie aproape descărcată.

Au avut mai mult noroc în Londra, unde au asistat la schimbarea gărzii de la Palatul Buckingham, i-au evitat pe ceilalți studenți indieni, adunați la Veeraswamy's, au mîncat în loc de asta plăcinta ciobanului și, în drum spre casă, au căzut de acord că Trafalgar Square nu era tocmai la înălțimea standardelor britanice de igienă – nu cu toți

acei porumbei care-și făceau nevoile nestingheriți, dintre care unul scăpase un găinat de culoarea masalei chiar pe Bose. Bose i-a arătat lui Jemubhai ce plăci să-și cumpere pentru gramofonul cel nou: Caruso și Gigli. Tot el i-a corectat și pronunția: *Jheelee,* nu *Giggly.* Yorks*her.* Edin*burrah.* Jane *Aae,* un cuvînt lăsat în aer și acoperit de vîntul de pe cîmpul cu iarbă-neagră al familiei Brontë, niciodată găsit și nici terminat – nu Jane *Aiyer,* cum zice un indian din sud. Împreună au citit *O scurtă istorie a artei occidentale, O scurtă istorie a filosofiei, O scurtă istorie a Franței* etc. O serie întreagă. Un eseu despre cum se construiește un sonet și despre variațiile formei. O carte despre sticlă și porțelan: Waterford, Salviati, Spode, Meissen și Limoges. S-au adîncit în studiul gogoșilor, al plăcintelor de orz, al dulcețurilor și al conservelor.

În acest fel judecătorul își lua pînă la urmă revanșa pentru confuziile sale timpurii. Stîngăciile sale erau acum înmănușate în ceva ce se numea „a-ți ține rangul", iar accentul îi era ascuns în spatele măștii tăcerii. Descoperi că începe să fie luat din greșeală drept ceea ce nu era – un bărbat demn. Această ținută accidentală deveni mai importantă decît orice alt lucru. Îi invidia pe englezi. Îi ura pe indieni. Se trudea să devină englez cu pasiunea urii, iar ceea ce urma să devină avea să stîrnească disprețul absolut al tuturor, englezi și indieni deopotrivă.

La sfîrșitul perioadei de stagiatură, judecătorul și Bose au semnat legămîntul de intrare în serviciul civil, au jurat să le dea ascultare Maiestății Sale și viceregelui, au adunat circulare ce dădeau informații de ultimă oră despre mușcăturile de șarpe și corturi și au primit lista cu ceea ce trebuiau să-și cumpere: bretele, cizme de călărie, rachetă de tenis, pușcă de calibrul doisprezece. Totul îi făcea să se simtă ca și cum ar porni într-o expediție de cercetași, una de mare anvergură.

În drumul spre casă, îmbarcat pe *Strathnaver*, judecătorul își savura supa de carne și citea *Cum să vorbești hindusa*, fiindcă fusese repartizat într-o regiune a Indiei a cărei limbă nu o cunoștea. Stătea singur, pentru că încă se simțea nelalocul lui în compania englezilor.

Nepoata judecătorului trecu pe lîngă ușa lui, intră în baie și auzi șuieratul lugubru – jumătate apă, jumătate aer – de pe țeava robinetului.

Sai își spălă picioarele cu apa ce se strînsese în găleată, însă uită de față, ieși, își aminti de față, intră înapoi și se întrebă de ce intrase oare, își aminti de dinți, puse periuța de dinți în buzunar, ieși iar, își aminti de față *și* de dinți, se înapoie, se spălă iar pe picioare, ieși din nou...

Se plimbă nervoasă încoace și-ncolo, își roase unghiile...

Se mîndrea că e în stare să facă față oricărei situații...

Cu excepția blîndeții.

Oare se spălase pe față? Se întoarse în baie și se mai spălă o dată pe picioare.

Bucătarul ședea cu o scrisoare în față. Hîrtia era acoperită cu valuri de cerneală albastră, iar fiecare cuvînt dispăruse, așa cum se întîmpla adesea în timpul musonului.

Deschise cea de-a doua scrisoare și găsi, reiterat, același fapt: el și fiul său erau despărțiți – la propriu – de un ocean. Apoi bucătarul își mută iar povara speranței de pe umerii acestei zile pe cei ai zilei viitoare, se băgă în pat, se lăsă pe pernă – bumbacul acesteia fusese înlocuit de curînd – și luă, în mod greșit, moliciunea acesteia drept seninătate.

În camera de oaspeți Gyan se întreba ce făcuse oare? Făcuse ce se cuvenea sau greșise? Oare ce curaj intrase

în inima-i nebună și-l stîrnise să depășească granițele bunei-cuviințe? Era din cauza puținului rom pe care-l băuse, din cauza mîncării ciudate. Nu putea fi adevărat și totuși era. Se simțea înspăimîntat și, în același timp, ușor mîndru. *„Ai yai yai ai yai yai"*, își spuse el.

Toți cei patru locatari ai casei stăteau cu ochii deschiși în timp ce afară ploaia și vîntul suflau cu putere și făceau lucrurile să se ciocnească unele de altele, copacii gîfîiau și oftau, iar fulgerul desfăcu fără pic de rușine fermoarul cerului deasupra casei Cho Oyu.

Nouăsprezece

— Biju! Hei, omule!

Era Saeed Saeed, îmbrăcat într-un mod ciudat, cu o pijama albă *kurta*, cu ochelari de soare la ochi, lanț de aur, pantofi cu talpă lată și codițele afro legate la spate în coadă de cal. Plecase de la Banana Republic.

— Șeful meu. Jur că mă tot apucă de fund. Oricum, continuă Saeed, m-am însurat.

— Ești însurat?

— Da, omule.

— Cum de te-ai însurat???

— De distracție.

— *De distracție?*

— De distracție. Așa, din senin, ăia îmi cer cartea verde. Zic c-au uitat să mi-o ceară cînd m-au angajat. Așa că o întreb: Vrei să te măriți cu mine pentru acte?

„E dusă cu pluta", au zis toți cei care lucrau la restaurant alături de el, la bucătărie, și de ea, care era chelneriță. „E o descreierată."

Dulce descreierată. Inima ca o prăjitură. S-a dus la primărie cu Saeed – smoching închiriat, rochie înflorată – și a zis „Da", sub steagul roșu-alb-albastru.

Acum exersau pentru interviul de la INS:

— Ce fel de lenjerie de corp poartă soțul dumneavoastră, ce fel de pastă de dinți preferă soția dumneavoastră?

Dacă aveau cea mai mică suspiciune, vă despărțeau – soțul într-o cameră, soția în alta – și vă puneau aceleași

întrebări, încercînd să vă prindă cu minciuna. Unii ziceau că trimit și spioni care să verifice. Alții ziceau că nu-i adevărat – INS-ul nu are nici timp, nici bani pentru așa ceva.

— Cine cumpără hîrtia igienică?

— Eu, omule, eu! Cît mai moale. Ar trebui să vezi *cîtă* consumă. La fiecare două zile mă duc la Rite Aid.

— Dar o lasă părinții? a întrebat Biju.

Nu-i venea să creadă.

— A, păi ei MĂ IUBESC! Mama ei MĂ IUBEȘTE, MĂ IUBEȘTE.

Fusese la ei acasă, unde dăduse peste o familie de hippioți cu părul lung din Vermont, care se hrăneau cu *pita*[1] cu usturoi și *baba ghanoush*[2]. Îi compătimeau pe toți cei care mîncau altceva decît mîncare maronie, organică, neambalată și neprocesată. Saeed, căruia îi plăcea ca totul să fie alb – orez alb, pîine albă, zahăr alb –, fusese silit să se alăture cățelei familiei, care-i împărtășea disprețul pentru burgerul de brustur, supa de urzică, laptele de soia și tofu – „E dependentă de porcăriile de la fast-food" –, cît au stat pe bancheta din spate a mașinii bunicii, pictată în culorile curcubeului, pîr-pîr, pîr-pîr, pînă la Burger's Bun. Și iată-i pe amîndoi, pe Saeed și pe Buckeroo Bonzai, cu doi BigBoyBurgeri abia încăpîndu-le în gurile rînjind de fericire în fotografia făcută pentru albumul de familie cu care va merge la INS. I-l arătă lui Biju, scoțîndu-l din noua lui servietă, cumpărată special pentru a transporta aceste documente importante.

— Îmi plac foarte mult pozele, l-a asigurat Biju.

---

1. Pîine turcească.
2. Piure de vinete cu *tahini* (pastă de semințe de susan măcinate), ulei de măsline, lămîie și usturoi.

Mai erau acolo fotografii cu Saeed și familia la festivalul de teatru Bread & Puppet, pozînd cu păpușa tipului celui rău de la asigurări, Saeed făcînd turul fabricii de brînză Grafton, Saeed lîngă grămada de bălegar, ținînd-o de talie pe bunica fără sutien pe sub rochia ei lungă și lălîie de vară și cu părul înspicat de la subsuoară zburlit în toate direcțiile.

O, Statele Unite sînt o țară minunată! O țară minunată! Iar oamenii ei sînt cele mai încîntătoare ființe din lume. Cu cît le povestea mai multe despre familia lui din Zanzibar, despre actele lui de identitate contrafăcute, despre cum făcuse rost de un pașaport pentru Saeed Saeed și de unul pentru Zulfikar, cu atît mai fericiți erau. Stăteau treji pînă tîrziu în noaptea dementă din Vermont, plină de stele căzătoare și îi înveselea. Orice act de subversiune împotriva guvernului S.U.A. ar fi vrut să întreprindă, ei erau fericiți să-l ajute.

Bunica a scris o scrisoare la INS pentru a-i asigura că Zulfikar din Zanzibar era un nou membru, unul bine-venit – nu, mai mult decît atît, unul foarte îndrăgit al vechiului clan Williams de pe *Mayflower*.

Saeed îl bătu pe Biju pe spate.

— Ne mai vedem, zise el și plecă pentru a exersa sărutul pentru interviu. Trebuie să arate cît mai firesc, ca să nu intre la bănuieli.

Biju își continuă drumul, încercînd să le zîmbească cetățencelor americane.

— Bună, bună.

Însă ele abia dacă se uitau la el.

Bucătarul se întoarse la poștă.

— Udați scrisorile. Nu aveți grijă de ele.

— *Babaji*, uită-te și tu afară! Cum să le păstrăm uscate? E peste puterile omului. Se udă cînd le transferăm din dubă în birou.

A doua zi:

— A venit poșta?

— Nu, nu, drumurile sînt închise. Azi n-avem nimic. Poate că se deschide drumul după-masă. Întoarce-te mai tîrziu.

Lola încerca isterizată să sune din cabina STD[1], fiindcă era ziua lui Pixie.

— Cum adică nu merge? Că de o săptămînă nu merge!

— De o lună nu merge, o corectă un tînăr aflat și el la rînd, care însă avea un aer mulțumit. Au căzut microundele, le explică el.

— Ce?

— Microundele.

Se întoarse către ceilalți, ca pentru a-i întări spusele.

— Da, ziseră aceștia, încuviințînd. Erau cu toții femei și bărbați ai viitorului.

Tînărul se întoarse spre ea:

— Da, satelitul de pe cer, arătă el în sus. A căzut.

Și arătă apoi spre podeaua plebee, cu betonul cenușiu mînjit de noroiul local.

Nici telefonul, nici scrisorile nu mai puteau pătrunde. Lola se ciocni cu bucătarul, își vărsară oful unul altuia o clipă, apoi el se duse la măcelar, iar ea plecă să cumpere niște spray Baygon și niște pliciuri pentru insecte. În

1. *Subscriber trunk* (sau *toll*) *dialing*, sistemul britanic de convorbiri interurbane fără operator uman, pe bază de coduri regionale, acum ieșit din uz în Marea Britanie, dar încă folosit în India, Republica Irlanda și Australia. Termenul echivalent utilizat în S.U.A. și Canada este *direct distance dialing*.

fiecare zi a acestui sezon fecund zeci de sufletele își dădeau viețile – și așa efemere – din cauza otrăvurilor Lolei. Țînțari, furnici, termite, miriapozi, centipezi, păianjeni, larve, cărăbuși... Și totuși ce conta? În fiecare zi alte mii se năsteau, luîndu-le locul... Națiuni întregi apăreau curajoase peste noapte.

Douăzeci

Gyan și Sai. La răstimpuri, cînd ploaia se oprea puțin, își măsurau urechile, umerii și cavitățile toracice.

Claviculele, genele și bărbiile.

Genunchii, călcîiele și tălpile.

Flexibilitatea degetelor de la mîini și de la picioare.

Pometii, gîturile, bicepșii, micile detalii ale articulațiilor.

Venele verzui și movulii.

Cea mai uimitoare expunere a limbii: după lecțiile prietenei ei de la mînăstire, Arlene, Sai își putea atinge nasul cu limba și i-o demonstră lui Gyan.

El putea să miște din sprîncene, să-și facă țeasta să pară că alunecă pe gît de la stînga la dreapta, apoi iar la stînga, ca un dansator Bharat Natyam, și să stea în cap.

Din cînd în cînd ea își amintea cîte una dintre observațiile delicate pe care le făcuse în timpul propriilor incursiuni în fața oglinzii și care îi scăpaseră lui Gyan din cauza noutății peisajului pe care abia începea să-l exploreze. Era – cum Sai o știa prea bine – o chestiune de educație să înveți cum să te uiți la o femeie, iar fata era îngrijorată la gîndul că s-ar putea ca Gyan să nu fie conștient de norocul pe care îl are.

Lobii urechilor ei, acoperiți de puf fin, ca frunzele de tutun, moliciunea părului ei, pielea transparentă de pe interiorul încheieturii mîinii ei...

Pomeni de aceste omisiuni ale lui în timpul vizitei următoare. Își întinse spre el părul cu zelul unui negustor de șaluri:

— Vezi... pipăie. E ca mătasea?

— Ca mătasea, confirmă el.

Urechile și le expuse ca pe niște articole scoase de sub tejghea și puse în fața unui client cunoscător într-una din prăvăliile cu mărfuri exotice ale orașului, însă atunci cînd Gyan încercă să compare adîncimea ochilor ei cu ochii lui, privirea fetei se dovedi prea alunecoasă ca să-i facă față; o prinse și apoi îi scăpă, o apucă din nou și o scăpă iar, pînă cînd lunecă și se ascunse din nou.

Jucară astfel jocul sentimentelor, atingînd, retrăgîndu-se, aţîţînd, fugind... Cît de încîntătoare era falsa premisă a unui studiu obiectiv și cît de miraculos le înghițea oră după oră! Însă pe măsură ce eliminau lucrurile ușor de dezvelit și tărîmurile epuizate, porțiunile neexaminate ale anatomiilor lor sugerau un potențial mai sever distilat și situația ajungea din nou în aceeași prăpastie disperată a zilelor cînd ședeau cu geometria cea dușmănoasă în față.

În sus, pe oasele șirei spinării.

Stomacul și buricul...

— *Sărută-mă!* o imploră el.

— Nu! spuse ea, încîntată și îngrozită.

N-avea să se lase atît de ușor.

Of, dar niciodată nu fusese în stare să suporte suspansul!

O burniță fină desenă o elipsă pe acoperișul de tablă...

Auzeau cum se scurg clipele și în cele din urmă, Sai nu mai suportă. Închise ochii și-i simți buzele îngrozite lipite de ale ei, încercînd să se muleze perfect pe forma lor.

Peste o săptămînă sau două uitaseră deja de orice rușine, precum cerșetorii, și cereau din ce în ce mai mult.

— Nasul?

Gyan îl sărută.

— Ochii?

Ochii.

— Urechile?

Urechile.

— Obrazul?

Obrazul.

— Degetele de la mîini.

Unu, doi, trei, patru, cinci.

— Cealaltă mînă, te rog.

Zece sărutări.

— Degetele de la picioare?

Legau cuvîntul, obiectul și afecțiunea într-o recuperare a copilăriei, o confirmare a întregului, ca la începuturi...

Brațe, picioare, inimă...

Se încredințau unul pe celălalt că fiece părticică a corpului lor se afla exact acolo unde trebuia să fie.

Gyan avea douăzeci de ani, Sai avea șaisprezece și la început nu acordară prea mare atenție evenimentelor de pe colina din jur, afișelor din piață, ce făceau referire la vechi nemulțumiri, sloganurilor scrijelite și pictate pe pereții laterali ai clădirilor guvernamentale și ai prăvăliilor. „Nu avem țară", scria acolo. „Mai bine murim decît să trăim ca niște sclavi", „Sîntem exploatați cu acordul Constituției. Dați-ne înapoi țara pe care ați făcut-o cadou Bengalului!" Pe partea opusă a drumului, cît ținea acesta, sloganurile insistau și se multiplicau, centrîndu-se în jurul subiectului măsurilor de urgență impuse de alunecările de teren și luptîndu-se să-și facă loc printre mesajele de tipul

„Mai bine mai tîrziu decît niciodată", „Dacă ești căsătorit, nu flirta cu viteza" sau „E riscant să bei whisky", ce licăreau pe lîngă tine atunci cînd ieșeai cu mașina din oraș, luînd-o spre Teesta.

Chemarea se repeta de-a lungul drumului spre zona în care se afla tabăra militară și începea să se audă din senin în cele mai neașteptate locuri, dinspre stîncile uriașe, mărginind potecile înguste ce traversau muntele, asemeni unei rețele de vene, dinspre trunchiurile copacilor, printre colibe din bambus și lut, cu grămezi de știuleți de porumb uscîndu-se sub acoperișurile verandelor, printre steaguri de rugăciune fluturînd pe cer și porci grohăind în cocinele din spatele locuințelor. Dacă urcai perpendicular pe cer și ajungeai, cu respirația tăiată, pe vîrful dealului Ringkingpong, vedeai cuvîntul „ELIBERARE!" scrijelit pe baraj. Cu toate acestea, o vreme nimeni n-a știut încotro o vor lua lucrurile și totul a fost considerat o acțiune oarecare a vreunui grup de studenți și agitatori. Într-o zi însă cincizeci de băieți, membri ai aripii tinere a GNLF[1], s-au adunat și au jurat la Mahakaldara să lupte pînă la moarte pentru crearea unei patrii, Gorkhaland. După aceea au coborît în pas de marș pe străzile din Darjeeling și au înconjurat piața și mallul. „Gorkhaland pentru *gorkhas*! Noi sîntem armata de eliberare." Cei cărora li se adresau erau negustorii de ponei și poneii lor, proprietarii magazinelor de suveniruri, chelnerii de la Glenary's, Planter's Club, Gymkhana și Windamere, care i-au privit cum își flutură cuțitele *kukri* scoase din teacă și sfîșie cu lamele lor ascuțite ceața fină ce acoperea soarele jilav. Și, la foarte scurt timp după aceea, toată lumea a început să utilizeze cuvîntul *insurgență*.

1. Frontul Național de Eliberare Gorkha.

Douăzeci și unu

— Au oarece dreptate, a zis Noni. Poate nu în totalitate, dar aș zice că au dreptate în proporție de jumătate pînă la trei sferturi.

— Prostii!

Lola flutură din mînă, desconsiderînd părerea surorii ei.

— Nepalezii ăia or să tăbărască acum pe toți străinii, și mai ales pe noi, *bongii*[1]. Cine știe de cînd pun asta la cale! Iată-le visul împlinit. Or să se întîmple tot soiul de atrocități, după care or s-o șteargă veseli peste granită, pentru a se ascunde în Nepal. Foarte convenabil.

Și-l imagină pe paznicul lor, Budhoo, cu radioul ei BBC și cu cutitul ei de prăjituri din argint, trăind boierește la Katmandu împreună cu alți *kanchas* sau *kanchis*, cu tot cu prăzile lor.

Se aflau în salonul de la Mon Ami și tocmai beau un ceai după orele de meditație ale lui Sai.

Prin fereastră se vedea o scenă opacă, cu un iz ușor folcloric: linia cenușie a muntelui și a cerului, șirul alb al vitelor părintelui Booty pe creasta unui deal, cerul zărindu-se printre picioarele acestora în forme pătrățoase.

---

1. Populație din zona Golfului Bengal.

În casă era aprinsă lampa și lumina ei roșiatică se revărsa asupra farfuriei cu rulade cu cremă, iar într-o glastră erau tuberoze. Mustafa se sui în poala lui Sai, iar ea se gîndi cum, în timpul idilei cu Gyan, începuse să vadă pisicile cu alți ochi. Fără să se sinchisească de agitația politică din piață, Mustafa își vedea cu hotărîre de plăcerile lui, lipindu-se de coastele fetei, pentru a găsi un os de care să-și frece bărbia.

— Ideea asta cu crearea unui stat nou, a continuat Lola, e cea mai mare greșeală pe care a făcut-o prostul ăla de Nehru. După regulile lui, orice grup de idioți se poate ridica să ceară un stat nou și să-l și obțină. Cîte or să tot apară așa? De la cincisprezece am ajuns la șaisprezece, de la șaisprezece la șaptesprezece, de la șaptesprezece la douăzeci și două...

Desenă cu degetul o linie deasupra urechii și făcu rotocoale, în aer pentru a arăta ce părere are despre această sminteală.

— Și, dacă vrei să știi ce cred eu, a mai zis femeia, totul a început cu Sikkimul. Nepalezii au jucat un joc murdar, după care au început să le vină tot felul de idei mărețe, iar acum sînt convinși că o pot face din nou. Înțelegi, Sai?

Oscioarele lui Mustafa păreau că se topesc sub mîngîierea lui Sai și motanul se rostogoli pe genunchii ei, căzut în transă, cu ochii închiși, ca un mistic căruia nu-i pasă de o religie sau alta, de o țară sau alta, ci doar de *senzația* lui din acea clipă, singura care contează.

— Da, spuse Sai absentă.

Auzise povestea de atîtea ori: Indira Gandhi manipulase populația, obținînd plebiscitul, și toți nepalezii care inundaseră Sikkimul votaseră împotriva regelui. India înghițise regatul de culoarea nestematelor, ale cărui dealuri

albastre se zăreau în depărtări, locul de unde veneau portocalele acelea minunate și romul Black Cat, obținut de ei prin contrabandă, prin intermediul maiorului Aloo. Unde mînăstirile se clătinau precum păianjenii în fața piscului Kanchengjunga, atît de apropiat încît călugării dădeau impresia că dacă ar întinde mîna, ar atinge zăpada. Țara aceea părea ireală – atît de plină de legende despre călătorii plecați să caute Shangri-La –, încît se dovedi extrem de ușor de distrus.

— Dar trebuie să încerci să vezi lucrurile din perspectiva lor, o contracară Noni. Mai întîi nepalezii au fost dați afară din Assam, pe urmă din Meghalaya, după care regele Bhutanului a început să tune și să fulgere împotriva...

— Imigrației ilegale, spuse Lola. Își luă o ruladă cu cremă. Fată *obraznică*! se critică ea, cu un glas în care se distingeau bucuria și pofta.

— Evident, nepalezii sînt îngrijorați, zise Noni. Cei mai mulți dintre ei sînt aici de mai multe generații. De ce să n-aibă școli în nepaleză?

— Fiindcă după asta or să vrea să-și facă și un stat propriu. Mișcare separatistă aici, mișcare separatistă dincolo, teroriști, gherile, insurgenți, rebeli, agitatori, instigatori, care învață toți unii de la alții, firește. Nepalezii au fost încurajați de *sikhi* și de Kalistanul lor, de ULFA[1], NEFA[2], PLA[3], de Jharkhand, Bodoland, Gorkhaland, de Tripura, Mizoram, Manipur, Caşmir, Punjab, Assam...

Sai își aminti cum se preschimbase în apă sub atingerea lui Gyan, cum îi simțise degetele urcîndu-i și coborîndu-i pe piele, pînă cînd, într-un final, nu mai știuse care e pielea ei și care e atingerea lui.

---

1. Frontul Unit de Eliberare a Assamului.
2. Organizația pentru Frontiera de Nord-Est.
3. Armata de Eliberare a Poporului.

Nechezatul nazal al porții.

— Bună ziua, bună ziua! zise doamna Sen, vîrîndu-și nasul ca un cioc de pasăre pe ușa crăpată. Sper că nu vă deranjez. Tocmai treceam prin zonă și v-am auzit glasurile. A, ia uite, prăjiturele și tot tacîmul...

Cînd era fericită, scotea mici sunete amestecate, de pasăre și șoarece.

Lola:

— Ai văzut scrisoarea aia pe care i-au trimis-o reginei Angliei? Gorbaciov și Reagan? Apartheid, genocid, grija față de Pakistan, cum ne-au uitat pe noi, jugul colonial, Nepalul sfîrtecat... Cînd au fost Darjeeling și Kalimpong ale Nepalului? Știe toată lumea că Darjeeling a fost luat de la Sikkim și Kalimpong de la Bhutan.

Noni:

— Nu se prea pricep să traseze granițe nenorociții ăștia de englezi.

Doamna Sen se băgă și ea în discuție:

— N-au avut unde să exerseze, că peste tot în jurul lor e apă. Ha, ha!

Cînd, în cele din urmă, încercau să se desprindă unul de celălalt în acele după-amiezi de pură indolență petrecute împreună, căci Gyan și Sai se contopiseră precum niște calupuri de unt, cît de greu le era să se răcească iar și să se recompună în două ființe separate!

— Pakistan! Acolo e problema, a zis doamna Sen, sărind la unul din subiectele sale preferate, asupra cărora avea deja propriile ei convingeri și păreri, cizelate în decursul timpului, făcute pachet și gata să fie introduse cumva într-o conversație. Primul infarct al țării noastre. Și nu, nu s-a vindecat niciodată...

Lola:

— Problema e granița, poroasă ca un burete. Aia e. Nu știi unde-i una și unde-i alta, care e Nepalul indian și care Nepalul Nepal. Și pe urmă, *baba*, ce se mai înmulțesc și nepalezii ăștia!

Doamna Sen:

— Ca musulmanii.

Lola:

— Nu ca musulmanii *de la noi*!

Doamna Sen:

— Oamenii ăștia nu știu să se controleze. E dezgustător.

Noni:

— Toată lumea se înmulțește. Peste tot. Nu poți să dai vina pe unii și să nu-i vezi și pe ceilalți.

Lola:

— *Lepchas* nu se înmulțesc, ci dispar. Adevărul e că ei sînt primii care ar trebui să aibă pretenții la acest pămînt și nimeni nici măcar nu pomenește de ei.

După care se gîndi mai îndelung și continuă:

— Nu zic că ei sînt chiar fără de prihană. Uite, de pildă, împrumuturile pe care le-a dat guvernul pentru ca ei să facă mai multe ferme de porci. „Proiectul de revigorare a ocupațiilor tradiționale." N-au făcut nici măcar una, deși, firește, cu toții au înaintat petiții frumos scrise, în care arătau măsurătorile făcute pentru troace, costul hranei porcilor și cel al antibioticelor – și au primit banii imediat, foarte prompt...

Doamna Sen:

— Sînt mai mulți musulmani în India decît în Pakistan. Se pare că preferă să se înmulțească aici. Știi, Jinnah ăla mînca la micul dejun ouă și costiță în fiecare dimineață și bea whisky în fiecare seară. Ce fel de nație de musulmani mai e și asta? Și de cinci ori pe zi se reped cu rugile la

Dumnezeu. Dar de ce să te miri? adăugă ea, vîrîndu-și un deget în gură și scoțîndu-l cu un pocnet surd. Cine să se mai mire, cu Coranul ăla al lor? N-au altă opțiune decît să fie cu două fețe.

Raționamentele – după cum știau foarte bine, pentru că o auziseră de atîtea ori înainte – reprezentau un stîlp de temelie al credinței hinduse, iar raționamentul de față era următorul: Coranul era atît de strict, încît învățăturile lui depășeau puterea omenească. Prin urmare, musulmanii erau obligați să facă una și să spună alta: beau, fumau, mîncau carne de porc, se duceau la prostituate, după care negau c-ar fi făcut așa ceva.

Spre deosebire de hinduși, care nu aveau nevoie să nege.

Lolei nu-i pică prea bine conversația și-și bău ceaiul mult prea fierbinte. Toată lamentația asta despre rata natalității la musulmani era vulgară și nepotrivită pentru clasa socială a cititorilor de Jane Austen, iar Lola își dădu seama și că vorbele doamnei Sen îi oglindesc propria poziție referitoare la nepalezi, care nu era un stereotip atît de clar, astfel că părea o prejudecată cu totul diferită.

— Cu musulmanii e altă treabă, zise ea înțepată. Ei erau deja aici. Nepalezii au venit peste ei și au preluat controlul asupra țării. Religia e problema.

Doamna Sen:

— Același lucru se întîmplă și în cazul culturii musulmane... Au venit din altă parte, din Babar și așa mai departe... Și au rămas aici, unde toarnă copii. Nu le acuz pe femei – bietele de ele –, ci pe bărbați – și-au luat cîte trei, patru neveste așa, fără nici un pic de rușine.

Începu să chicotească.

— Adevărul e că n-au nimic altceva de făcut. Fără curent și televizor, va exista întotdeauna problema asta...

Lola:

— Vai, doamnă Sen, iar deviați discuția! Nu despre asta vorbeam!

Doamna Sen a ciripit veselă „Ha, ha, ha!" și și-a pus pe farfurie încă o ruladă cu cremă, făcînd un gest elaborat cu mîna.

Noni:

— Ce mai face Mun Mun?

Însă nici nu apucă să termine întrebarea, că își și dori să n-o fi pus, pentru că în mod sigur avea s-o zgîndărească pe Lola, și iar trebuia să-și petreacă toată seara reparînd răul făcut acum.

Doamna Sen:

— A, o tot roagă, se roagă întruna de ea *cu cerul și pămîntul* să-și ia cartea verde! Dar ea zice „Nu, nu!". Nu fi prostuță, accept-o, ce-ai de pierdut? Dacă ți-o *oferă*, dacă te imploră s-o iei... Cîți n-ar ucide pentru așa ceva... Prostuță, nu-i așa? Ce țară fruu-moa-să. Ca să nu mai zic cît sînt de organizați.

Surorile o priviseră întotdeauna de sus pe doamna Sen, ca pe o persoană de calibru inferior. Se lămuriseră în această privință cu mult înainte ca fiica ei să se stabilească într-o țară în care pe borcanul de dulceață scria „Smuckers" în loc de „Rețetă aprobată de Maiestatea Sa regina" și înainte să se angajeze la CNN, fapt care a făcut din ea rivala directă a lui Pixie de la BBC. Asta s-a întîmplat din cauză că doamna Sen pronunța cuvîntul *potato* „*POE*tatto" și „tomato" „*TOE*matto" și din cauza zvonului că pe vremuri își cîștigase existența plimbîndu-se pe scuter de la o ușă la alta și vînzînd mărfuri confiscate de vama aeroportului Dum Dum mamelor ce le strîngeau zestre fiicelor lor și cumpărau diverse lucruri de pe piața neagră, pentru a le spori șansele de măritiș.

Lola:

— Dar nu ți se par niște oameni mult prea simpli?

Doamna Sen:

— Fără rețineri, fără inhibiții... Ce mai, foarte prietenoși!

— Din cîte am înțeles eu, prietenia lor e una fățarnică și nu înseamnă nimic.

— E mai bine ca în Anglia, *ji*, unde te rîd pe la spate...

Poate că Anglia și America nu știau că se află într-un război pe viață și pe moarte și că acest război era dus în numele lor de două văduve cu limba ascuțită din Kalimpong.

— Mun Mun n-are nici o problemă în America. Acolo nimănui nu-i pasă de unde ești...

— Mă rog, dacă dumitale ți se pare că ignoranța poate fi numită libertate... Și nu-mi spune că nu-i pasă nimănui. Știe toată lumea, a zis Lola apăsat, de parcă ar fi fost un lucru ce o afecta direct, cum se poartă cu negrii.

— Măcar ei cred că poți să fii fericit, *baba*.

— Și genul de patriotism pe care-l practică transformă maimuța în măgar *phata-phat*[1]. Dă-le doar un crenvurșt pe băț și imediat încep să fluture steagul și...

— Și ce-i rău în a te simți bine...?

— Spune-ne ce mai e nou, Sai, se rugă Noni, încercînd disperată să schimbe iar subiectul. Haide, înveselește-ne. Măcar la atîta lucru ar trebui să fiți buni voi, tinerii.

— Nu-i nimic nou, minți Sai și se înroși instantaneu, gîndindu-se la ea și la Gyan.

Timpul petrecut în compania lui sporise senzația de fluiditate pe care o simțise mai demult în fața oglinzii,

1. Gol pușcă.

acea reducție la o formă maleabilă și nesfîrșita posibilitate de a se reinventa.

Cele trei femei îi aruncară o privire tăioasă. Fata părea cu mintea în altă parte, nu-i puteau deslușI cum trebuie expresia de pe chip și se foia ciudat pe scaun.

— Ei, reluă Lola, redirecționîndu-și frustrarea dinspre doamna Sen, și n-ai nici un prieten? De ce nu, de ce nu? Pe vremea noastră eram atît de pline de inițiativă! Întotdeauna reușeam să ne ferim, să nu știe mama și tata ce facem.

— Las-o în pace. E o fată bună, zise Noni.

— Mai bine s-o facă acum, spuse doamna Sen, luîndu-și un aer misterios. Dacă aștepți prea mult, pe urmă te apucă pandaliile. Așa i-am spus și lui Mun Mun.

— Poate că ai paraziți, zise Lola.

Noni scotoci printr-un castron plin cu flecuștețe și scoase din el o folie de pastile.

— Uite... ia o pastilă împotriva paraziților. Le-am cumpărat pentru Mustafa. L-am prins că se freca de zor cu fundul de podea. Semn clar.

Doamna Sen se uită la tuberozele de pe masă.

— Știi, zise ea, e suficient să pui doar cîteva picături de colorant alimentar și poți să-ți faci florile în ce culoare vrei: roșii, albastre, portocalii... Cu ani în urmă ne distram foarte tare la petreceri cu așa ceva.

Sai încetă să-l mai mîngîie pe Mustafa, iar motanul, înciudat, o mușcă.

— Mustafa! îl avertiză Lola. Dacă nu te porți frumos, te facem chebab de pisică!

Douăzeci și doi

Brigitte's era un restaurant tot numai oglinzi, din cartierul financiar al New Yorkului, astfel încît cei de la mese să poată observa cu exactitate, în timp ce mîncau, ce ființe demne de toată invidia sînt. Localul fusese numit după cîinele proprietarului, cea mai înaltă și mai plată creatură din lume. N-o puteai vedea cum trebuie decît dintr-o parte, ca pe o foaie de hîrtie.

Dimineața, în timp ce Biju și restul personalului începeau să se agite în jur, proprietarii, Odessa și Baz, beau *darjeeling* marca Tailors of Harrowgate la o masă din colț. India colonială, India liberă – ceaiul era același, însă parfumul romantic îi dispăruse și se vindea mai bine împreună cu imagini din trecut. Beau ceai și citeau conștiincioși împreună *New York Times*, inclusiv știrile internaționale. Era copleșitor.

Foști sclavi și băștinași. Eschimoși și locuitori ai Hiroshimei. Indieni din Amazonia și indieni *chiapa*, indieni chilieni, americani și indieni indieni. Aborigeni australieni, guatemalezi și columbieni, brazilieni și argentinieni, nigerieni, birmanezi, angolezi, filipinezi, indonezieni, liberieni, dayaci, papuași din Noua Guinee, sud-africani, irakieni, iranieni, turci, armeni, palestinieni, guyano-francezi, guyano-olandezi, surinamezi, sierra leonezi, malgași, senegalezi, maldivieni, srilankezi, malaezi, kenyeni, panamezi, mexicani, haitieni, dominicani, costaricani, congolezi, mauritani,

marshallezi, tahitieni, gabonezi, beninezi, malienezi, jamaicani, botswanezi, burundezi, sudanezi, eritreeni, uruguayeni, nicaraguani, ugandezi, ivorieni, zambieni, guineobissauani, camerunezi, laoțieni, zairezi se năpustesc asupră-ți, strigînd împotriva colonialismului, împotriva sclaviei, împotriva companiilor miniere, împotriva companiilor bananiere, a companiilor petroliere, împotriva spionului CIA infiltrat printre misionari, strigînd împotriva lui Kissinger, care le-a ucis tatăl, și de ce nu ștergeți cu buretele datoriile lumii a treia; strigau Lumumba și Allende sau, de cealaltă parte, Pinochet și Mobutu; mai spuneau de ceva lapte contaminat de la Nestlé, de Agent Orange[1], de implicarea în afaceri dubioase a firmei Xerox. Banca Mondială, ONU, FMI, totul administrat de albi. În fiecare zi vezi în ziare o chestie din asta!

Nestlé și Xerox erau companii extrem de respectabile, coloana vertebrală a economiei, iar Kissinger măcar era patriot. Statele Unite erau o țară tînără, construită pe principii solide, deci cum era posibil să aibă atîtea datorii de achitat?

Gata. Destul.

Afacerile erau afaceri. Dacă nu ajungea untul, puteai să rămîi cu pîinea goală. Cel mai puternic cîștigă și rămîne cu untul.

— Legea naturii, i-a spus Odessa lui Baz. Închipuie-ți cum ar fi să mă apuc acum să zic „Acum nu știu cîte mii de ani, neanderthalienii au ieșit din pădure și mi-au

1. Porecla dată unui puternic erbicid și exfoliant folosit de armata americană în timpul războiului din Vietnam, cel mai folosit dintre erbicidele cunoscute drept „rainbow herbicides", despre care se spune că ar afecta sănătatea celor expuși la el prin eliberarea de dioxine.

atacat familia cu un os uriaș de dinozaur, iar acum e timpul să mă răzbun". Două dintre primele cratițe de fier, prietene, o fată dințoasă rău din primele zile ale agriculturii, cînd oamenii aveau molari imenși, și patru mostre din primele soiuri de cartofi pe care, accidental, și le dispută acum Chile și Peru.

Odessa era foarte ageră la minte. Baz era mîndru de stilul ei cosmopolit și îi plăcea cum îi stă cu ochelarii ei micuți, cu ramă subțire. La un moment dat fusese șocat să le audă din întîmplare pe niște prietene de-ale ei zicînd că Odessa are inima neagră ca smoala, însă făcuse tot posibilul să le uite vorbele cît mai iute.

— Albii! i-a zis lui Biju în bucătărie Achootan, un coleg spălător de vase. Rahat! Măcar țara asta e mai bună decît Anglia, a continuat el. Măcar aici există ipocrizie. Toți sînt convinși că sînt buni la suflet și te mai lasă să respiri. Acolo strigau după tine pe stradă în gura mare „Întoarce-te de unde ai venit!".

Achootan stătuse opt ani la Canterbury și răspunsese cu o frază pe care Biju avea să o mai audă de multe ori de acum încolo, pentru că o repeta de cîteva ori pe săptămînă: „Tatăl tău a venit în țara *mea* și mi-a luat pîinea de la gură, așa că acum am venit eu în țara *ta*, să-mi iau pîinea înapoi."

Achootan nu voia cartea verde din același motiv ca Saeed. El o voia drept răzbunare.

— De ce o vrei dacă nu-ți place aici? îi spusese Odessa furioasă lui Achootan atunci cînd bărbatul îi ceruse să garanteze pentru el.

Ei bine, o voia. Toată lumea o voia, indiferent dacă locul îi plăcea sau îl ura. Uneori, cu cît urăști mai tare un lucru, cu atît ți-l dorești mai mult.

Asta nu înțelegeau ei.

Restaurantul servea un singur meniu: cotlet, salată, cartofi prăjiți. Era adeptul simplității ca însușire superioară a claselor înstărite.

Vacă sfîntă[1]. Vacă nesfîntă. Biju știa că orice întrebări ar fi avut, era mai bine să și le țină pentru el. La ora prînzului și a cinei locul se umplea cu oameni de afaceri în costume identice, între douăzeci și treizeci și ceva de ani.

— Cum doriți să fie, doamnă?

— În sînge.

— Și dumneavoastră, domnule?

— S-o aud cum încă muge.

Numai proștii spuneau „Bine făcut, vă rog".

Odessa își ascundea cu greu disprețul.

— Sînteți sigur? Bine, cum doriți, dar veți avea ceva mai mult de așteptat.

Ședea la masa din colț unde își lua ceaiul dimineața, și le făcea poftă clienților tăindu-și cotletul în farfurie.

— Uite, Biju, a zis ea rîzînd, ce ironie a sorții! În India nimeni nu mănîncă carne de vită și uită-te puțin la ea – are exact forma unui cotlet uriaș.

Însă indienii de aici mîncau carne de vacă. Bancherii indieni. Cleaf cleaf. Aduna farfuriile și îi privea lung, cu o expresie concentrată, plină de înțelesuri. Ei vedeau. Știau. Și el știa. Ei știau că el știe. Se prefăceau că nu știu că el știe. Își fereau privirea. El își lua o expresie sarcastică. Însă ei își permiteau să nu o remarce.

— Cotlet, ziceau cu o nonșalantă exersată, cu ușurința unui semnături care e doar o mîzgăleală fără sens, dar *știi* că a fost exersată pe pagini întregi.

Vacă sfîntă, vacă nesfîntă.

---

1. În original, *Holy cow!* – expresie în argoul american, sugerînd mirarea, uimirea etc. Aproximativ „Măiculiță!", „Sfinte Sisoe!", „Dumnezeule!".

Slujbă neslujbă.

Omul n-ar trebui să renunțe la religia lui, la principiile părinților săi și ale părinților părinților săi. Nu. Indiferent ce i se întîmplă.

Trebuie să trăiești după o normă oarecare. Trebuie să-ți găsești o măsură a demnității proprii. Carnea se frigea pe grătar, picăturile de sînge musteau la suprafața ei și pînă la urmă sîngele începea și el să bolborosească și să fiarbă.

Cei care erau în stare să vadă diferența dintre o vacă sfîntă și o vacă nesfîntă cîștigau.

Cei care nu erau în stare s-o facă pierdeau.

Așadar, Biju învață să frigă cotletele la foc pripit.

Sînge, carne, sare, apoi tunul de întrebări descărcate automat asupra farfuriilor:

— Doriți piper proaspăt măcinat deasupra, domnule?

— Om fi noi săraci în India, dar acolo doar un cîine ar mînca o carne gătită în felul ăsta, a zis Achootan.

— Trebuie să fim mai agresivi cu Asia, i-a zis omul de afaceri tovarășului său. Se deschide un nou teritoriu, cu milioane de consumatori potențiali, cu putere mare de cumpărare în clasele de mijloc. China, India, potențial pentru țigări, scutece, Kentucky Fried, asigurări de viață, gestionarea rețelelor de distribuție a apei, telefoane mobile... Populație cu familii numeroase, mereu pe telefon, toți tipii ăia sunîndu-și mamele, toate mamele sunîndu-și copiii lor mulți. În țara asta s-a cam făcut tot ce era de făcut, în Europa la fel, în America Centrală și de Sud la fel, Africa e handicapată economic, fiindcă n-are decît petrol... Asia e următoarea frontieră de cucerit. Există pe undeva petrol prin zonă? Nu au petrol, nu? Trebuie să...

Cam asta era conversația standard. Dacă îndrăznea cineva să le spună *Tîmpiților!*, le era suficient să arate

spre conturile lor din bancă și să lase cifrele să contracareze acuzația.

Biju se gîndi la Saeed Saeed, care refuza în continuare să mănînce carne de porc.

— Sînt murdari, omule, sînt jegoși. *În primul rînd* sînt musulman, după care sînt zanzibarez *și abia pe urmă O SĂ FIU american.*

Odată îi arătase ultima lui achiziție, macheta unei moschei cu un ceas cu cuarț încastrat în partea de jos și programat ca la fiecare cinci ore să înceapă să se agite: *„Allah hu Akbar, la ilhaha illullah, wal lah hu akbar..."* Dincolo de pîrîiturile benzii, dinspre vîrful minaretului se auzeau cuvinte străvechi, bătute de nisipul vremii, acel strigăt sfredelitor din deșert ce-i oferea sprijin omului pentru a-și regăsi puterea și credința dimineața, pe stomacul gol, și pe întreg cuprinsul zilei, de a nu cădea în prăpastia diferențelor întinătoare dintre nații. Luminile ardeau încurajator, licărind în moschee în nuanțe de verde și alb ca de discotecă.

— De ce vrei să pleci?

Odessa era șocată. Cum putea să dea cu piciorul unei șanse precum cea pe care i-o oferiseră? Nu știa ce noroc a dat peste el.

— Cu atitudinea asta n-o să reușească niciodată în America, a zis Baz cu speranță.

Cînd a plecat de la ei, Biju era un alt om, un bărbat ce deborda de dorința de a trăi între granițele unei puritați mai restrictive.

— Gătiți cu carne de vită? îl întrebă el pe un posibil viitor șef.

— Oferim sendviș cu cotlet Philly.

— Îmi pare rău. Nu pot lucra aici.

— Ei venerează vaca, îl auzi pe proprietarul restaurantului spunîndu-i cuiva din bucătărie, și se simți membru al unui trib select și impresionant.

Smoky Joe's.

— Vită?

— Scumpule, i-a zis femeia, nu vreau să te stresez, da' mi-s mîncătoare de cotlete și carnea de vită E VIAȚA MEA.

Marilyn. Fotografii imense cu Marilyn Monroe pe perete și patron indian la tejghea!

Patronul vorbea la interfon.

— Rajnibhai, *Kem chho*?

— Poftim?

— *Rajnibhai?*

— Cine acholo?

Accent puternic, de indian care se chinuie să pară american.

— *Kem chho? Saaru chho? Teme samjo chho?*

— CEHEE?

— Nu vorbiți *gujarati*, domnule?

— Nu.

— Sînteți *gujarati*, nu?

— Nu.

— Dar numele dumneavoastră este *gujarati*??

— Cine sîhînteți???!!

— *Nu* sînteți *gujarati*?

— Cine sîhînteți???!!

— AT&T, domnule. Dorim să vă facem o ofertă specială pentru India.

— Nu cunosc pe nihimeni în Hindia.

— Nu cunoașteți pe nimeni???? Sigur aveți niște rude acolo, nu?

— Mda – accentul american devenea din ce în ce mai pronunțat – dar eu nu vohorbesc cu rudele meele...

Tăcere împietrită.

— Nu vorbiți cu rudele dumneavoastră?

Apoi:

— Vă oferim un abonament cu patruzeci și șapte de cenți pe minut.

— Și cehe măhă interesează? V-aham spus deheja, rosti omul răspicat, de parcă i s-ar fi adresat unui idiot. Nuhu dau thelefoane în Hindia.

— Dar sînteți din Gujarat?

Glas neliniștit.

— Viha Kampala, Uganda, Tiipton, Anglia și Roanoke, statul Virginia! Am fost o dată în Hindia și, dhacă vreți să știți, nihici plătit nu mă mai hîntorc vreodată în țara ahaia!

Se strecură afară și ieși din nou pe stradă. Era îngrozitor ce li se întîmpla indienilor plecați în străinătate și nimeni nu știa decît alți indieni plecați. Era un mic secret murdar care-i rodea. Dar nu, Biju mai avea multe de spus. Țara lui îl chema iar. Soarta lui plutea în aer. O simțea. Atras fără să vrea de simțul olfactiv undeva după un colț, văzu prima literă a semnului, *G*, apoi un *AN*. Sufletul său anticipă restul: *DHI*. În timp ce se apropia de Gandhi Café, aerul i se păru din ce în ce mai dens. Mirosurile a o mie și unu de feluri de mîncare se adunau unul peste altul, zi după zi, și rămîneau în atmosferă, indiferent cîte viscoluri șuierau, măturînd colțul, indiferent dacă ploua sau arșița topea totul în jur. Deși locul

era cufundat în întuneric, atunci cînd Biju încercă ușa restaurantului, aceasta se deschise larg.

Acolo, în spațiul acela întunecat din spate, printre boabe de linte vărsate, ce împrăștiau transparențe uleioase pe fețele de masă ale meselor abandonate și încă necurățate, ședea Harish-Harry, care, împreună cu frații săi Gaurish-Gary și Dhansukh-Danny, se ocupa de cele trei cafenele Gandhi din New York, New Jersey și Connecticut. Cînd a intrat Biju, nu și-a ridicat privirea. Rămăsese cu stiloul în aer, meditînd la cererea de donație ce-i fusese trimisă de un adăpost de vite din afara orașului Edison, New Jersey.

Dacă dădeai o sută de dolari, în afara punctelor pe care le marcai pe răboj, asemeni milelor gratis date cadou de companiile aeriene, și care aveau să te țină vieți la rînd, „Vă vom trimite un mic cadou gratuit. Vă rugăm să bifați căsuța dorită, pentru a ne indica alegerea dumneavoastră“:

1. Un tablou cu ramă înfățișînd-o pe Krishna-Lila: „Ea tînjește după stăpînul ei și se jeluiește“;

2. *Bhagavad Gita*, însoțit de un comentariu al unui învățat brahman așa și pe dincolo (licențiat, master în filosofie, doctor, președinte al Hindu Heritage Center), care tocmai a încheiat un turneu de lectură în șaizeci și șase de țări;

3. Un CD cu muzică religioasă îndrăgită de Mahatma Gandhi;

4. Un cupon-cadou la Indiagiftmart: „Surprindeți-o pe femeia aleasă din viața dumneavoastră cu *choli*[1]-ul nostru

1. Bluză pînă în talie, cu spatele gol și broderii strălucitoare, articol de îmbrăcăminte tradițional pentru femeile din Rajahstan și Gujarat, ce se poartă împreună cu *lehenga*.

special, în nuanțe de ceapă și roz delicat, împreună cu o *lehenga*[1]. Pentru femeia care face din casa dumneavoastră un cămin, vă oferim un set de douăzeci și cinci de borcane pentru condimente, cu capace cu vid. Faceți-vă provizii de alune Haldiram's Premium Nagpur Chana, cărora cu siguranță le-ați dus dorul..."

Stiloul ezita. Se balansa.

Lui Biju i se spuse:

— Vită? Ești nebun? Noi ținem un local hindus sută la sută. Nu primim pakistanezi și nici tipi din Bangladesh. Oamenii ăia habar n-au să gătească. Ai fost la restaurantele alea de pe Strada Șase? *Bilkul bekaar...*

O săptămînă mai tîrziu Biju stătea în bucătărie, iar în difuzoare se auzeau melodiile preferate ale lui Gandhi.

1. *Lehengas* sau *ghagras* – fuste adunate în jurul gleznelor, foarte vesel colorate, ce se leagă în jurul taliei. Vestimentația e completată de un văl numit *odhni* sau *dupatta*.

Douăzeci și trei

Idila dintre Sai și Gyan înflorea, iar pentru ei tulburările politice continuau să rămînă undeva în fundal.

În timp ce mînca *momos*[1] înmuiate în *chutney*, Gyan i-a zis:

— Tu ești *momo* a mea.

Sai a răspuns:

— Ba nu, tu ești *momo* al meu.

Ah, vîrstă timpurie a iubirii și a cocoloșelii reciproce! Tinerii intraseră într-un vîrtej al tandreturilor și al poreclelor drăgăstoase. Le căutau în momentele de liniște și le puneau în fața celuilalt ca pe niște daruri. *Momo*, oaie în aluat – un lucru durduliu și delicat în miezul altuia –, sugera protecție, afecțiune.

Însă în răstimpul cît au mîncat împreună la Gompu's, Gyan își folosise mîinile fără să se gîndească, iar Sai mîncase cu ajutorul unicului articol aflat la îndemînă, o lingură, răsucindu-și *roti*-ul și împingînd mîncarea în lingură cu ajutorul lui. Remarcînd o asemenea diferență între ei, fuseseră copleșiți de jenă și făcuseră tot posibilul să uite acel mic amănunt.

„*Kishmish*!" o strigă el, pentru a ieși din situația penibilă. „*Kaju*!" îl strigă ea, stafidă și anacard, dulce, consistent și scump. Deoarece dragostea face din orice cuplu unul de turiști în propriul lor oraș, au plecat în excursii la

1. Găluscă umplută cu carne de oaie.

Rezervația Naturală Mong Pong și la Lacul Delo. Au stat la picnic pe malul fluviilor Teesta și Relli. Au fost la institutul de sericicultură, dinspre care venea o duhoare de viermi fierți. Directorul le-a făcut un tur al locului, prezentîndu-le grămezile de coconi gălbui ce se mișcau abia vizibil într-un colț, și aparatele ce testau impermeabilitatea și flexibilitatea; le-a împărtășit visul său de a reuși să realizeze un nou tip de sari, cel al noului mileniu, un super- și mega- și ultra-sari, unul impermeabil, care să se usuce de cum îl pui pe sîrmă, protejat împotriva petelor, gata plisat, cu fermoar sau fără, cu două fețe, numit după legendarele succese ale Bollywoodului, cum ar fi *Disco Dancer*. Au luat trenulețul și s-au dus la grădina zoologică din Darjeeling, unde, învăluiți în iubirea lor modernă, fără opreliști, oarbă la toate cele din jurul ei, au văzut gratiile străvechi, consfințind lipsa libertății, în spatele cărora trăia un panda roșu, ridicol de solemn în frumusețea lui înnebunitoare, și își mesteca frunzele de bambus la fel de sîrguincios ca un funcționar de bancă pus să facă niște calcule. Au vizitat mînăstirea Zang Dog Palri Fo Brang de pe Durpin Dara[1], unde micii călugări se arătau amuzați de cei cu părul alb, care-i alergau și-i trăgeau pe copii pe saci de orez, făcîndu-le vînt pe dalele lustruite ale mînăstirii, în fața picturilor murale înfățișînd demoni și pe Guru Padmasambhava, cu surîsul lui plin de mînie camuflat de o mustață cîrlionțată, mantia de culoarea carminului, sceptrul de diamant, tichia de lotus cu pană de vultur, așezat în fața unei năluci călare pe un leu de zăpadă și o Tara verde[2] pe un iac. Călugării

1. Cel mai înalt punct de pe Kalimpong unde se poate ajunge cu mașina.
2. Una din întruchipările feminine ale lui Buddha, fiecare reprezentînd una dintre virtuțile budiste. Tara cea Verde este considerată a fi Buddha cel Iluminat.

îi plimbau astfel pe copii prin fața ușilor ce se deschideau ca aripile păsărilor spre panorama munților din jur.

De pe Durpin Dara, de unde puteai vedea pînă departe, lumea arăta ca o hartă privită de sus, din ceruri. Peisajul se întindea cît vedeai cu ochii, cu fluvii și podișuri. Gyan o întrebă pe Sai despre familia ei, însă ea nu prea știu ce să-i spună. Se gîndi că, dacă îi povestește despre programul spațial, el ar putea să se simtă inferior și să fie stingherit.

— Părinții mei au fugit împreună și nimeni nu le-a mai vorbit niciodată. Au murit în Rusia, unde tata a fost cercetător.

Dar și povestea propriei lui familii avea legătură cu străinătatea, i-a zis el lui Sai, destul de mîndru. Aveau mai multe în comun decît crezuseră.

Iată care era povestea:

În anii 1800 strămoșii își părăsiseră satul lor din Nepal și ajunseseră în Darjeeling, atrași de promisiunea unei slujbe pe o plantație de ceai. Acolo, într-un mic cătun de la marginea unuia dintre statele îndepărtate ale ceaiului, avuseseră o bivoliță renumită pentru laptele ei uimitor de cremos. Curînd, în zonă își făcu apariția armata imperială, care începu să scotocească satele de pe dealuri, cu ruleta și rigla, în căutare de soldați și ai cărei oameni s-au trezit la un moment dat față în față cu umerii impresionanți ai străbunicului lui Gyan, care crescuse atît de puternic de la laptele bivoliței lor, încît îl bătuse la trîntă pe fiul negustorului de zaharicale al satului, un băiat foarte zdravăn și peste măsură de îngîmfat. Un sătean recrutat mai demult le spusese că soldații sînt ținuți în puf. Că li se dau pături și ciorapi, pentru a se feri de frig și umezeală, unt și *ghee*, carne de oaie de două ori pe săptămînă, cîte un

ou în fiecare zi, apă de la robinet la discreție și medicamente pentru orice boală. Că li se fac absolut toate poftele. Puteai cere ajutor fără nici cea mai mică jenă, fie că aveai o mîncărime la fund, fie o înțepătură de albină, și tot ce trebuia să faci în schimb era să mărșăluiești în susul și în josul șoselei Grand Trunk. Armata îi oferi acestui băiat, devenit atît de viguros de la laptele de bivoliță, mai mulți bani decît cîștigase vreodată tatăl lui, pentru că tatăl lui era un simplu zilier pe plantație. Pleca în zori, ducînd în spinare un coș conic uriaș împărțit în compartimente, și se chinuia să ajungă acasă pe la asfințit, suind cu greu dealul. Coșul îi era acum plin cu verdeață și o găină vie ciugulea împletitura. Mai avea acolo ouă, hîrtie igienică, săpun, agrafe și hîrtie de scris deasupra, pentru ca *memsahib* să poată scrie „Iubita mea fiică, aici e înnebunitor de frumos și frumusețea locului aproape că te ajută să uiți de singurătate..."

Așadar, fiul lui a jurat credință coroanei și dus a fost, iar acesta a fost începutul a peste o sută de ani de participare a familiei la toate războaiele purtate de englezi.

Inițial promisiunea fusese respectată – străbunicul lui Gyan n-a avut altceva de făcut decît să mărșăluiască vreme de mulți ani prosperi. Își întemeie și o familie: o nevastă și trei fii. Însă apoi se văzu trimis în Mesopotamia, unde gloanțele turcești îi făcură inima ciur și sîngeră pe cîmpul de bătaie pînă cînd își dădu obștescul sfîrșit. Ca dovadă de bunătate față de familia lui, dar și pentru ca ea să poată beneficia în continuare de același venit, armata îl angajă pe fiul cel mare, în ciuda faptului că la acea oră faimoasa bivoliță nu mai trăia de mult, iar noul recrut avea o constituție mai precară. Soldații indieni au luptat apoi în Birmania, în Gibraltar, în Egipt și în Italia.

În 1943, cu două luni înainte de a împlini douăzeci și trei de ani, soldatul cel subțirel a fost ucis în Birmania, apărîndu-i cu bruma lui de puteri pe britanici de japonezi. Armata i-a oferit o slujbă fratelui său și acesta a murit și el – în Italia, aproape de Florența –, însă nu în timpul luptei, ci făcînd dulceață de caise pentru maiorul batalionului său într-o vilă ce adăpostea trupele britanice. Șase lămîi, i se spusese, și patru cești de zahăr. Tocmai amesteca în cratița de pe foc, plantat în peisajul italian rustic și cît se poate de prietenos, cu fazani uguind în măslini și printre aracii de viță-de-vie, timp în care armata de rezistență scormonea solul pădurii, căutînd trufe. Era o primăvară bogată și, din senin, a căzut peste ei o bombă...

Cînd Gyan era încă mic, ultimul recrut al familiei se dăduse într-o zi jos din autobuzul de Kalimpong și sosise acasă cu un deget mare de la picior lipsă. Nimeni dintre cei de acasă nu-și mai amintea de el, însă tatăl lui Gyan a reușit în cele din urmă să-și scoată de la naftalină amintirile din copilărie, adînc îngropate, iar omul a fost recunoscut ca fiind unul dintre unchii lui. A trăit împreună cu familia lui Gyan pînă la moarte, însă nimeni n-a reușit să afle vreodată de la el în ce părți ale lumii fusese și împotriva căror țări luptase. Venea dintr-o generație răspîndită pe întreg cuprinsul lumii, pentru care era mai ușor să uite decît să-și amintească, și cu cît insistau mai tare copiii, cu atît amintirile li se evaporau mai repede. Odată Gyan îl întrebase:

— Unchiule, dar *cum* e Anglia?

La care acesta îi răspunse:

— Nu știu...

— Cum se poate să nu știi???

— Nu am fost niciodată acolo.

Toți anii ăia petrecuți în armata britanică și nu fusese niciodată în Anglia! Cum era posibil așa ceva? Și ei, care

crezuseră tot timpul că a prosperat și i-a uitat, că trăiește ca un lord englez...

Atunci *unde* fusese?

Unchiul n-a vrut să spună. O dată la patru săptămîni se ducea la oficiul poștal pentru a-și ridica pensia de șapte lire pe lună. Cea mai mare parte a timpului și-o petrecea într-un șezlong, iar chipul lui era lipsit de orice expresie, se mișca încet, ca floarea-soarelui, cu o insistență oarbă și handicapată de a urmări soarele, unicul țel al vieții sale fiind acela de a sincroniza perfect orbita feței sale cu orbita luminii.

De atunci familia lui își investise toate economiile în educație, iar tatăl lui Gyan devenise învățător pe o plantație de ceai din apropierea Darjeelingului.

Aici povestea se frînse.

— Și tatăl tău? Cum e? întrebă Sai, însă nu insistă.

La urma urmei, știa prea bine că unele povești trebuie să se întrerupă.

Nopțile începuseră deja să fie răcoroase și se întuneca mai devreme. Întorcîndu-se tîrziu și bîjbind să găsească drumul de sub picioarele ei, Sai se opri la unchiul Potty ca să-i ceară un felinar.

— Unde-i frumosul ăla de flăcău al tău...? o tachinară unchiul Potty și părintele Booty. Dumnezeule! Băieții ăștia din Nepal, cu pomeți înalți, brațe vînjoase și umeri lați. Sînt bărbați care *fac*, Sai! Taie copaci, construiesc garduri, cară cutii grele... *mmm, mmm.*

Cînd Sai ajunse într-un final la Cho Oyu, bucătarul aștepta la poartă cu o lanternă. Chipul său acru și ridat o fixa printre fulare și pulovere puse unul peste altul.

— Am așteptat și-am tot așteptat... E-așa de întuneric și tu n-ai venit acasă! se plînse el pornind cu pași tîrșîiți

în fața fetei pe cărarea ce ducea de la poartă spre casă și uitîndu-se mereu în urma lui, ca o femeie.

— De ce nu mă lași în pace? zise Sai, înțelegînd pentru prima oară cît de insuportabil de constrîngători sînt familia și prietenii acum, cînd își găsise libertatea și lumea se deschisese larg înaintea ei, odată cu iubirea.

Bucătarul se simți atins pînă în străfundurile sufletului său de *chutney*.

— Poate vrei să-ți lipesc o palmă! strigă el. De mică te-am crescut! Cu atîta dragoste! Așa se vorbește? În curînd o să mor și atunci la cine o să te mai duci să ceri ajutor? Da, da, în curînd o să mor. Poate că atunci o să fii fericită. Eu sînt îngrijorat că nu știu nimic de tine și ție-ți arde de distracție. Nici că-ți pasă...

— O-ho-ho, nu te ambala așa!

Ca de obicei, Sai sfîrși prin a încerca să-l calmeze. Bucătarul se lăsa cu greu îmbunat și totuși vorbele ei îl linișteau – măcar un pic.

Douăzeci și patru

În Gandhi Café luminile erau slabe, ceea ce era bine, fiindcă nu se vedeau petele. Era cale lungă de aici pînă la globalizare, la brînza de capră, *samosa* de busuioc și margarita de mango. Asta era indianitatea pură și o puteai servi integrală, oprindu-te la o stație de metrou sau chiar prin telefon: scaune tapițate cu roșu și auriu, pe masă trandafiri cu rouă sintetică de plastic, portrete pictate pe pînză...

O, nu, nu din nou...

Ba da, din nou.

Krishna și ciurdele de vaci, frumoasa satului la fîntînă...

Iar meniul...

O, nu, nu din nou...

Ba da, din nou.

Pui *tikka masala*, *tandoori* la grătar, curry vegetal *navrattan*, *dal makhni*[1], *pappadum*[2]. Harish-Harry a zis: „Găsește-ți piața. Studiază-ți piața. Dă-i ce vrea".

Cerere-ofertă. Punctul de întîlnire dintre indieni și americani. De-asta sîntem atît de buni imigranți. Potrivire perfectă. (De fapt, doamnelor și domnilor, noi practicam o formă ultraevoluată de capitalism cu mult înainte ca

1. Delicatesă vegetariană din linte, gătită cu ceapă, roșii, ghimbir, usturoi, smîntînă și condimente.
2. Foaie subțire, rotundă și uscată, făcută din linte, năut alb și negru sau făină de orez.

America să fie America. Da. Ați putea crede că succesul vă aparține, însă întreaga civilizație se trage din India, da.)

Dar oare își subestima piața? Nu-i păsa.

Clienții săi – studenți săraci și profesori netitularizați – umpleau restaurantul la bufetul de prînz cu „MĂNÎNCI CÎT POȚI PENTRU 5,99 $", mergînd împleticit, chinuiți de muzica fachirului beat ce vrăjea șerpi și de greutatea tăvii.

Soția lui Harish-Harry sosea în fiecare duminică dimineață, după ce se spăla pe cap, pentru a face socotelile restante. Cosițele, încă umede, și le ținea prinse într-o coadă lejeră, la spate, legată cu o panglică aurie provenită de la o cutie de fructe și nuci Diwali, ce-i tot aluneca și cădea pe jos.

— *Arre,* Biju... *to sunao kahani*, zicea ea mereu. *Batao...* care-i treaba?

Nu conta dacă el nu avea nici o poveste de spus, pentru că se ducea glonț la registrele contabile, ținute sub un raft cu zei și bețigașe de tămîie.

— He, he! rîdea încîntat soțul ei, în timp ce pe catifeaua neagră a pupilelor sale se reflectau licăriri de aur și diamant. Nimeni n-o duce pe Malini! Nu lasă telefonul din mînă pînă nu obține cea mai bună ofertă de la oricine.

Malini fusese cea care avusese ideea ca personalul să locuiască dedesubt, în bucătărie.

— Locuință gratis, i-a spus Harish-Harry lui Biju.

Salvîndu-și astfel angajații de la plata chiriei în NY, le puteau reduce salariul la un sfert din salariul minim legal, le puteau cere ca bacșișurile să revină localului, îi puteau supraveghea și îi puteau sili să lucreze cincisprezece, șaisprezece, șaptesprezece ore pe zi, ca niște animale de

povară. Saran, Jeev, Rishi, domnul Lalkaka și acum Biju. Cu toții imigranți ilegali.

— Sîntem o familie fericită aici, zicea Malini, dîndu-și energic cu ulei vegetal pe brațe și pe față. Nu am nevoie de cine știe ce loțiuni și poțiuni minune, *baba*. Ăsta e la fel de bun.

Biju își părăsise locuința din Harlem într-o dimineață, foarte devreme, cînd frunzele copacului noduros de afară căpătaseră o nuanță uimitoare – portocalie, suplă și luminoasă. Avea cu el o geantă și salteaua – un dreptunghi de spumă poliuretanică cu model de cofraj de ouă, făcut sul și legat cu sfoară. Înainte să împacheteze, s-a mai uitat o dată la fotografia de nuntă a părinților săi, adusă după el din India. Culorile ei începeau să pălească și cei doi erau acum doar două stafii serioase. Tocmai cînd voia să plece, Jacinto, care apărea întotdeauna să-și ceară chiria exact la momentul potrivit, a ieșit de după colț:

— *Adios*, *adios*.

Dintele de aur i-a licărit precum cea mai plăcută surpriză a unui miner.

Biju se uită pentru ultima oară în urmă, la fațada respectabilității căzute în paragină. În depărtare, mormîntul lui Grant era ca o prăjitură funerară cenușie și rotundă, tivită grosolan. Mai aproape de el, construcțiile moderne se înălțau ca un grafic extrem de dens pe fundalul orizontului.

Biju își începu noua sa existență la Gandhi Café, printre cratițe uriașe și saci de *masala* cu aspect de rumeguș. Bărbații se spălau pe față și-și clăteau gura deasupra chiuvetei de la bucătărie, își pieptănau părul la oglinda cît un timbru poștal fixată în peretele de deasupra ei și își atîrnau pantalonii pe o frînghie întinsă de-a curmezișul camerei, lîngă prosoapele de bucătărie. Noaptea își întindeau saltelele oriunde era loc.

Șobolanii de la fostele slujbe nu îl părăsiseră pe Biju. Se aflau și aici, exultînd în gunoi, înfigîndu-și ghearele în lemn și făcînd găuri pe care Harish-Harry le astupa cu vată de sticlă și le acoperea cu cărămizi. Însă animalele îndepărtau din calea lor toate aceste obstacole meschine. Beau lapte, așa cum îi sfătuiau toate panourile publicitare, pentru a acumula proteine. Vitaminele și mineralele se revărsau dinspre urechile și ghearele lor invincibile, din gura și blana lor. *Kwarshikov*[1], beri beri[2], boala lui Basedow (ce făcuse ca dealurile din Kalimpong să fie luate cu asalt de o populație de broaște înnebunite din cauza gușei enorme) – asemenea afecțiuni fizice le erau necunoscute respectivei specii.

Noaptea unul dintre ei îi rodea părul lui Biju.

— E pentru cuib, a zis Jeev. Cred că o să facă pui.

Încet-încet, începură să se strecoare pe masă și să doarmă acolo. În zori se făceau iute nevăzuți, intrînd de unde veniseră, înainte să sosească Harish.

— *Chalo, chalo,* altă zi, alți parai.

Cu personalul, Harish-Harry se purta ca un unchi pus pe glumă, însă, pe nesimțite, putea deveni furios și pus pe disciplină.

— Ia vezi, ia vezi! Ciocu' mic, zicea el și, la o adică, nu se dădea în lături să le tragă cîte una peste cap.

---

1. Malnutriție proteică, boală prezentă la copiii din Africa Centrală.
2. Boală întîlnită la unele populații subdezvoltate, dar prezentă și în țările industrializate, unde îi atinge pe cei cu o alimentatie foarte dezechilibrată, cum ar fi alcoolicii sau persoanele în vîrstă. Se vindecă prin tratament cu vitamina B1.

Însă în clipa în care un client american intra pe ușă, manierele lui se schimbau imediat și radical și părea total cuprins de panică.

— Bună ziua, bună ziua, i-a zis el unui copil în satin roz, ce mînjea cu mîncare toate picioarele scaunului. Nu-i faci viața prea ușoară mămică-tii, ha, ha... Dar într-o zi o s-o faci să fie mîndră de tine, așa-i? Ai să fii om maaare și bogat, ce zici? Vreai niște puiu' buun de tot, cu curry? Apoi a zîmbit și a făcut o plecăciune.

Harish-Harry... Cele două nume, cum tocmai aflase Biju, indicau o prăpastie adîncă, pe care nu o bănuise atunci cînd intrase prima oară aici și descoperise la el o manifestare a acelei clarități în principii pe care o căuta Biju. Susținerea pe care o oferea adăpostului de vite era pentru cazul în care versiunea hindusă a vieții de apoi se dovedea adevărată și după moarte se trezea victimă a complicatului angrenaj hindus al lumii de dincolo. Dar dacă pe tron stăteau alți zei? El încerca să se mențină de partea cuvenită a puterii. Încerca să fie loial atîtor lucruri, încît nici el însuși nu mai știa care dintre multele fațete ale sinelui său era cea autentică, dacă mai era vreuna.

Acest lucru nu se întîmpla doar cu Harish-Harry. Confuzia era o epidemie galopantă și în mulțimea de *„haalf 'n' haf"*, studenții indieni ce veneau însoțiți de prietenii lor americani, cu un accent într-un colț al gurii și altul în celălalt, amestecîndu-le, șovăind, lăsîndu-se să decadă pînă la nivelul ultim, de hindus, pentru a se expune în adevărata lor lumină. Cine? Nu, nu, nu pretindeau că sînt altceva decît cine și ce erau. Nu erau ei cei care să-i întoarcă spatele celei mai mari culturi pe care a văzut-o vreodată lumea...

Iar idilele – în special în combinația indian-alb – erau o problemă aparte.

Cînd intrau, *desis* erau foarte stînjeniți, iar chelnerii începeau să rînjească superior la ei și să ridice din sprîncene, pentru a le sugera limpede care e părerea lor despre ei.

— Tare, potrivit sau slab? întrebau.

— Tare, spuneau invariabil clienții, dîndu-se mari și anunțîndu-și astfel partenerul sau partenera că ei reprezintă produsul exotic autentic.

Iar cei de la bucătărie rîdeau „Ha, ha!", după care își revărsau mînia la fel de autentică: *„Sala!"*.

Răufăcătorii mușcau din *vindaloo*[1]...

Iar *vindaloo*-ul... îi mușca și el.

Cu chipurile usturîndu-i, cu urechile și ochii arzîndu-le, cu limbile amorțite, scînceau după iaurt, explicîndu-i celui sau celei de la masă:

— Asta facem în India: mîncăm întotdeauna iaurt. Pentru echilibru...

Echilibrul, știi...

Știi, știi...

Fierbinte și rece, dulce și acru, amar și înțepător. Înțelepciunea străveche a Ayurvedei, ce-i dă unei persoane echilibrul total...

— Prea iute? întreba Biju, zîmbind.

Plîngeau.

— Nu, nu!

Nu era nimic pur în această acțiune. Și nici mîndrie. Nu găsise aici, acasă, nici un fel de claritate a viziunii.

Harish-Harry își învinuia fiica pentru că îi aruncase legămîntul în derizoriu. Fata se americaniza sub ochii lui. Cercelul din nas era, după părerea ei, perfect compatibil

1. Curry foarte iute, făcut cu carne de porc sau de pasăre și condimentat cu tamarin, oțet și usturoi.

cu bocancii militari și cu hainele cu imprimeu de camuflaj din surplusul infanteriei marine.

Soția lui spunea:

— E o prostie! Ce-i asta? Două palme și se rezolvă...

— Altceva nu mai știi, zise el, dar palmele tot nu fuseseră de folos. Du-te de-aici! îi spuse apoi fiicei lui, încercînd să se ridice la nivelul straniei situații: fiica lui era americancă. DU-TE DE-AICEA, am zis!

Însă nici de această dată vorbele lui nu l-au ajutat cu nimic.

— N-am vrut eu să mă nasc, zise ea. M-ați făcut din motivele voastre egoiste. Ați vrut o servitoare, nu-i așa? Doar c-ar trebui să știi, tati, că în țara asta nimeni nu te șterge la cur pe gratis.

Nici măcar *fund*! Auzi, nu te șterge la *cur*! *Tati*! Nici măcar *papaji*. Putea măcar să fi zis „Nu te șterge la fund, *papaji*". Tati și cur. Harish-Harry se îmbătă, un moment ce avea să devină familiar și plicticos. Stătea lîngă casa de marcaj și nu voia să se ducă acasă, deși oamenii de la bucătărie abia așteptau să-l vadă plecat, ca să se poată urca pe mese și să doarmă înveliți cu fețele de masă.

— Și ei cred că-i admirăm!

Începu să rîdă.

— De fiecare dată cînd intră cîte unul la mine în prăvălie, îmi vine să zîmbesc – își dezveli dantura într-un rînjet ca de schelet. Bună ziua, cum merge treaba... dar tot ce vreau e să le rup gîtul. Nu pot, dar poate că fiul meu o să poată și asta e marea mea speranță. Într-o zi Jayant-Jay va zîmbi, își va pune mîinile în jurul grumazului lor și-i va sugruma. Vezi, Biju, vezi cum e lumea? a mai spus el și a început să plîngă, cu brațul pe umărul lui Biju.

Se mai liniștea doar atunci cînd își amintea cîți bani cîștiga. Era gîndul ce-i furniza un motiv complet rațional

pentru faptul că era aici, un suport moral cu care putea fi de acord, un pod peste prăpastie – și acest unic fapt ce nu părea să reprezinte o contradicție între cele două națiuni Harish-Harry îl sublinia cu tărie.

— Altă zi, alți parai, un bănuț economisit e un bănuț cîștigat, nimic nu se cîștigă fără trudă, afacerile sînt afaceri, trebuie să faci ce e de făcut.

Astfel de axiome reprezentau, firește, pentru Biju, un lux inaccesibil, însă el le repeta oricum, savurînd veselia cuvintelor și momentul de camaraderie.

— Omul trebuie să-și cîștige cumva traiul, ce să faci? zicea Biju.

— Ai dreptate, Biju. Ce pot să fac? Sîntem aici, chibzuia el, fiindcă aici avem mai multe șanse. Ce putem face?

Sperase să-și facă o casă mare, după care sperase să-și facă o casă și mai mare, chiar dacă fusese nevoit s-o lase o vreme nemobilată, precum dușmanul lui de moarte, domnul Shah, care avea șapte camere, toate goale – în afară de televizor, canapea și mochetă albă. Pînă și televizorul era alb, pentru că albul semnifica succesul în comunitatea indiană.

— He, he! Nu ne grăbim cu mobila! zisese domnul Shah. Dar casa deja o avem.

Domnul Shah le trimisese tuturor rudelor din Gujarat poze cu exteriorul casei și o mașină albă parcată în față. Un Lexus, mașină de lux de cea mai înaltă clasă. Pe mașină, cu un aer mulțumit, stătea nevasta lui. Plecase din India ca o mireasă supusă, pictată, stropită cu henna și cu atît de mult aur în sari, încît declanșase toate detectoarele de metal din aeroport, și acum uită-te la ea: costum alb, cu pantaloni, părul tuns scurt, la baza gîtului, trusă de voiaj și expertă în *macarena*.

Douăzeci și cinci

O duseră pe Mutt la Apollo Deaf Tailors, ca să-i ia măsuri pentru o hăinuță groasă, făcută dintr-o pătură, căci iarna se apropia cu pași repezi și, deși în Kalimpong nu ningea, ci doar se adunau nori mohorîți, peste tot în jur se vedea deja linia clară a zăpezii, iar munții cei înalți din jurul orașului aveau pete mari, albe. Dimineața găsiseră chiciură în șanțuri, brumă pe creasta și la baza dealurilor.

Prin crăpăturile și găurile din Cho Oyu venea un miros aseptic de iarnă. Cînd puneai mîna pe robinetele de la baie și pe întrerupătoare, te scutura un șoc. Puloverele și șalurile te înțepau cu fibrele lor electrizate, scoțînd mici scîntei.

— Of, of! spunea Sai.

Pielea ei era o țesătură uscată ce se descuama. Cînd își dădea jos hainele, pielea uscată cădea precum sarea dintr-o solniță, iar părul ei, ridiculizînd gravitația, se ridica deasupra capului, ca niște antene radio pîrîitoare. Atunci cînd zîmbea, i se crăpau buzele și-i dădea sîngele.

Strălucitoare și mlădioasă, proaspăt dată cu vaselină, de Crăciun li se alătură părintelui Booty și unchiului Potty la Mon Ami, unde, pe lîngă mirosul de vaselină, se mai simțea și un damf de oaie udă – însă era doar din cauza puloverelor jilave pe care le purtau. O mînă de beteală aruncată pe un brad dintr-un ghiveci licărea în lumina focului ce trosnea și pocnea din pricina frigului din jurul lui.

Părintele Booty și unchiul Potty cîntau amîndoi:

Cine a aruncat izmenele în ciorba doamnei Murphy?

Cînd nimeni n-a răspuns, au strigat mai tare:

CINE A ARUNCAT IZMENELE ÎN CIORBA DOAMNEI MURPHY?[1]

Și Lola începu să cînte laolaltă cu ei, beată și răcnind din toți bojocii.

O, ce seară minunată...

O, ce supă minunată în oala de cupru *gyako*[2], un șanț de fiertură în jurul unui cămin din cărbuni, abur de oaie în părul lor, licăr zburdalnic de grăsime aurie, ciuperci uscate și devenite atît de alunecoase, că-ți scăpau din mînă, opărindu-te, înainte de a te lăsa să muști din carnea lor suculentă.

— Ce avem drept PUDS[3]?

Atunci cînd spusese asta în Anglia, Lola constatase, destul de tulburată, că englezii nu înțeleg ce spune... Pînă și Pixie se prefăcuse uimită...

Însă cei de aici înțelegeau perfect, iar Kesang aduse la masă o budincă grea, în care coniacul proslăvea uniunea dintre fructe și nuci. Sfințiră budinca, făcîndu-i deasupra o coroană sacră din coniac flambat.

Mustafa se urcă iar la locul lui preferat, în poala lui Sai, întorcîndu-și către foc întîi fața, apoi dosul, și înmuindu-se treptat, pînă cînd fundul începu să-i alunece încet în josul scaunului. Atunci sări, scoțînd un mieunat speriat și uitîndu-se cu ochi mari și tăioși la Sai, de parcă ea era răspunzătoare pentru indecența lui.

Pentru această ocazie surorile scoseseră ornamentele aduse din Anglia: tot felul de lucruri care arătau ca și

---

1. *Who threw the overalls in Mrs. Murphy's chowder?* – un cunoscut cîntecel pentru copii, adaptare a melodiei compuse de George L. Giefer în 1898.
2. Oală în care se gătesc direct pe foc anumite mîncăruri tradiționale tibetane.
3. Budincă.

cum ar fi avut gust de mentă – fulgi de zăpadă, oameni de zăpadă, țurțuri, stele. Erau figurine micuțe, căpcăuni și elfi-cizmari (Ce legătură aveau pantofarii, căpcăunii și elfii cu Crăciunul? se întrebă Sai), care în restul anului stăteau frumușel într-o cutie de pantofi Bata din pod, împreună cu povestea unei stafii englezești într-o cămașă de noapte cu volane, cu care băgaseră spaima în Sai cînd venise prima oară la ele:

— Ce zice?

— Hmm, cred că face *buhuhu*, ca o bufniță, și fluieră cu voce joasă, *buhuhu*, drăgălaș și serios. Și din cînd în cînd zice „Vrei oo guuriță de she-rr-y, draa-ga meaa?". Are glasul nesigur, dar o voce extrem de cultivată.

Apoi mai erau cadourile din ciorapii împletiți, luați din satul tibetanilor refugiați, cu paie și scaieți amestecate în firul de lînă, care furnizau autenticitate și stîrneau un plus de simpatie pentru refugiați, chiar dacă ciorapii îți iritau picioarele. Mai erau și cercei de ambră și coral, sticle cu lichior de caise făcut de casă de părintele Booty, caietele de scris cu foi transparente, din hîrtie de orez, și cu cotoare striate de bambus, făcute în Bong Busti de o mînă de angajate vorbărețe, ce-și împărțeau merindele aduse de acasă pentru prînz și din cînd în cînd le mai scăpa din mînă cîte o murătură... și uneori paginile aveau cîte o pată galbenă, sărbătorească...

Mai băură rom. Cînd focul s-a mai potolit și alcoolul a început să-și facă efectul asupra Lolei, femeia s-a înseninat și a scos la iveală ceva din străfundurile memoriei:

— În acele zile de demult, în anii '50 și '60, era greu să ajungi în Sikkim și Bhutan, pentru că erau foarte puține drumuri. Mergeai călare, cărînd saci de mazăre pentru ponei, hărți și butelci de whisky prinse la șold. În anotimpul ploios lipitorile plonjau din copaci direct în

capul nostru, calculîndu-şi cu precizie momentul acrobatic. Ne spălam în apă sărată, ca să ne lase în pace, şi ne puneam sare pe pantofi, pe ciorapi şi chiar şi pe păr. Furtunile ne spălau sarea şi trebuia să ne oprim şi să ne sărăm iar. Pe vremea aia pădurile erau enorme şi cumplite. Dacă ţi s-ar fi spus că acolo locuieşte o ghionoaie, ai fi crezut. Le străbăteam cu greu şi ajungeam pe vîrfuri de munte, unde mînăstirile stăteau suspendate într-un echilibru precar pe marginea stîncilor, înconjurate de stupe[1] şi steaguri de rugăciune, faţadele lor albe prindeau lumina asfinţitului, aur de spic de grîu, iar munţii – linii colţuroase de indigo. Ne opream şi ne odihneam pînă cînd lipitorile îşi croiau drum prin şosetele noastre. Aici budismul era străvechi, mai vechi decît oriunde în altă parte, şi ne duceam la o mînăstire despre care se spunea că fusese construită după ce un lama plutise în zbor de pe un pisc de munte pe altul, de pe Menak Hill pe Enchey, şi la o alta, construită atunci cînd un curcubeu unise Kanchenjunga cu creasta dealului. Adesea templele erau goale, călugării fiind în acelaşi timp şi agricultori. Erau plecaţi la cîmp şi se adunau doar de cîteva ori pe an pentru *pujas*, aşa că nu se auzea decît vîntul printre bambuşi. Norii pătrundeau pe uşă, amestecîndu-se cu picturile, ce înfăţişau alţi nori. Interioarele erau întunecoase, pătate de fum, şi ne chinuiam să deslušim picturile murale la lumina torţelor cu unt... Ne lua două săptămîni de drumeţie anevoioasă ca să ajungem la Thimpu. De-a lungul drumului prin junglă făceam popas peste noapte în acele fortăreţe ca nişte corăbii numite *dzongs*, construite fără absolut nici un cui. Trimiteam pe cineva înainte, ca

1. În original *chorten*, stupă uriaşă în care sînt închise relicvele unor lama tibetani, scrieri religioase şi alte obiecte de cult budiste.

să ne anunțe sosirea, iar ei ne urau bun-venit la mijlocul drumului, trimițîndu-ne un dar. Cu un veac în urmă ar fi trimis ceai tibetan, orez cu șofran, mantii de mătase din China, căptușite cu blană de miei nenăscuți – genul ăsta de lucruri. Pe vremea noastră însă ni se aducea un coș de picnic cu sendvișuri cu șuncă și bere *gymkhana*. *Dzongs* aveau autonomie totală, propriile lor armate, propriii țărani, aristocrați și prizonieri în temnițe – criminali sau oameni prinși că pescuiau cu dinamită, aruncați cu toții acolo, la grămadă. Cînd aveau nevoie de un bucătar sau un grădinar nou, aruncau frînghia și scoteau unul afară. Cînd ajungeam, pe coridoarele luminate de torțe ne așteptau conopidă cu brînză și porci împănați. Unul dintre cei închiși pentru omor deosebit de grav avea un mare talent de patiser... Nu știu în ce consta el, dar îl avea. El a făcut cea mai bună tartă cu agrișe pe care-am mîncat-o vreodată.

— Și băile, a intervenit părintele Booty. Îți amintești de băi? Odată, cînd mă ocupam de un program de extindere a fermei de lactate, am stat împreună cu mama regelui, sora lui Jigme Dorji, cu agentul comercial al Bhutanului și conducătorul provinciei Ha, care locuia chiar lîngă tine, Sai, la Tashiding. Acesta devenise atît de puternic, încît asasinii regelui l-au ucis și pe el, în ciuda faptului că era fratele reginei. Băile din *dzong*-ul lor erau făcute din trunchiuri de copaci scobite și cioplite dedesubt, pentru ca pietrele încălzite să mențină apa fierbinte, și în timp ce te înmuiai, servitorii intrau, înlocuiau pietrele fierbinți și te frecau pe corp. Iar dacă mergeam cu cortul, ne săpau o groapă lîngă rîu, o umpleau cu apă, puneau pietre fierbinți în ea și tu te scăldai în voie, înconjurat de zăpezile Himalaiei și de pădurile de rododendroni. Mulți ani mai tîrziu, cînd m-am întors în Bhutan, regina a insistat să-i vizitez baia. „Dar n-am nevoie", i-am zis. „Nu, dar TREBUIE!" „Dar n-am NEVOIE!" Așa că m-am dus. Băile fuseseră renovate și

aveau instalații moderne, faianță roz, dușuri roz și toalete roz, cu rezervor la semiînălțime. Cînd am ieșit, regina mă aștepta, la fel de trandafirie ca și baia de atîta mîndrie. „Ai văzut ce frumos e? Ai VĂZUT?"

— Ce-ar fi să mergem iar cu toții? a zis Noni. Să plecăm într-o excursie. De ce nu?

În noaptea aceea Sai s-a vîrît în pat cu ciorapii cei noi, care aveau același model cu trei straturi pe care îl foloseau șerpașii în expedițiile lor pe munte, același model pe care îl purtase Tenzing pentru a escalada Everestul.

Sai și Gyan tocmai fuseseră de curînd într-o excursie, ca să vadă acei ciorapi ai lui Tenzing, expuși frumos în muzeul din Darjeeling, lîngă placa memorială ce-i purta numele. Se zgîiseră îndelung la ei. Studiaseră căciula, tîrnăcopul de spart gheața, mostrele de hrană deshidratată pe care le-ar fi putut avea Tenzing la el, *Horlicks*[1], torțe și mostre de molii și lilieci din vîrful Himalaiei.

— Tenzing a fost adevăratul erou, zisese Gyan. Hilary n-ar fi reușit niciodată fără șerpașii care-i cărau bagajele.

Toți cei din jur s-au arătat de acord cu el. Tenzing ajunsese, fără nici cea mai mică îndoială, primul, dacă nu cumva fusese pus să aștepte cu bagajele, pentru ca Hilary să poată pune primul piciorul pe culme, în clasicul stil colonial de a-ți înfige steagul pe ceea ce nu e al tău.

Sai se întrebase: Oare oamenii ar trebui să cucerească muntele sau ar trebui să aștepte ca muntele să-i ia în stăpînire? Șerpașii urcau și coborau de zece și uneori de cincisprezece ori fără să aibă parte de nici o glorie, fără să emită pretenții de proprietate, și mai existau oameni care ziceau că acela e un loc sfînt și că n-ar trebui să fie pîngărit cu asemenea lucruri.

1. Băutură din malț extrem de hrănitoare, cu efect soporific.

Douăzeci și șase

Era după Anul Nou, Gyan tocmai cumpăra orez din piață și a auzit niște țipete exact în timp ce i se cîntărea marfa. Cînd a ieșit din prăvălie, a fost întîmpinat de o procesiune de oameni cu respirația întretăiată, căci suiseră dealul, pe Mintri Road, procesiune condusă de niște tineri ce-și țineau cuțitele *kukri* deasupra capului și strigau „*Jai gorkha* !". În mulțimea de chipuri Gyan recunoscu colegi de facultate de care nu mai știa nimic de cînd cu idila lui cu Sai. Padam, Jungi, Dawa, Dilip.

— Chhang, Bhang, Owl[1], Donkey[2]! își strigă el prietenii după porecle...

Aceștia răcneau „Victorie pentru Armata de Eliberare *Gorkha*" și nu l-au auzit. Cu puterea celor ce-i împingeau din spate și cu inerția celor din fața lor, se contopeau într-o singură ființă. Fără nici cel mai mic efort, Gyan se trezi mărșăluind de-a lungul străzii, însoțit de privirile negustorilor *marwari* ce stăteau picior peste picior pe trotuarele albe de ciment. Manifestanții curgeau în valuri pe lîngă magazinele de antichități cu *thangkhas*, ce căpătau o și mai pronunțată patină de vechime cu fiecare nou pocnet de țeavă de eșapament de la mașinile din trafic. Au trecut pe lîngă argintarii *newari*, pe lîngă un doctor

1. Bufniță (engl.).
2. Măgar (engl.).

homeopat *parsi* și pe lîngă croitorii cei surzi, care păreau șocați, căci simțeau vibrațiile cuvintelor rostite, dar erau incapabili să deslușească ceva. O femeie nebună, cu cutii goale de conserve atîrnate la urechi și îmbrăcată în resturi de la croitorie, care tocmai fripsese o pasăre moartă pe niște cărbuni, la marginea drumului, a făcut un semn larg cu mîna către procesiune, de parcă era o regină.

Gyan străbătu piața ca într-o transă și avu senzația că roata istoriei se rostogolește chiar în această clipă, că o simte trepidînd sub el, pentru că bărbații de alături se purtau ca și cum ar fi jucat într-un documentar despre război, iar Gyan nu se putu împiedica să nu privească scena în desfășurare cu o anumită nostalgie, din poziția unui revoluționar. Însă a fost smuls imediat din acea stare de o scenă străveche și banală: negustorii îngrijorați privind din grotele lor pătate de muson. A început să strige cot la cot cu mulțimea, simpla combinare a glasului său cu torentul uriaș și abundent al celorlalți păru să capete o relevanță clară, să devină o afirmație a cărei forță nu o mai simțise niciodată, și Gyan se văzu tras înapoi în istoria ce tocmai se scria.

Apoi, privind spre coline, îl copleși din nou un sentiment de detașare. Cum poți schimba cursul normal al lucrurilor?

Oare indivizii de aici erau pe deplin conștienți de importanța procesiunii sau ceea ce făceau era un lucru absolut întîmplător și dezorganizat? Se inspirau în lozincile lor din vechi istorii ale mișcărilor de protest sau din speranța că pot spune o nouă istorie? Oare inimile lor se înălțau și coborau în ritmul unui adevăr? Strigătele și marșul făceau din sentimentul lor unul autentic? Se vedeau oare acești fani dezlănțuiți ai lui Bruce Lee, în tricouri americane fabricate în China și ajunse la ei prin Katmandu, dintr-o perspectivă de dincolo de momentul prezent?

Gyan se gîndi cît de des își dorise să se așeze la coadă la ambasada americană sau britanică și să părăsească această țară.

— Ascultă, Momo! îi spusese el unei Sai încîntate. Hai să mergem în Australia.

Avionul, pa și pusi, la revedere. Liberi de istorie. Liberi de restricțiile familiei și de obligațiile moștenite peste veacuri. Patriotismul era ceva fals, își dădu brusc seama Gyan în timp ce mărșăluia. Evident, era vorba doar de frustrare – liderii zgîndăreau rănile cunoscute și dispreţul adolescenței pentru scopuri cinice, nutrind ei înșiși speranța de a cuceri aceeași putere pe care o aveau acum funcționarii guvernului, aceleași prerogative oculte de a împărți contracte oamenilor de afaceri locali în schimbul șpăgilor, aceleași șanse de a le oferi slujbe rudelor și locuri în școlile cele mai bune copiilor lor, de a trage conducte de gaz pentru unul sau altul...

Însă oamenii strigau și Gyan văzu pe chipurile lor că ei nu au cinismul lui. Chiar credeau în ceea ce spuneau. Simțeau lipsa dreptății. Au trecut pe lîngă depozitele clădite pe vremea cînd Kalimpong era centrul comerțului cu lînă, pe lîngă agenția de voiaj Snow Lion, pe lîngă cabina telefonică STD, pe lîngă Ferrazzini's Pioneer Fast Food, pe lîngă cele două surori tibetane, proprietare ale prăvăliei Warm Heart Shawl Shop, pe lîngă biblioteca publică de benzi desenate și pe lîngă umbrelele rupte, ce atîrnau neajutorate, ca niște păsări rănite, în jurul meșterului care le repara. S-au oprit în fața secției de poliție, unde polițiștii, pe care de obicei îi găseai afară tăind frunză la cîini, se făcuseră nevăzuți înăuntru și încuiaseră ușa.

Gyan își aminti poveștile neliniștitoare despre zilele în care cetățenii se revoltaseră cu milioanele și ceruseră ca englezii să plece. Se gîndi la noblețea acelui gest, la curajul

lui, la flacăra lui glorioasă. „India pentru indieni. Nici un impozit fără reprezentare! Nici un sprijin în război! Nici un om, nici o rupie! *British Raj Murdabad*![1]" Dacă o națiune a avut un asemenea moment de curaj nebunesc în istoria ei, oare inima sa nu va tînji să-l retrăiască?

Un individ s-a cățărat pe o bancă:

— În 1947, frați și surori, englezii au plecat, oferindu-i Indiei independența, oferindu-le musulmanilor Pakistanul, asigurînd drepturi speciale diverselor caste și triburi, lăsînd toate lucrurile aranjate în urma lor, frați și surori... În afară de noi. ÎN AFARĂ DE NOI. Nepalezii din India. La ora aceea, în aprilie 1947, Partidul Comunist Indian a cerut să se creeze un Gorkhasthan, însă cererea lui a fost ignorată... Sîntem muncitori pe plantațiile de ceai, zilieri ce cărăm cu spinările greutăți uriașe sau soldați. Și ni se permite să devenim medici și funcționari de stat ori proprietari ai plantațiilor de ceai? *Nu!* Sîntem menținuți la statutul de servitori. Am luptat de partea englezilor vreme de două sute de ani. Am luptat în Primul Război Mondial. Am fost în estul Africii, în Egipt, în Golful Persic. Am fost strămutați de colo-colo, după bunul lor plac. Am luptat în cel de-al Doilea Război Mondial. În Europa, Siria, Persia, Malaezia și Birmania. Unde ar fi ei acum fără curajul poporului nostru? Și încă mai luptăm în numele lor. La proclamarea independenței, atunci cînd regimentele au fost împărțite, unii fiind trimiși în Anglia și alții lăsați aici, aceia dintre noi care au rămas aici au luptat în același

1. „Moarte exploatatorilor englezi!" *British Raj* – dominația britanică asupra subcontinentului indian (1858-1947), ce includea India de azi, Bangladeshul, Pakistanul și Birmania, teritorii aflate sub controlul colonial al Regatului Unit, ca dominion britanic.

mod pentru India. Sîntem soldaţi loiali şi viteji. Fie că a fost vorba de India ori de Anglia, nici una dintre ele nu a avut niciodată vreun motiv să se îndoiască de loialitatea noastră. În războaiele cu Pakistanul am luptat împotriva foştilor noştri camarazi de dincolo de graniţă. Ce ne-a mai plîns sufletul! Însă noi sîntem *ghorkhas*. Sîntem soldaţi. Caracterul nostru n-a fost niciodată pus la îndoială. Şi am fost răsplătiţi? Am primit vreo recompensă? Avem parte de respect? *Nu!* Au scuipat pe noi.

Gyan îşi aminti de ultimul său interviu pentru o slujbă, ce avusese loc cu peste un an în urmă, cînd călătorise toată noaptea cu autobuzul pînă la Calcutta pentru a ajunge la un birou îngropat în inima unui bloc de beton şi luminat de licărul tremurat al unui tub de neon care nu se hotăra cu nici un chip să se stabilizeze şi să ofere o lumină constantă.

Toţi cei prezenţi aveau un aer neajutorat – atît bărbaţii din încăpere, cît şi intervievatorul ce stinsese pînă la urmă complet lumina tremurătoare („Sînt probleme cu curentul"), aşa că interviul se desfăşurase în întuneric.

— Foarte bine, vă vom anunţa dacă aţi obţinut postul.

Iar Gyan, bîjbîind prin labirint şi păşind în lumina necruţătoare de vară, ştiu că n-o să fie angajat niciodată.

— Formăm optzeci la sută din populaţie şi există nouăzeci de plantaţii de ceai numai în cartierul acesta, dar e măcar una în proprietatea unui nepalez? întrebase individul.

— Nu.

— Pot copiii noştri să înveţe la şcoală în limba lor?

— Nu.

— Putem concura pentru slujbe, cînd ele au fost deja promise altora?

— Nu.

— În propria noastră țară, țara pentru care luptăm, sîntem tratați ca niște sclavi. În fiecare zi camioanele pleacă încărcate cu pădurile noastre, care sînt vîndute străinilor pentru a umple buzunarele străinilor. În fiecare zi pietrele noastre sînt cărate din albia Teestei pentru a le construi lor case și orașe. Sîntem muncitorii lor și lucrăm desculți pe orice vreme, subțiri ca scîndurile, în vreme ce ei își așază osînza în casele lor de directori, înconjurați de osînza nevestelor lor, a conturilor din bancă și a copiilor lor, pe care-i trimit peste hotare. Pînă și scaunele lor sînt grele de osînză. Trebuie să luptăm, fraților și surorilor, ca să ne administrăm singuri afacerile. Trebuie să ne unim sub stindardul FNEG, al Frontului Național de Eliberare *Gorkha*. Vom construi spitale și școli. Vom crea slujbe pentru copiii noștri. Vom asigura demnitatea fiicelor noastre, cărînd greutăți cu spinarea și spărgînd piatră pentru drumuri. Ne vom apăra patria. Aici ne-am născut, aici ni s-au născut părinții și tot aici s-au născut străbunicii noștri. Ne vom administra afacerile în propria noastră limbă. Dacă va fi nevoie, ne vom spăla sîngele de pe cuțitele *kukri* în apele Teestei, mama noastră. *Jai gorkha*.

Vorbitorul își flutură cuțitul în aer, după care își străpunse cu el degetul mare și-l înălță, ca întreaga asistență să poată vedea sîngele curgînd.

— *Jai gorkha* ! *Jai gorkha* ! *Jai gorkha* ! urlă mulțimea și propriul ei sînge trepida, pulsa, curgea accelerat la vederea mîinii vorbitorului.

Treizeci de susținători făcură un pas în față și-și străpunseră degetele mari cu cuțitele, pentru a scrie cu sînge un afiș prin care să ceară crearea noii țări, Gorkhaland.

„Bravi soldați *gorkha* ce apărați India, ascultați-ne chemarea !“ ziceau foile volante ce inundaseră dealurile. „Vă rugăm să părăsiți chiar acum rîndurile armatei,

pentru că atunci cînd veți fi la pensie, s-ar putea să fiți trataţi ca niște străini."

FNEG avea să ofere membrilor săi slujbe, o armată *gorkha* puternică, universităţi și spitale.

Puțin mai tîrziu, Chhang, Bhang, Owl, Donkey și mulți alții ședeau în baraca ticsită a fostei cantine a armatei, Thapa de pe Ringkingpong Road. Un mic anunț scris de mînă pe dosul unei foi tipărite zicea „Pui de crescătorie". Afară, o masă de biliard stătea în echilibru pe un butoi de ulei și doi soldați în uniforme ponosite, crăcănați și ca vai de ei, ce făcuseră odată parte din Compania a Opta de Pușcași *Gorkha*, jucau în timp ce norii pluteau și se umflau printre picioarele lor. Munții retezau aerul și se prăbușeau de-o parte și de alta a norilor, spre desișurile de bambuși, deveniți cenușii de la aburii rarefiați.

Aerul se răcise și se făcea tot mai întuneric. Gyan, care fusese înghițit de procesiune absolut din întîmplare și care strigase pe jumătate șovăielnic și pe jumătate crezînd cu adevărat în ce spune, care pe jumătate jucase și pe jumătate trăise cu adevărat rolul acela, constată că fervoarea de mai înainte îl afectase. Sarcasmul și stinghereala îi dispăruseră. Cu simțurile aprinse de alcool, sfîrși prin a se abandona puternicului val al istoriei și descoperi că pulsul i se accelerase pînă la un ritm pe care îl simțea sută la sută autentic.

Le spuse povestea străbunicului său și pe cea a stră-unchilor săi.

— Și credeți că au primit o pensie egală cu cea a englezilor cu același grad? Au luptat pînă la moarte, dar au primit ei același salariu?

Toate celelalte mînii din cantină se uniră cu a lui și-i bătură mînia pe spate. Deodată i se păru că pricepe cît

se poate de clar motivul pentru care nu are nici un ban și nu-i ieșise în cale nici o slujbă, de ce nu se putea duce cu avionul la colegiu în America și de ce îi era rușine să aducă pe cineva la el acasă. Își aminti cum o contracarase pe Sai atunci cînd ea îi propusese să facă o vizită la părinții lui. Dar în primul rînd avu revelația motivului pentru care docilitatea tatălui său îl înfuria și înțelese de ce nu era în stare să vorbească despre el – el, care avea o imagine atît de modestă a fericirii încît nici măcar stresul zilnic provocat de țipetele a cincizeci și doi de elevi din sala lui de clasă de pe plantație, nici măcar distanța dintre el și familia lui, nici singurătatea muncii sale nu îl deranjau. Lui Gyan îi venea cîteodată să-l ia și să-l scuture bine, însă ce satisfacție poți avea dacă scuturi un om fără nici o ambiție? Dacă te apropiai de o asemenea persoană, nu făceai decît să-ți dublezi frustrarea...

Preț de o clipă, toate minciunile în care se complăcuse, rușinea pe care o suferise, viitorul pe care nu voia să-l accepte – toate aceste lucruri se uneau pentru a forma un adevăr unic.

Bărbații stăteau și își revărsau furia, învățînd, așa cum face toată lumea în această țară într-un moment sau într-altul, că vechile uri renasc din propria lor cenușă, la nesfîrșit.

Iar atunci cînd o dezgropaseră, dăduseră peste ura cea mai pură, mai pură decît fusese ea vreodată, pentru că tristețea trecutului dispăruse de mult. Tot ce mai rămăsese era furia distilată, eliberatoare. Era a lor, era dreptul lor din naștere, și îi putea duce spre piscurile cele mai înalte. Era ca un drog. Stăteau acolo, pe băncuțele de lemn, îmbătați de mirajul acestei puteri, și băteau din picioarele înghețate pe podeaua de lut.

Era o atmosferă bărbătească, iar Gyan simți un fior de rușine cînd își aminti de seratele cu ceai la care

stătuse alături de Sai pe verandă, de pîinea prăjită cu brînză, de dulciurile de la brutar și – lucrul cel mai grav – de spațiul mic și călduț în care-și făcuseră culcuș amîndoi, de cuvintele lor de alint...

Toate acestea i se părură brusc total nepotrivite cu cerințele statutului său de adult.

Își rosti părerea pe un ton tăios: mișcarea *gorkha* trebuie să o pornească pe cel mai greu drum posibil.

Douăzeci și șapte

Gyan sosi a doua zi la Cho Oyu, mohorît, agitat, enervat că trebuie să străbată un drum atît de lung prin frig pentru o sumă atît de insignifiantă, cum era cea pe care i-o plătea judecătorul. Îl înnebunea faptul că existau oameni care locuiau aici, în casa asta enormă și pe proprietatea asta, că fac băi fierbinți și dorm singuri în încăperi spațioase, și își aminti brusc de cina cu cotlete și mazăre pe care o luase împreună cu Sai și cu judecătorul și de replica celui din urmă: „Se pare că uneori n-ai minte nici cît un pui de găină".

— Ai întîrziat foarte mult, a zis Sai cînd l-a văzut, iar el se simți iritat într-un alt mod decît noaptea trecută, cînd după ce se vopsise în culorile războiului, își împinsese fundul în spate și pieptul în față și descoperise o postură foarte plină de sine și un nou stil de a vorbi.

Acum simțea o iritare meschină, ce-l făcea să dea înapoi, îi castra spiritul, îl făcea să se simtă arțăgos. Agasarea de-acum era cu totul diferită de cea pe care o simțise nu demult alături de Sai.

Pentru a-l înveseli, Sai îi povesti cum a fost la petrecerea de Crăciun...

— Știi, de trei ori am încercat să aprindem polonicul plin cu coniac și să-l turnăm deasupra budincii...

Gyan o ignoră și deschise cartea de fizică. Of, ce bine-ar fi dacă ar tăcea odată. Pînă acum nu remarcase

niciodată la ea surescitarea asta de gîsculiță și era prea enervat ca s-o mai suporte.

Ea se întoarse fără prea mare chef la paginile cărții. Trecuse multă vreme de cînd nu se mai ocupaseră efectiv de fizică.

— Dacă două obiecte, unul cîntărind..., iar celălalt cîntărind..., îți cad din mînă din turnul înclinat din Pisa, peste cît timp și cu ce viteză vor cădea pe pămînt?

— Azi ești cu fundul în sus, a zis Sai și a căscat leneș, pentru a sugera alte opțiuni, mult mai atractive.

El se prefăcu că n-a auzit-o.

Apoi căscă și el, fără să vrea.

Ea căscă din nou, elaborat, ca un leu, lăsînd căscatul să înflorească în toată splendoarea lui.

El scoase la rîndul său un căscat chinuit, pe care încercă să și-l înghită.

Ea căscă iar...

Căscă și el.

— Te plictisește fizica? îl întrebă ea, încurajată de ceea ce luase drept împăcare.

— Nu. Cîtuși de puțin.

— Atunci de ce casti?

— PENTRU CĂ TU MĂ PLICTISEȘTI DE MOARTE, DE-AIA!

Tăcere împietrită.

— Nu mă interesează absolut deloc Crăciunul! strigă el. De ce serbezi Crăciunul? Ești hindusă și nu serbezi ziua de naștere a lui Id[1] sau a lui Guru

1. Referire nespecifică la una dintre cele trei sărbători celebrate de musulmanii din India: Id-ul-Zuha sau Bakrid, festivalul sacrificiului, Id-e-Milad sau Barah Wafat, ce comemorează nașterea și moartea profetului Mahomed (în cea de a

Nanak[1], nici măcar Durga Puja, Dussenhra[2] ori Anul Nou tibetan!

Ea rămase pe gînduri. De ce? Pentru că o făcea de cînd se știa. Nu din cauză că fusese la mînăstire, căci ura ei pentru tot ce ținea de asta era extrem de profundă, ci...

— Sînteți ca niște sclavi, asta sînteți. Fugiți după Occident și vă faceți de rîs. Din cauza celor ca voi sîntem în starea în care sîntem.

Atinsă de veninul lui neașteptat, Sai zise:

— Ba nu-i adevărat.

— Atunci?

— Dacă vreau să serbez Crăciunul, o fac, iar dacă nu vreau să serbez Diwali, atunci n-o fac. Nu e nimic greșit dacă te simți bine alături de alții, iar Crăciunul e o sărbătoare indiană la fel ca oricare alta.

Spusele fetei îl făcură să se simtă antilaic și anti-gandhian.

— Fă cum vrei, spuse el, ridicînd din umeri. Pentru mine nu contează. Asta nu face decît să arate lumii întregi că ești O PROASTĂ!

Rosti cuvintele cu emfază, abia așteptînd să le vadă efectul pe chipul ei.

— Foarte bine, atunci de ce nu te duci acasă, dacă sînt atît de proastă? Ce rost are să încerci să mă înveți ceva?

— Ai dreptate, așa o să fac. Chiar, ce rost are să încerc să te învăț ceva? E limpede că nu vrei decît

---

douăsprezecea zi a celei de-a treia luni Rabi-ul-Awwal, conform calendarului islamic), Id-ul-Fitr sau Ramzan, ce cade în prima zi cu lună nouă, marcînd sfîrșitul Ramadanului.

1. Guru Nanak Dev, întemeietorul sikhismului, primul dintre cei zece guru *sikhi*.
2. Sărbătoare indiană din luna octombrie.

să copiezi. Nu ești în stare să gîndești cu mintea ta. *Copycat*[1], *copycat*. Nu știi că oamenii pe care tu îi copiezi ca orice imitatoare de duzină NU TE VOR???

— Nu copiez pe nimeni!

— Doar nu crezi că ești singura persoană care serbează Crăciunul? Hai, nu-mi spune că ești chiar atît de încuiată!

— Dacă ești așa deștept, zise Sai, cum se face că nu ești în stare să-ți găsești un serviciu ca lumea? Eșec, eșec, eșec. Interviu după interviu.

— *Din cauza celor ca tine!*

— A, din cauza mea... Și-mi spui că sînt încuiată? Cine e încuiat? Du-te și întreabă un judecător și-o să vezi despre care din noi o să spună că e ăla încuiat.

Își ridică paharul și apa din el se revărsă peste margine înainte să-i ajungă la buze. Atît de tare tremura.

1. Imitator, copiator, persoană care copiază un lucru extrem de cunoscut, de exemplu un asasin care copiază în amănunt toate detaliile unei crime celebre recente.

Douăzeci și opt

Judecătorul se gîndea la ura lui.

La întoarcerea sa din Anglia, fusese întîmpinat de aceeași fanfară militară ramolită ce-l condusese și la plecare, însă acum ea devenise invizibilă din cauza palelor de fum și de praf ridicate de artificiile aruncate pe șina ferată, ce explodară cînd trenul intra în stație. Ovații și fluierături au pornit simultan din cele două mii de piepturi ale celor ce se adunaseră să asiste la acest eveniment istoric: primul fiu al comunității care intră în administrația statului indian. Jemubhai se văzu sugrumat de ghirlande, iar pe borul pălăriei i se așezară petale de flori. În fața lui, la capătul gării, apărată de o frîntură de umbră cît lama unui cuțit, stătea în picioare o persoană ce i se păru vag familiară, nici soră, și nici verișoară. Era Nimi, soția lui, care se întorsese din casa tatălui său, unde își petrecuse timpul scurs de la plecarea lui. Cu excepția celor cîteva cuvinte schimbate cu proprietăresele și de cîte „Bună ziua" rostit în magazine, nu mai vorbise cu o femeie de ani de zile.

S-a apropiat de el cu o ghirlandă în mînă. Nu s-au privit cînd ea i-a ridicat-o deasupra capului. El s-a uitat în sus, ea în jos. El avea douăzeci și cinci de ani, ea nouăsprezece.

— Cît sînt de timizi, of, ce timizi...

Mulțimea încîntată era sigură că e martoră la spaima dragostei. (Ce speranțe uimitoare are publicul: întotdeauna refuză să creadă că iubirea nu există.)

Ce-o să facă el cu ea?

Uitase că are o soție.

Mă rog, știa, firește, dar ea rămăsese încet-încet tot mai departe în urma lui, ca toate celelalte lucruri din trecutul său. Era un șir de lucruri fără nici o relevanță. Femeia însă avea să-l urmeze, așa cum nevestele își urmau soții în acele zile.

În toți acești cinci ani Nimi se gîndise de multe ori la plimbarea lor cu bicicleta și cum îi plutise inima. Cît de frumoasă trebuie să-i fi părut ea atunci... El o găsise atrăgătoare, iar ea era gata să aprecieze orice persoană ce credea așa ceva. Căută în trusa de toaletă cu care Jemubhai se întorsese de la Cambridge și găsi un borcan cu o pomadă verzuie, o perie de păr, un set de piepteni argintii, un puf tivit cu mătase într-o cutiuță rotundă de pudră... și atunci simți pentru prima oară în viață parfumul inegalabil de lavandă. Miresmele ușor înțepătoare ce veneau dinspre obiectele lui cele noi aparțineau unui loc îndepărtat. Piphit mirosea a praf și, cînd și cînd, pe nepusă masă, a ploaie proaspătă. Parfumurile Piphitului erau buimăcitoare, puternice și amețitoare. Nimi nu știa prea multe despre englezi, iar puținul pe care-l cunoștea se baza pe cîteva crîmpeie de discuție ce ajunseseră pînă în aripa izolată a locuințelor femeilor – ca, de pildă, faptul că englezoaicele de la club jucau tenis îmbrăcate doar în lenjerie de corp.

— În pantaloni scurți, a zis un unchi mai tînăr.

— În chiloți, au insistat doamnele.

Cum avea să se descurce ea printre niște femei ce jucau tenis în chiloți și știau să folosească racheta aceea grea?

Luă puful judecătorului, își desfăcu nasturii bluzei și și-l lipi de piept. Își încheie la loc bluza, înăbușindu-și înăuntru puful atît de străin, de mătase. Nimi știa că de-acum e prea mare ca să mai joace jocul furtișagurilor copilărești, dar în sufletul ei creștea o lăcomie fără margini.

După-amiezile din Piphit treceau atît de greu, iar familia Patel se odihnea, încercînd să facă să dispară teama că timpul nu se va mai mișca niciodată. Excepție făcea doar Jemubhai, care se dezobișnuise de această capitulare totală.

El s-a ridicat în capul oaselor, s-a foit și s-a uitat la bananierul ca un dinozaur, cu aripi și cu cioc vinețiu, avînd aerul cuiva care îl vede pentru prima oară. Era un străin – *un străin* –, țipa fiecare fibră din trupul său. Digestia lui era singura care nu era de acord și-i spunea că e acasă: ciucit dureros în WC-ul din curte, cu genunchii lui de gentleman scîrțîind, înjura „Fir-ar al dracului!" și simțea că digestia îi funcționează la fel de ultraeficient precum... precum *sistemul de transport în comun al occidentalilor.*

Se gîndi alene să-și verifice bagajul și descoperi articolele lipsă.

— Unde-i puful meu? strigă el la femeile neamului Patel, răsfirate pe preșuri la umbra verandei.

— Ce? întrebară ele, ducîndu-și mîna streașină la ochi, pentru a se feri de explozia de lumină.

— Cineva mi-a umblat prin lucruri.

Adevărul era că pînă la ora respectivă aproape toți cei din casă îi trecuseră în revistă lucrurile și nu înțelegeau deloc ce era rău în asta. Noile lui idei referitoare la noțiunea de intimitate erau de neconceput pentru ei. De ce-l deranja și ce avea de-a face cu furtul?

— Dar ce îți lipsește?
— Puful.
— Ce-i ăla?
Încercă să le explice.
— Dar ce naiba e ăla, *baba*?
Îl priviră amuzate.
— Roz cu alb ce? Cu care te dai pe piele? De ce?
— Ce culoare are?
— Roz?
Mama lui începu să se îngrijoreze.
— Ai vreo problemă cu pielea? îl întrebă ea neliniștită.
Dar o soră care asculta cu atenție rîse: „Ha, ha, te-am trimis în străinătate să te faci gentleman și, în loc de asta, te-ai făcut o lady!".

Rumoarea se împrăștie și dinspre casele îndepărtate ale clanului Patel începură să sosească rudele. *Kakas kakis masas masis phuas phois.* Copii îngrozitori adunați la un loc, o grămadă în care nu-ți dădeai seama care e un copil și care altul, pentru că semănau cu un monstru cu multe brațe și picioare, care se apropia rostogolindu-se, ridicînd praful și țipînd, și sute de mîini se ridicau să acopere sutele de guri chicotind simultan ale monstrului. Cine furase ce?

— I-a dispărut puful de pudrat, a zis tatăl lui Jemubhai, care părea să creadă că respectivul obiect trebuie să fie crucial pentru munca viitoare a fiului său.

Toată lumea îl numea în engleză, *powder puff*, pentru că, evident, în *gujarati* nu exista nici un cuvînt pentru această invenție. Auzindu-le accentele, judecătorului i se zbîrli pielea pe el de jenă. „*Paudăr paaf*" suna ca un fel de mîncare... *parii*.

Scoaseră toate lucrurile din cufăr, le întoarseră cu fundul în sus, cu exclamații de uimire, și examinară fiecare lucru

în parte – costumele lui, lenjeria de corp, binoclul de operă, prin care văzuse tutu-ul balerinelor ce se aplecau delicat în lateral în timpul dansului din *Giselle*, dezvăluind privirii zecile de straturi de voal ca de foietaj și ornamentele aplicate, ca niște fondante.

Dar nu, nu era aici. Nu era nici în bucătărie și nici pe verandă. Nu era nicăieri.

Mama lui le luă la întrebări pe verișoarele cele mai puse pe șotii.

— L-ați văzut?

— Ce?

— Paudăr paaf-ul.

— Ce-i ăla paudur paf? Paudaar păf?

— Ca să-ți protejeze pielea.

— Să-ți protejeze pielea de ce anume?

Din nou întreaga stînjeneală a necesității de a explica totul încă o dată.

— Roz și alb? Pentru ce?

— Ce naiba știți voi, toți ăștia? zise Jemubhai.

Niște hoți și niște ignoranți!

Crezuse că vor avea bunul-gust de a fi impresionați de ceea ce devenise și că le va stîrni nu doar respectul, ci, poate, chiar admirația. Însă ei rîdeau.

— Tu trebuie să știi ceva, o acuză în cele din urmă judecătorul pe Nimi.

— Nu l-am văzut. De ce l-aș fi remarcat? spuse ea.

Însă inima îi bătea nebunește sub sînii trandafirii și albi, pudrați cu lavandă, sub puful adus din Anglia de soțul ei.

Lui nu-i plăcu chipul soției sale. Căută semne ale urii lui, găsi frumusețe și o ignoră. Odinioară era suficient să-i arunce unei fete o singură privire și inima i se topea

pe loc, însă acum acest lucru nu mai era de mult valabil. O indiancă nu putea fi niciodată la fel de frumoasă ca o englezoaică.

Și în acea clipă, cînd tocmai dădea să-i întoarcă spatele, îl zări...

Ieșea ușor printre copci – cîteva firișoare subțiri și delicate.

— Nenorocito! strigă și trase afară dintre sînii ei cei triști, ca o floare ridicolă sau ca o inimă explodînd în mii de țăndări...

...puful lui de dandy.

— Să rupeți patul, strigă o mătușă bătrînă, auzind agitația din cameră, și toată lumea începu să chicotească și să încuviințeze satisfăcută.

— Acum o să se mai liniștească și ea, zise o altă voce de cotoroanță abțiguită. Fata asta e prea de capul ei.

În camera special golită de cei ce dormeau de regulă în ea, Jemubhai, cu fața umflată de mînie, își înșfăcă nevasta.

Femeia îi scăpă printre degete, ceea ce nu făcu decît să-i sporească și mai mult mînia.

Ea, o hoață. Ea, care îi făcuse de *rîs* în fața tuturor. Fata asta analfabetă de la țară. O înșfăcă din nou.

Ea fugi, încercînd să scape. El fugi după ea.

Ea fugi la ușă.

Însă ușa era încuiată.

O mai încercă o dată.

Nu se clinti.

Mătușa o încuiase – pentru orice eventualitate. Se auzeau atîtea povești despre mirese ce încercaseră să fugă și, din cînd în cînd, chiar și cîte una despre un soț care vrusese să-și ia tălpășița. Rușinerușinerușine rușineafamiliei.

Se apropie de ea cu o expresie de ucigaș.

Ea fugi la fereastră.

El îi tăie calea.

Fără să se gîndească, ea ridică pudriera de pe masa din apropierea ușii și i-o aruncă în față, îngrozită de ceea ce face, însă groaza se contopi ireversibil cu gestul și, o fracțiune de secundă mai tîrziu, totul se terminase...

Pudriera s-a făcut bucăți, iar pudra s-a revărsat pe jos și s-a risipit pe covor.

Acoperit cu un strat de pigment cu iz dulceag, ca un vampir, bărbatul tăbărî asupra ei, o trînti la pămînt și, în timp ce milioanele de particule fine ce-i făceau tenul perfect trandafiriu se desprindeau și cădeau ca o ploaie pe jos – în vreme ce penisul i se trezi la viață, pulsînd vinețiu, ca și cum s-ar fi înfuriat în egală măsură și el, bîjbîind stîngaci după despicătura despre care auzise vorbindu-se –, se împlîntă violent în ea, cu toată frustrarea, patima și furia acumulate pînă acum.

Un unchi în vîrstă, îmbrăcat în *dhoti*, cu chipul uscat ca de pasăre și cu ochelari, privea scena printr-o crăpătură din peretele de afară. Bătrînul simți cum i se umflă propria bărbăție și, buf!, se trezi tropăind prin curte.

Jemubhai era bucuros că își poate camufla lipsa de experiență și neajutorarea prin ură și furie – un truc ce avea să-i fie de mare folos de-a lungul întregii vieți, în foarte multe domenii –, însă, Dumnezeule, grotescul situației îl șocă: întîlnirea dintre organele ce se căutau și vibrau într-un atac cumplit, urmat de o epuizare totală; forme de viață mutilate, lovite, învinețite și umile, gîtița acră, tivită cu păr, șarpele musculos agitîndu-se malefic, duhoarea de urină și rahat amestecată cu mirosul de sex, plescăitul, valul de lichid ce țîșnea incontrolabil – toate îi întorceau pe dos stomacul de om civilizat.

Și totuși a repetat iar și iar acest gest nedemn de el. Chiar și cînd era plictisit, o făcea iar și iar, obicei pe care nu și-l suporta. Neplăcerea și propria sa obstinație îl înfuriau mai tare ca niciodată și gîndul oricărei cruzimi la care ar supune-o pe femeie se dovedi unul irezistibil. Avea s-o învețe aceleași lecții ale solitudinii și ale rușinii pe care le învățase și el. Cînd erau în public, nu-i vorbea și nu se uita niciodată în direcția ei.

Ea se obișnui cu această detașare a lui în timp ce se împingea în ea, cu acea privire pierdută undeva în depărtare, concentrată exclusiv asupra ei înseși – aceeași privire goală ca a unui cîine sau a unei maimuțe ce se coțăiește în bazar –, pînă cînd, brusc, părea că-și pierde preț de o clipă stăpînirea de sine, iar expresia aceea îi dispărea de pe față. O secundă mai tîrziu, înainte să fi apucat să dezvăluie ceva, ea i se așternea din nou pe chip și bărbatul se retrăgea pentru a petrece multă vreme în baie, unde folosea săpun, apă caldă și Dettol. Abluțiunile îi erau urmate de o porție bine măsurată de whisky, de parcă ar fi consumat dezinfectant.

Judecătorul și Nimi au mers două zile cu trenul și cu mașina și cînd au ajuns în Bonda, judecătorul a închiriat la marginea zonei civile a orașului un bungalow fără apă și curent electric, pentru treizeci și cinci de rupii pe lună. Nu-și permitea nimic mai mult pînă cînd nu-și plătea datoriile, însă puse niște bani deoparte pentru a angaja o femeie care să-i țină companie lui Nimi. O anume domnișoară Enid Pott, care arăta ca un buldog cu pălărie. Ultima ei slujbă fusese cea de guvernantă a copiilor domnului Singh, comisarul guvernului, iar printre reușitele sale personale se număra faptul că-i învățase să-i spună mamei Mam, tatălui Fa, le dăduse ulei de ficat de cod pentru

durerile de stomac și-i învățase pe cei mici să recite *Nellie Bly*. O fotografie din geanta ei o arăta alături de două fetițe oacheșe, în rochițe cu model marinăresc. Șosetele le erau bine trase în sus, însă fețele le erau căzute.

Nimi nu învață nici un dram de engleză – din pură încăpățînare, se gîndi judecătorul.

— Ce-i asta? o întrebă el furios, ridicînd o pară. Ce-i asta? spuse iar, arătînd spre sosiera cumpărată de la un magazin de lucruri vechi, ce fusese vîndută de o familie a cărei monogramă, printr-o fericită coincidență, se potrivea cu a sa – *JPP* – și era înconjurată de înfloriturі extravagante.

O cumpărase în secret și o ascunsese în altă geantă, în așa fel încît să nu detecteze nimeni durerea acestui gest mincinos și înclinația spre zgîrcenie. *James Peter Peterson sau Jemubhai Popatlal Patel.* CUM doriți.

— Ce-i asta? o întrebă el, ridicînd o chiflă.

Tăcere.

— Dacă nu ești în stare să zici cuvîntul, nu ai voie s-o mănînci.

Tot tăcere.

El îi luă chifla de pe farfurie.

În aceeași seară, puțin mai tîrziu, i-a smuls din mînă cana de Ovaltine, din care Nimi sorbea fără prea mare încîntare:

— Și dacă nu-ți place, nu bea.

Nu o putea lua nicăieri cu el și se simțea prost cînd doamna Singh îl apostrofa cu degetul și-i zicea:

— Unde e soția dumneavoastră, domnule Patel? Sper că nu sînteți genul care o ține închisă în *purda*.

Jucîndu-și rolul în cariera soțului său, doamna Singh încercase să adopte ceea ce i se părea a fi echilibrul – tipic pentru o englezoaică – între conversația spirituală

și plăcută și replica tăioasă, la obiect, cu care reușea astfel să zdrobească fără drept de apel spiritele multor localnici ce se mîndreau tocmai cu lipsa lor de implicare în vreun lucru.

Nimi nu și-a însoțit soțul la muncă, așa cum făceau celelalte soții, care străbăteau țara călare pe cal, pe elefant, pe cămilă ori în *palkis*, purtate de hamali (cu toții decedați timpuriu din cauza posterioarelor generoase ale doamnelor), și urmate de alaiul zornăitor al oalelor și al cratițelor, de sticla de whisky și cea de porto, de detectorul Geiger[1] și de scintilometru[2], de conservele de ton și de puii vii, înnebuniți de anxietate. Nimeni nu le-o spunea niciodată, însă știau. Presimțirea satîrului le era gravată în suflet de la naștere.

Nimi rămînea singură în Bonda. Trei săptămîni din patru se plimba neliniștită prin casă și prin grădină. Petrecuse nouăsprezece ani închisă în casa tatălui ei și încă nu era capabilă să conceapă ideea de a păși dincolo de poartă. Felul în care aceasta stătea deschisă, ca ea să poată ieși și pleca de aici – acea imagine o umplea de singurătate. Nu era iubită, libertatea îi era inutilă, iar soțul ei nu-și respecta obligațiile.

Urcă scările, ajunse la acoperișul plat, scăldat în amurgul văratic ce se pogora lent, insinuîndu-se discret, și privi

1. Cunoscut și sub denumirea de detector Geiger-Müller. Este un instrument tipic pentru detectarea radiațiilor și este format dintr-un tub de sticlă sau metal care conține un gaz la presiune joasă și doi electrozi. La trecerea prin tub a radiației ionizante, gazul se ionizează, provocînd o descărcare între cei doi electrozi – un puls electric.
2. Numit și detector cu scintilație. Folosește un material care, atunci cînd este lovit de radiația ionizantă, devine fluorescent sau emite instantaneu un puls luminos.

cum curge Jamuna în vale, cu malurile ușor prăfuite. Vitele porniseră spre casă. La templu sunau clopotele. Nimi văzu păsările încercînd întîi un copac, apoi altul, în căutarea unui adăpost peste noapte, și scoțînd în tot acest timp sunete de maximă surescitare, ca femeile într-o prăvălie de sariuri. Dincolo de rîu, în depărtare, văzu ruinele unui adăpost de vînătoare de pe timpul împăratului Jehangir, din dinastia Mogulilor – doar cîteva arcade albite de vreme, ce continuau să susțină niște irișsi sculptați. Mogulii coborîseră din munți pentru a invada India, însă, în ciuda talentului lor de a purta războaie, erau, se pare, ființe cu inimi destul de duioase ca să deplîngă moartea acestei flori în timpul arșiței. Acest vis persistent al irisului era sculptat peste tot de meșteșugari ce simțeau nostalgia și vedeau frumusețea celor făcute de ei și pe care nu le cunoscuseră niciodată.

Vederea unei astfel de scene, ce înfățișa istoria în trecerea ei și în mersul ei înainte, o impresionă pe Nimi, aruncînd-o într-o stare de tristețe copleșitoare. Ieșise cu totul în afara vieții. Săptămînile treceau și ea nu vorbea cu nimeni. Servitorii îi trînteau pe masă propriile lor resturi, furau proviziile fără frică și lăsau casa în mizerie fără cea mai mică urmă de vinovăție, pînă cu o zi înainte de sosirea lui Jemubhai, cînd era iar făcută să strălucească de curățenie, programul cu îndatoririle fiecăruia era fixat din nou cu precizie, apa era lăsată să fiarbă douăzeci de minute, fructele erau puse în soluții de permanganat de potasiu exact atîtea minute cît trebuia. În cele din urmă, noua mașină la mîna a doua a lui Jemubhai, ce arăta mai degrabă ca o vacă solidă și prietenoasă decît ca un automobil, intra zdrăngănind pe poartă.

El pătrundea vioi în casă, unde își găsea nevasta contrazicîndu-i cu obstinație orice ambiție...

Iritarea lui devenea insuportabilă.

Pînă și expresia ei îl agasa. Însă din clipa în care ea a fost înlocuită treptat de o privire goală, a început să fie deranjat de lipsa acelei expresii.

Ce să facă el cu ea? Nu-și ocupa timpul cu nimic, era incapabilă să se întrețină singură, era la fel de consistentă ca neființa și totuși prezența ei, extrem de palpabilă, îl distrăgea cumplit de la treburile lui.

Fusese abandonată și de domnișoara Enid Pott, care zisese:

— Se pare că Nimi s-a hotărît să nu învețe absolut nimic. Aveți o *swaraji* chiar sub nasul dumneavoastră, domnule Patel. Nu vrea să se certe, deși în felul ăsta i-ai putea răspunde și ai putea avea un dialog cu ea. O vezi doar cum se complace în starea asta de om fără vlagă și fără chef de viață.

Mai era apoi și fundul ei tipic indian – leneș și lat cît un bivol. Simțea mirosul înțepător al uleiului ei roșu de păr ca pe o amenințare fizică.

— Scoate-ți zdrăngănelele alea absurde! o povățui, zgîndărit de clinchetul brățărilor ei metalice. Și de ce trebuie să te îmbraci atît de țipător? Galben cu roz? Ai înnebunit de tot?

Îi aruncă sticlele cu ulei de păr și atunci firele ei lungi începură să scape din coc, oricît de strîns încerca să și-l facă. Judecătorul le găsi croindu-și drum prin încăpere și îngreunînd aerul. Găsi unul strangulînd o ciupercă din crema lui de ciuperci.

Într-o zi descoperi urme de picioare pe scaunul de la toaletă – *stătea pe vine, stătea pe vine!* – și, incapabil să-și mai țină furia în frîu, o apucă de cap, o împinse cu fața în vasul de toaletă, iar după o vreme, complet anihilată de propria-i suferință, Nimi deveni o ființă ștearsă,

lipsită de orice însușiri, și începu să atipească în soarele heliografic și să se trezească în toiul nopții. Se uita în gol la lumea din jur, însă nu se putea fixa asupra nici unui amănunt. Nu se ducea niciodată la oglindă, pentru că nu se vedea în ea și, oricum, nu putea suporta gîndul de a-și pierde fie și măcar o clipă cu îmbrăcatul și pieptănatul, activități menite doar celor fericiți și iubiți.

Cînd o vedea cu pustule erupîndu-i pe obraji, Jemubhai îi lua frumusețea trecută drept un nou afront personal și începu să-și facă griji ca nu cumva boala ei de piele să îl infecteze și pe el. Le porunci servitorilor să șteargă totul cu Dettol, pentru a ucide orice microb. Începu să se pudreze și mai atent cu noul său puf, amintindu-și de fiecare dată de cel ascuns între sînii obsceni, cu nas de clovn, ai soției lui.

— Să nu te arăți la față nimănui, îi zise el, pentru că lumea o s-o ia la fugă mîncînd pămîntul.

La sfîrșitul anului groaza pe care și-o stîrneau reciproc era atît de profundă, încît amîndoi păreau să fi ajuns pe tărîmul amărăciunii fără margini, ce-i ducea dincolo de orice parametri ai sensibilității de care e în stare o ființă umană normală. Starea respectivă le deveni mult mai caracteristică decît propria lor natură și trăiau furia cu o forță demnă de națiuni întregi unite de ura cea mai adîncă.

Douăzeci și nouă

— Crăciun! zise Gyan. Doamne, cît poți să fii de proastă!

Sai începu să plîngă cu suspine.

— Nenorocitule, strigă ea printre hohote în urma lui, treci imediat înapoi! Te porți ca un nemernic și pe urmă fugi?

Vederea dezastrului pe care vorbele sale îl provocaseră îl alarmă, iar propria-i mînie începu să-l înspăimînte în clipa în care zări chipul fetei prin grilajul emoției devastatoare. Își dădu seama că nu Sai e cauza a ceea ce simțea, însă ieși pe poartă și o trînti în urma lui.

Era prima oară cînd îl deranja Crăciunul...

Ea îi definea ura, se gîndi Gyan. Prin intermediul ei, o văzuse, vai!, cu toată limpezimea și apoi nu putuse rezista și o accentuase, fie și doar de dragul clarității.

N-ai nici un pic de mîndrie? Te dai peste cap să te occidentalizezi. Dar ei nu te vor!!! Du-te la ei și vezi dacă te primesc cu brațele deschise! O să te străduiești să le cureți toaletele și nici măcar atunci n-or să te vrea.

Gyan se întoarse la Cho Oyu.

— Uite ce e, spuse, îmi pare rău.

Nu i-a fost prea ușor s-o împace.

— Te-ai purtat îngrozitor! a zis Sai.

— Scuze.

Însă în cele din urmă ea îi acceptă scuzele, ușurată că poate lăsa în urmă revelația faptului că pentru el nu ea

era centrul iubirii lor. Se înșelase – era punctul central doar în povestea ei, ca întotdeauna, dar juca un rol secundar în istoria altcuiva.

Sărutările lui o făcură să uite acest gînd.

— Nu-ți pot rezista, asta e problema... a zis Gyan.

Ea, seducătoarea, rise.

Dar natura umană e așa cum e. Sărutările erau prea dulcege. Peste cîteva clipe, scuzele sincere deveniră nesincere, iar el se înfurie că i-a cedat.

Gyan se duse la cantină, prin asfințitul ca o Kali[1] ce se revărsa în mii de culori asupra lumii, și-și simți din nou sufletul atins de chemarea purității. Va trebui să-și sacrifice săruturile prostești în schimbul maturității. În suflet i se insinuă sentimentul că e un martir și, odată cu gîndul purității cauzei, și temerea tot mai acută că s-a murdărit. Era mînjit de iubire și iritat de cît de ușor i se dăruise ea. Nu așa trebuiau să se petreacă lucrurile. Era lipsit de bun-simț.

Își aminti de centrul roții budiste a vieții, prinsă între colții și ghearele unui diavol, pentru a sugera iadul ce ne prinde în capcană: cocoș-șarpe-porc, patimă trupească-mînie-nesăbuință, fiecare fugărindu-l pe celălalt, fiecare hrănindu-se cu unul și fiind devorat de celălalt.

La Cho Oyu Sai medita și ea la dorință, furie și nesocotință. Încercă să-și înăbușe mînia, dar ea continua să-i fiarbă în suflet. Încercă să-și liniștească pornirile, însă ele nu vrură deloc să-i dea ascultare.

Ce naiba era atît de greșit în găsirea unui pretext pentru o petrecere? La urma urmei, puteai continua la fel de bine raționamentul, ajungînd pînă acolo încît să te

1. Soția lui Shiva, întruchiparea malefică a divinității materne.

opui folosirii limbii engleze în conversație sau să respingi pateurile de la Hasty Tasty – chestiuni asupra cărora Gyan nu avea cum să aibă cu nici un chip cîștig de cauză. Își petrecu mult timp contracarînd cu propriile argumente fragilitatea punctelor lui de vedere, pentru a scoate la iveală toate fisurile acestui mod de gîndire.

— Ticălosule! zise ea așa, în gol. Demnitatea mea face cît o mie de Gyani.

— Unde a plecat așa de repede? a întrebat-o bucătarul în acea seară, un pic mai tîrziu.

— Cine știe? a spus ea. Dar să știi că ai dreptate în ce privește peștii și nepalezii. Nu e chiar așa deștept. Cu cît studiem mai mult, știe tot mai puține, iar faptul că nu știe și eu îmi dau seama de asta îl enervează foarte tare.

— Da, a zis bucătarul pe un ton înțelegător, avînd în vedere faptul că prevăzuse cu mult timp în urmă că băiatul e destul de mărginit.

La cantina Thapa Gyan le povesti lui Uloo, Gadha, Owl și Donkey cum fusese nevoit să dea meditații pentru a cîștiga bani. Cît de bucuros avea să fie dacă o să-și găsească o slujbă adevărată, ca să-i lase în plata lor pe snobii ăia doi, pe Sai și pe bunicul ei, cu accentul lui englezesc fals și cu fața lui tuciurie, dată cu pudră albă și roz. Toți cei din cantină rîseră cînd îi imită accentul: „Ce poeți se mai citesc în ziua de azi, tinere?". Și, încurajat de „Ha, ha"-ul lor, cu mîncărimi pe limba dezlegată de alcool, trecu pe nesimțite la o descriere a casei, a pușlilor de pe perete și a unui certificat de la Cambridge, de care ei nici măcar nu știau că ar fi trebuit să se rușineze.

De ce să n-o trădeze pe Sai?

Pe ea, care nu știa să vorbească decît o corcitură de engleză și hindi și care nu era în stare să întrețină o conversație cu cineva din afara micului ei cerc social.

Pe ea, care nu știa să mănînce cu mîinile, care nu se așeza niciodată pe vine pentru a aștepta autobuzul, care nu fusese niciodată într-un templu altfel decît din pur interes arhitectural, nu mestecase niciodată un *paan*[1] și nu încercase toate zaharicalele din *mithaishop*, pentru că o făceau să vomite; pe ea, care plecase de la un film de Bollywood atît de plînsă și de zguduită, încît ajunsese acasă stoarsă de puteri și trebuise să se întindă pe sofa ca să-și revină; ea, care considera că e vulgar să-ți ungi părul cu ulei, nu se ștergea la fund decît cu hîrtie și era mult mai bucuroasă să mănînce așa-numitele legume englezești, adică fasole verde, mazăre, ceapă verde, și se temea – *se temea* – de *loki, tinda*[2], *kathal*[3], *kaddu*[4], *patrel*[5] și de *saag*[6]-ul din piață.

---

1. Digestiv folosit pentru curățarea gurii și pentru împrospătarea respirației; mici triunghiuri învelite în frunze de betel și fixate cu scobitori sau cuișoare. Se oferă în mod obișnuit musafirilor și participanților la evenimente culturale ca dovadă de ospitalitate.
2. Specie de bostan specifică Indiei și Pakistanului, cu diametrul de 5-8 centimetri și fructe verzi și turtite, de mărimea merelor, cu semințe comestibile după ce sînt prăjite.
3. Plantă din familia *Moraceae*, cu cel mai mare fruct ce crește în copac de pe planetă. Fructul poate ajunge la un diametru de 90 de centimetri și la 36 de kilograme. Cunoscut și sub numele de *nangka* sau *jackfruit*, este fructul național al Bangladeshului și al Indoneziei.
4. Dovleac.
5. Sau *patra*, fel de mîncare vegetarian din Gujarat, avînd drept principal ingredient planta *Caladium* (care în stare naturală e toxică).
6. Garnitură foarte populară din spanac, frunze de muștar sau alte verdețuri, cu condimente și diverse ingrediente. Cel mai cunoscut fel de *saag* este *saag paneer*, care conține și brînză.

Cînd mîncau împreună, erau întotdeauna stingheriți – el agasat de capriciile ei și de faptul că nimic nu-i era pe plac, iar ea revoltată de gesturile lui energice, de degetele lui vîrîte în sos, de leorpăielile și de plescăielile sale. Judecătorul își mînca pînă și pîinea, fie ea *chapati*, *puri* sau *paratha*, cu cuțitul și furculița. Și stărui ca în prezența lui și Sai să facă la fel.

Și totuși Gyan era absolut sigur că Sai e mîndră de comportamentul ei, că, poate, se preface rușinată de lipsa ei de indianitate, însă în realitate își subliniază astfel poziția socială. O, da! Atitudinea adoptată permitea acel lux pervers, încîntarea supremă de a te putea lua singur peste picior, de a te critica singur, cu scopul de a obține efectul contrar – *nu, n-ai căzut, tu, trandafir sacru!*

Așadar, luat de avînt, Gyan le povesti toate acestea. Le spuse de puști, de bucătăria bine aprovizionată, de băuturile din dulap și de faptul că nu aveau telefon, deci nici posibilitatea să cheme pe nimeni în ajutor.

Însă a doua zi dimineață, cînd se trezi, se simți din nou cuprins de vinovăție. Se gîndi cum, cu un an în urmă, ei doi stăteau încolăciți în iarba deasă, sub copacii înalți, ce sfredeleau cerul, și păienjenișul de stele ce se zărea printre ferigile preistorice.

Dar cît de volatilă era dragostea! Gyan vedea acum că ea n-are nimic de-a face cu consistența și nu era nici o scriptură. Era o stare de nesiguranță ce putea naște trădarea, și lua forma oricărui lucru în care o turnai. Iar adevărul era că îți venea greu să te abții s-o torni în multe, foarte multe vase. Putea fi folosită în tot soiul de scopuri... Își dori să fi existat o constrîngere și simți cu adevărat cum îl cuprinde frica.

Treizeci

Îngrijorat din pricina problemelor tot mai mari pe care le întîmpina în piață și a deficiențelor de aprovizionare provocate de greve, bucătarul tocmai punea în tocana lui Mutt niște carne de bivol, articol din ce în ce mai greu de găsit. Despachetă halca din ziarul îmbibat cu sînge și, din senin, îl copleși gîndul că în mîna lui se află de fapt două kilograme din trupul fiului său.

Cu mulți ani în urmă, cînd soția bucătarului căzuse din copac în timp ce aduna frunze pentru capră și murise, toată lumea spusese că stafia ei amenința să-l ia pe Biju la ea, pentru că murise de moarte violentă. Preoții susțineau că un spirit ce trece pe lumea cealaltă în acest fel rămîne supărat. Nevasta lui fusese o persoană blîndă – de fapt, dacă se gîndea bine, și-o amintea ca pe o femeie ce vorbea doar foarte rar –, însă oamenii stăruiseră că e cum spun ei, că Biju și-a văzut mama, o apariție transparentă în miez de noapte, încercînd să-l înșface. Familia lui s-a dus cu mic, cu mare pînă la oficiul poștal din cel mai apropiat oraș și a trimis un potop de telegrame pe adresa judecătorului. În acele zile telegramele soseau cu un factor poștal care agita o suliță, alergînd de la un sat la altul.

— În numele reginei Victoria, lăsați-mă să trec! rostea el pe un ton cîntat și ascuțit, fără să știe sau să-i pese că persoana invocată nu mai conducea de mult țara.

— Preotul a zis că trebuie făcut *balli* la *amavas* în cea mai întunecată noapte fără lună a lunii. Trebuie să sacrifici o găină.

Judecătorul a refuzat să-i dea drumul bucătarului să plece.

— Superstiții! Ești un prost! Aici de ce nu e nici o stafie? N-ar fi și aici dac-ar fi în satul tău?

— Pentru că aici e curent electric, a zis bucătarul. Le e frică de curent și în satul nostru nu avem, de-aia...

— Ai trăit degeaba pînă acum? a zis judecătorul. Stai la mine-n casă, te duci la un doctor adevărat, ai învățat să citești și chiar și să scrii cît de cît, mai citești și ziarele și toate astea absolut degeaba! Tot te mai lași dus de nas de preoții care nu vor decît să-ți ia banii.

Toți ceilalți servitori l-au sfătuit în cor pe bucătar să nu țină seama de părerea stăpînului lor și să facă tot ce poate ca să-și salveze fiul, pentru că, în mod sigur, acele stafii chiar existau:

— *Hota hai hota hai,* e musai s-o faci.

Bucătarul s-a dus la judecător cu o poveste inventată, cum că acoperișul cocioabei sale din sat a fost iar spulberat de ultima vijelie. Judecătorul a cedat, iar bucătarul a pornit spre sat.

Acum, după atîția ani, începea să se teamă că jertfa nu și-a împlinit menirea, că efectul ei a fost cumva desfăcut de minciuna spusă judecătorului, că spiritul nevesti-sii nu a fost deloc potolit, că ofranda n-a fost înregistrată adecvat sau, poate, n-a fost suficient de îndestulătoare. Sacrificase o capră și o găină, dar dacă spiritul tînjea de fapt după Biju?

Prima încercare a bucătarului de a-și trimite fiul în străinătate avusese loc cu patru ani în urmă, cînd în

Kalimpong apăruse un agent de recrutare pentru personalul unei nave de croazieră și anunțase că primesc cereri de angajare pentru chelneri, ajutoare de bucătari și îngrijitori de toalete – personal pentru munca cea mai de jos, toți urmînd să apară la cina festivă finală în smoching și papion, patinînd pe gheață, aranjați într-o piramidă, cățărați unii pe umerii celorlalți, cu ananași pe capete și flambînd clătite.

— Vă vom ajuta să vă găsiți de lucru legal în S.U.A.!!! ziceau reclamele tipărite în ziarul local și lipite pe ziduri în diverse locuri din oraș.

Individul și-a închiriat un birou temporar la hotelul Sinclair.

Coada formată în fața biroului înconjura hotelul și ajungea iar la intrare, motiv pentru care cele două capete ale ei se amestecau și, nefiind foarte clar cine și unde anume a fost la rînd, unii profitară fără jenă și se băgară în față.

Biju, care locuia împreună cu bucătarul în Kalimpong, a fost foarte încîntat să intre mai repede decît se aștepta. Fusese chemat la interviu, în ciuda obiecțiilor judecătorului. De ce nu voia să se gîndească să-i ia locul tatălui său atunci cînd bătrînul o să iasă le pensie?

Biju luă cu el cîteva dintre recomandările contrafăcute ale bucătarului, pentru a dovedi că vine dintr-o familie de oameni cinstiți, precum și o scrisoare de la părintele Booty unde era caracterizat drept o persoană de o moralitate fără pată, și una de la unchiul Potty, care spunea că băiatul știe să facă cea mai bună friptură din lume, în ciuda faptului că nu mîncase în viața lui nimic gătit de respectivul băiat, care nici el nu mîncase vreodată ceva gătit de el însuși, pentru că pur și simplu nu gătise niciodată. Bunica lui îl hrănise și îl răsfățase toată viața, cu toate că erau una dintre cele mai sărace familii dintr-un sat de amărășteni.

Și totuși interviul a fost un mare succes.

— Pot să fac orice fel de budincă. Fie ea continentală ori indiană.

— Vai, dar e excelent! În fiecare noapte avem bufet cu șaptesprezece feluri de dulciuri.

Atunci cînd Biju a fost anunțat că a fost acceptat și a semnat pe linia punctată de pe formular, a fost o clipă de neuitat.

Bucătarul era atît de mîndru:

— Din cauza budincilor de care i-am povestit... În fiecare seară au un bufet mare pe vas, care vas e ca un hotel, înțelegi, și totul e exact ca la cluburile de altădată. Angajatorul l-a întrebat ce știe să facă și el a zis „Știu să fac aia și aialaltă, orice doriți. Tort Alaska, insulă plutitoare, fursecuri cu coniac".

— Ești sigur că poți să ai încredere în individul ăla? l-a întrebat paznicul de la MetalBox.

— Sută la sută, a zis bucătarul, apărîndu-l pe cel ce-i apreciase atît de tare fiul.

În seara următoare s-au întors la hotel cu fișa medicală completată și cu un cec bancar pentru suma de opt mii de rupii, contravaloarea comisionului agentului și costul cursului de pregătire, ce urma să aibă loc la Kathmandu, căci toți considerau că este absolut firesc să trebuiască să plătești pentru a-ți face rost de o slujbă. Agentul de recrutare a completat o chitanță pentru cecul bancar, a verificat fișa medicală, întocmită gratis de doctorița de la bazar, care fusese extrem de drăguță și-i trecuse o tensiune mai mică decît o avea, îi sporise puțin greutatea și completase rubrica aceea cu vaccinurile cu datele la care ar fi fost normal să le fi făcut – în cazul în care acest lucru s-ar fi întîmplat.

— Trebuie să fie perfecte, ca să n-ai probleme cu cei de la ambasadă, pentru că pe urmă ce te faci? spusese ea.

Știa acest lucru pentru că în urmă cu cîțiva ani își trimisese propriul fiu în străinătate. În schimbul serviciului făcut, Biju i-a promis să ia cu el în Statele Unite pachetul cu brînză *churbi* uscată și să-l expedieze fiului ei, care tocmai își făcea rezidențiatul în medicină în Ohio, pentru că pe vremea cînd stătea la internatul unei școli din Darjeeling, băiatul își făcuse un obicei din a o mesteca în timp ce învăța.

După două săptămîni Biju s-a dus la Kathmandu cu autobuzul, pentru săptămîna de pregătire organizată de biroul central al agenției de recrutare.

Kathmandu era un oraș de lemn sculptat, alcătuit din temple și palate prinse în hățișul dezagregant al betonului modern, ce se întindea pînă departe în zarea prăfuită și pînă sus, spre cer.

Se uită în zadar după munți, după Everest. Unde era? Traversă șosele plate, trecu de un nod de străduțe medievale ce încă mai păstrau sunetele de odinioară, văzu o stradă de fierari, o uliță de olari ce amestecau lutul, paiele și nisipul cu picioarele goale, șobolani ronțăind dulciuri într-un templu al lui Ganesh. La un moment dat undeva se deschise un oblon strîmb, pe care erau desenate steluțe, și pe geam se iți un cap de fată cu un chip parcă ieșit dintr-un basm, a cărui puritate făcea notă discordantă cu fundalul îmbîcsit și murdar. Însă, atunci cînd se uită a doua oară, fata dispăruse. În locul ei apăruse o cotoroanță bătrînă și veștejită, ce s-a adresat imediat altei zgripțuroaice, aflată în drum spre templu, cu o tavă de ofrande pentru *puja*. Apoi s-a trezit din nou printre blocuri de beton, scutere și autobuze. Pe un panou se vedea un afiș cu o reclamă la lenjerie intimă masculină, înfățișînd niște chiloți cu șlițul umflat. Pe umflătură era desenată o cruce. „Un buzunar de încredere." Niște

străini amuzați se fotografiau în fața lui. În josul unei străzi, după colț, în spatele unui cinematograf, era o mică măcelărie, cu un șir de gheare galbene de pui într-un aranjament decorativ cu aspect de franjuri deasupra ușii. În fața prăvăliei un bărbat stătea cu mîinile întinse, pe care i se prelingeau zemuri de carne, deasupra unui lighean ruginit, plin cu apă amestecată cu sînge, iar numărul trecut pe zidul de lîngă ușă se potrivea perfect cu adresa pe care Biju o avea în buzunar: blocul 223 A, parter, în spate la Pun[1] Cinema.

— Încă unul! a strigat individul către camera din spatele prăvăliei.

Alți cîțiva bărbați se luptau cu o capră ce opunea rezistență, pentru că tocmai zărise inima altei rumegătoare din propria-i spiță zăcînd aruncată pe jos.

— Ai fost păcălit! a spus măcelarul rîzînd. Nu pot să cred cît de mulți oameni au vrut să plece în S.U.A.

Bărbații au legat capra fedeleș și au ieșit zîmbitori, toți cu vestele pline de sînge.

— Înc-un idiot. Cine se duce și dă banii în felul ăsta? De unde vii? Din ce crezi că e făcută lumea? Din escroci! Escroci! Du-te și fă o plîngere la poliție. Nu că ar face cineva ceva...

Înainte ca măcelarul să taie gîtul caprei, Biju l-a auzit cum se pregătește de gestul final, urlînd la ea *„Curvă ce ești, cățea nenorocită, pizdă nesimțită,* sali *idioată!"*. O trase de cap și o ucise.

Trebuie să înjuri o ființă pentru a o putea distruge.

În timp ce Biju stătea perplex în fața prăvăliei, întrebîndu-se ce să facă, măcelarii au jupuit capra, după care au atîrnat-o cu capul în jos, pentru a lăsa să i se scurgă tot sîngele.

---

1. Calambur, joc de cuvinte (engl.).

A doua încercare de a pleca în America a fost o cerere directă și simplă pentru o viză turistică.

Un tip de la ei din sat încercase de cincisprezece ori și, recent, la cea de-a șaisprezecea tentativă, primise viza.

— Nu te da bătut niciodată, îi sfătuia el pe băieții din sat. La un moment dat va veni și ziua ta norocoasă.

— Este ambasada amricană? l-a întrebat Biju pe un paznic din fața clădirii cu frontispiciu impresionant.

— *Amreeka nehi, bephkuph*. Aici e ambasada Statelor Unite ale Americii!

Biju s-a apropiat de el:

— Unde e ambasada americană?

— Acolo.

Bărbatul a arătat în spate, spre aceeași clădire.

— Acolo e S.U.A.

— E același lucru, a zis enervat paznicul. Ai face bine să știi măcar atîta lucru, *bhai*, înainte să te sui în avion.

În fața ambasadei stăteau – se pare că de zile întregi – o mulțime de oameni prost îmbrăcați, ce-și făcuseră aici un soi de tabără. Familii întregi veniseră din localități îndepărtate și trăiau din mîncarea adusă la pachet. Unii erau desculți, alții cu papuci crăpați de plastic și toți miroseau deja a sudoare străveche, cea a unui drum fără sfîrșit. În clipa în care intrai în clădire, te întîmpina aerul condiționat și puteai aștepta pe șirurile de scaune portocalii sudate între ele, ce se cutremurau de fiecare dată cînd unul dintre cei așezați începea să-și hîțîne genunchii.

Prenumele: Balwinder

Numele: Singh

Alte nume: ——

Ce alte nume???

Nume de alint, a zis cineva și, plini de încredere, au început să scrie: „Guddu, Dumpy, Plumpy, Cherry, Ruby,

Pinky, Chicky, Micky, Vicky, Dicky, Sunny, Bunny, Honey, Lucky..."

După ce s-a gîndit puțin, a scris și Biju „Baba".

— Formular de viză? Formular de viză? ziceau tot felul de inși dubioși, ce mișunau prin zonă pe ricșe. Fotografie de pașaport *chahiye?* Fotografie de pașaport? Campa Cola *chahiye,* Campa Cola?

Uneori absolut toate documentele pe care le aduceau cu ei petenții erau contrafăcute: certificatele de naștere, fișele medicale cu vaccinurile făcute, garanțiile financiare. Exista un loc încîntător unde te puteai duce și unde vedeai sute de funcționari stînd picior peste picior în fața mașinilor de scris, gata să te ajute cu timbre și limbajul legal adecvat pentru orice fel de cerere imaginabilă...

— Dar unde să găsești atîția bani?

Cineva de la rînd se temea să nu fie refuzat fiindcă are prea puțini bani în bancă.

— *Ooof,* nu poți arăta că ai atît de puțini! a rîs altcineva, uitîndu-se peste umăr, pentru a estima cît mai obiectiv situația. Nu știi cum se face?

— Cum?

— Toată familia mea, i-a explicat omul, unchii din toată lumea, din Dubai, Noua Zeelandă, Singapore, toți au virat bani în contul vărului meu din Tulsa. Banca a tipărit extrasul de cont, vărul meu a trimis o scrisoare de garanție autentificată la notar, după care le-a expediat banii înapoi celor care i-au trimis. Cum altfel să ai destul ca să le fii pe plac?

La difuzorul invizibil s-a auzit un anunț:

— Toți cei veniți pentru viză sînt rugați să se așeze la coadă la ghișeul numărul șapte, pentru a primi un număr de ordine.

— Ce, ce, ce-au zis?

La fel ca jumătate dintre cei prezenți, Biju n-a înțeles ce-a spus respectiva voce, însă i-a văzut pe cei care înțeleseseră fugind fericiți să prindă locuri în față, să facă ce trebuie. Sudoare, scuipat, strigăte și năvală disperată. S-au năpustit spre fereastra ghișeului, străduindu-se să se lipească suficient de tare de ea ca să nu mai poată fi mișcați din loc. Tinerii au dat buzna ca un tăvălug, măturînd din calea lor bunicuțe știrbe și călcînd în picioare copilași. Aici nu era locul potrivit să-ți amintești de bunele maniere, iar rîndul se alcătui în felul următor: în față bărbați singuri, cu fețe de lupi, apoi bărbați cu familii, femei singure și – ultimul – Biju, cel mai prăpădit dintre toți. Împingărețul șef, locul întîi – cît de zîmbitor și de mulțumit de sine era! Și-a netezit hainele, înfățișîndu-se cu manierele ireproșabile ale unei pisici. Sînt civilizat, domnule, gata pentru S.U.A. Sînt civilizat, doamnă. Biju remarcă faptul că ochii personajului, atît de însuflețiți cînd se uitau la străini, se goleau de orice expresie atunci cînd și-i întorcea spre concetățenii și concetățenele sale, trecînd pe deasupra lor ca și cum nu i-ar fi văzut.

Unii aveau să fie aleși, iar alții refuzați. Aici nu era vorba despre ce e corect sau incorect. Ce făcea balanța să se încline într-o parte sau într-alta? Era un simplu capriciu: nu le plăcea fața ta, afară erau patruzeci și cinci de grade Celsius, prin urmare înăuntru apărea o reacție de sastiseală față de toți indienii, sau, poate, pura întîmplare de a te afla la coadă în spatele unui da sporea șansele ca ție să ți se zică nu. Îl apuca tremuriciul cînd încerca să-și imagineze ce le-ar putea stîrni acestor oameni antipatia față de el. Era de presupus însă că își începeau interviurile amabili și relaxați, după care, avînd de-a face cu atîția inși tîmpiți și enervanți, cu poveștile lor demente de viață, cu minciunile lor și cu dorința de

a rămîne în Statele Unite de-abia ascunsă în spatele promisiunilor fierbinți că se vor întoarce, răspundeau cu o rafală de mitralieră, fără urmă de discriminare: NU! NU! NU! NU! NU!

Pe de altă parte, celor ce se aflau acum în față le-a trecut prin minte că la început, proaspeți și cu mintea mai vioaie, funcționarii aveau mai multe șanse să verifice la sînge documentele, descoperind astfel cu ușurință fisurile din orice argumentație dubioasă... Sau puteau să înceapă, dintr-o pornire perversă, prin a refuza cîteva persoane – așa, de antrenament.

Nu exista nici o cale prin care să afli ce e în mintea și în sufletul acestor americani măreți, iar Biju fixă cu mare atenție ghișeele, încercînd să descifreze un tipic la care să ia aminte. Unii funcționari păreau mai cumsecade decît alții. Unii te priveau cu dispreț, alții erau serioși, iar alții, pe care se vedea clar că aduc ghinion, trimiteau pe toată lumea la plimbare cu mîna goală.

Nu mai era mult și soarta lui avea să fie pecetluită. Își spuse: Ia-ți un aer viteaz, ca și cum n-ai nimic de ascuns. Fii clar și ferm cînd răspunzi la întrebări și uită-te drept în ochii funcționarului, pentru a-i arăta că ești cinstit. Însă atunci cînd ești în pragul isteriei și-ai adunat atîta spaimă și violență în suflet, încît cu greu te abții să nu explodezi, nu poți părea onest și calm decît mințind cu nerușinare. Prin urmare, cinstit sau necinstit, luîndu-și fățărnic aerul cel mai onest cu putință, urma să stea în fața geamului antiglonț, repetînd încă răspunsurile la întrebările care știa că vor urma, întrebări la care trebuia să aibă răspunsuri perfecte, croite după dorința funcționarului.

— Cîți bani aveți?

— Puteți să ne dovediți că n-o să rămîneți acolo?

Biju se uită la ceilalți, cărora li se punea întrebarea clar și direct, cu privirea fixă și lipsită de orice urmă de stînjeneală – lucru ciudat, avînd în vedere grosolănia întrebării. Cînd va sta în fața ghișeului, simțind cu fiecare fibră a trupului că e disprețuit din adîncul sufletului, trebuia să răspundă cît mai inteligent, însă și cît mai umil cu putință. Dacă se bîlbîia, se străduia prea tare, părea prea încrezut, devenea confuz ori dacă nu reușeau să obțină rapid și ușor ce doreau de la el, era refuzat pe loc. În această încăpere era un adevăr acceptat că toți indienii sînt gata să se lase supuși oricăror umilințe pentru a ajunge în State. Puteai să le arunci mormane de rahat în cap și ei tot aveau să se tîrască spre tine, implorîndu-te...

— Și care este scopul vizitei dumneavoastră?

— Ce trebuie să zicem, ce trebuie să zicem? discutau cei de la rînd. O să spunem că un *hubshi* a dat buzna în prăvălie și ne-a omorît cumnata, iar acum trebuie să ne ducem la înmormîntarea ei.

— Nu spune asta.

Un student la Inginerie, care studia deja la Universitatea North Carolina, și venise aici pentru reînnoirea vizei, știa că nu sună bine deloc.

Însă a fost imediat redus la tăcere. Cuvintele lui îl făcură antipatic pe loc.

— De ce nu?

— E exagerat. E un stereotip. Or să intre la bănuieli.

Însă respectivii au ținut-o pe-a lor. Era un lucru cunoscut întregii omeniri:

— Negrii sînt cei care fac din astea.

— Da, da, încuviințară alți cîțiva de la rînd. Da, da. Negrii, care trăiesc ca maimuțele în copaci și care nu sînt ca noi, atît de civilizați...

Au fost, firește, extrem de șocați să vadă că la ghișeu se află o afro-americană. (Dumnezeule, dacă îi acceptau pe ei, în mod sigur că americanii aveau să-i întîmpine cu brațele deschise pe indieni, nu? Ce fericiți or să fie să ne vadă!)

Însă... unii dintre cei din fața lor fuseseră deja refuzați. Îngrijorarea lui Biju crescu în clipa în care văzu o femeie începînd să urle și să se dea de ceasul morții, într-un acces de epilepsie provocat de supărare.

— Oamenii ăștia nu-mi dau drumul să mă duc, fiica mea tocmai a făcut un copil, oamenii ăștia nu mă lasă să plec, nu pot nici măcar să-mi văd la față nepotul, ce oameni... Îmi vine să mor... nu mă lasă nici măcar să-mi văd la față nepotul...

Iar agenții de pază se năpustiră imediat și o tîrîră afară, pe coridorul igienizat cu soluții concentrate împotriva microbilor și a bacteriilor.

Bărbatul cu povestea cu *hubshi* cel criminal a ajuns la ghișeul femeii *hubshi*. *Hubshi hubshi bandar bandar*. Își stoarse creierii pentru a găsi o soluție rapidă – o, nu, prejudecățile indiene normale nu aveau să țină aici, nici disprețul și mîrlănia – dar povestea se făcuse fărîme în capul lui.

— Mexican, zi mexican, șopti cineva.

— Mexican?

Ajunse la geam, repliindu-se sub presiunea amenințării și adoptînd cea mai onestă postură posibilă.

— Bună dimineața, doamnă... (Mai bine să n-o mînii pe această *hubshi, yaar*. Atît de mult își dorea să emigreze în S.U. ale A., că putea să facă pînă și efortul de a fi politicos cu negrii.) Da, doamnă, ceva de genul ăsta, mexican-texican, nu știu precis, spuse el către femeia care-l

scrută cu o privire de entomolog (mexican-texican???) Nu știu, doamnă, a continuat el foindu-se agitat, eu parcă așa l-am auzit pe fratele meu c-a zis, dar știți cum e, e așa de supărat, că nu te apuci să-i ceri amănunte.

— Nu, nu vă putem da viză.

— De ce, doamnă, vă rog, doamnă, mi-am cumpărat deja biletul, doamnă...

Iar cei care așteptau să primească viza și aveau cămine spațioase, vieți tihnite, jeanși, mașini englezești, cu șofer, ce-i așteptau afară pentru a-i aduce înapoi acasă pe străzile sărăcăcioase, bucătari ce fuseseră nevoiți să renunțe la siestă pentru a-și aștepta stăpînii cu prînzul pînă tîrziu (ceva ușor – macaroane cu brînză...), oamenii aceștia făceau permanent eforturi să stea departe de uriașa mulțime a celor săraci. Prin ținută, vestimentație și accent, încercau să le transmită funcționarilor mesajul că ei sînt un grup deja selectat, restrîns numeric și perfect pentru călătoria în scopuri turistice, că știu să mînuiască atît cuțitul, cît și furculița, nu rîgîie zgomotos și nu-și fac nevoile urcați cu picioarele pe scaunul de la WC, așa cum încă mai făceau chiar în acest moment multe femei de la țară, ce nu văzuseră în viața lor o toaletă, așa că luau apă în mîini din bazinul de sus pentru a se șterge la fund, inundînd podeaua cu apă amestecată cu bucățele de fecale.

— Am mai fost în străinătate și m-am întors de fiecare dată. Puteți verifica în pașaport.

Anglia. Elveția. America. Pînă și Noua Zeelandă. Abia așteptau ca, odată ajunși la New York, să se ducă să vadă cel mai recent film, să meargă la o pizza, să bea vin californian, dar și chilian – foarte bun, știți și dumneavoastră, și la un preț rezonabil. Dacă ai avut noroc o dată, o să ai și-a doua oară.

Biju se apropie de ghișeul la care fusese repartizat, iar de dincolo de geam îl întîmpină un tînăr cu un aer îngrijit și cu ochelari. Albii păreau mai curați pentru că erau albi. Cu cît erai mai tuciuriu, se gîndi Biju, cu atît arătai mai nespălat.

— De ce vreți să mergeți în America?

— Aș vrea să merg ca turist.

— De unde știm că vă veți întoarce?

— Familia mea, soția și fiul meu, sînt aici. Și magazinul meu.

— Ce magazin?

— Atelier foto.

Oare tipul de la ghișeu chiar îl credea?

— Și unde veți sta?

— La prietenul meu de la New York. Nandu îl cheamă și iată adresa lui, dacă doriți s-o vedeți.

— Cît stați?

— Două săptămîni, dacă nu aveți nimic împotrivă. (O, te rog, doar o zi, o zi! O singură zi îmi ajunge!)

— Aveți fonduri pentru a vă acoperi costurile călătoriei?

Arătă un extras de cont contrafăcut, procurat de bucătar de la un funcţionar corupt al unei bănci de stat, în schimbul a două sticle de Black Label.

— Plătiți la ghișeul de după colț și veniți să vă ridicați viza după ora cinci.

Era adevărat sau visa?

Un ins cu care vorbise mai devreme, aflat la coadă în spatele lui, l-a strigat cu o voce stridentă:

— Ți-a dat-o, Biju? Biju, ți-a dat-o? *Biju? Biju!*

Țipătul lui ascuțit, de păun, părea să sugereze că bărbatul e cumplit de îngrijorat pentru Biju, însă îngrijorarea, firește, se referea chiar la el.

— Da, mi-a dat-o.

— Ești cel mai norocos băiat din lume, a zis bărbatul.

Cel mai norocos băiat din lume. Se plimbă printr-un parc, pentru a se bucura de vestea cea mare singur. Apa murdară de la canalizare era folosită la stropitul unui petic de iarbă luxuriantă și urît mirositoare, ce strălucea surîzînd în amurg. Biju goni un șir de porci ce se bălăceau în apa murdară, cu urme negre de jeg pe burtă de la mizeria din apă, și fugi după ei, jubilînd.

— Hopa-hop! strigă el.

Ciorile ce stătuseră pe spinarea porcilor își luară zborul într-un stol indignat, obligate să se lanseze în aer cu spatele. Un alergător în trening se opri să se zgîiască la scenă, iar șoferul, care-l aștepta și tocmai își curăța dinții cu o crenguță de *margusa*, s-a oprit să se uite și el. Biju a fugit după o vacă.

— Hopa-hop!

A sărit peste plantele ornamentale și s-a repezit la bara pentru exerciții, apoi a făcut ridicări și flotări.

A doua zi i-a trimis tatălui său o telegramă, semnată „Cel mai norocos băiat din lume", știind că atunci cînd o va primi, tatăl lui va fi cel mai fericit tată din lume. N-avea, firește, de unde să știe că și Sai avea să fie fericită la culme. Nici că, atunci cînd se dusese la Kalimpong, la acel interviu de tristă amintire pentru slujba pe vasul de croazieră, fusese destul de șocată de revelația faptului că bucătarul are propria lui familie și că, așa cum era și firesc, gîndurile lui se îndreptau în primul rînd asupra acesteia. Dacă fiul lui era prin preajmă, bucătarul o să-i acorde minima atenție pe care era obligat să i-o acorde. Ea era doar alternativa, cea căreia îi oferea

afecțiunea dacă nu-l putea avea lîngă el pe Biju, sînge din sîngele lui.

— Uraaa! strigase ea cînd aflase de viză. Hip, hip, ura!

În Gandhi Café, după trei ani și ceva de cînd primise viza, cel mai norocos băiat din lume a alunecat în bucătăria lui Harish-Harry pe niște spanac stricat, a zburat vijelios pe mîzga verde și a căzut în bot, cu un pocnet puternic. Era genunchiul lui. Nu s-a mai putut ridica.

— Puteți chema un doctor? i-a zis el lui Harish-Harry după ce Saran și Jeev l-au ajutat să se întindă pe salteaua lui, aflată printre legume.

— Doctor! Tu știi cît costă serviciile medicale în țara asta?!

— S-a întîmplat aici. E responsabilitatea ta.

— Responsabilitatea mea!

Harish-Harry se uită furios la el.

— *Tu* aluneci în bucătărie. Dacă aluneci pe stradă, atunci pe cine dai vina, *hm*?

Băiatul ăsta își făcuse o impresie greșită. Harish-Harry fusese prea bun cu el, iar Biju înțelesese greșit acele nopți în care ținuse în poală sufletul cu loialități împărțite al șefului său, unindu-le cu axiomele preferate ale lui Harish-Harry.

— Eu te iau la mine. Te angajez fără nici un act, te tratez ca pe propriul meu fiu și așa mă răsplătești? Te las să stai aici fără nici o chirie. Crezi că-n India ai cîștiga vreodată atîția bani? Ce drept ai să-mi spui așa ceva? E vina mea că nici măcar pe jos nu ești în stare să ții curat? TU ar trebui să mă plătești PE MINE fiindcă n-ai făcut curat, fiindcă ai făcut din locul ăsta o cocină de porci! M-ai auzit PE MINE zicîndu-ți vreodată c-ai făcut din locul ăsta o cocină de porci?

Genunchiul îndurerat îl făcu pe Biju curajos, reducîndu-l la directețe animală. Se uită la Harish-Harry cu ochii scoși din orbite, uitînd să se mai prefacă. În aceste clipe de durere fizică sentimentele i se clarificaseră complet.

— Fără noi, care stăm ca într-o cocină, zise el, ce-ai face? Așa faci tu banii. Ne plătești cu mai nimic, știind că nu putem face nimic, și ne pui să muncim zi și noapte, pentru că n-avem acte. De ce nu garantezi pentru noi, ca să ne putem lua cartea verde?

Explozie vulcanică:

— Cum să garantez pentru voi? Dacă garantez pentru *voi*, o să trebuiască să garantez și pentru *Rishi*, și dacă garantez pentru *Rishi*, atunci va trebui să garantez și pentru *Saran*, pe urmă pentru *Jeev*, după care o să vină și *domnul Lalkaka* și-o să zică, cum, dar eu sînt cel mai vechi de aici, sînt cel mai distins și ar trebui să fiu primul pe listă. Eu de ce nu? Va trebui să mă duc la INS și să spun că nici un cetățean american nu poate face această muncă. Va trebui s-o dovedesc. Va trebui să dovedesc faptul că am dat anunț în ziar. Îmi vor lua restaurantul la puricat. Or să-l inspecteze centimetru cu centimetru și-or să pună întrebări. Și legea zice că proprietarul e cel care trebuie arestat dacă angajează personal fără acte. Dacă nu ești fericit aici, atunci ești liber să pleci chiar acum. Du-te să găsești pe cineva care să garanteze pentru tine. Știi cît de ușor găsesc pe altul? *Ai idee cît ești de norocos???* Crezi că în orașul ăsta nu sînt mii de oameni care-și caută de lucru? Te înlocuiesc uite-așa! își pocni el degetele. Pocnesc din degete și într-o secundă or s-apară sute de persoane. *Piei din ochii mei!*

Însă fiindcă Biju nu era în stare să se miște, Harish-Harry a fost cel care a trebuit să plece. Urcă

scările, după care le coborî iar, fiindcă dispoziția i se schimbase brusc. Așa era mereu: pornea o rafală de tunete și fulgere, apoi se calma brusc.

— Uite ce e, zise el pe un ton mai blînd, cînd m-am purtat eu urît cu tine? Nu sînt un om rău. Nu poți să spui asta. De ce-mi sari la beregată? Îmi risc în fiecare zi pielea pentru tine, Biju. Ce vrei mai mult? Lucrurile pe care mi le ceri sînt prea riscante. Nu pot să le fac.

Scoase cincizeci de dolari din portofel.

— Poftim. Ce-ar fi să te odihnești puțin? Poți să tai legume și întins în pat, iar dacă nu-ți trece, întoarce-te acasă. Doctorii din India sînt ieftini și buni. Du-te și îngrijește-te cît se poate de bine și mai tîrziu poți să te întorci. Poți să vii oricînd înapoi.

Pe podea se reflecta o formă geometrică modestă, proiectată de lumina dimineții – un mic romb strecurat prin grilaj.

— Băiat obraznic ce ești.

Harish-Harry clătină din deget, pus pe glumă.

Lumina începu să se scurgă din forma geometrică, își pierdu conturul și ieși, strecurîndu-se unduios pe lîngă pereți.

Să se întoarcă.

Să plece înapoi.

Cineva dintr-una din bucătăriile din trecutul lui Biju spusese:

— Dac-ar fi chiar atît de rău, n-ați fi atît de mulți aici.

Însă *ERA rău* și *CU TOATE ASTEA* erau atît de mulți aici... Era cumplit, cumplit de greu. Milioane de oameni își riscau viața, erau umiliți, urau, își pierdeau familiile... ȘI TOTUȘI erau atît de mulți aici.

Însă Harish-Harry știa asta. Cum altfel putea să spună atît de detașat „Du-te acasă, întoarce-te"?

— Băiat obraznic ce ești... a zis el din nou, cînd i-a adus lui Biju *prasad*[1] de la templul din Queens. Să-mi faci tu atîtea griji și necazuri!

Și de la acel *prasad* Biju înțelese că nu trebuie să se mai aștepte la nimic. Era o capcană, un vechi truc indian practicat între stăpîn și slujitor: patriarhul cel binevoitor care cucerește loialitatea angajaților; le oferă oamenilor salarii de sclavi și, din cînd în cînd, cîte o cutie cu bomboane ori un dar scump...

Culcat pe saltea, Biju privi prin grilajul ferestrei deplasarea soarelui pe șirul de clădiri de vizavi. Din orice unghi te-ai fi uitat la acest oraș lipsit de orizont, vedeai tot mai multe clădiri înălțîndu-se spre cer, ca niște liane din junglă flămînde după lumină, cu partea inferioară aflată într-un semiîntuneric perpetuu, unde ziua se strecura în fîșii prin labirintul de beton, prelingîndu-se în apartamente la anumite momente precise și fulgurante, cu o nuanță arămie, între 10 și 12, între 10 și 10:45 sau, poate, între 14:30 și 15:45. Și, ca în adăposturile celor săraci, unde orice lux e subînchiriat, împărtășit și trecut mai departe de la vecin la vecin, momentul sosirii ei era cunoscut și așteptat cu nerăbdare de pisici, de plante și oamenii în vîrstă, ce se bucurau să poată ședea, fie și măcar un pic, cu căldura ei pe genunchi. Însă această lumină era atît de evanescentă, încît nu-ți era cu adevărat de ajutor, și părea mai degrabă o scurtă vizită a unei amintiri frumoase decît lumina însăși.

După două săptămîni Biju începu să meargă cu ajutorul unei cîrje. După încă două săptămîni durerea îl părăsi, însă nu același lucru se întîmplă cu problema cărții verzi. Aceasta continua să-l îmbolnăvească.

---

1. Grație divină, ofrandă sfințită.

Actele lui, actele lui. Cartea verde, cartea verde, *machoot sala oloo ka patha chaar sau bees*, cartea verde, care de fapt nici măcar nu era verde. Gîndul îl apăsa, îl chinuia, îl sîcîia zi și noapte. Nu se putea gîndi la nimic altceva și uneori i se făcea atît de greață, încît vomita, îmbrățișînd toaleta și vărsîndu-și gîtlejul în gîtlejul ei, aplecat deasupra ei ca un bețiv. Poșta îi aducea tot mai multe scrisori de la tatăl lui și cînd le primea, plîngea. Apoi le citea și se înfuria îngrozitor.

— Te rog, ajută-l pe Oni... Te-am rugat în scrisoarea trecută, dar n-ai răspuns... S-a dus la ambasadă și i-a impresionat foarte tare pe americani. O să sosească peste o lună... Poate îl găzduiești la tine pînă cînd își găsește ceva...

Biju începu să scrîșnească din dinți în somnul plin de coșmaruri și într-o dimineață se trezi cu un dinte crăpat.

— Parc-ai fi o betonieră, se plînse Jeev. Nu reușesc deloc să dorm din cauza scrîșnitului tău și a șobolanilor care fac curse pe-aici.

Într-o noapte Jeev s-a trezit și a prins un șobolan în pubela de metal, în care animalul fora de zor.

A turnat peste el gaz de la brichetă și i-a dat foc.

— Termină odată cu gălăgia, cretinu' dracului! au strigat bărbații de la etaj. Dobitocule! Ce dracu' faci? Lua-te-ar dracu' de idiot și de tembel! 'Tu-ți gura mă-tii! Culcă-te-n pizda mă-tii odată de cretin!

O ploaie de sticle de bere goale s-a revărsat asupra lor, spărgîndu-se cu zgomot.

— Întreabă-mă cît costă orice pereche de pantofi în tot Manhattanul și o să-ți spun de unde să îți iei cu cel mai mic preț.

Tot Saeed Saeed. Cum făcea de apărea lîngă tine din senin, cînd orașul era atît de mare?

— Hai, întreabă-mă!

— Nu știu.

— Fii atent la mine, omule, a zis Saeed cu blîndețe măsurată. Acum ești aici, nu ești la tine acasă. Orice vrei, n-ai decît să încerci și vei obține.

Engleza lui era deja suficient de bună ca să-i permită să citească două cărți, *Nu-ți mai face griji și începe să trăiești* și *Cum să-ți împarți viața cu altcineva.*

În acest moment avea douăzeci și cinci de perechi de pantofi. Unii nu erau de mărimea potrivită, însă îi cumpărase oricum, doar pentru frumusețea lor aparte.

Piciorul lui Biju se reparase.

Dacă nu s-ar fi vindecat?

Ei bine, se vindecase.

Da, poate, poate că se va întoarce. De ce nu? Pentru a-și face în ciudă sieși și sorții sale, pentru a le oferi un prilej de bucurie dușmanilor lui, celor care-l doreau plecat de-aici și celor care ar fi exultat să-l vadă întors acasă... poate că da, poate chiar *o să se ducă* acasă.

În timp ce lui Saeed îi creștea colecția de pantofi, Biju își cultiva mila de sine. Privind o gîză moartă din sacul cu *basmati* ce ajunsese aici tocmai din Dehra Dun, aproape că-i dădură lacrimile de supărare. Se minună la gîndul călătoriei gînganiei și-l copleși duioșia rememorîndu-și propria călătorie. În India aproape nimeni nu și-ar fi permis să cumpere un asemenea orez și trebuia să faci ocolul lumii pentru a găsi lucruri suficient de ieftine ca să le poți înfuleca și fără să fii bogat. Apoi, cînd te întorceai acasă, în locul din care proveneau ele, iar nu ți le mai puteai permite.

— Stai acolo cît poți, îi zisese bucătarul. Stai acolo. Fă bani. Nu te întoarce aici.

Treizeci și unu

În luna martie părintele Booty, unchiul Potty, Lola, Noni și Sai se aflau în jeepul fermei elveţiene de lactate, în drum spre Gymkhana din Darjeeling, pentru a-și schimba cărțile de la bibliotecă înainte ca situația urîtă de pe colină să apuce să se înrăutățească.

Era la cîteva săptămîni după jaful armat de la Cho Oyu și un program de acțiune recent întocmit în Ghoom amenința cu:

Blocaje rutiere, pentru a opri activitatea economică și a nu lăsa copacii de pe dealuri și bolovanii din văile rîului să o ia în jos, spre cîmpie. Toate vehiculele trebuiau oprite.

Zi de doliu oficial pe data de 13 aprilie.

O grevă de șaptezeci și două de ore în mai.

Nici o sărbătoare națională. Nu se mai serbau Ziua Republicii, Ziua Independenței și nici ziua de naștere a lui Gandhi.

Boicotarea alegerilor cu sloganul „Nu vom sta în statul altui popor de la vest de Bengal".

Neplata taxelor și a împrumuturilor (foarte inteligent).

Arderea tratatului indo-nepalez din 1950.

Nepalez sau nu, fiecare om era încurajat (i se cerea) să contribuie la strîngerea de fonduri și să cumpere calendare și casete audio cu discursurile ținute de Ghising, conducătorul FNEG din Darjeeling, și de Pradhan, liderul din Kalimpong.

Se cerea (era obligatoriu) ca fiecare familie – bengaleză, *lepcha*, tibetană, sikkimeză, *bihari*, *marwari*, nepaleză, sau oricare alt neam din acest talmeș-balmeș de etnii – să trimită cîte un reprezentant masculin la fiecare procesiune și, de asemenea, la arderea tratatului indo-nepalez.

Dacă nu te duceai, te descopereau și... Ei bine, nimeni nu voia să afle pe pielea lui finalul acestei fraze neterminate.

— Un' ți-e fundu'? l-a întrebat unchiul Potty pe părintele Booty cînd acesta s-a suit în jeep.

Își studie cu atenție prietenul. O gripă îl slăbise atît de tare pe părintele Booty, încît hainele păreau să-i atîrne pe o concavitate.

— Nu mai ai pic de fund! Ți-a intrat de tot la apă!

Preotul stătea pe un colac de înot, fiindcă avea posteriorul prea sensibil pentru a merge cu jeepul rigid, cu motor diesel, care avea o caroserie minimală, alcătuită din cîteva bare și foi de metal, cel mai simplu motor posibil și parbrizul crăpat de pietrele ce săreau de pe drumurile desfundate, astfel încît arăta ca o pînză de păianjen. Mașina avea douăzeci și trei de ani, dar încă mai mergea, iar părintele Booty susținea că nici o altă mașină de pe piață nu poate rivaliza cu jeepul ăla.

În spate se aflau umbrelele, cărțile, doamnele și cîteva roți de cașcaval, pe care părintele Booty trebuia să le livreze la hotelul Windamere și la mînăstirea Loreto, unde îl mîncau dimineața cu pîine prăjită, plus o brînză specială pentru restaurantul Glenary's, în ideea că i-ar fi putut convinge să renunțe la brînza Amul și să o ia pe a lui. Doar că directorul n-a vrut. El era de părere că atunci cînd un produs vine într-o conservă făcută în fabrică și are un nume scris pe el și e prezentat în cadrul

unei campanii naționale de publicitate, e în mod categoric mult mai bun decît oricare altul făcut de un fermier din zonă, un *thapa* dubios ce locuia mai jos, pe uliță, și care avea o vacă la fel de dubioasă.

— Dar este făcut de fermierii locali. Nu doriți să-i sprijiniți? nu se lăsă părintele Booty.

— Controlul de calitate, părinte, contracară directorul. Reputație la scară națională în India, brand cu nume, respect din partea clienților, standarde internaționale de igienă.

Însă părintele Booty nu-și pierdea speranța, fiind în ton cu optimismul primăverii, cu florile și vietățile înfoiate ce-și lansau feromonii în lume.

Grădina mînăstirii St Joseph zumzăia atît de puternic de fecunditate, încît cînd trecură cu jeepul prin fața ei, Sai se întrebă dacă nu cumva acest lucru le tulbura pe călugărițe. Crinii uriași erau lipicioși, și-și revărsau anterele în afară; gîzele se fugăreau dement pe cer, zum, zum, iar fluturii amorezați, de un verde pal, se avîntau în picaj, pe lîngă geamurile jeepului, în văile adînci, marine. Delicatețea dragostei și a jocurilor ei era vizibilă aici chiar și la creaturile cele mai mărunte.

Gyan și Sai. Fata se trezi gîndindu-se la ei doi, la cearta lor de la Crăciun. Fusese ceva urît – și cît de tare contrastase cu trecutul! Își aminti cum își îngropase fața în gîtul lui, încercuindu-l cu brațele și cu picioarele, cum degetele lor se exploraseră permanent și atît de grăbite, încît uneori, cînd credea că l-a sărutat pe el, își dădea seama că s-a sărutat singură.

„Iisus va veni pe pămînt", scria pe un afiș lipit pe panourile ce avertizau despre pericolul alunecărilor de teren în timp ce jeepul cobora serpentina abruptă spre Teesta.

„Ca să treacă la hinduism", adăugase cineva dedesubt cu cretă.

Părintelui Booty i se păru extrem de amuzant, însă rîsul îi amuți în clipa în care trecură pe lîngă panoul cu brînza Amul.

Untoasă, unică și delicioasă...

— *Plastic!* Cum pot să zică că aia are vreo legătură cu untul și brînza? *Nu are! Ai putea s-o folosești pe post de gumilastic!*

Lola și Noni fluturară din mîini pe geamul jeepului.

— Bună ziua, doamnă Thondup.

Doamna Thondup, descendenta unei familii din aristocrația tibetană, ședea la soare în curte, împreună cu fiicele ei, Pem Pem și Doma, în *bakus* de culori aprinse și' bluze de mătase în nuanțe deschise, ce aveau țesute subtil în textură cele opt semne budiste aducătoare de noroc. După logica vîrstei, aceste fete, ce mergeau la mînăstirea Loreto, ar fi trebuit să devină prietenele lui Sai – demult, cu mult timp în urmă, adulții conspiraseră la asta –, însă cele două nu vruseseră să-i fie prietene. Aveau deja suficiente prietene. Își făcuseră plinul. Nu aveau loc pentru ciudate.

— Ce femeie elegantă! ziceau Lola și Noni de fiecare dată cînd o vedeau, pentru că le plăceau aristocrații și le plăceau și țăranii.

Doar pe cei dintre unii și alții nu-i puteau înghiți – clasa de mijloc, ce se întindea pînă departe la orizont, într-o falangă fără sfîrșit.

Prin urmare, n-o salutară pe doamna Sen, ce tocmai ieșea din oficiul poștal.

— O roagă și o imploră pe fata mea *cu cerul și pămîntul* să accepte cartea verde! își maimuțări Lola vecina. Așa o mincinoasă n-am văzut de cînd sînt...

Își amintiră iar să salute cînd trecură pe lîngă prințesele afgane, așezate pe scaune de trestie printre azalee albe, înflorite, virginale și totuși provocatoare, ca niște bikini de calitate bănuiți dincolo de haine. Dinspre casa lor venea mirosul inconfundabil de pui gătit.

— Supă? strigă unchiul Potty, căruia i se făcuse deja foame, și nările îi fremătară de încîntare.

Azi nu avusese parte de micul său dejun clasic, cu omletă amestecată cu ce se mai găsea prin frigider.

— Supă!

Le făcuseră apoi semne cu mîna orfanilor de la școala Graham, aflați în curte, la joacă. Erau atît de îngeresc de frumoși, că arătau ca și cum ar fi murit și-ar fi ajuns deja în rai.

Au trecut pe lîngă soldații ce mărșăluiau în pași de jogging, escortați de fluturi și de lucirile colorate – albastre, roșii, portocalii – ale libelulelor, prinse în geometria severă și spasmodică a împerecherii. Bărbații pufăiau și gîfîiau, iar picioarele lor scheletice le ieșeau din șorturile comic de largi. Cum aveau să apere ei India de chinezii aflați atît de aproape, dincolo de munți, la Nathu-La?

Dinspre bucătăriile de la popota armatei se auzeau zvonuri despre pericolul vegetarianismului.

Lola întîlnise adesea tineri ofițeri ce erau nu doar vegetarieni, ci și total abstinenți. Nu beau alcool. Pînă și comandantul lor era așa.

— Cred că dacă ești în armată, trebuie să mănînci măcar pește, zise ea.

— De ce? întrebă Sai.

— Pentru a putea ucide, trebuie să fii carnivor. Altfel tu ești cel vînat. Uită-te puțin la natură. Cerbii, vitele. La urma urmei, sîntem animale și trebuie să simți gustul sîngelui pentru a triumfa.

Însă armata încetase să mai fie una de tip britanic și începuse să devină o armată indiană veritabilă. Pînă și în privința paletei coloristice. Trecură pe lîngă Striking Lion's Club, care era vopsit într-un roz de nuntă.

— Ei, spuse Noni, s-or fi plictisit și ei să vadă numai culoarea pămîntului pe absolut orice obiect.

„FLORI", scria pe un panou imens din apropiere, ce făcea parte din Programul de Înfrumusețare a Armatei, deși panoul se afla în singurul loc de pe deal unde nu exista absolut nici o floare.

Se opriră pentru a lăsa să treacă doi călugări ce traversau șoseaua, îndreptîndu-se spre porțile unei reședințe recent achiziționate de ordinul din care făceau parte.

— Bani de la Hollywood, zise Lola. Pe vremuri călugării le erau recunoscători indienilor, singura țară care îi primise! Acum ne disprețuiesc. Așteaptă să-i ia americanii la ei la Disneyland. Să aștepte mult și bine!

— Doamne, ce frumoși sînt, spuse unchiul Potty. Cine vrea să-i vadă plecați?

Își aminti cînd se întîlnise prima oară cu părintele Booty... cum se uitau amîndoi cu admirație după același călugăr din piață... Începutul unei mari prietenii...

— Toată lumea îi căinează pe tibetani, bieții de ei, a continuat Lola. Dar ce națiie violentă, dacă Dalai Lama e singurul care-a scăpat... Și-au luat gîtul unii altora mult înainte să le sune ceasul. Palatul ăla, Potala... cred că Dalai Lama le mulțumește stelelor sale norocoase că e în India, unde clima e mai blîndă și, hai să o zicem pe-aia dreaptă, și mîncarea e mai bună. Aici poate mînca niște *momos* bune și grase de oaie.

Noni:

— Dar el ar trebui să fie vegetarian, nu?

— Călugării ăștia nu sînt vegetarieni. De unde să ia legume proaspete în Tibet? Și, din cîte știu eu, Buddha a murit din cauza poftei de carne de porc.

— Ce aberație! zise unchiul Potty. Armata e vegetariană și călugării se-ndoapă cu carne.

Coborîră, hurducîndu-se, printre arbori de *sal* și *pani saaj*, în timp ce la casetofon cînta Kiri te Kanawa, iar glasul ei se înălța de la nivelul văii pentru a pluti în jurul celor cinci vîrfuri ale Kanchenjungăi.

Lola:

— O prefer la orice oră pe Maria Callas. Nimic nu se compară cu cei de pe vremuri. Nu-l dau pe Caruso pentru Pavarotti.

După o oră, coborîseră pe malul fluviului, în densitatea tropicală și fierbinte a aerului de peste rîu, unde îi întîmpină o concentrare și mai mare de fluturi, cărăbuși și libelule.

— N-ar fi frumos să locuiești aici?

Sai arătă spre reședința de vacanță a înalților funcționari guvernamentali, ce dădea spre dunele de nisip și iarba de pe țărmurile Teestei cea cu ape învolburate...

Apoi au urcat din nou spre versanții acoperiți cu pini, printre picături piezișe de ploaie aurie.

— Ploaie înflorită, *metok-chharp*, zise părintele Booty. Semn de bun augur în Tibet: ploaie și soare în același timp.

Zîmbi radios prin geamurile sparte spre mugurii însoriți, stînd tot pe colacul lui de salvare.

Pentru a face față creșterii demografice, guvernul aprobase de curînd o lege ce permitea adăugarea unui etaj suplimentar la orice casă din Darjeeling. Greutatea

betonului ce apăsa asupra solului provocase atît povîrnirea orașului, cît și alunecările de teren, mai frecvente ca oricînd. Cînd te apropiai de oraș, arăta ca o grămadă de gunoi – mai mare în partea din față și vag înclinată într-o pantă în spate –, părînd a fi prins într-un instantaneu fotografic, un moment înghețat din timpul prăbușirii sale.

— Darjeeling a luat-o rău de tot la vale, au spus doamnele cu satisfacție, referindu-se nu doar la sensul propriu al cuvintelor. Vă amintiți ce frumos era?

Pînă ce au reușit să găsească un loc de parcare, intrînd pe jumătate într-o băltoacă din spatele bazarului, întorseseră deja subiectul pe toate fețele. Cînd coborîră din mașină printre vite ce striveau sub copite coji de fructe aruncate, aerul superior li se transformă pe loc în acreală și își croiră drum printre burlane cu apă infectă ce inundau străzile, și printre ambuteiajele de pe drumul spre piață. Ca și cum balamucul și agitația infernală n-ar fi fost de ajuns, maimuțele din oraș le săreau pe deasupra capetelor de la un acoperiș de tablă la altul, aterizînd cu zgomot. Și tocmai cînd Lola voia să facă încă o remarcă legată de decăderea Darjeelingului, norii s-au rupt, iar Kanchenjunga s-a apropiat de ei amenințător. Era uluitor. Era *chiar acolo, lîngă ei* – atît de aproape, că ar fi putut să-l atingă. 8 598 de metri înălțime. În depărtare puteai vedea un triunghi retras: muntele Everest.

O turistă începu să țipe cu înfocare, ca și cum ar fi văzut o vedetă pop.

Unchiul Potty plecă. Nu venise la Darjeeling de dragul cărților, ci pentru a-și procura suficient alcool ca să-i ajungă pînă se încheie mișcările de stradă. Cumpărase deja toată rezerva de rom a magaziilor din Kalimpong și, după ce-și mai lua și cîteva lăzi de băutură de aici, avea

să fie pregătit pentru sechestrul la domiciliu și întreruperea aprovizionării cu alcool în timpul grevelor și a blocajelor rutiere.

— Păcat că nu citește, spuse Lola dezaprobatoare.

— Ba da, citește benzi desenate, o corectă Sai.

Bătrînul era un fan declarat al revistelor *Asterix, Tin Tin* și *Believe It or Not*, pe care le lectura cu sîrg la toaletă, fără să se considere cu un cap deasupra acestui gen de literatură, chiar dacă studiase limbile străine la Oxford. Doamnele îl acceptau în cercul lor datorită educației sale și a faptului că provenea dintr-o bine-cunoscută familie din Lucknow și li se adresa părinților săi cu Mater și Pater. La vremea ei Mater fusese de o asemenea frumusețe încît numele său fusese dat unei specii de mango: Haseena.

— Era o ușuratică, a zis Lola, care auzise de la cineva care auzise de la altcineva despre un sari ce-i alunecase de pe umăr, cu tot cu bluza foarte decoltată...

După ce-și făcuse de cap cît putuse, se măritase cu un diplomat pe nume Alphonso (firește, tot un nume al unei specii de mango, la fel de celebre). Haseena și Alphonso își serbaseră nunta cumpărînd doi cai de curse, Gingis Han și Timur Lenk, care intraseră la un moment dat pe prima pagină a ziarului *Times of India*. Caii fuseseră vînduți la pachet cu o casă de pe lîngă Marble Arch din Londra și, înfrînți de ghinion și de timpurile schimbătoare, Mater și Pater se reconciliaseră în cele din urmă cu India și dispăruseră în anonimatul unui *ashram*. Însă fiul lor refuza să accepte acest trist sfîrșit al fabulosului lor spirit.

— Ce fel de *ashram*? îl întrebaseră Lola și Noni. Ce-i învață acolo?

— Înfometarea și privarea de somn, urmate de donații, se jelui unchiul Potty. Înăbușirea spiritului pe toate căile, ca să ajungi să urli la Dumnezeu, implorîndu-l să te salveze.

Îi plăcea să istorisească despre momentul cînd, aflat într-o zonă strict vegetariană – nu erau permise nici măcar usturoiul și ceapa, ca nu cumva să aprindă simțurile –, introdusese cu mare precauție în *ashram* o bucată de friptură de porc mistreț *jungli*, pe care îl prinsese scormonind pe parcela lui de usturoi și-l împușcase. Asupra cărnii încă se mai simțeau urme ale ultimei cine a animalului.

Mater și Pater l-au înfulecat pînă la ultima îmbucătură!

Au stabilit să se întîlnească la prînz. Ducînd în buzunar bruma care-i mai rămăsese din averea familiei, unchiul Potty s-a dus la magazinul de băuturi alcoolice, în timp ce restul și-au continuat drumul spre bibliotecă.

Biblioteca clubului Gymkhana era o încăpere ca o morgă, slab luminată și îmbibată cu o mireasmă de mosc, aproape prea dulceagă și prea puternică pentru a putea fi suportată – cea a cărților vechi. Titlurile lor se șterseseră de mult de pe copertele deformate. Unele nu mai fuseseră atinse de vreo suflare omenească de cincizeci de ani și se fărîmițau în mîna ta, în timp ce cleiul întărit se desprindea ca niște fărîme chitinoase de insecte. Paginile cărților erau ștanțate cu forme ale unor colecții de ferigi dispărute de mult, găurite de termite și transformate într-un fel de hărți cu detalii tehnice. Hîrtia îngălbenită emana un miros vag acid și înțepător și se prefăcea cu ușurință în bucăți de mozaic abia perceptibile între degete – aripi de molii la marginea eternității și a prafului.

Erau acolo exemplare legate din *Himalayan Times*, „singurul săptămînal din Tibet, Bhutan, Sikkim, Dooars și plantațiile de ceai Darjeeling", și *Illustrated Weekly*, ce publicase odată o poezie despre o vacă, scrisă de părintele Booty.

Firește, aveau și *The Far Pavilions* și *The Raj Quartet*, însă Lola, Noni, Sai și părintele Booty erau cu toții de părere că nu le plac scriitorii englezi care scriu despre India. Îți întorceau stomacul pe dos. Delirul și febra se amestecau într-un mod ciudat cu templele, șerpii și idilele romanțate deșănțate, cu sînge vărsat și sarcini pierdute. Nu avea nici o legătură cu adevărul. Scriitorii britanici care scriau despre Anglia da, erau simpatici: P.G. Wodehouse, Agatha Christie, Anglia rurală, unde personajele remarcau că brîndușele au înflorit devreme în acel an, și romanele despre viața la conac, care erau cele mai bune. Citindu-le, simțeai că parcă ai privi niște filme într-o sală cu aer condiționat de la British Council din Calcutta, unde Lola și Noni fuseseră duse de multe ori pe vremea cînd erau copilițe și unde muzica fluidă de vioară te lua practic pe sus chiar de la intrare, de pe trotuar. Ușa conacului se deschidea și un valet ieșea cu o umbrelă, pentru că, desigur, acolo ploua nonstop. Și cînd o vedeai prima oară pe stăpîna casei, îi zăreai pantoful în ușa deschisă, iar din această imagine a pantofului ei puteai prevedea cu maximă încîntare snobismul întregii sale ființe.

Existau nenumărate relatări despre călătorii în India, unde, carte după carte, la nesfîrșit, se repeta mereu aceeași scenă a sosirii la ceas tîrziu, la un bungalow *dak*, unde bucătarul gătea într-o bucătărie întunecată, iar Sai își dădu seama că propria ei expediere la Kalimpong, făcută într-o manieră similară, reprezenta doar repetarea aceluiași gest monoton, nu un gest original. Repetiția îi ghidase pașii, îi anticipase și o blestemase, iar anumite mișcări, făcute cu mult timp în urmă, dăduseră naștere poveștii din care făceau parte cu toții: Sai, judecătorul, Mutt, bucătarul, pînă și automobilul din piure de cartofi.

Scotocind rafturile, Sai nu numai că se localizase pe sine, dar citise și *Tribul meu pe cale de dispariție*, de

unde aflase că nu știe absolut nimic despre cei care trăiseră primii pe aceste tărîmuri. *Lepchas*, *Rong pa*, poporul dintre munți, care-l urmase pe Bon și credea că primii *lepchas*, *fodongthing* și *nuzongnyue* se născuseră din zăpada sfîntă a Kanchenjungăi.

Mai erau apoi James Herriot, veterinarul cel haios, Gerald Durrell, Sam Pig și Ann Pig, Paddington Bear și Scratchkin Patchkin, care locuia ca o frunză, într-un măr.

Și:

Gentlemanul indian, cu tot respectul său de sine, n-ar trebui să intre într-un compartiment rezervat europenilor, așa cum nu trebuie să intre nici într-un vagon destinat doamnelor. Chiar dacă ai reușit să înveți tabieturile și manierele europeanului, ai curajul să arăți că nu ți-e rușine cu faptul că ești indian și, în toate aceste cazuri, să te identifici, așa cum e și firesc, cu rasa căreia îi aparții.

(H. Hardless, *Ghidul bunelor maniere pentru gentlemanul indian*)

Valul de mînie ce o străbătu automat o surprinse. Nu era înțelept să citești cărți vechi. Furia pe care o aprindeau din nou nu era veche, ci cît se poate de nouă și de reală. Dat fiind că n-avea cum să pună mîna pe bășinosul ăsta prețios, îi venea să se ducă să-i caute pe descendenții lui H. Hardless și să bage cuțitul în ei. Dar de ce să arunci păcatele tatălui pe umerii copilului, își spuse Sai imediat după aceea, făcînd apel la logică. Totuși e corect oare ca acel copil să se bucure de cîștigul ilicit al tatălui său?

Sai trase cu urechea la Noni, care vorbea cu bibliotecara despre *Crimă și pedeapsă*:

— Am fost uluită în egală măsură atît de scriitură, cît și de toate ideile acelea creștine despre confesiune și

iertare, care aruncă povara crimei asupra victimei! spunea Noni. Dacă nimic nu poate repara răul, atunci de ce să ierți păcatul?

Din cîte se părea, întregul sistem era de fapt în favoarea criminalului, nu a celui drept. Puteai să te porți îngrozitor, iar apoi spuneai că îți pare rău, aveai parte de ceva distracție suplimentară, după care erai reinstalat pe aceeași poziție cu cineva care nu făcuse nici un rău și care acum trebuia să suporte atît crima, cît și dificultatea de a ierta, fără a avea parte de nici o bombonică drept recompensă. Și, firește, atunci cînd îți dădeai seama de existența acestei plase de siguranță, te simțeai mai liber ca niciodată să păcătuiești – scuze, scuze, vai, îmi pare foarte rău!

Erai liber să lași cuvintele să zboare ca păsărelele.

Bibliotecara, care era cumnata doctoriței la care se duceau cu toții în Kalimpong, zise:

— Hindușii au un sistem mai bun. Primești ce meriți și nu poți scăpa de faptele tale. Și cel puțin zeii noștri măcar arată ca niște zei, nu? Uite – Raja Rani. Nu e ca Buddha sau Iisus, genul cerșetorului.

Noni:

— Dar și noi ne-am găsit o cale de mîntuire! Nu în viața asta, zicem noi, dar poate că în altele...

Sai adăugă:

— Cei mai răi sînt cei care consideră că săracii trebuie să moară de foame pentru că de fapt propriile lor fărădelegi, făcute în viețile trecute, sînt cele care le provoacă problemele de acum...

Ideea era că nimic nu-ți era de nici un ajutor. Nu exista nici un sistem care să atenueze nedreptatea lucrurilor. Justiția era doar o vorbă-n vînt. Da, îl pedepsea pe cel care fura găini, dar marile ticăloșii nu puteau fi

cuprinse în catastifele ei pentru că identificarea și capturarea vinovaților ar fi dărîmat întreaga structură a așa-zisei civilizații. Vinovații nu aveau să plătească niciodată pentru crimele ce aveau loc în urma negocierilor sinistre dintre națiuni, pentru crimele petrecute fără martori în spațiul intim dintre două popoare. Pentru astfel de crime nu plătește niciodată nici un vinovat. Nu exista nici o religie și nici un guvern în stare să despovăreze iadul.

Conversația le-a fost acoperită o clipă de zgomotele unui miting de pe stradă.

— Ce zic? întrebă Noni. Strigă ceva în nepaleză.

Se uitară pe fereastră și văzură un grup de băieți ce treceau cu niște pancarte.

— Trebuie să fie tot *gorkhas* ăia.

— Dar ce spun?

— Stai liniștită, că doar nu vorbesc ca să-i înțeleagă cineva ce zic. Vor doar să facă zgomot, *tamasha*, zise Lola.

— Ha, da, așa e. Tot bîntuie în susul și în josul străzii toată ziua... spuse și bibliotecara. Nu e nevoie decît de cîțiva descreierați și gata, au stîrnit toți analfabeții, toți neisprăviții care nu fac nimic toată ziua, numai stau și taie frunză la cîini...

Unchiul Potty li se alăturase și el după ce dusese recolta de rom la jeep, iar părintele Booty ieși dintre rafturile cu mistici.

— Mîncăm aici?

Intrară în sala de mese, dar aceasta părea pustie. Farfuriile și paharele erau întoarse cu gura în jos, pentru a sugera că localul nu e deschis pentru clienți.

Managerul ieși din birou cu un aer hăituit.

— Îmi pare foarte rău, doamnelor. Avem probleme cu plățile și a trebuit să închidem salonul. E tot mai greu să mențiii lucrurile pe linia de plutire.

Se opri pentru a le face semn unor străini.

— Ați plecat să faceți turul orașului? Odinioară toți rajahii veneau la Darjeeling, cel din Cooch Behar, cel din Burdwan, din Purnia... Să nu uitați să treceți și pe la mînăstirea Ghoom...

— Trebuie să luați bani de la turiști?

Clubul Gymkhana începuse să închirieze camere, pentru a nu trebui să se închidă definitiv.

— Ha! Ce bani? Sînt atît de speriați să nu cumva să profiți de ei, fiindcă știi că sînt bogați, încît se tocmesc la sînge și pentru cea mai ieftină cămăruță. Cu toate astea... Stați să vedeți.

Le arătă o carte poștală pe care perechea de străini o lăsase pe biroul de la recepție, pentru a le fi expediată: „Am mîncat copios cu 4,50 dolari. Nu ne vine să credem ce ieftină e țara asta!!! Ne simțim excelent, dar abia așteptăm să ajungem acasă, unde, să fim sinceri (scuze, n-am fost niciodată genul care trimite e-mailuri!), deodorantul e ceva larg răspîndit..."

— Și ăștia sînt ultimii turiști. Sîntem norocoși că-i avem. Tulburările politice or să-i alunge și pe ei.

Treizeci și doi

În această sală de mese de la Gymkhana, într-unul din colțurile ticsite cu coarne de cerb și piei de animale mîncate de molii, încă mai plutea în aer năluca ultimei conversații dintre judecător și unicul său prieten, Bose.

Fusese ultima oară cînd se întîlniseră. Ultima oară cînd judecătorul își scosese mașina pe poarta de la Cho Oyu.

Nu se mai văzuseră de treizeci și trei de ani.

Bose ridică paharul.

— Pentru vremurile de altădată, zise și bău. Ahhhh. Mai bun ca laptele de mamă.

Adusese o sticlă de Talisker pe care s-o împartă și, așa cum lesne se poate închipui, el fusese cel ce provocase această întîlnire. Se întîmpla cu o lună înainte de sosirea lui Sai la Kalimpong. Îi scrisese judecătorului că va sta la Gymkhana. De ce s-a dus judecătorul? Dintr-o speranță deșartă că astfel își va putea amuți amintirile? Din pură curiozitate? Își spuse că s-a dus fiindcă, dacă nu se ducea el la Gymkhana, trebuia să vină Bose la Cho Oyu.

— Avem cei mai extraordinari munți din lume, asta nimeni nu poate contesta, a zis Bose. Ai urcat vreodată pe Sandak Fu? Micky ăla s-a dus – îți amintești de el? Un tip așa, cam idiot? Era încălțat cu pantofi nou-nouți și, cînd a ajuns înapoi la bază, făcuse niște bășici atît de groaznice încît a trebuit să rămînă acolo, și nevastă-sa,

Mithu – îți amintești de ea? o bomboană de fată, plină de viață? – a fugit pînă sus în vîrf în *chappalșii* ei hawaiieni.

Îți amintești de Dickie, insul ăla cu jachetă de tweed și pipă de cireș care se dădea drept lord englez și zicea mereu chestii de genul „Vai, ce lumină... pură... ca o brumă..." și tot așa? A avut un copil retardat și n-a putut să suporte... și-a luat zilele.

Îți amintești de Subramanium? Și de nevastă-sa, un dop de femeie, mică și rotundă? În timp ce el își făcea de cap cu secretara lui englezoaică, nevastă-sa i-a aruncat toate lucrurile în stradă și l-a lăsat făr-o lețcaie... și, cum au dispărut banii, a dispărut și englezoaica. S-a orientat spre alt fraier...

Bose rîse dîndu-și capul pe spate, mișcare în timpul căreia placa dentară i se desprinse și căzu cu zgomot. Coborî iute capul și și-o puse la loc. Abia începuse seara, și pe judecător îl apucase deja o tristețe grea la vederea sa și a lui Bose – doi Fitzbillies[1] cu păr alb stînd într-un colț, pe două preșuri[2] îmbibate cu apă, în timp ce căpățîna rînjitoare a unui urs împăiat stătea să le cadă-n cap, cu jumătate din umplutură revărsîndu-se din ea. Între dinții creaturii trăiau viespi, iar în blana ei molii, și păcălise, de asemenea, niște căpușe ce se îngropaseră în adîncul ei crezînd că vor da de sînge, însă muriseră de foame. Deasupra șemineului, unde se afla odinioară portretul regelui și al reginei Angliei în ținută de încoronare, se afla acum fotografia lui Gandhi, uscățiv și cu coastele la vedere. Imagine ce numai poftă de mîncare și confort nu-ți provoca într-un club, se gîndi judecătorul.

---

1. Celebră brutărie a fraților Mason din Cambridge, datînd din 1922, renumită pentru produsele sale.
2. În original *durrie*, preș gros, tasat, din bumbac.

Și totuși, îți puteai imagina cum a fost locul odinioară, și pe stăpînii de plantații călărind mile întregi prin ceață, cu cămașa lipită de piept de sudoare și colțurile fracului în buzunare, pentru a se întîlni cu prietenii la o supă de roșii. Oare contrastul acesta îi atrăgea, le plăcea să se joace cu furculița și cuțitul, încropind o melodie veselă ad-hoc, să danseze pe un fundal ce omagia sporturile sîngeroase și brutalitatea? În registrele de oaspeți, ale căror volume se găseau și azi în bibliotecă, masacrele erau înregistrate cu o caligrafie delicată și feminină, cu litere perfect arcuite, ce sugerau sensibilitate și bun-simț. În urmă cu patruzeci de ani, una dintre expedițiile de pescuit făcute pe fluviul Teesta se întorsese cu un *mahaseer*[1] de aproape cincizeci de kilograme. Twain împușcase treisprezece tigri pe drumul dintre Calcutta și Darjeeling. Însă șoarecii nu fuseseră exterminați și acum rodeau toate covoarele într-o fericire și își făceau de cap nestînjeniți în timp ce vechii prieteni stăteau de vorbă.

— Îți amintești cum te-am dus să-ți cumperi haină la Londra? Îți amintești chestia aia odioasă pe care o aveai pe tine? Și care te făcea să arăți ca un *gow wallah*[2] veritabil? Îți amintești cum pronunțai *Jheelee* în loc de *Giggly*? Îți amintești? Ha, ha.

Inima judecătorului era invadată de un val de emoție otrăvită: cum *îndrăznește* acest individ să spună așa ceva? De-asta făcuse toată călătoria, să se simtă superior și să-l umilească pe el, să stabilească o poziție de putere din trecut pentru a se putea respecta pe sine în prezent?

---

1. Specie mare de crap de apă dulce, ce trăiește mai ales în India.
2. Traficant de opiu. Sufixul *wallah* sau *wala* se referă la o persoană implicată într-o anume activitate – *auto-wallah*, de exemplu, înseamnă „șofer".

— Îți amintești de Granchester? *Și mai e miere pentru ceai?*

El și Bose în barcă, ținîndu-se departe de ceilalți, ca nu cumva să se atingă de ei și să-i ofenseze cu pielea lor închisă la culoare.

Judecătorul se uită după chelner. Mai bine să comande, să termine odată cu povestea asta, să încheie seara devreme. Se gîndi la Mutt, care-l aștepta acasă.

Probabil stătea la fereastră, cu ochii lipiți de poartă, cu coada încolăcită în jurul picioarelor și corpul încordat de atîta așteptare, cu fruntea încrețită de îngrijorare.

La întoarcere, o să culeagă de pe jos un băț.

— Să-l arunc? Poți să-l prinzi? Oare să-l arunc? avea s-o întrebe.

Da, da, da, da – o să dea năvală în salturi, incapabilă să mai suporte suspansul.

Așa că se străduia să nu-l ia în seamă pe Bose, însă, odată pornit, acesta își acceleră ritmul și tonul ofensivei.

Fusese unul dintre cei de la ICS, judecătorul o știa, care dăduseră în judecată guvernul pentru a obține o pensie egală cu cea a unui alb, însă, firește, pierduseră, și lumina din ochii lui Bose dispăruse treptat.

În ciuda faptului că primise de la el scrisoare după scrisoare, dactilografiată pe mașina portabilă Olivetti, judecătorul refuzase să se implice. La ora respectivă își învățase bine lecția cinismului și i se părea un adevărat miracol că Bose reușise să-și păstreze naivitatea intactă chiar și la vîrsta lui. Lucru și mai ciudat, era limpede că pînă și propriul fiu îi moștenise naivitatea, pentru că, mulți ani mai apoi, judecătorul auzi că și el, fiul, își dăduse în judecată fostul angajator, Shell Oil și, ca și tatăl său, pierduse. Fiul era de părere că acum e o altă

epocă, iar regulile s-au schimbat, dar se dovedise că e vorba doar despre o altă versiune a celei de odinioară.

— Costă mai puțin să locuiești în India, i s-a răspuns atunci.

Dar dacă salariatul își dorea să-și petreacă vacanța în Franța? Să cumpere o sticlă de băutură de la *duty-free*? Să-și trimită un copil la studii în America? Cine își putea permite așa ceva? Dacă erau plătiți mai puțin, cum putea India să iasă odată din sărăcie? Cum puteau indienii să călătorească în lume și să trăiască în lume ca occidentalii? Bose era de părere că aceste diferențe sunt insuportabile.

Însă profitul nu putea fi obținut decît din prăpastia dintre națiuni, lucrînd una împotriva alteia. Condamnau lumea a treia să fie lumea a treia. Îi forțau pe Bose și pe fiul lui la o poziție inferioară – atît și nici un centimetru mai departe –, iar el nu putea suporta așa ceva. Nu după ce crezuse că le e prieten. Îi veni în minte momentul în care guvernul englez și funcționarii săi plecaseră cu vaporul înapoi spre țara lor, aruncîndu-și *topisurile* peste bord, lăsîndu-i în urma lor doar pe acei ridicoli indieni ce nu se puteau dezbăra de lucrurile pe care își dăduseră sufletul să le deprindă.

S-au dus din nou în fața instanței și aveau să se ducă iar, animați de credința lor nestrămutată în sistemul de justiție. Și au pierdut din nou. Așa cum avea să se întîmple, din nou, și data viitoare.

Bărbatul cu perucă albă cîrlionțată și ten tuciuriu pudrat din belșug izbea cu ciocanul în masă, de fiecare dată împotriva băștinașilor, într-o lume încă aparținînd coloniștilor.

În Anglia s-au amuzat copios, fără îndoială, însă și în India toată lumea rîdea, încîntată să vadă persoane ca

Bose înfrînte. Se crezuseră superiori, își dădeau aere și iată că erau la fel – nu-i așa? – ca toți ceilalți.

Judecătorul își încleștа maxilarul tot mai tare și Bose părea cu atît mai hotărît să conducă discuția pînă cînd termina tot ce avea de spus.

— Cele mai frumoase zile din viața mea, spuse. Îți amintești? Punting lîngă King's, Trinity, ce panoramă, Dumnezeule, și pe urmă ce-a mai fost? A da, Corpus Christi... Nu, greșesc, nu? Întîi Trinity, pe urmă St John's. Ba nu. Mai întîi Clare, pe urmă Trinity, apoi ceva cu nume femeiesc, Primrose... Primrose?

— Nu, nu-i deloc asta ordinea, se trezi spunînd judecătorul pe un ton ofensat, de adolescent îmbufnat. Întîi a fost Trinity, pe urmă Clare.

— Nu, nu, ce spui aici? King's, Corpus Christi, Clare, și pe urmă St John. Îți cam pierzi memoria, bătrîne...

— Ba eu cred că *tu* ești cel care-și cam pierde memoria!

Bose dădea pe gît tărie după tărie, disperat să se agațe de ceva – o amintire comună, un adevăr de necontestat, pe care să-l confirme măcar două persoane...

— Nu, nu. King's! Trinity! bătu cu paharul în masă. Iisuse! Clare! Gonville! Și pe urmă la ceai la Granchester!

Judecătorul nu mai rezistă. Ridică mîna în aer și începu să numere pe degete:

1. St John's!
2. Trinity!
3. Clare!
4. King's!

Bose amuți. Părea ușurat de faptul că judecătorul îi acceptase provocarea.

— Comandăm? întrebă acesta.

Însă Bose trecu repede pe altă poziție – la fel de satisfăcătoare – cu un plus de profunzime și determinare. Încă o întrebare pentru el: ce să facă? Să dea naibii trecutul sau să caute un sens în el? Aburit, cu privirea împînzită de lacrimi:

— Nemernici! zise cu amărăciune. Ce nemernici erau! continuă, ridicînd glasul de parcă voia să se convingă singur. *Goras* – scapă cu fața curată din orice situație, nu? *Albi nenorociți*. Ei sînt responsabili pentru toate crimele secolului!

Tăcere.

— Ei, spuse atunci tăcerii dezaprobatoare, încercînd să se reconcilieze cu ea, măcar atîta noroc am avut și noi, *baap re*, că n-au mai stat, slavă Domnului. Măcar bine c-au plecat...

Nici o reacție din partea judecătorului, nici de această dată.

— În Africa, din păcate, încă le mai fac probleme...

Tăcere.

— Ei, cred că oricum nu prea contează... acum pot să-și facă jocurile murdare de acolo, de departe, de unde sînt...

Maxilarele încleștate, descleștate, mîinile încleștate, descleștate, încleștate.

— Mă rog, nu erau toți chiar atît de răi, bănuiesc... Nu chiar toți...

Maxilarele încleștate, descleștate, mîinile încleștate, descleștate, încleștate, descleștate...

Și, din senin, judecătorul izbucni, fără să se mai poată controla:

— DA! DA! DA! Erau răi. Ei au fost o parte din tot ce-a fost rău. Dar și noi am fost o parte din problemă,

Bose, în exact aceeași măsură în care putem spune că eram și parte a soluției.

Și:

— Chelner!

— *Chelner!*

— *Chelner?*

— *Chelner!*

— *CHELNER!!!* strigă judecătorul, pradă disperării.

— Probabil s-o fi dus să alerge găina, spuse Bose pierit. Nu cred că se așteptau să aibă clienți.

Judecătorul intră în bucătărie și găsi doi ardei iuți verzi, ridicoli, într-o cană de tablă pe un raft de lemn, pe care scria „Expoziția celui mai frumos cartof, 1933".

Nimic altceva.

Se duse la recepție.

— Nu e nimeni la bucătărie.

Individul de la recepție era pe jumătate adormit.

— E foarte tîrziu, domnule. Mergeți alături, la Glenary's. Au și restaurant, și bar.

— Am venit aici să luăm cina. Vrei să fac plîngere la conducere?

Fără nici un chef, individul dispăru într-o cameră din spate și pînă la urmă la masa lor apăru un chelner destul de refractar; petele uscate, de supă de linte, de pe jacheta lui albastră se îngălbeniseră. Trăsese un pui de somn într-o încăpere pustie – atotprezentul chelner de altădată, funcționînd ca un angajat al unui sistem comunist, ce-și ducea traiul tihnit departe de mediul oribil capitalist în care exista aberanta idee de a servi politicos persoane cu bani.

— Friptură de oaie cu sos de mentă. E proaspătă oaia? întrebă judecătorul imperativ.

Chelnerul rămase imperturbabil:

— De unde să iau la ora asta oaie proaspătă? zise cu dispreț.

— Supă de roșii?

Cîntări cîteva clipe această opțiune, însă îi lipsea puterea de a renunța la premeditare. După ce s-au scurs alte cîteva minute, Bose tranșă situația întrebînd:

— Chiftele?

Cu ajutorul lor, poate că seara avea să fie salvată.

— O, nu, spuse chelnerul, scuturînd din cap și zîmbind obraznic. Nu, *asta* chiar că nu pot să vă ofer.

— Bine, atunci ce ai să ne oferi?

— Currydeoaiepulaodeoaiecurrydelegumepulaode legume...

— Dar ai zis că oaia nu e proaspătă.

— Da, deja v-am spus asta, nu?

Sosi mîncarea. Bose făcu un efort extrem de curajos de a retracta și de a o lua de la capăt:

— Tocmai mi-am luat un nou bucătar, zise. Sheru a dat ortul popii după treizeci de ani în care m-a servit. Ăsta nou n-are pic de experiență, dar din cauza asta l-am luat ieftin. Am scos cărțile de bucate și i le-am citit, iar el și le-a scris în bengaleză. Uite ce e, i-am zis, vreau să-mi gătești cît mai simplu, fără farafastîcuri. Îmi ajunge dacă înveți să faci un sos maro și unul alb – arunci nenorocitul ăla de sos alb peste pește și pe cel maro peste oaie.

Nu reușea să întrețină atmosfera degajată, oricît s-ar fi străduit.

Se trezi adresîndu-i-se direct judecătorului:

— Sîntem prieteni, da? Nu sîntem? Nu sîntem prieteni?

— Timpul trece, lucrurile se schimbă, a spus judecătorul, simțind cum pun stăpînire pe el claustrofobia și stinghereala.

— Dar ce-a fost în trecut rămîne neschimbat, nu?

— Eu cred că și trecutul se schimbă. Prezentul modifică trecutul. Cînd te uiți în urmă, nu găsești ce-ai lăsat acolo, Bose.

Judecătorul știa că nu va mai putea să comunice niciodată cu Bose. Nu voia nici să pretindă că a fost prietenul englezului (toți acei indieni penibili care ridicau în slăvi o prietenie ce avea să fie mai apoi proclamată de cealaltă parte implicată [albă] ca fiind inexistentă), nici să se lase tîrît în noroi. Păstrase o tăcere imaculată și nu avea de gînd să-l lase pe Bose s-o distrugă. N-avea să-și terfelească mîndria într-o melodramă la capătul vieții și cunoștea pericolul confesiunii – avea să-i anuleze definitiv orice speranță de a-și mai păstra vreodată demnitatea. Oamenii se repezeau la ce le dădeai, cum ar fi o inimă sîngerîndă, și o înfulecau pe loc.

Judecătorul ceru nota, o dată, de două ori, însă pentru chelner nici măcar aceasta nu era importantă. Se văzu obligat să meargă iar la bucătărie.

Bose și judecătorul își strînseră mîinile transpirate, iar judecătorul și le șterse de pantaloni, cu senzația că Bose încă era cu ochii pe el, ca un muc de care nu poți să scapi.

— Noapte bună. La revedere. Toate cele bune – nu erau expresii indiene, ci englezești.

Poate că de-asta fuseseră atît de fericiți pe vremuri să învețe o limbă străină: efortul conștient pe care trebuia să-l faci, gramatica, toate acestea te ridicau la un alt nivel; o nouă limbă te ajuta să te distanțezi de lume și-ți păstra inima intactă.

Cînd părăsi Darjeelingul, ceața pogorîse ca o pînză asupra arbuștilor de ceai de pe ambele părți ale

drumului, iar judecătorul abia dacă vedea ceva în față. Conduse încet, nu se vedea nici o mașină, nimic în jur și atunci, fir-ar să fie...

Îi veni în minte imaginea...

Șase băieți aflați în stația de autobuz.

— De ce e galben chinezul? Se pișă în bătaia vîntului, HA, HA. De ce e indianul maroniu? Fiindcă se cacă stînd cu capul în jos, HA, HA, HA.

Sîcîindu-l pe stradă, aruncînd pietre după el, rîzînd disprețuitori, strîmbîndu-se. Ce ciudat era: îi fusese frică de copii, era înspăimîntat de aceste ființe omenești pe jumătate cît el.

Apoi își aminti un incident și mai grav. Un alt indian, un băiat pe care nu-l cunoștea, dar fără îndoială cineva ca și el, ca și Bose, era bătut cu picioarele și cu pumnii, după colțul unui pub. Unul dintre atacatorii băiatului își desfăcuse fermoarul de la pantaloni și se pișa pe el, înconjurat de o mulțime de bărbați cu fețe roșii, ce rînjeau satisfăcuți. Iar viitorul judecător, trecînd pe acolo în drum spre casă, cu o plăcintă de porc pentru cină – ce făcuse? Nu spusese nimic. Nu făcuse nimic. Nu chemase pe nimeni în ajutor. Se întorsese și o luase la fugă, urcase scările alergînd pînă în camera lui și rămăsese acolo.

Fără să se gîndească, cu gesturi reflexe, judecătorul luă virajele familiare spre Cho Oyu și nu se aruncă peste marginea prăpastiei, spre versantul abrupt.

În apropierea casei, aproape că se ciocni de un jeep militar parcat pe marginea drumului, fără semnalizare. Bucătarul și vreo doi soldați ascundeau lăzile de băutură în tufișuri. Judecătorul înjură, dar își văzu de drum. Știa despre această activitate ilicită a bucătarului, dar închidea ochii la ea. Teoretic, el era stăpînul, iar bucătarul,

servitorul, însă ceva se schimbase în relația lor, ceva ce le oferea atît servitorului, cît și stăpînului iluzia siguranței.

Mutt îl aștepta la poartă și expresia de pe chipul judecătorului se îmblînzi – claxonă ca să-și anunțe sosirea. Într-o clipă, din cel mai nefericit cîine din lume, acesta se preschimbă în cel mai fericit, iar Jemuhbai simți cum îi întinerește inima de plăcere.

Bucătarul deschise poarta, Mutt sări pe scaunul de lîngă șofer și străbătură împreună drumul de la poartă la garaj – erau momentele ei de răsfăț și, chiar și după ce încetase să mai iasă cu mașina în oraș, continua să o plimbe prin curte, pur și simplu pentru a-i face o bucurie. În clipa în care suia în mașină, își lua instantaneu un aer regal și stătea cu capul ușor înclinat, zîmbind grațios în stînga și-n dreapta ei.

Cînd intră în casă, judecătorul găsi telegrama, care-l aștepta. „Domnului judecător Patel, de la St Augustine's: referitor la nepoata dvs., Sai Mistry."

Judecătorul meditase la solicitarea mînăstirii în timpul scurtului interludiu de slăbiciune pe care-l resimțise după vizita lui Bose, cînd fusese obligat să facă față constatării că existența i se baza pe o seamă de constructe artificiale. Atunci cînd construiești pe minciuni, construcțiile sînt puternice și solide. Adevărul era cel care-ți distrugea viața. Nu puteai dărîma minciunile, pentru că dacă o făceai, întregul tău trecut putea să cadă și, prin urmare, și prezentul... Iar acum consimțise la un lucru din trecut, ce supraviețuise și se întorsese, un lucru ce putea, fără ca el să-i fi acordat prea mare atenție, să-l mîntuiască...

Sai putea să aibă grijă de Mutt, își spuse. Bucătarul îmbătrînea cu fiecare zi care trecea. Ar fi fost bine să aibă în casă pe cineva care nu trebuia plătit, și care să-l ajute

la diverse lucruri, pe măsură ce creștea. La sosirea lui Sai, se temu ca fata să nu trezească iar la viață o ură adînc întipărită în sufletul lui și să nu-și dorească să scape cumva de ea sau să se poarte cu ea așa cum se purtase cu mama și bunica ei. Dar se dovedi că Sai îi semăna mai mult decît își închipuise. Avea un aer familiar; avea același accent și aceleași maniere. Era o indiancă occidentalizată crescută de călugărițe englezoaice, o indiancă înstrăinată de societate ce locuia în India. Călătoria pe care o începuse cu atîta timp în urmă continuase prin urmașii lui. Poate că greșise rupîndu-se complet de fiica lui... o condamnase înainte să apuce s-o cunoască. Fără să vrea, în izvoarele subconștientului său, simți cum dezechilibrul cauzat de faptele sale începe să se echilibreze.

Această nepoată pe care n-o ura era poate singura minune pe care soarta i-o aruncase în cale.

Treizeci și trei

La șase luni după ce Sai, Lola, Noni, unchiul Potty și părintele Booty fuseseră la biblioteca de la Gymkhana Club, aceasta a fost sechestrată de Frontul de Eliberare Națională *Gorkha*, care și-a instalat tabăra în sala de dans și pe ringul de patinaj, ridiculizînd și mai tare orice pretenții ar mai fi avut clubul după ce standardele sale coborîseră atît de rău din pricina personalului.

În budoarul doamnelor se odihneau acum bărbați înarmați, ce se bucurau de rafinamentul obiectelor sanitare pe care încă se mai vedea ștanțat numele producătorului BARHEAD SCOTLAND, PATENTEES, scris cu litere purpurii, și zăboveau admirîndu-se în oglinda cît un stat de om, fiindcă, asemeni majorității cetățenilor orașului, nici ei nu avuseseră decît arareori ocazia de a se vedea din cap pînă-n picioare.

Salonul era înțesat de inși în haine kaki ce pozau pentru fotografii, cu picioarele pe capul împăiat al cîte unui leopard, cu un pahar de whisky în mînă, cu focul aprins în căminul ce încă mai era placat cu faianță în formă de rozetă. Consumaseră toate băuturile din bar și, în nopțile răcoroase, au dat jos de pe pereți pieile de animale și s-au culcat acoperiți cu faldurile acestora, mustind de gîngănii.

Mărturiile ulterioare au dovedit că se mai ocupau și cu alte activități, și anume cu adunarea de arme, desenarea de hărți, planurile de a arunca în aer diverse poduri,

planuri tot mai îndrăznețe pe măsură ce administratorii au început să fugă de pe plantațiile de ceai ce se întindeau șerpuind peste munții Singalila, înconjurînd Gymkhana, din Happy Valley, Makaibari, Chonglu, Pershok.

Apoi, cînd totul s-a terminat, iar bărbații au semnat un tratat de pace și au plecat – chiar aici, în acest perimetru din clubul Gymkhana, pe aceste mese înșirate una în prelungirea celeilalte – s-a înscenat o ceremonie de predare a armelor.

Pe 2 octombrie 1988, de ziua lui Gandhi, șapte mii de bărbați au predat mai mult de cinci mii de carabine, revolvere făcute în India, pistoale, puști cu o țeavă și cu două, puști Sten. Au înmînat mii de cartușe, trei mii cinci sute de bombe, bombe cu plastic, detonatoare și mine terestre, kilograme de explozibil, aruncătoare de mine, tunuri. Numai oamenii lui Ghising au predat peste douăzeci și patru de mii de articole de armament. În grămadă se aflau și pușca BSA cu repetiție, cu cinci gloanțe, carabina Springfield de calibru 30 și carabina Holland & Holland cu magazie dublă – armele judecătorului, cu care acesta obișnuia să hoinărească, după ceai, în pădurile de țară din jurul Bondei.

Însă atunci cînd Lola, Noni, părintele Booty, unchiul Potty și Sai fuseseră trimiși la plimbare din salonul de la Gymkhana, nu se așteptau ca acest club să treacă prin încercări atît de groaznice. Interpretaseră aerul trist al locului prin prisma evenimentelor recente, așa cum le sugerase și administratorul, nu ca o premoniție a viitorului pe care urma să-l aibă salonul.

Atunci unde să mănînce de prînz?

— La localul ăla nou, Let's B Veg? întrebase părintele Booty.

— Fără *ghas phoos*, și fără crenguțe și frunze! zise unchiul Potty apăsat.

Nu minca niciodată nimic verde, dacă avea de ales.

— Lung Fung?

Era un local chinezesc cam dărăpănat, cu dragoni de hîrtie ce păreau proaspăt uciși atîrnînd de tavan.

— Sincer, îmi cam dă fiori.

— Windamere?

— Prea scump, e doar pentru străini. Oricum, ceaiul e bun acolo, prînzul e cu meniu ca la internatul de la școala de misionari... *thunda khitchri*... ruladă de oaie... sare și piper, dacă ai noroc...

În cele din urmă au ajuns tot la Glenary's, ca de obicei.

— Cel puțin, aici ai de unde să alegi – toată lumea își poate lua ce dorește.

Așa că traversară în grup compact strada. La o masă din colț stăteau părintele Peter Lingdamoo, părintele Pius Marcus și părintele Bonniface D'Souza, mîncînd ștrudel de mere.

— Bună ziua, monseniore, îi ziseră părintelui Booty, răspîndind prin vorbele lor un iz european insolit. Atît de elegant: *monseniore*...

Ca întotdeauna, sala era înțesată în primul rînd cu elevi ce se foiau pe scaune, fericiți să mănînce în oraș, internatele fiind una dintre marile inițiative economice ale Darjeelingului, împreună cu ceaiul. Erau copii mai mari ce-și serbau ziua de naștere singuri, fără însoțitori adulți, copii mai mici cu părinți ce veniseră în vizită din Calcutta sau chiar din Bhutan și Sikkim, din Bangladesh sau Nepal, ori de pe plantațiile de ceai din vecinătate. Mai mulți bătrîni cu înfățișări venerabile și dispoziție generoasă îi întrebau cu bonomie pe copii despre ce învață la școală, însă mamele protestau.

— Lasă-i în pace măcar acum, *baba*, ziceau, umplîndu-le farfuriile cu vîrf și mîngîindu-i pe cap, privindu-și copiii așa cum aceștia se uitau la mîncare, încercînd să bage la ghiozdan cît pot de mult.

Știau meniul pe dinafară, din ani de comandat cele mai speciale feluri de mîncare la Glenary's. Indian, continental sau chinezesc; cîrnați, pui și supă de porumb dulce, înghețată cu sos de ciocolată fierbinte. Profitînd de privirea topită de duioșie a părinților – aproape se făcuse ora despărțirii –, altă înghețată cu sos de ciocolată fierbinte?

— Te rog, mamă, te rog, *Ammi*, te rog, mami, ochii mamei întorcîndu-se spre ai tatălui.

— Priti, nu, ajunge, nu-l răsfăța, apoi cedînd, conștient de faptul că, știind-o pe mama, *Ammi* sau mami, aceasta avea să plîngă tot drumul înapoi spre plantație, aeroport sau gară, un drum singuratic, pe care îl făceau doar el și ea.

Oare așa fusese și mama ei? Și tatăl ei? Sai se simți brusc părăsită și geloasă pe acești copii. O femeie tibetană era de o frumusețe atît de intensă în *baku*-ul ei de culoarea cerului și șorțul cu acele dungi neregulate în culori vesele, că te simțeai pe loc protejat și iubit.

— Vai, ce obrăjori dulci, dulci de tot, zicea familia, rîzînd în timp ce se făceau că mănîncă bebelușul, cu un soi de tandrețe și blîndețe, iar bebelușul rîdea cel mai tare dintre toți.

De ce nu putea și ea să facă parte din acea familie? Să-și închirieze o cameră în viața altcuiva?

Doamnele și-au lustruit tacîmurile cu șervețelele de hîrtie, au șters farfuriile și paharele, pe unul l-au trimis înapoi pentru că părea cam îmbîcsit.

— Ce-ați zice de o băuturică, doamnele mele? spuse unchiul Potty.

— Vai, Potty, e mult prea devreme să-ncepem de-acum.

— Cum doriți. Gin tonic, comandă el și-și băgă bagheta franțuzească direct în castronul cu unt. Acum aceasta avea în vîrf un moț vesel, auriu. Zău că-mi place un pic de pîine la unt, le spuse cu un aer convingător.

— Au un pește foarte bun cu cartofi prăjiți și sos tartar, zise părintele Booty cu o tresărire de speranță, gîndindu-se la un pește de rîu într-o crustă crocantă de pesmet.

— E proaspăt peștele? îl întrebă Lola pe chelner. Din Teesta?

— De ce nu? zise chelnerul.

— De ce nu?? Nu știu! Dumneata știi *DE CE* dacă NU!!!

— Mai bine nu riscăm. Ce ziceți de pui în sos de brînză?

— Ce brînză? a întrebat părintele Booty.

Toți cei de față au amuțit... tăcere împietrită.

Știau că urmează insulta...

Untoasă, unică și delicioasă... Campioana brînzei indiene...

— AMUL!!

— GUMILASTIC!! strigă părintele Booty.

Ca de fiecare dată, au examinat paleta de opțiuni, alegînd mîncare chinezească.

— Firește, n-are nici o legătură cu mîncarea pe care-o mănîncă chinezii la ei acasă, spuse Lola, reamintindu-le tuturor că Joydeep, răposatul ei soț, vizitase o dată China și afirmase că mîncarea chinezească din China era cu totul și cu totul altfel.

Era, de fapt, mult mai proastă. Îi vorbise despre oul vechi de o sută de zile (cîteodată era vorba, spunea el, de unul de două sute de zile), îngropat și apoi scos din pămînt și servit ca delicatesă, și toată lumea suspina de

încîntare îngrozită. La întoarcere, avusese mare succes la cocteiluri. „Nu mă prea înnebunesc nici după felul în care arată", zicea el, „au trăsături *chapta*. Indiencele sînt mult mai frumoase, ca și antichitățile indiene și muzica indiană. Iar mîncarea chinezească din India..."

— Și nu era în toată India mîncare chinezească precum cea din Calcutta! Vă amintiți de Ta Fa Shun? Unde doamnele ieșite la cumpărături se întîlneau la o supă fierbinte și acră, pe care o însoțeau cu niște bîrfă fierbinte și acră...

— Deci ce luăm? întrebă unchiul Potty care terminase deja toate baghetele de pe masă.

— Pui sau porc?

— *Chee Chee*. N-am încredere în porc, e plin de tenii. Cine știe din ce porc vine carnea aia?

— Pui, atunci?

De afară veneau zgomote de la parada băieților, care trecea iar pe acolo.

— Doamne, ce agitație inutilă. Toată prostia asta cu dat-viața-pentru-o-cauză.

Le-a fost adus puiul cu ardei și, după ce l-a depozitat pe masa lor, chelnerul și-a șters nasul pe draperie.

— Uită-te la el, a zis Lola. De-asta n-o să progreseze niciodată țara asta. Începură să mănînce. Dar mîncarea e bună. Clef-clef.

Cînd au ieșit din restaurant, aceeași procesiune care-i deranjase în timp ce mîncau și cînd se aflau la bibliotecă se întorcea pe drum, după ce străbătuse tot Darjeelingul.

— Gorkhaland pentru *gorkhas*.

— Gorkhaland pentru *gorkhas*.

Se dădură un pas înapoi pentru a-i lăsa să treacă și cine aproape că o călcă pe Sai pe picior?

Gyan!!!

În puloverul lui roșu ca tomata, zbierînd din tot sufletul, într-un mod pe care ea nu i-l cunoștea.

Ce era cu el aici, în Darjeeling?! Ce căuta la un miting al FNEG în sprijinul independenței nepalo-indienilor?

Dădu să deschidă gura să-i zică ceva, însă, chiar în acel moment, el o zări și iritării de pe chipul lui îi urmă un gest ușor feroce al capului și o căutătură mijită și înghețată a ochilor, un avertisment să nu se apropie. Ea închise gura ca un pește, inundată de uimire pînă-n adîncul sufletului.

O clipă mai tîrziu, el dispăruse deja.

— Ăla nu era meditatorul tău la matematică? a întrebat-o Noni.

— Nu cred, a spus ea, repliindu-se demnă și făcînd eforturi să-și vină în fire. Semăna, o secundă am crezut și eu că e el, dar m-am înșelat...

Pe drumul abrupt înapoi pe lîngă Teesta, observară că Sai se făcuse verde la față.

— Te simți bine? întrebă părintele Booty.

— Am rău de mașină.

— Uită-te spre orizont, asta ajută mereu.

Fata își fixă privirea asupra celui mai înalt vîrf al munților Himalaia, asupra tăcerii neclintite. Însă asta n-o ajută cu nimic. În mintea ei era un iureș învolburat, care n-o lăsa să înregistreze ce-i vedeau ochii. Simți cum îi urcă fierea în gît, cum pîrjolește totul în calea ei, cum îi arde gura și-i distruge dinții – îi simțea cum se preschimbă în cretă, ca și cum ar fi fost atacați de o revoltă inopinată a puiului cu ardei.

— Oprește mașina, oprește mașina, spuse Lola. Las-o să ia o gură de aer.

Sai începu să verse în iarbă, vomitînd un soi de *mulligatawny*[1], oferindu-le o priveliște cu totul nefericită asupra prînzului, ca și cum n-ar fi avut deja suficiente temeri culinare și pînă în acest moment. Noni îi turnă o ceașcă de apă ca gheața din termosul argintiu cu aer spațial, iar Sai se așeză la soare pe o stîncă, lîngă Teesta cea frumoasă, cu ape străvezii.

— Inspiră adînc, draga mea, mîncarea aia a fost foarte grasă, serviciul a decăzut în ultimul hal – cine știe ce mizerie o fi în bucătărie – of, simpla vedere a chelnerului ar fi trebuit să fie suficientă ca să ne atragă atenția.

La capătul opus al podului, santinelele inspectau niște vehicule ce voiau să treacă. Foarte grijulii în aceste vremuri turbulente, deschiseseră toate valizele și pachetele pasagerilor unui autocar și le întorseseră cu fundul în sus. Călătorii așteptau impasibili înăuntru; oameni sărmani, cu fețele turtite de geam, sute de perechi de ochi pe jumătate morți, ca animalele pe drumul spre tăiere; ca și cum avuseseră o călătorie atît de epuizantă încît spiritele le fuseseră deja înăbușite. Aripile autobuzului erau mînjite cu vomă, uriașe flamuri maronii fluturau în vînt. Alte cîteva mașini așteptau la rînd în urma autocarului pentru a avea parte de același tratament, oprite să meargă mai departe de o barieră metalică pusă de-a curmezișul drumului.

Soarele după-amiezii se așeza, compact și auriu, asupra copacilor, iar în lumina atît de intensă, umbrele frunzișului, ale autocarului și cele dintre firele de iarbă și stînci erau negre ca noaptea. Era foarte cald aici în vale, însă, cînd îți scufundai mîna în apele lui, fluviul era atît de înghețat, că simțeai cum îți amorțesc venele.

— Nu te grăbi, Sai, oricum avem destul de așteptat, e coadă mare.

---

1. Supă cu gust de curry, cu pui sau carne.

Părintele Booty ieși și el și o porni la plimbare încoace și-ncolo, întinzîndu-și mădularele, mulțumit să-și poată odihni dosul dureros, cînd observă un fluture ieșit din comun.

Valea Teestei era recunoscută pentru fluturii ei și specialiști din întreaga lume veneau aici pentru a-i picta și a-i înregistra în baza lor de date. Creaturi rare și spectaculoase prezentate în volumul *Minunații fluturi din nord-estul Himalaiei* de la bibliotecă le zburau acum chiar prin fața ochilor. Într-o vară, cînd avea doisprezece ani, Sai inventase nume pentru fiecare dintre ei – „Fluturele mască japoneză, fluturele muntelui îndepărtat, Icar căzînd din soare, fluture eliberat de un flaut, fluturele festivalului zmeielor" – și le trecuse într-un catalog cu numele „Colecția mea de fluturi", în care fiecare fluture era însoțit de o ilustrație.

— Incredibil, zise părintele Booty. Uită-te la ăsta.

Era un fluture albastru păun, cu cozi lungi și înguste de smarald.

— Dumnezeule mare, ia uite-l și pe ăsta – negru cu pete albe și o flacără roz în inima lui... Aparatul, unde mi-e aparatul... Potty, ești, te rog, drăguț să cauți în torpedo?

Unchiul Potty citea *Asterix: Ave Gaul! de Toutatis!!!! #@***!!*, dar se întrerupse și-i întinse pe geam micul Leica.

În timp ce fluturele pîlpîia seducător pe un cablu al podului, părintele Booty îi făcu poza.

— Of, cred că mi-a tremurat mîna, o să iasă o poză mișcată.

Tocmai voia să încerce iar, cînd santinelele începură să strige la el și unul dintre bărbați veni în fugă la el.

— E strict interzis să fotografiați podul.

Nu știa atîta lucru?

O, Doamne, ba da, știa, o greșeală, uitase acest lucru din cauza surescitării.

— Îmi cer scuze, domnule ofițer.

Știa, știa. Era un pod foarte important, cel care făcea legătura cu nordul Indiei, cu granița la care era posibil ca, într-o zi, să fie iar nevoiți să se războiască cu chinezii, iar acum, firește, era și problema cu revolta *gorkha*.

Nu-l ajută cu nimic faptul că era străin.

Îi luară aparatul și începură să le ia la puricat jeepul.

Un miros deranjant.

— Ce miros e ăsta?

— De brînză[1].

— *Kya cheez?* spuse un coleg al acestuia, din Meerut.

Nu auziseră în viața lor de brînză. Nu păreau prea convinși. Avea un miros mult prea suspect, și unul dintre ei raportă că i se pare că ar mirosi ca materialele din care se fac bombele.

— *Gas maar raha hai*, a zis băiatul din Meerut.

— Ce-a zis? a întrebat părintele Booty.

— Că *pute* a gaz. Că *scoate* gaz.

— Arunc-o, îi spuseră părintelui Booty. S-a stricat.

— Ba nu.

— Ba da, miroase toată mașina.

Santinelele au inspectat apoi maldărele de cărți, încrețindu-și nasurile în direcția lor cum făcuseră și cu brînza pe care părintele sperase s-o poată vinde la Glenary's, dar nu reușise.

— Ce-i asta?

Sperau să dea peste literatură cu specific antinațional și inflamator.

— Trollope, spuse Lola iute, încîntată și brusc însuflețită de turnura evenimentelor. Întotdeauna am zis, continuă ea, întorcîndu-se spre ceilalți cu un aer frivol, că am să-l păstrez pe Trollope pentru cînd o să dau în mintea

1. *Cheese*, în original (engl.).

copiilor; știam că va fi un răsfăț lent și perfect atunci cînd n-o să mai am nimic de făcut și, ei bine, iată că a venit și acel moment. Astea-s cărțile care-mi plac, cele demodate. Astea noi nu-mi spun nimic, n-au nici început, nici mijloc, nici sfîrșit, doar un fir de... plasmă liber plutitoare... Da, e un scriitor englez, îi spuse apoi soldatului.

Acesta răsfoi cartea: *Ultima cronică a lui Barset: Arhidiaconul se duce la Framley, Doamna Dobbs Broughton își strînge vreascuri pentru foc.*

— Știați, i-a întrebat Lola pe ceilalți, că el e cel care a inventat cutia poștală?

— De ce-l citiți?

— Ca să uit de toate astea.

Arătă cu un aer vag și obraznic spre scena din jur, inclusiv spre soldat. Care avea și el mîndria lui. Care știa că e cineva. Care știa că mama lui știe că el e cineva. Cu nici o oră în urmă, mama lui îi alimentase această credință, în timp ce-și hrănea fiul cu *puri aloo*, însoțit de un Limca delicios de lămîie verde, cîteva picături jucăuș-acidulate care îi săriseră pe nas.

Mîniat de insolența Lolei, cu chipul încă sub efectul răcoritor al sucului, ordonă ca volumul respectiv să fie dus la jeepul poliției.

— Dar nu puteți să-l luați, a zis ea, e de la bibliotecă, tinere fără minte. O să am probleme la Gymkhana. Și voi n-o să le dați bani ca s-o înlocuiască.

— Și asta ce e? Soldatul examină altă carte.

Noni alesese o istorie tristă despre brutalitatea poliției în timpul mișcării naxaliților[1], aparținîndu-i lui Mahashveta Devi, tradusă de Spivak, care, citise ea de curînd cu interes în *Indian Express*, tăia în carne vie, în sari și bocanci de

1. Poreclă dată grupărilor radicale, adesea violente, de comuniști revoluționari indieni, afiliați ideologic maoismului.

armată. Alesese apoi o carte de Amit Chaudhuri ce conținea o descriere a penei de curent din Calcutta ce stîrnise nostalgia întregii populații indiene după timpurile cînd nu exista electricitate. O mai citise o dată, de mult, dar se mai întorcea din cînd în cînd să soarbă și să se lase inundată de acele imagini superbe. Părintele Booty își luase un tratat despre ezoterismul budist, scris de un cercetător de la una dintre legendarele universități monastice din Lhasa, precum și *Cei cinci purcelușI* de Agatha Christie. Iar Sai avea în geantă *La răscruce de vînturi.*

— Va trebui să luăm toate acestea cu noi la secție să le verificăm.

— De ce? Vă rog, domnule, a spus Noni, încercînd să-l îmblînzească, ne-am dus special... Ce-o să citim... Închiși în casă... Toate orele alea în care n-o să putem ieși...

Însă soldații nu aveau nici cea mai mică simpatie pentru șoarecii de bibliotecă, și Lola începu să strige:

— Hoților, asta sînteți voi, polițiștii. Toată lumea știe asta. Sînteți mînă în mînă cu *goondas.* O să mă duc la maior, la șeful vostru, o să mă duc la comandantul-șef. Ce situație aberantă mai e și asta, terorizați populația, niște tinerei care nu știți cum să faceți să vă mai dați puțin mari. N-o să vă dau șpagă, dacă asta sperați – puteți s-o lăsați baltă. Să mergem, le zise regal celorlalți.

— *Chalo yaar*, a spus unchiul Potty, aruncînd o privire spre sticlele lui pentru a sugera că are una sau două disponibile *PENTRU CAZUL ÎN CARE...*

Însă bărbatul a zis:

— Problema e foarte gravă. Nici măcar cinci sticle nu sînt de ajuns. Și deveni limpede la ce trebuie să se aștepte Kalimpongul.

— Calmați-vă, doamnă, îi spuse polițistul Lolei, agasînd-o și mai tare. Dacă nu găsim nimic în cărțile dumneavoastră, vi le dăm înapoi.

Volumele de la bibliotecă îmbrăcate în coperte roșu-aprins au fost luate cu grijă. Aparatul foto al părintelui Booty a fost confiscat și el și expediat direct pe biroul șefului lor; era un caz ce trebuia analizat separat.

Sai nu remarcă prea mult din toate acestea, pentru că încă se mai gîndea la modul în care o ignorase Gyan, și nu-i păsa absolut deloc de cărți.

De ce se afla acolo? De ce n-o băgase în seamă? Îi zisese „Nu-ți pot rezista... Trebuie să mă întorc la tine..."

Acasă, bucătarul aștepta, dar ea se culcă fără să mănînce, ceea ce-l supără foarte tare, înțelegînd prin asta că a mîncat tot soiul de prostii simandicoase la un restaurant și acum disprețuia bucatele pe care i le oferea el acasă.

Știindu-l cît e de susceptibil, de regulă, atunci cînd venea acasă, Sai se plîngea: „Condimentele n-au fost măcinate cum trebuie – era să-mi sparg un dinte într-un bob de piper, și carnea a fost atît de ațoasă c-a trebuit s-o înghit fără s-o mestec, așa mare cum era, și s-o ajut să-mi alunece pe gît cu mai multe pahare de apă". El se ținea cu mîna de burtă de atîta rîs. „Ha, ha, da, nimeni nu catadicsește să curețe cum trebuie carnea în ziua de azi și s-o frăgezească așa cum trebuie, să macine condimentele, să le prăjească..." Apoi, brusc serios, exclama, ridicînd un deget pentru a-și întări spusele, ca un politician: „Și pentru toate astea, îți mai cer și o căruță de bani!". Și continua să dea din cap cu putere, atotînțelept în grozăviile lumii. Acum, însă, prost dispus, se mulțumi să trîntească vasele.

— Ce se întîmplă aici! a strigat judecătorul. O afirmație, nu o întrebare, la care liniștea era cel mai potrivit răspuns.

— Nimic, a zis bucătarul fără să-i pese, ce să se întîmple? *Babyji* s-a dus să se culce. A mîncat la hotel.

Treizeci și patru

O săptămînă după aceea, cărțile le-au fost returnate, fiind declarate nevinovate, însă nu aceeași părere au avut-o autoritățile despre fotografia fluturelui, care arăta, dincolo de superbele aripi pictate în negru, alb și roz, santinela de la pod și podul peste Teesta în sine. De fapt, au remarcat ele, imaginea era focalizată nu asupra fluturelui, ci asupra podului.

— Mă grăbeam, a zis părintele Booty, am uitat să focalizez cum trebuie și, tocmai cînd voiam să mai încerc o dată, am fost oprit.

Însă poliția n-a stat la taclale cu el și în aceeași seară l-au vizitat acasă, unde au întors totul cu fundul în sus; i-au luat ceasul deșteptător, radioul, niște baterii de rezervă, un pachet de cuie pe care le cumpărase pentru a termina staulul vitelor și o sticlă de rom Black Cat obținută prin contrabandă din Sikkim. Le-au luat pe toate.

— Unde vă sînt actele?

S-a constatat astfel că părintele Booty locuiește în India ilegal. O, Doamne, nu se așteptase să aibă de-a face cu autoritățile; prin urmare, își lăsase permisul de ședere să zacă într-un sertar prăfuit, pentru că înnoirea acestuia era un adevărat iad birocratic și nu avea de gînd să plece sau să intre din nou în India... Știa că e străin, dar pierduse orice noțiune a acestui cuvînt, considerîndu-se pur și simplu un străin *indian*...

În maximum două săptămîni, trebuia să plece din Kalimpong.

— Dar trăiesc aici de patruzeci și cinci de ani.

— Asta nu are nici o importanță. V-ați luat libertatea de a locui aici, dar nu mai putem tolera în nici un fel să abuzați de această libertate pe care singur v-ați luat-o.

Apoi, cel care îi transmitea acest mesaj se mai îmblînzi, amintindu-și că propriul său fiu se află la școala iezuită, fapt ce spera să-l ajute să-și trimită băiatul în Anglia sau America. Nici în Elveția n-ar fi fost rău...

— Îmi pare rău, părinte, zise, dar în ziua de azi... mi-aș putea pierde slujba și eu. Altădată poate că aș fi putut să vă fac pierdut dosarul, dar în acest moment... vă rog să vă duceți chiar acum la agenția de voiaj Snow Lion și să vă luați biletul. Vă vom oferi transport gratuit cu jeepul la Siliguri. Luați-o drept o vacanță, părinte, și ținem legătura. Cînd se termină nebunia, faceți cerere, cu actele care trebuie, și întoarceți-vă. Fără probleme.

Ce ușor i-a fost să rostească aceste cuvinte. S-a simțit fericit că poate fi atît de amabil și de civilizat.

Întoarceți-vă. Fără probleme. Odihniți-vă. Luați-vă o vacanță.

Părintele Booty fugi la toți cei care știa că îl pot ajuta, la șeful poliției și la comandantul-șef al armatei care veneau regulat la ferma lui de lactate după urdă dulce, la maiorul Aloo din tabăra militară, mare consumator al batoanelor fine de ciocolată pe care le făcea, la oficialii Ministerului Apelor și Pădurilor care-i dăduseră semințe de păstrăv de fag[1] ca să poată crește ciuperci în grădina sa cînd era sezonul acestora. Într-un an, cînd pîlcul de

1. *Pleurotus ostreatus*, specie de ciuperci comestibile, de culoare cafeniu-cenușie și albă, ce cresc în ciorchini pe copaci căzuți și buturugi.

bambuși de pe proprietatea lui înflorise și albinele din întreaga zonă se năpustiseră puhoi asupra florilor albe, silvicultorii cumpăraseră semințele de la el, pentru că erau foarte valoroase – bambusul înflorea o dată la o sută de ani. Cînd pîlcul de bambuși se uscase după un efort atît de uriaș, îi dăduseră alți bambuși să-i planteze în locul lor, tinere mlădițe cu vîrfurile ca niște cosițe împletite.

Însă acum toți cei care în vremuri liniștite se bucuraseră de compania lui și cu care se întreținuse despre lucruri precum urda, ciupercile și bambusul erau prea ocupați sau prea speriați să-i sară în ajutor.

— Nu putem tolera nici o amenințare la adresa securității noastre naționale.

— Dar cui îi rămîne casa mea? Și ferma mea, vitele mele?

Însă și ei erau aici ilegal, ca și el.

— Cei de naționalitate străină nu pot deține proprietăți și știi asta, părinte. Ce drepturi ai să deții toate astea?

Adevărul era că ferma era pe numele unchiului Potty, dat fiind că, în urmă cu mult timp, atunci cînd își itise capul această problemă, unchiul semnase actele în numele prietenului său...

Însă era extrem de riscant să lași o proprietate nesupravegheată, Kalimpongul fiind de mult demarcat drept „zonă de mare sensibilitate" și, potrivit legilor în vigoare, armata avea dreptul de a pune stăpînire pe orice teritoriu neocupat. Plăteau chiriile cele mai mici, trînteau niște beton și umpleau casele în care se instalau cu locatari temporari, cărora nu le păsa unde și cum stau, și făceau prăpăd în jur. Cam așa decurgeau lucrurile.

Părintele Booty simți că-i stă inima la gîndul că locul vitelor sale va fi luat de tancuri ale armatei; se uită în

jurul lui spre versantul aspru al muntelui – orhidee violete și crini gălbui pal înmiresmînd aerul; foarte departe, la poale, zări apele Teestei, care acum erau limpezi ca oglinda, o singură luminiță întunecată licărind în calea ei spre Brahmaputra. O asemenea sălbăticie nu putea stîrni o dragoste blîndă – o iubea intens, feroce, cu toată ființa.

Însă două zile mai tîrziu, părintele Booty primi o altă vizită – un medic nepalez ce voia să-și deschidă un azil particular și care, fără să-l fi invitat nimeni, intră pe poartă pentru a se uita la exact aceeași priveliște la care se uitase părintele Booty și o mîngîie cu privirea. Studie construcția solidă a casei, pe care părintele Booty o alinta cu numele *Sukhtara*. Steaua fericirii. Ciocăni în lemnul adăpostului de vite cu un aer mulțumit, de proprietar. Douăzeci și cinci de pacienți bogați dintr-un foc... După care îi făcu oferta de a-i cumpăra ferma elvețiană practic pe nimica toată.

— Pînă și staulul costă mai mult, ca să nu mai zic clădirea principală.

— Altă ofertă n-o să mai primiți.

— De ce nu?

— Pentru că am avut eu grijă de asta și nu aveți de ales. Aveți noroc să primiți chiar și cît vă dau. Locuiți în această țară ilegal și trebuie să vindeți, ori veți pierde totul.

— O să am eu grijă de vite, Booty, a zis prietenul lui, unchiul Potty. Nu-ți face griji. Și, cînd se termină toate problemele, te întorci și iei toate astea de unde le-ai lăsat.

Au stat așa împreună, ei doi și cu Sai. În fundal se auzea o casetă cu Abida Parveen. „*Allah hoo, Allah hoo Allah hoo...*“ Dumnezeu era doar sălbăticie și spațiu, zicea

o voce răgușită, și nu-i păsa de dragostea pierdută. Te ducea pe marginea tuturor lucrurilor pe care le puteai suporta și apoi... îți dădea drumul, îți dădea drumul... „*Mujhe jaaaane do...*“ Singurul lucru pe care trebuie să ți-l dorești e libertatea. Însă vorbele unchiului Potty nu reușeau să-l liniștească pe părintele Booty, pentru că, fie că-i plăcea să recunoască, fie că nu-i plăcea, prietenul său era un alcoolic și nu puteai pune nici o bază pe el. Dacă era aburit, nu mai avea nici un fel de control asupra lucrurilor, era în stare să semneze oriunde îl puneai, însă era vina părintelui Booty: de ce nu făcuse cerere pentru pașaport indian? Fiindcă era la fel de stupid cum era SĂ NU facă cerere pentru unul american sau elvețian? Se simțea un nevolnic, își disprețuia conformismul față de ideile lumii, chiar și cînd nu era de acord cu ele.

O mangustă sări unduindu-se prin iarbă, iar culorile ei se potriveau perfect cu tonurile serii; mișcarea era singura care-o dădea de gol.

Lui Sai i se strînse inima de mînie. Era numai vina lui Gyan, se gîndi. Uite ce făcuse și ce făceau cei ca el în numele decenței și al educației, în numele spitalelor pentru nepalezi și al viselor de a accede la poziții de management de vîrf. Uite cum părintele Booty, atît de îndrăgitul părinte Booty care, sincer vorbind, făcuse mai multe pentru dezvoltarea economică a regiunii decît orice alt localnic, și asta fără să țipe ca descreieratul sau să-și fluture amenințător *kukri*-ul, părintele Booty trebuia acum sacrificat.

În vale pogorîse deja noaptea, dinspre lutul gras, acoperit de mușchi, se vedeau aprinzîndu-se felinare, întunericul se întindea, mirosind a proaspăt, dînd frîu liber frunzișului să se-ntindă cît îi era vrerea. Băură toți trei din sticla de Old Monk, uitîndu-se cum urcă întunericul încet-încet, cum trece peste degetele și genunchii lor,

peste umbrele ca niște foi de varză ce se proiectau și-i atingeau pe obraji și nasuri și le învăluiau chipurile. Întunericul le trecu peste creștete, apoi mai departe, pentru a stinge ultima strălucire de un trandafiriu îndrăzneț, aproape pornografic, a Kanchenjungăi... fiecare dintre ei în parte își aminti cîte asemenea seri petrecuseră împreună... cît de inimaginabil era că șirul acestora avea să se sfîrșească foarte curînd. Aici aflase Sai că muzica, alcoolul și prietenia pot crea împreună o civilizație, una măreață.

— Nimic nu-i mai plăcut pe lume, dragii mei prieteni... zicea unchiul Potty ridicîndu-și paharul înainte de a-l da pe gît.

În Europa erau săli de concert la care părintele Booty avea să se întoarcă în curînd, teatre de operă în care muzica topea săli întregi într-o unică inimă suferindă sau aflată-n sărbătoare și unde aplauzele răsunau precum aversele de ploaie...

Dar cei de-acolo se puteau oare simți așa cum se simțeau ei aici? Știau ei oare cum e să stai pe buza prăpastiei, cu inima pe jumătate goală și pe jumătate plină, tînjind după frumusețe și după inocența acum știutoare? Simțind pasiune pentru cei iubiți sau pentru lumea cea atît de largă sau pentru lumi aflate dincolo de cea de lîngă noi...

Sai își aminti cum în acele prime zile la Cho Oyu tînjea după ceva și îi era atît de greu să-și dea seama ce era, de parcă numai acea nevoie în sine își mai putea găsi ecoul în sufletul ei îndurerat. Acum nu mai tînjea, dispăruse nevoia, se gîndi, iar durerea părea să-și fi găsit în fine o întrupare.

Gîndurile îi reveniră la ziua jafului de la Cho Oyu – ziua cînd totul începuse să se schimbe.

Treizeci și cinci

Fusese o dovadă de mare prostie să lase acele puști expuse pe perete, la vedere, artefacte aparținînd unei alte epoci, atît de familiare încît nimeni nu se mai gîndea la ele. Gyan fusese ultimul care le dăduse jos să le examineze – băieților le plac asemenea lucruri. Pînă și Dalai Lama, citise Sai, avea o colecție de jocuri de război și de soldați de plumb. Nu-i trecuse niciodată prin cap că acestea ar putea să reînvie și să fie folosite. Oare cu ele urmau să fie comise crime care, după ce puneai lucrurile cap la cap, aveau să ducă pașii investigatorilor pînă în pragul casei lor?

— Pe vremuri, bunicul meu era vînător, îi spusese Sai lui Gyan, încercînd să-l impresioneze, dar oare de ce fusese atît de mîndră? De un lucru ce-ar fi trebuit s-o facă să se rușineze?

Bucătarul îi povestise totul:

— Era un mare *shikari*, Saibaby. Era foarte chipeș și, cînd era călare pe cal, arăta foarte curajos și nobil. Ori de cîte ori prin preajmă se afla un animal mîncător de oameni, sătenii apelau la el.

— Și se întîmpla des asta?

I se făcea pielea de găină cînd se gîndea.

— A, tot timpul. *Rrr-rrrr*, îi auzeai, un zgomot de lemn tăiat cu ferăstrăul. Îmi amintesc cum odată m-am

trezit și-am ascultat. Dimineață, se vedeau urme de labe lîngă rîu, cîteodată chiar și în jurul corturilor.

Bucătarul se distra de minune și, cu cît își repeta mai des scornelile, cu atît deveneau acestea mai adevărate decît adevărul însuși.

Poliția venise să cerceteze cazul și răscolise casa bucătarului, ce mai fluturau prin aer scrisorile lui Biju...

— Trebuiau s-o facă, a zis bucătarul. Era o problemă gravă.

Gravitatea acesteia se dovedise atunci cînd, într-o dimineață, nu mult după ce părintele Booty aflase vestea expulzării sale forțate, la Cho Oyu sosise ofițerul subdivizionar. Judecătorul și Sai se aflau pe gazon și acesta făcuse ceva efort pentru a-i localiza, camuflați cum erau de propriile lor umbre și de umbrele frunzelor.

— Tîlharii sînt încă bine ascunși, a zis ofițerul, înconjurat de trei polițiști cu arme și *lathi*-uri[1], dar vă rog să nu vă îngrijorați, domnule. O să-i stîrpim în față. O să eradicăm fără milă toate elementele antisociale.

— Știți, și tatăl meu a fost un mare *shikari*, continuă el la ceai. Ce bine-ar fi fost dacă nu era atît de priceput, i-am spus, ar fi rămas cîte ceva și pentru noi! N-am dreptate? Ha, ha, a rîs, însă rîsul lui ar fi ieșit de un roz aprins la testul cu hîrtie de turnesol. Domnule judecător, dumneavoastră, *shiktari*, erați prea buni, lei și leoparzi... Acum, dacă te duci în pădure și vezi o găină scăpată cine știe de pe unde, te consideri norocos, am dreptate?

Tăcere. Oare mersese prea departe?

---

1. Băț de bambus cu vîrf de metal, lung de 2-2,5 metri; arma folosită într-una dintre artele marțiale străvechi ale Indiei, cu același nume.

— Dar nu trebuie să vă faceți griji, îi vom prinde pe tîlhari. Profită de problemele din Bhutan și Assam ca să facă necazuri în zonă. Toți trag mereu de țara asta a noastră și e trist pentru oameni ca noi, crescuți în sentimentul mîndriei naționale și cel mai rău e pentru dumneavoastră, domnule, care v-ați luptat pentru libertatea noastră... Antinaționaliștii ăștia n-au pic de respect pentru nimic și pentru nimeni, nici măcar pentru ei înșiși... Întreaga economie e amenințată. Știi, se întoarse spre Sai, care sînt cei trei T ai regiunii Darjeeling? Poți să-mi spui?

Fata clătină din cap. Dezamăgit de ea, dar încîntat de sine, bucătarul rosti cîntat:

— *Tea*[1]*!*

— *Timber*[2]*!*

— *Tourism!*

În drum spre ieșire, se opri la o plantă agățătoare înflorită.

— Ce floare frumoasă, domnule judecător. Cînd vezi așa ceva, știi că există un Dumnezeu.

Pasiflora era un lucru ciudat și minunat, fiecare floare a sa ținea doar o zi, cu tentacule mov cu dungi albe, pe jumătate actinie, pe jumătate floare – ea singură și oferea suficiente motive pentru credință.

— Mi-am descoperit o mare vocație de grădinar, a zis ofițerul, de cînd am venit la Kalimpong. Îmi îngrijesc plantele ca pe copiii mei. Deci așa rămîne, îmi spuneți dacă mai aveți probleme. Cred că nu se va întîmpla asta, dar, fără îndoială, este o situație destul de delicată.

Își aranjă fularul ca un naționalist ce era – Fîl! Răsucit! Multe lucruri de făcut! Nici o clipă de pierdut!

---

1. Ceai (engl.).
2. Cherestea (engl.).

Națiunea îl chema la datorie! Și se sui în jeep. Șoferul scoase mașina din curte cu spatele și demară în trombă.

— Să-l vedem ce face, zise bucătarul.

— Niciodată nu face nici unul nimic, spuse judecătorul.

Sai nu zise nimic, fiindcă nu-i ieșea deloc din minte gîndul că Gyan s-a făcut că n-o vede.

Cîteva zile mai tîrziu, poliția a arestat un bețiv amărît, căruia i-au pus în cîrcă jaful. Era un vechi mușteriu, pe care se obișnuiseră să-l vadă dormind într-un șanț, absent la ce se întîmplă în jurul lui, pe marginea drumului spre piață. Un trecător sau altul îl ridica, îi trăgea o palmă pentru a-l trezi, după care îl trimitea pe nouă cărări acasă, cu privirea încețoșată, văzînd steluțe verzi și iarbă de mai multe feluri decît există.

De această dată, însă, bețivul a fost dus pe sus la secția de poliție, unde l-au trîntit pe podea, cu mîinile și picioarele legate. Polițiștii rămăseseră lîngă el, cu un aer plictisit. Pînă cînd, din senin, ca la un semn nevăzut, își reveniră din apatie, îi apucă bîzdîcul și începură să dea în el ca la fasole.

Cu cît individul țipa mai tare, cu atît îl băteau mai temeinic; l-au desfigurat, lovindu-l pînă cînd au început să-i curgă șiroaie de sînge pe față, i-au scos dinții, l-au lovit cu picioarele de i-au rupt o coastă...

Îl auzeai și din josul, și din susul dealului, implorînd și țipînd. Poliția îl privea cu dezgust. El își striga nevinovăția:

— N-am furat arme de la nimeni, n-am fost în casă la nimeni, nimic, nimic, e o greșeală...

Țipetele lui au fost primele care s-au auzit și ele au vestit sfîrșitul vieții normale a locuitorilor de pe colină.

— N-am făcut nimic, dar îmi pare rău.

Au ținut-o așa ore întregi, urletele lui disperate sfîșiind aerul:

— Îmi pare rău, îmi pare rău, îmi pare rău...

Însă poliția nu făcea decît să-și exerseze pe el tehnicile de tortură, să se pregătească pentru cele ce aveau să vină. Cînd bărbatul se tîrî în sfîrșit afară, în genunchi, din ochii lui se stinsese orice lumină. Erau ca două orbite goale, privind absent spre o lume fără orizont, care aveau să-i facă pe cei ce-l vedeau să se tragă într-o parte, cuprinși de frică și dezgust.

Singura favoare era că nu mai putea să-i vadă cum se feresc de el, înainte să dispară definitiv, înghițit de alcool, consolarea lui dintotdeauna.

Treizeci și șase

Domnul Iype, vînzătorul de ziare, îi spusese degajat, fluturînd un exemplar din *India Abroad*:

— Ești din Darjeeling, nu? Sînt multe probleme în zonă...

— De ce?

— Nepalezii fac probleme... sînt un popor foarte greu de stăpînit...

— Greve?

— Mult mai rău, *bhai*, nu numai greve, a fost blocată complet toată zona.

— Serios?

— De multe luni. N-ai auzit?

— Nu, n-am primit nici o scrisoare de mult timp.

— Tu de ce crezi?

Biju pusese lipsa corespondenței din partea tatălui său pe seama motivelor obișnuite – vreme rea, incompetență.

— Ar trebui să-i trimită învîrtindu-se pe nemernici înapoi la ei în Nepal, a continuat domnul Iype. Bangladezii în Bangladesh, afganii în Afganistan, musulmanii în Pakistan, tibetanii, bhutanezii, ăștia ce caută la noi în țară?

— Dar noi de ce sîntem aici?

— Țara asta e altfel, a spus vînzătorul, fără să clipească. Ce s-ar face fără noi?

Biju se întoarse la serviciu.

Pe măsură ce treceau ceasurile și tensiunea îngrijorării creștea, era tot mai convins că tatăl său a murit. Judecătorul nu știuse cum să dea de el sau poate că nici măcar nu încercase. Se simțea din ce în ce mai încordat.

A doua zi deja nu mai putea să suporte; se strecură afară din bucătărie și cumpără cu douăzeci și cinci de dolari o cartelă de telefon de la un șmecheraș de cartier cu talent la aflat numerele, trăgînd cu ochiul din afara cabinelor telefonice, auzind codurile pe care le spuneau cei ce vorbeau cu glas tare și ținîndu-le minte. Își făcuse de lucru prin spatele unui anume domn Onopolous care habar n-avea că e urmărit și care sunase și-și trecuse costul convorbirii pe cardul de credit Platinum...

— Dar să ai grijă să te grăbești, i-a spus lui Biju. Nu sînt prea sigur de codul ăsta, l-au folosit deja vreo cîteva persoane...

Receptorul era încă umed și cald de la recenta intimitate pe care o intermediase și suflă spre Biju, pîrîind dens, cavernos. Dat fiind că la Cho Oyu nu exista telefon, Biju sună la pensiunea MetalBox de pe Ringkingpong Road.

— Puteți să-l chemați pe tata? Sun din nou peste două ore.

Așadar, într-o seară, cu cîteva săptămîni înainte ca liniile telefonice să fie tăiate, înainte să fie aruncate în aer șoselele și podurile și în întreaga regiune să pogoare haosul, paznicul de la MetalBox veni pînă la Cho Oyu, zăngănind poarta în disperare. Bucătarul tocmai avea pe foc o ciorbă cu oase și ceapă verde...

— La! Telefon! La! Telefon! Telefon de la fiul tău. La! Din America. Te sună iar peste o oră. Vino repede!

Bucătarul veni imediat, lăsînd-o pe Sai să se uite la oasele înconjurate de spuma verde:

— *Babyji*!

— Unde te duci? l-a întrebat Sai, care tocmai îi curățase lui Mutt scaieții din blana cu franjuri lungi, în timp ce se gîndea la absența lui Gyan...

Însă bucătarul nu-i răspunse. Ieșise deja de mult pe poartă și acum alerga.

Telefonul pătrățos stătea în salonul pensiunii, cu lanț și lacăt, ca servitorii cei puși pe furat să poată doar primi telefoane, nu să și dea. Cînd sună din nou, paznicul sări la el ca ars, zicînd „Telefonul, *la*! Telefonul! *La mai!*" și toată familia lui veni alergînd din cocioaba lor de afară. De fiecare dată cînd suna telefonul, veneau în fugă, reiterîndu-și loialitatea. Adepți ai ultimelor cuceriri ale științei și tehnicii, nu aveau de gînd, *cu nici un chip*, să renunțe la această însușire ce-i făcea unici și ieșiți din comun.

— ALO?

— ALO? ALO?

Se strînseră ciorchine în jurul bucătarului, chicotind fericiți, nerăbdători.

— ALO?

— ALO? *PITAJI*?

— BIJU?

Dintr-o pornire cît se poate de logică, ridică glasul pentru a acoperi distanța dintre ei, ca vocea să-i poată ajunge tocmai în America.

— Biju, Biju, îi ținu isonul în cor familia paznicului, e Biju, își spuseră unul altuia. E fiul tău, îi ziseră bucătarului. E fiul lui, își spuseră unul altuia.

Se uitară să vadă dacă i se schimbă expresia feței, căutînd indicii care să le dea de veste ce se spune la

celălalt capăt, dorindu-și să se insinueze și ei în conversație, de fapt, să *devină însăși conversația.*

— ALO, ALO????

— HA? NU TE-AUD. TE AUD FOARTE SLAB, ÎNFUNDAT.

— NU TE AUD. TU MĂ AUZI?

— Nu-l aude.

— CE?

— *Tot nu-l auzi?* îl întrebară pe bucătar.

Atmosfera din Kalimpong răzbătea pînă la Biju, la New York; se infiltra în linia telefonică, devenind palpabilă și Biju aproape că simți în nări mirosul pădurii, aerul reavăn, vegetația bogată, verde închis; văzu diversele texturi ale acelei lumi, frunzele bananierului, tulpina golașă a cactusului, mlădierea delicată în vînt a ferigilor; auzi corbul croncănind, *rrr*, *rrr*, auzi orăcăitul *oac*, *oac*, *oac*, al broaștelor din parcela cu spanac, țipetele tot mai ascuțite pe măsură ce se apropia seara...

— ALO? ALO?

— *Zgomot, zgomot*, zise familia paznicului. *Nu te aude?*

Bucătarul le făcu supărat semn să tacă „*Șșșșșșșș*", copleșit instantaneu de spaima de a nu pierde nici măcar o clipă prețioasă de discuție cu fiul său. Reveni la telefon, continuînd să-i ușuiască de lîngă el cu mîna rămasă la spate, aproape dislocîndu-și-o din umăr din cauza vehemenței gesturilor sale.

Cei din jur se retraseră o clipă, apoi, obișnuindu-se cu gestul lui care-i trimitea la plimbare și încetînd să mai fie intimidați, se întoarseră lîngă el.

— ALO?

— *KYA?*

— *KYA?*

Umbra vorbelor rostite era mai mare ca substanța lor. Ecoul propriilor voci înăbușea răspunsul firav venit din celălalt capăt al lumii.

— E PREA MULT ZGOMOT.

Nevasta paznicului ieși să cerceteze cu atenție firul subțire, fragila conexiune ce se întindea tremurînd peste rîpe și peste munți, peste Kanchenjunga ce scotea fum ca un vulcan sau un trabuc – poate că pe fir se aciuase o pasăre, făcîndu-se scrum, poate că un caprimulg își prinsese ciocul în semnalul și așa instabil, poate era o problemă cu satelitul de pe cer...

— E prea vînt, bate vîntul, spuse nevasta paznicului, uite-așa se leagănă firul... zise, însoțindu-și cuvintele cu un gest șerpuitor al mîinii.

Copiii se urcară în copac. Încercau să stabilizeze firul.

Un val de pîrîieli asurzitoare invadă pe dată spațiul dintre tată și fiu.

— CE S-A ÎNTÎMPLAT? – țiuituri încă și mai puternice – E TOTUL ÎN REGULĂ?

— CE-AI ZIS?

— Dați drumul la fir, a zis soția, înșfăcînd copiii din copac, e și mai rău.

— CE SE ÎNTÎMPLĂ? SÎNT MIȘCĂRI DE STRADĂ? GREVE?

— ACUM NU MAI SÎNT. (Mai bine să nu-l îngrijoreze.) ACUM NU!!

— Vine acasă? a spus paznicul.

— EȘTI BINE? țipa Biju din mijlocul străzii din New York.

— NU-ȚI FACE GRIJI PENTRU MINE. NU-ȚI FACE GRIJI PENTRU CE SE ÎNTÎMPLĂ AICI. ÎȚI DAU MÎNCARE BUNĂ ACOLO, LA HOTEL? RESTAURANTUL ÎȚI PLĂTEȘTE ȘI CAZAREA? MAI SÎNT ȘI ALȚII DIN UTTAR PRADESH ACOLO?

— Am cazare. Mîncare gratis. TOTUL E ÎN REGULĂ. DAR TU EȘTI BINE? l-a întrebat din nou Biju.

— S-AU LINIȘTIT ACUM.

— ȘI CU SĂNĂTATEA EȘTI BINE?

— DA. TOTUL E BINE.

— Aaa, totul e bine, au repetat toți cei de față, încuviințînd din cap. E bine? Da, totul e bine.

Acestea fiind zise, brusc n-a mai fost nimic altceva de zis, emoția copleșitoare fiind blocată de neștiința conversației; prima dădea pe-afară, fierbea, iar cealaltă înghețase, pierită, și pe fir se lăsă o tăcere încordată.

— Cînd vine? îi suflă paznicul.

— CÎND VII?

— NU ȘTIU! O SĂ ÎNCERC...

Biju simți că i se pune un nod în gît.

— NU POȚI SĂ-ȚI IEI CONCEDIU?

Nu ajunsese nici măcar la nivelul de trai al minimei decențe, și anume cel de a i se oferi, măcar din cînd în cînd, cîteva zile de vacanță. Nu se putea duce acasă să-și vadă tatăl.

— CÎND ÎȚI DĂ CONCEDIU?

— NU ȘTIU...

— ALO?

— *La ma ma ma ma ma ma*, nu-i dă concediu. De ce nu? Nu știu, o fi greu *acolo*, o fi cîștigînd el o căruță de bani, dar un lucru e sigur, trebuie să muncească pe rupte pentru ei... Nu-ți dă nimenea nimica pe gratis... nicăieri în lume...

— ALO? ALO?

— *PITAJI*, MĂ AUZI?

Se îndepărtaseră iar unul de altul...

Bip bip, *uauau*, *rrr*, *oac oac*, telefonul amuți și rămaseră cu toții încurcați în tăcerea ce-i învăluia.

— ALO? ALO? – în rictusul receptorului.

— Alo? Alo? Alo? Alo? îl îngînară, între ei.

Bucătarul puse receptorul în furcă, tremurînd.

— O să mai sune o dată, spuse paznicul.

Însă telefonul rămase mut.

Afară, broaștele făceau *oa*, *oa*, de parcă ele ar fi înghițit tonul telefonului.

Încercă să trezească la viață aparatul dușmănos, dorindu-și cu disperare să audă măcar banalele cuvinte de rămas-bun. La urma urmei, chiar și cu ajutorul clișeelor puteai transmite emoția, atunci cînd ea era adevărată.

— Cred că e o problemă cu linia.

— Da, da, da.

Ca întotdeauna, era o problemă cu linia.

— O să se întoarcă acasă cît o bute. Așa am auzit, că toți se întorc acasă ca umflați cu pompa, s-a trezit vorbind cumnata paznicului, încercînd să-l liniștească pe bucătar.

Convorbirea telefonică luase sfîrșit și, în loc să facă să-i dispară lui Biju sentimentul apăsător de pustiire din suflet, nu reușise decît să i-l amplifice și mai tare.

Nu avea despre ce să discute cu tatăl lui; între ei nu mai exista nimic altceva decît enunțuri urgente, mesaje telegrafice răcnite ca în toiul unui război. Nici unul dintre ei nu mai avea nici un cuvînt de spus în viața celuilalt, unicul lucru care-i mai lega era speranța că, poate, *vor avea* ceva să-și spună, la un moment dat. Rămase nemișcat în cabina de telefon tapetată cu bucățele de gumă de mestecat lipite peste tot și obișnuitele *Futcăcatpulăsulăpizdă dragosterăzboi*, svastici și inimi străpunse de săgeți amestecate într-o grădină densă de graffiti, prea dulceag, prea furios, prea pervers – grămada de putregai bolnav și dulce a inimii omenești.

Dacă mai rămînea la New York, poate că nu avea să-l mai vadă niciodată pe *pitaji*. Așa se întîmpla mereu; treceau zece ani, cincisprezece, sosea telegrama sau suna telefonul, părintele se stinsese, iar copilul ajungea prea tîrziu. Sau se întorcea și constata că ultimul sfert din viața părinților lui se scursese fără el, iar aceștia erau acum doar niște negative fotografice. Se puteau întîmpla, apoi, și tragedii mai mari. După ce trecea fericirea primelor zile, își dădeau seama, cît se poate de clar, că dragostea dintre ei nu mai exista; căci afecțiunea e, la urma urmei, doar un obicei, iar oamenii o uitau sau se obișnuiau încet-încet cu lipsa ei. Se întorceau și găseau doar o carcasă goală; iubirea se erodase pe dinăuntru, așa cum Cho Oyu era mîncată zilnic, dar sigur, de termite.

Se întorc acasă ca umflați cu pompa...

Bucătarul știa totul despre cum se îngrașă cu toții acolo. Era unul dintre lucrurile pe care le știa toată lumea:

„Te-ai îngrășat și tu, *beta*, ca toți americanii?" îi scrisese cu mult timp în urmă fiului său, permițîndu-și o mică abatere de la stilul obișnuit al misivelor sale.

„Da, m-am îngrășat", îi răspunsese Biju, „data viitoare cînd o să mă vezi o să fiu de zece ori cît eram".

Scrisese aceste rînduri rîzînd, iar bucătarul le citise rîzînd și el din tot sufletul; se întinsese pe spate, dînd din picioare în aer ca un gîndac de bucătărie.

„Da", zisese Biju, „mă îngraș în fiecare zi – o să mă fac de zece ori cît eram" și descoperi șocat, la magazinul cu articole de nouăzeci și nouă de cenți, că trebuie să-și caute cămăși la raionul de copii. Vînzătorul, un ins din Lahore, ședea cocoțat pe o scară înaltă în mijlocul magazinului, atent nu care cumva să fure cineva ceva și privirea

i se lipi de Biju din clipa în care a intrat, tulburîndu-l și făcîndu-l să se simtă vinovat. Însă nu făcuse nimic. Și totuși era limpede pentru toată lumea că făcuse totuși ceva, iar privirea-i vinovată stătea mărturie în acest sens.

Îi era dor de Saeed. Voia să mai privească măcar o dată, fie și doar pentru o fracțiune de secundă, această țară prin lentila ochilor lui injectați.

Biju se întoarse la Gandhi Café, unde nimeni nu-i remarcase absența.

— Să veniți cu toții să vedeți meciul de crichet, OK?

Harish-Harry adusese un album de fotografii pentru a le arăta angajaților săi poze cu apartamentul din New Jersey, pe care tocmai îl achiziționase cu banii jos. Montase deja o antenă satelit uriașă, țaca-paca, în mijlocul gazonului, în ciuda faptului că administrația acestei comunități selecte insistase ca aceasta să fie plasată subtil lîngă zidul clădirii, ca o ureche discretă; îi dăduseră cîștig de cauză, pentru că avusese fericita idee de a începe să strige ca din gură de șarpe: „Rasism! Rasism! Din locul ăsta nu pot să prind cum trebuie canalele indiene".

Unica grijă ce-i mai rămăsese era acum fiica lui. Prietena și rivala sa, soția domnului Shah, prinsese în laț un ginere pentru propria-i fiică, preparîndu-i niște chebab Galawati, pe care îl trimisese cu Fed-Ex în timpul nopții tocmai în Oklahoma.

— O familie *dehati*, ce trăiește printre lanurile de porumb, îi spusese Harish-Harry nevesti-sii. Și ar trebui să-l vezi pe individul ăsta cu care se laudă atîta – un *lutoo*. O matahală, parc-ar fi american – arată ca unul în stare să doboare ușa de unul singur, cu spatele.

I-a spus fiicei lui:

— Altădată era o chestiune de mîndrie ca o fată să aibă o personalitate plăcută. Dacă te porți prostește acum, o să regreți tot restul vieții... Și pe urmă să nu vii la noi plîngînd, OK?

Treizeci și șapte

Situația se va îmbunătăți, spusese ofițerul subdivizionar, însă, în ciuda faptului că începuseră să tortureze oameni din întreg orașul, aleși la întîmplare, nu se întîmplă așa.

Lanțul grevelor ținu prăvăliile închise.

O grevă de o zi.

O grevă de trei zile.

Apoi una de șapte.

Într-o dimineață, cînd magazinul universal Lark's s-a deschis pentru scurtă vreme, Lola a ieșit victorioasă din lupta corp la corp cu prințesele afgane, reușind să pună mîna pe ultimele gemuri și conserve. Toată luna, în timpul măcelurilor și al incendierilor masive, prințesele nu s-au mai putut gîndi la nimic altceva decît la gem: „Ce ființă îngrozitoare, ce femeie nesimțită!".

Sufletul Lolei se umplea de încîntare de fiecare dată cînd întindea marmelada Druk în strat suficient de subțire ca să-i ajungă cît mai mult timp.

O grevă de treisprezece zile.

O grevă de douăzeci și una de zile.

În oraș și pe străzi, greve peste greve, aproape non-stop.

În aer, mai mult umezeală decît aer. Era greu de respirat și sentimentul general, copleșitor, era că sînt sufocați într-un loc în care, la urma urmei, indiferent ce le-ar fi lipsit, spațiile erau largi cît vedeai cu ochii.

În cele din urmă, prăvăliile și birourile nu se mai deschiseră deloc – agenția de voiaj Snow Lion și cabina telefonică, prăvălia de șaluri, croitorii cei surzi, chioșcurile de ziare Kanshi Nath & Sons – toată lumea era speriată și își ținea obloanele închise, fără să-și mai arunce măcar un ochi pe fereastră. Blocajele rutiere îngreunau traficul, împiedicînd camioanele cu cherestea și piatră și transporturile de ceai să părăsească zona. Pe carosabil presăraseră cuie și erau bălți de Mobil oil. Băieții de la FNEG te taxau la sînge ca să te lase să treci și te forțau să cumperi casete audio cu discursurile frontului și calendare cu Gorkhaland.

Din Tindharia și Mahanadi soseau camioane cu bărbați ce se adunau în fața secției de poliție și aruncau cărămizi și sticle. Gazul lacrimogen nu reușea să-i împrăștie; nici dezlănțuirea de *lathi*-uri asupra lor.

— Și cît pămînt vor? a întrebat Lola agasată.

Noni:

— Tot ce înseamnă Darjeeling, Kalimpong și Kurseong, pînă unde încep dealurile și o parte din Jalpaiguri și Cooch Behar, din Bengal pînă-n Assam.

— Niște terchea-berchea, oameni care n-au niciodată liniște, zise doamna Sen, în timp ce tricota de zor la un pulover pentru domnul prim-ministru, pe care voia să i-l trimită ca semn al simpatiei ei, în aceste vremuri de restriște.

Chiar și în Delhi e răcoare uneori... mai cu seamă în acele bungalow-uri unde se cazează de obicei guvernanții și în care e un curent cumplit. Însă era departe de a se pricepe la tricotat. Era foarte lentă. Spre deosebire de mama ei, care, cît stătea la un film, era în stare să-ți împletească o păturică de copil.

— Cine-i terchea-berchea? a spus Lola. Nu noi. Ei sînt niște terchea-berchea. Și noi sîntem cei care n-au

niciodată liniște. Terchea-berchea sau nu, oamenii n-au pic de liniște.

Ce e o țară dacă nu gîndul la acea țară? Se gîndi la India ca la un concept, o speranță sau o dorință. La cîte atacuri putea rezista înainte de a se prăbuși definitiv? Nu e chiar așa ușor să distrugi ceva; ai nevoie de antrenament. Era o artă întunecată, iar ei o perfecționau. Cu fiecare nouă dispută, următoarea era și mai ușoară, aproape că devenea un gest reflex și, ca în cazul unei căsnicii în plină eroziune, era imposibil să nu reacționezi, să nu mai zgîndărești rănile, chiar și atunci cînd acele răni erau ale tale.

Terminaseră cărțile de la bibliotecă, dar, firește, nici nu se punea problema returnării lor. Într-o dimineață, la sosirea maiorului care se ocupa de clubul Gymkhana și care era mereu ca scos din cutie, acesta constatase că membrii FNEG îi dăduseră afară pe bibliotecari și pe ceilalți funcționari și se bucurau de spațiu și intimitate cum nu se mai bucuraseră în viața lor, dormind printre rafturile cu cărți, țopăind prin garderoba femeilor, unde, nu cu mult timp în urmă, Lola își scosese pudriera să-și pudreze nasul.

Nu mai sosea nici un turist din Calcutta încotoșmănat cu toate puloverele din dotare, de parcă s-ar fi pregătit să plece în Antarctica, răspîndind în întreg orașul mirosul înecăcios al naftalinei. Nu venea nici un orășean dornic să-și aerisească rînza împovărînd bieții ponei. Anul acesta, căluții zburdau liberi.

Nu veni nimeni la hotelul Himalaia, ca să stea sub tabloul lui Roerich înfățișînd un munte luminat de lună, ca o stafie acoperită de cearșafuri, să „trăiască o reîntoarcere plină de vrajă la vremurile magice de altădată", cum sugera broșura, să comande tocană irlandeză și să

înfulece, clefăind de zor, carnea slăbănoagă a caprelor din Kalimpong.

Pensiunile se închiseseră. Paznicii, care în această perioadă a anului trebuiau de regulă să se mute din clădirile principale ocupate ilicit în timpul iernii înapoi în colibele lor de la marginea orașului, să-și modifice expresia, înlocuindu-și demnitatea cu atitudinea servilă *„Ji huzoor"*, să înlocuiască încuietorile bufetelor pe care le desfăcuseră pentru a dezgropa televizoarele și radiatoarele electrice made-in-Japan, puteau acum să-și vadă de traiul confortabil fără stresul de altădată.

Și, în timp ce ei stăteau cuminți în banca lor, copiii erau retrași de la internate, în clipa în care părinții deschideau ziarele și citeau relatări terifiante despre rebelii separatiști și tacticile de gherilă ce distrugeau pacea și liniștea din zonă. Isteria crescîndă din jur a fost probabil cauza nefericitului incident pus pe seama celor cîțiva băieți rămași la St Xavier's. Cînd li s-a cerut să ajute la pregătirea cinei (bucătarii se evaporaseră în ceață), aceștia au descoperit că e mai ușor să omori un pui răsucindu-i gîtul și făcîndu-l să sară ca un dop – mult mai ușor decît să te chinui să-l tai cu un cuțit bont. A urmat o orgie de sînge și pene, o mare zburătăceală în debandadă, cu păsări fugind descăpățînate, cu măruntaiele și excrementele revărsîndu-li-se împrejur. Băieții au țipat pînă cînd țipetele li s-au preschimbat într-un rîs oribil, se înecau de atîta rîs și făceau eforturi să respire printre suspinele amestecate cu hohote puternice, greu de controlat. Directorul școlii a scos furtunul, în ideea de a le face un duș rece ca să-și vină în fire, dar, firește, la acea oră nu mai era pic de apă în rezervor.

Nici gaz, și nici kerosen. Trebuiau să revină la gătitul cu lemne.

Nu era nici pic de apă.

— Am lăsat găleți afară în grădină, i-a spus Lola Nonei, ca să se umple cu apă de ploaie. Mai bine nu mai tragem apa la WC. Dăm doar cu niște Sunny Fresh, ca să mai ia mirosul. Pentru treaba mică, cel puțin.

Nu era nici curent electric, compania de electricitate fiind incendiată în semn de protest față de arestările făcute printre cei ce blocaseră drumurile.

Cînd frigiderul își dădu, cu zgomot, ultima suflare, surorile se văzură nevoite să gătească imediat toată mîncarea perisabilă. Era ziua liberă a lui Kesang.

Afară se pornise deja să plouă și era aproape ora la care începea restricția de a ieși din casă; atrași de mirosul pătrunzător de carne de oaie gătită, un grup de băieți ai frontului în căutare de adăpost s-au cățărat pe fereastra de la bucătărie.

— De ce e încuiată ușa de la intrare, mătușico?

Lacătele uriașe cu care erau încuiate de obicei cuferele de metal conținînd obiectele de valoare fuseseră puse pe ușile din față și din dosul casei, drept măsură suplimentară de precauție. Deasupra capetelor lor, în pod, mai multe obiecte de valoare rămăseseră expuse, vulnerabile. Argint *puja*, moștenire de familie, din zilele de pre-ateism; cești Bond Street cu ustensile ca niște palete, ce odinioară adunaseră și vîrîseră grămăjoare de Farex în propriile lor guri ca de *guppy*[1]; un telescop nemțesc; inelul pentru nas cu perlă al străbunicii lor; ochelari de soare din anii șaizeci în formă de liliac; linguri de argint pentru mîncat măduva (familia lor era înnebunită după măduvă); șervete de damasc cu buzunar pentru sendvișurile triunghiulare cu castraveți – „Nu uitați, stropiți pînza cu puțină apă pentru a o umezi,

1. Peștișor de acvariu (*Poecilia reticulata*) extrem de apreciat pentru frumusețea lui.

înainte de a pleca la picnic..." Flecuștețe adunate de-a valma licăreau fiecare din colțul său, îmbinînd o versiune romantică a Vestului cu una închipuită a Estului și oferind proprietarului lor suficientă putere pentru a-și păstra demnitatea în fața tuturor ofenselor adînci pe care cele două națiuni și le aduseseră una alteia.

— Ce doriți? i-a întrebat Lola pe băieți, iar chipul ei le-a arătat limpede că are ceva de protejat.

— Vindem calendare, mătușico, și casete.

— Ce calendare și ce casete?

Îmbrăcămintea rebelă de camuflaj și faptul că intenționaseră să forțeze ușa contrastau ciudat cu politețea lor deconcertantă.

Pe casete era înregistrat discursul lor preferat, cu ne-spălăm-*kukri*-urile-însîngerate-în-apele-mamei-noastre-Teesta.

— Nu le da nimic, șopti Lola în engleză, pierită, crezînd că ei n-o vor înțelege. Dacă începi și le dai, pe urmă or să vină mereu pe capul tău și n-o să mai scapi de ei.

Însă ei o înțeleseră. Îi înțelegeau engleza, dar ea nu le înțelegea nepaleza.

— Orice contribuție la efortul pentru Gorkhaland e bine-venită.

— Poate nu avem chef.

— *Șșșș*, își atenționă Noni sora. Nu-i mai provoca, spuse cu respirația întretăiată.

— Vă dăm și chitanță, au zis băieții, cu ochii la mîncarea de pe blatul bufetului – cîrnați Essex Farm ca niște mațe, salam congelat cu stratul protector de gheață începînd să se topească.

— Nu ne interesează, spuse Lola.

— *Șșșș*, făcu Noni din nou. Bine, dă-ne un calendar.

— Numai unul, mătușico?

— Bine, atunci două.

— Știi foarte bine cîtă nevoie avem de bani...

Nu scăpară fără trei calendare și două casete. Și băieții tot nu se dădeau duși.

— Putem dormi la voi, pe jos? Poliția n-o să ne caute niciodată aici.

— Nu, a zis Lola.

— Bine, dar vă rog să nu faceți zgomot și să nu ne cauzați probleme, a spus Noni.

Băieții au mîncat toată mîncarea, apoi s-au culcat.

Lola și Noni și-au baricadat ușa de la dormitor punînd în fața ei scrinul, străduindu-se să nu facă zgomot. Băieții le-au auzit însă și au rîs:

— Nu vă faceți griji. Stați liniștite, sînteți prea bătrîne pentru noi.

Surorile au rămas treze toată noaptea, chinuindu-se să-și țină ochii deschiși. Mustafa stătea rigid în brațele lui Noni, simțindu-și demnitatea pusă în mare pericol. Stătea cu anusul încordat, ca un punct de exclamare înfuriat, cu coada perfect dreaptă și intransigentă.

Și Buddhoo, paznicul lor?

L-au așteptat să vină cu pușca și să-i gonească pe băieți, însă n-a venit.

— Ți-am spus... a zis Lola în șoaptă, mușcător, nepalezii ăștia! Sînt toți mînă-n mînă...

— Poate că băieții l-au amenințat, i-a tăiat-o Noni.

— Ei, hai. Probabil că e unchiul vreunuia dintre ei! Ar fi trebuit să le spunem să plece și, acum c-ai început chestia asta, n-o să mai scăpăm de ei.

— Am avut de ales? Dacă ziceam nu, am fi plătit pentru asta. Nu fi naivă.

— Tu ești aia care e naivă: „Au oarece dreptate, au dreptate, au dreptate pe trei sferturi, dacă nu chiar total", acum uite... *femeie proastă ce ești!*

— Vă temeți c-o să vă prindă poliția, le întrebă unul dintre băieți a doua zi dimineață cu un rînjet pe față, fiindcă ne-ați adăpostit? De-asta vă e frică? Poliția nu se atinge de bogați, doar de cei ca noi, dar dacă spuneți ceva vom fi obligați să luăm măsuri.

— Ce măsuri?

— O să afli la momentul respectiv, mătușico.

Și totuși, continuau să fie aceiași băieți politicoși.

La plecare, au luat cu ei orezul și săpunul, uleiul și rezerva anuală de cinci borcane de sos *chutney* făcut din roșiile din grădină și, coborînd treptele, au remarcat ceva ce nu observaseră la venirea lor în timpul nopții – curtea se continua cu gazon, apoi cobora în trepte de verdeață. Era destul teren pentru a adăposti un șir întreg de colibe. Deasupra capetelor lor, priveliștea destul de neplăcută oferită de cîțiva lilieci electrocutați, atîrnați de cablul eletric ce se întindea pe deasupra copacilor, indica faptul că în vremuri de liniște și pace curentul electric era din belșug. Piața era închisă; în fața lor se afla un drum asfaltat; de aici puteau ajunge la prăvălii și la școală în douăzeci de minute în loc de două sau trei ore la dus și tot pe atît la întors...

Nu trecuse nici o lună și într-o dimineață, cînd s-au trezit, surorile au constatat că peste noapte apăruse o colibă ca o ciupercă pe iarba proaspăt tăiată de pe treapta cea mai joasă a parcelei de legume de la Mon Ami. Au privit îngrozite cum doi băieți taie liniștiți un bambus de pe proprietatea lor și cum trec cu el în brațe prin fața lor, o tulpină lungă și îngustă, cu seva încă proaspătă scurgîndu-se, încă rezistînd din inerție, o contradicție perfectă între flexibilitate și îndărătnicie, suficient de lungă pentru a susține o locuință, și încă nu una exagerat de modestă.

Au ieșit imediat la ei, furibunde:

— E pământul nostru!

— E neocupat.

— O să chemăm poliția.

Băieții au ridicat din umeri, le-au întors spatele și și-au văzut de lucru.

Treizeci și opt

Exista o explicație, pînă și Lola o știa, iar aceasta era legată de un vechi sentiment de mînie ce nu putea fi despărțit de tot ce însemna Kalimpong. El exista în fiece suflare. Exista în ochii ce așteptau, se lipeau de tine cînd te apropiai, îi simțeai în spatele tău atunci cînd îți continuai drumul, însoțiți de un murmur indescifrabil; exista în zîmbetul disprețuitor al celor adunați la Thapa, la Gompu, în orice baracă de pe marginea drumului în care se vindeau ouă și chibrituri.

Acești oameni îi știau prea bine, îi recunoșteau – cei cîțiva bogătași –, însă Lola și Noni abia dacă puteau distinge chipurile ce alcătuiau mulțimea celor săraci.

Doar că înainte surorile nu le acordaseră prea mare atenție pentru simplul motiv că nu erau nevoite s-o facă. Erau de părere că e normal să stîrnească invidia și că legile probabilității aveau să le permită să treacă prin viață însoțite doar de acel murmur indescifrabil pe care-l puteau ignora cu ușurință, însă din cînd în cînd cineva avea ghinionul să se afle în locul cel mai nepotrivit, în cel mai nepotrivit moment, și tot trecutul îl ajungea din urmă – și se trezea, din senin, ținta frustrărilor adunate de generații întregi. Tocmai cînd Lola credea că viața lor va continua, o sută de ani de acum încolo, exact la fel ca anul ce trecuse – cu Trollope, BBC, o izbucnire de veselie la Crăciun – a avut revelația bruscă a faptului că au greșit considerînd

lucruri fără importanță toate cele ce li se păruseră pînă acum nevinovate, amuzante, distractive.

Chiar conta cînd cumpărau conserve de șuncă presată într-o țară a orezului și a *dal*-ului; *conta* dacă trăiai într-o casă mare și stăteai seara lîngă un radiator electric, fie și unul care scotea scîntei și te speria; *conta* dacă te duceai la Londra cu avionul și te întorceai cu ciocolate pline cu lichior de cireșe; *conta* faptul că alții nu puteau face toate aceste lucruri. Se prefăcuseră că nu-i adevărat sau că toate acestea nu au nici o legătură cu ele și, pe neașteptate, se dovedise că nu era așa, că aveau o foarte mare legătură cu ele. Bogăția care părea să le învăluie ca o pătură era însuși lucrul ce le lăsa acum expuse. În mijlocul sărăciei extreme, ele reprezentau bogăția pe înțelesul tuturor, iar statisticile ce proclamau diferențele dintre ele și ceilalți erau făcute publice la difuzoare și scrise cu litere mari pe ziduri. Furia se închegase în sloganuri și arme și se dovedi că ele, *ele*, Lola și Noni, erau nefericitele care nu voiau să dea mai departe, să-și plătească datoria ce ar fi trebuit să fie împărțită cu alții, vreme de generații întregi.

Lola i-a făcut o vizită lui Pradhan, înflăcăratul conducător al aripii din Kalimpong a FNEG, pentru a se plînge de faptul că membrii partidului său construiseră ilegal mai multe barăci pe proprietatea Mon Ami.

Pradhan i-a spus:

— Dar trebuie să-mi cazez și eu oamenii undeva.

Era o combinație ciudată de ursuleț de pluș și bandit, cu barba lui mare, bandană pe cap și cercei de aur. Lola nu știa prea multe despre el, decît că toate ziarele îi spuneau „băiatul minune din Kalimpong", renegat, necruțător, imprevizibil, un rebel care nu negocia cu nimeni și care conducea aripa locală a frontului așa cum își conduce un

rege regatul, iar un tîlhar banda de răufăcători. Era mai sălbatic, se spunea, decît Ghising, liderul aripii din Darjeeling, care era mult mai dotat ca politician și ai cărui oameni ocupau acum clubul Gymkhana. Ultimul *Indian Express* publicase CV-ul lui Ghising, pentru a putea trece de blocajele rutiere: „Născut pe plantația de ceai Manju; educație, plantația Singbuli; armată, compania a opta pușcași, a luat parte la acțiunea din Nagaland; actor în piese de teatru; autor de lucrări în proză și poezii (cincizeci și două de volume – putea fi adevărat?); boxer la categoria cocoș; membru de sindicat".

În spatele lui Pradhan stătea un soldat cu o carabină cu pat de lemn îndreptată spre mijlocul încăperii. În ochii Lolei, putea foarte bine să fie fratele lui Buddhoo, cu arma lui Buddhoo.

— De partea aceea a drumului, pămîntul meu.

Lola, îmbrăcată în sariul de văduvă pe care-l purtase la crematoriu la moartea lui Joydeep, murmură stins într-o engleză stricată, vrînd parcă să insinueze că engleza este o limbă pe care nu o vorbește chiar atît de bine, în loc să mărturisească faptul că nu știa nici o boabă de nepaleză.

Locuința lui Pradhan se afla într-o parte a Kalimpongului pe care nu o vizitase niciodată. Pe pereții exteriori, bucăți de bambus despicate în jumătate fuseseră umplute cu pămînt și însămînțate cu plante suculente. Pe marginea treptelor, pînă la căsuța dreptunghiulară cu acoperiș de tablă, în cutii de Dalda și în pungi de plastic creșteau cactuși bărboși și ultrațepoși[1]. Camera era ticsită de inși care se holbau la ea, unii în picioare, alții așezați pe scaune pliante, cu toții înghesuiți ca în sala de așteptare a unui medic. Le simțea dorința intensă de a scăpa de ea, ca de o boală. Înaintea Lolei venise să ceară

1. Specia *porcupine* (*Opuntia polyacantha hystricina*).

o favoare un bărbat, un comerciant *marwari* care încerca să aducă un transport de lumînări de rugăciune și nu reușea să treacă de blocajele rutiere. Lucru ciudat, *marwari* erau cei ce controlau negoțul cu obiecte tibetane de cult – candele și clopote, fulgere[1], mantii de călugăr de culoarea prunei și cămăși de corp în nuanțe de curcuma[2], nasturi de alamă gravați cu flori de lotus.

Cînd a fost condus la Pradhan, bărbatul a început un adevărat ritual al încovoierii, aplecării și zvîrcolirii, fără măcar să ridice privirea. A început să-l blagoslovească pe cel din fața sa cu cele mai înflorite apelative la superlativ posibile: „Mult stimate domn și *huzoor* și milostivenia dumneavoastră și dorința dumneavoastră e plăcerea mea, vă rog să-mi acordați, nevoie de binecuvîntarea dumneavoastră, înălțimea dumneavoastră, generozitatea dumneavoastră, fie ca binecuvîntarea Domnului să se pogoare asupra dumneavoastră și familiei dumneavoastră, fie ca milostivenia dumneavoastră să prospere și să acordați șansa prosperității solicitanților respectuoși..."

Revărsă asupra interlocutorului său o adevărată grădină de vorbe înflorite, însă degeaba și, într-un final, ieși cu spatele, încă implorînd și răspîndind cu generozitate cuvinte parfumate ca rozele, rugăciuni și binecuvîntări...

Pradhan îl trimise scurt la plimbare:

— Nu facem excepții.

Apoi veni rîndul Lolei.

— Domnule, mi-a fost violată proprietatea.

— Numele proprietății?

— Mon Ami.

— Ce fel de nume e ăsta?

---

1. Simbol al zeului Indra.
2. Plantă aromatică asiatică din familia ghimbirului, de culoare galbenă, din care se fac condimente, vopsea, medicamente.

— Franțuzesc.

— Nu știam că locuim în Franța. Sau mă înșel? Spuneți-mi, atunci de ce nu vorbesc franțuzește?

Încercă să scape de ea pe loc, ignorînd cu o fluturare a mîinii planul topometric și actele de proprietate în care se precizau dimensiunile terenului, pe care ea încercă să le desfășoare în fața lui.

— Trebuie să-mi cazez oamenii undeva, a spus Pradhan netulburat.

— Dar pămîntul nostru...

— De-o parte și de alta a șoselei, pînă la o anumită distanță, terenul aparține guvernului, și acesta este pămîntul pe care l-am luat în stăpînire.

Colibele ce apăruseră peste noapte erau deja populate cu femei, bărbați, copii, porci, capre, cîini, găini, pisici și vite. Într-un an, era limpede, acestea nu aveau să mai fie clădite din chirpici și bambus, ci din beton și cărămidă.

— Dar e terenul nostru...

— Îl folosiți?

— Pentru legume.

— Le puteți cultiva și în altă parte. Puneți-le pe lîngă zidul lateral al casei.

— Dacă tăiați în deal, pămîntul e moale, s-ar putea să provocați alunecări de teren, a murmurat ea. E foarte periculos pentru oamenii dumneavoastră. O să se prăbușească peste șosea...

Tremura ca varga de spaimă, deși, în sinea ei, încerca să se convingă că e din cauza furiei.

— Alunecări de teren? Dar ei nu-și fac case ca a dumitale, mătușico, ci niște amărîte de colibe din bambus. Și, dacă-i vorba de alunecări de teren, mai degrabă casa dumitale le-ar putea provoca. E prea grea, nu? Prea mare, așa-i? Are pereții groși ca un palat, nu? Piatră, beton? Ești o femeie bogată? Casă-grădină-servitori!

În acest punct al discuției, pe chip îi apăru un surîs.

— De fapt, zise, după cum vezi – și arătă în jur – eu sînt rajahul Kalimpongului. Un rajah trebuie să aibă multe regine.

La auzul sunetelor venite dinspre perdeaua ce despărțea camera de bucătăria din spate, își dădu capul pe spate, amuzat.

— Am patru, dar ce-ai zice, o măsură pe Lola din cap pînă-n picioare, se legănă ușor pe scaun, cu capul într-un unghi comic, în timp ce pe chip i se insinua o expresie obraznică, dragă mătușică, ce-ai zice dacă te-aș ruga să fii a cincea?

Bărbații din cameră izbucniră într-un rîs batjocoritor.

— HA, HA, HA.

Îi erau loiali. Știa că modul în care poți obține puterea era să te faci că ea există, și prin aceasta s-o faci să sporească și să-ți întărească reputația... Așa cum doar de cîteva ori în viață i se mai întîmplase, Lola a fost ciuca bătăii de joc, detestată, ridiculizată, într-o parte a orașului în care nu avea ce să caute.

— Și, firește, pentru că la vîrsta dumitale nu-mi poți da fiii pe care mi-i doresc, mă aștept să vii cu o zestre adecvată. Nu mi se pare că ai avea prea multe cu care să te lauzi, nici aici – se bătu ușor peste pieptul cămășii kaki – nici aici – se bătu ușor peste fund, răsucindu-se un pic pe scaun... După cît se pare, stau mai bine ca dumneata la ambele capitole!

Îl auzi rîzînd în urma ei cînd o luă spre ieșire.

Oare cum de o mai ascultau picioarele? Avea să le mulțumească toată viața pentru asta.

— Of, ce proastă, auzi pe cineva spunînd în timp ce cobora treptele.

Femeile rîdeau de ea de la fereastra din bucătărie.

— Uită-te la ea, ce față are, a zis una dintre ele.

Erau niște fete frumoase, cu bucle mătăsoase și inele în nasurile delicate, ușor încrețite de rîs...

Mon Ami arăta ca un porumbel dintr-un basm alb-albăstrui al păcii, cu o cunună de trandafiri în cioc, se gîndi Lola în timp ce trecea pe sub bolta de viță crescută deasupra porții.

— Ce s-a întîmplat, ce-a zis? L-ai găsit? a întrebat Noni.

Însă Lola n-a fost în stare să discute cu Noni, care așteptase întoarcerea surorii ei.

S-a dus direct în baie și s-a așezat tremurînd pe capacul închis al vasului de toaletă.

— *Joydeep*, și-a chemat cu un strigăt tăcut soțul, răposat cu atîta timp în urmă, *uite ce-ai făcut, idiotule!!!*

I s-au lățit buzele și gura i s-a făcut enormă de atîta rușine.

— *Uite cum m-ai lăsat! Știi cît am suferit, ai măcar cea mai mică idee? Unde ești?! Tu și viața ta de rahat, și uite cu ce trebuie să mă lupt eu, uită-te, te rog. Nu mai am nici un dram de demnitate.*

Își duse mîinile la sînii ei de femeie bătrînă, batjocoriți într-un asemenea mod, și-i scuturâ. Cum puteau acum să plece, ea și sora ei? Dacă plecau, armata avea să se mute în locul lor. Sau tot soiul de posibili intruși care aveau să se prevaleze de dreptul primului venit aveau să-și însușească această casă, iar instanța avea să le dea cîștig de cauză. Aveau să piardă acest cămin pe care ei doi, Joydeep și Lola, îl cumpăraseră cu gînduri iluzorii la pensie, sîngele-voinicului și ceață, cărți și pisici.

Liniștea reverbera în țevi, atinse o intensitate insuportabilă, scăzu, apoi crescu iar. Răsuci robinetul – nu curgea nici un strop de apă – apoi îl strînse cu furie, de parcă ar fi vrut să-i frîngă gîtul.

Nenorocitul! Nici o fisură în siguranța sa de sine, în ținuta lui. N-au avut suficientă minte să-și ia o casă la Calcutta – nu. Nu. Nu era de Joydeep așa ceva, cu ideile lui romantice despre traiul la țară; cu wellingtonii lui, cu binoclul lui și cu cartea lui despre privitul păsărilor; cu Yeats al lui, cu Rilke (în germană), cu Mandelstam (în rusește); în munții movulii ai Kalimpongului, cu porcăria lui de Talisker și șosetele lui Burberry (amintire din timpul vacanței scoțiene cu golf + somon afumat + vizită la distilerie). Joydeep cu farmecul lui demodat de gentleman. Întotdeauna pășea de parcă ar fi avut întreaga lume neclintită la picioare, de parcă nu s-ar fi îndoit în viața lui de nimic. Era ca un desen animat.

— *Ai fost un prost*, strigă la el.

Însă o clipă mai tîrziu,
pe neașteptate,
simți că-i piere
toată puterea.

„Ai ochi frumoși, adînci și-ntunecați.“

Îi săruta orbitele strălucitoare atunci cînd pleca să lucreze la dosarele lui.

„Dar alte promisiuni am apucat să fac“

Întîi un ochi, apoi celălalt...

„Și-am mult de mers pîn' să mă pot culca...“

„Și-ai mult de mers pîn' să te poți culca ?“

Îi ținea ea isonul...

„Și-am mult de mers pîn' să mă pot culca[1]*...“*

O îngîna el.

---

1. Versuri din celebra poezie *Stopping by Woods on a Snowy Winter* a lui Robert Frost, unul dintre cei mai iubiți poeți americani ai tuturor timpurilor (1874-1963), publicată în 1923 în volumul *New Hamsphire*, care i-a adus unul dintre cele patru premii Pulitzer.

Pînă la sfîrșit, și chiar dincolo de el, îi rămăsese la fel de treaz spiritul ce o făcuse să se îndrăgostească iremediabil de el, pe vremea cînd nu erau decît niște copii.

„Privirea-ți mă îmbată mai abitir ca vinul"[1], îi cîntase la nunta lor, după care plecaseră să-și petreacă luna de miere în Europa.

Noni, din ușă:

— Te simți bine?

Ridicînd tonul, Lola a spus:

— Nu, nu mă simt bine. Du-te de-aici și lasă-mă.

— De ce nu deschizi ușa?

— Am zis să pleci, du-te să te alături băieților de pe stradă, cărora le iei mereu partea.

— Lola, deschide ușa.

— Nu.

— Deschide-o.

— Cară-te, a zis Lola.

— Lola? a spus Noni. Ți-am făcut o cană de *nimboo*[2] cu rom.

— Cară-te, a zis Lola.

— Sora mea scumpă și dragă, în toate situațiile de genul ăsta, atrocitățile sînt comise sub stindardul unei cauze legitime...

— Vorbești în dodii.

— Dar, dacă uităm că există un procent de adevăr în crezurile lor, atunci problemele vor reveni mereu. *Gorkhas* au fost folosiți...

— Rahat cu perje, a spus Lola tăioasă. Nu văd cum ai putea să spui că sînt niște oameni buni și cumsecade.

---

1. *Drink to me only with thine eyes*, vers al unei cunoscute poezii de dragoste din secolul XVII, semnată de Ben Jonson.
2. Limonadă aromată.

Gorkhas sînt mercenari, asta sînt. Sînt loiali față de oricine îi plătește. Nu e vorba de nici un principiu, Noni. Și ce mai e și chestia asta cu *GOrkha*? Întotdeauna au fost *GUrkha*. ȘI apoi, nici măcar nu sînt prea mulți *gurkhas* aici – sînt cîțiva, firește, și alți cîțiva proaspăt intrați în rezervă, din Hong Kong, dar în afară de ei nu sînt decît șerpași, hamali...

— Și-au anglicizat și ei numele, atîta tot. L-au schimbat ca să...

— Frecție la picior de lemn! De ce scriu în engleză dacă vor să se predea nepaleza în școli? Oamenii ăștia sînt doar niște haimanale descreierate, ăsta-i adevărul, Noni, o știi foarte bine și tu, așa cum o știm cu toții.

— Ba eu n-o știu.

— Atunci du-te și înhăitează-te cu ei, cum ți-am zis mai devreme. Lasă-ți casa, cărțile, cana de Ovaltine și izmenele tale englezești. HA! Aș vrea să te văd, *minciinoaso și fățarnico ce ești!*

— *O s-o fac.*

— Atunci du-te. Și, după ce se termină cu chestia asta, poți să te duci învîrtindu-te și să arzi în iad!

— În *iad*? a zis Noni, zguduind ușa pe dinafară. *De ce în iad?*

— *Pentru că o să comiți un PĂCAT, de-aia!* a zbierat Lola.

Noni s-a întors să se așeze pe pernele cu dragoni de pe canapea. Vai, cît de tare se înșelaseră. Realitatea le scăpase printre degete. Fuseseră niște naive să-și închipuie că duc o viață extraordinară pur și simplu locuind în această căsuță pitorească, abandonîndu-se lecturii acelor vechi cărți de călătorie de la biblioteca orașului, căutînd un unghi special al luminii în care să se lase seduse

de povestea idilică și în care să-și imagineze acele relatări fixate în scris pentru a fi prezentate în fața membrilor Royal Geographic Society, atunci cînd autorul revenea în țară pentru a ține o prelegere însoțită de sherry și de o diplomă de onoare stropită cu aur și rulată ca un papirus valoros, pentru explorarea îndepărtatelor regate ale Himalaiei – îndepărtate de ce anume? Exotice pentru cine? Pentru cele două surori, acesta era chiar centrul lumii lor, însă niciodată nu îl trataseră ca atare.

Vieți paralele trăiau aceia care – ca Budhoo, Kesang – nu aveau nici cea mai vagă conștiință a dualității lor, în vreme ce Lola și Noni se amăgeau cu iluzia că duc o luptă zilnică pentru a păstra civilizația în acest loc în care domina verdeața unduitoare. Aveau grijă să nu le lipsească niciodată proviziile de camping, lanternele, plasele de țînțari, impermeabilele, sticlele cu apă caldă, coniacul, radioul, trusa de prim-ajutor, briceagul, cartea despre șerpii veninoși. Aceste obiecte erau talismane ce aveau menirea de a transforma realitatea în ceva diferit, provizii furnizate de o lume în care erau sinonime ale curajului. În realitate, însă, erau expresii ale lașității.

Noni se strădui să-și regăsească echilibrul interior. Poate că toată lumea se simțea așa într-un moment sau altul, atunci cînd își dădea seama că viața are o anume profunzime și emoții ce transcend importanța propriei persoane.

Treizeci și nouă

Pînă la urmă, domeniul în care Sai și Gyan excelaseră a fost prima atingere reciprocă, atît de blîndă, infinit de blîndă; se atinseseră atît de delicat încît părea că le era teamă să nu se spargă, iar Sai nu putea uita asta niciodată.

Își aminti de privirea feroce pe care i-o aruncase el în Darjeeling, avertizînd-o să nu se apropie de el.

După ziua în care refuzase să o recunoască, Gyan mai venise o singură dată la Cho Oyu. Șezuse la masă încordat, ca legat în lanțuri.

Cu doar cîteva luni în urmă o adora cu ardoare, iar acum se purta de parcă ea fusese cea care îl urmărise și-l prinsese în capcană, cu coada între picioare, și-l băgase într-o cușcă!

Ce fel de om era? se gîndi. Nu-i venea să creadă c-a putut iubi o persoană atît de abjectă. Sărutul ei nu-l preschimbase în prinț; din contră, din prinț se transformase într-un nenorocit de broscoi.

— Ce fel de om ești? l-a întrebat. Cum ai putut să te porți în așa hal?

— Sînt bulversat, a spus el într-un final, stresat. Sînt și eu un om ca toți ceilalți și am și eu slăbiciunile mele. Îmi pare rău.

Acel „îmi pare rău" al lui i-a dezlănțuit furia, o furie fără margini:

— Și de ce trebuie să plătesc tocmai eu pentru faptul că ești și tu om și ai și tu slăbiciunile tale? În felul ăsta

n-o să reușești să faci nimic în viață, prietene, a strigat Sai, dacă ai impresia că gata, zici asta și lumea te iartă. Asta ar putea spune și un criminal, și crezi c-ar fi lăsat pe urmă liber, să țopăie primăvara prin pădure?

Se întîmplă din nou ce se întîmpla de fiecare dată. Începu să se simtă agasat, pentru că, de fapt, ce drept avea ea să-i țină predici? „Gorkhaland pentru *gorkhas*. Noi sîntem armata eliberării." Era un martir, un bărbat; era, de fapt, un bărbat cu ambiții și principii.

— Nu sînt obligat să stau să te ascult, a zis sărind în picioare și ieșind pe ușă ca o furtună, tocmai cînd ea se pregătea să reverse un nou potop de resentimente asupra lui.

Iar Sai începuse să plîngă, pentru că vorbele lui, oricît de nedrepte, erau adevărate.

Izolată în timpul orelor de domiciliu forțat, bolnavă de Gyan și de dorința de a fi dorită, încă mai spera că el se va întoarce. În ultimul timp, își pierduse vechiul talent de a savura singurătatea.

Aștepta, citi de două ori *La răscruce de vînturi* și de fiecare dată forța scriiturii o lovi drept în adîncul sufletului cu visceralitatea ei – și citi, tot de două ori, ultimele pagini – însă Gyan nu se mai întoarse.

O insectă-bețișor, mare cît o crăcuță, urca scările.

Un cărăbuș cu un fund roșu, total inadecvat.

Un scorpion mort, dezmembrat de furnici – mai întîi, brațul său de Popeye, cărat de un șir de furnici-cărăuși, apoi acul și, separat, ochiul.

Însă nici urmă de Gyan.

Se duse în vizită pe la unchiul Potty.

— Salutare, vecinică, a strigat acesta la ea de pe veranda ca puntea unui vas.

Însă ea zîmbise, văzu asta limpede, doar din pură politețe, și simți cum se aprinde o mică flamă de gelozie, așa cum se întîmplă cînd dragostea ne fură prietenii, mai cu seamă pe aceia care au înțeles că prietenia e suficientă, e mai solidă, mai sănătoasă și mai blîndă cu inima. Ceva ce sporește, fără a te lipsi de altceva.

Văzînd-o așa închisă-n ea, unchiul Potty se sperie și începu să cînte:

Tu ești cel mai cel,
Tu ești Nap-O-lean Brandy,
Tu ești cel mai cel,
Tu ești Ma-HAT-ma Gandy!

Dar rîsul cu care fata îl recompensă de dragul vechii lor amiciții era la fel de artificial ca și surîsul, o iluzie că legătura dintre ei continua să fie ce fusese.

Știuse că va veni și această clipă și încercase să-i sugereze, cu mult timp în urmă, cum trebuie să privească iubirea; era o tapiserie, era o artă; amărăciunea și pierderea ei sînt parte integrantă a acestui joc inteligent, și pînă și o poveste tristă făcea mai mult decît o simplă fericire bovină. Cu ani în urmă, pe vremea cînd era student la Oxford, unchiul Potty se considerase un admirator împătimit al iubirii. Căutase cuvîntul în fișet și venise cu brațele pline de cărți; fuma trabucuri, bea vin de Porto și Madeira, citea tot ce găsea, de la psihologie și știință la pornografie și poezie, scrisori de dragoste egiptene, povestiri erotice tamile din secolul IX... Era bucuria pîndei și a evadării și, cînd pornise în expediții de cercetare pe teren, găsise dragostea cea mai curată în cele mai sordide locuri, în zonele greșite ale orașului, acolo unde poliția nu se aventura; ulițe medievale, legate prin pasaje atît de înguste încît trebuia să treci în vîrful

picioarelor, ca racul, pe lîngă traficanții de droguri și prostituate; alei unde, în timpul nopții, bărbați pe care nu-i văzuse în viața lui își vîrîseră limbile în gura lui. Fuseseră Louis și André, Guillermo, Rassoul, Johan și Yoshi, și „Humberto Santamaria", al cărui nume îl strigase odată din vîrful unui munte din Lake District, visînd la un amor din vremuri de mult apuse. Unii îl iubeau, deși el nu-i iubea; pe alții îi iubise nebunește, cu patimă, iar ei nu-l iubiseră deloc. Dar Sai era mult prea apropiată de el pentru a-i înțelege perspectiva.

Unchiul Potty își frecă tălpile, ca să mai scape de pielea moartă:

— Odată ce începi să te scarpini, draga mea, nu te mai oprești...

La următoarea vizită a lui Sai la Mon Ami, surorile au rîs, încercînd să ghicească, încîntate de prilejul bine-venit de amuzament, în toiul necazurilor:

— Cine e fericitul? Înalt, blond și frumos?

— Și bogat? a zis Noni. Să sperăm că e și bogat.

Din fericire, Sai avu norocul de a-și putea ascunde, fie și pentru o scurtă perioadă, orgoliul rănit. Salvarea ei a fost o banală răceală. În mod eroic, aceasta i-a prins la țanc în mreje suferința domestică banală, camuflînd originea lacrimilor și a gîtlejului ei dureros, amestecînd simptomele virozei cu cele ale dizgrațioasei căderi de pe sîrma echilibristicii la înălțime a iubirii temerare și sublime. Astfel apărată de diagnosticul aparent, își îngropă fața în pliurile generoase ale unei batiste bărbătești.

— O răceală!

Își suflă nasul cu putere. O parte răceală banală și nouă părți suferință banală. Lola și Noni i-au pregătit grog fierbinte cu miere, lămîie și rom.

— Sai, arăți groaznic, groaznic.

Avea ochii roșii și umflați, dădeau pe-afară. Tensiunea îi apăsa creierul ca un bocanc de ofițer SS.

Cînd se întoarse la Cho Oyu, bucătarul scotoci prin sertarul cu medicamente după Coldrin și Vicks Vaporub. Găsi o eșarfă de mătase pentru gîtul ei, iar Sai se abandonă frisoanelor provocate de Vicks, temperate de adieri arctice de eucalipt, încă resimțind urgența și intensitatea permanentă a așteptării, a speranței ce continua să trăiască, fără nici un fel de sprijin. Trebuie să se hrănească singură. Avea s-o aducă la pragul nebuniei.

Oare afecțiunea ei pentru Gyan era doar un obicei? Cum naiba se putea gîndi la altcineva atît de mult?

Cu cît se gîndea mai mult, se gîndea și mai mult și și mai mult.

Își adună toată puterea și se adresă direct propriei inimi:

— Of, de ce trebuie să te porți în halul ăsta?

Însă aceasta nu-și îmblînzea atitudinea.

E plăcut să ierți și să cedezi, îi aminti Sai; era o copilărie să n-o faci – toată lumea trebuia să accepte imperfecțiunea vieții și faptul că uneori mai și pierzi.

Calmarul uriaș, ultimul dodo.

Într-o dimineață, aproape vindecată de răceală, își dădu seama că scuza ei nu mai ține. În clipa în care restricția de circulație a fost ridicată, Sai a pornit în căutarea lui Gyan, misiune înjositoare menită a o ajuta să-și recîștige demnitatea pierdută.

Patruzeci

Nu era nicăieri în piață, și nici în magazinul de muzică și casete video, unde Rinzy și Tin Tin Dorji închiriau copiile extrem de uzate ale filmelor cu Bruce Lee și Jackie Chan.

— Nu, nu l-am văzut, a spus Dawa Bhutia scoțînd capul pe ușa bucătăriei restaurantului Chin Li, printre aburi de varză fiartă.

— N-a venit încă, a spus Tashi de la Snow Lion, care închisese agenția din cauza lipsei turiștilor și instalase o masă de biliard. Pe pereți încă mai erau expuse vechile afișe: „Savurați grandoarea Rajului; veniți la Sikkim, țara a peste două sute de mînăstiri". Încă mai avea, bine ținute sub cheie în cămăruța din spate, comorile pe care încerca să le vîndă călătorilor cu posibilități financiare: o *thangkha* rară cu lamas plutind călare pe creaturi marine magice, pentru a răspîndi *dharma*[1] asupra Chinei; cercelul unui aristocrat; o cupă de smarald furată dintr-o mînăstire tibetană și adusă prin contrabandă, atît de transparentă încît lumina pătrundea prin textură, conturînd un peisaj în nuanțe de verde și negru, de nori în furtună. „E tragic ce se întîmplă în Tibet", ziceau turiștii, însă chipurile le străluceau de bucuria chilipirului. „Doar douăzeci și cinci de dolari!"

Însă acum era forțat să depindă de moneda locală. Vărul său retardat alerga încoace și-ncolo cărînd sticle

1. Învățătura lui Buddha.

între restaurantul Gompu și masa de biliard, astfel încît bărbații să poată continua să bea în timp ce joacă și discută despre turbulențele politice. În jurul lor se afla o masă plutitoare de vomă.

Sai trecu pe lîngă clasele pustii ale colegiului din Kalimpong, cu mormane de insecte moarte în jurul ferestrelor acoperite de mîzgă, cu albine spînzurate de mătasea păianjenilor, cu tabla încă plină de simboluri și calcule. Aici, în această atmosferă îmbibată de cloroform, învățase Gyan. Trecu de partea cealaltă a muntelui, ce dădea spre rîul Relli și spre Bong Busti, unde locuia acesta. Era un drum de două ore de mers în josul dealului pînă la casa lui dintr-o zonă săracă a Kalimpongului, despre care știa destul de puține.

Îi spusese povestea străbunicilor săi ce făcuseră dovada curajului lor în solda armatei, însă oare de ce nu vorbea niciodată despre familia lui de aici și de acum? În adîncul sufletului, Sai știa că ar fi trebuit să stea acasă, dar pornirea era mult mai puternică decît ea.

Trecu pe lîngă mai multe biserici: martorii lui Iehova, adventiști, sfinți de ziua a șaptea, baptiști, mormoni, penticostali. Vechea biserică anglicană fusese înălțată în mijlocul orașului, iar cele americane în zonele limitrofe, dar cele noi aveau mai mulți bani și-și trîmbițau crezul mult mai puternic, așa că o prindeau rapid din urmă. În plus, erau cît se poate de buni cunoscători și practicanți ai tehnicii ascunde-te-în-spatele-copacului-și-sari-în-fața-omului, pentru a-i lua prin surprindere pe cei care ar fi putut să fugă; ai deghizării *salwar kameez* (cu care puneau definitiv gheara pe tine, dragii mei...); și, dacă făceai greșeala să intri cu ei într-o conversație nevinovată despre lecțiile de limbi străine (care, afirmau ei, te ajutau să traduci Biblia, dragii mei...), ăla erai – era la fel de greu să scapi de ei ca de o amibă.

Dar Sai străbătu zona netulburată de toate acestea. Bisericile erau cufundate în întuneric; în vremuri tulburi, misionarii plecau întotdeauna la ei acasă, pentru a savura fursecuri cu ciocolată și a-și spori fondurile, pînă cînd era din nou suficient de liniște ca să rişte iar să se întoarcă și să lanseze un nou atac, mai puternic, asupra unei populații slăbite și disperate.

Trecu pe lîngă cîmpuri și mici pîlcuri de case, se încurcă într-o rețea deasă de poteci ce traversau muntele, perpendiculare ca lianele, împărțindu-se și ișpărvindu-se cu alte cărărui ce duceau la colibe cocoțate pe margini înguste de stîncă, prin pădurea deasă de bambuși. Acoperișurile de tablă promiteau tetanos, privatele erau suspendate pe jumătate în eter, în așa fel încît ceea ce cădea să ajungă direct în vale. Bambuși despicați în două duceau apă spre parcele de porumb și dovleac, iar tuburi cu aspect de viermi atașate de pompe se întindeau de la pîrîu la barăci. Arătau foarte frumos în lumina soarelui aceste căsuțe, cu bebeluși tîrîndu-se în patru labe, cu poponețele roșii ieșind din turul tăiat al pantalonașilor ca să poată face *susu* și la oliță; fuchsii și trandafiri – pentru că toți cei din Kalimpong iubeau florile și bogăția botanică naturală nu-i împiedica să mai planteze și ei altele. Sai știa însă că, la căderea serii, sărăcia nu va mai putea fi camuflată în nici un fel și va fi cît se poate de limpede că aceste case sînt umede și înghesuite, învăluite într-un fum gros și înecăcios, că locuitorii lor mănîncă puțin și prost la lumina lumînării, prea slabă pentru a vedea în jur, cu șerpi și șobolani luptîndu-se pe căpriori pentru insecte și ouăle păsărilor. Știa că ploaia se infiltrează în podea, transformînd-o în noroi, că bărbații beau prea mult, iar realitatea alunecă rapid în coșmaruri, certuri și bătăi.

Pe lîngă Sai a trecut o femeie cu un copil. Femeia mirosea a pămînt și a fum, iar dinspre copil venea un miros intens și extrem de dulceag, precum cel de porumb fiert.

— Știți unde locuiește Gyan? a întrebat Sai.

Aceasta i-a arătat spre o casă aflată chiar în fața lor; era chiar lîngă ea, iar Sai a simțit cum o străbate un val de șoc.

Era un cubicul murdar de mîzgă; zidurile lui erau probabil făcute din ciment amestecat cu nisip, pentru că acesta se prelingea ca dintr-o pungă spartă prin miile de găuri ca de vărsat de vînt.

De colțurile construcției atîrnau cuiburi de ciori ca niște rețele electrice, ce se întrezăreau de o parte și de alta a ferestrelor cu grilaje subțiri. Simți miros de țeavă de evacuare, ce-i dădu imediat de veste despre defecțiunile zilnice ale sistemului de canalizare, în ciuda faptului că era cît se poate de rudimentar. Țeava dispărea sub casă, sub un mozaic grosolan de pietre, și se vărsa pe terenul împrejmuit cu sîrmă ghimpată, iar dincolo de această sîrmă ghimpată se vedea un harem zburătăcit de găini sulfuroase fugărite de un cocoș focos.

Etajul superior al casei nu era terminat, fiind probabil abandonat din cauza lipsei de fonduri și, așteptînd să se strîngă destui bani pentru a continua construcția, aceasta căzuse în paragină; nu erau ziduri, nici acoperiș, doar cîțiva stîlpi de fier stingheri, după care îți puteai da seama în mare cum avea să fie restul. Cineva încercase să salveze stîlpii de rugină acoperindu-le capetele cu sticle de suc, dar tot se făcuseră portocalii.

Și totuși, vedea limpede că pentru cei ce locuiau aici acesta era căminul lor și țineau la el. Pe marginea verandei erau gălbenele și cîrciumărese; ușa de la intrare era

întredeschisă și, dincolo de vopseaua ei scorojită, apucă să zărească un ceas aurit și, pe un perete umflat, un poster cu un copil bălai cu bonetă, exact genul de lucru de care Lola și Noni își băteau joc cu cruzime.

Firește, case ca aceasta erau peste tot, obișnuite în rîndul celor care se zbătuseră cu disperare să acceadă la stratul inferior al clasei mijlocii – chiar pe margine, agățîndu-se cu deznădeje să nu alunece înapoi –, însă nu reușeau să se țină suficient de tare de această margine, iar casa aluneca înapoi, nu în sărăcia pitorească pe care le plăcea turiștilor s-o fotografieze, ci în ceva cu adevărat dureros de privit – invazia modernității în forma ei cea mai urîtă, azi nou-nouță, și mîine în ruină.

Casa nu se potrivea deloc cu felul de-a vorbi al lui Gyan, cu engleza sau înfățișarea lui, cu hainele sau educația lui. Nu se potrivea cu viitorul lui. Tot ce avea această familie era investit în el, și era nevoie ca zece oameni să trăiască în aceste condiții pentru a produce un băiat pieptănat și educat, marele lor pariu în lumea cea mare. Măritișul surorilor lui, studiile fratelui mai mic, dantura bunicii – toate erau amînate, amuțite, pînă cînd el pleca, se străduia din răsputeri și trimitea ceva înapoi.

Sai se rușină pentru el. Cît trebuie să fi sperat că tăcerea îi poate fi luată drept demnitate! Firește că o ținuse departe de toate astea. Firește că nu pomenise niciodată de tatăl lui. Dilemele și angoasele ce existau între zidurile acestei case – cum ar fi putut să le lase să iasă? Și, în același timp, se disprețui și pe sine. Cum de s-a trezit legată de povestea asta, fără știrea și consimțămîntul ei?

Rămase uitîndu-se absentă la găini, neștiind ce să facă.

Găini, găini, găini cumpărate pentru a suplimenta un venit neîndestulător. Niciodată nu le mai privise în acest fel; un cîrd de creaturi grotești, ce reiterau vechiul ritual al violului și al violenței, găinile erau bătucite și ciugulite agresiv în timp ce țipau și-și zbăteau aripile, încercînd să scape de cocoșul siluitor.

Au trecut cîteva momente. Ce să facă, să plece sau să stea?

Ușa s-a deschis și mai mult, și din casă a ieșit o fată în jur de zece ani cu o cratiță în mînă, pe care, după cît se părea, fusese trimisă s-o spele cu pămînt și pietriș la cișmea.

— Aici stă Gyan? se trezi întrebînd.

Pe chipul fetei coborî umbra suspiciunii. Era o siguranță străveche, lipsită de surprize, a motivelor ascunse, o privire ciudată pe fața unui copil.

— E meditatorul meu de matematică.

Cu aceeași căutătură piezișă, care sugera faptul că prezența lui Sai aici nu poate fi în nici un caz un lucru bun, fata a pus cratița jos și a intrat în casă, în timp ce cocoșul s-a avîntat să apuce cu ciocul grăunțele din fundul curții, aproape urcîndu-se pe gard și oferindu-le găinilor un scurt moment de răgaz.

Chiar în acea clipă, Gyan a ieșit în curte, i-a surprins expresia dezgustată înainte să apuce să și-o camufleze și s-a înfuriat cumplit. Cum îndrăznea să dea buzna așa în viața lui și să-l împovăreze cu superioritatea și mila ei? Se simțise vinovat pentru tăcerea lui prelungită și tocmai se gîndea să se ducă la ea, însă acum știa că a avut dreptate. Cocoșul a coborît de pe oala cu grăunțe și a început să se plimbe țanțoș. Era singurul lucru măreț din jur, singurul cu creastă regală și pinteni, plin de sine ca un colonist ce se simte stăpîn.

— Ce vrei?

Ea văzu cum gîndurile îi adumbresc ochii și gura, își aminti că el era cel care o părăsise pe ea și nu invers și se simți cuprinsă de o mînie amară.

Un ticălos ipocrit.

Care una zicea și alta trăia. Totul, de la un capăt la celălalt, era numai minciună.

Undeva, în depărtare, se vedea o privată făcută din patru stîlpi de bambus acoperiți cu pînză de sac jerpelită, deasupra unei rîpe periculos de abrupte.

Poate că sperase să-și croiască încet-încet drum spre Cho Oyu; poate întreaga lui familie se putea muta acolo, dacă își juca bine cărțile, și avea să folosească acele băi spațioase, fiecare dintre acestea cît toată casa lui. Chiar dacă acum se afla în paragină, Cho Oyu fusese odinioară maiestuoasă; avea, dacă nu viitor, cel puțin trecut, și poate că era de ajuns – o poartă de dantelă neagră, numele gravat pe stîlpi de piatră impozanți, terminați cu ghiulele acoperite de mușchi, ca în *To the Manor Born*.

Sora se uita curioasă la ei.

— Ce vrei? a repetat glasul rece ca gheața al lui Gyan.

Nu-i venea să creadă că nu demult îi spusese *momo*, bulgăraș de carne tocată de oaie în aluat apetisant cu gropițe, că îi stătuse în poală, că-l întrebase de ce n-a iertat-o, cum se întîmplase înainte de cearta de Crăciun, însă n-avea să-i dea satisfacția de a-și recunoaște acum vulnerabilitatea.

În loc de asta, îi spuse c-a venit în legătură cu părintele Booty.

Furia pe care i-o provocase nedreptatea făcută prietenului ei o potopi instantaneu. Dragul părinte Booty, care fusese urcat cu forța într-un jeep ce pleca spre aeroportul

din Siliguri și care pierduse totul, cu excepția amintirilor; ziua cînd ținuse o conferință despre cum se poate crea o mini-economie în stil elvețian cu ajutorul fermelor de lactate și lumea îl aplaudase ridicîndu-se în picioare; poezia lui despre o vacă din *Illustrated Weekly*; și serile „Nimic nu-i mai plăcut pe lume, dragi prieteni" de pe veranda unchiului Potty, cînd muzica se sfîrșea pe note dulci ca mierea, iar luna – plină – plutea sus pe cer, o minune a alchimiei universale, ca o roată de cașcaval luminată. Ce repede se învîrtea pămîntul! Totul se sfîrșise.

Cum putea să trăiască acolo unde, se gîndea copleșit de deznădejde, avea să fie catalogat în trei secunde ca persoană în vîrstă aflată în întreținerea statului și expediat într-un cubicul ultracurat, alături de alți oameni în vîrstă cu care se presupunea că ar avea multe în comun...

Își părăsise prietenul, pe unchiul Potty, îndurerat și beat, cu lumea făcîndu-se fărîmițe în jurul lui; scaunul într-o direcție, masa și soba în alta; întreaga bucătărie se legăna înainte și-napoi.

— Uite ce faceți tu și prietenii tăi, îl acuză pe Gyan.

— Ce fac *eu?* Ce legătură am eu cu părintele Booty?

— Directă.

— Asta e, dacă așa trebuie să fie, n-am ce face. Să accept ca nepalezii să trăiască în mizerie încă două sute de ani, astfel încît poliția să nu aibă nici un pretext pentru a-l expulza pe părintele Booty?

Ieși pe poartă, alungînd-o din casa lui.

— Da, a zis Sai. Mai bine-ai fi plecat tu, și nu părintele Booty. Te crezi minunat... ei bine, vrei să știi ceva? *Nu ești!* A făcut pentru oamenii din zona asta mult mai mult decît o să faci tu vreodată.

Gyan se înfurie de-a binelea.

— Sincer să fiu, mă bucur foarte tare că l-au dat afară, a zis, cine are nevoie de elvețieni aici? De cîte mii de ani ne-am produs laptele singuri?

— De ce n-o faci, atunci? De ce nu faci brînză?

— Trăim în India, mulțumesc foarte mult. Nu avem nevoie de nici o brînză și ultimul lucru de care avem nevoie sînt batoanele fine de ciocolată.

— Ah, iar începi cu chestia asta?

Îi venea să-i bage unghia-n gît. Să-i scoată ochii și să-l învinețească în bătaie. Gustul de sînge, sărat, întunecat, îl simțea deja pe limbă.

— Civilizația e un lucru important, zise ea.

— Asta nu e civilizație, ești o proastă. Școli și spitale, asta înseamnă civilizație.

Ești o proastă – cum îndrăznește!

— Dar trebuie să fixezi un standard. Ori totul o să se coboare la același nivel jos la care vă aflați tu și familia ta.

A fost ea însăși șocată cînd s-a auzit rostind asemenea cuvinte, însă în clipa asta era gata să creadă orice lucru opus celor în care credea Gyan.

— Înțeleg, ciocolata elvețiană fixează un standard, ciocolatele și ceasurile fixează standardul... Da, liniștește-ți conștiința vinovată, copiliță fără minte ce ești, și speră că locuința ta nu va fi arsă din temelii într-o zi din simplul motiv că ești o *proastă*.

Iar o făcea *proastă*...

— Dacă asta-i părerea ta, de ce n-ai boicotat brînza, în loc s-o înfuleci de se băteau turcii la gura ta? Acum te iei de ea? *Fățarnicule!* Dar a fost foarte plăcut să mănînci brînza cînd ai avut ocazia, nu? Toate sendvișurile alea cu *toast*? Cred c-ai mîncat sute de felii de brînză. Ca să nu mai zic de batoanele de ciocolată... Le-ai hăpăit imediat, ca un porc care se teme să nu-i ia altul

terciul din troacă. Bașca pîinea prăjită cu ton și biscuiții cu unt de arahide!

În această clipă, dat fiind că discuția o luase complet razna, lui Gyan îi reveni simțul umorului și începu să chicotească, ochii i se îmblînziră și Sai îi văzu expresia schimbîndu-i-se. Reveneau încet-încet pe tărîmul comun și familiar, în cenușiul murdar. Erau doar niște ființe obișnuite scăldate într-o lumină obișnuită și opacă, de ou fiert, fără grație, fără revelație, un amestec de contradicții, principii superficiale, care se certau în legătură cu lucruri în care credeau doar pe jumătate sau în care nu credeau deloc, visînd la confort și, în egală măsură, la austeritate, la autenticitate și, în egală măsură, la cabotinism ieftin, visînd la binefacerile unei familii proprii și, în egală măsură, la ideea de a renunța la acest gînd pentru totdeauna. Își doreau brînză și ciocolată, dar, în egală măsură, voiau și să alunge definitiv toate aceste lucruri străine din țara lor. O pornire năvalnică să le azvîrle pînă sus în ceruri și, de asemenea, iubirea pentru orez și sos *dal*, binecuvîntată de sentimentul calmului și al firescului de fiecare zi, cu surprize învelite într-un strat protector de siguranță reprezentat de ceva cît se poate de familiar, cum ar fi căsătoria cu fiica sau fiul celui mai bun prieten al tatălui tău și bombăneala în legătură cu prețul cartofilor sau al cepei. Își doreau absolut toate contradicțiile pe care istoria ori șansa li le aduseseră în cale, toate contradicțiile ai căror urmași erau. Însă, firește, în exact aceeași măsură în care își doreau puritatea și lipsa oricărei contradicții.

Sai chicoti și ea ușor, fără să vrea.

— Momo? zise, schimbînd tonul într-unul rugător.

Atunci, într-o fracțiune de secundă, el reveni iar la starea dinainte și se lăsă cuprins de furie. Își aminti că

aceasta nu este o conversație pe care dorește s-o încheie rîzînd. Porecla infantilă, privirea ei blîndă și catifelată îi stîrniră pe loc mînia. Faptul că îl făcuse să-i ceară scuze, că încercase să-l anihileze, să-l vrăjească, să-l atragă spre ea, înecîndu-l în această pastă lipicioasă, siropoasă și grețoasă de dulcegărie puerilă... *pfui!*

Trebuia să se poarte ca un bărbat adevărat. Trebuia să fie mîndru și demn. Replici tranșante și seci, spațiu, gesturi sigure și ferme. Nu frăsuiala asta filfiită, viermuiala asta în zahăr concentrat...

O, da, cîtă nevoie avea să fie puternic...

Pentru că, adevărul ăsta era, pe măsură ce treceau săptămînile, Gyan era tot mai speriat – el, care crezuse că nu e bucurie mai mare decît să-ți strigi victoria asupra opresiunii, el, care-și ridicase pumnul împotriva autorității, care considerase că focul aprins de colegii lui de colegiu era unul purificator, el, care luase în stăpînire dealul, care se bucurase la gîndul surorilor de la Mon Ami, cu accentele lor englezești aberante, albindu-se la față și tremurînd ca varga – el, care era un erou al patriei sale...

Ascultă tot mai încordat conversația de la Gompu, ce creștea în intensitate. Ce crezi că rezolvi dacă strigi și faci grevă, ziceau, și vorbeau despre cum o să dea foc la pensiunea turistică sau o să jefuiască pompa de petrol.

Cînd Chhang și Bhang, Gyan, Owl și Donkey au sărit în jeepuri, după ce făcuseră plinul la stația de benzină, și au demarat în trombă fără să plătească, Gyan tremura la fel de tare ca și administratorul stației de benzină de dincolo de geam, iar mușchii inimii îi zvîcneau în spasme imposibil de controlat.

Existau și unii pe care provocarea îi stimula, însă Gyan începea să-și dea seama că nu se număra printre ei. Era

furios că familia lui nu se gîndise să-i interzică să se ducă și nu-l ținuse cu forța acasă. Își ura tatăl, pentru că era o figură tragică, își ura mama, care aștepta ca el să-i arate în ce direcție s-o ia, întotdeauna se uitase la el ca să-i arate în ce direcție s-o ia, chiar și cînd era doar un copil, pentru simplul fapt că era băiat. Nopțile nu închidea nici un ochi, îngrijorat că nu va putea face față propriilor idealuri proclamate.

Pe de altă parte, cum te-ar mai fi respectat cineva dacă ar fi știut că nu prea crezi în nimic? Cum să îmbrățișezi ceea ce e al tău și să nu renunți la nimic pentru asta? Cum să-ți faci o viață care să însemne ceva și de care să fii mîndru?

Da, datora multe acelei clipe în care se rupsese de Sai.

Fisura pe care o cauzase ea într-o altă lume îi dăduse suficient spațiu pentru a putea respira; se putea mișca ușor în jurul ei, abandonînd conflictul ce mocnea ascuns în viața lui de cînd se știa, însă într-un mod vătuit, protejat. Atunci cînd o îndepărtase, se născuse o energie și se născuse un scop. N-avea să se împace cu ea printre cuvinte de alint.

— Mă urăști, a zis Sai, ca și cum i-ar fi citit gîndurile, pentru motive mult mai importante, care n-au nici o legătură cu mine. Nu e corect.

— *Dar ce e corect? Ce e corect?* Ai cea mai mică *idee* cum e de fapt viața? Te-ai *uitat* vreodată cu adevărat în jurul tău? Știi, măcar *în linii mari*, cum funcționează justiția sau mai exact cum NU funcționează? Nu mai ești un copil, să știi...

— Ce să zic, unde era maturul! Ți-e frică pînă și să vii la meditație, fiindcă știi că te-ai purtat ca naiba și ești prea laș ca s-o recunoști! Probabil că nu faci decît

s-aștepți ca mămica ta să-ți aranjeze căsătoria. Familie din clasa de jos, fără educație, în care căsniciile sînt încă aranjate de părinți... o să-ți găsească o proastă cu care să te-nsoare și o să fii încîntat că are cine să-ți țină de cald noaptea. De ce nu recunoști, Gyan?

Laș! Cum îndrăznea? Cine s-ar fi însurat cu una ca ea?

— Crezi că e mare dovadă de curaj din partea mea să stau cu tine pe verandă? Nu pot să-mi petrec viața mîncînd pîine prăjită cu brînză, *nu?*

— Dar nu ți-am cerut asta. Ai făcut-o de bunăvoie și, dacă asta-i părerea ta, atunci poți să ne plătești ce-ai consumat.

Găsise o nou front de atac și porni în noua direcție cu avînt, deși se simțea tot mai îngrozită de veninul ce i se revărsa din gură, însă era ca și cum s-ar fi aflat pe o scenă; rolul era mult mai puternic decît ea.

— Ai mîncat pe gratis... e tipic pentru cei de teapa ta, cereți, luați și pe urmă scuipați pe ce v-a fost dat. Există un singur motiv pentru care nu veți face niciodată nimic în viață... *Fiindcă nu meritați.* De ce-ai mîncat ce ți-am oferit dacă ți se părea că e sub demnitatea ta?

— Nu e *sub demnitatea* mea. N-are nici o treabă CU MINE, PROASTO CE EȘTI!

— Nu mă mai face PROASTĂ. Încontinuu, numai asta ai zis întruna, PROASTO, PROASTO...

Se aruncă asupra lui cu mîinile și cu unghiile, prinzînd din zbor cîte ceva din gesturile găinilor observate cu cîteva minute în urmă, îi umplu brațele de zgîrieturi sîngerii...

— *Tu le-ai spus despre arme, nu-i așa?* se trezi strigînd brusc. *Tu le-ai spus să vină la Cho Oyu? Tu le-ai spus, așa-i, AȘA-I?*

Vorbele îi ieșiră fără să se fi gîndit vreodată la această posibilitate. Pe neașteptate, absențele lui Gyan, faptul că o ignorase atunci în Darjeeling – toate acestea se legaseră într-un tot coerent.

Vina îl făcu să-și ferească privirea, i se citi în ochi, dispăru, reapăru. Zbătîndu-se, sărind, străduindu-se să scape, ca un pește prins în nadă.

— *Ești nebună.*

— Se vede clar din comportamentul tău, îl repezi Sai. Sări spre el, pentru a-i surprinde privirea. Însă el o prinse înainte să-l atingă, o aruncă spre tufișurile de *lantana* și începu să dea la întîmplare în jur cu un băț.

— Gyan *bhaiya?* se auzi glasul timid al surorii lui, cînd Sai reuși să se ridice.

Se întoarseră amîndoi îngroziți. Cineva asistase la întreaga scenă. Gyan aruncă bățul și-i spuse surorii sale:

— Nu-ți mai băga nasul în treaba mea. Du-te în casă, ori îți trag una de nu te vezi.

Apoi strigă la Sai:

— Nu mai veni niciodată aici.

Vai, acum părinții lui or să afle toate astea.

Sai strigă la sora lui:

— Bine c-ai văzut, bine c-ai auzit. Du-te și spune-le părinților tăi ce-a făcut frati-tu, cum mi-a spus că mă iubește, mi-a făcut tot felul de promisiuni, după care a trimis hoții să ne jefuiască. O să mă duc la poliție și să vedem pe urmă ce pățește familia voastră. O să-i scoată ochii, o să-i taie capul și pe urmă să vedem la cine o să mai veniți toți să cerșiți milă... *Ha!*

Sora se chinuia să audă, însă Gyan o apucase de cozi și o trăgea spre casă. Sai îl trădase, îl făcuse să-i trădeze pe alții, pe ai lui, familia lui. Îl atrăsese în mrejele ei, îi

luase mințile, îl spionase, îl distrusese, îl făcuse să se poarte îngrozitor. Abia aștepta ca mama lui să-i arate fotografia fetei cu care urma să se însoare, o fată fermecătoare, spera, cu obraji ca două mere Simla, care nu-și lăsase mintea să traverseze șanțurile și zonele cenușii, iar el avea s-o venereze ca pe un miracol.

Sai nu era un miracol, era o ființă care nu te inspira în nici un fel, o reflexie a tuturor contradicțiilor din jurul ei, o oglindă ce-l arăta mult prea limpede și în care nu suporta să se privească.

Sai porni în urma fratelui și a surorii, apoi se opri. O copleșise rușinea. Ce făcuse? Ea era cea care se făcuse de rîs, o fată disperată care venise tot drumul ăsta din dragoste neîmpărtășită. Gyan avea să fie bătut amical pe spate și ovaționat pentru cucerirea făcută. Ea era cea care avea să fie umilită. El apelase la trucul vechi de cînd lumea, prin care își recîștiga automat statutul de erou, de „bărbat dorit"... Cu cît arunca mai multe insulte în urma ei – „Of, nu mai scap de nebuna asta, e numai după mine"... – cu atît aveau să-l ovaționeze mai tare, iar statutul lui la cantina Thapa avea să crească, Sai avea să fie luată iar peste picior și făcută femeie smintită, iar lui Gyan avea să i se umfle inima de mîndrie... Simți că își pierde orice urmă de demnitate, o văzu cum se micșorează, ca Gyan și sora lui, care mergeau pe potecă. În clipa în care intrară în casă, demnitatea ei deveni doar o amintire.

Străbătu drumul spre casă ca în transă, cu un sentiment de greață. Ceața se îngroșa cu fiecare clipă, aburilor amurgului adăugîndu-li-se acum și fumul. Dinspre *busti*, casele din calea ei, venea miros de cartofi gătiți, un miros care în mod sigur aducea mîngîiere sufletelor din întreaga

lume, însă nu și ei. Nu mai simți nici un pic din mila pe care o simțise mai devreme contemplînd scena; pînă și țăranii puteau avea parte de dragoste și fericire, însă nu și ea, nu și ea...

Cînd ajunse acasă, îi văzu pe verandă pe bucătar și pe judecător întreținîndu-se cu două persoane.

O femeie își pleda cazul:

— La cine te duci cînd ești sărac? Cei ca noi suferă mereu. Toate haimanalele sînt puse în libertate și poliția e mînă-n mînă cu ei.

— Cine sînteți?

Era nevasta bețivului arestat și interogat în legătură cu furtul armelor, pe care polițiștii își exersaseră noua tehnică de tortură. Cei de la Cho Oyu uitaseră deja de el, însă soția aceluia o luase înapoi pe fir și venise împreună cu socrul ei să discute cu judecătorul, de la o distanță de jumătate de zi de mers pe jos, dintr-un sat de dincolo de fluviul Relli.

— Ce-o să ne facem? implora femeia. Nu sîntem nici măcar nepalezi, sîntem *lepchas*... Era nevinovat și i-au distrus ochii. Nu știa nimic despre dumneavoastră, era în piață, unde-și face veacul, îl știe toată lumea, a continuat nevasta plîngînd, printre suspine, și s-a uitat la socrul ei, cerîndu-i ajutorul.

Ce poate să obțină o femeie care protestează și plînge?

Însă socrul era mult prea speriat. N-a zis nimic, mulțumindu-se să stea pur și simplu lîngă ei; dincolo de riduri, nu se citea nici o expresie. Atunci cînd nu bea, fiul lui muncise la reconstrucția drumurilor din regiune, încărcînd pietre din Teesta în camioanele firmelor contractante, descărcîndu-le pe șantierele de construcții, curățînd locurile în care fuseseră alunecări de teren ce se prăbușeau iar

și iar și iar, într-o aceeași mișcare eternă, ca fluviul curgînd la vale. Soția fiului său lucra și ea tot la autostradă, însă acum lucrările curente fuseseră oprite de FNEG.

— Și de ce-ați venit la mine? Duceți-vă la poliție. Ei sînt cei care l-au prins pe soțul dumitale, nu eu. Nu e vina mea, a spus judecătorul, cu o elocință alarmată. Vă rog să plecați.

— N-o puteți trimite la poliție, a spus bucătarul, probabil că o să-și verse furia pe ea.

Femeia arăta deja violată și bătută. Avea hainele pătate, iar dinții îi semănau cu un șir de boabe stricate de porumb, unii îi lipseau, alții erau negri, și era vizibil cocoșată de la cărat piatră – o imagine obișnuită în zona dealurilor. Niște străini îi făcuseră chiar o poză, ca mărturie a unei vieți de coșmar...

— *George!...! George!* a zis uimită soția străinului, care avea aparatul foto în mînă.

Iar el se aplecase în afara mașinii: clic!

— Ajutați-ne, a implorat femeia.

Judecătorul a părut că-și amintește brusc că are o personalitate de păstrat, s-a îmbățoșat, n-a spus nimic, a rămas cu gura încleștată ca o mască, fără să se uite nici în stînga, nici în dreapta, și s-a întors la șahul lui.

În viața asta, și-a amintit, trebuie să știi să-ți pui zăbală gîndurilor dacă vrei să rămîi intact, ori vina și mila îți vor răpi tot ce ai, chiar și pe tine ție însuți. Era stingherit de faptul că i se reamintea din nou de acele clipe de maximă umilință, cînd fusese obligat să pună masa, rîsul, jaful puștilor ce nu contribuiseră niciodată la vreun spectacol de balet mortal în pași de dans accelerați, în sezonul rațelor.

Acum, firește, situația se agravase și mai tare.

De-asta ieșise la pensie. India era prea coruptă ca justiția să poată rezolva ceva; orice încercare de a face

ceva se sfîrșea cu umilirea persoanei reprezentînd autoritatea. Își făcuse datoria în măsura în care era datoria oricărui cetățean de a raporta orice problemă poliției, după care aceasta înceta să mai fie problema lui. Dacă le dădeai acestor oameni un deget, te trezeai că trebuie pe urmă să ai grijă de toată familia lor, o familie fără îndoială din ce în ce mai numeroasă, pentru că te puteai trezi că sînt muritori de foame, că soțul e orb și are picioarele rupte, iar femeia e anemică și încovoiată, însă, cu toate astea, continuau să trîntească alt copil la fiecare nouă luni. Dacă le dădeai un deget, îți luau absolut tot ce aveai – neamuri întregi trăgeau la jug ca niște animale, pe de-o parte din cauza vinei, pe de alta din cauza lăcomiei și a unei dependențe extreme unii de alții – și, dacă te vedeau slab, toată lumea îți pasa propria-i vină, pentru a ți-o spori pe a ta: vină veche, vină nouă, orice vină pasată mai departe.

Bucătarul s-a uitat la femeia și la bărbatul din fața lui și a oftat.

S-au uitat tustrei la Sai.

— *Didi*... a zis femeia. Avea ochii prea îndureraţi pentru a o putea privi.

Sai și-a ferit privirea și și-a spus că nu-i pasă.

Nu avea nici cel mai mic chef să fie amabilă. Dacă zeii ar fi fost buni cu ea, ar fi făcut-o, poate, însă acum nu, avea să le arate că, dacă ei s-au purtat atît de urît cu ea, putea la rîndul ei să dezlănțuie tot răul pe pămînt, așa cum făcuseră și ei, elevă silitoare și diabolică a unor zei diabolici...

Cu mare greutate s-au dat duși. Mînați de bucătar, asemeni vitelor, au ieșit și s-au așezat în fața porții. Au rămas așezați pe vine vreme îndelungată, fără să se miște, cu privirea ațintită în gol, fără nici o emoție, ca și cum le-ar fi pierit orice urmă de speranță și de inițiativă.

L-au privit pe judecător ieșind la plimbare cu Mutt și dîndu-i de mîncare. Acesta era mînios și stingherit de faptul că se uită la el. De ce nu *PLECAU* odată?

— Spune-le să plece, ori chem poliția, îi spuse bucătarului.

— *Jao, jao*, a zis bucătarul, *jao jao,* a spus de dincolo de grilajul porții, însă cei doi s-au retras mai sus pe deal, în spatele tufișurilor, și și-au reluat poziția, cu aceeași privire goală pe chipuri.

Sai a urcat în camera ei, a trîntit ușa și s-a năpustit la reflexia ei din oglindă.

Ce-o să se întîmple cu mine?!

Gyan avea să-și găsească maturitatea și puritatea în aventura patriotică, iar ea avea să rămînă o veșnică adolescentă, pradă unor accese jenante de isterie. Aceasta era povestea între jaloanele căreia se mișca de cînd se știa: familia căreia nu-i pasa de ea, iubitul care a uitat-o...

Plînse o vreme, lăsîndu-se în voia lacrimilor, însă, fără să vrea, imaginea femeii cerșind milă îi reveni, tot mai puternică, în minte. Coborî și-l întrebă pe bucătar:

— Le-ai dat ceva?

— Nu, a zis bucătarul, la fel de afectat ca și ea. Ce poți să faci? a spus sec, de parcă ar fi dat un răspuns, și nu ar fi pus o întrebare.

Apoi a ieșit pe ușa din spate, cu un sac de orez.

— *Hss sss hsss?* a șuierat.

Însă dincolo de poartă nu mai era nimeni.

Patruzeci și unu

Cerul de deasupra Manhattanului era murdar, acoperit de crengi, porumbei și nori neregulați iluminați de o strălucire stranie, gălbuie. Vîntul sufla cu putere și pampoanele trandafirii din cireșii din River Park fosneau, întețind atmosfera rău prevestitoare.

Biju nu mai simțea greutatea ce-l copleșise în urma convorbirii telefonice cu Kalimpongul doar în stomac; aceasta crescuse atît de mult încît acum *îl înghițise cu totul.*

A doua și a treia zi încercase să sune din nou, însă linia telefonică era moartă.

— Mai multe probleme, a zis domnul Iype. O să mai dureze o vreme. Popor foarte violent. Toți soldații ăia...

De-a lungul Hudsonului, valurile uriașe se spărgeau și se năpusteau cu furie în susul fluviului, împinse de vînt.

— Uită-te și tu. Parcă e o *nenorocită de scenă din Biblie*, a zis cineva de lîngă el, lîngă parapet. *Iov cel nenorocit. De ce? De ce?*

Biju se duse mai încolo, dar bărbatul veni după el.

— Știi care e numele *adevărat* al fluviului ăstuia?

Față plesnind de grăsime, în stilul consumatorilor de McDonald's, păr rar, era ca atîția alții din orașul ăsta, o persoană smintită și inteligentă de genul celor care-și fac veacul prin librăria Barnes & Noble. Vîntul puternic i-a acoperit vorbele și le-a luat pe sus; au ajuns la urechile

lui Biju trunchiate ciudat, în drum spre o altă destinație. Bărbatul și-a întors fața spre Biju, pentru a nu lăsa vîntul să le ciopîrțească discuția.

— Muhheakunnuk, *Muhheakunnuk* – fluviul care curge în *ambele* direcții, a adăugat ridicînd sugestiv din sprîncene, *în ambele direcții*. Ăsta e *numele adevărat al nenorocitului ăstuia de fluviu*.

Cuvintele se băteau la gura lui, împreună cu saliva. Zîmbea și-și împărtășea gîndurile cu precipitații, bolborosind surescitat printre stropi.

Și atunci numele cel nou ce însemna? Biju nu avea nici un nume pentru această apă neagră. Nu era istoria lui.

După care a venit *nenorocitul ăla de Moby Dick*. Fluviul plin de *nenorocite de balene moarte. Nenorocitele de hoituri* erau trase în susul fluviului, apoi *făcute bucăți* în nenorocitele de fabrici de pește.

— *Ulei*, știi, a zis individul, cu o ciudă născută din străfundul ființei lui. *Întotdeauna* despre asta a fost vorba, despre *nenorocitul ăla de ulei*. Și despre *lenjerie*.

Sprîncene și stropi de salivă.

— *Corsete!!* a zis din senin.

— Nu vorbește engleză, a spus Biju ducîndu-și mîna pîlnie la gură și s-a îndepărtat repede.

— Nu vorbește engleză, le spunea tuturor nebunilor din acest oraș ce intrau în vorbă cu el, vagabonzilor irascibili de ultima speță și vînzătorilor de Biblii îmbrăcați în costume și cu pălării împopoțonate luate de la magazine second-hand, ce așteptau la colț de stradă, ostoindu-și nevoia de exerciții fizice și morale prin fuga după necredincioși și încercarea de a-i converti. Adepți ai Bisericii lui Hristos și a Sfîntului Sion, renăscuți în fiece clipă în care ofereau pamflete ce-i dădeau trecătorului informații de

ultimă oră, extrem de prețioase, despre activitățile diavolului: „SATANA TE PÎNDEȘTE ȘI-O SĂ TE ARDĂ DE VIU", răcneau titlurile. „N-AI NICI O CLIPĂ DE PIERDUT".

Odată, fusese acostat de un Hare Krishna lituanian, venit la New York via Vilnius și Vrindavan. O privire de vegetarian, încărcată de reproșuri, însoți broșura întinsă fostului preparator de meniuri cu carne de vită. Biju se uită la el și trebui să-și ferească privirea, de parcă ar fi fost un lucru obscen. În felul ei, cărțulia era ca o prostituată – arăta prea mult. Avea o copertă cu Krishna pe un cîmp de bătălie, în culori aprinse, aceleași folosite de obicei la afișele de film.

Ce era India pentru toți acești oameni? Cîți dintre ei trăiau în versiunile artificiale ale propriei lor țări, în versiunile artificiale ale țărilor altora? Oare și lor li se păreau la fel de ireale propriile vieți cum i se părea lui Biju viața sa?

Ce făcea și *de ce?*

Înainte să plece, nu-și pusese niciodată această întrebare. Firește, dacă puteai *să pleci*, *te duceai*. Și, dacă tot *te duceai*, și dacă puteai, *stăteai*...

În clipa în care Biju a urcat pe primele trepte de piatră spre stradă felinarele din parc se aprinseseră deja și lumina li se împrăștia difuză în amurg – dacă te uitai intens la ele îți dădeau lacrimile. În fața decorului ca de scenă scăldat în lumina de noapte al orașului îl văzu pe boschetar mergînd țeapăn, de parcă ar fi avut proteze în loc de picioare, traversînd cu căruciorul de alimente plin cu gunoaie spre igluul lui de plastic, unde avea să aștepte să treacă furtuna.

Biju se întoarse la Gandhi Café, gîndindu-se că nu mai știe cine e și ce vrea. An după an, de viața lui nu se alegea nimic; în loc să fie înconjurat de familie și prieteni, era singurul care umplea acest spațiu ce ar fi trebuit să

fie viața lui. Și totuși, o altă parte din el se dezvoltase: conștiința și mila de sine – vai, ce plictiseală. O ființă atît de stîngace în America, un pitic cît un uriaș, o porție de micime supraexpandată... Oare n-ar fi fost mai bine să se întoarcă la o viață în care să-și taie singur felia propriei importanțe, unde ar fi putut să renunțe total la această idee supradimensionată a controlului asupra propriului destin și poate să scape cu totul din ghearele acestei determinări? Poate că în felul acesta putea chiar să trăiască luxul de a uita complet de sine.

Și dacă rămînea aici? Ce-avea să se întîmple? Oare, asemeni lui Harish-Harry, avea să-și construiască și el o versiune artificială a sa și va folosi imaginea astfel creată drept indiciu pentru a se înțelege pe sine mai tîrziu? Pentru el, viața nu mai avea nici o legătură cu ce crezuse pe vremuri că este viața, iar ideea morții – cu ce l-ar fi putut ajuta? N-avea nici o legătură cu moartea.

Patronul de la recent deschisa agenție Shangri-la Travel, din același bloc cu Gandhi Café, comanda în fiecare zi un prînz special „nonvegetarian": curry de miel, *dal*, pilaf de legume și *kheer*[1]. Îl chema Mr. Kakkar.

— *Arre*, Biju, îl salută, pentru că Biju tocmai primise sarcina de a-i aduce mîncarea la masă. Iar mă salvezi de mîncarea nevesti-mii. O s-o aruncăm la toaletă!

— De ce n-o dați jegosului ăluia amărît? a zis Biju încercînd să-l ajute pe boschetar, și insultîndu-l în același timp.

— O, nu, a zis, nevastă-mea e o scorpie, te trezești că apare să-mi facă o vizită surpriză și-l vede mîncînd-o, mereu i se întîmplă genul ăsta de coincidențe, și mi-am dat foc la valiză definitiv.

1. Budincă de orez cu lapte, adesea aromată cu fistic și nucșoară.

Un minut mai tîrziu:

— Ești sigur că vrei să te întorci? a zis alarmat, cu ochii cît cepele. Faci o mare greșeală. De treizeci de ani sînt în țara asta, fără altă grijă decît nevastă-mea care mă toacă toată ziua la cap, și nu m-am întors niciodată. E destul să te uiți la instalațiile sanitare, spuse arătînd spre toaleta din spatele lui, dinspre care se auzea apa curgînd liniștitor pe țevi. Ar trebui să-și pună un simbol cu instalațiile sanitare pe steag, așa cum noi avem roata – e un domeniu care merge strună în țara asta. Vrei să te întorci? a continuat. Ai luat-o razna complet? Gîndește-te doar la toate rudele care or să înceapă să-ți ceară bani! Pînă și străinii cer bani – poate doar încearcă, știi și tu cum e, poate că te caci dolari, cine știe? Ascultă la mine, prietene, o să-ți vină de hac; dacă nu ei, atunci hoții; dacă nu hoții, atunci vreo boală; dacă nu o boală, atunci căldura; dacă nu căldura, atunci demenții ăia de *sardarji* or să-ți doboare avionul și n-o să apuci nici măcar să ajungi acasă.

În răstimpul de cînd era plecat Biju, Indira Gandhi fusese asasinată de *sikhi* în numele patriei lor; iar puterea era în mîinile lui Rajiv Gandhi...

— E doar o chestie de timp. O să-i vină și lui de hac, a zis domnul Kakkar.

Însă Biju a spus:

— Trebuie să plec. Tatăl meu...

— Of, sentimentalismul n-o să te ducă nicăieri. Cît a trăit, tata mi-a zis întruna: E bine, stai acolo, nu te întoarce în locul ăsta de rahat.

Domnul Kakkar spărgea gheața între dinți, pescuind cuburile din Coca-Cola dietetică folosindu-se de pixul cu un avion desenat la capăt.

Cu toate acestea, îi vîndu lui Biju un bilet la Gulf Air: New York-Londra-Frankfurt-Abu Dhabi-Dubai-Bahrein-Karachi-Delhi-Calcutta. Cel mai ieftin pe care-l găsiseră – ca un bilet de autobuz pe cer.

— Să nu zici că nu te-am avertizat.

Apoi a căzut pe gînduri.

— Știi, a spus, America e pe cale să cumpere întreaga lume. Întoarce-te, o să descoperi că toate prăvăliile sînt ale lor. Într-o zi, o să lucrezi pentru o companie americană acolo sau aici. Gîndește-te la copiii tăi. Dacă stai aici, fiul tău va cîștiga o sută de mii de dolari pentru aceeași companie pentru care ar putea lucra în India, doar că acolo va cîștiga doar o mie de dolari. Spune-mi, cum o să-ți trimiți copiii la cea mai bună facultate internațională? Faci o mare greșeală. Dragă prietene, încă trăim într-o lume în care o parte a ei pleacă pentru a sluji, iar cealaltă parte pleacă pentru a fi tratată regește. Vrei ca fiul tău să se afle de partea asta sau de cealaltă? Of, a zis, certîndu-l cu pixul din mînă, dragă Biju, din clipa în care ai să ajungi, ai să începi să te gîndești cum să scapi dracului de-acolo.

Însă Biju s-a dus la Jackson Heights și, dintr-un magazin ca un hangar, a cumpărat: un televizor și un videorecorder, un aparat foto, ochelari de soare, șepci de baseball pe care scria „NYC" și „Yankees" și „Îi place berea rece și femeia fierbinte", un ceas digital cu radio și casetofon, ceasuri antiacvatice, calculatoare, un aparat de ras electric, un prăjitor de pîine, un palton, pulovere din supraelastic, cămăși din amestec de bumbac și poliester, o pilotă din poliuretan, o jachetă de ploaie, o umbrelă pliabilă, pantofi de antilopă, un portofel de piele, un radiator electric, un set de cuțite ascuțite, o sticlă de apă caldă, Fixodent, șofran, anacard și stafide, aftershave,

tricouri cu „I love NY" și „Născut în S.U.A.", scrise cu strasuri, whisky și, după un moment de șovăială, o sticlă de parfum numit Windsong... pentru cine, oare? Încă nu-i cunoștea chipul.

În timp ce făcea cumpărăturile, și-a amintit că, pe vremea cînd era mic, făcuse parte dintr-o gașcă de băieți ce se jucau cu atîta patimă că ajungeau acasă rupți de oboseală. Aruncau pietre și papuci prin copaci pentru a da jos fructe de *ber*[1] și *jamun*[2]; fugăreau șopîrle pînă le cădeau cozile și aruncau fărîmele căzute pe fetițe; furau din prăvălii bomboane de *chooran*[3], care arătau ca niște căcăreze de oaie, însă erau atît, atît de bune la gust, cu un iz sărat și ușor crocant. Și-a amintit cum se scălda în rîu, cum îi simțea mușchiul ferm și rece lipindu-i-se de trup și cum stătea pe o piatră cu picioarele în apă, rozînd o bucată de trestie de zahăr, luptîndu-se să-i extragă dulceața oricît de tare îl durea maxilarul, complet absorbit. Jucase crichet crichet crichet. Se trezise zîmbind la amintirea zilei în care întregul sat urmărise meciul Indiei cu Australia la un televizor alimentat cu bateria unei mașini, pentru că transformatorul satului se arsese. Pe întreg cuprinsul Indiei, recoltele de pe cîmpuri putrezeau în soare, prostituatele nației se plîngeau de lipsa clienților, pentru că absolut toți

1. Jujubă (*Zizifus jujuba*), plantă spinoasă, cu frunze alungit-ovale, cu drupe roșcate, comestibile.
2. *Eugenia cumini* sau *jambolana*, arbust tropical peren din familia *Myrtaceae*, originar din Indonezia și India, cu frunze alungite și fruct oval comestibil de culoare negru-vînătă, cunoscut și sub numele de prună de Java, prună neagră, mură indiană etc. Este folosit de foarte mult timp în medicina alternativă în tratarea anemiei, a diabetului, precum și a altor afecțiuni.
3. Digestiv natural.

bărbații din țară stăteau cu ochii lipiți de ecran. Se gîndi la *samose* cu *chutney* alături, pe o farfurie din frunze[1]. Un loc în care nu putea să fie niciodată singura persoană dintr-o fotografie.

Firește, nu-și aminti de zilele cînd era la școală, și nici de directorul care-i lăsa repetenți dacă nu era plătit de părinți. Nu-și aminti de acoperișul ce zbura la fiecare muson și nici de faptul că nu numai mama lui, ci acum și bunica lui muriseră. Nu se gîndi la nici unul dintre lucrurile ce-l făcuseră să plece.

1. Farfurii speciale, de diverse forme, folosite de sute de ani la temple sau evenimente speciale din mediul rural (nunți etc.), făcute din frunze mari unite prin fire uscate de iarbă. Multe restaurante le folosesc ca suporturi de unică folosință puse sub farfurii.

Patruzeci și doi

În ciuda dulcii șpăgi primite, în clipa în care Gyan a plecat de-acasă, sora lui cea mică, unic martor al certei dintre fratele ei și Sai, uită pe loc că a jurat să păstreze secretul, cuprinsă de o pornire irezistibil de puternică de a face public ce știa și, la întoarcere, Gyan descoperi că toți cei ai casei erau la curent cu ce se întîmplase, faptele căpătînd proporții mult mai mari decît în realitate. Discuția despre arme avusese uimitorul efect de a o trezi pe bunica lui din starea de prostrație în care mai cădea uneori (adevărul era că savoarea luptelor, oricare ar fi fost ele, era unul dintre puținele lucruri ce mai reușeau să-i însuflețească pe vîrstnicii de pe colină), și aceasta se apropie de nepot cu pași mici, dar hotărîți, cu un ziar făcut sul. Gyan o văzu apropiindu-se și se întrebă ce-o fi vrînd de la el. Însă nu avu mult de așteptat, pentru că, în clipa în care ajunse lîngă el, bătrîna îi dădu una zdravănă cu ziarul peste ceafă.

— Bagă-ți mințile în cap. Îți pierzi timpul aiurea cu toate prostiile, în loc să-ți vezi de învățătură! Unde crezi c-o să ajungi în felul ăsta? În pușcărie, acolo o s-ajungi.

În clipa în care el încercă să treacă pe lîngă ea, îi mai arse una, de astă dată peste fund.

— Ți-o faci cu mîna ta, prostule ce ești, spuse, și-i mai dădu una, ca să știe o treabă. O să scîncești ca un prunc dup-aia, și-o să-ți dai cu pumnii-n cap.

— Poate că n-a făcut nimic, a dat să-l apere mama lui.

— Și-atunci de ce-ar fi bătut fata aia tot drumul pîn-aici? Așa, de florile mărului? Ține-te departe de oamenii ăia, bombăni bunica lui, întorcîndu-se spre Gyan. Ți-o cauți cu lumînarea, ascultă la mine... sîntem oameni sărmani... o să fim la cheremul lor... Ai luat-o razna de cînd e tac-tu plecat și maică-ta e prea slabă să te controleze, își bodogăni nora, fericită de pretextul oferit. Îl închiseră pe Gyan cu cheie și lacăt.

În acea zi, cînd prietenii veniră să-l ia, auzind zgomotul jeepului, bătrîna ieși tîrșîindu-și picioarele și-și miji ochii urduroși în zare.

— Măcar spune-le că nu mă simt bine. O să fiu de rîsul curcilor, strigă Gyan, retrăind clipele cumplite ale adolescenței.

— E bolnav, a zis bunica. Foarte bolnav. Nu se mai poate întîlni cu voi.

— Da' ce-are?

— Cum se ridică din pat, îl trece iar *tatti*, a spus ea.

În casă, Gyan a scos un geamăt furios.

— Cre' c-o fi mîncat ceva stricat. Curge din el ca dintr-un robinet.

— Fiecare familie trebuie să-și trimită un bărbat s-o reprezinte la marș.

Se referea la marșul de a doua zi, un marș important ce începea la Mela Ground.

— Mîine-i dăm foc tratatului indo-nepalez.

— Dacă vreți să vă blagoslovească marșul cu *tatti* peste tot...

Jeepul demară și se opri, pe rînd, la fiecare casă de pe colină, pentru a le aminti tuturor că fiecare familie trebuia să-și trimită cîte un reprezentant la evenimentul de a doua zi, în ciuda faptului că erau mulți care susțineau că au probleme cu stomacul sau cu inima, glezne scrîntite, dureri de spate... și se străduiau să fie scutiți pe bază de

certificate medicale: „Domnul Chatterjee trebuie să evite expunerea la solicitări nervoase, dat fiind că e un pacient cu tensiune arterială îngrijorător de mare".

Însă această scuză nu i-a scutit de participare:

— Atunci trimiteți pe altcineva. Doar nu e toată familia bolnavă, nu?

Luîndu-i-se astfel de pe umeri povara unei decizii uriașe, după ce a protestat cît a protestat, a simțit cum îl învăluie o pace dulce și reconfortantă și, în ciuda aerului frustrat pe care și l-a luat, era de fapt ușurat că poate redeveni, pentru o vreme, copil. Era tînăr și nu făcuse nici un rău ireparabil. Va lăsa lumea să-și continue singură lupta o vreme, după care, atunci cînd situația avea să reintre în normal, se va duce s-o viziteze pe Sai și s-o convingă, cu vorbe dulci, să redevină prieteni. Nu era un om rău. Nu voia să se războiască. Problema era că încercase să devină o părticică din marile întrebări, să ia parte la politică și istorie. Fericirea era stăpînă asupra unui perimetru mult mai mic, deși nu era un lucru cu care să te lauzi; foarte puțini se puteau ridica în picioare să recunoască public „Sincer să fiu, sînt un laș", însă timiditatea lui putea fi perfect camuflată de o existență absolut banală, dusă între granițe cu contururi blînd-difuze. După ce se salvase de o umilință purtîndu-se îngrozitor cu Sai, putea acum să fie salvat la modul providențial de o alta, profitînd de respectul stîrnit celor din jur de bunica lui. Lașitatea avea nevoie, mai mult decît de orice altceva, de o fațadă, de o logică a ei, dacă urma să-i devină principiu de viață. Mulțumirea cu propria soartă nu era ușor de obținut. Trebuia să cumpănești cu mare istețime unde și cum te situezi, să o camuflezi, să pretinzi că e cu totul altceva.

Avea mult timp pentru meditat la toate acestea și-și trecu vremea curățîndu-și mizeria adunată în buric, își

scoase ceara din urechi cu un creion bont, ascultă radioul și-și verifică atent gradul de curățenie al propriilor orificii pe ritmul muzicii, legănîndu-se ba la dreapta, ba la stînga:

— *Chaandni raate, pyaar ki baate...*

După care, nu tocmai spre lauda sa, făcu din mucii scoși din nas niște mingiuțe cu care hrăni un păianjen uriaș, tigrat, ce stătea în mijlocul pînzei sale întinse între masă și perete. Acesta a amușinat ofranda, nu i-a venit să creadă ce noroc are și a început să se înfrupte încet. Gyan s-a întins pe spate și a făcut bicicleta în aer cu picioarele, cu mișcări lente, languroase.

Existau foarte multe prilejuri de plăcere în lumea asta – mici plăceri intense ce reușeau totuși să creeze un sentiment al spațiului în jurul tău.

Însă, apoi, vina îl copleși din nou, fără veste: cum a putut să le spună băieților de arme? Cum a putut s-o lase pe Sai pradă acestui pericol? I se făcu pielea de găină de rușine și îl luă cu fierbințeală. Nu mai putea rămîne întins pe pat nici o clipă. Se ridică și începu să se plimbe nervos prin cameră. Oare va mai putea vreodată să fie fericit și inocent, după ce făcuse așa ceva?

Așadar, în timp ce Sai zăcea distrusă în camera ei, iar Gyan se gîndea pentru prima oară la bucuria de a întoarce roata propriului destin și de a se mulțumi cu un trai simplu, după ce se îngrețoșase de răul pe care-l făcuse altora, avea să aibă loc, fără ei, marele protest, un moment hotărîtor al conflictului, cînd tratatul indo-nepalez din 1950 urma să fie ars în văzul lumii, iar trecutul dat flăcărilor și distrus.

— Va trebui să se ducă cineva... i-a zis bucătarul judecătorului după ce băieții au trecut pe la Cho Oyu și i-au somat să participe la marș.

— Foarte bine, atunci du-te tu, a spus judecătorul.

Patruzeci și trei

27 iulie 1986.

În timpul nopții plouase, iar bucătarul s-a rugat să nu mai fie nevoit să se ducă, însă dimineața ploaia se oprise și apăruse chiar și un petic de cer albastru, atît de inocent și de ireal după norii schimbători ai musonului, că simțise că-i sfîșie sufletul, și rămase în pat cît se putu, sperînd să se întunece la loc. După care, văzînd că nu mai poate întîrzia prea mult, s-a ridicat, și-a pus papucii și s-a dus la WC-ul din curte.

S-a întîlnit cu prietenul său, paznicul de la MetalBox, au mers împreună pînă la stadionul Mela și au intrat pe poarta de la intrare, deasupra căreia fusese înălțată o statuie a lui Gandhi, pentru a comemora independența Indiei. Sub aceasta, în *hindi*, scria: „Unitate Dragoste Întrajutorare". Mii de oameni veneau, nu doar din Kalimpong, ci și din satele și orașele din jur, din Mirik, Pasumbang, Soureni Valley, Aloobari, Labong Valley, Kurseong și Peshok, Mungpootista Highway și din multe alte locuri de dincolo de acestea. După ce se strîngeau cu toții, aveau să pornească în marș către secția de poliție, unde urmau să dea foc documentelor.

— Sînt bine organizați ăștia de la FNEG, a zis bucătarul; nu avea cum să nu le aprecieze calitățile în acest domeniu, pentru că o asemenea ordine era o priveliște extrem de rară în Kalimpong.

Ore întregi au stat așa în picioare, așteptînd. În cele din urmă, cînd soarele ajunsese sus pe cer și începuse să ardă tare, un bărbat a suflat din fluier și le-a dat indicații să pornească în pas de marș înainte.

Bărbații au strigat „*Jai Gorkha*", fluturîndu-și *kukri*-urile în aer, iar lamele acestora au licărit în lumina puternică. „*Jai* Gorkhland! Gorkhaland pentru *Gorkhas*!"

— Cred că într-o oră se termină, a spus paznicul de la MetalBox cu speranță.

Totul se desfășura conform planului și începură să se gîndească la prînzul ce se apropia, pentru că le era deja foame; însă atunci, din senin, tocmai cînd au ajuns la intersecție, s-a petrecut un incident neașteptat. Din spatele oficiului poștal, unde bucătarul așteptase în zadar scrisori de la Biju și care, observase cu tristețe, era închis și cu grilajul pus, au început să cadă pietre și bucăți de stîncă.

Pietrele au atins acoperișurile, BANG, BANG, BANG, BANG; apoi au prins viteză, au ricoșat și au rănit cîteva persoane, doborîndu-le la pămînt.

Vînătăi. Sînge.

Nu aveau să știe niciodată cine erau vinovații, al cui era acest plan sinistru...

Oameni puși de poliție, au spus participanții la marș, în ideea de a-i face să sară la bătaie și să înceapă să arunce și ei cu pietre, dîndu-i în acest fel poliției pretextul necesar pentru a reacționa.

Fals, a spus poliția. Insurgenții, susțineau ei, erau cei care aduseseră pietrele cu ei, pentru a le arunca în cei ce reprezentau legea și ordinea.

Cu toate acestea, toate părțile implicate au convenit că, sub imperiul mîniei provocate de acest atac, mulțimea

s-a pornit să arunce cu pietre în *jawan*[1]-ii cu scuturi și bastoane. Gloanțele au atins acoperișul secției de poliție și au făcut să zăngănească ferestrele.

Polițiștii au luat pietrele de pe jos și le-au aruncat înapoi. Cu ce erau ei mai prejos de mulțime ca să nu răspundă în același mod?

Și atunci ZDRANG, POC, TROSC, aerul s-a umplut de pietre și sticle, de bucăți de cărămidă și de urlete. Mulțimea a început să adune pietre, apoi s-a năpustit pe șantierul din apropiere în căutare de proiectile ad-hoc; poliția a început să fugărească mulțimea; pietrele au făcut prăpăd, lovind pe toată lumea, participanți la marș și polițiști deopotrivă; cele două tabere au sărit una asupra celeilalte, s-au ciomăgit și s-au bombardat cu pietre; au început să se sfîrtece cu cuțitele – o mînă, o față, un nas, o ureche.

S-a răspîndit un zvon, cum că printre protestatari sînt și indivizi înarmați... Poate că era adevărat. Poate că nu.

Însă, cu cît se aprindeau mai tare protestatarii, cu atît mai cu forță ripostau, cu cît refuzau mai cu putere să se împrăștie, cu atît mai siguri erau polițiștii că aceștia chiar *sînt* înarmați. O asemenea sfidare a forțelor de ordine nu putea exista decît dacă era sprijinită de arme. Sau, cel puțin, aceasta a fost bănuiala lor.

Pînă la urmă, poliția n-a mai putut suporta tensiunea acestei suspiciuni și a deschis focul.

Cei din primele rînduri ale marșului s-au răsfirat imediat, fugind în dreapta și-n stînga...

Cei de după ei, aflați în dreptul cinematografului Kanchan, împinși de cei din spate, au fost secerați la pămînt.

Într-o singură rafală, orbită de furie, au fost uciși treisprezece băiețandri.

---

1. Jandarmi.

Acesta era modul în care se mișca istoria, acumulare lentă, ardere rapidă și incoerență, salturi înainte și-napoi, cei foarte tineri înghițiți fără veste de o ură străveche. Spațiul dintre viață și moarte, în cele din urmă, era prea mic pentru a putea fi măsurat.

În acest moment, unii dintre cei ce o luaseră la fugă s-au întors și-au tăbărît asupra jandarmilor, strigîndu-și dorința de răzbunare. Le-au tras armele din mîini, iar polițiștii, trezindu-se pe neașteptate covîrșiți numeric, au început să scîncească și să cerșească îndurare. Un *jawan* a fost ucis cu multe lovituri de cuțit, altuia i-au fost retezate ambele brațe, un al treilea a fost înjunghiat, iar capetele polițiștilor au fost înfipte în țepe în fața secției de poliție, vizavi de banca de sub prun, unde locuitorii orașului se odihniseră de atîtea ori în vremuri mai pașnice și bucătarul își citea uneori scrisorile. Un trup fără cap a alergat din inerție pe stradă, cu sîngele revărsîndu-i-se din gîtlej ca dintr-un izvor, și toți cei prezenți au văzut adevărul despre ființele vii – că, după moarte, în momentul ultimei umilințe, trupul se acoperă de propriile-i excremente.

Polițiștii au început să alerge înapoi, ca într-un film, pentru a-și găsi salvarea în secție, însă au descoperit că unii dintre colegii lor, aflați acolo înaintea lor, încuiaseră ușa, zăceau îngroziți pe podea și nu voiau să le dea drumul celorlalți să intre, indiferent cît de tare băteau aceștia în ușă sau îi implorau. Fugăriți de mulțime, polițiștii cărora propriii lor colegi le interziseseră accesul în propriul lor adăpost au fugit spre casele oamenilor.

Lola și Noni, care-i adăpostiseră din nou noaptea trecută pe băieții de la FNEG, s-au trezit cu trei polițiști bătînd disperați în ușa din spate de la Mon Ami. S-au așezat tremurînd ca varga în sufragerie, în timp ce doamnele au tras bine draperiile în jurul lor.

— Jalnici, le-a spus Lola. Voi sînteți poliția?!

Fiindcă acum ei erau la mîna ei, și nu invers.

— Nu ne-ați ajutat deloc tot timpul ăsta și acum, vedeți, voi aveți nevoie de ajutorul *nostru*!

— *Ma*, au strigat ei. *Ma*, te rugăm, nu ne da afară, facem tot ce vrei. Sîntem ca și copiii tăi.

— Ha! Acum vă vine să-mi spuneți *Ma*! Foarte frumos, ce să zic, foarte amuzant. Parcă acum o săptămînă altfel vă purtați...

În bazar, măcelul continua. Jeepurile erau aruncate-n prăpastie, autobuzele erau incendiate, flăcările se reflectau violent în pîcla asfințitului și focul s-a întins cu rapiditate, ajungînd pînă la pădurea de bambuși. Aerul a năvălit cu forță în tulpinile goale, care au explodat și au luat foc, cu zgomote seci, de focuri de armă amplificate.

Toată lumea alerga, participanții siliți la marș, insurgenții, poliția măcelărită. S-au împrăștiat spre potecile laterale, spre Bong Busti și pînă la bazarul Teesta. Bucătarul fugea de unul singur, fiindcă se pierduse de paznicul de la MetalBox, care fusese luat pe sus de mulțime și dus într-o altă direcție. Alerga cît îl lăsau plămînii și inima îi bubuia dureros în piept, urechi și în gît, iar fiecare răsuflare îl ustura cumplit. Reuși să o ia pe scurtătură în sus spre Ringkingpong Road, lăsîndu-i în urmă pe ceilalți și, odată ajuns aici, simți că-l lasă picioarele, atît de tare îi tremurau. Se așeză deasupra bazarului, printre tulpinițe de bambus cu steaguri albe de rugăciune, cu inscripțiile șterse ca desenul unei scoici îndelung scăldate de ocean. În spatele lui se aflau turnul victorian al Departamentului de Investigații Operative și clădirile masive și întunecate Galingka, Tashiding și Morgan House, datînd de pe vremea britanicilor, însă acum, toate, clădiri

de protocol ale guvernului. Pe peluza Morgan House, unde creșteau încă plantele aduse de doamna Morgan din Anglia, stătea pe vine un grădinar. Părea complet detașat de ce se întîmpla în jurul lui; se uită în zare fără curiozitate și ambiție, fără grijă, dezvoltîndu-și o însușire lipsită de însușiri, care să-l ajute să treacă prin viață.

Bucătarul văzu focurile arzînd dedesubtul său și bărbații împrăștiindu-se care încotro. În clipa în care traversau vaporii fierbinți emanați de flăcări, păreau că se sparg precum valurile și dispar ca mirajele. Deasupra se afla Kanchenjunga, solid, extraordinar, o priveliște ce, de secole, le oferea oamenilor libertate și care alunga tristețea adîncă a inimilor, înlocuind-o cu bucuria. Dar, firește, bucătarul nu avea cum să simtă asta acum și nu știa dacă avea să mai poată vedea vreodată muntele cu aceiași ochi. Panica îi măcina inima, ca o rozătoare care zgreapțănă-ntr-o ușă.

Cum avea să poată viața să-și reia cursul firesc de acum încolo? Pe drumul din mijlocul pieței, sîngele zăcea în bălțoace alunecoase, amestecat cu sos de *dal* galben pe care cineva îl adusese probabil în vederea picnicului de după paradă, acum acoperit de muște. Cineva lăsase în urmă niște papuci ciudați, o pereche tristă de ochelari spărți, chiar și un dinte. Arăta ca un clip publicitar al guvernului despre măsurile obligatorii de siguranță în trafic, de genul celor ce se difuzau înaintea unui film, prezentînd imaginea unui individ care merge la serviciu pe bicicletă, un om sărman, dar cu o soție iubitoare, care-i dăduse mîncare la el într-un sufertaș; urma un claxon asurzitor și un clinchet disperat și slab, apoi imaginea se încețoșa brusc, focalizîndu-se pe detaliul mîncării revărsate, amestecate cu sînge. Aceste culori nepotrivite, casnicul fuzionînd cu moartea, siguranța dînd nas în nas cu neașteptatul, amabilitatea

înlocuită de imaginea violenței, întotdeauna îl făceau pe bucătar să-i vină să verse și să plîngă deopotrivă.

Acum chiar o făcu și, plîngînd, își tîrșîi pașii înapoi la Cho Oyu, ascunzîndu-se în tufișuri în clipa cînd trecu pe lîngă tancurile militare care coborau amenințătoare dinspre zona de cantonament către centrul orașului. În loc de dușmani din afară, în loc de chinezii pentru care se pregătiseră și împotriva cărora își ascuțiseră ura, trebuiau să se lupte cu propriul lor popor...

Locul ăsta, piața asta unde se tocmise cu atîta încîntare pentru cartofi și unde-l insultase, da, îl *insultase* pe negustorul de fructe fără teama de vreo urmare, unde își savurase din plin ocările despre produsele perisate; locul ăsta, unde-și putea da frîu liber mîniei cît voia, la adresa croitorilor surzi, a instalatorului ageamiu, a brutarului care întîrziase cu cornurile cu cremă; locul ăsta, unde venea liniștit, știind că e în mod *fundamental* un loc civilizat, unde toată lumea își putea vedea de treabă; unde trăise într-un fel de enclavă a unei vieți idilice – îi arăta acum că se înșelase. Nu era dorit în Kalimpong și nu aparținea acestui loc.

În acest moment, îl copleși o spaimă cumplită că s-ar putea să nu-și mai vadă fiul niciodată...

Scrisorile ce veniseră toți anii ăștia erau doar un răspuns la propria-i speranță. Biju era doar un concept abstract cu care își trecea zilele. Nu exista. Putea oare să existe?

Patruzeci și patru

Urmară grozăvii și mai mari, odată cu schimbarea anotimpurilor, veni iarna, apoi primăvara înflorită, vara, apoi ploaia și, din nou, iarna. Drumurile se închiseseră, în fiecare noapte se impuneau restricții de circulație, iar Kalimpongul era sechestrat de propria-i nebunie. Nu puteai părăsi zona dealurilor; toată lumea făcea tot posibilul să nu iasă din casă și să stea cu ușile închise și baricadate.

Dacă erai nepalez și nu prea te trăgea ața să te alături combatanților, era rău. Paznicul de la MetalBox fusese bătut, forțat să repete „*Jai Gorkha*" și tîrît la templul Mahakala, pentru a depune un jurămînt de fidelitate cauzei.

Dacă nu erai nepalez, era și mai rău.

Dacă erai bengalez, oamenii pe care-i știai de o viață nici măcar nu te mai salutau pe stradă.

Nici măcar biharezii, tibetanii, *lepchas* și sikkimezii nu-ți dădeau bună ziua. Aceștia, masa cea mai insignifiantă a unei populații minoritare, cele cîteva grupuscule fără nici o putere, ce puteau fi prinse fără probleme în orice plasă, voiau să-i plaseze pe bengalezi de cealaltă parte a baricadei față de cea pe care se aflau ei, să se delimiteze de ei, transformîndu-i în dușmanii lor personali.

— În toți anii ăștia, a zis Lola, am cumpărat ouă de la prăvălia lui Tshering de pe șosea și, într-una din zilele trecute, m-am trezit că se uită drept în ochii mei și-mi spune că n-are. „Văd un coș plin cu ouă chiar în fața mea", am zis, „cum poți să-mi spui că n-ai?"

— Sînt pentru altcineva, care mi le-a plătit deja, a răspuns el.

— Pem Pem, a exclamat Lola în drum spre ieșire, văzînd-o intrînd pe prietena ei, fiica doamnei Thondup.

Cu doar cîteva luni în urmă, Lola și Noni petrecuseră o seară extrem de civilizată în casa acesteia, ce le purtase cu gîndul la un alt fel de viață, într-un altfel de loc, cu ouă de prepeliță și muguri de bambus, cu covoare tibetane groase sub tălpi.

— Pem Pem??

Pem Pem i-a aruncat Lolei o privire rugător-stînjenită și a grăbit pasul, trecînd pe lîngă ea.

— M-am pomenit peste noapte de partea greșită, da? a spus Lola. Toți se feresc de mine de parc-aș fi ciumată.

Pe stînca de sub Mon Ami, printre șirurile de colibe ilegale, surorile observaseră un mic templu pe care flutura un steag roșu cu galben, care-i asigura pe cei ce locuiau aici că, indiferent ce avea să se întîmple, în vecii vecilor, nici un oficial – poliție, guvern, nimeni – nu avea să îndrăznească să conteste legitimitatea luării cu japca a acestui pămînt. Înșiși zeii își dăduseră binecuvîntarea. În tot Kalimpongul răsăriseră mici altare, în imediata vecinătate a construcțiilor interzise de municipalitate – idee de-a dreptul genială. Iar ocupanții își trăgeau rapid linii telefonice, conducte de canalizare, curent, într-un hățiș de conexiuni ilegale. Arborii ce le dădeau Lolei și lui Noni pere, atît de multe că le blestemaseră – „Compot și piure de pere, compot și piure de pere în fiecare zi blestemată!" – dispăruseră peste noapte, ca și cum nici n-ar fi fost. Parcela cu broccoli se dusese și ea, iar zona de lîngă poartă era acum folosită ca toaletă. Zeci de copilași înșirați unul după altul le scuipau pe Lola și pe Noni cînd treceau pe lîngă ei și atunci cînd Kesang,

menajera lor, a fost mușcată de unul dintre cîinii noilor locuitori, aceasta a început să strige ca din gură de șarpe:

— Uitați-vă, m-a mușcat cîinele vostru, acum trebuie să-mi puneți ulei și curcuma pe rană, ca să nu mi se infecteze și să mor.

Însă ei au rîs și n-au făcut nimic.

Băieții de la FNEG dăduseră foc casei de vacanță a guvernului, aflată lîngă fluviu, dincolo de podul pe care părintele Booty fotografiase fluturele cu buline. Adevărul era că ardeau bungalow-urile direcției silvice din întregul județ, pe ale căror verande generații de bărbați din serviciul civil stătuseră și admiraseră pacea senină, atotstăpînitoare și angelică a zorilor și a amurgului în munți.

Casa de protocol a fost arsă din temelii, împreună cu casa nepoatei șefului consiliului de miniștri[1]. În clipa în care au văzut că negocierile nu duc nicăieri, insurgenții au început să provoace alunecări de teren prin detonări. Kalimpongul a fost transformat într-un oraș fantomă, în care vîntul șuiera stingher pe străzile melancolice, iar gunoiul zbura în toate părțile, nestînjenit. Indiferent ce dorise să obțină exact FNEG, era limpede că situația scăpase total de sub control; în zilele acelea, mînia unui singur om părea suficientă pentru a aprinde o scînteie ce se preschimba rapid în vîlvătaie.

Femeile grăbeau pasul pe drum. Bărbații tremurau acasă, de frică să nu fie cumva ridicați și torturați cu cine știe ce pretext cusut cu ață albă, să nu cumva să fie acuzați de FNEG că sînt informatori ai poliției, iar de poliție că sînt militanți. Era periculos să conduci, chiar și pentru cei

1. În original *Chief Minister*: șeful ales al guvernului unui stat indian subnațional autoguvernat.

care puteau, pentru că o mașină era doar o capcană; vehiculele erau încercuite și furate; erau mai ageri mergînd pe propriile picioare, la cel mai mic zgomot de primejdie se puteau ascunde în junglă și-și puteau croi drum prin *jhore*, ajungînd acasă pe cărări doar de ei știute. Și acum, după o vreme, nu se mai găsea nici combustibil, dat fiind că băieții de la FNEG și-l adjudecaseră pînă la ultima picătură, iar pompele de benzină au fost închise.

Bucătarul încercă să se liniștească repetînd întruna „O să fie bine, întotdeauna există și perioade mai grele, roata vieții se învîrtește mereu, se întîmplă lucruri rele, pe urmă trec, și e bine iar..." Însă în glasul lui era mai mult tînguire decît convingere, mai mult speranță decît înțelepciune.

După tot ce se întîmplase – după furtul armelor și paradă, după ce constatase, ca pe un duș rece, fragilitatea vieții sale aici, ca non-nepalez – nu reușea deloc să-și vină în fire; nu mai exista nimeni și nimic – în aer se simțea, din ce în ce mai clar, o prezență sinistră –, era sigur că îl așteaptă lucruri și mai îngrozitoare. Unde era Biju, unde era? La cea mai mică umbră mișcătoare, tresărea.

Așadar, Sai era cea care se ducea de obicei la piața care-și suspendase activitatea, căutînd o prăvălie cu ușa din spate ușor întredeschisă, sugerînd disponibilitatea pentru un negoț secret rapid, sau un cartonaș agățat de geamul unei cocioabe ce anunța că de aici se putea cumpăra o mînă de alune ori cîteva ouă.

Cu excepția acestor firave achiziții ale lui Sai, se hrăneau în întregime din ce le dădea grădina proprie. Pentru prima oară, cei de la Cho Oyu mîncau alimente care se găseau chiar la ei pe deal. *Dalda saag,* cu flori rozalii și frunze plate; *bhutiya dhaniya*, ce creștea din abundență

în jurul locuinței bucătarului; lujeri de dovlecel și de dovleac; cîrcei de ferigă de cîmp *ningro*, brînză *churbi* și muguri de bambus vînduți de femeile ce apăreau de după tufișuri pe potecile din pădure, cu brînza înfășurată în ferigi și felii galbene de muguri de bambus în găleți cu apă. După ploaie, apăreau imediat și ciupercile, dulci precum carnea de pui și splendide precum Kanchenjunga, atît de mari încît se deschideau ca niște evantaie. Lumea strîngea păstrăvii de fag în grădina abandonată a părintelui Booty. O vreme, mirosul ciupercilor gătite dădu orașului un aer de prosperitate și confort.

Într-o zi, cînd Sai se întorcea acasă cu un kilogram de *atta* jilav și niște cartofi, găsi pe verandă două siluete ce-i erau cunoscute dintr-o ocazie anterioară, vorbind însuflețite cu bucătarul și judecătorul.

— Vă rugăm, sahib...

Erau tot ei, soția și tatăl bărbatului schingiuit.

— O, nu, zisese bucătarul cînd îi zărise, o, nu, *baap re*, de ce-ați venit iar? – deși știa prea bine.

Cei foarte săraci amenințau să anuleze granița fragilă – atît de fragilă încît era greu de spus dacă exista cu adevărat – dintre rebeli și păstrătorii legii, dintre a fi jefuiți (cine avea să-i asculte dacă se duceau să se plîngă la poliție?) și a fi vînați de poliție ca țapi ispășitori pentru nelegiuirile altora.

Ei erau cei mai înfometați.

— De ce veniți să ne faceți necazuri? V-am spus deja că n-avem nici o legătură cu faptul că poliția ți-a ridicat bărbatul. Nu noi l-am acuzat sau l-am bătut... Dacă ne-ar fi anunțat, ne-am fi dus imediat și le-am fi spus că nu el e vinovat... dar nu ne-a înștiințat nimeni... Ce credeți că vă datorăm? a rostit bucătarul.

Însă era gata să le dea *atta* pe care o adusese Sai... cînd judecătorul a răcnit la el „Nu le da nimic" și și-a văzut de partida lui de șah.

— Vă rugăm, sahib, l-au implorat ei cu mîinile împreunate și capetele plecate. Pe noi cine ne ajută? Cum să trăim fără nimic de mîncare? O să vă slujim toată viața... Dumnezeu o să vă răsplătească... O să vă dăruiască înzecit...

Însă judecătorul a fost de neclintit în hotărîrea lui.

Din nou, goniți ca vitele, s-au așezat în fața porții.

— Spune-le să plece, îi porunci judecătorul bucătarului.

— *Jao jao,* a spus bucătarul, deși se gîndea că ar trebui totuși să se odihnească puțin înainte să pornească iar pe jos cinci sau șase ore prin pădure, pînă la ei în sat.

S-au mutat iar ceva mai sus pe deal, ca să nu deranjeze. Au văzut-o iar pe Mutt. Aceasta tocmai se adulmeca, fascinată de propriul miros. Femeia s-a însuflețit brusc și i-a zis bărbatului „Dacă vinzi cîinele ăsta, poți să iei o groază de bani pe el..." Mutt nu s-a mișcat, absorbită de sine timp îndelungat. Dacă judecătorul n-ar fi fost acolo, ar fi putut să întindă mîna – și s-o înșface.

Cîteva zile mai tîrziu, cînd cei de la Cho Oyu uitaseră iar de acești doi indivizi fără importanță, chiar dacă enervanți, aceștia s-au întors.

Însă n-au mai venit la poartă; s-au ascuns degrabă în valea *jhorei* și au așteptat să apară Mutt, acea fină cunoscătoare a mirosurilor, în plimbarea ei zilnică în jurul proprietății. Să redescopere și să îmbogățească paleta de izuri era o adevărată artă, ce devenea tot mai rafinată cu fiecare zi. Era absorbită de unul dintre vechile locuri preferate, tot mai interesante odată cu trecerea vremii, ce scoseseră la lumină anumite adîncimi și fațete ale personalității ei. Era complet absorbită și nu i-a observat pe intrușii care s-au strecurat pînă la ea și s-au năpustit asupră-i.

A scheunat, luată prin suprindere, însă cei doi i-au astupat imediat botul cu mîinile pe care munca fizică le făcuse puternice.

Judecătorul se îmbăia cu apă din găleată, bucătarul bătea niște unt, Sai era în pat și șoptea înveninată „Gyan, ticălosule, crezi c-o să plîng pentru tine?". N-au văzut și n-au auzit nimic.

Intrușii au prins-o pe Mutt, au legat-o fedeleș cu o frînghie și au băgat-o într-un sac. Bărbatul a aruncat sacul pe umăr și au cărat-o prin oraș fără să atragă deloc atenția asupra lor. Au înconjurat muntele, apoi au coborît spre malul rîului Relli, l-au traversat, apoi au trecut dincolo de cele trei coame de stîncă semănînd cu valurile oceanului verde-albăstrui și au ajuns la un mic cătun, aflat departe de orice drum pietruit.

— Crezi c-or să ne dea de urmă? a întrebat-o tatăl pe noră.

— N-or să străbată atîta drum, și cu mașina nu se poate ajunge aici. Nu ne știu numele, nici satul, nu ne-au întrebat nimic.

Avea dreptate.

Nici măcar polițiștii nu-și dăduseră osteneala să afle numele celui pe care-l bătuseră și-l orbiseră. În mod sigur, n-aveau să se obosească să caute un cîine.

Mutt era sănătoasă, observară ei, ciupind-o prin sac; grasă și numai bună să le aducă bani frumoși. „Sau poate o s-o punem să facă pui, pe care să-i vindem..." (Nu știau, firește, că situația fusese tranșată cu mult timp în urmă de către un veterinar chemat acasă, după ce Mutt începuse să atragă tot soiul de cîini mitocani de pe colină, tot felul de potăi fără adăpost, ca și dulăi cu stăpîn și pedigri...)

— Oare s-o scoatem din sac?

— Las-o acolo, că stă bine. Altfel o să-nceapă să latre...

Patruzeci și cinci

Avionul Gulf Air se tîra pe cer ca un autobuz în prag de colaps, însă, în ciuda acestui lucru, majoritatea pasagerilor se obișnuiseră cît se poate de repede cu lipsa lui de nerv. O, da, se duceau acasă, cu genunchii strînși, capetele lipite de tavan, asudați, resemnați în fața sorții, însă fericiți.

Prima escală a fost la Heathrow și s-au tîrît afară în capătul cel mai îndepărtat al aeroportului, care nu fusese renovat în cinstea noii epoci a globalizării și încă mai amintea de vechea eră colonială.

Toate zborurile din lumea a treia se opreau întîi aici, familiile așteptau zile întregi legătura următoare, ghemuindu-se pe podea în grupuri compacte, focare uriașe de bacterii, departe de zona în care soseau și plecau pasagerii europeni și nord-americani, îmbarcîndu-se fără să piardă nici un pic de timp în avioane ultrarapide, cu mult loc pentru picioare și televizor individual, pentru o singură ședință în alt colț al lumii, mișcîndu-se atît de alert și de mecanic încît era extrem de greu să-ți închipui că sînt oameni care se pișă-cacă, sîngerează-plîng. Mătase și cașmir, dinți albiți, Prozac, laptopuri și un sendviș pentru prînz într-o cutiuță pe care scrie The Milano.

Frankfurt. Cei din avion și-au petrecut noaptea ca într-o zonă aflată sub carantină, o mie de suflete întinse ca la morgă, cu fețele acoperite pentru a se feri de neoanele puternice.

Exact ca într-un autobuz pe ruta New York-Londra-Frankfurt-Abu Dhabi-Dubai-Bahrein-Karachi-Delhi-Calcutta, avionul s-a oprit din nou, pentru a lăsa să se urce alți pasageri din zona Golfului. Aceștia veneau alergînd într-un suflet – Repede! Repede!... Repede! – desfăcîndu-și gențile de mînă pentru a scoate sticla de scotch și a bea direct din ea. Pe geamurile avionului se formau mici cristale de gheață de forme neregulate. Înăuntru, însă, era ca în cuptor. Biju mîncă tot ce era pe tavă, curry-ul de pui, spanacul și orezul, înghețata de căpșuni, își clăti gura scuipînd în paharul gol de la înghețată, după care încercă să mai obțină încă o porție.

— Din păcate, nu mai avem, au răspuns stewardesele, agresate de pasagerii beți care începuseră să vocifereze, și să le ciupească, strigîndu-le pe nume: Sheila! Raveena! Kusum! Nandita!

Mirosului de transpirație i se adăuga un iz greu de mîncare și de tutun, răsuflarea reciclată a unui întreg avion și putoarea ce venea dinspre WC.

Biju s-a salutat în oglinda toaletei. Iată-l, în drum spre casă, fără un nume și fără să știe cine e președintele Americii, fără numele fluviului pe ale cărui țărmuri își petrecuse ore fără număr, fără măcar să fi auzit vreodată vreo informație turistică – fără să fi vizitat Statuia Libertății, magazinul Macy's, Little Italy, Podul Brooklyn ori Muzeul Imigrării; fără să fi mîncat vreo *bialy*[1] la Barney Greengrass, vreo gălușcă suculentă la Jimmy's Shanghai sau să fi ascultat vreun gospel la o biserică din Harlem, într-un tur al cartierului. Se întorcea, traversînd oceanul solitar, gîndindu-se că acest gen de perspectivă nu poate decît să te întristeze. Acum, își promise, avea să uite tot ce

1. Chiflă rotundă și plată din aluat dospit, cu gust de ceapă, făcută din făină albă, cu gaură la mijloc și blat crocant.

știa din interior despre acea lume, avea să o ia de la capăt. O să-și cumpere un taxi. Economiile puse deoparte în toți anii ăștia, în pantof, în ciorap sau în lenjeria de corp, erau precare, dar credea c-or să fie suficiente ca să se descurce. În zilele de tîrg, o să străbată cu el muntele, decorîndu-l cu beteală aurie, cu figurine ale zeilor atîrnate de bord, cu un claxon comic, *BA uau UAU* sau *TII-ti-ti TII-TII-ti*. Și o să-și construiască o casă cu ziduri solide, un acoperiș care să nu fie luat pe sus in fiecare anotimp al musonului. Biju derula în minte, iar și iar, scena reîntîlnirii cu tatăl său și chiar a plîns un pic la gîndul marii fericiri și emoții. Serile aveau să și le petreacă afară, bînd *chhang*, în timp ce el avea să-i spună bancurile auzite de la bețivii din avion.

Deci, într-o zi, Santa Singh[1] și Banta Singh stau relaxați și taie frunză la cîini, să le treacă timpul, uitîndu-se la cer, cînd, din senin, pe lîngă ei trece în zbor un avion, din care sar bărbați cu parașute, care se urcă rapid în jeepurile militare ce-i așteaptă pe cîmp și se duc acasă. „*Arre, sala,* asta da viață", îi zice Santa lui Banta, „să tot cîștigi bani în felul ăsta". Se duc la agenția de forță de muncă și, cîteva luni mai tîrziu, sînt în avion. „*Wahe Guruji Ka Khalsa, Wahe Guruji Ki Fateh*", spune Santa și sare. „*Wahe Guruji Ka Khalsa, Wahe Guruji Ki Fateh*", spune Banta și sare și el.

— *Arre,* Banta, zice Santa, o clipă mai tîrziu, *sala* asta de parașută nu vrea să se deschidă.

— *Ai*, Santa, zice Banta, nici a mea. *Intezaam* tipic guvernului nostru, stai să vezi, cînd ajungem jos, *bhenchoot-ul* ăla de jeep n-o să fie acolo.

---

1. Titlu primit de *sikhi* după ceremonia de inițiere, ca nume adoptat de bărbați, provenit din cuvîntul hindus omonim, care înseamnă „leu"; singalez. „Santa Singh" parodiază numele de „Santa Claus", Moș Crăciun.

Patruzeci și șase

Sai se uită pe fereastra ei, dar nu reuși să-și dea seama ce e cu toată hărmălaia respectivă.

Judecătorul striga:

— Mutt, Mutt.

Era ora tocăniței, și bucătarul îi fiersese Nutrinuggets de soia cu dovleac și un cub de supă Maggi. Judecătorul era îngrijorat că e nevoit să-i ofere așa ceva de mîncare, însă îi dăduse deja ultima bucată de carne; și-o rupseseră de la gură el și Sai, iar bucătarul, firește, nu avusese parte de luxul de a mînca vreodată carne. Mai era niște unt de arahide, pentru *chapati*-ile lui Mutt, și niște lapte praf.

Însă Mutt nu răspundea.

— Mutt, Mutt, tocăniță...

Judecătorul străbătu întreaga grădină, ieși pe poartă și se plimbă în josul și în susul drumului.

— Tocăniță, tocăniță...

— Mutty Mutt? MUTT?

Glasul îi deveni neliniștit.

După-amiaza deveni seară, se lăsă ceața, însă nici urmă de Mutt.

Își aminti de băieții în haine de gherilă ce tăbărîseră asupra lor și-i luaseră armele. Mutt lătrase, băieții țipaseră ca niște școlărițe, se retrăseseră, coborînd treptele, pentru a se ascunde în tufișuri. Mutt fusese și ea speriată; nu era cîinele cel curajos pe care și-l închipuiseră.

— MUTT-MUTT MUTTY-MUTTMUTTYMUTTMUTT?!

La lăsarea întunericului, încă nu dăduse de urma ei.

Simți, poate mai tare ca niciodată, că la căderea serii în Kalimpong omul devenea total neputincios, la cheremul naturii. Nu te puteai ridica împotriva unui întuneric atît de puternic, atît de enorm, fără fisură. Ieși cu cea mai mare lanternă pe care o aveau și lumină cu ea, fără nici un rezultat, jungla cea opacă; ciuli urechea după șacali; veghe pe verandă toată noaptea; privi versanții invizibili din fața lui, în timp ce bețivii de pe șosea scăpau torțele din mîini, preschimbîndu-le în stele căzătoare. La ivirea zorilor, era deja pradă disperării. Se aventură spre căsuțele *busti*, să-i întrebe pe locatari dacă n-o văzuseră cumva; îi întrebă pe lăptar și pe brutar, care se afla acum acasă, lîngă cufărul său metalic bătut de vreme, ce adăpostea biscuiții *khari* și pesmeții dulci, cu lapte, care-i plăceau atît de tare lui Mutt.

— Nu, n-am văzut-o pe *kutti*.

Judecătorul era furios auzindu-i că-i spun „*kutti*", însă se strădui să se calmeze, fiindcă nu-și putea permite să țipe la cei de al căror ajutor era posibil să aibă nevoie.

Îi întrebă pe instalator, pe electrician. Gesticulă neputincios în fața croitorilor surzi, care-i făcuseră lui Mutt o haină de iarnă dintr-o pătură, cu o cataramă în jurul pîntecelui.

Fu întîmpinat de chipuri lipsite de expresie, de cîteva rîsete mînioase.

— *Saala Machoot*... ce crede acum? C-o să ne-apucăm să-i căutăm cîinele?

Oamenii se simțeau insultați.

— Noi n-avem ce mînca și el...

Bătu la ușa doamnei Thondup, a Lolei și a lui Noni, a oricui putea avea amabilitatea, dacă nu pentru el,

măcar pentru Mutt, sau de dragul profesiei, poziției sau religiei sale, de a-i da o informație cît de mică. (Îi păru rău acum de misionari – ei l-ar fi înțeles și s-ar fi simțit obligați să-l ajute.) Toți cei la care apelă răspunseră cu pesimism. Chiar credea că sînt vremuri în care să-și poată face vreo speranță? Erau deja împăcați cu gîndul destinului nefericit al lui Mutt, iar judecătorului îi veni să-i spînzure pe loc, cînd îi auzi.

Doamna Thondup:

— Era o rasă scumpă?

Judecătorul nu se gîndise nicidată la ea în termenii ăștia, dar da, era o rasă scumpă, o primise de la un centru special din Calcutta, specializat în setteri roșcați. Fusese însoțită de un certificat de pedigri: „Tatăl: Cecil. Mama: Ophelia."

— *La ma ma ma ma*, domnule judecător, cred că v-a furat-o cineva, a zis doamna Thondup. Noi am cumpărat doi cîini, Ping și Ting, tocmai din Lhasa și, cînd am ajuns aici, am descoperit că Ping dispăruse. Tîlharul l-a ținut ascuns ca să-i facă pui, și l-a pus la împerecheat, iar și iar. O bună sursă de venit, nu? Dacă te duci la douăzeci de kilometri de aici, o să vezi că zona e plină de copii mai mici ale lui Ping. Pînă la urmă, a fugit de-acolo și a evadat, dar personalitatea i s-a schimbat complet. Arătă către victima, acum în vîrstă, care se uita fix la judecător, cu balele curgîndu-i.

Unchiul Potty:

— Cred că ți-a pus cineva gînd rău, cineva care-a vrut să te jefuiască, domnule judecător, și s-a gîndit să scape mai întîi de obstacole. Acum cîțiva ani, Gobbo ăla mi-a otrăvit *kutta*, sahib.

— Dar tocmai am fost tîlhărit de curînd.

— Poate că e vorba de alt hoț...

Prințesele afgane:

— O știți pe cățeaua noastră, ogar afgan. Într-o zi, eram plecate cu tatăl nostru și a dispărut. Mîncată de *nagas*, da, sînt mîncători de cîini – au mîncat-o pe Frisky. Pînă și sclavii noștri – da, aveam sclavi –, i-am amenințat cu moartea, și tot n-am reușit s-o salvăm la timp.

Lola:

— Problema cu noi, indienii, e că nu avem nici un pic de dragoste pentru animale. Un cîine, o pisică există doar ca să avem pe cine lovi cu piciorul. Nu putem rezista – îi batem, îi lovim cu pietre, îi chinuim, nu avem pace pînă cînd nu vedem biata creatură dîndu-și duhul, iar atunci sîntem foarte mulțumiți – foarte bine! I-am venit de hac! Am distrus-o! S-a zis cu ea! –, treaba asta ne provoacă o mare satisfacție.

Ce făcuse? Nu fusese corect față de ea. O adusese pe Mutt într-un loc în care nu avea cum să supraviețuiască, un loc dement, cu niște condiții imposibile de viață. Poate că fusese făcută bucățele de cîini de munte Bhutia, ciobănești cu trupul brăzdat de lupte, rînjete desfigurate de violență, urechi țepene de la sîngerări repetate. În fiecare rîpă creștea măselariță, cu flori albe ca mantia papei și intens parfumate, dar halucinogene – poate că mîncase această sevă otrăvită. Poate cobrele – soț și soție, cu trupuri groase ca borcanul de biscuiți, ce trăiau în spatele casei – o mușcaseră. Poate că dinspre pădure se năpustiseră asupra ei șacali turbați, ca în transă, incapabili să bea sau să înghită ceva, însă însetați, atît de însetați... Cu numai doi ani în urmă, cînd aceștia aduseseră o epidemie de rabie în oraș, judecătorul o dusese pe Mutt să-i facă un vaccin pe care puțini dintre locuitori și-l permiteau. O salvase, în vreme ce cîinii fără stăpîn fuseseră

adunați cu camioanele și măcelăriți (interpretînd greșit singura călătorie din viața lor drept o nouă viață de lux ce le zîmbea și dădea din coadă), iar familii întregi, prea sărace pentru a plăti vaccinul de trei mii de rupii, muriseră; personalul spitalului primise ordin să spună că nu are medicamente, de teama revoltelor. Între accesele de demență provocate de turbare erau și momente de luciditate, în așa fel încît victimele știau exact ce li se întîmplă, cum arată nebunia, cum e...

Crezuse că vigilența lui avea să-i protejeze cîinele de orice rău posibil.

Plătise scump pentru această aroganță.

Se duse să vorbească cu ofițerul subdivizionar care-l vizitase la Cho Oyu după jaf, însă ultimele evenimente afectaseră grav buna dispoziție a acestuia. Nu mai era grădinarul entuziast ce-l complimentase pe judecător pentru pasiflora lui.

— Scumpul meu domn, i-a spus judecătorului, și eu sînt iubitor de animale, însă în vremuri ca astea de acum... e un lux pe care nu ni-l putem permite...

El însuși renunțase la trabucul lui special de cireș – era un obicei ce-ar fi putut părea deplasat într-un asemenea moment. Cînd era amenințată integritatea națională, toată lumea se simțea brusc obligată să revină la stilul auster al lui Gandhi, *dal* de orez, *roti-namak*, iar și iar și iar. Era pur și simplu îngrozitor...

Judecătorul insistă:

— Dar nu puteți face nimic...? și se înfurie, aruncîndu-și mîinile în aer.

— Un cîine! Domnule judecător, gîndiți-vă puțin ce spuneți! Mor oameni. Ce pot să fac? Firește, am o mare stimă pentru dumneavoastră... Mi-am făcut timp să vă primesc, în ciuda faptului că mi-a fost teamă să nu fiu

acuzat de favoritism... însă ne aflăm într-o stare de urgență. În Calcutta, în Delhi, lumea e extrem de neliniștită de această gravă deteriorare a legii și ordinii și, într-un final, asta-i ceea ce trebuie să ne preocupe, nu-i așa? Țara noastră. Trecem printr-o serie de încercări grele și nu cred că stă cineva să vă asculte cu o asemenea problemă minoră... Ofițerul îl fixă pe judecător cu o privire fără echivoc, mai tăioasă decît tonul pe care rostise aceste cuvinte.

Judecătorul se duse mai departe, la secția de poliție, unde auzi țipete venind dinspre camera din spate, dinadins, se gîndi, fie pentru a-l intimida, fie pentru a-i sugera să sară cu o șpagă.

Se uită la polițiștii din fața lui. Aceștia îi întoarseră privirea, insolenți.

Așteptau în camera din față, așteptînd să treacă timpul și să intre iar cu toții în încăperea din spate să-i dea bărbatului o lecție finală, să-i fie învățătură de minte pe viață. Au început să chicotească:

— Ha, ha, ha. Auzi, a venit după cîine! Cîine? Ha, ha ha ha ha... *Sărit de pe fix!*

În timp ce-și băteau joc de el, ironia li s-a preschimbat treptat în furie.

— Nu ne mai face să pierdem timpul, au zis. Pleacă de-aici.

Oare știau numele celui pe care-l arestaseră după jaful armelor? nu s-a lăsat judecătorul. S-a întrebat, era doar un simplu gînd, cine îl putea condamna?

Numele cui?

Al celui pe care-l acuzaseră că i-a furat armele... nu învinovățea în nici un fel poliția pentru asta, însă nevasta și tatăl individului veniseră la el și păreau supărați... Nu există o asemenea persoană, i-au zis, ce prostii îndruga? E atît de amabil încît să nu-i mai facă să-și irosească timp prețios și să *plece naibii odată?* Țipetele victimei ce

se auzeau din încăperea din spate au crescut în intensitate, ca pentru a-i sugera judecătorului un mesaj nu tocmai subtil.

Nu-și putea imagina o pedeapsă suficient de mare pentru umanitate. Un om nu era egalul unui animal, din absolut nici un punct de vedere. Oamenii erau împuțiți, corupți, în vreme ce, în același timp, existau creaturi superbe ce trăiau cu delicatețe pe pământ, fără să facă nimănui nici cel mai mic rău.

— *Noi* ar trebui să murim, rosti aproape plîngînd judecătorul.

Lumea o trădase pe Mutt. Trădase frumusețea; trădase grația. Însă Mutt avea să sufere acum, pentru că el se rupsese de lume, pentru că se ținuse departe de ea.

Judecătorul își pierduse puterea... Un pic de „sir sahib *huzoor*" de dragul politeții, însă era doar de fațadă; știa ce gîndesc cu adevărat despre el.

Își aminti brusc de ce se dusese în Anglia și de ce intrase în serviciul civil; era mai limpede ca niciodată de ce – însă acum poziția sa de om puternic slăbise, erodată de ani de mizantropie și cinism.

— *Biscuițel, măslinuță, bulinuță, suflețel, bombonică, budincuță, floricică, drăgălică, superbime, lumina ochilor mei, prințișoara mea, dodoloață, animăluțul meu...*

Strigă toate cuvintele ce constituiau limbajul lui și al lui Mutt, revărsînd un noian de alinturi drăgăstoase deasupra Himalaiei, zăngănindu-i zgarda și făcînd-o să tresară brusc – hop! – pe toate cele patru picioare, ca pe un băț pogo[1].

1. Băț lung de peste un metru, cu mînere în partea de sus și suporturi pentru tălpi în partea de jos și cu un arc puternic atașat, cu care te poți deplasa prin autopropulsie.

— *Animăluțul meu, copilaș, gogoșică...*

— *Mutt, oița mea dragă, cotlețel scump...* spuse plîngînd, apoi: Iartă-mă, cățelușul meu... Te rog, dă-i drumul, oricine-ai fi...

În minte îi revenea mereu imaginea lui Mutt, cum stătea uneori întinsă pe spate, cu toate picioarele în aer, încălzindu-și burtica în timp ce dormea la soare. Cum o îmbiase de curînd să mănînce nenorocita de tocană de dovleac, alergînd prin grădină ca bezmeticul și bîzîind ca și cum leguma respectivă ar fi fost o gîză ciudată, după care îi băgase repede lingura cu mîncare în gura larg-deschisă-de-surpriză, iar ea fusese atît de uimită încît înghițise iute.

Își aminti cum stăteau amîndoi fericiți în pat: noapte bună, bună dimineața.

La ceasul amurgului, armata veni să se asigure că restricția de circulație e respectată.

— Trebuie să vă întoarceți, domnule, spuse un soldat.

— Dă-te din drumul meu, a spus el cu accent britanic, pentru a-l face pe soldat să se retragă, însă acesta l-a urmat la o oarecare distanță, pînă cînd judecătorul s-a întors furios acasă, prefăcîndu-se că nu se grăbește deloc.

Te rog, întoarce-te acasă, draga, scumpa mea fată,
Prințesă, ducesă, regină,
Vino să-ți dau mîncărică bună,
Fată rea ce ești,
Hai să papi ce ți-am pregătit,
Perla mea cu diamant,
Hai la ceai! Hai la biscuițel!
Iubita mea! Năzdrăvană mică!
Hai să prinzi osciorul!

Ce ridicol sunau toate astea fără un ciine căruia să i le spui.

Soldatul venea în urma judecătorului, mirat de ce-i ieșea din gură.

Ceva nu e în regulă, i-a spus soției lui în locuința de serviciu dată de armată, dintr-un bloc de beton cu fața spre sălbăticie.

Se întîmpla ceva de-a dreptul indecent.

— Ce? a spus proaspăta nevastă, absolut încîntată de instalațiile sanitare moderne și de aparatura modernă din bucătărie.

— Dumnezeu știe ce se întîmplă cu bătrînii ăștia și animalele lor... habar n-am, a zis el, vezi tot felul de lucruri ciudate...

Apoi au uitat această discuție, pentru că armata încă mai era bine hrănită pe vremea aceea și soția și-a informat soțul că li se dăduse atît de mult unt că puteau să mai dăruiască din el și la rude, chiar dacă era ilegal, și că, deși un pui de gătit avea de regulă între șase sute și opt sute de grame, cel care le fusese livrat lor avea aproape de două ori pe atît: oare funizorul armatei injecta păsările cu apă?

Patruzeci și șapte

Între timp, după paradă, poliția a primit întăriri și a început să-i caute pe băieții din FNEG, făcînd raiduri pînă în cătunele cele mai îndepărtate, încercînd să diferențieze suporterii Gorkhaland de marxiști, de suporterii congresului, de cei cărora nu le păsa de nimic. Au scotocit plantațiile de ceai, după ce în prealabil le-au închis; administratorii și-au adus aminte de atacurile rebelilor asupra proprietarilor de plantații din Assam, ce fugiseră cu avioanele particulare la Calcutta.

Cei vînați căutau să scape cu fuga, dormind în casele celor înstăriți din oraș – Lola și Noni, doctorul, prințesele afgane, funcționari la pensie, bengalezi, outsideri, oriunde erau siguri că nu vor fi căutați.

S-au raportat treceri peste granița Nepalului și a Sikkimului, și într-o parte și în cealaltă, ale unor militari în rezervă ce controlau mișcarea și ofereau instrucții practice și rapide despre cum să faci o bombă artizanală, să încercuiești poliția, să arunci în aer podurile. Dar se vedea cu ochiul liber că majoritatea erau pur și simplu niște copii ce trăseseră mult cu ochiul la Rambo, cu capul plin de kung fu și de lovituri de karate, demarînd în trombă pe motociclete și jeepuri furate, distrîndu-se de milioane. Cu bani și arme în buzunare. Trăiau în plin film de acțiune. După ce terminau, aveau să fie mai tari

ca ficțiunile din care se inspiraseră, iar noile filme aveau să-i aibă ca eroi chiar pe ei...

Au sosit mascați în toiul nopții, trecînd peste garduri și au scotocit toate casele din cale. Au văzut o femeie mergînd spre casă înfășurată într-un șal, au făcut-o să și-l dea jos și au luat orezul și puținul zahăr pe care-l ascundea.

De copacii de pe marginea drumului către piață erau atîrnate membrele retezate ale dușmanilor – ai cui dușmani și de partea cui erau? Acesta era cel mai propice moment să faci să dispară orice om care nu-ți plăcea, să rezolvi vechi vendete de familie. Dinspre stația de poliție continuau să se audă țipete, deși o sticlă de Black Label îți putea salva viața. Bărbați răniți, cu măruntaiele scoase învelite în piei de pui pentru a le menține proaspete, erau duși iute la doctor pe tărgi de bambus, pentru a fi cusuți la loc; în bazinul de retenție a apelor reziduale a fost găsit îngropat un bărbat, cu tăieturi de cuțit pe fiecare centimetru al corpului, cu ochii scoși...

Însă, dincolo de șocul inițial stîrnit de această violență ieșită din comun, locuitorii erau în egală măsură uimiți de faptul că atrocitatea începea să li se pară un lucru normal. Stînd fără nici o treabă acasă, au descoperit gradul de perversitate de care e în stare inima și că e posibil ca, în fața duhorii unui rău inimaginabil, ființa omenească să se plictisească, să caște, să fie absorbită de ideea că-i lipsește un ciorap, de ciondăneala cu vecinii, să simtă foamea rozîndu-i în stomac asemeni unui șoricel și să revină, iar și iar, la presanta problemă a hranei... Și iată-i, pe cei mai obișnuiți dintre ei, aceia care nu-și puseseră în viața lor vreo întrebare fundamentală, prinși în luptele străvechi dintre trecut și prezent, dreptate și nedreptate – cei mai obișnuiți, copleșiți de ura cea mai puternică, fiindcă ura era, nu-i așa, un eveniment destul de obișnuit.

Patruzeci și opt

După Delhi, avionul Gulf Air a aterizat la aeroportul Dum Dum din Calcutta. Biju a simțit iar în nări mirosul aparte de podea dezinfectată cu fenol de o femeie de serviciu, ce reușea performanța de a-ți stîrni simultan mila și enervarea. Cu ochii în pămînt și atingînd picioarele goale cu o cîrpă jegoasă, le-a făcut cunoștință unora dintre pasageri, pentru prima oară, cu acel amestec puternic de compasiune intensă și iritare la fel de intensă.

În jurul benzii transportoare pentru bagaje se adunase o mulțime cu nervii întinși la maximum, fiindcă sosiseră mai multe avioane simultan și chiar mai multe nații de indieni decît cele venite cu Gulf Air, înapoi în ciorba din care plecaseră, după o evoluție deliberată în nișele găsite de fiecare dintre ei în străinătate. Era acolo orășeanul școlit, din clasa de mijloc, care luase lecții despre vin, cei care încă își mai păstrau vechea cultură și se duceau la templul din Bern sau din altă parte. Băiatul *bhangra*[1] cel foarte la modă, cu cercel și pantaloni bufanți. Hipiotul care avusese revelația că poți scăpa de statutul insipid de imigrant alegînd să te distrezi de minune ca indian, printre țesături în degrade și tot soiul de chestii legate

1. Muzică populară ce combină tradițiile foclorice Punjabi cu muzica pop occidentală (reggae, ragga, hip-hop, rock, soul și dance).

de hinduism-mantra-Tantra-Mama-Pămînt-populații-native-flux-de-energie-organic-*Shakti*-ganja-crystal-shaman-intuiție. Erau informaticieni care cîștigaseră un milion de dolari. Șoferi de taxi, îngrijitori de toalete și oameni de afaceri cu șireturi impecabile la pantofi, care-și invitaseră prietenii acasă, pentru a fi *cool*, la niște „curry fierbinte și picant, prietene, cît de iute suporți?".

Indieni care locuiau în străinătate, indieni care călătoriseră în străinătate, foarte bogați și foarte săraci, cei care reușeau să-și păstreze cartea verde valabilă făcînd întruna naveta între cele două țări. Studentul indian ce se întorsese cu o blondă strălucitoare, cu aerul cel mai relaxat din lume, străduindu-se să mimeze firescul, în timp ce fiece moleculă a corpului îi era încordată și conștientă de sine: „Haide, *yaar*, dragostea n-are culoare..." El tocmai *nimerise din întîmplare în plin stereotip*, era autentic sută la sută, dar *tocmai se transformase în clișeul cel mai pur*...

În spatele lui, două indience foarte tinere se făceau că le vine să vomite.

— Cred că, în clipa în care s-a dat jos din avion, a și început să fugă după americance ca să-și ia cartea verde, fără să-i pese dacă arată ca un cal sau nu. *Chiar așa arată!!!!*

— Femeile noastre sînt cele mai frumoase din lume, le-a spus un bărbat cu toată sinceritatea celor două fete, îngrijorat, poate, ca acestea să nu fie jignite, însă vorbele i-au sunat aiurea, de parcă ar fi încercat de fapt să se consoleze singur.

— Da, femeile noastre sînt cele mai bune din lume, a zis o altă femeie, și bărbații noștri sînt cei mai îngrozitori *gadhas* din toată lumea.

— *Dadi Amma*! a început imediat să strige toată lumea. *Dadi Amma!*

O mămăiță, cu sariul ridicat ca să se poată mișca, dezvelindu-și șosetele lăsate, de culoarea pielii, și picioarele păroase, o luase la fugă cu căruciorul pentru bagaje, izbîndu-i pe cei din jur peste glezne, mai să se prăbușească deasupra benzii transportoare.

Doi tipi cu disprețul citindu-li-se pe chipuri, ce coborîseră din zborul Air France, se cîntăriseră lung din priviri.

— De unde ești, amice? a zis unul, păstrînd distanța.

— Ohio.

— Columbus?

— Nu, puțin mai departe.

— Unde?

— Un orășel mic, nu cred că știi.

—?

— Paris, Ohio, a răspuns acesta, pe un ton de scuză. Tu?

— Dakota de Sud.

S-a luminat la față.

— Uită-te și tu, a zis, arătînd în jur, pentru a scăpa de tensiunea acumulată, de fiecare dată cînd te întorci acasă crezi că trebuie să se fi schimbat ceva, dar e mereu la fel.

— Așa e, a zis celălalt. Nu-ți place s-o spui, dar trebuie. Nu degeaba ne-o iau înainte alte țări...

Își așteptau valizele, dar acestea n-au sosit.

Multe valize n-au sosit și Biju auzi fără să vrea o ceartă la ghișeul Air France, unde pasagerii trebuiseră să completeze formularele pentru bagaje pierdute:

— Oferă compensații doar indienilor care nu locuiesc în India și străinilor, nu și indienilor din India. DE CE? Toți indienii băștinași vociferau: Nedrept nedrept NEDREPT NEDREPT!

— Acesta este regulamentul Air France, domnule, a spus funcționarul, încercînd să-i potolească, străinii au nevoie de bani pentru hotel/periuță de dinți...

— Deci, familia noastră este în Jalpaiguri, și trebuie să ne continuăm călătoria, a spus o femeie, și acum sîntem nevoiți să rămînem aici peste noapte și să ne așteptăm valizele... Ce argument aveți pentru treaba asta? Plătim la fel ca oricare alt client. Străinii primesc mai mult, iar indienii mai puțin. Ne purtăm frumos cu bogații și urît cu cei săraci. E o rușine. Ce e cu politica asta strîmbă împotriva propriului nostru popor?

— *ACESTA* este regulamentul Air France, doamnă, a repetat individul.

Ca și cum s-ar fi așteptat ca în momentul în care aruncă în aer cuvintele *Paris* sau *Europa* să intimideze pe loc asistența, asigurînd-o de faptul că ideea de corupție e de neconceput și amuțind opoziția.

— Cum să plec mai departe spre Jalpaiguri fără să-mi schimb măcar lenjeria de corp? Și-așa miros atît de urît că mi-e și rușine să mă apropii măcar de cineva, a continuat aceeași doamnă, încrețindu-și nasul cu o expresie stresată, pentru a arăta cît de tare se rușinează că simte ea însăși acest miros.

Toți indienii non-rezidenți își țineau cartea verde și pașaportul sus, cu un aer satisfăcut și civilizat. Așa era mereu, nu? Bogăția trăgea la bogăție. Aveau mai mulți bani și, pentru că aveau mai mulți bani, urma să cîștige și mai mulți bani. Le era ușor să stea la coadă, și stăteau răbdători, arătînd limpede că nu mai trebuie să lupte; manierele lor demonstrau faptul că duc o viață care curge lin. Și abia așteptau să se ducă la *shopping* – „*Shopping ke liye jaenge, bhel puri khaenge*... dolari pentru *kamaenge, pum pum pum.*" „Croitorul m-a costat doar opt rupii, doar douăzeci și doi de cenți!" spuneau, traducînd victorioși totul în monedă americană; și, în timp ce se gîndeau cît fac cumpărăturile lor în dolari, bacșișurile servitorilor erau

calculate în moneda locală: „O mie cinci sute de rupii, e nebun? Dă-i o sută, și-așa e prea mult."

O călugăriță din Calcutta ce o însoțea pe alta, din Chicago, care voia să „obțină marfa cea mai bună în schimbul dolarilor ei" și care descoperea primul germene al urii devastatoare ca ciuma, ce avea să roadă ireversibil sufletele unor întregi familii. Toate pașapoartele americane, britanice și indiene erau bleumarin, iar non-rezidenții indieni se asigurau că le au deschise cum trebuie, în așa fel încît funcționarii de la ghișeu să vadă imediat numele țării și să știe pe loc pe cine să trateze cu respect.

Exista, însă, și un inconvenient al acestei situații, pentru că, în ciuda faptului că personalul Air France fusese instruit cu atenție, se mai întîmpla uneori ca, undeva de-a lungul cozilor – la imigrare, bagaje, securitate – să te trezești față în față cu vreun funcționar frustrat sau naționalist, căruia să-i facă o deosebită plăcere să te perpelească la foc mic, pentru orice pretext, cît de mic. „Of, gelozie, gelozie" – pasagerii aveau grijă să se inoculeze din belșug în prealabil, astfel încît nici un comentariu critic să nu-i poată atinge în vreun fel în timpul vizitei lor – „of, e doar pură gelozie, sînt geloși, geloși pe dolarii noștri."

— Ce să zic, sper să scapi cu bine din chestia asta, omule, i-a spus tipul din Ohio celui din Dakota de Sud, după ce și-au completat reclamațiile, simțindu-se de două ori mai fericiți, o dată pentru banii primiți de la Air France și a doua oară pentru că acest incident le reconfirmase totul: „Of of of, incompetența crasă a Indiei, trebuia să ne așteptăm la asta, e *tipic, tipic!*".

Au trecut pe lîngă Biju, care tocmai își verifica bagajul care sosise, în fine, și ajunsese intact.

— Dar problema s-a întîmplat în *Franța*, a spus cineva, nu aici. *Nu aici* se încarcă bagajele.

Însă cei doi erau prea mulțumiți ca să-i acorde vreo atenție.

— Baftă, și-au urat unul altuia, bătîndu-se pe spate, iar tipul din Ohio a plecat, fericit că se poate face și mai interesant cu povestea bagajului pierdut – muniție perfectă împotriva tatălui său, pentru că știa că tatăl lui nu e mîndru de el. Cum putea să nu fie? Însă nu era.

Știa care e părerea tatălui său: că emigrarea, atît de adesea prezentată drept act eroic, poate foarte bine să fie exact opusul acestuia; că lașitatea era cea care-i făcea pe mulți să ia calea Americii; călătoria lor era marcată de frică, și nu de curaj; de o dorință lipsită de orice măreție de a-ți lua tălpășița și de a te duce într-un loc în care să nu mai vezi sărăcie, nu una precum cea care te întîmpina la tot pasul acasă, și unde conștiința nu îți era în permanență agresată; unde nu trebuia să asculți rugile servitorilor, ale cerșetorilor, ale rudelor ce dăduseră faliment, și unde nimeni nu avea să-ți atace în mod direct generozitatea; unde te puteai simți virtuos pur și simplu pentru că aveai grijă de propria nevastă-propriul copil-cîine-propria curte. Unde puteai trăi ușurarea că, pentru localnici, ești doar un transplant necunoscut și îți puteai ascunde perspectiva pe care ți-o deschisese în față această călătorie. Ohio era primul loc pe care-l iubise, pentru că aici fusese, în fine, în stare să-și cîștige respectul pentru sine, pe care și-l dorise atît...

Însă, apoi, sub privirea tatălui său, care ședea în pijamaua *kurta*, scobindu-se în dinți, avea să-și amintească iar că tatăl său consideră că această siguranță de sine vine din faptul că se stabilise într-o mică localitate, iar asta îi permitea să se simtă important. Iar fiul avea să se abțină cu greu să-și stăpînească mînia: gelos, gelos pînă și pe propriul tău fiu, avea să se gîndească, gelozia, resentimentul tipic al lumii a treia...

Odată, tatăl lui a venit în State și n-a fost deloc impresionat, nici măcar de mărimea locuinței fiului:

— Ce rost are? Tot spațiul ăsta care nu folosește la nimic, risipă de apă, de curent electric, de încălzire, aer condiționat, e o prostie, nu crezi? Și faci o jumătate de oră cu mașina pînă la piață! Asta e lumea întîia??? *Ekdum bekaar!*

Tatăl despre hotdog:

— Cîrnatul e groaznic, chifla e groaznică, ketchupul e groaznic, pînă și mustarul e la fel. Și asta e o mare mîndrie națională americană! Avem cîrnați mult mai buni în Calcutta!

Însă, acum, fiul avea povestea cu bagajul pierdut.

Biju ieși din aeroporul din Calcutta și păși în noaptea caldă, învăluitoare. Tălpile i se afundau în praful vînturat și devenit fin sub tălpile lui și simți un sentiment insuportabil, trist și tandru, străvechi și dulce precum amintirea momentului cînd ai ațipit, ca prunc, în brațele mamei. Mii de oameni se plimbau, deși era aproape unsprezece. A văzut două capre cu bărbi elegante într-o ricșă, duse la tăiere. Un grup de bărbați în vîrstă cu chipuri de capre elegante, fumînd *bidi*-uri[1]. O moschee și minarete iluminate în noapte într-un verde magic, pe lîngă care tocmai treceau grăbite niște femei în *burkas*, cu brățările zăngănindu-le sub țesătura neagră și o mare devălmășie de culori psihedelice ale unei prăvălii de dulciuri. Prin aer zburau învîrtindu-se *roti*-uri ca într-un număr de jongler, punctînd cerul de deasupra restaurantului, ce se lăuda cu lozinca „Te simți bine cînd mănînci bine". Biju a rămas

1. Țigară indiană ieftină, cu conținut ridicat de nicotină, făcută din tutun pisat și împachetat manual într-o frunză de *Diospyros melanoxylon*.

ţintuit locului, privind acea noapte prăfoasă, catifelată şi călduţă ca un sari. Dulcea monotonie de acasă – simţi cum totul se mişcă şi începe să se aşeze în jurul lui, că se face din ce în ce mai mic, revenind la mărimea lui de altădată şi că uriaşa anxietate a celui străin într-o altă ţară începe să-i slăbească – acea aroganţă şi ruşine insuportabilă a imigrantului. Aici nimeni nu-i acorda nici o atenţie şi, dacă îi spunea cineva ceva, o făcea pe un ton relaxat, în treacăt, iar vorbele nu aveau nici o greutate. Se uită în jur şi, pentru prima oară de Dumnezeu ştie cînd, pîcla de pe ochi îi dispăru şi descoperi că vede din nou limpede.

Patruzeci și nouă

Judecătorul căzu în genunchi și se rugă la Dumnezeu, el, Jemubhai Popatlal, agnosticul, care străbătuse un drum lung pentru a se debarasa de rugăciunile familiei sale; el, care refuzase să arunce nuca de cocos în apă și să-și binecuvînteze în acel fel propria călătorie, cu atîția ani în urmă, pe puntea vasului SS *Strathnaver*.

— Dacă mi-o dai înapoi pe Mutt, am să te recunosc în public, *n-am să te mai reneg niciodată*, am să spun lumii întregi că eu cred în tine – în tine –, dacă mi-o dai înapoi pe Mutt...

Apoi se ridică în picioare. Își renega educația, redevenea un om superstițios care făcea legăminte, promitea sacrificii, își punea soarta în joc, un om gata să lingușească oricît era nevoie, provocîndu-l pe cel mai puternic decît el..

Arată-mi că exiști!

Sau am să știu că ești doar o vorbă-n vînt.

Nimic! Nimic! – încercînd să stîrnească o reacție.

Însă, la căderea nopții, gîndul îi reveni în minte...

Oare faptul că se rupsese de credință se răzbuna acum pe el?

Pentru păcate pe care le comisese și pe care nici un tribunal de pe lume nu le-ar fi putut judeca. Însă acest lucru, știa prea bine, nu ușura greutatea pusă pe cîntar, nu le aducea celor nedreptățiți nimic în schimb... Însă

cine era cel care acum se răzbuna astfel? Nu credea în ideea de divinitate mînioasă, într-o balanță a judecății. Sigur că nu. Universul n-avea nimic de-a face cu dreptatea. Aceasta fusese doar preocuparea în spatele căreia se ascunsese, o preocupare de ființă plină de sine – pînă cînd aflase cum stau de fapt lucrurile.

Și, totuși, gîndul la familia pe care o părăsise i-a revenit din nou.

Se gîndi la tatăl său, cu a cărui putere, speranță și dragoste se hrănise, și pe care-l răsplătise scuipîndu-l în față. Apoi se gîndi la ziua cînd își repudiase nevasta, trimițînd-o înapoi la familia ei. La ora aceea, Bomanbhai Patel murise demult și nu mai locuia în *haveli*-ul sculptat delicat, iar un unchi uzurpase tronul, unicul ghinion al lui Bomanbhai – numai fete și nici un fiu – dovedindu-și forța de blestem, de dincolo de moarte.

Judecătorul își aminti de ce și-a repudiat nevasta. Totul pornise de la un incident survenit la un moment dat.

Într-o dimineață, pe cînd se aflau în Bonda, în fața casei se oprise o mașină, din care se revărsaseră mai multe doamne vaporoase, printre care și doamna Mohan, politiciana plină de nerv și însuflețire, aflată la volan. Aceasta o zărise pe Nimi lîngă poarta locuinței:

— A, doamnă Patel, veniți cu noi – de ce nu veniți niciodată? De data asta nu accept nici un refuz! Veniți, o să ne distrăm de milioane. Trebuie să mai ieșiți și dumneavoastră din casă, din cînd în cînd.

Pe jumătate fericită, pe jumătate speriată, Nimi se trezise în mașină, în poala generoasă a unei străine. La gară, au trebuit să parcheze departe, pentru că aici se strînseseră mii de persoane, pentru a striga și demonstra: „*British raj murdabad!*". Se opriseră o vreme, după

care porniseră în urma unui alai de vehicule, ajungînd la o casă.

Lui Nimi i-a fost pusă în brațe o farfurie cu ouă jumări și pîine prăjită, dar n-a mîncat, pentru că era prea multă agitație, prea multă lume care striga și se certa. A încercat să-i zîmbească unui copil, care-și aduse aminte cu oarece întîrziere cum să-și folosească mușchii în acest scop și-i întoarse zîmbetul, cînd era deja prea tîrziu.

În cele din urmă, o voce a spus:

— Grăbiți-vă, mai e puțin și pleacă trenul, am face bine să pornim spre gară, și mulțimea ieși iar din casă valuri-valuri. Una dintre femeile rămase în urmă o lăsase acasă și asta fusese tot.

— Istoria se scrie chiar în fața ochilor noștri, doamnă Patel. Astăzi l-ați văzut pe unul dintre cei mai mari bărbați ai Indiei.

Care o fi fost ăla? N-ar fi știut să răspundă la întrebare.

La întoarcerea sa din turul obișnuit – cinci potîrnichi, două prepelițe, o căprioară, consemnate în jurnalul său de vînătoare –, judecătorul fusese convocat de comisarul guvernamental și primise uimitoarea veste că soția sa făcuse parte din comitetul de întîmpinare a lui Nehru, la gara militară. Împărțise ouăle jumări și pîinea prăjită cu membrii marcanți ai Partidului Congresului.

Pe comisar nu bila neagră pe care Jemubhai o primise automat în acest fel și care avea să-i blocheze promovarea îl preocupa, ci copleșitorul sentiment de jenă pe care avea să-l simtă de acum încolo atît el, cît și întregul serviciu civil, care avea, a punctat el cu ardoare, „o reputație de apărat, fir-ar să fie!".

— Nu poate fi adevărat, domnule. Soția mea e o femeie foarte conservatoare. E mult prea rezervată, cum

știți prea bine, pentru a face parte din vreun club. Sincer să fiu, nu pleacă niciodată de acasă.

— Ei, uite că de data asta a plecat. Genul conservator e cel care-ți provoacă cele mai mari surprize, domnule Patel. Nu e chiar atît de rușinoasă cum susții dumneata – asta e doar o fațadă. Din păcate, această excursie a sa e de necontestat, dat fiind că avem mărturia coroborată a mai multor persoane. Sper că pot avea încredere că, de acum încolo, nici un membru al familiei dumitale, a spus, apoi s-a oprit, făcînd o pauză sugestivă, nu va face nici un lucru care să-ți compromită și mai mult cariera. Te avertizez, domnule Patel, în calitate de prieten.

Chip neprietenos. Domnul Singh îi ura pe Jemubhai și pe cei din Gujarat, și mai ales pe Pateli, care mereu căutau să iasă în avantaj din orice situație, ca niște adevărați șacali.

Jemubhai a condus spre casă pe șoseaua paralelă cu canalul. Cunoștea eficiența spionilor pe care-i folosea guvernul, însă își încleștase și-și descleștase maxilarele absent, șocat: Cum era posibil așa ceva?

— A fost un simplu gest de amabilitate din partea mea, a spus doamna Mohan, atunci cînd a luat-o la întrebări.

— Un gest de viclenie diabolică, a spus Jemubhai spumegînd de furie.

— Un gest de obrăznicie jucăușă, a spus domnul Mohan, vîrîndu-i soției sale un *mithai* în gură, felicitîndu-se că are o nevastă cu atîta inteligență politică.

Însă ce putea spune Nimi în apărarea sa?

Cînd a intrat în cameră, el stătea cu spatele spre ușă. Și-a pregătit, fără grabă, o băutură, a turnat un scotch licărind crud în pahar, a cules cîteva cuburi de gheață cu cleștele de argint în formă de gheare, le-a lăsat să cadă cu zgomot în pahar. Gheața s-a spart și a aburit paharul.

— Ce dorești? a întrebat, amestecînd cuburile cu o mișcare a mîinii și întorcîndu-se spre ea, privind-o cu o expresie severă, de parcă ar fi fost în sala de judecată și tocmai s-ar fi pregătit să asculte o argumentație avocățească extrem de importantă și de atent pregătită.

A înghițit, iar whisky-ul aproape că i-a paralizat esofagul. Apoi, amorțeala s-a risipit într-un val binefăcător de căldură.

A început să numere pe degetele de la mîna liberă:

1. „Ești o țărancă necioplită?"

Pauză.

2. „Ești o mincinoasă?"

Pauză.

3. „Joci tot felul de jocuri femeiești prostești?"

Pauză.

4. „Vrei cu tot dinadinsul să mă enervezi?"

Pauză foarte, foarte lungă.

Apoi, o rafală scurtă, o propoziție înveninată:

5. „Sau ești pur și simplu incredibil de idioată?"

Ea n-a zis nimic, el a așteptat.

— Care dintre variante? Nu pun punct acestei discuții pînă nu-mi răspunzi.

Așteptare și mai lungă.

— Care? Te întreb, ești chiar atît de proastă?!

Tăcere.

— Dacă nu zici nimic, va trebui să trag concluzia că tot ce-am zis e valabil. Așa e? Sînt adevărate toate??

Simțind că pune stăpînire pe ea o teamă crescîndă, adunîndu-și toată forța spiritului, ca mai demult, în noaptea cu pămătuful, ea l-a sfidat. Spre uimirea urechilor lui uluite și a propriilor sale urechi șocate, ca și cum s-ar fi trezit pe neașteptate într-un moment de maximă claritate înaintea morții, a spus:

— *Dintre noi doi, tu ești prostul.*

Pentru prima oară, a lovit-o cu furie, deși avusese și pînă acum imboldul de a o face și se străduise cu mari eforturi să și-l țină în frîu. Îi goli paharul în cap, îi vărsă carafa de apă peste fața ce nu i se mai părea de mult frumoasă, îi umplu urechile cu bulbuci de sifon. După care, ca și cum toate acestea nu reușiseră să-i potolească furia, s-a năpustit asupra ei cu pumnii, ridicînd brațele și lovind-o cu putere, iar și iar, ritmic, pînă cînd i-au obosit mîinile și l-au durut umerii, care a doua zi aveau să sufere de febră musculară, de parcă ar fi tăiat lemne. Ba chiar șchiopăta ușor, pentru că îl durea piciorul de la cîte șuturi îi dăduse.

— Cățea idioată, cățea împuțită!

Cu cît înjura mai tare, cu atît mai ușor îi era să dea în ea.

A doua zi dimineață, vînătăile însîngerate alcătuiau un contrast dezastruos cu priveliștea civilizației autosuficiente – ouă în păhărele de ou, ceai în ceainicul cel drăgălaș, ziar. Vînătăile nu i-au trecut cîteva săptămîni. Pe braț i se distingeau clar zece urme de degete negre-albăstrii, iar într-o parte, acolo unde o împinsese în perete, se vedea un nor întunecat, ca un tunet – un nor surprinzător de difuz pentru o izbitură atît de puternică și precisă.

Odată dezăgăzuită, ca un duh dintr-o sticlă, mînia nu mai putea fi niciodată închisă la loc. Cu cît era ea mai tăcută, cu atît mai tare țipa el și, dacă avea cumva nefericita idee să protesteze, era și mai rău. Curînd își dădu seama că, orice-ar fi făcut sau n-ar fi făcut, rezultatul era cam același. Ura lui se hrănea din ea însăși; creștea și se stingea, reapărea fără veste, iar Nimi devenise doar un simplu vehicul al acesteia, cîmpul pe care ura lui se rafina zi de zi. În cele mai intense accese ale acesteia, el își imagina cum o ucide.

Odată ajuns în acest punct, deveni circumspect și meticulos în toate celelalte zone ale vieții sale – munca, îmbăierea, pieptănatul –, stînjenit de revelația că i-ar fi fost extrem de ușor să-și piardă complet controlul și să-și pericliteze cariera, comițînd un ultim act de violență.

În Bonda a sosit primăvara, o primăvară în nuanțe de lapte, cu omizi, șopîrle și broaște ce săreau și se tîrau la tot pasul, cu dimensiuni adorabile, miniaturale. Nu mai putu suporta să o vadă la față, îi cumpără bilet și o trimise înapoi în Gujarat.

— Nu pot să mă duc, a spus Nimi, trezindu-se din prostrație.

Ea personal o putea accepta – de fapt, avea să fie un adevărat balsam pentru inima ei, un loc întunecat în care să se poată ascunde –, însă gîndul rușinii pe care avea să o provoace propriei familii era imposibil de suportat.

— Dacă nu te trimit înapoi, i-a spus el, odată ajunși în acest punct, pe un ton aproape blînd, o să te omor. Și nu vreau să fiu acuzat că am comis o asemenea crimă și, prin urmare, trebuie să pleci.

Șase luni mai tîrziu, la Bonda a sosit o telegramă ce anunța venirea pe lume a unui copil.

În noaptea respectivă, Jemubhai s-a îmbătat, dar nu de fericire. Chiar și fără să vadă acest prunc, era sigur că seamănă perfect cu ea: roșu ca o bășică, dînd pe-afară ca un ibric, vărsînd lichide, emanînd valuri de fierbințeală și furie.

Departe de el, Nimi își privea cu atenție fiica. Dormea adînc și, în acele prime luni de viață, liniștea și pacea păreau adînc ancorate în firea ei.

— Soția dumitale e gata să se întoarcă. E odihnită, a scris unchiul din *haveli*, cu speranță. Înțelesese greșit

motivul sosirii lui Nimi acasă, atribuindu-l grijii lui Jemubhai pentru sănătatea soției sale, pentru că, la urma urmei, era un lucru destul de obișnuit ca fiica să nască primul copil în casa părintească. Sperau că acest copil avea să-l facă pe tată să se întoarcă în rîndurile lor. Acum era un om influent – putea să-i ajute pe toți.

Jemu le trimise o scrisoare, în care puse niște bani.

— Nu ar fi o idee prea fericită, a răspuns. Din cauza muncii pe care-o desfășor. N-ar putea merge la școală. Sînt mereu pe drumuri...

Unchiul își întoarse nepoata de la ușă.

— Ești responsabilitatea soțului tău, i-a zis mînios. Întoarce-te la el. Atunci cînd te-ai măritat, taică-tu ți-a dat zestre – ți-ai primit partea și nu se cuvine ca fiicele să se mai întoarcă pe urmă acasă cu pretenția de a mai primi ceva. Dacă ți-ai supărat soțul, cere-i iertare.

Te rog, vino acasă, fata mea dragă și scumpă.

Își petrecuse tot restul vieții împreună cu o soră care nu se măritase la fel de bine ca ea, ca Nimi. Cumnatului ei îi părea rău de fiecare bucățică de mîncare ce ajungea în gura lui Nimi. O supraveghea atent, să nu profite exagerat de generozitatea lui și să se îngrașe.

Tatăl lui Jemubhai încercă să-l convingă să-și schimbe părerea.

— Onoarea familiei noastre s-a dus pe apa sîmbetei. Avem noroc că nu mai trăiește Bomanbhai, slavă Domnului. Tot orașul numai despre asta vorbește, sîntem de rîsul curcilor.

— De ce vorbești așa? i-a zis tatălui său. Tu te-auzi ce spui? Parc-ai fi idiotul satului. Nu e potrivită să-mi fie soție.

— A fost o greșeală să te trimit în străinătate. Te-ai înstrăinat de noi.

— Tu ești cel care m-a trimis și acum vii și-mi spui c-a fost o greșeală! Felicitări.

Fusese recrutat pentru a-și aduce compatrioții în epoca modernă, însă n-ar fi putut să facă acest lucru fără să se rupă complet de ei, altfel aceștia aveau să vină mereu peste el cu tot soiul de reproșuri, arătîndu-i minciuna uriașă în care i se tranformase viața.

Tatăl a rămas la el doar două nopți. N-au mai vorbit mult după prima conversație, și Jemubhai n-a întrebat despre nici o rudă din Piphit, dîndu-și seama că ar fi fost penibil să facă așa ceva. Însă, la plecare, a vrut să-i dea tatălui său niște bani, încercînd să i-i strecoare cu gesturi stîngace în palmă. Însă acesta n-a vrut să-i ia, i-a întors spatele și a urcat în mașină. Judecătorul a simțit că ar trebui să-l cheme înapoi, a dat să-l cheme, a simțit cuvintele ridicîndu-i-se în gît, însă n-a fost în stare să spună nimic, iar șoferul l-a dus pe tată la gară, acolo unde, nu cu mult timp în urmă, Nimi, fără să știe, îl văzuse pe Nehru.

În Europa și în Italia a izbucnit războiul, pînă și în inima satelor, iar ziarele se umplură de vești despre țara în curs de dezintegrare; aproape un milion de oameni au murit în revolte de stradă, între trei și patru milioane în timpul foametei din Bengal, treisprezece milioane au fost evacuate din casele lor; nașterea națiunii plutea în aer. Era un moment cît se poate de prielnic.

Judecătorul muncea mai mult ca niciodată. Plecarea britanicilor lăsase un mare gol de putere, iar membrii indieni ai serviciului civil se ridicaseră cu rapiditate în vîrful ierarhiei politice, indiferent de poziția pe care o

avuseseră anterior în timpul mișcării pentru independență, indiferent de calitățile sau expertiza profesională.

La un moment dat, în timpul acestor ani de amurg, a sosit o a doua telegramă, ce a precedat telegrama despre sosirea lui Sai la Cho Oyu.

O femeie luase foc deasupra unei plite de gătit.

O, în această țară, exclamase lumea, fericită că se poate lansa din nou în platitudini, unde viața omenească valora atît de puțin, unde standardele erau atît de șubrede, unde plitele erau atît de prost făcute, iar sariurile ieftine luau foc la fel de ușor...

...ca o femeie pe care ți-ai fi dorit-o moartă sau...

...ei bine, ca o femeie care vrusese să-și ia zilele...

...fără nici un martor, fără să devină pretext de caz adus în fața instanței...

...atît de simplu, o singură mișcare a mîinii...

...și, pentru poliție, un caz atît de simplu, ca o mișcare oarecare a mîinii...

...rupiile alunecau într-o mișcare bine unsă dintr-o palmă în alta...

— O, vă mulțumesc, domnule, a spus un polițist.

— N-aveți pentru ce să-mi mulțumiți, a spus cumnatul.

O singură clipire din pleoape și-ți scăpa totul.

Judecătorul a ales să creadă că a fost un accident.

Cenușa nu are greutate, nu dezvăluie nici un secret, se ridică prea ușor pentru a stîrni vreo vină; prea ușoară pentru a avea gravitație, plutește spre cer și, din fericire, dispare.

Acei ani erau tulburi pentru multă lume și, după trecerea lor, întreaga lume se schimbase, peste tot era plin de fisuri – ce se întîmplase în propriile lor familii, ce se întîmplase în alte părți, mizeria ce se întinsese peste tot,

ca o epidemie, într-o lume presărată de morminte nemarcate – nimeni nu privea în jur, pentru că nu-și putea permite să cerceteze cu atenție trecutul. Trebuiau să înșface viitorul cu toată forța de care erau în stare.

Un lucru adevărat pe care-l învățase Jemubhai: omul se poate transforma în absolut orice. Era posibil să uiți și uneori era chiar esențial să o faci.

Acum Jemubhai se întreba dacă își omorîse soția de dragul unor false idealuri. Îi întinase onoarea, își făcuse de ocară familia, și pe a lui, și pe a ei, iar pe ea o preschimbase în imaginea umilinței tuturor. Nici măcar ei nu o mai putuseră accepta, iar viața ei nu mai avea nici un rost, iar fiica lui nu putea nici ea să fie altceva decît o ființă inutilă și absurdă. O condamnase la viața de internat dintr-o școală de maici și a fost ușurat cînd ea atinse un nou stadiu de inutilitate și absurd și fugi cu un tînăr crescut într-un orfelinat. Nici măcar rudele nu se mai așteptau acum ca el s-o lase să-i mai treacă pragul vreodată...

Nu-și iubise nevasta, dar asta nu era o scuză, nu?

Apoi își aminti un moment de demult, cînd o iubise cu adevărat. El avea douăzeci de ani, ea paisprezece. Locul era Piphit și se aflau pe o bicicletă, coborînd triumfători o pantă, printre balegi de vacă.

Sai sosise cu mulți ani după asta și, deși nu o recunoscuse cu adevărat niciodată, știa că speră că un sistem de justiție paralel și necunoscut începe să-i șteargă din povara datoriilor.

— Mutt, rosti cu glasul sfîșiat. Iubita mea, atît de amuzantă. Obrăznicătură mică. Obrăznicătura mea mică și amuzantă.

Plecă să o caute în munți.

... Însoțit de Sai și de bucătar.

Cînd dispăruse Mutt, Sai, care-și tăinuise pierderea lui Gyan mai întîi prin guturai, apoi în nebunia acelor zile, găsi o nouă cale – de această dată una fără cusur – de a-și camufla durerea, încît adeseori se trezea ea însăși întrebîndu-se care este cauza reală a propriei suferințe.

— Mutt Mutty Mutton *chop*, striga cu patimă spre munți cu glas cîntat, de iodler, proclamîndu-și nefericirea așa cum n-a putut-o face niciodată. Se simțea recunoscătoare cerului pentru măreția acestui peisaj și pășea spre linia orizontului, încercînd s-o atingă – simțea că spațiul o atrage, la capătul unei idile ce-i promisese o panoramă generoasă – ei bine, aceasta nu exista. Tristețea o copleșea cu povara ei claustrofobică.

Bucătarul mergea și el, strigînd „MUTTY", camuflîndu-și îngrijorarea în privința propriului fiu sub neliniștea provocată de dispariția lui Mutt. „MUTTY". Se adresa propriului său destin, stătea cu palma întinsă; scrisoarea, însă, nu sosise.

Cincizeci

— Nu există nici un autobuz spre Kalimpong.

— De ce nu?

Scria limpede în ziare de ce. Bărbatul din stația de autobuz din Siliguri fusese uimit de ignoranța lui Biju. Nu auzise la televizor? Și în absolut orice conversație? Nu o simțise în aer?

Atunci însemna că problemele nu se terminaseră?

Din contră, se înrăutățiseră. Cum de nu știa? De unde picase?

Din America. Nu avea telefon, nu citea ziarele...

Bărbatul a încuviințat din cap, înțelegător.

Dar:

— Nu merge nimic în direcția Kalimpong. Situația e foarte tensionată, *bhai*. Au avut loc schimburi de focuri. Toată lumea a înnebunit.

Biju a insistat.

— Trebuie să mă duc. Tatăl meu e acolo...

— Nu poți. N-ai cum. E stare de urgență și au pus baraje pe șosea, au vărsat motorină și au presărat cuie pe toate străzile – toate drumurile sînt închise.

Biju s-a așezat pe bagaj, în stația de autobuz, pînă cînd bărbatului i s-a făcut în fine milă de el.

— Uite care-i treaba, a zis, du-te la Panitunk și poate găsești acolo vreo mașină, dar e foarte periculos. Va trebui să te milogești de cei de la FNEG.

Biju a așteptat patru zile, pînă cînd avea să plece primul jeep FNEG. Locurile goale din mașină se vindeau cu sume strigătoare la cer.

— N-avem loc, i-au spus.

Și-a deschis portofelul cel nou, arătîndu-le că are dolari.

A plătit. Abraham Lincoln, ne punem credința în Dumnezeu... Indivizii nu văzuseră niciodată bani americani, și-au trecut bancnotele de la unul la altul și le-au cercetat cu atenție.

— Dar nu poți merge cu atîta bagaj.

Le-a mai dat niște bani, aceștia au îngrămădit valizele și cutiile pe capotă și le-au legat cu frînghie, după care au demarat, străbătînd șoseaua subțire ce se întindea peste cîmpurile inundate, prin incandescența de orez tînăr și banane, prin sanctuarul sălbatic presărat cu tăblițe uriașe cu „NU DERANJAȚI ANIMALELE SĂLBATICE" țintuite de copaci. Avea inima atît de ușoară că se întorsese, încît nici perspectiva de a fi obligat să călătorească alături de cei din FNEG nu izbutea să-l neliniștească. Scoase capul pe geam și se uită în sus spre bagaje, pentru a se asigura că sînt bine fixate.

Drumul era abrupt, o fîșie îngustă de pămînt deasupra Teestei, un rîu vijelios, și-a amintit, ale cărui ape se avîntau cu furie în toate direcțiile. Biju se ținea de caroseria metalică a jeepului, în timp ce acesta se strecura printre albia rîului, șanțuri și stînci – pe șosea erau mai multe gropi decît asfalt și era zgîlțîit încontinuu, din toate mădularele. Se uita în jos, în căutarea vreunui lucru care să-i distragă atenția, apoi și-a fixat iar privirea asupra malului abrupt. Moartea era atît de aproape – această vecinătate permanentă a destinației finale a fiecăruia dintre noi era un lucru pe care-l uitase în decursul existenței sale americane, monotone și fără sfîrșit.

Jeepul viră smucindu-se în susul serpentinei, în timp ce Biju continua să se țină cît putea de bine de carapacea de metal. Erau mulți fluturi, mii de specii și, cînd a început să plouă, fluturii au dispărut. Ploaia s-a oprit, iar ei s-au întors; altă aversă și au dispărut din nou. Fuioare de ceață acopereau uneori jeepul și pasagerii nu se mai vedeau unii pe alții. Tot drumul au fost însoțiți de orăcăitul însuflețit al broaștelor. Între Siliguri și Kalimpong erau peste zece zone cu alunecări de teren și, în timp ce așteptau să se curețe șoseaua, au fost luați în primire de vînzători ambulanți ce voiau să le vîndă *momos* pe care le aveau în găleți ori nuci de cocos tăiate în felii triunghiulare. Aici locuia tatăl său și aici îl vizitase, aici se născuse în mintea lor planul de a-l trimite în America, iar Biju, în inocența lui, urmase întocmai sfatul tatălui său. Cum ar fi putut acesta să știe ce-l aștepta pe fiul său? Acest obicei, înrădăcinat de generații, de a pleca să lucrezi în străinătate pentru a-ți scoate familia din sărăcie îi condamnase să trăiască într-un loc, iar inima să le fie în altă parte, să se gîndească în permanență la alți oameni, din alte părți; nu puteau niciodată să ducă o singură existență, într-un anume moment. Ce extraordinar avea să fie să trăiești cu trupul și sufletul la unison.

Cincizeci și unu

Epuizat de atîta așteptare, judecătorul ațipi și o visă pe Mutt murind – o clipă își revenise din delir, îi aruncase o privire familiară, dăduse din coadă cu un efort eroic, apoi, o fracțiune de secundă mai tîrziu, își dăduse sufletul, iar privirea îi devenise opacă.

– Mutt?

Judecătorul s-a aplecat deasupra ei, în căutarea unui licăr de viață.

— Nu, a spus bucătarul, aflat și el în vis, e moartă, uite, a stăruit pe un ton de concluzie și a ridicat un picior al lui Mutt, apoi l-a lăsat să cadă inert, într-o mișcare lentă. Corpul îi înțepenea și bucătarul și-a vîrît unghiile în carnea ei, însă Mutt nici nu s-a clintit.

— N-o atinge! Te omor! a țipat judecătorul cu glas puternic, trezindu-se, convins de logica visului său.

A doua zi, cînd s-a întors dintr-o altă căutare fără rezultat, a repetat aceste cuvinte.

— Dacă n-o găsești CHIAR ACUM, i-a spus tăios bucătarului, TE OMOR. Gata, m-am săturat. E vina ta. Era răspunderea ta să o păzești cînd m-am dus să mă spăl.

Mai exista însă un alt aspect important: bucătarul ținuse foarte mult la Mutt. El era cel care o scotea să-și facă nevoile, care-i pregătea micul dejun, un ou în timpul iernii, care-i pregătea tocana, care-o striga: „Mutty,

Ishtu, Ishtoo", însă era limpede că pentru el rămînea, orice s-ar fi întîmplat, doar un animal și nimic mai mult.

Judecătorul și bucătarul petrecuseră mai mulți ani unul cu altul decît fiecare dintre ei cu altcineva, stînd practic în aceeași cameră, mai aproape decît de orice altă ființă omenească și nimic, zero, nu reușiseră niciodată să comunice la modul real.

Trecuse atîta timp de la dispariția lui Mutt. Era extrem de posibil să fi murit deja, mușcată de un șarpe sau chiar de foame, dacă se rătăcise sau fusese rănită undeva departe.

— Vreau SĂ AFLI, i-a spus bucătarului. S-O GĂSEȘTI. CHIAR ACUM.

— Cum? Cum să fac asta, sahib? a rostit rugător bucătarul... Fac tot ce pot, am făcut tot ce-am putut...

— GĂSEȘTE-O. E vina ta. Mutt era în grija ta! O să *TE OMOR*. O să vezi. Nu ți-ai făcut datoria. N-ai păzit-o. Era datoria ta și ai lăsat să fie furată. Cum îndrăznești? Cum *îndrăznești*?

Bucătarul s-a întrebat dacă greșise *într-adevăr* cu ceva și a început să-l mustre conștiința. Oare chiar dăduse dovadă de neglijență? Nu-și îndeplinise datoria. Nu o păzise cum trebuie. Nu dăduse dovadă de respectul cuvenit. Trebuia să fi păzit cîinele în ziua în care a dispărut...

Începu să plîngă, fără să se uite la nimeni și la nimic, și dispăru în pădure.

Croindu-și cu greu drum prin hățiș, își dădu seama că, dacă făcuse ceva chiar atît de îngrozitor, soarta avea să-l pedepsească și avea să i se întîmple un lucru și mai cumplit...

În acest timp, Sai se plimba în susul și în josul potecii, strigînd către copaci, în urma bucătarului:

— Vino acasă, e în regulă, n-a vrut să spună asta, e atît de supărat că a luat-o razna, nu știe ce zice...

Judecătorul, aflat pe verandă, își îneca amarul în băutură și-și spunea că nu simte nici cea mai mică remuș-care, avea tot dreptul să-i spună bucătarului ce-i spu-sese... Firește că avea! O să te omor!

— Unde ești? a strigat Sai, plimbîndu-se pe sub Calea Lactee, căreia – știa din *Tribul meu dispărut – lepchas* îi spuneau *Zo-lungming*, „lumea orezului".

I-a răspuns unchiul Potty:

— Ați găsit cîinele?

— Nu, și acum a dispărut și bucătarul.

— Se întoarce el. Vii să-ți fac cinste cu un păhărel?

Însă ea își continuă drumul.

Bucătarul n-o auzi, pentru că ajunsese la Tampa, care era plină ochi de bărbați beți ce-și cheltuiau ultimii bani pe băutură. Le-a povestit ce s-a întîmplat, iar aceștia au început să rîdă, le prindea bine un dram de umor în aceste zile înfricoșătoare. A murit cîinele! Ilaritatea a sporit și mai tare. Nu se mai puteau opri din rîs. Într-un loc în care oamenii mureau fără să-i pese cuiva. Mureau de TBC, de hepatită, de lepră, de febră, pur și simplu... Își pierduseră slujbele, nu aveau de lucru, nici ce mînca – și atîta agitație pentru un cîine! Ha ha ha ha ha ha.

— Nu e deloc amuzant, a spus bucătarul, însă nu s-a putut abține să nu chicotească și el, ușurat de revelația că, într-adevăr, era complet ridicol, însă pe urmă se simți și mai rău, de două ori mai vinovat, și-și continuă căutarea. Își nesocotise datoria... De ce oare n-o păzise pe *kutti*...

Într-un colț al cantinei se afla Gyan, căruia i se dăduse iar voie să iasă din casă. El nu rîdea. Of, blestemată zi, cînd le spusese băieților despre armele judecătorului. Ce-i făcuse, la urma urmei, Sai? L-a cuprins din nou remuș-carea și a simțit că-l ia cu amețeală și cu greață. Cînd bucătarul a plecat, s-a luat după el.

— N-am mai venit la meditații din cauza agitației... Ce face Sai? a întrebat pierit.

— E foarte îngrijorată de soarta cîinelui. Plînge tot timpul.

— Spune-i c-o s-o caut eu pe Mutt.

— Și cum o s-o cauți?

— Spune-i că-i promit asta. O să găsesc cîinele. Nu-ți face griji. Ai încredere și spune-i asta. O s-o găsesc pe Mutt și o s-o aduc acasă.

A rostit această frază cu o convingere care n-avea nici cea mai mică legătură cu Mutt și cu capacitatea lui de a o găsi.

Bucătarul îl scrută suspicios. Pînă acum, n-avea cine știe ce părere bună despre Gyan. De fapt, chiar Sai îi spusese că nu e mare lucru de capul meditatorului ei.

Însă Gyan a dat iar din cap, extrem de convins. Data viitoare cînd avea s-o vadă pe Sai, o să vină cu un cadou.

Cincizeci și doi

Biju nu mai văzuse atîta vastitate de foarte multă vreme – imensitatea pură și copleșitoare a versanților acoperiți de grohotiș ce stătea să cadă. Din loc în loc, se surpase tot muntele, prăbușindu-se ca un ghețar și spărgîndu-se în bucăți de stîncă amestecate cu trunchiuri de copaci dezrădăcinați, măturînd cu desăvîrșire firicelul de șosea de dedesubt. Îl apucă o voioșie fără margini în fața sălbăticiei imense, a lianelor demente, a abundenței de verdeață zumzăind de viață, a vulgarității miorlăite și intense a broaștelor, care părea a fi însuși sunetul pămîntului și al aerului. Însă problemele rutiere erau îngrozitor de obositoare. Așa că, înarmat cu răbdare, așa cum te simți în fața vastității naturii, nerăbdător așa cum te simți cînd vine vorba de amănunte omenești, aștepta reîntîlnirea cu tatăl său. Operațiunea de a săpa o nouă potecă în zona devastată era, firește, contractată de echipe de pitici cocoșați, femei și bărbați, ce reconstruiau totul piatră cu piatră, luînd-o de la început de fiecare dată cînd munca le era distrusă de natură, cărînd pietre și pămînt în coșuri de răchită, izbind ore întregi în bolovanii uriași de rîu cu dalta și ciocanul, pînă cînd reușeau să facă o mică fisură, apoi încă una. Așezau pietrele, apoi acopereau din nou suprafața cu gudron – Biju își aminti cum, pe vremea cînd era copil, tatăl lui îl punea mereu să meargă pe stratul de smoală abia turnat, ori de cîte ori dădeau peste o porțiune

de drum la care se lucra; era bine să facă asta pentru a crește rezistența tălpilor pantofilor lui Biju, mult prea subțiri, așa îi spunea. Acum, că guvernul suspendase lucrările de reparații, membrii FNEG din jeep au fost obligați să iasă cum puteau din mașină și să rostogolească singuri bolovanii căzuți, să dea la o parte trunchiurile de copaci, să ia cu lopata bulgării de pământ... Au trecut prin șapte asemenea porțiuni cu alunecări de teren... La cea de-a opta, roțile li s-au împotmolit în noroi, iar jeepul nu reușea deloc să înainteze.

Au dat în marșarier, avînd nevoie de loc pentru a tura motorul și a prinde suficientă viteză pentru a trece peste șanțuri și solul afînat. Șoferul a demarat în trombă de mai multe ori la rînd, însă, de fiecare dată, motorul a murit înainte de a reuși să treacă de șanț și mașina a lunecat îndărăt. Au dat în spate și au pornit iar, *vruum vruum vruum!*...

Toată lumea a coborît din mașină, în afară de șofer, au dat jos bagajul și l-au așezat morman în noroi. În cele din urmă, la cea de-a unsprezecea încercare, după ce șoferul a dat mult în spate și a accelerat la maximum, jeepul a zburat pe deasupra brazdelor și toată lumea a aplaudat, ușurată; au așezat iar bagajele în stivă pe capotă, s-au suit în mașină și au pornit mai departe. Călătoria, care în mod normal dura două ore, le-a luat aproape o zi. Mai era puțin și ajungeau.

Au cotit spre un drumeag și mai greu de traversat.

— Ăsta e drumul spre Kalimpong? a întrebat Biju, uluit.

— Mai întîi trebuie să lăsăm cîteva persoane... Un mic ocol.

S-au scurs alte cîteva ceasuri... A noua alunecare de teren, apoi a zecea.

— Dar cînd ajungem la Kalimpong? a întrebat Biju. Ajungem pînă la noapte?

— Calmează-te, *bhai*.

Nu păreau deloc îngrijorați, deși soarele apunea cu rapiditate și dinspre junglă se lăsa o umezeală rece.

Se făcuse deja seara tîrziu cînd au ajuns la cîteva colibe de-a lungul unui drum de țară acoperit de băltoace adînci și noroi. Bărbații au coborît din jeep și și-au dat jos bagajele și, odată cu ele, și pe ale lui Biju.

— Cît stăm aici?

— Noi pîn-aici mergem. Poți să mergi pe jos pînă la Kalimpong, i-au răspuns și i-au arătat o potecă ce dispărea printre copaci. Scurtătură.

A simțit cum panica pune stăpînire pe el.

— Și cum o să-mi duc lucrurile?

— Le lași aici. Ți le punem noi la păstrare, au spus bărbații rîzînd. Ți le trimitem mai tîrziu.

— Nu, a spus Biju, înspăimîntat la gîndul că e jefuit pe față.

— Du-te! i-au spus, arătînd spre pădure.

El nu s-a clintit. Deasupra lor, frunzișul era o masă compactă; sunetul broaștelor se topea în zumzăitul ce explodase în urechea lui Biju în ziua în care își sunase tatăl de pe străzile New Yorkului.

Deasupra, munții se întindeau pînă departe...

Dedesubt coborau abrupt, ca un coșmar, tocmai pînă la Teesta.

— Pleci sau ce faci?! *Bhago*, a zis unul dintre tipi, de această dată însoțindu-și cuvintele cu un gest amenințător al puștii.

Biju s-a întors cu spatele.

— Dă-ne și portofelul și scoate-ți și pantofii înainte să pleci.

S-a întors iar.

— Nici cureaua nu e rea, a spus alt ins, cu ochii la pielea de calitate. Văd c-au haine foarte frumoase ăştia din America. De calitate.

Biju îi întinse portofelul. Îşi scoase cureaua.

— Ai uitat pantofii.

Şi i-a scos. Sub branţuri îşi ascunsese economiile.

— Geaca.

Şi, după ce şi-a dat jos şi geaca de denim, au hotărît că nici blugii şi tricoul nu sînt de lepădat.

Biju a început să tremure şi, cu gesturi stîngace, împiedicîndu-se, şi-a scos ultimul articol de îmbrăcăminte şi a rămas în chiloţii albi.

La această oră, erau deja înconjuraţi de cîini din întreaga *busti*, sosiţi în galop. Erau plini de răni şi pe alocuri rămăseseră fără blană, de la atîtea bătăi şi boli, însă aveau acelaşi aer de proscrişi ca şi stăpînii lor. L-au înconjurat pe Biju, ameninţători ca nişte gangsteri, ţinînd cozile ridicate şi fluturîndu-le ca pe nişte steaguri, mîrîind şi lătrînd.

Din umbră, au apărut curînd copii şi femei.

— Lăsaţi-mă să plec, i-a implorat.

Unul dintre indivizi, rîzînd din toată inima, a apucat un capot ce fusese întins la uscat pe un gard viu.

— Nu, nu, nu i-l da, a scîncit o cotoroanţă fără dinţi, în mod evident stăpîna veşmîntului.

— Lasă-l să-l ia, îţi cumpărăm altul. Vine din America. Cum să se ducă la ai lui în pielea goală?

Au rîs.

Iar Biju a luat-o la fugă...

A gonit spre inima junglei urmărit de cîini, care păreau şi ei amuzaţi, păreau că rînjesc, puşi pe glumă.

Într-un final, după ce a reuşit să treacă dincolo de perimetrul asupra căruia cîinii păreau să deţină supremaţia

absolută, aceștia s-au plictisit de el și au pornit agale înapoi.

S-a lăsat întunericul și Biju a rămas în mijlocul potecii – fără bagaj, fără economii și, lucrul cel mai îngrozitor, fără nici un dram de demnitate. Se întorsese din America mai sărac decît atunci cînd plecase.

Și-a pus capotul. Avea flori mari, roz pal și galbene, mîneci bufante, volane la gît și la tiv. Probabil fusese ales cu mare grijă dintre multe altele de la bazar.

De ce plecase? De ce plecase? Fusese un prost. Se gîndi la Harish-Harry – „Du-te, odihnește-te și vino înapoi". Domnul Kakkar, de la agenția de voiaj, care îl avertizase:

— Dragul meu prieten, ascultă ce-ți spun, faci o mare greșeală.

Se gîndi la Saeed Saeed.

Se mai întîlniseră o dată.

— Biju, bărbate, ce crezi? Mă văd cu o fată de vis, sora lui Lutfi, a venit ca turistă din Zanzibar și, în CLIPA în care am dat cu ochii de ea, i-am și zis lui Lutfi: Ea e cea care mi-a fost SORTITĂ, omule.

— Dar ești deja însurat.

— Da, dar peste patru ani îmi iau cartea verde și... *fșșșt*... am șters-o de-aici... Divorțez și mă însor pe bune. Acum n-o să facem decît o mini-ceremonie la moschee... Fata asta... e...

Biju a așteptat.

Saeed aproape că dădea pe-afară de entuziasm.

— ATÎT DE...

Biju a așteptat.

— CURATĂ!! Miroase... ATÎT DE BINE! Și poartă mărimea 48. E PERFECȚIUNEA ÎNSĂȘI!

Saeed a întins larg brațele, sugerîndu-i ce forme dulci și generoase are această a doua soție a sa.

— Dar, cînd ne întîlnim, nici măcar n-o ating. Nici măcar așa... I-a arătat cu degetul, ca un melc timid, ce nu-ndrăznește să iasă din cochilie. Mă port frumos. O să ne luăm o casă în New Jersey. M-am înscris la un curs de mecanici de avioane.

Biju a rămas locului, îngrozit de ce i se întîmplase, de faptul că se afla singur în mijlocul pădurii și că se putea trezi oricînd cu indivizii venind peste el. Se gîndea întruna la tot ce cumpărase și pierduse. La banii ascunși sub branțurile pantofilor. La portofelul lui. Pe neașteptate, îi reveni vechiul zvîcnet al genunchiului rănit în ziua cînd alunecase pe podeaua lui Harish-Harry.

Cincizeci și trei

La Cho Oyu, broaștele orăcăiau de zor în *jhora*, în parcela cu spanac și deasupra rezervorului de apă de dincolo de copaci. Tîrziu în noapte, bucătarul își croi drum prin tufișurile de măselariță și bătu la ușa judecătorului.

— Ce este? a întrebat judecătorul.

Bucătarul a deschis ușa, învăluit într-un damf atît de puternic de alcool că-i lăcrimau ochii, ca și cum ar fi curățat ceapă. După ce se oprise la Thapa și băuse cît băuse acolo, se întorsese la propria-i rezervă de *chhang* și turnase în el pînă nu mai putuse.

— Dacă am fost neascultător, a spus, articulînd cu greu și apropiindu-se de patul judecătorului cu privirea aburită, bateți-mă.

— Poftim? a zis judecătorul, ridicîndu-se în capul oaselor în pat și aprinzînd lumina, el însuși amețit. Însă cu whisky.

— Ce?

— Sînt un om de nimic, a plîns bucătarul, sînt un om de nimic, bate-mă, sahib, pedepsește-mă.

Cum îndrăznea...

Cum îndrăznea să o piardă pe Mutt, cum îndrăznea să n-o găsească și cum îndrăznea să aibă tupeul să-l deranjeze pe judecător...

— *CE PROSTII TOT ÎNDRUGI??????!!!* a zbierat judecătorul.

— Bate-mă, sahib...

— Dacă tu crezi că asta o să te facă să te simți mai bine, a spus judecătorul, bine.

— Sînt un om rău, un om slab. Mai bine mor.

Judecătorul s-a dat jos din pat. În pat era greoi; stînd în picioare, se simțea ușor. Trebuia să se miște întruna... Dacă nu lua măsuri imediat, avea să cadă. Îi dădu un papuc în cap bucătarului.

— Poftim, dacă asta vrei!

Bucătarul se prăbuși la picioarele lui, apucîndu-l de o gambă, plîngînd și cerșind îndurare.

— Sînt un om rău, iartă-mă, iartă-mă...

— Pleacă, a spus judecătorul, cuprins de repulsie, încercînd să-și elibereze piciorul din strînsoare. *Pleacă.*

Însă bucătarul nu se urni. Îl strînse și mai tare. Continuă să plîngă și să se smiorcăie. Lacrimile i se prelinseră pe obraji, mucii începură să-i curgă.

Judecătorul începu să-l lovească din ce în ce mai tare, pentru a-l face să-i dea drumul. Îi trase un șut și-l izbi în plin.

— Sahib, sînt un bețiv. Un om rău. Bate-mă. Bate-mă.

Judecătorul îl lovi cu palmele, cu piciorul, continuă să-l bată...

— Am fost rău, a zis bucătarul, am băut, am mîncat din același orez din care am gătit pentru dumneata, nu din orez pentru servitori, ci din orezul Dehradun, am mîncat carnea și am mințit, am mîncat din aceeași cratiță, am furat alcool de la armată, am făcut *chhang*, de ani de zile te mint la socotelile casei, în fiecare zi banii mei erau murdari, erau necinstiți, uneori îi mai dădeam cîte un picior lui Mutt, n-am plimbat-o, ci doar am stat cu ea pe marginea drumului, fumînd o *bidi* și pe urmă mă întorceam cu ea acasă, sînt un om rău, n-am avut grijă de nimeni și nimic decît de mine... *Bate-mă!*

Valul de mînie era ceva familiar pentru judecător.

A zis:

— Nenorocitule, prefăcutule. Dacă vrei pedeapsă, îți dau eu pedeapsă!

— Da, a plîns bucătarul, asta vreau. E datoria dumitale să-mi impui disciplina. Așa trebuie să fie.

Sai a venit în fugă din camera ei, auzind bufniturile.

— Ce se întîmplă??? Potoliți-vă. Potoliți-vă imediat. Potoliți-vă, a țipat, potoliți-vă!

— Lasă-l, a zis bucătarul. Lasă-l. Vrea să *mă omoare. Lasă-l* să mă omoare. Ce viață am? O viață de nimic. Mai bine lipsă. Nu folosește nimănui. Nici mie, nici ție. Omoară-mă! Poate așa o să fii mulțumit. O să fiu și eu mulțumit. Continuă!

— O să te omor! O să te omor!

— *Omoară-mă.*

— *O să te omor.*

Bucătarul n-a pomenit nimic de fiul său... nu mai avea nici un fiu... nu avusese niciodată un fiu... atunci cînd îi scria, propria lui speranță îi scria... Biju nu exista...

Judecătorul lovea cu toată forța trupului său fleșcăit și umflat și din gura cu mușchi căzuți i se prelingeau firicele de salivă, iar bărbia îi tremura spasmodic. Și totuși, acest braț pe care carnea atîrna, deja moartă, s-a lăsat iar cu furie în jos, lovindu-l pe bucătar cu papucul în cap.

— Se întîmplă ceva oribil, a spus Sai plîngînd și și-a acoperit urechile și ochii. Nu știți? Nu simțiți? Se întîmplă ceva oribil.

Însă cei doi nu s-au potolit.

A fugit afară. S-a adăpostit la umbra grea de sevă a întunericului, în pijamaua ei albă de bumbac, și a simțit din plin povara goală a zilei, propria-i inimă, atît de mică, dezgustul față de bucătar, față de rugăciunile lui umile, față de ura judecătorului, de tristețea ei penibilă și egoistă, de iubirea ei penibilă, egoistă și fără rost...

Însă zgomotele făcute de judecător, care continua să-l bată pe bucătar, bufniturile și țipetele atenuate de distanță au urmat-o și aici. Oare chiar era din cauza lui Mutt...?

Și Mutt? Unde era?

Vîndută unei familii ce nu era în stare s-o iubească, într-un sat de dincolo de Kurseong, o familie obișnuită, ce plătea prețul greu al modernității și luase plasă. Nu le păsa de Mutt. Pentru ei, ea era un concept gol. Se străduiau din greu să înțeleagă cum e să ai un cîine de rasă. Însă îi dezamăgise, așa cum îi dezamăgise și viața modernă, și o legaseră de un copac. Din cînd în cînd, îi mai trăgeau cîte un șut...

Sai se gîndi să traverseze *jhora* și să evadeze la unchiul Potty...

Cine se mai gîndea oare la părintele Booty?

Cine și-l mai amintea traversînd podețul, clătinîndu-se prin pădurea de bambuși, cu o roată de cașcaval legată de șaua bicicletei?

Într-o zi, curînd, cei din FNEG aveau să vină iar...

Nu te gîndi la mine, scumpa mea – ai grijă doar să închizi bine ușa în urma ta cînd pleci, să nu te trezești cu nenorociții ăia fără căpătîi că intră peste tine...

Cînd avea să se trezească din beție, unchiul Potty avea să-și dea seama că parafase vînzarea atît a proprietății sale, cît și a părintelui Booty, către noi proprietari...

Iar doamna Sen – ea avea să tricoteze puloverul pe care Rajiv Gandhi nu avea să-l poarte niciodată și despre care Lola și Noni spuseseră că nici nu ar fi avut cum, pentru că oricum nu se potrivea deloc cu tenul lui rafinat, ca de piersică, de învățat din Cașmir. Destinul lui avea să fie întreţesut cu al unei tigrese din Tamil, într-un mod mult mai intim decît ar fi visat vreodată doamna Sen, cu puloverul ei cel galben.

Iar Lola și Noni aveau să comită an de an, pe vremea aceasta, genocidele obișnuite, cu Baygon, pastile și palete de țînțari. Din doi în doi ani, Lola avea să viziteze Londra, revenind cu pachete de supă Knorr și lenjerie Marks and Spencer. Pixie avea să se mărite cu un englez, iar Lola avea să moară de fericire.

— Toți cei din Anglia visează să se însoare cu o indiancă!

Și Gyan? Unde era Gyan? Sai nu știa că îi era dor de ea...

Sai rămase în întuneric, privind la ploaia ce tocmai începuse, așa cum se întîmpla adesea în nopțile de august. Căzuse curentul, ca întotdeauna, și televizoarele au sfîrîit, iar BBC-ul a fost amuțit de furtună. În case s-au aprins felinarele. Pleosc, pic, pic, picăturile au început să se scurgă în oalele și cratițele puse sub spărturile din acoperiș...

Sai rămase așa, în mijlocul umezelii răcoroase. Ploaia răpăia pe frunze și cădea în *jhora*, în pleoscăituri grele și jucăușe. Ploaia plesnea, milioane de broscoi exultau, cîntîndu-și imnul, dinspre Teesta pînă sus la Cho Oyu, și mai sus, în munții Deolo și Singalila. Înecînd sunetele făcute de judecătorul care continua să-l bată pe bucătar.

— Ce se întîmplă? a întrebat Sai, însă gura nu i s-a putut adresa urechii în tot acest tumult; inima ei frîntă părea să n-aibă nici o legătură cu mintea; mintea nu-i

putea vorbi inimii. „Să-mi fie rușine...“ a zis. Cine era ea... ea, care-și dădea atîta importanță, care își cerea dreptul la fericire, urlînd la soartă, la cerurile surde, țipînd, cerîndu-și bucuria care considera că i se cuvine...?

Cum îndrăznești... Cum îndrăznești să nu...?

De ce n-am...? Cum de-am îndrăznit... Merit... Micul ei suflet lacom... Toanele și capriciile ei... Lacrimile ei fără rost... Plînsul ei, destul cît pentru toată tristețea din lume, era doar pentru ea. Viața nu avea un singur scop... și nici măcar o singură direcție... Simplitatea lucrurilor pe care le învățase nu mai era valabilă. Niciodată nu avea să mai creadă că nu există decît o singură poveste și că aceasta îi aparține doar ei, că și-ar fi putut crea propria-i fericire minusculă, la adăpostul căreia să trăiască.

Dar ce avea să se întîmple la Cho Oyu?

Bucătarul va șontîcăi spre locuința sa...

Judecătorul se va întoarce în camera lui...

Avea să plouă toată noaptea. Cu întreruperi și cu o sălbăticie egalată doar de ferocitatea cu care riposta pămîntul la acest atac. Verdeața se deschidea voluptuos și vulcanic; orașul începea să alunece pe panta dealului. Cu pași mici ca de furnică și cu mari eforturi, oamenii aveau să-și vadă iar de potecile, civilizația și războaiele lor, care vor fi iar măturate de istorie...

Dimineața va veni din nou, întunecată sau albastră, limpede sau încețoșată. Mic dejun, prînz. Judecătorul avea să se așeze în fața tablei sale de șah și, la 16:30, fără să se gîndească, din pură obișnuință, avea să deschidă gura și să spună, așa cum făcea de fiecare dată:

— Panna Lal, adu-mi ceaiul.

Și întotdeauna pe tavă avea să fie ceva dulce și ceva sărat...

Sai a rămas așa...

S-a gîndit la tatăl ei și la programul spațial. S-a gîndit la toate revistele *National Geographic* și la cărțile pe care le-a citit. La periplul prin viață al judecătorului, al bucătarului, al lui Biju. La pămîntul ce se învîrtea în jurul propriei sale axe.

Și a simțit că-i revine o fărîmă abia sesizabilă de putere. De hotărîre. Trebuia să plece.

Corul broscoilor optimiști a continuat să cînte, chiar și după ce dinspre răsărit a apărut o fîșie slabă de lumină, de culoarea whisky-ului, cînd ploaia s-a mai potolit.

În spatele lui Sai, Cho Oyu era încă tăinuit în umbră. Nu-i mai auzea pe bărbații dinăuntru. Judecătorul, epuizat, era întins pe patul său. Bucătarul ședea în bucătărie cu umerii încovoiați, cu chipul încă încleștat în mrejele unui coșmar.

Sai, amețită de lipsa somnului, a dat să intre în casă. Însă exact în acea clipă a zărit o siluetă cît un punct chinuindu-se să urce panta prin pîcla norilor ce încă pluteau deasupra văii. Se opri să se uite. Punctul dispăru după copaci, reapăru, dispăru din nou, înconjură versantul și se ivi iar. Peticul de culoare roz cu galben se făcu din ce în ce mai mare – strecurîndu-se cu greu printre tufișurile luxuriante de nucșoară sălbatică...

Gyan? se gîndi cu un licăr neașteptat de speranță. Un mesaj: pînă la urmă, am hotărît că te iubesc.

Cineva care-o găsise pe Mutt? E chiar aici... E chiar aici, teafără și nevătămată! Mai dolofană ca niciodată!

Silueta s-a conturat tot mai clar. Era altcineva. O femeie aplecată, ce-și trăgea un picior beteag după ea. Probabil că se ducea în altă direcție.

Sai intră în bucătărie.

— O să-ți fac un ceai, i-a spus bucătarului, care era plin de urme de papuci pe față.

Sai a pus ibricul pe foc, s-a chinuit să aprindă chibritul umed. În cele din urmă, acesta a luat foc și fata a aprins ziarul făcut cocoloș sub vreascuri.

Atunci au auzit poarta zornăind. O, Doamne, s-a gîndit Sai cu groază, poate e tot cerșetoarea aia, cea al cărei soț fusese bătut pînă orbise.

Poarta a zăngănit din nou.

— Mă duc eu, a zis bucătarul și s-a ridicat alene, s-a scuturat.

A traversat grădina plină de buruieni și a ajuns la poartă.

Aici, uitîndu-se prin modelul de fier forjat, printre ghiulelele acoperite de mușchi, se afla silueta în capot.

— *Pitaji?* a zis silueta, toată numai volane și culori.

Deasupra norilor despicați a apărut Kanchenjunga, așa cum se întîmpla doar la crăpatul zorilor în acest anotimp.

— Biju? a șoptit bucătarul... *Biju*! a strigat apoi, înnebunit de bucurie...

Sai s-a uitat și a văzut două siluete năpustindu-se să se îmbrățișeze în pragul porții date în lături cu putere.

Cele cinci vîrfuri ale Kanchenjungăi au fost poleite cu aur, cu acea lumină ce te făcea să simți, fie și doar pentru o fracțiune de secundă, că adevărul este ceva palpabil.

Tot ce trebuia să faci era să întinzi mîna și să-l apuci.

Mulțumiri

Editoarei mele, Joan Bingham, și agentului meu, Michael Carlisle, pentru entuziasmul lor fără margini și pentru generozitatea cu care m-au ajutat în tot ce a avut de-a face cu *Moștenitoarea tărîmului pierdut*. De asemenea, lui Rose Marie Morse, David Davidar și David Godwin. Lui Adelaide Docx pentru ajutorul suplimentar la redactare.

Fundației Santa Maddalena, Eastern Frontier Society, lui Bunny Gupta și Doma Rai de la *Sukhtara,* pentru faptul că mi-au oferit un birou cu o priveliște extraordinară în timpul celor trei etape esențiale ale scrierii acestei cărți.

Ultimele apariții în colecția
„Biblioteca Polirom":

Iris Murdoch – *Discipolul*
Kobo Abe – *Bărbatul-cutie*
Günter Grass – *Decojind ceapa*
Miguel de Unamuno – *Ceață*
Melania G. Mazzucco – *O zi perfectă*
Uzodinma Iweala – *Fiarele n-au patrie*
Ryū Murakami – *Ecstasy*
John O'Brien – *Leaving Las Vegas*
John Cheever – *Totul pare un paradis*
Bernhard Schlink – *Întoarcerea acasă*

În pregătire:

José Saramago – *Memorialul mînăstirii*
Sarah Waters – *Veghea*
Iris Murdoch – *Capul retezat*

www.polirom.ro

Redactor: Radu Pavel Gheo
Coperta: Radu Răileanu

Bun de tipar: septembrie 2007. Apărut: 2007
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. Box 266
700506, Iași, Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
București, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33,
O.P. 37 • P.O. Box 1-728, 030174
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro

Tiparul executat la
R.A. Monitorul Oficial

Valoarea timbrului literar este de 2% din prețul
de vînzare și se adaugă acestuia. Sumele se virează
la Uniunea Scriitorilor din România,
Nr. RO44RNCB5101000001710001 BCR-UNIREA

„Cartea lui Kiran Desai înregistrează reverberaţiile multiculturale ale noului mileniu cu instrumentarul sensibil oferit de literatură, aşa cum au procedat Jhabvala şi Rushdie referindu-se la o perioadă anterioară... Este romanul global al unei lumi globalizate."

John Sutherland,
preşedintele juriului Man Booker Prize (2005)

Foto: © Jerry Bauer

„Dilema etică postcolonială poate afecta fiecare aspect al existenţei – acesta este, de fapt, şi subiectul cărţii mele. Pentru rezolvarea ei nu se poate propune nici o regulă, nici o reţetă: lucrurile nu sînt niciodată clare, ci complicate, dificile şi triste. Să cumpăr tricoul care-mi place? Unde a fost făcut? Probabil într-o regiune săracă a Chinei şi un industriaş nemilos se îmbogăţeşte de pe urma lui. Cine a cules fructul pe care vreau să-l mănînc? Totul poate fi privit din această perspectivă. Dar cartea mea are, într-adevăr, o dimensiune etică şi spune ceea ce multe drapele trec sub tăcere."

Kiran Desai

Pe copertă: ilustraţie de Cătălin Furtună

BIBLIOTECA POLIROM
PROZĂ XXI

„***Moştenitoarea tărîmului pierdut*** este o poveste despre exilul din interiorul şi din afara graniţelor, despre familii destrămate şi reunite, despre dulcea suferinţă a dragostei. Kiran Desai a scris unul dintre cele mai impresionante romane apărute în ultimul timp, o carte pe care o veţi citi cuprinşi de emoţie, intrînd în viaţa personajelor şi lăsîndu-le să intre în viaţa dumneavoastră."

Chicago Tribune

„Un roman uluitor, în acelaşi timp comic şi grav... Desai prezintă cu naturaleţe şi marile puteri mondiale, şi lumea a treia, iar din cartea ei răzbat durerea exilului, amintirea opresiunii, dorinţa arzătoare pentru o *viaţă mai bună* şi adevărul crud că bunăstarea unui om înseamnă mizeria altuia."

Publishers Weekly

„India lui Kiran Desai nu este nici romanţioasă, nici exotică. Rareori se întîmplă ca un scriitor să înfăţişeze cu atîta luciditate felul în care vieţile unor oameni obişnuiţi sînt marcate de confruntarea dintre modernitate şi tradiţie."

Elle

„Un roman extraordinar, făcînd dovada unei inteligenţe emoţionale sălbatice şi tandre."

The New York Times Book Review

ELLE LECTURĂ OBLIGATORIE

EDITURA POLIROM

www.polirom.ro